T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
GENEL GAZETECİLİK BİLİM DALI

GLADİO TİPİ ÖRGÜTLENMELERİN TÜRKİYE'DE YOĞUN EYLEMLİLİKLERDE BULUNDUĞU 1990'LI YILLARDA GAZETECİLERİN ÖLDÜRÜLME NEDENLERİ VE BU DÖNEMDE TÜRKİYE'DE BASININ ALDIĞI TAVRIN ÖLDÜRÜLEN GAZETECİLERİN ARDINDAN OKUYUCUYA SUNULAN HABERLERE GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

HALİL BURAK ÖZ

İstanbul, 2012

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANABİLİM DALI
GENEL GAZETECİLİK BİLİM DALI

GLADİO TİPİ ÖRGÜTLENMELERİN TÜRKİYE'DE YOĞUN EYLEMLİLİKLERDE BULUNDUĞU 1990'LI YILLARDA GAZETECİLERİN ÖLDÜRÜLME NEDENLERİ VE BU DÖNEMDE TÜRKİYE'DE BASININ ALDIĞI TAVRIN ÖLDÜRÜLEN GAZETECİLERİN ARDINDAN OKUYUCUYA SUNULAN HABERLERE GÖRE İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

HALİL BURAK ÖZ

DANIŞMAN: DOÇ.DR. CÜNEYT AKALIN

İstanbul, 2012

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLETİŞİM BİLİMLERİ Anabilim Dalı GENEL GAZETECİLİK Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi HALİL BURAK ÖZ nın GLADİO TİPİ ÖRGÜTLENMELERİN TÜRKİYE'DE YOĞUN EYLEMLİLİKLERDE BULUNDUĞU 1990'LI YILLARDA GAZETECİLERİN ÖLDÜRÜLME NEDENLERİ VE BU DÖNEMDE TÜRKİYE'DE BASININ ALDIĞI TAVRIN ÖLDÜRÜLEN GAZETECİLERİN ARDINDAN OKUYUCUYA SUNULAN HABERLERE GÖRE İNCELENMESİ adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun 13.07.2012 tarih ve 2012-19/1 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Öğretim Üyesi Adı Soyadı	**İmzası**
Tez Savunma Tarihi :	26/07/2012	
1) Tez Danışmanı :	**DOÇ. DR. CÜNEYT AKALIN**	.....
2) Jüri Üyesi :	**YRD. DOÇ.DR. ZEYNEP YELDA KABAN KADIOĞLU**	.....
3) Jüri Üyesi :	**PROF. DR. MUSTAFA HAYRİ KOZANOĞLU**	.....

GENEL BİLGİLER

Adı – Soyadı :	Halil Burak Öz
Anabilim Dalı :	Gazetecilik
Programı :	Genel Gazetecilik
Tez Danısmanı: :	Doç. Dr. Cüneyt Akalın

Tez Türü :	Yüksek Lisans Tezi – Temmuz 2012
Anahtar Kelimeler :	Gladio, 1990'lar, Gazetecilik**,** Öldürülen Gazeteciler

ÖZET

1990'LI YILLARDAKİ GAZETECİ CİNAYETLERİYLE GLADİONUN İLGİSİ

Türkiye'de öldürülen gazetecilerin büyük bölümü 1990'lı yıllarda öldürülmüş ya da kaybedilmiş olmasına karşın, bu konuda kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır. 1990'lı yıllarda öldürülen veya kaybedilen gazetecileri konu alan bu çalışma mülakatlara ve kapsamlı bir gazete arşivi araştırmasına dayanmaktadır. Çalışmada, 1990'lı yıllarda Türkiye'deki derin devlet projesi olarak gladio örgütlenmelerinin yoğun faaliyetleri göz önünde bulundurularak, bu örgütlenmelerin ekonomik siyasi yapılanması, gazeteci cinayetleriyle ilişkisi araştırılmıştır. Gazeteci meslek örgütlerinin Türkiye'de öldürülen gazetecilere dair yayınladıkları listeler ve bunlardaki farklılıklar, hatalar irdelenmiş, hangi isimlerin neden bu listelerde olup, hangi isimlerin neden olmadığının eleştirisi yapılmıştır. Çalışmada 1990'lı yıllarda Türkiye'deki siyasi yapı, basın üzerindeki baskılar ve gazetelerin ekonomik yapılanması incelenmiştir. Bu dönemde gazetecilerin içinde bulundukları atmosferin anlaşılması açısından da dönemin tanıklarından yararlanılan bir sözlü tarih çalışması yapılmıştır. Çalışmanın temelini oluşturan bölümde ise kapsamlı arşiv çalışması ile dönemin gazetelerinin gazeteci cinayetlerin hangi kriterlere göre, nasıl ve ne oranda ele aldığının tespiti amaçlanmıştır. Gazetelerin 1990'lı yıllarda gazeteci cinayetleri konusunda ne oranda kamuoyu oluşturma görevini yerine getirdiği ve gazeteciler arasında mesleki dayanışma ise

arşiv çalışması dahilinde sorgulanan diğer unsurlar olmuştur. Bu çalışmada, 1990'lı yıllarda birçok gazetecinin, öldürülmesinden veya kaybedilmesinden gladio örgütlenmelerinin sorumlu olduğu sonucuna varılmıştır. Her gazetenin bu cinayetleri kendi sermaye yapısı ve siyasi yapısına göre ele aldığı,gazetelerin bu konuda yeterli kamuoyu oluşturamadığı ve gazeteciler arasında mesleki dayanışmanın yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname :	Halil Burak Öz
Department :	Journalism
Programme :	General Journalism
Supervisor :	Assoc. Prof. Cüneyt Akalın

Keywords : Gladio, journalism, 1990’s, killed journalists

SUMMARY

THE RELATIONSHIP BETWEEN MURDERS OF JOURNALIST IN THE 1990’S AND GLADIO

Most journalists were killed or lost in Turkey in the 1990s, although there has not been a comprehensive study on this issue. This study which is subject journalists who were killed or 'lost' in the 1990's, is based on interviews and an extensive research on newspaper archive In this study, as the project of Turkey's deep state , gladio organizations’ economic and political structure and the relationship between jorunalist murders and these organizations were investigated, by considering of intensive activities of these organisations in the 1990’s. The lists and its differences and errors which published by journalist organisations were investigated and criticised which names were on the lists, which names were not and why. In this study, political structure, pressures on press and economic structures of newspapers in Turkey in 1990's were investigated. During this period, because of appearing the 'zeitgeist' that journalists were being in, an oral history study was conducted with the witnesses of this period. In the section which forms the basis of the study with an extensive archival research,it is aimed to state what proportion and how the newspapers of the period dealed with murders of journalists according to which criterias.

What proportion newspapers fulfilled the task of creating public opinion and professional solidarity among journalists are the other factors that queried within the archive project.

In this study,it is concluded that, killing or losing of many journalists in the 1990's is because of gladio organizations. It is stated that, every newspaper dealed with the murders of journalists according to its capital structure and political structure; failed to mold public opinion adequately about this issue and there was not enough professional solidarity among journalists.

ÖNSÖZ

Son yıllarda muhalif basın dışındaki gazetelerde de gladio örgütlenmelerinin üstüne gidilmesi, bu gazetelerin korkusuzca gerçekleri yazabildiği anlamına gelmiyor. Sadece son dönemlerde egemenler arasında birtakım hesaplara dayanan tartışmalar olduğu için gazetelere belli bir sınırda özgürlük servisi yapılıyor. Gazeteler 1990'lı yıllardaki gazeteci cinayetlerine yaklaşımları konusunda iyi bir özeleştiri vermeden basının Türkiye'de bağımsız olmasından bahsetmeye başlanamaz.

Özgür bir basın için gazeteciliğin öncelikle 1990-2010 yılları arasında gladio tarafından öldürülen gazetecilere hakettikleri değerin verilmesi gerekir. Sonra da gazetecilerin korkusuzca mesleklerini yapmaları için var olan başta Türkiye Gazeteciler Sendikası olmak üzere gazeteci meslek örgütlerinin içersinde birlikte mücadele edebilmenin ağlarını örmenin yolları aranmalıdır.

Çalışmamda bana desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Cüneyt Akalın'a, önemli eleştirileriyle katkılarını sunan Prof. Dr. Hayri Kozanoğlu ve Yrd. Doç. Dr. Zeynep Kadıoğlu'na, gece yarılarına kadar mesai mefhumu tanımadan güler yüzlü yardımlarını bir sene boyunca benden esirgemeyen başta Aydınlık gazetesi arşiv sorumlusuna ve onun yanı sıra İstanbul ile Atatürk Kütüphanesi çalışanlarına, sabrından dolayı değerli can yoldaşım Sevgim'e sonsuz teşekkürlerimle…

Bu çalışmayı 18 yaşında öldürülen gazeteci Ferhat Tepe şahsında içinde bulunduğumuz dönem içinde de baskılar altında olan muhalif gazetecilere ve bu geleneğin yaratıcılarından Burtsev'e adıyorum

İÇİNDEKİLER

TABLO LİSTESİ ..... **x**

KISALTMALAR ..... **xi**

GİRİŞ **1**

1.GLADİO **5**

1.1. Devlet **5**

1.2. Derin Devlet **7**

1.3.Derin Devlet Yapılanması Gladio **11**

1.3.1.Gladionun Örgütlenmesi 13

1.3.2 Gladyo Örgütlerinin Ekonomik Yapılanması 17

1.3.3. Gladyonun Stratejisi ve Gayri Nizami Harp 18

2. TÜRKİYE'DE GLADİO TİPİ ÖRGÜTLEME VE GAZETECİ CİNAYETLERİ **20**

2.1.Türkiye'de Gladio/ Kontrgerilla **20**

2.2.Gladyo ile gazetecilik ilişkisi **22**

2.3. Türkiye'de Gladio ve Gazetecilik **23**

2.4. Türkiye'de öldürülen gazeteciler ve listelerdeki sorunlar **25**

3. 1990'LARDA GAZETECİLİK **34**

3.1. 1990'larda Türkiye'de siyasal ortam ve basın özgürlüğü **35**

3.2. 1990'larda basının sahiplik yapısı **43**

3.2.1. Hürriyet grubu 43

3.2.2. Doğan Grubu 44

3.2.3. Medya grubu/ Bilgin grubu 44

3.2.4. Tercüman grubu 45

3.2.5. Karamehmet grubu 45

3.2.6. Nadir grubu 46

3.2.7. İhlâs Holding 46

3.2.8. Cumhuriyet gazetesi 46

3.2.9. İslamcı basın 47

3.2.10. Muhalif yayın organları 48

3.3. 1990'larda gazeteci meslek örgütü yöneticisi, gazete yöneticisi, yazar ve muhabir olan gazetecilerilerden gazeteci cinayetleri konusunda alınan değerlendirmeler 49

4. 1990'LARDA GAZETECİ CİNAYETLERİ 60

4.1.Çetin Emeç (7 Mart 1990) 61

4.1.1. Hürriyet gazetesi 62

4.1.2. Sabah gazetesi 64

4.1.3. Milliyet gazetesi 68

4.1.4. Cumhuriyet gazetesi 80

4.2. Turan Dursun (4 Eylül 1990) 88

4.2.1. Yüzyıl dergisi 88

4.2.2. Milliyet gazetesi 93

4.2.3. Sabah gazetesi 96

4.2.4. Hürriyet gazetesi 96

4.3. Ali Gündüz Etili (18 Eylül 1991) 97

4.3.1. Yeni Günaydın gazetesi 98

4.3.2. Hürriyet gazetesi 98

4.3.3. Milliyet gazetesi 98

4.3.4. Cumhuriyet gazetesi 99

4.4. Halit Güngen (18 Şubat 1992) 100

4.4.1. 2000'e Doğru dergisi 106

4.4.2. Milliyet gazetesi 116

4.4.3. Zaman gazetesi 117

4.4.4. Yeni Ülke gazetesi 117

4.5. Cengiz Altun (24 Şubat 1992) 118

4.5.1. Yeni Ülke gazetesi 120

4.5.2. Hürriyet gazetesi 128

4.5.3. Cumhuriyet gazetesi 129

4.5.4. Milliyet gazetesi 130

4.6. Bülent Ülkü (30 Mart 1992) 130

4.6.1. Zaman gazetesi 131

4.6.2. Sabah gazetesi 131

4.6.3. Hürriyet gazetesi 131

4.6.4. Cumhuriyet gazetesi 131

4.6.5. Özgür Gündem gazetesi 131

4.6.6. Tercüman gazetesi....131
4.7. İzzet Kezer (23 Mart 1992)....132
4.7.1. Sabah gazetesi....137
4.7.2. Milliyet gazetesi....144
4.7.3. Zaman gazetesi....147
4.7.4. Yeni Ülke gazetesi....147
4.8. Mecit Akgün (2 Haziran 1992)....148
4.8.1. Özgür Gündem gazetesi....148
4.8.2. Zaman gazetesi....149
4.8.3. Milliyet gazetesi....149
4.8.4. Hürriyet gazeteleri....149
4.8.5. Cumhuriyet gazetesi....149
4.9. Hafız Akdemir (8 Haziran 1992)....150
4.9.1. Özgür Gündem gazetesi....151
4.9.2. Zaman gazetesi....157
4.9.3. Milliyet gazetesi....157
4.9.4. Cumhuriyet gazetesi....158
4.10. Çetin Abayay (30 Temmuz 1992)....159
4.10.1 Özgür Gündem gazetesi....159
4.10.2 Milliyet gazetesi....160
4.10.3. Cumhuriyet gazetesi....160
4.11. Yahya Orhan (31 Temmuz 1992)....162
4.11.1. Özgür Gündem gazetesi....163
4.11.2. Cumhuriyet gazetesi....166
4.11.3. Milliyet gazetesi....166
4.12. Hüseyin Deniz (9 Ağustos 1992)....167
4.12.1. Özgür Gündem gazetesi....168
4.12.2. Milliyet gazetesi....175
4.12.3. Hürriyet gazetesi....176
4.12.4. Cumhuriyet gazetesi....177
4.13. Musa Antfer (20 Eylül 1992)....180
4.13.1. Özgür Gündem gazetesi....181
4.13.2. Milliyet gazetesi....194
4.13.3. Hürriyet gazetesi....199
4.13.4. Cumhuriyet gazetesi....204

4.14. Mehmet Sait Erten (3 Kasım 1992)....210
4.14.1. Hürriyet gazetesi....211
4.14.2. Milliyet gazetesi....211
4.14.3. Cumhuriyet gazetesi....211
4.15. Yaşar Aktay (9 Kasım 1992)....211
4.15.1. Milliyet gazetesi....212
4.15.2. Sabah gazetesi....213
4.15.3. Cumhuriyet gazetesi....214
4.15.4. Yeni Ülke gazetesi....215
4.16. Hatip Kapçak (18 Kasım 1992)....215
4.16.1. Hürriyet gazetesi....216
4.16.2. Yeni Ülke gazetesi....217
4.16.3. Cumhuriyet gazetesi....218
4.17. Namık Tarancı (20 Kasım 1992)....218
4.17.1. Cumhuriyet gazetesi....219
4.17.2. Milliyet gazetesi....221
4.17.3. Hürriyet gazetesi....222
4.17.4. Yeni Ülke gazetesi....223
4.18. Uğur Mumcu (24 Ocak 1993)....223
4.18.1 Cumhuriyet gazetesi....224
4.18.2. Milliyet gazetesi....227
4.18.3. Yeni Ülke gazetesi....229
4.19. Kemal Kılıç (18 Şubat 1993)....233
4.19.1 Yeni Ülke gazetesi....233
4.19.2. Hürriyet gazetesi....236
4.19.3. Milliyet gazetesi....236
4.20. Mehmet İhsan Karakuş (13 Mart 1993)....237
4.20.1 Hürriyet gazetesi....237
4.20.2. Milliyet gazetesi....237
4.20.3. Cumhuriyet gazetesi....238
4.21. Ercan Gürel (20 Mayıs 1993)....238
4.21.1. Hürriyet gazetesi....238
4.21.2. Milliyet gazetesi....238
4.21.3. Cumhuriyet gazetesi....239
4.22 Ömer Taşar (26 Haziran 1993)....239

4.22.1. Milli Gazete 239
4.22.2. Hürriyet gazetesi....240
4.22.3. Sabah gazetesi....241
4.22.4. Cumhuriyet gazetesi....241
4.23. İhsan Uygur (6 Temmuz 1993) 241
4.23.1. Sabah gazetesi....242
4.23.2. Hürriyet gazetesi....244
4.23.3. Cumhuriyet gazetesi....245
4.23.4. Özgür Gündem gazetesi....245
4.24. Rıza Güneşer (14 Temmuz 1993)....246
4.24.1. Sabah gazetesi....246
4.24.2. Hürriyet gazetesi....247
4.24.3. Cumhuriyet gazetesi....247
4.24.4. Özgür Gündem gazetesi....247
4.25. Ferhat Tepe(28 Temmuz 1993) 248
4.25.1. Özgür Gündem gazetesi....250
4.25.2. Milliyet gazetesi....257
4.25.3. Hürriyet gazetesi....258
4.25.4. Sabah gazetesi....258
4.24.5. Cumhuriyet gazetesi....259
4.26. Muzaffer Akkuş (20 Eylül 1993) 260
4.26.1. Milliyet gazetesi....260
4.26.2. Hürriyet gazetesi....261
4.26.3. Sabah gazetesi....261
4.26.4. Cumhuriyet gazetesi....262
4.27. Ruhi Can Tul (14 Ocak 1994) 262
4.27.1 Milliyet gazetesi....262
4.27.2. Cumhuriyet gazetesi....265
4.27.3. Özgür Gündem gazetesi....266
4.27.4. Tercüman gazetesi....268
4.27.5. Türkiye gazetesi....269
4.28. Ersin Yıldız (3 Aralık 1994)....270
4.28.1 Özgür Ülke gazetesi....271
4.28.2. Hürriyet gazetesi....273
4.28.3. Milliyet gazetesi....275

4.28.4. Sabah gazetesi 277
4.28.5. Zaman gazetesi 278
4.29. Nazım Babaoğlu (12 Mart 1994) 279
4.29.1. Özgür Gündem gazetesi 280
4.29.2. Özgür Ülke gazetesi 282
4.29.3. Cumhuriyet gazetesi 284
4.29.4. Milliyet gazetesi 284
4.29.5. Tercüman gazetesi 284
4.30. Kamil Koşapınar (19 Mart 1994) 284
4.30.1. Milliyet gazetesi 284
4.30.2. Hürriyet gazetesi 285
4.30.3. Tercüman gazetesi 285
4.30.4. Özgür Ülke gazetesi 285
4.31. Erol Akgün (8 Eylül 1994) 286
4.31.1. Özgür Ülke gazetesi 286
4.31.2. Hürriyet gazetesi 286
4.31.3. Milliyet gazetesi 286
4.32. Bahri Işık (17 Eylül 1994) 287
4.32.1. Özgür Ülke 287
4.32.2. Milliyet gazetesi 287
4.32.3. Cumhuriyet gazetesi 287
4.33. Onat Kutlar (11 Ocak 1995) 287
4.33.1. Cumhuriyet gazetesi 288
4.33.2. Zaman gazetesi 295
4.33.3. Vakit gazetesi 296
4.34. Bekir Kutmangil (23 Mayıs 1995) 297
4.34.1. Hürriyet gazetesi 298
4.34.2. Zaman gazetesi 301
4.34.3. Cumhuriyet gazetesi 302
4.35. Nail Aydın (29 Temmuz 1995) 304
4.35.1. Cumhuriyet gazetesi 304
4.35.2 Sabah gazetesi 305
4.35.3. Hürriyet gazetesi 305
4.36. Sayfettin Tepe (29 Ağustos 1995) 305
4.36.1. Cumhuriyet gazetesi 305

4.36.2. Milliyet gazetesi.....306
4.36.3. Zaman gazetesi.....306
4.37. Metin Göktepe (8 Ocak 1996).....306
4.37.1. Evrensel gazetesi.....307
4.37.2. Milliyet gazetesi.....317
4.37.3. Hürriyet gazetesi.....320
4.37.4. Zaman gazetesi.....323
4.38. Kutlu Adalı (8 Temmuz 1996).....324
4.38.1. Hürriyet gazetesi.....325
4.38.2. Zaman gazetesi.....326
4.38.3. Türkiye gazetesi.....328
4.39.Yemliha Kaya (27 Temmuz 1996).....329
4.39.1. Milliyet gazetesi.....329
4.39.2. Sabah gazetesi.....329
4.39.3. Hürriyet gazetesi.....330
4.40. Selahattin Turgay Daloğlu (9 Eylül 1996) 331
4.40.1. Hürriyet gazetesi.....331
4.40.2. Sabah gazetesi.....331
4.40.3. Milliyet gazetesi.....331
4.40.4. Zaman gazetesi.....332
4.41. Reşat Aydın (20 Haziran 1997).....332
4.41.1. Cumhuriyet gazetesi.....332
4.41.2.Hürriyet gazetesi 332
4.41.3.Sabah gazetesi.....332
4.41.4. Milliyet gazetesi.....333
4.41.5. Zaman gazetesi.....333
4.42. Ayşe Sağlam Derince (3 Eylül 1997) 333
4.42.1. Milliyet gazetesi.....333
4.42.2. Sabah gazetesi.....334
4.42.3. Hürriyet gazetesi.....334
4.42.4. Cumhuriyet gazetesi.....334
4.43. Abdullah Doğan (13 Temmuz 1997).....335
4.43.1. Hürriyet gazetesi.....335
4.43.2. Milliyet gazetesi.....335
4.43.3. Cumhuriyet gazetesi.....336

4.44. Ünal Mesutoğlu (8 Kasım 1997) 336
4.44.1. Milliyet gazetesi 336
4.44.2. Hürriyet gazetesi 336
4.44.3. Sabah gazetesi 337
4.44.4. Türkiye gazetesi 337
4.44.5. Cumhuriyet gazetesi 337
4.45. Mehmet Topaloğlu (28 Ocak 1998) 337
4.45.1. Milliyet gazetesi 338
4.45.2. Hürriyet gazetesi 339
4.45.3. Sabah gazetesi 339
4.45.4. Zaman gazetesi 340
4.46. Ahmet Taner Kışlalı (21 Ekim 1999) 340
4.46.1. Cumhuriyet gazetesi 340
4.46.2. Milliyet gazetesi 352
4.46.3. Zaman gazetesi 356
4.46.4. Akit gazetesi 365

5.0. SONUÇ 371

EKLER 377
KAYNAKÇA 384

TABLO LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1 : Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin öldürülen gazeteciler listesi:……..22

Tablo 2 : Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öldürülen gazeteciler listesi:…….25

KISALTMALAR

AA:	Anadolu Ajansı
AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
ADD:	Atatürkçü Düşünce Derneği
AEJ:	Avrupa Gazeteciler Birliği
AİHM:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKP:	Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP:	Anavatan Partisi
ANF:	Fırat Haber Ajansı
BM:	Birleşmiş Milletler
CHP:	Cumhuriyet Halk Partisi
CIA:	Central Intelligence Agency
CPJ:	Gazetecileri Koruma Komitesi
ÇGD:	Çağdaş Gazeteciler Derneği
DEP:	Demokrasi Partisi
DTP:	Demokratik Toplum Partisi
DSP:	Demokratik Sol Parti
DYP:	Doğru Yol Partisi
DHA:	Doğan Haber Ajansı
FP:	Fazilet Partisi
HEP:	Halkın Emek Partisi
HHA:	Hürriyet Haber Ajansı
IPI :	Uluslararası Basın Enstitüsü
İBDA-C :	İslamî Büyük Doğu Akıncıları-Cephesi
İHA:	İhlâs Haber Ajansı
İHD:	İnsan Hakları Derneği
İP:	İşçi Partisi

JİTEM: Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele

KESK: Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu

MHP: Milliyet Hareket Partisi

MİHA: Milliyet Haber Ajansı

MİT: Milli İstihbarat Teşkilatı

NATO: North Atlantic Treaty Organization

NSC: Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi

ÖDP: Özgürlük ve Dayanışma Partisi

ÖHD: Özel Harekât Dairesi

PEN: Dünya Yazarlar Birliği

SP: Sosyalist Parti

SHP: Sosyal Demokrat Halkçı Parti

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TCK: Türk Ceza Kanunu

TGC: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti

TGS: Türkiye Gazeteciler Sendikası

TMK: Terörle Mücadele Kanunu

TMMOB: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

GİRİŞ

Türkiye'de faili meçhul cinayetlerin sembolü adeta 1990'lı yıllardır. Radikal gazetesi yazarı, E.Fuat Keyman'ın "Kürt sorunu ve müzakere" başlıklı yazısındaki 1990'lı yıllar üzerine şu söylemi adeta söz konusu yıllar üzerine sıradanlaşmış bir medya söylemi durumundadır:

> *"....medyada artan savaş dili, tek boyutlu ve özcü düşünme eğilimi ve kutuplaşmayı körükleyen tartışma biçimi, korkuları, endişeyi ve geleceğe karşı umutsuzluğu artırıyor. Acaba bir daha yaşamayı hiç istemediğimiz 1990'lı yıllara mı dönüyoruz endişesi toplumda yaygınlaşıyor. Faili meçhul cinayetlerin, ölümlerin, hukuksuzluğun, şiddetin, mafyalaşmanın, yolsuzluğun, karanlıktan korkunun, güvenlik ve asayiş söyleminin ve büyük can kayıpları yaratan düşük yoğunluklu bir savaşın hüküm sürdüğü; Susurluk'un, 2001 ekonomik krizinin, büyük bir siyasal istikrarsızlığın, siyaset-çete-mafya-medya ilişkilerinin yaşandığı ve Türkiye'nin uçurumun kenarına sürüklendiği, o karanlık 1990'lı yıllara mı geri dönüyoruz? Bu soru ve korku, hepimizin aklının bir köşesinde ve bir türlü geçmeyen baş ağrısı gibi hepimizi rahatsız ediyor."*[1]

1990'larda yapılan gazetecilik ise sabun köpüğü operaların iyi bir örneği olan tele vole kültürünün ve pop müziğin rüzgârına genel manada toplumun kapılmış olmasındaki payıyla birlikte, faili meçhul cinayetlerin medyada göz önünde bulundurulmaması nedeniyle eleştirilmektedir.

Yeni Şafak gazetesinden Hilal Kaplan, o dönemdeki medyanın bakış açısına "Milli Gazeteci" başlıklı yazısında şu şekilde bir eleştiri getirmektedir:

> *"Malumunuz 1990'larda faili meçhul cinayetler işlenirken, milli gazetecilerin hasıraltı etmesi sayesinde millet uzunca bir süre devletinin bu utanç verici eylemlerinden haberdar olamadı. (Öğrendiğime göre Bülent Arınç liderliğinde bir tür "sansür kurulu" kurulmasını öneren kişinin de 90'lardaki en büyük manipülasyon aracının sahibi şahıs olduğunu not etmek gerek...) Zira bunları haberleştirmek de örgüt propagandası olarak görülüyordu. Günümüzde farklı bir devlet zihniyetinin hâkim olmaya başladığını görüyoruz ama gazeteci zihniyeti sanırım aynı oranda değişmiş değil."*[2]

Fakat Türkiye'de gazetecilik, itibar kaybının dışında da 1990'lı yılların karanlık ortamından fazlasıyla zarar görmüştür. Başka türlü söylersek, istatistiklere bakıldığında,

---

[1] E. Fuat Keyman, "Kürt Sorunu ve Müzakere", Radikal gazetesi, 16 Nisan 2011, http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalEklerDetayV3&ArticleID=1066654&Date=18.10.2011&CategoryID=42 , (17 Ekim 2011)

[2] Hilal Kaplan, "Milli Gazeteci", Yeni Şafak gazetesi, 24 Ekim 2011, http://www.yenisafak.com.tr/Yazarlar/Default.aspx?t=24.10.2011&y=HilalKaplan (24 Ekim 2011)

Türkiye'de en fazla gazeteci gladio örgütlerinin yoğun faaliyette bulunduğu 1990'lı yıllarda öldürüldüğü görülmektedir. Üstelik bu cinayetlerin büyük bir çoğunluğu da hâlâ faili meçhuldür. Ama nedense 1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler konusunda, gazeteci örgütlerinin birbiriyle isimler ve tarihler üzerinde dahi çelişen listeleri dışında yapılmış bir araştırma (kısa dönemleri kapsayanlar ve genel değerlendirmeler bir kenara bırakılırsa) özellikle akademik düzeyde bulunmamaktadır.

İşte buradan yola çıkan çalışma, Türkiye'de gladio örgütlenmelerinin 1990'lı yıllarda yaşanan gazeteci cinayetlerindeki rolünü, kaynak taraması ve dönemin tanıklarının görüşleri üzerinden aktarmanın yanı sıra, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öldürülen gazeteciler listesinde adı geçen, 1990'lı yıllarda öldürülmüş isimleri tek tek gazetelerin baz alındığı kapsamlı bir gazete arşivi çalışmasında ele alarak, gazeteci cinayetlerine dönemin medyasının bakış açısını, mesleki dayanışma ve gazeteciliğin kamuoyu yaratma görevini ne oranda yerine getirdiğini araştırmaktadır.

Çalışmada ilk olarak 1990'lı Türkiye'de 1990'lı yıllarda işlenen cinayetlerin ve faili meçhullerin başlıca sorumlusu olarak gösterilen, derin devlet örgütlenmesi gladionun ne olduğunun açıklanmasının gerekli olduğu düşünülmüştür. Bunun için çalışmada önce devlet ve derin devlet tanımlarının üzerinde durulmaktadır. Sonra da çalışmaya, genel olarak İtalya'daki ismiyle "gladio" olarak adlandırılan derin devlet örgütlenmesinin kurulma nedenleri ve amaçları, ekonomik yapıları üzerinde durularak devam edilmektedir.

Çalışmada gladio örgütlenmelerinin gazetecilik mesleğine bakışına değinilmesinin ardından ise Türkiye'de öldürülen gazeteciler konusunda temel iki kaynak olan Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öldürülen gazeteciler listeleri verilmektedir. Ayrıca listelerdeki farklılıklara dikkat çekilerek, nedenleri sorgulanmakta ve iki meslek örgütünün listelerindeki hatalar irdelenmektedir.

Daha sonra çalışmanın ana eksinini oluşturan bölüme, 1990'lı yıllara geçilmektedir. Bu bölüme 1990'larda Türkiye'nin siyasi iktidar yapısı, basın özgürlüğü ihlalleri anlatılarak başlanmaktadır. Ardından gazetelerin sermaye yapısı hakkında bilgi verilmektedir. Sonrasında da, 1990'lı yıllarda gazetecilerin içinde bulunduğu ortamı en iyi gazetecilerin ve gazeteci örgütlerinin açıklayacağı düşüncesiyle dönemin olaylara en yakın gazetecileri ve

gazeteci mesler örgütlerinin yöneticileriyle çalışma kapsamında yapılan görüşmeler aktarılmaktadır. Bu kapsamda seçilen isimler şu şekildedir: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti eski Başkanı Nail Güreli, Türkiye Gazeteciler Sendikası eski Başkanı Orhan Erinç, Basın Konseyi eski Başkanı Oktay Ekşi, Özgür Gündem gazetesi eski Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran, Özgür Gündem gazetesi eski Urfa Bölge Temsilcisi Bayram Balcı, Evrensel gazetesi yazarı Fatih Polat(Daha sonra gazetenin genel yayın yönetmenliği görevine getirilmiştir), 2000'e Doğru dergisi Genel Yayın Yönetmeni Ferit İlsever, Onat Kutlar'la birlikte öldürülen Yasemin Cebenoyan'ın ağabeyi BirGün yazarı Cüneyt Cebenoyan ve Adıyaman'da yerel gazetecilik yapan Doğan Haber Ajansı muhabiri Hacı Boğatekin'den oluşmaktadır.

Çalışmanın temelini ise 1990'lı yıllarda öldürülen gazetecilerin ardından dönemin medyasında çıkan haberlerin arşiv çalışması oluşturmaktadır. Yaklaşık bin sayfalık bir gözden geçirmeye dayanan arşiv çalışmasında, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öldürülen gazeteciler listesinde 1990'lı yıllar bölümünde yer alan tüm isimler çalışmaya dahil edilmektedir. Listelerde yer alan 46 ismi tek tek ele alan arşiv çalışması için (siyasi yelpazenin farklı kanatlarında olmasına dikkat edilerek) her gazeteci için en az 3-4 olmak üzere 16 ayrı gazete ile derginin haberleri, ölümlerin veya kayboluşların ardından en az 3 gün en fazla bir ay süreyle taranmaktadır.

İncelemede iki örgütün öldürülen gazeteciler listelerinde 1990'lara dair yer alan her isim hakkında kim olduklarının bilinmesi açısnıdan bilgi verilmekte ve ölümleri üzerine gazetelerde ortaya atılan şüphelere değinilmektedir. Ayrıca çalışmaya 1990'lı yıllarda basın kuruluşlarının, gazeteci cinayetlerine ne şekilde, hangi kriterler doğrultusunda yaklaştığı, haberlerin söylem analizi yapılarak dâhil edilmektedir. Bunların hepsiyle birlikte çalışmada, 1990'lı yıllarda gazetelerin, gazeteci cinayetleri konusunda, mesleki dayanışmaya ne kadar değer verdiği ve kamuoyu oluşturma görevini ne ölçüde yerine getirdiği üzerinde durulmaktadır.

Neticede, gazeteci ölümlerinin holding medyası tarafından 1990'lı yıllarda (1996 yılında öldürülen Metin Göktepe gibi kırılma anları dışında) sermaye yapısının hükümetle olan ilişkileri üzerinden, genel olarak resmi devlet politikasına uygun olarak değerlendirildiği görülmektedir. Merkez medyasının öldürülen gazeteci merkez yayın organının ön planda yer alan bir ismi olmadığı süerce, cinayetin sebebi ne olursa olsun, rutin üçüncü sayfa haberleri

veya terör olayları kapsamında değerlendirildiği Musa Anter gibi isimler istisna olmak kaydıyla ortaya çıkmaktadır. Buradan Türkiye'de gazeteciliğin devlete bağlı olarak doğuşunun izlerinin devam ettiği, gazetelerin siyasi iktidara karşı bağımsızlıklarını 1990'lı yıllarda halen sağlayamadıkları ve holdingleşmeyle basın dışı sermaye ilişkilerinin bunda etkili olduğu çıkarsamasına da varılmaktadır.

İslamcı ve milliyetçi yayın organlarının da gazeteci cinayetlerine, öldürülen gazetecinin merkez medyada yer alan ön planda bir isim olmadığı sürece genelde duyarsız kaldığı görülmekte ve gazetelerin öldürülen Kemalist gazetecilerin haberini yaparken kendilerini savundukları gözlemlenmektedir.

Muhalif basın organları ise gazeteci cinayetlerine, kendi yayın politikalarına uygunluk üzerinden, bir yaklaşım göstermektedir. Öldürülen veya kayıp olan çalışanlarını günlerce manşetlerinden düşürmeyen ve kamuoyu duyarlılığı yaratmayı amaçlayan haberlerle sorumluluklarının gereğini bir anlamda yerine getirmektedir. Ancak bu gazetelerin de öldürülen veya kaybedilen diğer yayın kuruluşlarının çalışanlarının haberlerine gerekli önemi vermediği tespit edilmektedir.

Genele ilişkin bir değerlendirmeyle de 1990'lı yıllarda çoğu gladyo tarafından öldürüldüğü şüphesi taşıyan gazeteci cinayetlerinin devam ettiği ortamda Türkiye basının gazetecilik mesleğini tehdit eden bu saldırılar karşısında genel olarak mesleki birlikteliği kuramadığı sonucuna varılmaktadır.

Çalışmaya girişte son söz olarak şu da belirtilmeli ki, bu çalışma 1990'lı yıllarda öldürülen gazetecileri artık gazeteci örgütlerinin listelerinde sadece bir isimden ibaret olmaktan çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu çalışmayla birlikte artık 1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler konusunda, 1990'lar basınının eleştirisiyle birlikte tek kaynaktan akademik düzeyde bilgi edinilecektir.

1.GLADİO

Bu bölümde bir derin devlet projesi olan gladio, devlet kavramının kelime kökenlerinden başlanarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca gladio örgütlenmelerinin ne amaçla ortaya çıktıkları, ekonomik ve stratejik yapılanmaları da bu bölümde araştırılmıştır.

1.1. Devlet

"Devlet" kelimesi, Arapça "devlet (دولة)" kelimesinden Türkçe'ye geçmiştir. Bu kelimenin aslî harfleri "d د", "v و", "l ل"dir. Aynı aslî harfler, "tedavül (تداول)" kelimesinde de geçmektedir. O halde "devlet", "tedavül eden", yani "elden ele geçen" demektir. Bu anlamda devlet kelimesi "iktidarın el değiştirmesi"ni hatırlatmaktadır. Eski Arapça'da savaşan iki ordudan birine veya ötekine geçen galibiyet ve zafere "devlet" denilmiştir. Diğer yandan, servet, makam, nüfuz ve itibar sahibi kimselerin bu durumlarına "dev-let" denilmekteydi. Devlet kelimesi, bize bu manasıyla da geçmiştir. Eskiden bazı yüksek makam sahiplerine "devletlû" denilirdi. Eskilerin anlayışına göre devlet, Ali Fuat Başgil'in ifade ettiği gibi, "tıpkı bir altıntop gibi, elden ele geçen ve en kuvvetlinin zapt ve inhisarına giren ikbal, nüfuz ve iktidardır". Günümüzde "devlet" kelimesine başka anlamlar atfedilse de, halk dilinde devletten anlaşılan şey çoğunlukla budur.

Devlet kelimesinin Fransızca karşılığı Etat, İngilizce karşılığı ise state, Almanca karşılığı staat, İtalyanca karşılığı stato'dur. Bunların hepsinin kökeni Latince status kelimesidir. Ancak Latince status, "devlet" demek değil, "hal", "durum", vaziyet demektir.

Eski Yunanlar "devlet" için "polis (πολιζ)" terimini kullanırlardı ki, bu "site (cité)", yani "şehir" demekti. Ve bununla esasen şehirde oturanların oluşturduğu topluluk (οι Αιψυπτοι, οι Περσαι) kastedilirdi. O nedenle, Eski Yunanlıların kullandıkları "polis (πολιζ)" bugünkü modern anlamda devlet kavramını karşılamaktan uzaktır. Zira aşağıda göreceğimiz gibi devlet kavramı, sadece insan unsurunu kapsamaz; toprak unsurunu da kapsar. Oysa, "polis (πολιζ)" kavramında toprak unsuruna bir gönderme yoktur.

Romalılar ise "devlet" karşılığında civitas veya res publica kelimelerini kullanmışlardır. Civitas, "site, medine, şehir devleti" demekti. Civitas hukukî olarak ise, "medenî hakları kullanma ehliyetine sahip yurttaşlar topluluğu" demekti. Medenî hakları kullanma ehliyeti ise ancak siteye (şehre) kabul edilenlere tanınınmıştır. Bu nedenle, civitas modern devlet kavramını karşılamaktan uzaktır. Çünkü, sadece devletin insan unsuruna göndermede bulunur. Res publica ise "şey (res)" ve "kamu (publica)" kelimelerinden oluşmakta "kamu malı", "herkese ait şey" anlamına gelmekteydi. Bu kelime daha sonra Fransızcaya république yani cumhuriyet anlamında geçmiştir.

Ortaçağda devlet için "imperium (hükümranlık)", "regnum (krallık)" gibi terimler de kullanılmıştır. Ancak bu terimler de modern devlet kavramını karşılamaz. Çünkü bunlar sadece devletin bir unsuru olan "egemenlik" unsuruna göndermede bulunur.[3]

Günümüzdeki anlamıyla devlet sanayi devriminden sonra oluşmuştur. Bu devletin farklı dünya görüşleri tarafından birçok tanımı yapılmıştır. Şevki Adalı ve Teoman Tunçdoğan tarafından hazırlanan Siyaset Sözlüğü'nde devletin tanımı, "Dar ve hukuksal anlamda, aynı ülkede yaşan ve zorlayıcı yetkiye sahip bir iktidar tarafından yönetilen insan topluluğunun oluşturduğu siyasal kuruluş"[4] şeklinde yapılmıştır. Devlet tanımlarına genel olarak bakıldığında birçoğunun devleti, esas itibariyle bir "sınıf yapısı" olarak gördüğü dikkat çekmiştir. Onlara göre devlet "Bir sınıfın diğer sınıfları egemenliği altında bulundurduğu örgütlenmedir." Viladimir İliç Lenin devleti ve varlığını şu şekilde açıklamıştır:

> "*Devlet sınıf çelişkilerinin uzlaşmaz olmaları olgusunun ürünü ve belirtisidir. Nerede sınıflar arasındaki çelişmelerin uzlaşması nesnel olarak olanaklı değilse, orada devlet ortaya çıkar. Ve tersine; devletin varlığı da, sınıf çeliklerinin uzlaşmaz olduklarını tanıtlar"* [5]

Buna karşılık başka bir görüşe göre ise devlet sınıf kavramının üstünde ve ötesinde bütün toplumu kapsayan ve birleştiren kuruluştur. Kimisi devleti sosyal değerler piramidinin

---

[3] Kemal Gözler, **Devletin Genel Teorisi**, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 2007, s.4-28,

[4] **Siyaset Sözlüğü**, "Devlet", Ankara, Gelişim Yayınları: 1978, s.75

[5] V. İ. Lenin**, Devlet ve İhtilal**, Süleyman Arslan(çev.), Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları 1978, s. 15

zirvesi tutar: Devlet en üstün değerdir ve başlı başına bir amaçtır. Hegel devleti neredeyse bir yeryüzü Tanrısı olarak tanımlamıştır. [6]

Hukuk açısından da yapılan tariflerin bir kısmı devleti unsurlarından biriyle özdeşleştirmek, onu bir unsuruyla aynı tutmak suretiyle yapılan somut tanımlamalardır. Klasik Fransız kamu hukuku doktrinin genellikle benimsediği "Devlet, milletin hukuki kişilik kazanmış şeklidir" yolundaki tanım, bu türün en belirli örneklerinden birini oluşturur. Buna karşılık, devleti düşünsel bir sentez halinde ifade etmeye çalışan soyut tanımlamalar vardır.

Fakat görüyoruz ki en yaygın olan, devletin kurucu unsurlarını bir araya getirmek suretiyle yapılmış "anlatımcı"(deskriptif) tanımlamalardır. Devletin a) ülke, b) insan topluluğu, c) iktidar olmak üzere üç ana unsuru bulunduğu hususunda hemen herkesin birleştiği söylenebilir (Bunlara bazen "hukuki ve siyasal düzen"i de dördüncü bir unsur olarak ekleyenler vardır). Bu unsurları birbirine bağlamak suretiyle şöyle bir formüle varabiliriz: "Devlet, belli bir ülke üzerinde yerleşmiş zorlayıcı yetkiye sahip bir üstün iktidar tarafından yönetilen bir insan topluluğunun meydana getirdiği siyasal kuruluştur."[7]

1.2. Derin Devlet

Yazar, Tahir Kumkale'ye göre, derin devlet siyasi sistem içinde kanunlara dayanmayan, ama etkili olan bir antidemokratik örgütlenmeyi ifade eder. [8]

Daha önce de belirtildiği gibi bütün devletler derindir. Burada derin devlet bağlamı üzerinden açıklanmaya çalışılan ise devletin mekanizması içinde kamuoyunun bilgisi ve onayı dışında devletin var olan yapısını sürdürmek veya devletin yürütme mekanizmasının başına geçmek ve devlet politikalarını yönlendirmek için emperyalizmle ilişkili olarak kurulan gizli antidemokratik örgütlenmelerdir.

---

[6] Münci Kapani, **Politika Bilimine Giriş,** 19'uncu Baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007, s. 36

[7] Kapani, s. 37-38

[8] Dr. Tahir **Tamer Kumkale, Derin Devlet Nedir?** , İstanbul: Pepasus Yayınları, 2007, s.40

Bu örgütlenme içinde güvenlik kuvvetleri mensupları, tarikatlar, iç-dış istihbarat servisleri, yargı organları mensupları, liderler, siyasetçiler, mason örgütleri, örgütlü suç şebekeleri, aşırı milliyetçi kuruluşlar, sivil toplu kuruluşları ve gazeteciler olabilirler.

Konu gizli bir örgütlenme olduğundan dolayı, derin devlete farklı siyasi yönelimler bir birinden çok farklı ve zaman zaman neredeyse zıt kendilerine göre doğru açıklamalar getirmişlerdir.

Bir akademisyen olan Prof. Dr. Deniz Ülke Arıboğan derin devlet mefhumuna, "Devletin içerisinden birileri, devletin yasal teşkilatlarının zafiyet gösterdiği durumlarda olaylara müdahale ediyor, bazen darbe yapıyor, bazen temizlik faaliyetlerinde(!) bulunuyor ve bazen de devleti yeniden yapılandırıyor. Tıpkı görünmeyen bir el gibi makinenin işleyişine müdahale edebilen, bazen devleti yeniden yapılandırıyor, [9] şeklinde açıklık getirmek istemiştir.

Derin devlet üzerine araştırmalar yapan yazar, Hasan Taşkın ise şu şekilde bir derin devlet tanımlamasında bulunmuştur: "Derin devleti liberal teori ile tam anlamıyla uyum sağlayamayan, toplum için neyin kötü olduğunu belirleme alışkanlığı olan bir devlet geleneği uzantısıdır. Toplumun farklı katmanlarınca "iyi" ya da kötü olarak kategorileştirilen bu amorf yapı, varlığını özellikle güvenlik sorunları ortaya çıktığında daha da rahat meşrulaştırabilmektedir. Bu nedenle de güvenlik sorunlarından beslenmektedir. Hobbes'un devlet tarihindeki Leviathan misali yasaları yapan, yasalara uyulmasın sağlayan, ama kendisi uymakta yükümlü olmayan bu yapı zaman zaman yasal devlet örgütlenmesinin işlevsel alanına da hükmedebilmektedir."[10]

Kontrgerilla üzerine yaptığı araştırmalarla bilinen emekli asker Talat Turhan'a göre ise derin devlet ABD emperyalizminin bir suç şebekesinden başka bir şey değildir. Turhan, Derin Devlet'in kökenini Siyonist bir örgütlenmeye dayandırmıştır.[11]

---

[9] Kumkale, s. 43

[10] Hasan Taşkın, Türkiye'de **Derin Devlet ve Aktörleri,** İstanbul: Neden Kitap Yayıncılık, Mart 2007, s. 22

[11] Talat Turhan, **Derin Devlet**, 2. Basım, İstanbul: İleri Yayınları,2006 , s. 23

Derin devlet nedir? Sorusuna Talat Turhan, "Derin devlet aslında kontrgerillanın başkalaşmasıdır. İlk önce kontrgerilla çıktı, sonra gladio, sonra süper NATO. En sonunda derin devlete işi bağladılar…"[12] şeklinde açıklık getirmek istemiştir.

Derin devlet konusunda bir de yurt dışından açıklama yapmak gerekirse, gladyosuyla ilk hesaplaşan ülke olan İtalya'da Senato 2000 yılında sonlandırdığı soruşturmada derin devletle ilgili şöyle bir açıklamada bulunmuştur: "Suikastler, bombalamalar, askeri darbeler, İtalyan devlet yapısının içinde yuvalanmış kişilerce gerçekleştirildi. Bunların ABD İstihbarat Birimleriyle iç içe çalıştıklarıysa ortaya çıkarılmıştır.[13]

Gladio üzerine kitaplar yazan Doçent Doktor Ümit Sayın derin devlete temsili demokrasinin hayal ürünü olduğunu ifade eden ve küreselleşmeyle iliştirilen açıklama getirmeye çalışmıştır.

> *Derin Devlet geleneği olan ülkelerde istihbarat örgütleri ve Derin Devlet Başbakana veya seçilen hükümete bağlı değildir. Aksine seçilen hükümet önüne konulan, yıllardır planlanmakta olan projeleri yapmak zorundadır. Demokrasi ve seçimler ise halkı kandırmak ve uyutmak için kurulmuş bir panayır tiyatrosunun bir parçasıdır; halk Romalılar zamanındaki sirk oyunlarına benzer bir biçimde top-pop-böcek-çiçek-seks-uyuşturucu-alkol-nikotin-prozac-kokain-psikiyatrik ilaçlar ile uyutulurken bir yandan da yöneticilerini seçiyormuş özgürlüğünü tadıp, beyinlerinde bir 'demokrasi illüzyonu' yaşarlar. Gerçek demokrasi bugün ne Avrupa ülkelerinde, ne Amerika'da, ne de Asya'da mevcuttur.* [14]

Yazar, Gültekin Avcı da derin devleti Türkiye'nin içindeki bir tümöre benzeterek, şu şekilde bu olguya kendince açıklık getirmeye çalışmıştır:

> *"Kimsenin kabul etmek istemediği ama sistematik bir hakikat, 1950'lerden bu yana Türkiye'nin bünyesinde taşıdığı bir habis tümör gibi*

---

[12] Cüneyt Arcayürek, **Derin Devlet (1950-2007) Darbeler ve Gizli Servisler**, , 13. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık 202, s.11

[13] Ali Kuzu**, GLADİO-Amerika'nın Kurduğu Gizli Örgüt**, E-Kitap, Kariyer Yayınları, 2012 s. 5

[14] William Blum, The Rogue State: A Guide to the World's Only Superpower, Maine: Common Courage Press, 2000. Sayfa 29-87; James Petras, Henry Weltmeyer, **Maskesi Düşürülen Küreselleşme**, Özkan Akpınar(çev.) İstanbul: Mephisto, 2006; Suat Parlar, **Barbarlığın Kaynağı: PETROL**, İstanbul: Anka Yay. 2003, s. 11-45; William Domhoff, Who Rules America Now?, California: Mayfield Publications, 2000, Sayfa: 33-115; David C. Korten, When Corporations Rule the World, California, Berret Kohler and Kumarin Press, 1996, sayfa: 119-173; Fred L. Block, The Vampire State, N.Y.: The New Press, 1996, sayfa: 22-46, aktaran Doç. Dr. Ümit Sayın**, Derin Devletler, Gizli Projeler ve Kirli Gerçekler**, İstanbul: Neden Kitap, 2006, s. 231,232

umumiyetle sinsice ve yeraltından, bazen de ele yüze bulaştırılmış acemice operasyonlarla, kısmen su üstünde kendini göstermiş, aziz milletimizi hayal kırıklığı içerisinde devletine küskün ve güvencesiz bir mecraya sürüklemiştir. Bu acı gerçeğin ve yönlendiricinin adını halkımız 'Derin Devlet' olarak biliyor"[15]

Araştırmacı gazeteci yazar Ahmet Şık ile Ertuğrul Mavioğlu ise derin devleti, Ergenekon soruşturmalarından yola çıkarak, NATO ülkelerindeki örnekleri ve İtalya'daki Gladio soruşturması üzerinden açıklamıştır.

"21. Yüzyıl Türkiyesi'nde adına Ergenekon denilen 'derin devlet' dünyanın hemen her tarafında her devletinde var olan bir örgüt aslında. Devletin olduğu her yerde bir de 'derin Fdevlet' var. Birçok NATO ülkesinde, fazla uzak olmayan tarihsel kesit içinde, Gladio, Rüzgar Gülü, Süper Nato, Gehlen Harekatı gibi isimlerle derin devlet deşifre olmuştu. Ergenekon'un İtalya'daki benzer yapılanması olan Gladio, 24 Eylül 1989'da deşifre edildi. İtalya'da Gladio'nun ortaya çıkışı ile başlayan çetrefilli süreç, Mafya-Kilise-P2 Mason Locası-Parlamento-Emniyet örgütleri arasındaki gizli ve kirli ilişkilerin öğrenilmesi ve devletin Temiz Eller adı verilen bir dizi operasyonu ile sonlandırıldı."[16]

Türkiye'de yıllardır tartışılan derin devlet konusunda politikacılarda kendi bakış açılarına göre yorumlamalarda bulunmuşlardır.

Türkiye'deki siyasetçilerimizden 1990'larda Cumhurbaşkanlığı ve Başbabanlık görevlerinde bulunmuş Süleyman Demirel, derin devleti kendine has üslubu ve orduyla sınırlı dar bakış açısıyla 2005 yılında gazeteci Yavuz Donat'a, "O gece… Saat 03.59'du… Televizyondan ilk beyanname okundu: 'Aziz Türk Milleti…' Artık o dakika itibariyle derin devlet olayı yok. İdare el koyup, devlet oldu. Derin devlet askerdir. Derin devlet devletin kendisidir. Onlar bir devlet değil ama devlete el koydukları zaman derin devlet oluyorlar… Derin devletin içinde kimler var? Olaya şöyle bakacaksınız. Derin devletin içindekiler yani normal zamanlarda belirli yetkileri kullanma durumunda olanlar, bir de bakarsınız, kurtarıcı haline gelmek isterler. Öyle hissederler kendilerini. Oysa kimse onlara görev vermemiştir…"[17] biçiminde yorumlamıştır.

---

[15] Gültekin Avcı, **Genel Kurmay Cumhuriyeti**, İstanbul: Metropol yayınları, 2008, s.243

[16] Ertuğrul Mavioğlu, Ahmet Şık, **Kontrgerilla ve Ergenekon'u anlama Kılavuzu, Kırk Katır Kırk Satır 1**, İstanbul: İthaki Yayınları, 2010, s.21

[17] Belma Akçura, **Derin Devlet Oldu Devlet,** 4. Basım, İstanbul: Güncel Yayıncılık, 2006,s.22

1.3.Derin Devlet Yapılanması Gladio

Gladio kelimesi Latince Galyalılara özgü enli bir kılıç anlamına gelen "Gladius" kelimesinden türemiştir.[18]

Gladius yaklaşık olarak 65-69 cm bıçak uzunluğuna, 5 cm bıçak genişliğine sahip tek elle kullanılan bir kısa kılıçtır.[19]

Dünyada neredeyse bütün toplumlar (Aztekler istisna olmak üzere) kılıcı geliştirmişlerdir. Metal işleme ve onun savaşlardaki doğrudan ifadesi olan kılıç, aslında tarih sahnesinde sıradan bir silahtan daha fazlasıdır. Toplumların kaderini çizen bir gereçtir. Bu yüzden de zamanla kılıcın kullanıldığı her kültürde kılıcın kullanımı üzerine görgü kuralları oluşturulmuştur. Onur ve saygınlık kılıçla birlikte anılan kavramlara dönüşmüşlerdir. Günümüzde kılıç artık bir silah olma özelliğinin ötesinde bir simgeye dönüşmüştür. Kılıç, otorite simgesidir, adalet simgesidir ve güç simgesidir.

Gladio isimli kısa kılıcı ilk olarak terörist hareketlerin tarihte bilinen en eski örneklerinden birisi ve ilk gizli yapılanması olarak kabul edilen, Filistin'de dinsel bir hareket olan Sicariler M.Ö. 73-66'da Sica ismiyle kullanmıştır. [20]

Bu kılıca gladio adı ise Romalılar tarafından denilmeye başlanmıştır. Ancak gladio kelimesi derin devlet anlamını ilk olarak İtalyanca'da almıştır.

Bu tanım 1988 yılında İtalya'nın Kuzey Sagrola yakınlarında Peteano köyünde 3 Mayıs 1988'de İtalyan Jandarma Timleri'nin rutin araç aramalarından birini yaparken küçük bir aracın patlaması sonucu ölen İtalyalı Jandarmaların olayını soruşturan İtalyalı yargıç

[18] **Nişanyan Sözlük**, "Gladio", http://www.nisanyansozluk.com/?k=gladio, (6 Mart 2010)

[19] Ewart Oakeshott, Kılıç: Silahın Tarihçesine Genel bir Bakış, 2011
http://www.kuzgunakademi.com/index.php/tr/paylam/makaleler/klc-kullanma-sanat (6 Nisan 2011)

[20] Kuzu, s. 31

Felice Casson'un İtalya'daki derin devlet yapılanması olan Gladio'yu deşifre etmesiyle ortaya çıkmıştır.[21]

Gladio ABD ve İngiliz kontrgerilla örgütlenmesi olan Stay Behind(geri dur) tarafından İtalya'da 1952 yılında kurulmuş olan kontrgerilla örgütlenmesidir.

Ansiklopedik bilgilere göre örgütün ilk eğitim kampı Sardunya'da kurulmuştur. Kuzey İtalya'da örgüte ait 139 yerde silah ve mühimmat depoları oluşturulmuştur. Örgütün resmi adı Müttefik Koordinasyon Komitesi(Allied Coodination Committee)dir.

1956 sonrasında bu örgütün üyesi 622 kişi, ABD ve İngiliz gizli servisleri tarafından eğitilmiştir. 1990'da İtalya'da Gladio'yu ortaya çıkaran soruşturmalarda bu 622 kişinin grup lideri oldukları, her grup liderinin belli sayıda kişiyi idare ettiği, böylece toplam sayının 15 bine yaklaştığı belirlenmiştir.[22]

1984 yılından itibaren İtalya'da varlığından söz edilen Gladio'nun resmen ilan edilmesi, İtalya'nın aşırı sağ radikal bir örgütü olan Avanguardia Nazionale üyesi Vincenzo Vinciguerra'nın 1990 yılındaki yargılanması sırasında gerçekleşmiştir.

Yargıç Casson, Peteano ve Trieste olaylarının sorumlusunun İtalyan solu olmadığını, olayı Vinciguerra'nın (sağ kanat örgütü Ordine Nuovo ve İtalyan askeri gizli servisi ile birlikte) tezgâhladığını ve Peteano'da arabaya bombayı yerleştirdiğini kanıtlamıştır.

Yargıç, dönemin İtalya Başbakan'ı Andreotti'nin bilgisine de başvurmuştur. Başbakan 1972'deki olaylarda örgütün varlığını kabul etmiştir. Ancak örgütün aynı yıl 1972'de kapatıldığını söylemiştir. Andreotti ayrıca 1990'larda örgütün varlığını kamuoyuna da açıklamıştır.

Andreotti açıklamasında "Gladio iyi silahlanmıştı. CIA tarafından sağlanan teçhizat ülke genelinde ormanlarda, çayırlarda ve hatta kilise ve mezarlıkların altlarında oluşturulan 139 zulaya gömülüydü.

[21] Taşkın, s.36-37

[22] Arcayürek, s.19

"Gladio sığınaklarında taşınabilir silahlar, mühimmat, patlayıcılar, el bombaları, bıçak ve hançerler, 60 mm havan topları, 57 mm geri tepmesiz çeşitli tüfekler, keskin nişancı tüfekleri, radyo vericileri, dürbün ve çeşitli araçlar bulunmaktaydı" demiştir.[23]

Aslında dönemin İtalya Başbakan'ı Andreotti'nin bu açıklaması gladyonun varlığının diğer adıyla kontrgerillanın yani derin devlet yapılanmasın ilk kez resmi ağızdan kabul edilmesidir. Üstelik Gladyo'nun deşifre edilmesi aynı zamanda II'nci Dünya Savaşı sonrasında başlayan Soğuk Savaş yılları sırasında varlıkları tartışılan kontrgerilla örgütlerinin birçok ülkede olduğunun ilk kez resmi ağızdan itiraf edilmesidir.

İşte bu yüzden gizli teşkilatların varlıkları İtalya'da 1990 yılında gerçekleştirilen soruşturma sırasında Gladio'nun deşifre edilmesiyle kesinleştiğinden dolayı, daha sonraki yıllarda derin devlet organizasyonları olan kontrgerilla örgütlenmeleri gladio sözcüğüyle tanımlanmaya başlanmıştır.

Aslında İtalya'da da Türkiye'de de ve dünyanın diğer birçok yerinde de de gladio sözcüğüyle kastedilen kontrgerilla örgütlenmesi bir tür derin devlet yapılanmasıdır.

Derin devlet ise liberal dünyanın bir ürünüdür.[24] Çünkü devlet zaten derin bir yapılanmadır. Devlet konusuna burada kısaca değinmek gerekirse, devlet yüzyıllardan beri var olan ve yüzlerce tanımı yapılmasına karşın kesin olarak tanımlanamamış sosyal bir olgudur.

1.3.1.Gladionun Örgütlenmesi

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Sovyet Birliği'nin komünist ideolojiyi kullanarak Doğu Avrupa, Latin Amerika ve Asya kıtasındaki bazı ülkelerde etkinliği yayılmaya başlamıştır. Dolayısıyla bu ABD'yi tedirgin etmiştir Çünkü ABD için, Sovyetler Birliği ve komünist ideoloji tehdit unsuru olarak kabul edilmiştir.

Bu tehdidin önlenmesi için oluşturulan Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi (NSC), ve istihbarat teşkilatı olan CIA ile ABD Genel Kurmay Başkanlığı'nın çalışmaları sonucunda

[23] Arcayürek, s.21

[24] Taşkın, s.19

Avrupa kıtasında komünizme karşı alınacak tedbirler belirlenmiş ve NATO oluşturulmuştur. NATO antlaşması çerçevesinde alınan komünist yayılma tehdidine karşı askeri tertiplerin yanında, NATO antlaşmasının gizli hükümlerine göre askeri ve sivil kuvvetlerden oluşacak gizli bir örgütlenmeye gidilmiştir.[25] Böylelikle NATO'ya üye olan her ülkede komünizmle mücadele edecek silahlı ve politik ayakları olan istihbarat örgütlenmeleri ve güvenlik kuruluşları içinde faliyet gösteren, medya, siyasi yapılara ve sivil toplum örgütlerine etki eden gladyolar kurulmuştur.

NATO'nun 1949'daki ilk antlaşmasında gladyo örgütlenmesini öngören gizli maddenin varlığı NATO eski Genel Sekreteri İngiliz politikacı Lord Carrington'un Newsweek dergisindeki röportajıyla ortaya çıkmıştır. Bu gizli maddeye göre, NATO'ya üye olmak isteyen devlet, komünizme karşı mücadele edecek devlet kuruluşu oluşturmak zorundadır. Bu örgütte yer alacak kadrolar gizli tutulacaktır, gizlilik içinde çalışacaktır. Bu koşul yerine getirildikten sonra NATO'ya üyelik başvurusu kabul edilmiştir.[26]

Ecevit Kılıç ve Doğu Perinçek'e göre, NATO'ya üye olan her ülke, NATO anlaşmasının gizli maddesi veya NATO anlaşmasının ek protokolü gereğince Sovyetler Birliği işgaline karşı ve ülke içinde de komünistlerle mücadele edecek gizli bir ordu veya örgüt oluşturmak zorundaydı. Goebel'e göre, NATO'ya üye ülkeler de mevcut madde ya da protokol gereğince gizli ordular kurulmaya başlamış, 1950 yılında Kore Savaşı çıkınca, Avrupa'da ABD askeri varlığının zayıflamasından dolayı da bu orduların kurulma işlemleri hızlanmıştır.[27]

NATO'ya giriş anlaşmasındaki gizli maddeye dayanarak böylelikle, Türkiye'de Kontrgerilla, İtalya'da Gladio, Almanya'da Gehlen Harekâtı, İngiltere'de Secret British Network Revealed, Belçika'da SDRA-8, Hollanda'da NATO-COMMAND, Avusturya'da SCHWERT, Yunanistan'da B-8 Sheepskin(Koyun Postu) adı verilen gladyo örgütleri kurulmuştur.

---

[25] Adnan Akfırat, **Özel Savaş**, 2. Basım, İstanbul: Kaynak Yayınları, s.147

[26] **Lor Carrington ile Roportaj**, Newsweek, 21 Nisan 1986, aktaran Akfırat s.147

[27] Akfırat, s.147

Alman yazar Jens Mecklenburg'a göre, İtalya'da Gladio (Roma Kılıcı), Fransa'da Rose des Vents (Rüzgâr Gülü), ve Yunanistan'da (Koyun Postu) gibi isimler alan bu gizli orduların ortak yönü ise, politik düşmanı etkisizleştirecek antikomünist hücum kıtalarından oluşumlar olmalarıydı. Meclenburg'a göre, NATO gizli ordusu(11), partizan savaşı için eğitilmişti; silah depolan ve cephanelikleri vardı ve en modern iletişim vasıtalarıyla donatılmışlardı. Gizli ordular, Brüksel'deki gizli bir NATO merkezinden koordine ediliyordu.

Faili meçhul bir cinayete kurban gitmiş olan araştırmacı gazeteci Uğur Mumcu da kontrgerilla konusunda şunları söylemiştir: " Kontrgerilla' rastgele kullandığımız bir kavram değildir. Kontrgerilla NATO üyesi ülkelerde, ayaklanmaları bastırma amacıyla kurulduğu söylenen bir gizli savunma örgütüdür. Panama Kanalı'nda, Pentagon generalleri tarafından özel bir eğitimden geçirilen kontrgerilla uzmanları ABD savaş öğretileri gereği her ülkede eyleme geçerler. [28]

Mecklenburg, Avrupa'daki gizli örgütler/gizli orduların Özellikle de İtalyan gizli örgütü Gladio'nun, meydana gelen olaylar nedeniyle tenkit ve suçlamalara uğradığını ifade etmiştir. Meclenburg'un 'Gladio' adlı kitabında gizli ordu/örgütün, sadece savaş durumunda devreye sokulacak olmasına rağmen, iç politikada da etkin olduğunu, bu nedenle Avrupa'da son on yıllarda bir dizi terör eyleminin Gladio'ya yüklendiğini; özellikle İtalya'da politik ve askeri elitin, politik sağ ve solu ülkeyi karmaşaya sürükleyerek kendilerini ve toplumu imha eden iki uç olarak gösteren, kaosa alternatif olarak da demokratik oyun kurallarının devre dışı bırakılması da dâhil 'güçlü devleti' sunan Gerilim Stratejisini benimsediklerini; bu stratejiye ait mekanizmanın, gönüllü muhbirlerin bilgi çarpıtma kampanyalarından, sağcı terörist çevrelerin doğrudan desteklenmesi ve yönetilmesinden işkence ve cinayetlere kadar vardığını belirtmiştir.

Alman siyaset bilimci Dario Azzelini ise, güçlü devlet talebini gerekli kılmak için, sistemin istikrarsızlaştırıldığı izlenimini vermek için korku yaratma yöntemini kullanan Gerilim Stratejisinin, ordu mensupları, gizli servisçiler ve sivillerin oluşturduğu bir gizli

[28] Uğur Mumcu, **Kontrgerilla Öğretileri**, 12. Basım, İstanbul: um: ag Vakfı Yayınları, 2008, s.133

örgütler ağı tarafından hayata geçirildiğini; bu stratejinin de Gladio'nun oluşturulmasına ilişkin ek anlaşmada formüle edilen görevlere uygun olduğunu belirtmektedir.[29]

Gladyo tipi örgütlenmelerin iki ayağı vardı yerüstünde özel komando birlikleri, yeraltında "milliyetçilerden" oluşan ve kural olarak hiçbir yasaya bağlı olmayan köylere kadar inen gizli örgütlenmeler. Yer altı unsurları, kural olarak kirli işlere bulaşmış sağcılardan oluşuyordu. [30]

Bu örgütler yıllarca bulundukları ülkelerde ABD ve CIA işbirliğiyle birçok karanlık olaya ve cinayete, katliama, suikaste, darbeye imza atmıştır.

Ancak Soğuk Savaş'ın bitimiyle İtalya, Belçika, İngiltere ve diğer ülkelerde bu örgütlerin varlığı ortaya çıkartılmış, pasifize edilen örgütlenmeler, eylemlerinden dolayı yargının önüne getirilmişlerdir. Gladyo örgütlerinin cinayetleri ve katliamları da bir bir ifşa edilmiştir. Türkiye'de ise tipik bir çuvala döndürülen Ergenekon davası iddianamelerinde yer alsa da gladyonun varlığı devlet tarafından resmen hâlen reddedilmektedir. Genelkurmay içinde bulunan ve önceki adı Özel Harp Dairesi, yeni adı ise Özel Kuvvetler Komutanlığı olan birimin de kontrgerilla faaliyetleri yürütmediği dile getirilmektedir. Dahası diğer ülkelerin parlamentolarında bu konularda kabul edilen soruşturma önergeleri bile Türkiye'de kabul edilmemiştir.

Oysaki faaliyetlerinde NATO'yu şemsiye olarak kullanan, Türkiye'de bu tür bir örgütlenmenin varlığı tartışılmasız bir gerçektir.[31] Bu örgütlenme soğuk savaş dönemi sonrasında da Türkiye'de özellikle doğu illerinde aralarında birçok gazetecinin olduğu faili meçhul cinayetlerle ve illegal örgütlerle olan işbirlikleriyle 1990'lı yıllarda varlığından sıklıkla söz etmiştir.

---

[29] Mumcu, s. 133

[30] Akfırat, s.147

[31] Tuncay Özkan, **MİT'in Gizli Tarihi**, 18. Basım, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2005, s.208-209

1.3.2 Gladyo Örgütlerinin Ekonomik Yapılanması

Mülkiyet sistemine dayanan dünyada, hiçbir şey ekonomik nedenlerden bağımsız düşünülemez. Konu gladyo örgütlenmesi olduğunda ise küresel kapitallerin bu örgütlenmeye ön ayak olduğu, iki kere iki dört gerçekliği kadar barizdir. Gladyo konusunda küçük bir araştırma yapıldığında dahi daha karıştırılan ilk kaynaklarda, ABD ordusunda Özel Savaş Birlikleri kurulması kararının ünlü tekel patronu Rockefeller'e ait olduğu görülecektir.

Bu şöyle olmuştur: Eisenhower'in başkanlığı döneminde, USA silahlı kuvvetlerinin nükleer silah tabanına oturtulması, yeni örgütlenmeyi zorunlu kılıyordu. Bu görevi ünlü petrol ve finans tekeli Rockefeller adına devlet yönetiminde yer alan, oğul Nelson Rockefellerler üstlenmişti. Pentagon'daki yeni düzenleme, Rockefeller'in başkanlığındaki "Üçlü Komite" tarafından planlandı. Rockefeller planı, 30 Haziran 1953'te yürürlüğe girdi. ABD Başkanı, silahlı kuvvetler komutanı oldu. Tekellerin, ABD savaş makinesini, daha doğrudan ve Beyaz Saray ve Ulusal Güvenlik Konseyi'nin denetiminde yönetmesinin adımı atılmıştı.

Ancak ABD'nin nükleer savaş çıkarma tehdidiyle dünyayı dize getirme stratejisi, ulusal kurtuluş savaşları ve komünistlerin önderliğindeki halk hareketlerince etkisiz hale getiriliyordu.

ABD'nin çıkmazına karşı devreye geren yine ABD'nin en büyük petrol ve finans tekelleri oldu. Rockfeller Vakfı 1956'da Pentagon'un Özel Savaş birlikleri kurmasını önerdi.

ABD'nin çıkarlarına uygun düşmeyen herhangi bir durumu düzeltmek için dünyanın neresinde olursa olsun derhal müdahale edebilecek yeteneklere sahip özel birlikler kurulmalı. Bu özel askeri birliklerin gayet hareketli olması ve çeşitli yerel savaşları başarıyla sona erdirecek yetenekte olması gerekir.[32]

Eisenhower velinimeti Rockefeller'in önerisini sektirmedi. Hemen, Stratejik Müdahale Birlikleri(STRAC) kuruldu. Bunlara dünyanın çeşitli bölgelerinde ABD çıkarlarına gelişen mücadeleleri bastırma görevi verildi. Fort Bragg'da konuşlandırılan STRAC, ABD'nin ilk Özel Secaş Yerüstü birlikleri oldu. Yanı sıra ABD'nin çeşitli ülkelerdeki kara,

[32] M. Fahri, **Amerikan Harp Doktrinleri**, İstanbul: Yön Yayınları 1966 s.271

hava, deniz kuvetlerinin bir bölümü bu amaç doğrultusunda yeniden eğitilip STRAC'ın uzantısı haline dönüştürüldü.[33]

ABD'nin ünlü tekeli Rockefeller'in desteği ve önerisiyle kurulan gladyo örgütlenmelerinin, soğuk savaşın sonlarına kadar ana kaynağını ABD'nin istihbarat örgütlenmesi CIA vasıtasıyla küresel kapitalist tekeller üstlendi. Cüneyt Arcayürek'in Derin Devlet kitabında bu konu modern anlamda ilk istihbarat örgütlenmesi Osmanlı'daki Milli Amale Teşkilatı'ndan başlayarak Türkiye istihbaratının üyelerinin CIA'dan maaş alır duruma geldiği dönemlere değin dikkatli bir şekilde detaylı olarak anlatılmıştır. Soğuk savaşın sonrasında ise ayakta kalan gladyo örgütlenmelerinin ana kaynağını daha önceden gladyo örgütlenmelerinde merkezlerden bağımsız yapılan uyuşturucu ve silah kaçakçılığı almıştır. Bu konuya refarans göstermek için uzağa gitmeye gerek yoktur. PKK ve JİTEM itirafçısı Abdülkadir Aygan'ın itiraflarını konu alan Nevzat Çiçek'in "Gerçek Cellat Kim" ve Soner Yalçın'ın JİTEM subayı Cem Ersever'in anlattıklarını konu alan "Binbaşı Ersever'in İtirafları" kitapları bu konuyu gladyo mensuplarının anlatımı üzerinden işlemiştir.[34]

1.3.3. Gladyonun Stratejisi ve Gayri Nizami Harp

Türkiye'de ve dünyada birçok ülkede var olan gladyo örgütlenmelerinin teorisyeni ABD'li gladyo kuramcısı David Galula'dır. Galula'nın kontrgerilla savaşının teori ve pratik örgütlenmesini yaptığı kitabı, Türkiye'de Galula'nın kitabı 'Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri-Teori ve Tatbikatı başlığı ile Cevdet Sunay'ın Cumhurbaşkanı, Süleyman Demirel'in Başbakan olarak görev yaptığı 1965 yılında, Genelkurmay Basımevi (çeviren:Hasan Lambet) tarafından yayımlanmıştır.

Galula'nın kontrgerilla stretejisine sadece ana başlıkları değinilmek gerekirse söyledir:

Seçilmiş bölgede

[33] Akfırat, s.157

[34] Nevzat Çiçek, **Gerçek Cellat Kim**, İstanbul: Neden Kitap,2009 s.5

1- Silahlı isyan kuvvetlerini imha etmek ya da bulunduğu bölgeden uzaklaştırmak için yeterli miktarda silahlı kuvvet toplanmalıdır.

2-İsyancı(Galula devrimcilere isyancı demektedir), bir bölgeden çıkarıldıktan sonra onun tekrar o bölgeye geri dönüşünü önlemek amacıyla yeterli kuvvetin ortada bırakılması, bu kuvvetlerin halkın yaşadığı mezralarda, köylerde ve şehirlerde konuşlandırılması gerekir.

3-Halkla ileşim kurulmalı, gerilla ile olan bağlantısını koparmak amacıyla halkın hareketleri kontrol edilmelidir.

4-İsyancının yereldeki politik örgütleri imha edilmelidir.

5-Seçim yoluyla yeni yerel idareler kurulmalıdır.

6-Bu idareler çeşitli görevler verilerek sınanmalıdır. Yumuşak ve yetersiz olanların değiştirilmesi ve aktif liderlerin desteklenmesi zorunludur. Ayrıca savuma birlikleri örgütlenmelidir.

7-Ulusal politik hareketteki liderler gruplara ayrılıp eğitilmelidir.

8-Son isyancı kalıntıları kazanılmalı ya da baskı altına alınmalıdır.[35]

Galula genel olarak verdiğimiz bu stratejisini isyancıları savaşa zorlamak için yerel halka baskı nasıl yapılacağı şeklinde ayrıntılandırmıştır.

Galula'nın stratejisini teorize ettiği gladyo örgütlenmelerinin savaş taktiği askeri dilde Düşük Yoğuluklu Çatışma veya Gayri Nizami Harp olarak adlandırılmıştır. Bu savaş taktiği NATO üyesi ülkelerdeki Özel Harp Daireleri tarafından yönetilmekte ve gerillalara bir nevi kendi taktikleriyle saldırmayı öngörmektedir.

Emekli Kurmay yarbay, araştırmacı-yazar Talat Turhan'a göre, Soğuk Savaş İkinci Dünya Harbi sonrasında ortaya çıkan bloklaşma sonucu oluşan gerginlikten doğan bir savaş türüdür. Özel Harp ise soğuk savaşın sonucudur. Turhan, Özel Harp Dairesi eski başkanlarından Sabri Yirmibeşoğlu'nun nükleer çağda, genel ve bölgesel savaşların çok

[35] David Galula, **Kontrgerilla Savaşı Teori ve Pratik**, Deniz Ateşok(çev.), İstanbul: Kawa Yayınları, 2008, s:98

tehlikeli sonuçlar çıkartacağından, bunun yerine 'devrim, bağımsızlık, kurtuluş ve sömürüye karşı çıkma' sloganları arkasında hedefe ulaşmak üzere yeni bir savaş türü uygulandığından bahsettiğini belirtmiştir. Yirmibeşoğlu'na göre, bu türe 'Özel Harp' ya da modem savaş denilmektedir.

Talat Turhan, özel harbin, psikolojik harp ile başladığını ve yıkıcı faaliyetlerle teröre dönüşen eylemlerden sonra Gayri Nizami Harbe dönüşerek, iç savaşa yol açtığını ve bu yollarla ortaya çıkartılan felaketi önleme veya bertaraf etme yöntemlerini kapsayan İstikrar Harekâtı 'ndan meydana geldiğini ifade etmiştir. Gazeteci Fatih Güllapoğlu, İstikrar Harekâtı'nı, "anayasal hükümetin etkili şekilde çalışabilmesi için başka çare kalmadığı hallerde, nizamın iade ve idamesini sağlamak maksadıyla hükümete yardımcı olarak silahlı kuvvetlerin yürüttüğü iç güvenlik ve iç iyileştirme harekâtı" olarak; Psikolojik Harbi ise, "hedef kitlenin düşünce, duygu, tavır ve davranışlarını hedeflerin elde edilmesini destekleyecek şekilde propaganda ve diğer araçların planlı olarak kullanılması" olarak tanımlanmaktadır. Güllapoğlu'na göre, NATO gizli örgütü veya gizli ordusu taktik psikolojik harekât ile Gayri Nizami Harp (GNH) icra etmektedir.

2. TÜRKİYE'DE GLADİO TİPİ ÖRGÜTLEME VE GAZETECİ CİNAYETLERİ

Bu bölümde gladio örgütlenmesinin Türkiye'deki uzantıları ve gazetecilikle olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Gazeteci örgütlerinin öldürülen gazeteci listelerinde yer almayan isimler üzerinde durulmuştur. TGC ve ÇGD'nin öldürülen gazeteciler listesindeki hatalar, eksiklikler belirtilmiştir.

2.1.Türkiye'de Gladio/ Kontrgerilla

Gladyo Türkiye'de ilk 12 Mart darbe dönemi sonrası, Ziverbey köşkündeki sorgulamalarda ortaya çıkmıştır. Buradaki sorgulamaları yapanlar işkence yaptıkları siyasi mahkûmlara kontrgerilla mensubu olduklarını söylemişlerdir. Ziverbey Köşkü'ndeki işkence

tezgâhından geçenlerden biri olan Talat Turhan ise Türkiye'de kontrgerillanın üzerine giden araştırmalar yapan ve kitaplar yazan ilk kişi olmuştur.

Kontrgerilla deyimini Türkiye'de ilk kez kullanan ve siyasal tartışma açılmasını sağlayan ise ABD'den burs alarak eğitim görmüş siyasetçi Bülent Ecevit'tir. Artan terörün topluma zarar verdiği bir süreçte CHP Genel Başkanlığı görevini üstlenen Bülent Ecevit, ilk kez 1973'lerde çözümlenmeyen kimi cinayetlerin perde gerisinde kontrgerilla örgütünün bulunduğunu söylemiştir.

Ecevit, Kontrgerilla adlı örgütün bu resmi görüntülü fakat gayri resmi örgütün niteliği ve amacı üzerindeki örtü kaldırılamamıştır(1973 seçimleri öncesi Giresun konuşması) demiştir.[36]

Fakat bu açıklamanın arkası gelmemiştir. Ta ki 1978-1979'lara kadar.

Gladio üzerine Türkiye'de ilk resmi çalışmayı ise Kontrgerilla örgütlenmesi üzerine araştırma yaparken 24 Mart 1978'de öldürülen savcı Doğan Öz yapmıştır. Doğan Öz gladio örgütlenmesinin dış bağıntısına dikkat çekmiştir.

Doğan Öz'ün hazırladığı raporda kontrgerilla şöyle tanımlanmıştır:

"Kontrgerilla Genel Kurmay Harp Dairesine bağlıdır. Kontrgerilla il ve ilçelerde seferberlik işlemini yürüten kurum olarak askerlik şubelerince yönetilmektedir. Sivil güvenlik içinde de MİT elemanları ve 1.Şb. görevlileri kullanılmaktadır. Her iki kesim de...

...Şiddet olayları, anarşik eylemler olarak nitelendirilebilecek kadar basit değildir. Amaç, demokrasi umudunu yok etmek; onun yerine faşist düzeni gündeme getirmek ve bütün unsurlarıyla yürürlüğe koymaktır. Böylece ABD ve çokuluslu ortaklıklar, Ortadoğu sorununu büyük ölçüde çözmek amacını gütmektedirler. Bize göre bu sonuca ulaşmada CIA, kontrgerilla gibi gizli örgütlerin yönlendirmesi vardır. Bu örgütler, devlet aygıtını geniş ölçüde kendi amaçlarına uygun şekle dönüştürerek demokrasi düşmanı akımları iktidar yapmayı öngörmüşlerdir."[37]

Adnan Bostancıoğlu'nun Türkiye'de sosyalist solun en geniş tabanlı demokratik kitle hareketi örgütlenmesini yaratanlardan Oğuzhan Müftüoğlu'yla yaptığı söyleşide Oğuzhan

[36] Soner Yalçın, **Binbaşı Ersever'in itirafları**, 37'inci baskı, İstanbul: Doğan Kitap Yayıncılık. 2000, s.205

[37] Mavioğlu ve Şık, s.420

Müftüoğlu, muhalif gençlik hareketlerine karşı kontrgerilla operasyonlarının varlığını Kızıldere operasyonu üzerinden şöyle açıklamıştır: "…Kuşatanlar arasında Özel Harp Dairesi'ne bağlı ekiplerin de olduğunu çok sonra Kenan Evren açıklamıştı. Benim sorgumu yapanlar da onlardı. Bana kendilerinin doğrudan Genelkurmay'a bağlı "kontrgerilla olduklarını söyleyerek övünüyorlardı. Bir iddiaya göre, kuşatma sırasında ilk ateşi açarak sözde çatışmayı başlatıp katliamı gerçekleştirenler onlarmış."[38]

Emekli Kurmay Yarbay Talat Turhan İtalya'da, Gladio adıyla ortaya çıkarılan gizli NATO örgütünün Türkiye'deki adının "Özel Harp Dairesi" olduğunu ileri sürmüştür. Talat Turhan'a göre, örgüt Türkiye'nin NATO'ya girmesinden sonra Seferberlik Tetkik Kurulu adıyla kurulmuş ve sonradan Özel Harp Dairesi adını almıştır.

"20 yıldır terör ve istihbarat konularında yaptığı çalışmalar ve kitaplarıyla tanınan Turhan resmi talimnamesine göre sabotajdan adam öldürmeye kadar her türlü kanunsuz iş yapma "hakkı" tanınan örgütün, bu faaliyetlerinden dolayı kanunlara bağlı olmadığını iddia etti. Emekli Kurmay Yarbay Turhan, gerçeklerin ortaya çıkması için MİT ve Özel Harp Dairesi'nin bir parlamento komisyonu tarafından denetlenmesini de istedi.[39]"

2.2.Gladyo ile gazetecilik ilişkisi

Global emperyalizm, iletişim tekelleri ile doğrudan insan beynine yönelik sessiz bir savaş yürütmektedir. "Her yıl, ABD kaynaklı milyonlarca basın haberi, fotoğraf, yorum, başyazı, köşe yazısı ve röportaj diğer ülkelere akmaktadır. Komünizmi lanetleyen ve serbest piyasanın harikalarını öve öve bitiremeyen milyonlarca çizgi roman ve dergi, düzinelerce dile çevrilmekte ve ABD dezenformasyon ajanslarınca dağıtılmaktadır.

CIA'nın dünyada 200'ün üzerinde gazete, dergi, radyo istasyonu ve yayınevine doğrudan sahip olduğu da iddia edilmektedir. Daha önce kontrgerillanın stratejisi bölümünde açıkladığımız kontrgerilla savaşının diğer bir adı olan Düşük Yoğunluklu Çatışma'nın temel formülasyonu, "insani" eksen alan tanımı şöyledir: "Zihnine bir kez ulaşıldı mı, 'siyasal hayvan' mermilere bile gerek kalmadan yenilgiye uğratılabilir."

[38] Adnan Bostancıoğlu, **Bitmeyen Yolculuk**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011, s.113

[39] Milliyet, **Talat Turhan BBC'de,** 17 Kasım 1990, s. 14

Pentagon, CIA, NATO, ABD mali sermayesi, KCİA ile boyutlanan enternasyonal bir yapılanma gerçekleştirmiştir. Mutlak militarizm, iletişim tekellerinin "düşük yoğunluklu demokrasi" kampanyaları ile örtülmektedir. Özel savaş ve onu sözde tartışırken! Örten ve savunan iletişim tekelleri, aynı enternasyonal kaynaklara dayanmaktadır.

Demokrasinin güvencesi sayılan barış söylemlerini dillerinden düşürmeyen iletişim tekelleri, emperyalist amaçlar doğrultusunda uluslararası güçlerle bütünleşmiştir. "Aslında askeri boyut, yeni iletişim teknolojilerinin doğuşunu ve geliştirilmesini belirlemiştir, denilebilir. ABD ordusunun tüplerle yaptığı ENIAC bilgisayarının yarattığı sorunların aşılması için yapılan araştırmaların sonucu, yan iletkenler keşfedilmiştir. Pentagon'un bu teknolojiyi üreten sektörlere desteği 1990'lı yıllarda da sürmüştür." (H.Geray, s.68). "Enternasyonal militarist aygıtların "düşük yoğunluklu demokrasi" programları, psikolojik harekât boyutu ekseninde, iletişim tekelleri tarafından uygulanmaya konulmaktadır.

Global emperyalizmin komuta kontrol merkezleri ile bütünleşmiş iletişim tekelleri, ulusal yapıların çözülmesi sürecinde "sahte ilericilik", "sahte sol", "sahte barışçılık", hatta "sahte islamcılık" görünümü ile ortadadırlar. Gerçeklerin ise üzeri örtülmektedir.

Türkiye'de, ÖHD kurmaylarının denetiminde büyük finans olanaklarına sahip haber ajansları ve televizyon kanalları vardır. Saatler süren militarist yayınlar, özel savaş propagandasına endekslenmiş olup, geniş bir "emekli" general kadrosundan ve Türk-İslam sentezcilerinden yararlanılmaktadır. Programlarda, uluslararası bağları olan güya İslamı temsil eden büyük sermaye gruplarının kontrolündeki bu tekeller, uygun görülen devlet kampanyalarında görev almaktadır.

2.3. Türkiye'de Gladio ve Gazetecilik

Türkiye'de, Osmanlı'nın geneline hitabet edecek şekilde ilk çıkan gazete Takvim-i Vekayi'den plazalardaki dev gazetelere uzanan tarih boyunca, gazeteler hep iktidarın gölgesinde yer almıştır. Türkiye'de gazeteciliğin devlet eliyle başlatılması bunun önemli etkenlerinden biri olarak yer almaktadır. Zaten Türkiye'de devletle ters düşen gazetelere çeşitli yollarla yaşam alanı pek tanınmamıştır. Gazetelerin ilk yıllarında gazeteler kapatılıp, yazarları sürgüne ölmeye gönderilirken, Osmanlı Devleti'nin sonlarında gazeteciler gizli örgütlerce köprülerin üstünde, sokaklarda öldürülmeye başlanmıştır, 1990'larda ise

Türkiye'nin güneyinde derin devletin gladyo örgütlenmelerince sokak ortasında vurulmuşlardır.

Diğer yandan Türkiye'de iletişim ABD'nin çıkarlarının doğrultusunda dolarlarını akıttığı bir alan haline gelmiştir. Manufactors Hanover Bank-Chemical Bank, Türkiye'de bazı iletişim tekellerine büyük imkânlar sunmaktadır. ABD'den Türkiye'deki bazı iletişim tekellerine kaynak aktarımında State Bank Of Westchester adlı bir paravan bankadan da yararlanılmaktadır. Bu ilişkiler ağında, banka-finans-basım üçgeni kurulmuştur.

Bu yüzden de ABD çıkarlarına karşı yayın yapan gazetecilerin öldürülmesi birçok yayın organı tarafından maniple edilerek haberleştirilmiştir. Bu tez özellikle Türkiye'nin güneyindeki 1990'lardaki kontrgerilla faaliyetlerinin nasıl çarpıtılarak haberleştirildiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Özellikle araştırmacı gazetecilik yapanlar bir paradoksun içine sokulmuşlardır. Bu alanda gazetecilik yapanlar bir taraftan gazeteciliğin objektiflik kriteriyle diğer taraftan gizli örgütlenmelerin onları kullanma girişimleri arasında kalmıştır. Zor bir alan olan araştırmacı gazetecilik alanında birçok gazeteci isteyerek veya istemeyerek istihbarat teşkilatlarının güdümünde hareket etmiştir. Bu MİT'in önde gelen yöneticilerinin verdiği beyanatlardan anlaşılmaktadır. Bir dönem MİT'i yönetmiş olan emekli diplomat Sönmez Köksal'ın şunları söylemesi gazetecilerin tepkisi çekmiştir: "MİT'e çalışmak kötü bir şey değil….Bu misyona saygı duyan gazetecilerin MİT'e destek atması kadar doğal bir şey olamaz. Ve doğrusu şu ki, bu kuruluşun en çok faydalanabileceği insan tipinin başında da gazeteciler gelir!"[40]

Peki gizli örgütlenmelerinin güdümünde olan ya da olmayan ancak gizli örgütlenmelerinin çıkarlarına aykırı yayın yapan gazetecilere ne olmuştur? Bunu, birçok ülkeye göre kısa bir basın tarihine sahip Türkiye'de öldürülen gazetecilerin sayısına bakıp, basit bir çözümlemeyle anlamak mümkündür.

[40]Sevilay Yükselir, "MİT'e çalışmak kötü bir şey değil ki!", Sabah, 1 9 Mart 2010,

http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/yukselir/2010/03/19/mite_calismak_kotu_bir_sey_degil_ki (20 Mayıs 2012)

2.4. Türkiye'de öldürülen gazeteciler ve listelerdeki sorunlar

Gazetecileri Koruma Komitesi'ne (CPJ) göre dünyada 2012'de 14, 1992'den beri de 908 gazeteci öldürülmüştür.[41]

Türkiye'de ise öldürülen gazetecilerin sayısı tartışmalıdır. Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye'de 6 Nisan 1909'da gizli bir örgütlenme olan İttihat ve Terakki'nin herkesin gözü önünde Galata Köprüsü'nde öldürdüğü Hasan Fehmi'nin öldürülmesini ilk gazeteci cinayeti olarak kabul etmektedir. Gazeteciler Cemiyeti'ne göre 1909-2009 yılları arasında öldürülen gazetecilerin sayısı ise 63'tür. [42]

Çağdaş Gazeteciler Derneği'ne göre ise Türkiye'de öldürülen ilk gazeteci 1905'te Adana'da öldürülen Tevfik Nevzat'tır. Çağdaş Gazeteciler Derneği'ne göre 1905-2009 yılları arasında öldürülen gazetecilerin sayısı 76'dır. [43]

Kimi kaynaklar ise bu rakamın iki meslek örgütünün açıkladığının çok daha üstünde olduğunu öne sürmektedir. Örneğin Tutuklu Gazeteciler Platformu 1909 Hasan Fehmi Cinayeti'nden bu yana 2010 yılına kadar 95 gazetecinin öldürüldüğünü kabul etmektedir.[44]

ÇGD'nin listesinde TGC'deki şu isimler yer almamıştır:

Abdullah Doğan (Candan FM-Konya 13 Temmuz 1997), Ayşe Sağlam Derince (3 Eylül 1997), Reşat Aydın (AA, TRT-20 Haziran 1997), Selahattin Turgay Daloğlu (İstanbul 9 Eylül 1996), Kutlu Adalı (Yeni Düzen-Kıbrıs 8 Temmuz 1996) ve Diran Kelegyan (Çorum 13 Ağustos 1915).

TGC'de ise ÇGD'nin listesinde yer alan şu isimler yoktur:

---

[41] Committee to Project Jorunalist, 926 Journalists Killed since 1992, http://www.cpj.org/killed/ (13 Şubat 2012)

[42] Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Öldürülen Gazeteciler, http://www.tgc.org.tr/oldurulengazeteciler.html, (2 Ocak 2012)

[43] Çağdaş Gazeteciler Derneği, Öldürülen Gazeteciler, http://www.cgd.org.tr/index.php?Did=22 (2 Ocak 2012)

[44] 102 yılda 95 gazeteci ve yazar öldürüldü, 2011, http://blog.milliyet.com.tr/102-yilda-95-gazeteci-ve-yazar-olduruldu/Blog/?BlogNo=299933 (5 Nisan 2012)

Tevfik Nevzat (Hikmet-Adana 19 Mart 1905), Rupen Zartanyan (Yazar-İstanbul 24 Nisan 1915), Siamanto (Yazar-İstanbul 24 Nisan 1915), Yervant Sırmakeşliyan (Erukhan) (Yazar- İstanbul 24 Nisan 1915), Armen Darian (Yazar-İstanbul 24 Nisan 1915), Levon Laents (Yazar-İstanbul 24 Nisan 1915), Tilgdadints (Yazar-İstanbul 24 Nisan 1915), Taniel Varujan (Yazar/Şair-Çankırı 13 Ağustos 1915), Rupen Sevag (Şair-Çankırı Ağustos 1915), Ali Şükrü Bey (Tan-Ankara 2 Nisan 1923), Ömer Taşar (Milli Gazete-Saraybosna 26 Haziran 1993), Ruhi Can Tul (Turkish Daily News-Kırıkkale 14 Ocak 1994), Kamil Koşapınar (Zaman-Erzurum 19 Mart 1994), Bahri Işık (Çağdaş Marmara-İstanbul 17 Eylül 1994), Ersin Yıldız (Özgür Ülke-İstanbul 3 Aralık 1994), Onat Kutlar (Cumhuriyet-İstanbul 11 Ocak 1995), Bekir Kutmangil (Yeni Günaydın-İstanbul 23 Mayıs 1995), Nail Aydın (Son Haber-Giresun 28 Temmuz 1995), Yemliha Kaya (Halkın Gücü-İstanbul 27 Temmuz 1996).

Listeler arasındaki bu farklılığın ana nedeni ise ilk bakışta 1915 yılında Ermenilerin sürgünü ya da tehciri veya soykırımı (bu tezin konusu olmadığından tartışılmamıştır) sırasında öldürülen Ermeni gazeteciler üzerindeki anlaşmazlıktan kaynaklanmaktadır. Diğer neden ise Kürt ve sosyalist basın kuruluşlarındaki, çalışan lisletelerindeki ve görev dağılımındaki muğlaklık kimi gazetecilerin listede yer almamasına, kimi sürücü, dağıtımcı gibi gazete çalışanlarının ise listede yer almasına neden olmuştur. Tabi farklılıklarda Gazeteciler Cemiyeti'nin ve Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin ideolojik yaklaşımlarının da payı vardır. Ayrıca kapsamlı bir araştırma yapmadan gazeteci örgütleri yalnız kendilerine ulaşan ya da medya kuruluşlarının haberlerinde yer alan bilgiler doğrultusunda öldürülen gazeteciler listelerini hazırladığından bir takım hatalar da yer almıştır.

Kapsamlı olarak ileride görülecek olan bunlardan bir kaçı şu şekilde sıralanabilir:

Örneğin, TGC'nin listesinde yer alan Abdullah Doğan, Konya'da yayın yapan Candan FM isimli bir radyonun sahibi, emekli bir başçavuştur. Bir düğüne giderken öldürülen Abdullah Doğan'ın gazetecilikle bir ilgisi bulunmamaktadır. Abdullah Doğan gibi TGC'nin listesinde yer alan mafya bağlantılı bir cinayet sonucu ölen Bekir Kutmangil ve anlaşmazlığa düştüğü ortağı tarafından öldürülen Nail Aydın da gazeteci değil şirketleri arasında gazete veya gazeteler de olan servetlerini başka işlerden kazanmış olan patronlardır. Bununla birlikte Çağdaşmarmara gazetesi sahibi Bahri Işık, Devrimci Çözüm dergisi sahibi Bülent Ülkü, Silvan gazetesi sahibi M. İhsan Karakuş gibi isimler de vardır ancak bunlar küçük

sermaye yapısına sahip gazeteler olduğundan gazetelerinin hem sahibi, hem muhabirleri durumundadır.

Ayrıca, ÇGD'nin listesinde yer alan Ersin Yıldız, Özgür Ülke gazetesinin bombalanması sırasında öldürülmüştür, ancak kendisi araç sürücüsüdür. Eğer bu şekilde bir ayrım yapılmayacak ise Sabah gazetesi muhabiri İhsan Uygur'la birlikte kaçırılan Yüksek Alptekin'in de bu listede yer alması gerekmektedir.

Bir başka yanlış, Mecit Akgün'ün çalıştığı kurum hakkındadır. Gazeteci listelerine, "Yeni Ülke" çalışanı olarak giren Mecit Akgün konusunda, gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol, "Benim böyle görevlendirmem söz konusu olduğu gibi, imzalı her hangi bir haberi de bulunmuyor gazetemizde"[45] demektedir

Üzerinde önemle durulması gereken diğer bir nokta öldürülen, gazeteciler listeleri içinde TGC'nin listesinde yer alan tek kadın Ayşe Sağlam, politik bir yayın yapmayan Derince FM adlı müzik yayını ağırlıklı radyoda spikerlik yapmaktasıdır. Ayşe Sağlam cinayeti politik bir içerik taşımayan cinayet olarak gazetelerde değerlendirilmiştir. Bununla birlikte TGC ve ÇGD'nin listesinde yer almayan ancak Özgür Gündem gazetesi Eş Genel Yayın Yönemeni(2012) Hüseyin Aykol'a göre, "Nesrin Teke, Ayfer Serçe, Esen Aslan, Gurbetelli Ersöz[46]" gibi gazeteciler de vardır. Ancak bun isimlerden sadece Ayfer Serçe'nin ölümü birebir gazetecilik faliyetiyle ilgilidir.

Fırat Haber Ajansı(ANF) muhabiri Ayfer Serçe, Türkiye-İran sınırındaki Kelêreş bölgesindeki İran köylerinde kadın intiharları üzerine araştırma yaptığı sırada İran Ordusu güçleri tarafından 18 Temmuz 2006'da öldürülmüştür.[47]

Gurbetelli Ersöz, 1993 yılında gazeteciliğe başlamıştır ve Özgür Gündem Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliği'ni yaparak Türkiye'de ilk kadın Genel Yayın

[45] Hüseyin Aykol, **Susturulamayanlar**, Diyarbakır, Aram Yayınları 2012, s. 99

[46] Aykol, s. 84,85, 93, 99

[47] Aykol, s. 99

Yönetmeni olmuştur. 1995 yılında gazeteciliği bırakarak, PKK'ye katılan Gurbetelli Ersöz, 8 Ekim 1997 tarihinde güvenlik güçleri tarafından Gare Dağları'nda öldürülmüştür.[48]

Nesrin Teke ve Esen Aslan'ın ölüm şekilleri ise 'militan gazetecilik' tartışmalarını özellikle bu iki ismin mesleki formasyonları üzeriden hatırlatacak niteliktedir. Özgür Halk Dergisi Diyarbakır Temsilcisi olduğu belirtilen Nesrin Teke 9 Temmuz 2000 tarihinde Diyarbakır'da, aynı gazetenin Diyarbakır Lice temsilcisi Esen Aslan 3 Ağustos 2000'de, PKK tarafından düzenlenen 'Güneşimizi Karartamazsınız' eylemleri çerçevesinde kendilerini yakarak yaşamlarına son vermişlerdir.[49]

Kadın gazeteciler dışında, Halkın Gücü gazetesi çalışanı Yemliha Kaya da, devrimci örgütler tarafından cezaevinde başlatılan ölüm orucu sırasında, kaldığı cezaevinda gerçekleştirdiği ölüm orucu sırasında yaşamını yitirmiştir. Yemliha Kaya'ya gateler üzerinden yapılan araştırmada ayrıntılı şekilde yer verilmiştir.

Son olarak ÇGD ve TGC'nin öldürülen gazeteciler listesinde, gazetecilik faliyetlerinden dolayı öldürülen gazetecilerle, gazetecilik mesleğiyle ilgisiz başka nedenlerle öldürülen gazeteciler arasında hiçbir ayrım yapılmadan yer verilmesi hatalı genellemeler yapılmasına neden olmaktadır. Örneğin, oturduğu sitenin tartıştığı kapıcısı tarafından 1997 yılında öldürülen, TRT'de Seslendirme Dairesi Müdürü Ünal Mesutoğlu'yla, "Hizbullah değil Hizbikontra" başlığını taşıyan bir haberi Özgür Ülke gazetesinde yayınlandıktan sonra Batman'ın en işlek caddesinde vurulmasına karşın cinayeti faili meçhul kalmış Cengiz Altun aynı listede yer almaktadır. Birçok gazetede de yapılana haberlerde TGC ve ÇGD listelerinden yararlanıldığından 1990'lı yıllarda öldürülenlerin tümü siyasi gazeteci cinayeti olarak yanlış bir genellemeye gidilmektedir.

[48]Aykol, s. 93

[49] Aykol, s. 84-45

Tablo 1

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin öldürülen gazeteciler listesi:

Hasan Fehmi Bey / Serbesti	İstanbul 6 Nisan 1909
Ahmet Samim / Sada-yı Millet	İstanbul 19 Temmuz 1910
Zeki Bey / Şehrah	İstanbul 10 Temmuz 1911
Şair Hüseyin Kami / Alemdar	Konya 1912 veya 1914
Hasan Tahsin (Osman Nevres) / Hukuk-u Beşer	İzmir 15 Mayıs 1919
Silahçı Tahsin / Silah ve Bomba	İstanbul 27 Temmuz 1914
İştirakçi Hilmi İştirak, Medeniyet	İstanbul 1922
Ali Kemal / Peyam-ı Sabah	İzmit 1922
Hikmet Şevket	1930
Sabahattin Ali / Marko Paşa	Edirne 1948
Adem Yavuz / Anka Ajansı	Kıbrıs 27 Ağustos 1974
Ali İhsan Özgür / Politika	İstanbul 21 Kasım 1978
Cengiz Polatkan / Hafta Sonu	Ankara 1 Aralık 1978
Abdi İpekçi / Milliyet	İstanbul 1 Şubat 1979
İlhan Darendelioğlu / Ortadoğu	İstanbul 19 Kasım 1979
İsmail Gerçeksöz / Ortadoğu	İstanbul 4 Nisan 1980
Ümit Kaftancıoğlu / TRT	İstanbul 11 Nisan 1980
Muzaffer Fevzioğlu / Hizmet	Trabzon 15 Nisan 1980
Recai Ünal / Demokrat	İstanbul 22 Temmuz 1980
Mevlüt Işıt / Türkiye	Ankara 1 Haziran 1988
Seracettin Müftüoğlu / Hürriyet	Nusaybin 29 Haziran 1989
Sami Başaran / Gazete	İstanbul 7 Kasım 1989
Kamil Başaran / Gazete	İstanbul 7 Kasım 1989
Çetin Emeç / Hürriyet	İstanbul 7 Mart 1990

Turan Dursun / İkibine Doğru	İstanbul 4 Eylül 1990
Gündüz Etil	1991
Mehmet Sait Erten / Azadi	Denk Diyarbakır 1992
Halit Güngen / İkibine Doğru	Diyarbakır 18 Şubat1992
Cengiz Altun / Yeni Ülke	Batman 25 Şubat 1992
İzzet Kezer / Sabah	Cizre 23 Mart 1992
Bülent Ülkü / Körfeze Bakış	Bursa 1 Nisan 1992
Mecit Akgün / Yeni Ülke	Nusaybin 2 Haziran 1992
Hafız Akdemir / Özgür Gündem	Diyarbakır 8 haziran 1992
Çetin Ababay / Özgür Halk	Batman 29 Temmuz 1992
Yahya Orhan / Özgür Gündem	Ceylanpınar 9 Ağustos 1992
Hüseyin Deniz / Özgür Gündem	Ceylanpınar 9 Ağustos 1992
Musa Anter / Özgür Gündem	Diyarbakır 20 Eylül 1992
Yaşar Aktay / Serbest	Hani 9 Kasım 1992
Hatip Kapçak / Serbest	Mazıdağı 18 Kasım 1992
Namık Tarancı / Gerçek	Diyarbakır 20 Kasım 1992
Uğur Mumcu / Cumhuriyet	Ankara 24 Ocak 1993
Kemal Kılıç / Yeni Ülke	Şanlıurfa 18 Şubat 1993
Mehmet İhsan Karakuş	Silvan 13 Mart 1993
Ercan Gürel / HHA	20 Mayıs 1993
İhsan Uygur / Sabah	İstanbul 6 Temmuz 1993
Rıza Güneşer / Halkın Gücü	14 Temmuz 1993
Ferhat Tepe / Özgür Gündem	Bitlis 28 Temmuz 1993
Muzaffer Akkuş / Milliyet	20 Eylül 1993
Nazım Babaoğlu / Gündem	12 Mart 1994
Erol Akgün / Devrimci Çözüm	1994
Seyfettin Tepe / Yeni politika	28 Ağustos 1995

Metin Göktepe / Evrensel	İstanbul 8 Ocak 1996
Kutlu Adalı / Yeni Düzen	Kıbrıs 8 Temmuz 1996
Selahattin Turgay Daloğlu	İstanbul 9 Eylül 1996
Reşat Aydın / AA, TRT	20 Haziran 1997
Ayşe Sağlam Derince	3 Eylül 1997
Abdullah Doğan / Candan Fm	Konya 13 Temmuz 1997
Ünal Mesutoğlu / TRT Manisa	8 Kasım 1997
Mehmet Topaloğlu / Kurtuluş	Adana 1998
Ahmet Taner Kışlalı / Cumhuriyet	Ankara 21 Ekim 1999
Hrant Dink / Agos	İstanbul 19 Ocak 2007
İsmail Cihan Hayırsevener	Bandırma 19 Aralık 2009[50]

Tablo 2

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öldürülen gazeteciler listesi

ADI SOYADI	YAYIN ORGANI	YERİ	TARİH
01-Tevfik Nevzat	Hikmet	Adana	19 Mart 1905
02-Hasan Fehmi Bey	Serbesti	İstanbul	6 Nisan 1909
03-Ahmet Samim	Sada-ı Millet	İstanbul	9 Haziran 1910
04-Zeki Bey	Serbesti-Şehrah	İstanbul	10 Temmuz 1911
05-Şair Hüseyin Kami	Alemdar-Konya	Konya	26 Mart 1905
06-Silahçı Tahsin	Silah-Bomba	İstanbul	27 Temmuz 1914

[50] Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Öldürülen gazeteciler, http://www.tgc.org.tr/oldurulengazeteciler.html, (2 Ocak 2012)

07-Rupen Zartanyan	Yazar	İstanbul	24 Nisan 1915
08-Siamanto	Yazar	İstanbul	24 Nisan 1915
09-Yervant Sırmakeşliyan	Yazar	İstanbul	24 Nisan 1915
10-Armen Darian	Yazar	İstanbul	24 Nisan 1915
11-Levon Laents	Yazar	İstanbul	24 Nisan 1915
12-Tılgdadints	Yazar	İstanbul	24 Nisan 1915
13-Krikor Zohrab	Gazeteci-Yazar	Urfa	15 Temmuz 1915
14-Taniel Varujan	Yazar-Şair	Çankırı	13 Ağustos 1915
15-Rupen Sevag	Şair	Çankırı	Ağustos 1915
16-Osman Nevres	Hukuk-u Beşer	İzmir	15 Mayıs 1919
17-Ali Kemal	Peyami Sabah	İzmit	6 Kasım 1922
18-Ali Şükrü Bey	Tan	Ankara	2 Nisan 1923
19-Hüseyin Hilmi Bey	İştirak – Medeniyet	İstanbul	6 Nisan 1905
20-Hikmet Şevki Bey	Hakimilyet-i Milliye	Ankara	28 Nisan 1930
21-Sabahattin Ali	Marko Paşa	Kırklareli	16 Haziran 1948
22-Adem Yavuz	ANKA Ajansı	Kıbrıs	26 Ağustos 1974
23-Ali İhsan Özgür	Politika	İstanbul	22 Kasım 1978
24-Cengiz Polotkan	Hafta Sonu	Ankara	1 Aralık 1978
25-Abdi İpekçi	Milliyet	İstanbul	1 Şubat 1979
26-İlhan Darendelioğlu	Ortadoğu	İstanbul	19 Kasım 1979
27-İsmail Gerçeksöz	Ortadoğu	İstanbul	4 Nisan 1980
28-Ümit Kaftancıoğlu	TRT	İstanbul	11 Nisan 1980
29-Muzaffer Feyzioğlu	Hizmet	Trabzon	15 Nisan 1980
30-Recai Ünal	Demokrat	İstanbul	22 Temmuz 1980
31-Mevlüt Işık	Türkiye	Ankara	1 Haziran 1988
32-Seracettin Müftüoğlu	Hürriyet	Nusaybin	28 Haziran 1989
33-Sami Başaran	Gazete	İstanbul	7 Kasım 1989

34-Kamil Başaran	Gazete	İstanbul	28 Şubat 1990
35-Çetin Emeç	Hürriyet	İstanbul	7 Mart 1990
36-Turan Dursun	Yüzyıl 2000 dergi	İstanbul	4 Eylül 1990
37-Gündüz Etili	Yeni Günaydın	İstanbul	18 Eylül 1991
38-Halit Güngen	2000'e Doğru	Diyarbakır	18 Şubat 1992
39-Cengiz Altun	Yeni Ülke	Batman	24 Şubat 1992
40-İzzet Kezer	Sabah	Cizre	23 Mart 1992
41-Bülent Ülkü	Körfeze Bakış	Bursa	31 Mart 1992
42-Mecit Akgün	Yeni Ülke	Nusaybin	2 Haziran 1992
43-Hafız Akdemir	Özgür Gündem	Diyarbakır	8 Haziran 1992
44-Çetin Abayay	Özgür Halk	Batman	29 Temmuz 1992
45-Yahya Orhan	Özgür Gündem	Gercüş	31 Temmuz 1992
46-Hüseyin Deniz	Özgür Gündem	Ceylanpınar	9 Ağustos 1992
47-Musa Anter	Özgür Gündem	Diyarbakır	20 Eylül 1992
48-M. Sait Erten	Azadi-Denk	Diyarbakır	3 Kasım 1992
49-Yaşar Aktay	Türkiye	Hani	9 Kasım 1992
50-Hatip Kapçak	Hürriyet	Mazıdağı	18 Kasım 1992
51-Namık Tarancı	Gerçek	Diyarbakır	20 Kasım 1992
52-Uğur Mumcu	Cumhuriyet	Ankara	24 Ocak 1993
53-Kemal Kılıç	Ö.Gündem-Y.Ülke	Ş. Urfa	18 Şubat 1993
54-M. İhsan Karakuş	Silvan Gazetesi	Silvan	13 Mart 1993
55-Ercan Gürel	HHA-Bergama	Bergama	20 Mayıs 1993
56-Ömer Taşar	Milli Gazete	Saraybosna	26 Haziran 1993
57-İhsan Uygur (Kayıp)	Sabah	İstanbul	6 Temmuz 1993
58-Rıza Güneşer	Halkın Gücü	İstanbul	14 Temmuz 1993
59-Ferhat Tepe	Özgür Gündem	Bitlis	3 Ağustos 1993
60-Muzaffer Akkuş	Sabah-MİLHA	Bingöl	20 Eylül 1993

61-Ruhi Can Tul	Türkish Daily News	Kırıkkale	14 Ocak 1994
62-Nazım Babaoğlu	Özgür Gündem	Siverek	12 Mart 1994
63-Kamil Koşapınar	Zaman	Erzurum	19 Mart 1994
64-Erol Akgün	Devrimci Çözüm	Gebze	8 Eylül 1994
65-Bahri Işık	Çağdaş Marmara	İstanbul	17 Eylül 1994
66-Ersin Yıldız	Özgür Ülke	İstanbul	3 Aralık 1994
67-Onat Kutlar	Cumhuriyet	İstanbul	11 Ocak 1995
68-Bekir Kutmangil	Yeni Günaydın	İstanbul	23 Mayıs 1995
69-Nail Aydın	Son Haber	Giresun	28 Temmuz 1995
70-Seyfettin Tepe	Yeni Politika	Bitlis	29 Ağustos 1995
71-Metin Göktepe	Evrensel	İstanbul	8 Ocak 1996
72-Yemliha Kaya	Halkın Gücü	İstanbul	27 Temmuz 1996
73-Mehmet Topaloğlu	Kurtuluş	Adana	28 Ocak 1998
74-Ahmet Taner Kışlalı	Cumhuriyet	Ankara	21 Ekim 1999
75-Hrant Dink	Agos	İstanbul	19 Ocak 2007
76-Cihan Hayırsevener	Güney Marmara'da Yaşam	Bandırma	18 Aralık 2009[51]

3. 1990'LARDA GAZETECİLİK

Çalışmanın ana eksenine girişi ihtiva eden bu bölüme 1990'larda Türkiye'deki siyasi yapı ve bu yapının basın özgürlüğüne bakışı irdelenerek başlanmıştır. Bu bölümde 1990'lı yıllarda Türkiye'deki siyasi yapı, basın özgürlüğü gazetelerin sahiplik yapısı üzerinde

[51] Çağdaş Gazeteciler Derneği, Öldürülen Gazeteciler, http://www.cgd.org.tr/index.php?Did=22, (2 Ocak 2012)

durulmuştur. Ayrıca bu bölümde bir sözlü tarih çalışması ihtiva eder biçimde, dönemin tanıkları; Türkiye Gazeteciler Cemiyeti eski Başkanı Nail Güreli, Türkiye Gazeteciler Sendikası eski Başkanı Orhan Erinç, Basın Konseyi eski Başkanı Oktay Ekşi, Özgür Gündem gazetesi eski Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran, Özgür Gündem gazetesi eski Urfa Bölge Temsilcisi Bayram Balcı, Evrensel gazetesi yazarı Fatih Polat(Daha sonra gazetenin genel yayın yönetmenliği görevine getirilmiştir), 2000'e Doğru dergisi Genel Yayın Yönetmeni Ferit İlsever, Onat Kutlar'la birlikte öldürülen Yasemin Cebenoyan'ın ağabeyi Cüneyt Cebenoyan ve Adıyaman'da yerel gazetecilik yapan Hacı Boğatekin'in den 1990'lı yıllarda gazetecilerin içinde bulunduğu ortam ve gazeteci cinayetleri üzerine bilgiler aktarılmıştır.

3.1. 1990'larda Türkiye'de siyasal ortam ve basın özgürlüğü

Türkiyede 1990'lı yıllarda, 9 yıllık dilimde siyasi iktidarlar koalisyonlarla kurulmuştur. Ekonomide merkez sağ partilerin uyguladığı neoliberal politikalar benimsenirken, krizler ve yüksek enflasyon çözüm bulunamayan, süregelen sorunlar haline gelmiştir. Kürt sorunu bu dönemde şiddetini daha da arttırırken, insan hakları ihlalleri yoğun biçimde yaşanmıştır. 1990'larda basın özgürlüğü de kısıtlamalar ve baskı altındayken, merkez medyadaki tekelleşme, promosyon gazeteciliği olarak anılan ve eleştirilen, gazetelerin tencere, tava hatta televizyon dağıttığı bir türü doğurmuştur.

1990'larda işçi mücadeleleri yaşansa da solun kitlelerle bağının kopmasına neden olan 12 Eylül Darbesi'nin etkileri tüm şiddetiyle sürmüş, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılışıyla birlikte Avrupa'daki bürokratik işçi devletlerinin birer birer kapitalist sisteme geri dönüşü Türkiye'deki sosyalist hareketlerin hemen olmasa da 9 yıllık dilim içinde gücünü daha da yitirdiği bir ortam doğurmuştur..

Diğer tarafta, 1990'lı yıllarda 12 Eylül Darbesi sonrası güçlenen Turgut Özal'ın yürüttüğü muhafazakâr görüntü altındaki neoliberal politikalar, 10 yıllık dilime 'başka bir dünya mümkün değil' yanılgısının yarattığı dalgayla, daha sonraki sağ(sol gösterip sağ vuranlar da buna dahildir) iktidarlar tarafından da yürütülerek damgasını vurmuştur.

Tabii bu politikalar emekçi kesimlerde hoşnutsuzluğa yol açmıştır. 1980'lerin son yılarlıda başlayan bahar eylemliliklerinin zirve noktası yüzbinlerce kişinin katılımına sahne

olan 1990-1991 Büyük Madenci Grevi, memurların sendika mücadelesi sonucu 1995'te Kamu Emekçileri Konfederasyonu'nun kuruluşu bu dönemler içinde olmuştur.

Kürt sorununun yakıcılığının şiddetlenen çatışmalarla ağırlığını iyiden iye hissettirmesi ise 1990'ların diğer bir yüzüdür. Bu dönemde özellikle doğu illerinde gladio örgütlerinin eylemlerinin sonucu birçok insan hakkı ihlalali gerçekleşmesi ise 1990'ların halen aydınlatılamayan en çirkin yüzü olmuştur.

Özellikle bu dönemde şehit cenazeleri kullanılarak hortlatılan şovenizm üzerinden medyada koparılan yaygara, 1990'ların başında bitme noktasına gelen ırkçı bir yaklaşıma sahip Milliyetçi Hareket Partisi'nin yükselmesine neden olmuş, hatta esen şoven rüzgârdan yaralanan Demokratik Sol Parti'yle birlikte bu parti 1990'ların sonunda koalisyon hükümeti kurmuştur.

1990'lı yıllarda Türkiye'nin siyasi yapılanması ve iktidarların basın üzerindeki baskısına bakacak olursak; Özalcı neo liberal bir program izleyen merkez sağ parti Anavatan Partisi 1990'lı yılların başında iktidardır. Başbakan Yıldırım Akbulut, Cumhurbaşkanı ise, "Gazete okumayın insanı yanlışa yöneltir', 'En çok Red Kit Kit'i severim', 'Dünya haberini sadece CNN'den-ABD özel telviyonu-alırım" [52] şeklinde verdiği demeçlerle basına yaklaşımını yansıtan Turgut Özal'dır. İçişleri Bakanı Abdülkadik Aksu, Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'dur. Yıldırım Akbulut döneminde, Anka Ajansı'nin bir haberine göre, 1990 yılı içinde 49 gazete ve dergi hakkında 586 dava açılmıştır. 203 gazeteci ve yazar hakkında toplam 2814 hapis istenmiştir… Sadece Cumhur Başkanı'na hakaretten 17 gazeteciye dava açılmıştır.[53] Basın Konseyi'nin yaptığı açıklamaya göre 54 gazeteci saldırıya uğramıştır.[54] 15 Aralık 1990'da 12 Eylül rejiminin Olağanüstü Kanunu'nun bazı maddeleri 430 sayılı kanun hükmünde kararnameyle değiştirilmiştir. Yıldırım Akbulut'un Başbakanlığı döneminde yapılan bu değişiklikğin birinci maddesi, hükümetin basın özgürlüğüne yaklaşımını niteler şekildedir:

---

[52] Orhan Koloğlu, **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi**, İstanbul: Pozitif Yayınları, Ağustos 2006, s.152

[53] Hıfzı Topuz, **ıı. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, 2. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003, s. 274

[54] Topuz, s. 280

"Olağanüstü Hal Bölgesi'ndeki etkinlikleri yanlı yansıtmak, gerçekdışı haber ve yayınlar yapmak suretiyle bölgedeki kamu düzenini ciddi biçimde bozulmasına ya da halkın heyecanlanmasına neden olmacak veya güvenlik kuvvetlerinin görevlerini yerine getirmelerini engeleyecek şekilde yayınlanan her türlü basımış eser, kitap, dergi, gazete, broşür, afiş benzeri matbuat basılmasını, çoğaltılmasını, yayınlanmasını ve dağıtılmasını, bunlardan bölge dışında basılmış veya çoğaltılmış olanların bölgeye sokulmasını ve dağıtılmasını Olağanüstü Hal Bölge Valisi yasaklar veya izne bağlar. Yasaklanmış kitap, dergi, gazete, broşür, afiş ve benzeri matbuayı toplatır, bu önlemlerin yetersiz kalması halinde Vali'nin önerisi üzerine İçişleri Bakanı bu yayınların, bölge içinde ya da dışında basılıp basılmadığına bakılmaksızın yayınların durdurulması için ihtarda bulunur. Yayın durdurulmazsa bunları basan matbaaları bir aya kadar kapatabilir (Madde 1)"

Bu düzenlemeleyle 1990 yılında ayrıca haftalık yayın yapan Yeni Ülke gazetesi Diyarbakır bürosu bombalanmış, 2000'e Doğru'nun, Halk Gerçeği dergilerinin yayınları durdurulmuş, Yüzyıl, 2000'e Doğru, Nokta dergileri toplatılmış, üç dergiye açılan 15 davada toplam 536 milyon lira tazminata hükmedilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı da Türkiye'de 1990 yılını "Basın İhlalleri Yılı" ilan etmiştir. 1990 diğer yandan Zonguldak'ta yüzbinlerce madencinin maden ocaklarının kapatılması istemlerine karşı Ankara'ya yürüyüş gerçekleştirmesine kadar varan işçi sınıfının büyük eylemlerine de sahne olmuştur.

1991 yılında ANAP Genel Başkanlığı ve Başbakanlık görevini Yıldırım Akubulut'tan Mesut Yılmaz almıştır. Yılmaz'ın Başbakan olarak kurduğu hükümette İçişleri Bakanı, Sabahattin Çakmakoğlu, Adalet Bakanı, Suat Bilge olmuştur. Aynı yıl seçim kararı alınmasının ardından, yasa gereği İçişleri ve Adalet Bakanlığı görevlerine Mustafa Kalemli ve Şakir Şeker getirilmiştir. Gerek Yıldırım Akbulut gerek Mesut Yılmaz hükümetleri 1991'de kara bir tablo çizmişlerdir. Halkın Emek Partisi(HEP) Diyarbakır İl Başkanı, Kürt aydın Vedat Aydın'ın öldürüldüğü, cenazesine katılanlara otomatik silahlarla ateş edildiği 1991 yılında basına baskılar sürmüştür. 77 gazete ve dergi toplatılmış bu toplatılmalara gerekçe ise çoğunlukla 'Bölücülük ve sınıf farkı yaratma" olmuştur.[55] Rekor Yeni Ülke gazetesi ve 2000'e Doğru dergisindedir.[56]

[55] Topuz, s.279

[56] Topuz, s.279

1991 yılında, Terörle Mücadele Kanunu'nda değişiklikler yapılmış, dinci ve komünist görüşleri kısıtlayan 140-141-142-163 gibi maddelerin kaldırılması gibi doğru bulunan bazı düzenlemeler yapılmasına karşın propangada, bölücülük, devlet otoritesini zaafa uğratmak gibi sınır ve unsurları belirsiz değişiklerle yine basına kısıtlama getirilmiştir.

Yılmaz, yenilikçi söylemlerle girdiği Ekim 1991'de yapılan erken seçimlerde umduğunu, herkese iki anahtar sözü veren Doğru Yol Partisi karşısında bulamamıştır. 1991 yılında seçimlerden birinci parti çıkan merkez sağ parti Doğruyol Partisi(DYP) ile merkezin solunda yer alan karma bir ekonomik programı benimseyen Sosyal Demokrat Halkçı Parti(SHP) koalisyon kurmuştur. Başbakanlık görevine DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Başbakan Yardımcılığı görevine de SHP Genel Başkanı Erdal İnönü gelmiştir. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Adalet Bakanı ise Mehmet Seyfi Oktay'dır. Bu siyasi iktidarla birlikte aynı zamanda 1990'ların sonuna kadar sürecek olan çalkantılı koalisyon hükümetleri dönemi de başlamış olmuştur. Ancak basına baskılar konusunda bu iktidar da ANAP'tan aldığı mirası devam ettirmiştir. Kürt sorununun yakıcığı da 1991 seçimlerinde HEP'le seçim ittifakı kuran SHP'nin listelerinden seçilen milletvekili Leyla Zana'nın Meclis'te Kürtçe yemin etmesine duyulan tepkilerle kendini göstermiştir. Bu olayın ardından devam eden gelişmelerle daha sonraki yıllarda HEP kapatılmış, Milletvekilleri'nin dokunulmazlığı kaldırılmış, Leyla Zana ile Orhan Doğan, Selim Sadak, Meclis çatısı altında Selim Sadak daha sonra gözaltına alınıp yıllarca tutuklu kalmıştır.

1991 yılında diğer yandan yüzlerce gazeteci işten atılmış işsiz gazeteci sayısı 1841'e yükselmiştir.[57]

Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin raporuna göre 1991-1993 yılları arasında 15 i, silahlı 3'ü bombalı olmak üzere 309 gazeteci saldırıya uğradığı belirtilmiştir.[58] Şu da belirtilmeli ki 1992 yılı 1990'lı yılların içinde ençok gazetecinin öldürüldüğü yıllar olmuştur. Çağdaş Gazeeteciler Derneği'nin açıklamasına göre 1992-1993 dönemi 160 yıllık basın tarihinin en karanlık dönemi olmuş, 19 gazeteci failli meçhul cinayetler sonucu öldürülmüştür. Bunun çalışmanın 4'üncü bölümde yer alan arşiv çalışması içinde üstünde durulacaktır.

[57] Topuz, s. 280

[58] Topuz, s. 281

23 Kasım 1990'da merkez sağ parti DYP'ye katılan Tansu Çiller 1991 seçimlerinden sonra iktidara gelen koalisyonda ekonomiden sorumlu bakan olarak görev yapmıştır. 1989'dan buyana Cumhurbaşkanlığı görevini sürdüren Turgut Özal'ın 1993 yılında ölmünün ardından ise Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı olmasının üzerine DYP'nin Genel Başkanlığına ve Başbakanlık görevine Tansu Çiller gelmiştir. Çiller 1993-1995 yılları arasında ardı ardına 3 hükümet kurmuştur. Bu dönemlerde İçişleri Bakanlığı görevini önce Mehmet Gazioğlu sonra Nahit Menteşe ardından Teoman Ünüsan üstlenmiştir. Adalet Bakanları ise sırasıyla, Mehmet Seyfi Oktay, Mehmet Moğultay, Bekir Sami Daçe, Firuz Çilingiroğlu olmuştur. Şu da belirtilmelidir ki Tansu Çiller'in kurduğu 3'üncü hükümet olan Türkiye Cumhuriyeti 52. Hükümeti döneminde CHP Genel Başbakanı Deniz Baykal, Başbakan Yardımcılığı görevinde bulunmuştur.

Tansu Çiller dönemlerinde alınan, 5 Nisan Kararları nedeniyle enflasyon yüzde 149'a kadar çıkmış, diğer taraftan 1990'ların başından beri devam eden insan hakları ihlalleri şiddet kazanmıştır. Tansu Çiller'in Başbakan olduğu dönemlerde gladiyo örgütlenmelerinin özellikle Türkiye'nin doğu illerinde yoğun eylemliliklerde bulunduğu, binlerce insanın faili meçhule kurban gittiği bilinmektedir.[59]

Tansu Çiller dönemi basın özgürlüğü ihlalleri konusunda da daha başından farklığını hissetirmiş, sadece 30 Nisan-5 Mayıs 1993 arasında yalnız İstanbul'da 7 gazeteci, polis saldırısına uğramış ve tartaklanarak dövülmüştür. Saldırıya uğrayan merkez medya gazetecileri arasında Ahmet Şık Musa Ağacık, Turgut Özan, Ahmet Uçar gibi isimler vardır. İzzet Kezer, Musa Anter, Uğur Mumcu gibi isimler bu dönemde öldürülürken, Alevi kesimlerin oylarını verdiği SHP hükümet ortağı iken Sivas Katliamı da bu yıl gerçekleşmiş, 37 aydın katledilmiştir. Özgür Gündem'in polis tarafından basılmasına, sosyalist basın kuruluşlarının saldırıya uğramasına merkez medya sessik kalırken, 1993'te ayrıca haklarında açılan davaların sonuçlanması üzerine 93 gazetecinin 115 yıllık cezası kesinleşmiştir.[60]

[59] İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları İhlalleri Bilançoları, http://www.ihd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=185&Itemid=99 (10 Temmuz 2011)

[60] Topuz, s. 281

1994 yılında Tansu Çiller, "PKK'yı finans eden işadamlarını biliyoruz. Hesap soracağız" şeklinde basına yansıyan demeçler vermiş, Savaş Buldan, Behçet Cantürk gibi Kürt işadamı olarak bilinen isimler öldürülmüş, Kürt siyasetçilere baskılar yoğunlaşmış, Leyla Zana ve 3 milletvekili bu yıl Meclis'te dokunulmazlıkları kaldırılıp tutuklanırken, HEP'in kapatılması üzerine kurulan Demokrasi Partisi(DEP) de kapatılmıştır. Kürt basına saldırılar da 1994 yılında devam etmiş, 1994 yılında Özgür Gündem gazetesinin, 7 yazar ve muhabiriyle 13 dağıtımcısı, 'faili meçhul' cinayetlerle öldürülmüş ve 2 muhabiri de kaybedilmiştir.[61] 1995 yılında 22 kişinin öldüğü, yüzlerce yurttaşın yaralandığı Alevilere ait bir kahvehanenin otomatik silahlarla taranmasıyla başlayan Gazi Olayları da Tansu Çiller'in kurduğu birinci hükümetin son aylarında yaşanmıştır. Tansu Çiller'in 5 Ekim 1995'te kurduğu ikinci hükümet ise TBMM'den güvenoyu alamadığından 25 günde dağılmıştır. Çiller'in 1995 yılının son aylarında SHP'yle birleşmesini gerçekleştirmiş olan CHP'yle kurduğu 52. Hükümet ise ülkeyi seçime götürmek amacıyla kurulmuştur.

1995 Türkiye Genel Seçimleri'nde İslamcı bir anlayışa sahip Refah Partisi(RP) yüzde 21.38 oy olarak birinci parti seçilmiştir. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de hükümeti kurma görevini RP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'a vermiştir. Ancak tek başına hükümeti kuracak çoğunluğa sahip olamayan RP, kendisine koalisyon ortağı bulamayınca, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel seçimde ikinci gelen Anavatan Partisi Genel Başkanı Mesut Yılmaz'a hükümeti kurma görevini vermiştir. Fakat Anavatan Partisi ile Doğru Yol Partisi'nin 1996 yılında kurduğu ve derin devlet operasyonlarında adı geçen Mehmet Ağar'ın Adalet Bakanı olduğu 53. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti Mart ayında göreve başlamış, 28 Haziran'da dağılmıştır.

Cumhurbaşkanı Demirel de hükümet kurma görevini ikinci kez Necmettin Erbakan'a vermiş ve Refah Partisi bu sefer 2 yıllığına dönüşümlü başbakanlık yapma konusunda anlaştığı Doğru Yol Partisi'yle 54'üncü Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini kurma konusunda anlaşmıştır. Hükümümet 8 Temmuz 1996'da Meclis'ten güvenoyu almış ve böylece Necmettin Erbakan Başbakan, Tansu Çiller Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı olmuştur. İçişleri Bakanı olarak Mehmet Ağar bu hükümet döneminde yine karşımıza çıkmıştır. Ağar görevini daha sonra ırkçı söylemleriyle bilinen Milliyetçi Hareket Partisi'ne katılacak o dönem DYP'li

[61] Topuz, s. 303

Meral Akşener'e bırakmıştır. Bu hükümet döneminde Adalet Bakanlığı görevinde daha sonra Necmettin Erbakan'la birlikte siyaset yasağı alacak Şevket Kazan bulunmuştur. Susurluk Skandalı bu dönemde ortaya çıkmış, Başbakan Yardımcısı Tansu Çiller, "'Bu millet uğruna, ülke uğruna, devlet uğruna kurşun atan da yiyen de her zaman bizim için saygıyla anılır. Onlar şereflidirler..." şeklinde derin devleti ve tetikçilerini savunan açıklamalarda bulunmuştur. Başbakan Erbakan ise derin devletin aydınlatılması için geniş kitlelerce yapılan "Bir dakika karanlık" gibi protestolara karşı, "'Fasa fiso bunlar fasa fiso', 'Gulu gulu dansı" şeklinde, Adalet Bakanı Şevket Kazan, "Mum söndü oynuyorlar" şeklinde medyaya verdikleri demeçlerle tepki göstermiştir. Yine bu dönemde Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın, "'Kantinden yemek stoklamışlar', 'Numara yapıyorlar" gibi medyaya yansıyan hükümetin anlaşmaya yanaşmayan tutumunu yansıtan demeçleri nedeniyle F Tipi cezaevlerine karşı ölüm orucu tutan 12 genç yaşamını yitirmiştir. Bu dönemde Metin Göktepe de polislerce katledilmiştir. Düşünceye Özgürlük adlı kitaba imza koydukları için 1074 yazarın yargılandığı, sanatçı Şanar Yurdatapan'ın tutuklandığı dava ise yine bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Basına saldırılar bu dönemde de devam etmiş, gazete ve dergi binalarına 33 kez basın yapılmış, gazete ve dergiler için 165 toplatma kararı çıkmıştır. Basınla ilgili 91 dava da bu dönemde mahkûmiyetle sonuçlanmıştır.[62]

Refahyol olarak adlandırılan ve neoliberal politikaların yerine adil düzen vaatleriyle iktidara gelindiği için daha ılımlı bir program olan karma ekonomik program uygulayan hükümetin sonunu ise medya hazırlamıştır. Refahyol hükümetine daha ilk yıllarından, Başbakan Necmettin Erbakan'ın Libya Başkanı Muammer Kaddafi'yle yapılan görüşmede küçümser davranışlara uğraması üzerine RP'ye eleştirilerde bulunmaya başlaşan Türkiye medyası, 1997 yılında Başbakanlık Konutu'nda cemaat liderlerine verilen yemeği laikliğe saldırı olarak manşetlerine taşımıştır. 28 Şubat Darbesi'ni hazırlayanlar için bardağı taşıran nokta ise, Sincan'da düzenlenen Kudüs gecesi ve bir kadın muhabiri şeriatçıların dövüldüğü iddialarının medyada yer almasıdır. Önce Sincan'da Genel Kurmay İkinci Başkanı Çevik Bir emriyle tanklar yürümüştür. 28 Şubat 1997 tarihinde "irtica ve buna karşı alınacak tedbirler" gündemiyle toplanan Millî Güvenlik Kurulu 'post modern darbe' denilen kararlara imza atmıştır. Başbakan Erbakan, 22 Mayıs'ta TBMM grup toplantısından sonra şu açıklamayı

[62]Topuz, s. 303

yapmıştır: "Hükümetin önünde iki seçenek vardı. Birincisi ordunun tavırlarına rest çekip hükümetten ayrılmak, ikincisi de uzlaşmayı ve iknayı denemekti. Biz uzlaşmayı seçtik".[63] Toplantının ardınan Başbakan Erbakan Mekke'ye 25'inci kez hacı olmaya gitmiş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, "yasadışı bazı eylemlerin odağı olmaya başladığı ve bazı üyelerinin laik rejimi hedef alan girişimleri" nedeniyle Refah partisi'nin kapatılması için Anayasa Mahkemesi'ne dava açmıştır. Askerlerle artan gerilim üzerine mecburen istifa etme gereği duyan Erbakan, Mekke'den döndükten aylar sonra başbakanlık görevini Tansu Çiller'e devretmek amacıyla 18 Haziran 1997'de Cumhurbaşkanı Demirel'e istifasını sunmuştur. 30 Haziran 1997'de 54. hükümet son bulmuş, Cumhurbaşkanı Demirel ise yeni hükümeti kurma görevini Meclis'te ikinci büyük parti durumunda olan Doğru Yol Partisi'nin Genel Başkanı Tansu Çiller'e değil, istifa eden milletvekilleriyle gücü azalan ANAP'ın Genel Başkanı Mesut Yılmaz'a vermiştir.

55. Hükûmet (ANASOL-D) Mesut Yılmaz'ın liderliğinde Anavatan Partisi, Demokratik Sol Parti, Demokrat Türkiye Partisi(Doğru Yol Partisi'nden istifa eden Milletvekilleri kurmuştur) koalisyonu ile kurulmuştur. İçişleri Bakanlığı görevini Murat Başesgioğlu ve ardından Kutlu Aktaş, Adalet Bakanlığı görevini Oltan Sungurlu'nun ardından Hasan Denizkurdu yürütmüştür.

8 Temmuz'da TBMM'den 256 ya karşılık 281 oyla güvenoyu alan hükümete Deniz Baykal'ın Başkanlık görevini yürüttüğü Cumhuriyet Halk Partisi de dışarıdan destek vermiştir. Ancak Türkbank ihalesindeki yolsuzluk iddiaları üzerine CHP hükümete desteğini geri çekmiştir. CHP hükümet aleyhinde gensoru önergesi vermiş, önerge TBMM'de 314 oyla kabul edilince güvenoyu kalmayan ANASOL-D hükümeti düşmüştür.

Bu dönemde de gazeteciler baskılar sürmüş, kapatılan Özgür Gündem gazetesindeki bir yazısı nedeniyle Ragıp Duran 10 ay hapse mahkûm edilmiş, Amerikan Basın Özgürlüğü Örgütü Türkiye'yi iletişim özgürlüğü yönünden en kötü dördüncü ülke olarak göstermiştir.

Düşen hükümette İsmet Sezgin'le birlikte Başbakan Yardımcılığı görevini yürüten Demoktik Sol Prati Genel Başkanı Bülent Ecevit bunun üzerine ülkeyi seçimlere götürecek

[63]TC. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, 1997, http://www.byegm.gov.tr/ayin-tarihi2-detay.aspx?y=1997&a=5 (5 Kasım 2011)

azınlık hükümetini kurmuş ve Başbakan olmuştur. Seçim hükümeti döneminde İçişleri Bakanlığı görevini Cahit Bayar, Adalet Bakanlığı görevini Selçuk Öztek yürütmüştür. 18 Nisan 1999'da yapılan seçimlerde ise yüzde 21 oyla seçimlerden birinci parti olarak çıkan DSP'nin lideri Bülen Ecevit, şoven bir anlayışa sahip Milliyetçi Hareket Partisi(MHP) ve ANAP'tan oluşan koalisyon hükümeti kurmuştur. Bu hükümette, Devlet Bahçeli Başbakan Yardımcısı olurken, 2000'li yıllara kadar İçişleri Bakanı Sadettin Tantan, Adalet Bakanı ise 2000 yılında 32 kişinin öldüğü yüzlerce kişinin yaralandığı, insanların koğuşlara atılan gaz bombalarıyla diri diri yakıldığı iddialarının hala aydınlatılamadığı 'Hayata Dönüş Operasyonu'na imza atan Hikmet Sami Türk olmuştur.

1999 yılındaki, 17 Ağustos Depremi ve kurtarma çalışmalarındaki eksikliklerle hatırlanan bu hükümet dönemi çalışma kapsamının dışında kalan 2000'li yıların başına kadar sürmüş, ekonomideki kötü yönetim 1990'ların son diliminde hükümet ortağı olan partileri 2000'lerdeki ilk seçimlerde bitirme noktasına getirmiştir.

3.2. 1990'larda basının sahiplik yapısı

Merkez medyanın, haber olarak neyi görüp görmeyeceğinde, 1990'larda gazete patronlarınının, yatay, çapraz, dikey yatırımları ve ticari ilişkileri belirleyici olmuştur. Bu yüzden basındaki sahiplik yapılarını bilmek, basının haber anlayışını sorgulamak için gereklidir.

Türkiye'de 1990'dan sonra medyadaki yapı tamamen değişmiş, holdinglerin egemen olduğu, birkaç grubun ağırlığının arttığı ve "tekelleşme, kartelleşme" eleştirilerinin yoğunluk kazandığı bir dönem başlamıştır. Türkiye'de 1990'ların başında piyasanın geneline hakim şu gruplaşmalar görülmektedir: Hürriyet Grubu, Medya Holding, İhlas Gazetecilik Holding, Doğan Grubu, Asil Nadir Grubu ve Tercüman Grubu

3.2.1. Hürriyet grubu

1 Mayıs 1948'de Sedat Simavi tarafından kurulmuştur. 1990'ların ilk yarısında Erol Simavi Hürriyet'in başında yer almıştır. Ayrıca Melek Simavi, Sedat Simavi de holdingin yönetimindedir. Gazetenin kendi haber ajansı ve dağıtım şirketi bulunmaktadır. 14 şirkete dayanmaktadır. 15 yan yayını vardır. Bunlardan bazıları kapanmıştır. İstanbul Sanayi

Odası'nın(İSO) 1990 bilanço sonuçlarına göre 357 milyar ile sanayi kuruluşları arasında 61'inci, özel sektörde 44'üncü, basın sektöründe birinci durumda yer almıştır. Net kâr bakımından basın sektöründe 19, 7 ile ikinci durumda yer almıştır.[64]

Gazetecilik dışında sigortacılıktan tavukçuluğa kadar varan yatırımları olan, iki vakfı bulunan şirket ne var ki 1990'larda zarar etmiştir. Gereksiz promosyonlar yüzünden gazetenin borçları 71 milyon dolara yükselmiştir. İşlerini yerleştiği İsviçre'den yöneten Erol Simavi bu durumda gazeteyi satmaya karar vermiştir. 1993'te Erol Aksoy şirketin yüzde 25'ini almış, 1994'te Aydın Doğan bütün holdinge sahip olmuştur.[65]

3.2.2. Doğan Grubu

Otobüs karoseri işleriyle uğraşırken Koç Grubu'nun desteğini alan Aydın Doğan 1979 yılında Milliyet'i satın aldıktan sonra, 1980'de basında ilk holdingleşmeyi gerçekleştirmiştir Yatay, çapraz ve dikey boyutlarda büyümesini sürdürmüştür. Türk medyasının en büyüğü olarak sivrilen Doğan Grubu 1994'te de Hürriyet'i satın almıştır. Aydın Doğan, Zaman gazetesi'nden Nuriye Akman'a verdiği röportajda, "Milliyet de biraz solda. Hürriyet ise daha çok devlet gazetesi" demiştir. Ayrıca Doğan "Hürriyeti herkes satın alabilir mi?" şeklindeki soruya ise, "Herkes satın alır, ben de alırım, sen de alırsın" karşılığını vermiştir.[66] Ayrıca şu da belirtilmelidir ki Koç grubu hiçbir zaman Aydın Doğan'ın sahip olduğu yayın organlarında eleştiri konusu olmamıştır.

3.2.3. Medya grubu/ Bilgin grubu

İzmir'de Yeni Asır gazetesinin sahibi Dinç Bilgin 1985'te Sabah'ı kurmuştur. 1990'lı yıllarda, Yeni Yüzyıl, Takvim, Bugün, Fotomaç başta olmak üzere onlarca yayınla, en büyük medya patronlarından biri haline gelmiştir. Genelde 260 milyarla 97'inci, özel sektörde 75'inci, basında 2'nci büyük kuruluştur. 1990 yılında M.E. Karamehmet'in başında bulunduğu Çukurova Grubu yüzde on hisse alarak Medya Holding'e ortak olmuştur. 1992

[64] Koloğlu, s. 147

[65] Topuz, s. 337

[66] Nuriye Akman, "Aydın Doğan: Asıl imparatorluk Koçlar, ben onlarla boy ölçüşemem", Zaman, 10 Eylül 2002 http://arsiv.zaman.com.tr/2002/09/10/roportaj/default.htm (11 Kasım 2012)

yılının Haziran ayına denk gelen Kurban Bayramı'nda, tek sütun ilan bedeli 10 bin lira kadar yaptırımı olan Basın Mesleği Yasası'nı çiğneyerek gazete çıkarmıştır. Bununla basın emekçileri bayramlarda izin yapamaz hale gelmiştir. TMSF, Etibank'ın içini boşalttığı gerekçesiyle 2000'de Bilgin'in hem bankasına hem de tüm malvarlığına el koymuştur. Böylece gazeteci kökenli patronlar dönemi sona ermiş oldu.[67]

3.2.4. Tercüman grubu

Kemal Ilıcak 1960'lı yılların başında Tercüman'a sahip olmuştur. Gazetecilik ve matbaacılık dışında elektrik, telekomünikasyon, tekstil gibi alanlara da yatırımlar yapmıştır. Gazete milliyetçi ve tutucu çizgisiyle büyük tiraj sağlamıştır. 1990'ların başında ise Kemal ve Nazlı Ilıcak, Demirel'i ve Doğru Yol Partisi'ni destekleyerek Özal'ı her fırsatta eleştirmiştir. Yatırımlarında, ANAP iktidarından kredi alamadığı için de krize girmiştir. Durumu 1991'de hiç iyi değildir. SSK'ya borçları da 8.5 milyarı aşmıştır.[68]

Çalışanlarına maaş ödeyemez duruma gelmiştir. Kemal Ilıcak, Şevki Özpeynirci adında eski bir Tercüman çalışanından bir milyar borç istemiş, ancak alınan para da gazeteyi kurtaramamıştır. Daha sonra Süleyman Demirel'in önerisiyle 6.5 milyon metrekare bir arsa, aşırı bir fiyatla gazete İlksan denen İlköğretim Sendikası'na satılmıştır. 'İlksan Olayı' denen yolsuzluk medyada yer bulunca Kemal Ilıcak bir tansiyon krizi geçirerek Ankara Hacettepe Hastanesi'ne kaldırılmış ve 9 Nisan 1993'te orada ölmüştür. Kemal Ilıcak'a verdiği krediyi elinde kanıtlayabilmek için hiçbir belge bulunmayan Şevket Özpeynirci de Ilıcak'tan on gün sonra kalp krizi geçirerek ölmüştür.[69] Tercüman ise bir süre sonra kapanmıştır.

3.2.5. Karamehmet grubu

Üç kuşaktır tarım ve sanayide etkin olan ve Çukurova Sanayi İşletmeleri'nin kurucuları arasında bulunan Karamehmet ailesi, ilk kez Akşam'ı alarak 1977-80 döneminde basın sektöründe bulunmuştur. 1991'de Sabah'ın yüzde 10'unu alarak tekrar medyaya

[67] Koloğlu, s.147

[68] Topuz, s.331

[69] Topuz, s.293

girmiştir. 1997 yılında ise Ilıcak ailesinden Akşam grubunu almıştır. Akşam gazetesinin yanı sıra bu gruba Güneş gazetesi, ayrıca Tercüman gazetesinin isim hakkı geçmiştir.

3.2.6. Nadir grubu

Londra'da yatırımları olan Kıbrıslı işadamı Asil Nadir 1988'te önce Haldun Simavi'nin elindeki Veb Grubu ile Tan ve Günaydın gazetelerini ve Gelişim grubunu 43 buçuk milyar liraya satın almıştır. Sonra da Güneş gazetesini satın alarak Türkiye'de basının yüzde 30'unu aşan bir pazar payına sahip olmuştur. Ancak Nadir'in Londra'da işlerinin bozulması üzerine 1991'de Günaydın ve Tan gazetelerinde çalışanlar 8 aylık maaş, ikramiye ve yaklaşık 50 milyar tutarında kıdem tazminatlarını alamadıkları için direnişe geçmişler, icraya başvurmuşlardır. Günaydın çalışanları yönetime el koyarak Yeni Günaydın'ı ve Süper Tan'ı çıkarmışlardır.[70] 1993'te gazeteleri, madencilik alanında yatırımları ve mafyayla bağlantıları olan ve bu yüzden öldürülen Bekir Kutmangil almıştır. Kutmangil üzerine bilgiler çalışmanın dördüncü bölümünde ayrıntılı olarak verilecektir.

3.2.7. İhlâs Holding

Enver Ören'in 1970'te kurduğu Türkiye gazetesi, milliyetçi, İslamcı çevrelere seslenen yapısıyla 1990'da ilk beş gazete arasında yer almıştır. 1996'da gazetenin bası sayısı 713 bine yükselmiştir. Gazetecilikle yetinmeyen Ören de TGRT ve İhlas Haber Ajansı kurulmuştur. Hastane ve arsa ticareti gibi girişimlerde bulunmuştur. Genelde 128 milyarla 209'uncu, özel sektörde 169'uncu, basın sektöründe 3'üncü, basında kârlılıkta 20 milyar ile birinci durumda yer almıştır.[71] İhlas Finans'ın 2001'de çökmesiyle TMSF, holdingin medyadaki kuruluşlarına el koymuştur. TGRT'yi de 2000'li ABD'li FOX şirketine satmıştır.

3.2.8. Cumhuriyet gazetesi

Cumhuriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş'ye ait Cumhuriyet gazetesi, Nadir Nadi'nin 20 Ağustos 1991'de ölmesiyle sarsılmıştır. Esen rüzgarların etkisiyle özelleştirmeci ve Atatürkçü kamplara bölünen gazeteye hakim olma konusunda, Hasan Cemal ile İlhan

[70] Topuz, s. 331

[71] Koloğlu, s. 147

Selçuk arasındaki gerilim Nadi ailesi fertlerini de bölmüştür. Bir tarafta Hasan Cemal ve Yunus Nadi'nin torunu Emine Uşaklıgil(baba tarafından dedesi Halid Ziya Uşaklıgil) diğer tarafta Nadir Nadi'nin eşi Berin Nadi ve İlhan Selçuk yer almıştır.

Gazetedeki gerilimi, iplerin kopma noktasına getiren Osman Ulugay'ın ANAP-DYP koalisyonunu SHP'ye karşı destekleyen yazısı olmuştur. Yazıya tepki gösteren İlhan Selçuk'un Ulugay daha az yazsın önerileri Cumhuriyet gazetesi Yönetim Kurulu tarafından geri çevrilince aralarında Uğur Mumcu, Ali Sirmen, Hikmet Çetinkaya gibi isimlerin de bulunduğu İlhan Selçuk'u destekleyenler istifa etmiştir. Cumhuriyet okurları, sanatçılar, öğretmenler, yazarlar bunun üzerine Cumhuriyet okumama kampanyası düzenlemiş, 8 Kasım'dan 29 Kasım'a kadar gazetenin tirajında 106 bin'den 62 bin'e varan bir düşüş olmuş, gazetenin borçları 44 milyara yükselmiştir. Gazetenin tirajı 1992 Şubat'ında 41 bine düşerken Kemal Uzan Cumhuriyet Matbaacılık Şirketi'ne haciz koydurmuştur. Sonuçta 8 Nisan 1992'de toplanan Cumhuriyet'in Genel Kurulu'nda galip gelen İlhan Selcuk'un tarafı olmuştur. İlhan Selçuk ve onu destekleyenler Ali Sirmen ve Oktay Akbal dışında geri dönerken ve gazetenin tüm yetkilerini alırken İlhan Selçuk'un adı yine yayın kadrosunda yer almamış ama tüm yetkiler İlhan Selçuk'ta toplanmıştır.[72]

3.2.9. İslamcı basın

12 Eylül rejiminin katkılarıyla toplumdaki muhafazakâr anlayışın yaygınlaşması, Milli Gazete, Akit, Sızıntı dergisi, Zaman gibi gazetelerin açık dinci çizgilerinde karşılığını bulmuştur. 1986 tarihinde Fehmi Koru'nun yönetiminde, A. Turan Alkan, Ali Bulaç, Hüseyin Hatemi, Mehmet Şevket Eygi gibi yazarlardan oluşan bir kadro ile yayın hayatına başlayan Nur Cemaati'nin Fethullah Gülen grubuna ait Zaman gazetesi bu kesimin en etkili yayın organı olmuştur. Zaman gazetesi 1994 yılından itibaren merkezi New York olmak üzere Amerika'da. New Jersey, Washington D.C ve Chicago gibi yerlerde okuyucuya ulaşmaya başlamıştır. ABD dışında; Almanya, Avusturya, Avustralya, Azerbaycan, Nahçıvan, Gürcistan, Başkurdistan, Bulgaristan, Belçika, Danimarka, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, İsviçre, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs, Makedonya, Ukrayna, Moldova, Moğolistan, Rusya, Romanya, Tataristan, Tacikistan ve Türkmenistan'da da yayımlamaktadır.

[72] Topuz, s. 290

3.2.10. Muhalif yayın organları

Esen neoliberal rüzgârlar ve 12 Eylül darbesinin vurduğu ağır darbenin etkileri nedeniyle 1990'larda sosyalisler, Kürt hareketi dışında güçsüzdür. Geniş kitlelerle bağı kopan sosyalistlerin yayın organları da sürekli toplatıldıklarından bir politik çizgi oluşturma gücünden yoksun kalmışlardır. 1995'te kurulan ve kısıtlı imkânlarla yürütülen, daha çok işçi haberleri ağırlık haberler veren Emek Partisi çevresinin desteklediği, öldürülen Metin Göktepe'nin çalıştığı Evrensel gazetesi geniş kitlelerle buluşamamıştır. 2000'e Doğru dergisi sorunları derinlemesine irdelemesiyle depolitizasyonun oluşturduğu tabularının yıkılmasında önemli rol oynamış, 20 bin tiraj almıştır. Ancak dergi, sorumlularının mahkûmiyetleri ve basacak basımevi bulamaması gibi sebeplerden etkin olamamıştır. Öldürülen Halit Güngen'in çalıştığı 2000'e Doğru dergisi 1987'den 1991'e kadar, 116 kez yargı karşısına çıkmış, 26 kez toplatılmıştır. "424 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname" gereğince de sonunda süresiz kapatılmıştır. [73]

Kürt hareketinin yayın organları Yeni Ülke, Özgür Ülke, Özgür Gündem gibi gazeteler de sürekli toplatılma, yayın durdurma ve kapatılma kararlarıyla yüz yüze gelmiştir. Üstelik büroları basılmış, bombalanmış, çalışanları ve yöneticileri tutuklanmış, muhabirleri, dağıtımcıları hatta gazeteyi satan bayiiler öldürülmüştür.

Özgür Gündem'in üzerindeki baskılara 1990'larda sessiz kalmanın vicdan rahatsızlığını yıllar sonra 2011 yılında Hürriyet gazetesinde yazdığı bir yazıda ifade eden holding medyası çalışanı Mehmet Ali Birand, *"1990'ların o korkunç savaş ortamında, Özgür Gündem'in 76 çalışanı devlet tarafından öldürüldü. Muhabir ve editörleri 150 yıla varan cezalara çarptırıldı. 1994'de kapatıldı"*[74] demiştir. İşte Birand'ın dahi sessiz kalmaktan vicdanen rahatsız olduğu böyle bir ortam yüzünden bu gazetelerin etki alanı 1990'larda sınırlı kalmıştır.

[73] Topuz 279

[74] Mehmet Ali Birand, "Son anketleri gördünüz mü?" Hürriyet, 16 Nisan 2011http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=17561673&yazarid=69 (17 Nisan 2011)

3.3. 1990'larda gazeteci meslek örgütü yöneticisi, gazete yöneticisi, yazar ve muhabir olan gazetecilerilerden gazeteci cinayetleri konusunda alınan değerlendirmeler

Öldürülen gazetecilerin istatistiklerine bakıldığında özellikle kontrgerilla faaliyetlerinin sıklaştığı 1990'lı yıllarda en çok cinayetin olduğu görülmektedir. 1990-2000 yılları arasında listelerde yer aldığına göre çoğu gazetecilik faliyetlerinden dolayı en az 46 medya çalışanı öldürülmüş, birçok gazeteci de suikastlardan yaralı kurtulmuştur. Bu dönemde gizli örgütlenmeler gazetecileri sıklıkla kullanmaya çalışmıştır. Aykırı ya da çıkarlara dokunan yayınlar yapıldığında bunu yapan gazeteci genellikle öldürülerek tekzip edilmiştir.

Çalışma kapsamında dönemin Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'yle, 1990'lı yılardaki gazeteci cinayetleri üzerine röportaj yapılmıştır. Oktay Ekşi, 1991 ve 1992'de Güneydoğu'da işlenen gazeteci cinayetleri konusunda şunları söylemiştir:

"Bu cinayetler yıldırma amaçlı, muhtemel PKK'ya sempati duyan gazetecilere yönelik cinayetlerdir. Bunlar meçhul kaldı ama bunların altında devletle bağlantısı olan terörle mücadele ediyormuş gibi görünerek devlet adına suç işleyen mahlûkatın rolü vardır" demiştir. Basın Konseyi olarak 1990'larda işlenen cinayetlere karşı gerekli sorumluluğu gösterdiklerini söyleyen, Oktay Ekşi bu konuda rapor hazırlayan tek kurumun o dönem Basın Konseyi olduğunu kaydederek çalışmaları hakkında şunları anlatmıştır: "1991-1992 yıllarındaki Güneydoğu illerindeki gazetecilerden bence çok önemli sayıdaki arkadaşımız, maalesef faili mechul cinayetlere kurban gittiler. Bu tarihlerde ilk olaylar ortaya çıkınca meselenin niteliğini tam zamanında yakalayamadık. Sonra baktık ki bu öldürülenler terör örgütü üyesi oldukları iddiasıyla mı başlarına bu geliyor yoksa terör örgütü tarafından başka bir nedenle mi gazetecilik sıfatı dışında bir nedenle mi öldürülüyorlar? Bunu yakalamakta zorlandık. Sonra farkettik ki bu gazetecilere yönelik bir kampanya. Onun için konun üzerine gittik. Yanlış hatırlamıyorsam gazeteci sıfatlı 12 kişi bu kampanya sırasında öldürüldü. Biz bunların gazeteci oldukları için mi yoksa başka nedenlerle mi öldürdüklerini mahalinde incelemek için benim başkanlığımda Turgut Kazan ve o dönem Basın Konseyi Genel Sekreteri Fikret İkiz'le birlikte Diyarbakır'a gittik. Gitmeden önce de çevredeki meslektaşlarımıza haber gönderdik. Dedik ki, 'Hiçbir kimseyle kayıt altına almadan, kimliğini sormadan ve açıklamadan bilgi almak istiyoruz. Bize geldiler bilgi verdiler, sanırıyorum iki ya da üç cinayetin gazetecilik nedeniyle olmayabileceği ihtimali çıktı karşımıza diğerlerinin

yani 9 veya 10'unun sadece gazeteci oldukları için faili meçhul cinayetlere kurban gittiklerini tespit ettik. Bunun üzerine bir rapor yayınladık ve protesto ettik hem de ben merkezi New York'ta olan Gazetecileri Koruma Komitesi (Committee to Protect Journalists) merkezine telefon ettim. Andrew Yurkowski adlı görevliyi kendileri gönderdiler. Andrew Yurkowski de Türkiye'ye geldi ama o bizim dışımızda temaslar yaptı. Ayrıca Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) direktörü, aynı zamanda dostum olan Peter Galiner'i aradım, Türkiye'de gazetecilere yönelik böyle bir kampanya olduğunu o nedenle de yardımlarına ihtiyacımız olduğunu söyledim. Peter, Türkiye'ye geldi, dönemin Adalet Bakanı Seyfi Oktay'la benim yanımda İstanbul'da görüştü. IPI olarak, ciddi endişe duyduklarını ve bu gelişme nedeniyle hükümeti sorumlu tuttuklarını ifade etti. Seyfi Oktay bu görüşmeden sonra Ankara'ya döndü. Ardından hükümet gerçekten anladığımıza göre meseleye el koydu. Ne gibi bir soruşturma yürüttüler bilmiyoruz ama cinayetlerin arkası bu temaslardan, protestolardan sonra kesildi. Hazırladığımız raporda az önce söylediğim gibi meslektaşlarımızın bize aktardıklarını raporun esası olarak yazdık. Temas ettiğimiz resmi makamlarımızca durum şöyle ifade ediliyor dedik. Ancak bazı arkadaşlarımız, 'Basın Konseyi resmi görüşü savunuyor, öldürülen gazetecilerin yanında yer almadı' gibi üzücü lâflar ettiler."[75]

1990'lı yılların ilk döneminde Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanlığı'nı üstlenmiş olan, 2012 yılında ise Cumhuriyet gazetesi Genel Yayın Yönetmeliği ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı'nı yürütmekte olan, Orhan Erinç'le de çalışma kapsamında röportaj yapılmıştır.

Kendisinden, 1990'lardaki gazeteci cinayetlerini değerlendirmesi istenen, Orhan Erinç şu şekilde konuşmuştur:

"Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin 1909 ile 2009 yılı arasındaki süreçte öldürüldüklerini saptadığı 64 gazeteci var. Bu Hasan Fehmi Efendi ile başlayıp İsmail Cihan Hayırsevener'le biten bir liste. Bu 64 gazeteci içinden, ölüm yerleri bilinen gazeteciler üzerinden söylüyorum 37'si 3 Mart 1990 Çetin Emeç'ten başlayıp, 21 Ekim 1999'da Ahmet Taner Kışlalı'ya kadar olmak üzere öldürülmüş gazeteciler. Bu kişilere baktığımız zaman bazı yerleşim yerlerinde birkaç öldürülen gazeteci var. Şu yerlerde öldürülenlerin ağırlıkta

[75] Oktay Ekşi, -Basın Konseyi eski Genel Başkanı-, "1990'lı yıllarda gazetecilik" konulu görüşme, İstanbul 26 Mayıs 2012

olduğunu görüyoruz: Diyarbakır, Batman, Cizre, Nusaybin, Ceylanpınar, Hani, Mazıdağı, Şanlıufra, Silvan ve Bitlis yani Güneydoğu'da. Güneydoğu'da ne vardı diye de düşünürsek 1987 yılıyla 2002 yılları arasında olağanüstü hal yönetimi var. Yani öldürülenlerin genelinin bulunduğu yerlerde terörün önlenmesi için ilan edilmiş olağanüstü hal yönetimi söz konusu. Bu saptamamızın birinci bölümü olabilir. Tabii o dönemde öldürülenler arasında, Turan Dursun, İzzet Kezer, Musa Anter, Uğur Mumcu, Metin Göktepe, Ahmet Taner Kışlalı var. Cemiyetin listesinden ulaşabilirsiniz kaçırılan öldürülen gazetecilerde, yerelde yayın yapan ve sosyalist yayın yapan gazeteler ağırlıkta. Ve o dönemde gazeteci cinayetlerinin önemli özelliklerinden birisi de halk deyişiyle 'kim vurduya gitmiş' olmaları. Yani bir olayı izlerken ya da evine dönerken arkasından veyahut önden genellikle kafasına sıkılan bir kurşunla öldürülmüş olmaları. Anlaşılıyor ki o dönemde gazetecilerin bazı şeyleri yazmış olmasından rahatsızlık duyuluyor, bu rahatsızlığın giderilmesi için de canları feda ediliyor."

Orhan Erinç, "1990'larda öldürülen gazetecileri kontrgerillanın öldürmüş olabileceği şüphesiyle bir araştırma yaptınız mı?" şeklindeki soruya ise, "Olanağımız olmadı, çünkü Türkiye'de ortaya atılan görüşlerin bir bölümü dedikodu düzeyinde kalıyor. Bir bölümünün ise üzerine gidildiği söyleniyor. Ama üzerine tümüyle gidilmiyor. Şundan da çekiniliyor olunabilir; soruşturma sürdürülürken bu soruşturmanın altından çıkacak olanların kimlik ve kişiliklerinin korunması için, soruşturmaların tümüyle sürdürülemediği, belirli yerlerde kesildiği anlaşılıyor. Yani o açıdan, kesin olarak meslektaşlarımızın neden ve kimler tarafından niçin öldürüldüklerini ne yazık ki bilmiyoruz. Tabii meslekleri, savunduğu görüşler veyahut yazıları nedeniyle öldürüldükleri ortada" şeklinde cevap vermiştir.

Orhan Erinç, 1990'larda gazetecilerin gazetecilik mesleğini yapmaları nedeniyle cinayete kurban gittiklerini belirtmiştir, Erinç bununla birlikte, 1990'larda gazeteci cinayetleri ardından bilgi kirliliği yaşandığını Musa Anter cinayeti örneği üzerinden açıklamıştır, "1990'larda öldürülen gazetecilerin gazetecilik dışındaki nedenlerle öldürüldüklerini söylemek zor. Mesela o dönemde, Musa Anter için 'arsa anlaşmazlığından öldürülmüştür ' diye bir sonucu varılmıştı, ama sonradan yapılan, soruştura veya araştırmalar o gerekçenin gerçeği yansıtmadığını ortaya koydu."

Orhan Erinç, son olarak 1990'larda işlenen gazeteci cinayetlerinin devlet tarafından araştırılması için öneride bulunduğunu, "Faili meçhul cinayetleri araştırma çalışmaları var, bu

konudaki araştırma komisyonunun araştırmasını istiyoruz, Darbeleri Araştırma Komisyonu'nun alt komisyonu Cumhuriyet gazetesine geldi, oradaki konuşmalar sırasında tabii öldürülen gazetecilere de değinildi, ben sizin sorularınızdan yola çıkarak Türkiye Gazeteciler Cemiyet Başkanı şapkamla(Görüşme yapıldığı zaman TGC Başkanlığı görevinde bulunuyordu) onlara, Türkiye'de 1909'dan bu yana öldürülen gazetecilerin neredeyse üçte birine yakının 1990'lı yıllarda öldürülmüş olduğunu onların da araştırılmasının önerdim. Bu cinayetlerin faillerini belirlemek belki acımızı gidermez ama, basın tarihine arkadaşlarımızın neden öldürüldüğünün kaydını düşebiliriz" şeklinde anlatmıştır. [76]

Çalışma kapsamında, 1990'lı yıllarda Türkiye Gazeteciler Cemiyet Başkanlığını yürüten Nail Güreli'den de o dönemdeki gazeteci cinayetlerini değerlendirmesi istenmiştir. Güreli'nin değerlendirmeleri şu şekildedir:

"1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler tablosunda yer alan cinayetleri birkaç grupta değerlendirmek mümkün. Cinayetler farklı karakterler gösteriyor. Bununla birlikte, elbet bazı otak paydalar da var.

Şu tespitler dikkate değer:

1- 12 Eylül 1980'deki askeri darbeden önce, tırmanan silahlı terör olayları sürecinde sağ ve sol eğilimli, ayrıca tarafsız gazeteciler de hedef alınmıştır. Örneğin, Milliyet'in Genel Yayın Yönetmeni ve Başyazarı Abdi İpekçi, Cumhuriyet yazarları Uğur Mumcu ve Ahmet Taner Kışlalı, Orta Doğu gazetesi yazarları İlhan Darendeli ve İsmail Gerçeköz cinayetleri, şiddet karşıtı olan ılımlı aydınları öldürerek, toplumun huzurunu ve güveninin bozmak karakterini taşıyor.

2- Bu cinayetlerin rahatça işlenmesi ve faillerinin tam olarak bulunamamasının en önemli nedenlerinden biri, bürokrat kadroların resmi devlet ideolojisi yönünde politize olmasıdır.

[76] Orhan Erinç, -TGS eski Genel Başkanı- TGC'nin Başanı", "1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler" konulu görüşme, İstanbul: 10 Haziran 2012

3- 12 Eylül askeri darbesinden sonra terörün yaklaşık 10 yıl boyunca durması ve Kenan Evren'in bunu izah şekli de dikkat çekicidir.

4- 1990'larda tekrar başlayan cinayetler, 12 Eylül'ün gizli ajandasının yürürlüğe konulduğunu gösteriyor. Bu cinayetlerin karakteri, Kürtlerin hedef alınmış olmasıdır. Yine Kenan Evren'in sözleri işaret fişeği gibi aydınlatıcıdır: 'Asmayalım da besleyelim mi?'

5- Bütün bunlar "yerli malı" senaryo değildir. Amerika Birleşik Devletleri ABD'nin, baştan beri var olan Devlet politikası çerçevesinde 'Büyük Ortadoğu Projesi'nin halkalarıdır.

6- NATO bir yana, gizli ve açık istihbarat teşkilatlarının da ortak çalışmaları malumdur.

7- Gelelim tatbikatçılara. Bunun adı muhtelif. Gladyo diyen var, derin devlet diyen var. Bu işleri çekip çevirenlere Matruşka adını da verebiliriz.

8- Bunların dışında, farklı bir gazeteci cinayetine örnek olarak, Evrensel gazetesi muhabiri Metin Göktepe'nin polisler tarafından dövülerek öldürülmesini gösterebiliriz. Burada asıl fail, 2. maddede belirttiğimiz devlet bürokrasisindeki kadroların beynini yıkayan resmi ideolojidir.

1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler olayını yorumlarken, 1980'lerden başladık değerlendirmeye. Ya peki, 1990'lar sonrasında, yani 2000'lerde gazetecilerin durumu ne?

Yanıt: Artık gazeteciler öldürülerek değil, başka yöntemler örneğin hapse atılarak susturuluylor.

Gazeteci susturmanın ortak paydası 6 Nisan 1909'da öldürülen ilk gazeteci Hasan Fehmi Bey'den bu yana değişmedi. Bu değişmez ortak payda muhalif ya da 'aykırı' olmaktır." [77]

[77] Nail Güreli, -Türkiye Gazeteciler Derneği eski Başkanı- , "1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler" konulu görüşme, İstanbul 13 Haziran 2012

1990'lı yıllar içersinde ençok çalışanı öldüren Özgür Gündem gazetesidir. Gazetede 1990'lı yıllarda bir süre Genel Yayın Yönetmenliği görevini üstlenmiş olan Ragıp Duran'la çalışma kapsamında görüşme yapılmıştır. Duran yapılan görüşmede gladio tarafından Özgür Günden çalışanlarının öldürülmesinin nedenini derin devletin Kürt halkının bir medya yapılanması olmamasına bağlamıştır. Ragıp Duran 1990'lı yıllarda öldürülen gazetecilerin birkaç istisna isim dışında yaptıkları haber veya isimlerinden kaynaklı değil çalıştığı kurumdan kaynaklı olarak kontrgerilla örgütlerinin hedefi olarak seçildiğine dikkat çekmiştir.[78]

1990'lı yıllarda Özgür Gündem gazetesinin Urfa Bölge Temsilciliğini ve muhabirliğini yapan ve öldürülen gazetecileri yakından tanıyan Bayram Balcı'yla da çalışma kapsamında görüşme yapılmıştır. Bayram Balcı, 1990'lı yıllardaki çoğu gazeteci cinayetinin faili olarak gösterilen Hizbullah örgütünün, 1990'lı yıllarda devletten yardım aldığını defalarca Özgür Gündem gazetesinde yazdıklarını kaydetmiştir.

Hizbullah'ın gladio örgütlenmesi olduğunu belirten Balcı, Özgür Gündem gazetesinin 1990'lı yıllarda öldürülen ilk muhabiri Hafız Akdemir'in de bunu deşifre etmesi sonucu öldürüldüğünü söylemiştir. Balcı şu şekilde bir bilgi aktarmıştır: "Hafız Akdemir'in öldürülmesinin nedeni, özellikle Kürt illerinde faili meçhul cinayetler işleyen ve Hizbullah ya da Hizbulkontra olarak anılan JİTEM ile işbirliği yapan kişilerin bizzat askeri yerlerde askerlerce eğitildiğine ilişkin haberler yapmasıydı."[79] Bayram Balcı'nın öldürülen tanıdığı gazetecilere ilişkin venriği bilgiler bir sonraki bölüm içine dahil edilmiştir.

Çalışma kapsamında, Güneydoğu'da 1990'lı yıllarda Hürriyet gazetesi ile Adıyaman Gerger'de yerel bir gazete olan Fırat gazetesinde muhabirlik yapan Hacı Boğatekin'le de Güneydoğu'daki gazetecilerin o dönem çalışma şartlarını anlamak için konuşulmuştur.

---

[78]Ragıp Duran, -Özgür Gündem gazetesi eski Genel Yayın Yönetmeni-, "Özgür Gündem çalışanlarına saldırılar",konulu görüşme, İstanbul: 6 Aralık 2011

[79] Bayram Balcı, -Özgür Gündem gazetesi çalışanı-, "Özgür Gündem'e saldırılarla gladio ilişkisi"konulu görüşme, İstanbul: 18 Eylül 2011

Kendisinin de 1990'larda saldırıya uğradığından bahseden Hacı Boğatekin, Güneydoğu'da 1990'larda gazetecilerin çalışma şartlarıyla ilgili, "Tansu Çiller, dönemi çok çok vahimdi. Özgür Gündem'in bombalanmasından sonra, gazetecilerin ismi verilip, JİTEM'e 'bunu öldür' deniyordu. Yani devletin, JİTEM'den de hepsinden de haberi vardı. JİTEM gazetecilerin korkulu rüyasıydı. Biz akşam yatarken, 'Acaba sabaha çıkar mıyız?' diye düşünüyorduk. Evimize gitmeyip ahırlarda, arazide yatıyorduk" demiştir. Boğatekin, gazetecilerin neden hedef seçilmiş olabileceği üzerine ise "Güneydoğu'da gazeteciysen suçlusun, Kürt gazeteciysen iki defa suçlusun "demiştir.

Hacı Boğatekin, derin devletin yaptığından şüphelendiği, 1995 yılında kendisine yönelik silahlı saldırıyla ilgili ise şunları söylemiştir: "28 Temmuz 1995'te bana kurşun sıkan jandarmayla polisti. Düşüne biliyor musun, evimin telefonunu kesmişler, sokak lambalarını bir gün önce düzeltmiştim, saldırı günü sokak lambaları kesikti. Ve Vali bana diyor ki, 'Git bir ay İstanbul'a' Yani Vali bile biliyordu bana bir şey yapılacağını. Ben kıl payı kurtuldum. Nasıl kurtuldum? Yolda gelirken aracımız bozuldu. Arkadan gelen bir polis arabasıydı. Korkudan ona binemedim. O evin önüne gelirken siren çaldı. O ara pusuya yatanlar, daha da yatmış ben eve rahat rahat girdim. Sonra camlara falan 60-70 kurşun sıkıldı, oğlum kolundan yaralandı. Yani o polis arabasıyla gelmiş olsaydım, kurtulma şansım yoktu. Saldırıdan sonra oğlum yaralanmış, hemen sağlık ocağına götürdüm. Abim hastaneye götürmek için araba istiyor, bütün yolları kesiyorlardı. 'Boğatekin yaralı bırakın kan kaybından gitsin' Sonra Kaymakam geldi, benim yaralı olmadığım anlaşıldı. Olayın içinde bizzat kaymakam, cumhuriyet savcısı, jandarma var."

Hacı Boğatekin, kendisine yapılan saldırının nedeniyle ilgili şüphelerini ise şu şekilde ifade etmiştir: "Faili meçhule kurban giden 28 yaşında genç deli oldu Gerger Belediye Başkanı İzzet Aksoy bir cenaze nedeniyle, otopsi hâkimin gecikmesi nedeniyle gecikince, hâkimle tartışmıştı. Sonra Belediye Başkanı Aksoy'u bundan ötürü bir film çevirerek, ruhsatsız silahı var diye tutukladılar. Ben olayı haber aldım. Basit bir tutuklama haberiydi. Ama bizzat bana, MİT Adıyaman bölge sorumlusu, Adıyaman Jandama Komutanı, Adıyaman Emniyet Müdürü 'yazmayacaksın' dedi. Ben yazdım, Hürriyet gazetesinde çıkınca da ölüm fermanım çıktı.

Sonra bir polis geldi, 'Sana komplo düşünüyorlar 3 gün içinde, ama bunu sen dedin dersen inkar ederim' dedi.

O aralar, aslında polisin içinde de bir ikilik vardı. Bana, iyiliğine mi söyledi? Acıdığından mı söyledi? Karşı tarafı bertaraf etmek için mi söyledi? Bilmiyorum. Ben 'inanayım mı inanmayayım mı? derken hakikaten 3 gün içinde bu saldırı oldu. Bir şey de yazmadık, yazdığımız 'Gerger belediye başkanı tutuklandı' Bir terör olayı olsaydı hiç affı yoktu. Bizde fazla terör olayı yoktur. Bizde Diyarbakır gibi bir şey olsaydı, çoktan nalları dikmiştik." [80]

1996 yılında öldürülen Metin Göktepe'nin gazetesi Evrensel'in yazarı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Fatih Polat ise 1990'larda gazetecilerin üzerindeki baskılarla ilgili sorulan soruya, "1990'lı yıllar Türkiye'de basının üzerindeki baskıların yoğun olduğu bir dönem. 1992'de Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer'in Cizre'de öldürülmesi. Panzerin üzerinden açılan ateşle aynı dönemde gündemin Diyarbakır bürosunda gazeteci arkadaşların katledilmesi. Uğradıkları baskılar. Musa Anter'e kadar devam etti bu süreç. Evrenselden önce bir dergi tecrübemiz vardı onun Diyarbakır temsilcisi Namık Tarancı da katledilmişti. 90'ların ortasında Evrensel çıktığında bir yanda Kürt sorununu nedeniyle hükümetin demokrasiyi daraltan uygulamalar, diğer taraftan da emekçilerin örgütlenme mücadelelerini izleyen sokak eylemlerini izleyen gazetecilerin uğradığı baskılar söz konusuydu. JİTE ve kontrgerilla faaliyetleri de yaygındı. Bunun baskısını da hissediyorduk. Metin'in katledilmesinden sonraki süreçte Diyarbakır'da gazetemizin Olağanüstü Hal Bölgesine girişi yasaklanmıştı. Diyarbakır büromuz üzerinde baskı oluyordu. JİTEM ve kontrgerilla büromuzu bastı. Eşyalarımızı dağıttı. Yazı işlerinden nöbetleşe olarak on beşer günlüğüne gidip orada görev yaptık. Farklı ülkelerden gazeteciler geldi. Biz o yılları basın özgürlüğü mücadelesi dönemi olarak da yaşadık" şeklinde cevap vermiştir.[81]

[80] Hacı Boğatekin, -Frat gazetesi sahibi-," Güneydoğu'da gazetecilerin çalışma şartları" konulu görüşme, İstanbul: 24 Haziran 2012

[81] Fatih Polat, -Evrensel gazetesi Yazı İşleri Müdürü-, "Metin Göktepe'nin öldürülmesi ve gazetecilere baskılar"konulu görüşme, İstanbul: 30 Mayıs 2012

Çalışma Kapsamında Yasemin Cebenoyan'ın kardeşi, Onat Kutlar'ın arkadaşı gazeteci Cüneyt Cebenoyan'la da röportaj yapılmıştır. Cüneyt Cebenoyan, Onat Kutlar ile Yasemin Cebenoyan'ın öldüğü bombalı saldırının PKK tarafından düzenlendiğinden şüphe duymadığını, ancak saldırıda derin devletin de parmağı olacağı konusunda şüpheler taşıdığını söylemiştir.

Cumhuriyet gazetesinin Opera Pastanesi'ne yapılan saldırının ardından yaptığı yayınların aksine saldırının hedeflerinin Onat Kutlar ve Yasemin Cebenoyan olmadığını da söyleyen Cüneyt Cebenoyan, "Onların ölmesi tesadüftür. Şu anlamda tesadüf: Bizzat ikisini hedef almış bir eylem değil. Bu net. Orada iki turist de öldürülebilirdi. Yapanın başka hedefleri vardı. Bir intikam, bir terör eylemiydi. Dolayısıyla Cumhuriyet gazetesinin onların yazarına karşı doğrudan yapılmış bir saldırı savı doğru değildi. Öldürenin de radikal sağcı olması konusunda da doğal bir ilişki yok. Onat Kutlar yerine bambaşka birisi ölebilirdi. Yasemin de ölmeyebilirdi"demiştir.

Cüneyt Cebenoyan basın kuruluşlarının patlama öncesi oynadıkları rol ve patlama sonrası olayı işleyişleri üzerine ise şunları söylemiştir: "Patlama olmadan önce İBDA-C'nin yayın organı, 'Nereye bomba atılmalı? Bunların yılbaşı kutlamalarını zehir edelim' şeklinde yayınlar yapıyordu. Hatta nereye bomba atılması konusunda krokiler veren bir propagandada bulunuyordu. Patlamanın ardından da 'Biz öldürdük, Allahsız Onat Kutlar'ı' bizim nedense Yahudi olduğumuzu iddia ederek 'Yahudi Yasemin Cebenoyan'ı öldürdük' diye yayınlar yaptılar. Biz de herkes gibi bu iddianın doğru olduğuna inandık. Yani İBDA-C'nin bu işin arkasındaki örgüt olduğuna inandık. Cumhuriyet gazetesine de Onat Kutlar'ın radikal bir İslamcı örgüt tarafından öldürülmüş olması tam uyan bir şeydi. Her terör eyleminden sonra bir takım örgütler çıkar, olayı üstlenirler. Yani Dünya Ticaret Merkezi'ne uçakla saldırılar sonrası, eylemi Japon Komünist Partisi üstlenmişti. Ne alaka? Ciddiye almamak lazım… Örgütler kendi propagandalarını yapmak için bunu yaparlar. Cumhuriyet gazetesi bunun üzerine atladı. Biz de ikna olduk. Konjonktür buna elverişliydi.

Ama daha sonra Deniz Demir diye bir PKK'lı olayı kendilerinin gerçekleştirdiğini itiraf etti, itirafları televizyonda da yayınlandı. Şaşırdık. Sonra bu adam 9 yıl yattı. Bizim kafamızda hala soru işaretleri var ama ortada da bir gerçek var. Sonuçta 'PKK üstlenmemiş' deniyor ama nasıl üstlenmedi? PKK'dan biri çıkıp da 'O adam yalan söylüyor, bizden değil'

şeklinde bir açıklama hiçbir zaman yapmadı. O zaman durup düşünmek gerekiyor, 'Biz İBDA-C'ye yazıldık ama, adamlar itiraf ediyorlar, reddetmiyorlar… Ben bunun İBDA-C'nin değil PKK'nın yaptığına kesin olarak kaniyim ama bu konuda Birgün gazetesinde yazılarım çıktı. Hem de Toplumsal Bellek Platformu olarak TBMM'ye gittik, BDP'li Milletvekilleriyle görüştük. Tüm bu süreçlerde şunu gördüm: Kimse reddetmiyor. BDP'li Milletvekilleri de 'gerekirse özür dilenir' diyor. Bu gerekirse lafına o kadar sinir oluyorum ki… Tıpkı devletin dili… Devletin Uludere'deki dili de öyleydi. Yani özetle bunu PKK'nın yaptığı net"

Cüneyt Cebenoyan, derin devlet konusundaki şüphelerini ise şu şekilde ifade etmiştir:

"Ama şunu atlamadan söyleyeyim, benim asıl sorguladığım şu: Güvenlik kamerası görüntülerine niye bakılmadı? Bu Deniz Demir denilen adam 9 yıl hapis yattı, fakat daha birkaç yıl yatması gerekirken tahliye edildi. Bunlar soru işaretleri. Biz diyoruz ki, PKK'nin içinde de bütün örgütlerin içinde MİT ajanları var, şunlar var bunlar var. Yani ben, PKK bu işi yapmıştır ve bu işin içinde derin devlet olma ihtimali çok yüksektir diyorum. İkisinin de sorumluluğu vardır.

"PKK'nin sorumluluğu kesinlikle vardır, ben yazı yazdığımda, Birgün gazetesi Sorumlu Müdürü İbrahim Aydın'ın söylediğine göre 'sizin gazetenizde de böyle yazılar yazanlar var' diye aba altından sopa göstermeler olmuş. Bırakın özür dilemeyi, ne zaman bu konuyu açsam, beni Kürt düşmanı olarak algılama eğilimine girdiler. Ben Kürt düşmanı filan değilim(gülüyor).

"Ablam da değildi, hiçbirimiz değildik. Ama bir cinayet var ortada. Masum iki insanın öldürülmesi söz konusu… Hiçbir şekilde onlar ölmeyi haketmediler. 'Bizim halkımız da öldürüldü' diyorlar. Pardon sende aynı şeyi yapıyorsan aynı derecede suçlusun. Bu bunu mazur göstermez. Bu intikam, kan davası… Bunu yapanın da ailesine bir şey yapılması durumu değiştirmez, cinayettir. Gazeteciler öldürüldü diyorsun ama sende gazeteci öldürüyorsun."[82]

[82] Cüneyt Cebenoyan,-Birgün gazetesi yazarı- "Yasemin Cebenoyan ve Onat Kutlar'ın öldürülmesi"konulu görüşme, İstanbul: 16 Haziran 2012

Son olarak öldürülen gazetecilerden Halit Güngen'in çalıştığı 2000'e Doğru dergisinin Genel Yayın Yönetmenliği görevini o dönem üstlenen Ferit İlsever'le çalışma kapsamında konuşulmuştur. Ferit İlsever, Halit Güngen'e yapılan saldırının, Güngen'in Hizbullah'la ilgili yaptığı haberden dolayı gazetenin kurumsal kimliğine yapıldığını söyleyerek, "Halit Güngen bizim Diyarbakır temsilcimizdi, Hizbullah'ın Çevik Kuvvet Merkezi'nde eğitildiği gerçeğini saptıyor, ondan sonra onu 2000'e Doğru'nun kapak haberi yarıyor. Son derece somut olgulara dayanan, bilgilere dayanan bir haber, yani bir yorum veya tahmin değil. Yer belli, adres belli, her şey belli. Zaten Halit Güngen'in öldürüldüğü zamandaki yayınlara bakacak olursak, yani somuttur. Diyarbakır Büro'da onu bulmak isterler, bulamazlar… Çok rahatsız oldukları belli… Daha sonra Diyarbakır büroyu basıp orada öldürürler. Yani 2000'e Doğru'ya karşı bir saldırı!" şeklinde konuşmuştur.

İlsever, 1990'larda gazetecilere yönelik yapılan saldırılara ilişkin ise, ABD'nin, Türkiye'de ılımlı İslam rejimi yaratma ve Türk Kürt kardeşliğini bozma planı çerçevesinde gladio tarafından gerçekleştirildiği görüşünde olduğunu söylemiştir. İlsever gazeteci cinayetlerini, "Burada amaç esas itibariyle, bu cinayetleri işleyen gladio merkezinin 1990'lı yıllara ait olan politikasıdır. Bu politikasının birinci maddesi Türkiye Cumhuriyeti'nin laik karakterinin ortadan kaldırmak ve onun yerine ılımlı İslami bir rejimi kurmak planmış bir emperyalist saldırısının uygulanması amaçlıdır. Muammer Aksoy da Çetin Emeç de, aynı zamanda Uğur Mumcu da Atatürkçü laik cumhuriyetin sembol isimleri oldukları için hedef alınmıştır. Gerçekten de o zaman ABD emperyalizminin Türkiye'ye biçmiş olduğu ılımlı İslamcı rol yüklemek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin bu karakterini, bu devrimci laik özelliğini ortadan kaldırmak amacıyla hedef alınmış isimlerdir. Dolayısıyla kişinin ya da kurumun hedef alınması bu amaca ne kadar hizmet ettiğine bağımlıdır. İkincisi yine Türkiye'nin bu ılımlı İslami rolle beraber, Kardeşlik politikasını, Türk, Kürt kardeşliğini, birliğini kasteden bir bölünmesi amacı vardır. Hatırlanırsa bu süreç başladığında Romanya'yla başlayan Yugoslavya ile devam eden Balkanların parçalanması vardır. ABD'nin Yeni Dünya Düzeni adını verdiği, bu tablo 1980'li yılların sonunda Sovyetler Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin çökmesi üzerine dünyanın tek efendisi olarak dünyaya yeni bir nizam verme çabasından hareket etmektedir. Burada da Balkanlardan sonra en öncelikli Türkiye'nin bir Türkiye Cumhuriyeti karakterinden uzaklaştırılarak, çökertilerek bir ılımlı İslami rolle birlikte bölünmüş, parçalanmış Türkiye tablosu yaratmak hedefleniyor.

Dolayısıyla burada Metin Göktepe'nin hedef alınması, bu parçalanmada rol oynayan Hizbullah tarafından Halit Güngen'in hedef alınması bu planın parçalarıdır. Kaldı ki o dönem Sosyalist Parti üyeleri de hedef alındı, tamamen bu parti Türk Kürt kardeşliğini, meseleleri birlikte çözmeyi savunuyordu. Musa Anter de aynı şekilde, bizim dostumuz, 2000'e Doğru da zaman zaman yazan, sürekli konuştuğumuz, röportaj yaptığımız, kardeşliği savunan çok değerli bir önder, pırıl pırıl bir aydın… Bölünmeyi derinleştirmek için hedef alındı. Kürt cephesinde Türklere karşı, Türk Devleti yapıyor bunu, Hizbulah zaten devletin şeyi, Türkler yapıyor gibi düşmanlık, bizim açımızdan da aynı şekilde PKK yapıyor, bak Kürtler de Türkleri katlediyor şeklinde bölünmeyi ateşlemek amacıyla tertiplenmiş şeylerdir" şeklinde yorumlamıştır. [83]

4. 1990'LARDA GAZETECİ CİNAYETLERİ

Araştırmanın temeli sayılabilecek bu bölüm arşiv çalışmasına dayanmaktadır. Bu bölümde öldürülen gazeteciler konusunda temel iki kaynak olan TGC ve ÇGD'nin öldürülen gazeteciler listeleri baz alınmıştır. Herhangi bir eksikliğe maal vermemek için iki meslek örgütünün gazeteci listesi birleştirilmiş, 1990'larda öldürülen gazeteci olarak sunulan toplamda 46 isim araştırmaya dahil edilmiştir. Bu isimler üzerinden yapılan arşiv taramasında her isim için en az üç-dört gazete siyasi yelpazedeki farklılarına göre seçilerek en az üç gün en fazla bir ay incelenmiştir. Arşiv çalışmasında 1990'larda gazetelerin, gazeteci cinayetlerine yaklaşımları ve duyarlılıklarının araştırıldığı bu bölümde, gazeteci cinayetleriyle gladyo örgütlenmesinin ilgisi üzerinde durumuştur.

Kapsamlı bir arşiv çalışmasına dayanan bu bölümde ayrıca, gazeteci cinayeti veya gazetecilerin kaybedilişleri haberini gazetelerin ele alışlarındaki farklılıklar, gazeteci cinayetleri konusunda yapılan haberlerin söylemi üzerinde de durularak verilmiştir.

[83] Ferit İlsever, -2000'e Doğru dergisi Genel Yayın Yönetmeni- "Halit Güngen'in öldürülmesi ve Türkiye'de gladio örgütlenmesi" konulu görüşme, İstanbul: 16 Haziran 2012

1990'larda gazetelerin, gazeteci cinayetlerine hangi kritelere göre duyarlılık gösterip göstermediği de bu bölüm içinde sorgulanmıştır. Bunların dışında, "Gazetelerin gladio tarafından işlendiği öne sürülen gazeteci cinayetlerinin aydınlatılması amacıyla, kamuoyu yaratma görevini ne ölçüde üstlendiği?" sorusuna da cevap aranmıştır.

Ayrıca bu bölümde gazetelerin haberlerinin istinasız bir şekilde ve vurgulanarak; tarihleri, sayfa numaralarıyla birlikte metnin içinde yer alması sebebiyle, tekrar gazetelerin isimlerini dipnot olarak verme gereği görülmemiştir.

4.1.Çetin Emeç (7 Mart 1990)

Hürriyet gazetesi yazarı ve aynı zamanda Hürriyet gazetesinin Yönetim Kurulu Üyesi Çetin Emeç 7 Mart 1990 sabahı gazetesine gitmek üzere İstanbul evinden çıktığı sırada aracında çapraz ateşe tutularak öldürülmüştür. 1935 yılında İstanbul'da doğmuştur. Galatasaray Lisesi'nin ardından İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. Gazeteciliğe 1952'de babası Selim Ragıp Emeç'in Son Posta gazetesinde başlamıştır. 1972'ye kadar Hayat ve Ses dergilerinde yazı işleri müdürlüğü yapmıştır. 1972 yılında Hürriyet Grubu'na geçmiştir. Hürgün Yayınları'nın Genel Yönetmenliğini yaptığı sırada, Hürriyet Gazetesi genel yayın müdürlüğü görevini üstlenen Emeç, 1984-1985 yıllarında da genel yayın yönetmeni olarak Milliyet'e geçmiştir. 1986'da genel koordinatör olarak Hürriyet gazetesine dönmüştür.

7 Mart 1990'da işine gitmek üzere İstanbul Suadiye'deki evinden çıktığı sırada şoförü Sinan Ercan'la birlikte öldürülmüştür. Naaşı Zincirlikuyu mezarlığına defnedilmiştir. Çetin Emeç Hürriye gazetesi genel yayın yönetmeni olduğundan, bu çalışmaya haberleri alınmamıştır. Hürriyet Çetin Emeç'in Genel Yayın Yönetmeni olduğu dönemde sosyal demokrat bir çizgide objektif bir yayın politikası benimsemiştir. Çetin Emeç'in ölümünden sonra ise muhafazakâr bir yayın politikasına sahip olmuştur ve özellikle Güneydoğu'da dönemin resmi devlet politikasıyla paralel, tek taraflı bir habercilik çizgisinde yayın yapmıştır.

4.1.1. Hürriyet gazetesi

Hürriyet gazetesi 8 Mart 1990 tarihli sayısında baş sayfanın tamamını gazetenin Yönetim Kurulu Üyesi aynı zamanda yazarı olan Çetin Emeç suikastını işleyen haberlere ayırmıştır. Logo dahil siyah bir zemin atılmış sayfanın manşeti "Çetin Emeç'i şehit verdik" başlığını taşımaktadır. Manşetin hemen logonun yanında yer alan üst başlığı "Sabah evinden çıkıp gazeteye gelirken 7 kurşunla vuruldu" şeklindedir. Haberin spotunda, "kalleşçe bir saldırıya uğradığı" ifade edilen Çetin Emeç'in olay yerinde öldüğü söylenmiştir.

Haberde yüzleri kar maskeli 2 "teröristin" arabasında oturan Çetin Emeç'i çapraz ateşe tuttuğu bilgisi verilmiş, sonrada kaçmaya çalışan Çetin Emeç'in sürücüsünün öldürdüğü belirtilmiştir. Olaydan sonra katillerin, içinde iki kişinin olduğu ve bir avukattan gasp edilen otomobille olay yerinden kaçtığı ifade edilmiştir. Haber olayın canlandırıldığı illüstrasyon resimle ve "Katiller, böyle çapraz ateşe aldılar" başlığını taşıyan genişçe yer alan fotoğraf altı yazısıyla güçlendirilmiştir. Sayfada ayrıca büyük bir şekilde Çetin Emeç'in portre fotoğrafı, "Demokrasi ve özgürlük savunucusuydu" başlığını taşıyan genişçe yer alan bir fotoğraf atlı yazısıyla kullanılmıştır. Bunun dışında üstü çıplak kurşun yaralarının olduğu bölümün temizlendiği anlaşılan Çetin Emeç'in morgda yatan görüntüsünün yer aldığı fotoğraf, "Kalleş kurşunlar Çetin Emeç'in 55 yıllık şerefli yaşamına son verdi" başlığını taşıyan fotoğraf altı kısmıyla kullanılmıştır. Çetin Emeç'in saldırıya uğradığı arabasındaki koltuğun üstündeki üzerlerinde cam kırıklarının olan Hürriyet gazetelerinin fotoğrafı da "Olaydan geriye kalanlar" fotoğraf altı kısmıyla birlikte sayfada yer bulmuştur. Sayfanın sol köşesinde Güngör Mengi'nin Çetin Emeç'le ilgili yazdığı köşe yazısının spotunun üstünde Çetin Emeç suikasti nedeniyle gazetecilerin Meclis'e yürüyeceklerini bildiren haber kullanılmıştır. Sayfanın alt kısmında yer alan haberde ise Çetin Emeç'in son yazısında terörü işlediği aktarılmıştır.

Hürriyet gazetesi baş sayfasında Çetin Emeç suikastını demokrasi ve özgürlüğe terörist saldırı olarak değerlendirmiştir.

Gazetenin manşet haberi aynı başlıkla 20'nci sayfanın manşetinden verilmiştir. Diğer haberlerin ve yazıların devamı başta 20'nci sayfa olmak üzer gazetelerin iç sayfalarında genişçe yer almıştır.

9 Mart 1990 tarihli Hürriyet gazetesinin baş sayfası da tamamen Çetin Emeç suikastı haberlerine ayrılmıştır. Sayfanın manşeti, Çetin Emeç suikastına tepki için gazetecilerin Meclis'e yürüyüşünü aktaran "Demokrasi yürüyüşü" başlığıyla çıkmıştır. Logonun hemen yanında kullanılan üst başlıkta, "Tür basını Meclis'i demokrasiye sahip çıkmaya davet etti" yazılmıştır. Haberin spotu ise, "Ankara Kızılay Güven Park'tan Meclis'e yürüyen gazete yöneticileri ve yazarlar, 'Türk Basınının Ortak Bildirisi'ni Millet Meclis'i Başkanı Kaya Edem'e verdiler" şeklindedir. Spotta "Türk Basının Ortak Bildirisi" ibaresinin tırnak içinde kullanılması dikkat çekmiştir. Belli ki Hürriyet gazetesinin yazı işleri müdürleri bu metnin ortaklığı düşüncesine katılmamaktadır. Haber büyükçe açılan gazetecilerin kol kola yürüyüşünü gösteren bir fotoğraf kullanılmıştır. Sayfada diğer bir fotoğrafta ise "Teröre lanet zinciri" fotoğraf altı başlığıyla gazetecilerin oluşturduğu insan zinciri görüntüsü kullanılmıştır.

Manşet haberinin hemen solunda "İşte teröristin robot resmi" üst başlığı ve "Sürpriz tanık katili maskesiz gördüm" başlığıyla katillerden birine ait olduğu iddia edilen robot resim kullanılmıştır. Bu haberin hemen altında polislerin 8 kişiyi gözaltına alındıklarını içeren haber yer almıştır. Bu haberin yanında ise Çetin Emeç'in teröre ilişkin yazısı bulunmaktadır.

Manşet haberinin altına ise dünya basının Çetin Emeç cinayetine ilişkin haberlerine, "Türkiye tehlikeli yolun başlangıcında" başlığı altında yer verilmiştir.

Bu haberin altında sayfanın 3'üncü haberi olarak "Şehitlerimizi bugün toprağa veriyoruz" şeklinde Çetin Emeç ve Sinan Ercan'ın cenazesine ilişkin kısa bir haber kullanılmıştır. Sayfanın altında yer alan diğer iki haberde ise Çetin Emeç'in aile fertlerinin üzüntüsü aktarılmıştır. Ayrıca sayfanın sol alt kısmında Güngör Mengi'nin yazısının spotu kullanılmıştır.

10 Mart 1990 tarihli Hürriyet gazetesinin baş sayfası da küçük bir kısım dışında tamamen Çetin Emeç'in cenazesine ayrılmıştır. Sayfanın başlığı, "Kalbimize gömdük" şeklindedir. Haberin spotu, "Şehitlerimiz Çetin Emeç ile Sinan Ercan'ın cenaze törenine binlerce kişi katıldı" şeklindedir. Sayfada Hürriyet gazetesi önündeki cenazeye katılan kitleyi gösteren fotoğraf dikey biçimde sayfanın neredeyse sağ yarısını kaplayacak şekilde altında "Hürriyet önünde sevgi seli" başlığını taşıyan fotoğraf kısmıyla birlikte verilmiştir. Sayfanın

solunda da Çetin Emeç'in naşının omuzlarda taşınmasını ve Çetin Emeç ailesi ile naşının bulunduğu Türkiye bayrağına sarılı tabutu katafalk üstünde gösteren iki fotoğraf kullanılmıştır. Sayfada fotoğraf altı başlıkları, "Bu acıyı yaratanlara lanet olsun", "Çetin Emeç'in tabutu sevgiyle uzanan eller arasında" şeklindedir.

Sayfada sol alt kısımda, kısa şekilde ANAP'lı milletvekillerinin ANAP iktidarının kamuoyu desteğini yitirdiğini öne sürerek erken seçim yapılmasını isteğini işleyen haber yer almıştır. Bu haberin altında bir kısa haberde dönemin Başbakan'ı Yıldırım Akbulut'un teröre ilişkin toplantı yapacakları bilgisini içiren bir haber yer almıştır.

Ayrıca 10 Mart 1990'da Çetin Emeç'in 5'inci sayfadaki köşesi, gazetelerin sansürlenen kısımlarının boş çıkmasını anımsatır şekilde boş yayımlanmıştır.

4.1.2. Sabah gazetesi

Sabah gazetesi Çetin Emeç suikastının ertesi günü (8 Mart 1990) logosu siyah renkte çıkmıştır. Gazetenin baş sayfası tamamen Çetin Emeç suikastı haberlerine ayrılmıştır. Manşet haberinin başlığı "Kara Gün" şeklindedir. Dikkat edilirse "kara" kelimesi Türkiye'de Kemalistlerin İslamcılara bakış açısını da yansıtmaktadır. Haberin üst başlığında cinayeti Türk İslam Komandoları'nın üstlendiği bilgisi verilmiştir. Haberin spotunda, "Türkiye'de terörü yeniden hortlatmak isteyen demokrasi düşmanı karanlık güçler dün de basının güzide ismi Çetin Emeç'i katletti" yazmaktadır. Acıya ortak olunduğu alt anlamı veren haberde Çetin Emeç suikastı ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Sayfanın sağ üst köşesinde geniş şekilde yer alan dikey fotoğrafta Çetin Emeç ve eşi birbirlerine sarılmış şekilde gülerken görünmektedir. Bu fotoğrafın altında, "38 yıllık gazeteciydi" başlığı taşıyan bir foto altı yazısı yer almıştır. Sayfada yer alan fotoğrafta diğer fotoğraflarda Çetin Emeç'in cesedinin kan lekeleri temizlenmiş kurşun deliklerinin belli olduğu morgda yatan görüntüsü, Çetin Emeç'in yakınlarının üzüntülü halleri, Çetin Emeç'in içinde saldırıya uğradığı otomobil, Çetin Emeç'le birlikte öldürülen sürücü Sinan Ercan ve Çetin Emeç'in saldırıya uğradığı evinin önü görüntülenmiştir. Çetin Emeç'in terörü işlediği son yazısının spotunun yer aldığı sayfada katillerin eşkallerini işleyen, gasp edilen aracın köprüden nasıl geçtiğini sorgulayan haberler de yer almıştır. Sayfada Güneri Civaoğlu'nun Çetin Emeç'e ilişkin yazdığı yazının spotunun yanı sayfanın sağ alt kısmından tek sütun üzerinden verilen ve siyasetçilerin tepkilerini içeren

haberde tırnak içinde başlık olarak "Laik düzene karşı savaş başlatıldı" ibaresi tercih edilmiştir. Sabah gazetesi baş sayfasında Çetin Emeç suikastını radikal İslamcıların laik kesimlere karşı bir saldırısı olarak değerlendirmiştir.

Çetin Emeç suikastı haberlerinin devamı 15'inci sayfadan verilmiştir. Bu sayfanın tamamını da Çetin Emeç suikastıyla ilgili haberler ve Güneri Civaoğlu'nun yazısı kaplamıştır. Sayfada Çetin Emeç suikastına tepkilerin yanı sıra Çetin Emeç suikastı nedeniyle ertesi gün Sabah gazetesi dâhil bütün gazetelerin siyah logoyla çıktığını içeren bir haber yer almıştır.

9 Mart 1990 tarihli Sabah gazetesi, "Babıali Meclis'e yürüdü" şeklinde başlık taşıyan manşetle çıkmıştır. Manşet haberinde İstanbul'dan Ankara'ya gelen içlerinde Genel Yayın Müdürleri ve yazarların da olduğu gazetecilerin Ankara Kızılay Güvenpark'tan Meclis'e yürüdükleri ve hazırladıkları bildiriyi dönemin Meclis Başkanı'na verdikleri kaydedilmiştir.

Sayfanın sol tarafında kullanılan fotoğrafta Çetin Emeç'in eşi Bilge ve kızı dünyaca ünlü piyanist olduğu vurgulanan Mehveş Emeç'in üzüntülerini gösteren fotoğraf yer almıştır. Fotoğrafın "Kızı şoku hala atlatamadı" şeklinde başlık taşıyan fotoğraf altı kısmında " Mehveş Emeç alçakça işlenen cinayeti duyar duymaz Türkiye'ye koştu. Uçaktan ağlayarak inen Mehveş Emeç kendisini karşılayan annesine sarılarak hıçkırıklara boğuldu." Ve "…dayanılmaz acısını annesi Bile Hanım'la paylaşmaya çalıştı" şeklinde ibarelerle okuyucunun duygularına seslenilmeye çalışılmıştır. Bu ifadeler aynı zamanda Sabah gazetesinin Çetin Emeç suikastı konusuna ne kadar içkin bir üslup izlediğini göstermektedir.

Bu bölümün altında ise "Polis hiçbir iz bulamıyor" şeklinde başlık taşıyan ve dönemin İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun "elimizde kıymetli ipuçları var" demesine karşın polislerin delillere ulaşılamadığı aktarılmıştır. Bu haberin 17'nci sayfada olan devamında ise katil zanlılarından birinin robot resmi kullanılmıştır. Bu haberde tam olarak haberle ilişkili olmayan bir fotoğraf haberin fotoğrafı etkisini yaratacak şekilde kullanılmıştır. Fotoğrafta, elinde bavul Amerika'daki eğitimini yarıda keserek Türkiye'ye dönen Mehmet Emeç yer almaktadır. Fotoğraf altı kısmı da fotoğrafın bu özelliğini aktarmaktadır.

Haberin hemen altında, sayfanın sol altında, cinayetin dış basında nasıl yer aldığını anlatan haberin 17'nci sayfada olduğunu aktaran spot bulunmaktadır.

Sabah gazetesinin baş sayfasının sağ tarafında hemen manşetin altında ise gazetecilerin yürüyüşünü gösteren fotoğraf yer almıştır. Fotoğraf altı kısmının başlığında, ise elitist bir bakış açısıyla yürüyüşü daha anlamlı kılacağı algısı yaratılmak istenir şekilde, yürüyüşe katılan üst düzey gazetecilerden bahseden ve "Gazetelerin en üst yöneticileri" başlığı taşıyan fotoğraf altı kısmı kullanılmıştır.

Bu kısmın altında ise gazetecilerin insan zincirini sembolize eden fotoğraf, "Teröre lanet zinciri" fotoğraf altı başlığı taşıyan kısımla birlikte yer almıştır. Sayfanın ortasında Güneri Civaoğlu'nun Çetin Emeç'le anıları işleyen ve 17'nci sayfadaki yazısının spotu ve Çetin Emeç'in cenazesinin duyurusu yer almıştır.

Birde küçük bir şekilde ama ilgi çeksin diye siyah zemin üzerine beyaz harflerle şu şekilde bir haber spotu yer almıştır, "Amerikalı uzmanlardan cinayete ilginç bakış" Spotta haberin 17'nci sayfada olduğu da belirtilmiştir.

Sabah gazetesinin baş sayfasında Çetin Emeç suikastıyla ilgi haberlerinin yanı sıra gazetenin üst köşesinde gazetenin İbrahim Tatlıses kaseti kampanyası, sayfanın alt kısımlarında Ayşegül Kitabı kampanyası, sayfanın sağ kısmında yeşil çerçeve içinde sarı zemin üzerine siyah harflerle yer alan küçük iki haber spotu bulunmaktadır.

Gazetenin 17'nci sayfasında baş sayfadaki haberlerin devamı verilmiştir. Ancak sayfanın sağ kısmında yer alan Güneri Civaoğlu'nun yazısının yanında yatay olarak yazarla aynı sütun genişliğinde yer alan haber oldukça ilgi uyandırmaktadır. Gri zemin üzerinden verilen haber de baş sayfadaki başlık tercih edilmemiştir, haberin bu sayfadaki başlığı "Amerikalı terör uzmanlarının cinayete bakışı" şeklindedir. Savaş Süzal Washington'dan bildiriyor imzası taşıyan haberde Çetin Emeç suikastı konusunda Amerikalı iki terör uzmanın görüşleri yer almaktadır. Milliyetçi duyguları,"Saldırganların içte ve dıştaki terör odaklarının katkısı ile giderek toplumun çeşitli kesimlerinde Türkiye'de istikrar ve güvenlik ortamının bulunmadığı, karışıklılar içinde bir ülke görünümü verilmek istenmesinden kaynaklandığı belirtiliyor" gibi ibarelerle kaşıyan haberde, saldırının Fırat Nehri suyu nedeniyle Türkiye'nin ilişkilerinin gergin olduğu Suriye'den kaynaklı olabileceği iddiası vurgulanmıştır. Haberde, saldırıda İran ve Ermenistan'ın da parmağı olabileceğine değinilmiştir. Amerikalı terör uzmanlarına dayanan böyle bir haberin Sabah gazetesinde yer alması gazetenin Amerika'yı

Türkiye'nin doğal müttefiki gören ve komşu ülkelere tehlike gözüyle bakan yayın politikasından kaynaklı olduğunu düşüncesini doğurmaktadır.

Sayfanın alt kısmında yer alan, "Alçakça cinayet dünya basınında yankı yarattı" şeklinde başlığıyla baş sayfadaki spottan farklı bir başlık seçilen haberde, sadece ABD ve Avrupa ülkelerinin basın kuruluşlarına yer verilmesi de Sabah gazetesinin batı merkezli bir dış politika çizgisine sahip olduğunu yansıtmaktadır.

10 Mart 1990 tarihli Sabah gazetesinin manşeti de Çetin Emeç suikastına ayrılmıştır. Manşetin başlığı, "Katil zanlısı yakalandı" şeklindedir. Haberde, Samsun'dan bir gemiyle yurtdışına kaçmaya hazırlanan katil zanlısı Erkan Yavuz Yılmaz'ın bir tabancayla yakalandığı bilgisi verilmiştir. Haberde ayrıca Yılmaz'la birlikte liman işçisi Ali Gül'ün gözaltına alındığı, Çetin Emeç'in sürücüsünü Bursa cezaevinden 1989'da kaçan ülkücü Muhsin Kaya'nın vurduğu iddialarını taşımaktadır. Haberin hemen sol yanında Yılmaz'a benzeyen polislerin çizdiği robot resim, "İşte katil zanlısı" başlığını taşıyan fotoğraf altı kısmıyla kullanılmıştır. Sayfanın sol kısmında ise gri zemin üzerinden genişçe verilen ve güçlendirmek için cenazeden görüntülerin yer aldığı dört fotoğraf kullanılan haberde, Çetin Emeç'in cenazesi aktarılmıştır. Haberde seçilen fotoğraflarla ve kullanılan "Çetin'im Gitme, Son bakış" şeklinde kullanılan dille okuyucuda duygusal bir etki yaratılmak istenmiştir. Sabah gazetesinin baş sayfasının büyük bölümünü Çetin Emeç suikastı haberleri ve bu konuyla ilgili Güneri Civaoğlu'nun yazdığı yazının spotu kaplamış, bunun dışında yine sür manşette yer alan İbrahim Tatlıses kaseti dışında diğer haberler ve kampanyalar da sayfada yer bulmuştur.

Ancak sayfanın orta kısmında, Çetin Emeç suikastıyla ilgili haberlerin arasında kalan "Ordu 'Millet' dedi" başlığıyla yer alan haber dikkat çekicidir. Haberde dönemin Genelkurmay başkanı Orgeneral Torumtay'ın son olaylar nedeniyle yazılı bir açıklama yaptığı ve bu açıklamada hükümetten hiç söz etmemesinin erken seçim çağrısı olarak yorumlandığı bilgisi aktarılmıştır. Haberin üstünde yer alan Orgenaral Torumtay'ın yer altığı fotoğrafın, fotoğraf altı yazısı da "Torumtay'ın dün yaptığı yazılı açıklama anlamlı bulundu" şeklindedir. Bu haber hem gazetenin dönemin hükümetine muhalif olduğunu yansıtırken, gazetenin ordunun siyaset üzerindeki vesayetine de sempatiyle baktığı algısını yaratmaktadır. Baş sayfada kısa şekilde yer alan bu haberin 15'inci sayfadaki devamında, ordunun böyle bir açıklamayı Çetin Emeç suikastı nedeniyle yaptığı anlaşılacaktır.

Çetin Emeç'le ilgili haberlerin devam ise 15'inci sayfada yer bulmuştur. Gazetenin 15'inci sayfasının tamamı Çetin Emeç suikastına ayrılmıştır. Sayfanın üst köşesinde yan yana geniş şekilde kullanılan iki fotoğraf yer ayrılmıştır. Sağdaki fotoğraf cenazeye katılan geniş kitleyi kadraj almıştır. Fotoğraf altı yazısının başlığı "Babıali tek vücut oldu" şeklindedir. Sol taraftaki fotoğrafta ise tabutu taşıyan Çetin Emeç'in oğlu Mehmet Emeç görünmektedir. Bu fotoğrafın altında yer alana fotoğraf altı başlığı, "Cenazeyi oğlu taşıdı" şeklindedir, böylelikle Çetin Emeç'in oğluna sembolik olarak Çetin Emeç'in fikirlerinin devam ediyor anlamı yüklenmiştir.

Bunların altında "Emeç'i uğurladık" şeklinde başlığı olan sayfa manşeti geniş şekilde yer almaktadır. Haberde Çetin Emeç'in cenazesi okuyucunun duygularına seslenen bir dil kullanılarak, cenazeye katılan geniş kitleyi gösteren fotoğrafla, Çetin Emeç'le sürücüsünün yakınlarının cenaze sırasındaki görüntülerini gösteren fotoğraflarla güçlendirilerek geniş şekilde verilmiştir. Bu haberin içinde detay olar bir fotoğraf ve fotoğraf altı yazısıyla bir grup gencin açtığı pankartın gerginlik yarattığı bilgisine yer verilmiştir. "Olaya sebep olan pankart" başlığı taşıyan fotoğraf altı yazısında polisin pankart açan gençlere müdahale etmesini cenazeye katılanların protesto ettiği bilgisi aktarılmıştır. Olay aktarılırken "Devrimci Gençlik imzalı pankartı indirmek isteyen polisle grup arasında çatışma çıktı" gibi bir cümlenin kullanılması pankart açan gençlere gazetenin yaklaşımının olumsuz olduğunu göstermektedir.

Cenaze haberinin altında sayfanın en sağında yer alan köşe yazısının hemen yanında ise "Katil zanlısı yakalandı" başlığıyla verilen tek sütun üzerinden verilen haberde katil zanlısı Erkan Yavuz Yılmaz'ın yakalandığı bilgisi aktarılmıştır.

Bu haberin hemen solunda ise, dönemin Genelkurmay Başkanı Necip Torumtay'ın baş sayfada verilen açıklamasının devamı yer almaktadır. Haberde yazılı bir mesaj yayımlayan Torumtay'ın "Hain teşebbüsler devlet ve millet tarafından alınacak tedbirlerle çözülür" şeklide yer alan ifadeleri aktarılmıştır. Haberde ayrıca 'siyasal çevrelerin, suikastla orduya davetiye çıkarılıyor' şeklinde yorumlarda bulunduğu aktarılmıştır.

4.1.3. Milliyet gazetesi

Hürriyet ve Sabah gazetesi gibi 8 Mart 1990 tarihinde logosunu siyah renkte yayınlayan Milliyet gazetesi, Çetin Emeç suikastına baş sayfasının tamamını ayırmıştır.

Gazetenin manşetinin başlığı, "Kahpelik" şeklindedir üst başlıkta ise, "Demokrasi ve basına hain kurşunlar: Çetin Emeç de öldürüldü" şeklindedir. Haberde suikastın nasıl geliştirildiği nesnel bir dille aktarılmış ancak haberin son paragrafında, "Üstlenmeler" biçiminde atılan ara başlığın altında cineyeti "Türkiye İslamcı Komandolar Birliği ve Devrimci Güçler Birliği adlı iki ayrı grubun üstlendiği bilgisi aktarılarak diğer gazetelerden ayrı olarak Milliyet gazetesinde suikastı sol bir grubunda üstlenmiş olabileceği bilgisi verilmiştir. Haberin hemen sağında Çetin Emeç'in bir fotoğrafı kullanılmıştır. Bu fotoğrafın altındaki yazı, "İpekçi Emeç" şeklinde başlamaktadır. İki öldürülen gazeteci birbiriyle örtüştüren yazı köşe yazısı niteliğindedir ve "Gazetecilik aşkı, demokrasi ve özgürlük inancı ile mutlu Türkiye ideali. Dün kanlar içinde kalan, Çetin Emeç'le birlikte hepimizin paylaştığı bu idealler…" şeklide cümleleriyle Çetin Emeç suikastını Milliyet gazetesinin ne kadar içsel değerlendirdiğini yansıtmaktadır.

Sayfanın sağında ise çerçeve içine alınmış şekilde, gazeteci örgütlerinin suikasta tepki için ortak kaleme aldıkları bildiri aynı şekilde yayınlanmıştır.

Manşet haberinin hemen altında, kalın harflerle başlık formatında, "Aksu: Çok önemli ipuçları var" şeklinde bir yazı vardır. Bunun hemen altında siyah zemin üzerinde Çetin Emeç cinayetine ilişkin gazetenin soruların yer aldığı bir bölüm, Çetin Emeç'in naşının morgta yatan görüntüsünün yer aldığı fotoğrafla güçlendirilmiş şekilde kullanılmıştır. Sorular bölümünde "cinayette yabancı parmağı var mı?" gibi milliyetçi bir söylemin bulunduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca bu bölümde Çetin Emeç'in irticayı ve terörü yazılarında eleştirdiği vurgulanmış, irticayı eleştiren Muammer Aksoy cinayetiyle Çetin Emeç suikastı arasında bir bağ olup olmadığı sorulmuştur. Bu bölümün sağında ise suikastı sembolize eden illüstrasyon kullanılmıştır.

Bunların hemen altında "Kanlı elleri bulun" başlığı ve "Tüm Türkiye alçakları lanetliyor" bölümü kırmızı zemin üzerine beyaz harflerle Türkiye bayrağını çağrıştıracak şekilde milliyetçi duygulara seslenerek "Büyük soru: Vuranlar, vurduranlar kim?" üst başlığı taşıyan suikasta siyasetçilerin ve darbecinin tepkisinin aktarıldığı bir haber yer almaktadır. Haberde, Özal'ın, Akbulut'un, İnönü'nün, Demirel'in ve Evren'in tepkileri verilmiştir. Cumhurbaşkanı Özal ve Akbulut suikastı ülkenin huzuruna yönelik bir saldırı olarak nitelerken, muhalefet partisi liderleri İnönü ve Demirel faillerin biran önce yakalanmasını

istemektedir. Evren ise suikastı gerçekleştirenlerin, Aksoy'u öldürenlerle aynı olabileceğini iddia etmektedir. Dikkat edilirse Evren'in iddiasıyla gazetenin şüpheleri örtüşmektedir. Bu haberin sağında geniş olarak açılmış ve ön camında basın tanıtım kartı olan otomobilin gözüktüğü fotoğrafla, küçük şekilde verilen Sinan Ercan'ın fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğraf altı yazısı ise "Kurşunlanan 'basın" başlığıyla Milliyet gazetesinin suikastı tüm basına yapılmış olarak düşündüğünü göstermektedir. Haberin sağındaki fotoğraf da yine geniş şekilde kullanılmıştır ve fotoğrafta eşinin ölüm haberinin alan Bilge Emeç görülmektedir. Fotoğraf altı yazısı "En büyük acı" başlığını taşımaktadır. Okuyucuda duygusal bir etki yaratmayı amaçlamaktadır. Milliyet gazetesi Çetin Emeç suikastını baş sayfasında milliyetçi bir bakış açısıyla tüm Türkiye basına yapılmış bir saldırı olarak görmüştür.

Milliyet gazetesinin baş sayfasında yer alan haberlerin devamı 15'inci sayfada görülmüştür. Sayfanın ilanlar dışında tamamı Çetin Emeç suikastına ayrılmıştır. Sayfanın manşet haberinin başlığı "Kanlı ellere lanet" üst başlığı, "Kana susamış maskeli hainler, gazeteci Çetin Emeç'i de katlettiler" şeklindedir. Haberde suikastın gelişimi görgü tanıklarının ifadelerine, suikasta tepkiler ve gelişmeler nesnel denebilecek bir dille aktarılmıştır. Sayfanın alt kısmında görgü tanıklarının fotoğrafları yer almıştır. Haberin diğer fotoğrafları, olayın geçtiği yer, Çetin Emeç'in saldırıya uğradığı otomobil, Çetin Emeç ile sürücüsünün yakınlarının görüntüleri bulunmaktadır. Sayfanın sağında Çetin Emeç'in öldürüldüğü gün Milliyet gazetesinin ikinci baskısında habere yer verildiği bilgisi verilmiştir, ayrıca o haberin kupürü yayımlanmıştır. Haberin altında Milliyet gazetesinin ikinci baskısını yaptığı Anadolu Ajansı haberi kupürle birlikte verilmiştir. Bu haberin altında da AP'nin Çetin Emeç suikastını saat 10.00'da dünyaya duyurduğu bilgisi, ajansın haberinin küpürüyle yayımlanmıştır.

9 Mart 1990 tarihli Milliyet gazetesinin manşet haberinin başlığı, "Lafı Bırakın Çare Bulun" şeklindedir. Haberin üst başlığı ise, "Hükümet, Meclis'e liderlere, milletvekillerine, 55 milyonun çağrısı" biçimindedir. Haber başlığının altında ise, "…Ve Meclis'te işbirliği umudu" şeklinde ibare yer almıştır.

Çetin Emeç suikastıyla ilgili hesap sorulmasını isteyen bir anlamı olan haberde ise milyonlarca vatandaşın artık boş laftan bıktığı, yeni cinayetler planlayan odakların ortaya çıkarılmasını isteği ifade edilmiştir. Subjektif bir dil kullanılan ve genelleme yapılan haberde

siyasetçilerin terör olaylarının sonlandırılmasıyla ilgili beyanatlarına da yer verilmiştir. Haberin sağında yer alan fotoğrafta, Çetin Emeç ailesi fertlerinin görüntüleri yer almaktadır. Haberin "Birbirlerine dayanarak" başlığını taşıyan fotoğraf altı kısmında ise "büyük acıyı en derinden hisseden" gibi ifadelerle ailenin duygusal bir dil kullanılarak matemi yansıtılmıştır.

Fotoğraf altının hemen solunda yer alan canlandırma resimde, Çetin Emeç suikastının hazırlanışı ve gerçekleştirilmesi aktarılmıştır.

Sayfanın solunda yer alan fotoğrafta ise kol kola kenetlenmiş şekilde gazetecilerin üst düzey yöneticilerinin ve fotoğraf altı kısmında belirtildiğine göre Türkiye Gazete Sahipleri Sendikası Genel Sekreteri Remzi Erkürem kitlenin en önünde Meclis'e yürüyüşü görülmektedir. Fotoğrafın "Meclis'e basın yürüyüşü" başlığını taşıyan fotoğraf altı kısmında fotoğrafta ön kısımda bulunanların isimleri bulunmaktadır. Fotoğraf altında ve fotoğrafta gazeteci örgütlerinden sadece işverenlerin sendikasına değinilmesi ise dikkat çekmiştir.

Baş sayfanın ikinci haberi de Çetin Emeç suikastıyla ilgilidir, haberin başlığı tırnak içine alınmış şekilde, "Kabul, başarısızız" şeklindedir. Üst başlığında ise, "Emniyet Müdürü'nden tüyler ürperten itiraf:" yazmaktadır. Haberde ise dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı'nın ifadelerinden yararlanılarak Çetin Emeç suikastında kullanılan aracın çalınmasından sonra yeterli tedbir almayan polis ekipleri ağır bir dille eleştirilmiştir. Haberde görsel olarak katil zanlılarından birin robot resmi kullanılmıştır. Fotoğraf altı kısmında ise katil zanlısının fiziksel özellikleri verilmiştir. Bu haberin hemen altında sağında sayfanın orta kısmında tek sütun üzerinden verilen fotoğrafsız haber, "Şile yolunda şüpheli oto" ve "Polisin kuşkusu ASALA, PKK ve Hizbullah" başlığı taşımaktadır. Haberde ise suikastta kullanılan aracın bulunduğu, polisin katillerin yurt dışına çıkmamaları için önlem aldığı, ipucu pek olmasa da, suikastta İran ve Suriye parmağı üzerinde durduğu kaydedilmiştir. Bu haberde de komşu ülkeleri suçlayan bir dil kullanılmakla birlikte "Bakan Aksu'un önemli ipuçları şimdilik camdaki parmak izleri ile otomobilde kalan ayakkabı" ibareleriyle olayın aydınlatılamamasından yetkililere bir eleştiri yapılmak istenmektedir. Bu haberin solunda fotoğraflı kullanılan "Karanlıkta kalan kovalamaca" başlığını taşıyan haberde Fatih'te içinde dört kişi bulunan çalıntı bir otomobile polisin dur ihtarına uymadığı için Çetin Emeç suikastında kullanıldı şüphesiyle ateş açtığı bilgisi verilmektedir. Haberde çalıntı olan otomobilde kaçan dört kişiden birinin yakalandığı aktarılmış kaçan üç kişinin heyecanlı anlar

yaşattığı aktarılmıştır. Haberde gözaltına alınan zanlı ile otomobilin fotoğrafı kullanılmıştır. Milliyet gazetesinin sayfanın üstünde yer alan reklamın altındaki logosunun solunda da kısa bir haberde cenaze töreninin programına ilişkin bilgi verilmiş ve Çetin Emeç'in küçük fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin başlığı, "Emeç için büyük tören" şeklindedir. Milliyet gazetesinde Çetin Emeç suikastı dışında yer alan haberlere sayfanın altında ancak spot olacak şekilde kısa yer verilmiştir. Sadece sayfanın solunda yer alan Milliyet gazetesine katılan Sovyet yazarın duyurusuna fotoğrafla birlikte kısa denemeyecek kadar ve sayfanın en üstünde yer alan ansiklopedi kampanyası reklamına geniş denilebilecek yer ayrılmıştır.

Suikasttan ve terör olaylarından dolayı siyasetçilerden ve yetkililerden hesap soran bir dil taşıyan ve katillerin biran önce bulunmalarını isteyen bir anlam yüklenen Milliyet gazetesinde Çetin Emeç suikastıyla ilgili baş sayfada yer alan haberlerin devamı 8 ve 9'uncu sayfalarda yer bulmuştur.

Gazetenin 8'inci sayfasında ikiye bölünmüş manşetinde sağda yer alan haber Çetin Emeç'in cenazesiyle ilgilidir. İçsel bir ûslup taşıyan haberin başlığı "Basın şehidimizi toprağa veriyoruz" şeklindedir.

Haberde Çetin Emeç'in cenaze törenini programı ve katılacak isimler verilmiştir. Haberin son bölümünde Kartal Belediyesi'nce yaptırılan bir kreşe İstanbul Büyük Şehir Belediyesi tarafından Çetin Emeç isminin verildiği aktarılmıştır. Haberde Çetin Emeç ailesinin matem fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin kutusunda gazeteci örgütlerinin cenazeye ilişkin ortak çağrısı verilmiştir.

Bu haberin altında "Cinayet, dünya basınında" başlığı taşıyan haber vardır. Avrupa ve ABD medyasının suikasta ilişkin tepkileri aktarılmıştır.

Sayfanın sağ kısmı tamamen Çetin Emeç suikastı haberlerine ve bununla ilişkin köşe yazısına ayrılmıştır. 3'üncü haber, "Suriye ya da İran parmağı" başlığını taşımaktadır. Milliyetçi vurguların yoğunlukta olduğu haberde Türkiye'nin gelişmesini ve büyümesini istemeyen güçlerin suikastı gerçekleştirdiği Ankara'dan bir üst düzey yetkiliye dayandırılarak aktarılmaktadır. Suriye'nin Abdullah Öcalan'ı sakladığı ve Japonya aleyhine terörizmi beslediği milletler arası bir terörizm merkezi olduğu iddia edilmektedir. Haberde PKK'nin

ASALA ile işbirliği olduğu iddia edilmekte, Türkiye kamuoyunun müdahaleye karşı olması eleştirilmektedir. Haberin komşu ülkeye karşı savaşa kışkırtan bir anlam bulunmaktadır.

Bu haberin altında sağda Yalçın Doğan'ın "Meclis'e görev düşüyor" başlığı taşıyan köşe yazısı bulunmaktadır. Yazıda Çetin Emeç cinayetinin araştırılması için Meclis'in komisyon kurması istenmektedir.

Sayfanın en altında yer alan haber ise "Hizbullah ya da PKK" başlığı taşımaktadır. Haberde Türkiye İslamcı Komandolar Birliği", "Devrimci Güçler Birliği" ve "Dev-Genç" örgütlerinin gazeteyi arayarak cinayeti üstlendiği aktarılmıştır. Ancak üniversite yapılanması olan Dev-Genç örgütünün bu tür bir örgütlenmesi olmadığı, zaten cinayetin olduğu yıllarda böyle bir örgütün de olmadığı sadece isimsiz bir telefondan yola çıkılıp araştırılmadan atlanmıştır. Bu iddia da zaten sadece Milliyet gazetesinde göze çarpmıştır. Haberin son paragrafında da tüm bu iddiaları yalanlar şekilde İstanbul Polisinin cinayeti Hizbullah veya PKK'nin işleyeceği üzerinde durduğu aktarılmıştır.

Sayfadaki diğer haberler Tacikistan'daki olaylara Rusya'nın yorumu, Türkiye'deki nükleer füzeler ile Kıbrıs harekatına ilişkindir.

9'uncu sayfanın kutusuyla birlikte 9 sütun üzerinden manşet haberinin başlığı ise, "Teröre lanet için el ele" başlığını taşımaktadır. Geniş haberde gazetecilerin protesto yürüyüşü genişçe verilmiştir. Haberde siyasetçilerin, gazeteci örgütlerinin, meslek örgütlerinin cinayete ilişkin tepkileri aktarılmıştır. Haberde Çetin Emeç'in eşine taziye ziyaretlerinin bilgisi verilmiştir. Haberde protesto yürüyüşünün fotoğrafı dışında Antalya'da 7 gazetecinin Çetin Emeç suikastını protesto etmek için 48 saat açlık grevi yaptığı fotoğraf altı kısmında anlatılan fotoğraf kullanılmıştır. Öldürülen diğer gazeteciler için yapılan bu tür protestolara Milliyet gazetesinin daha sonra yer vermediği ise dikkat çekmiştir.

Haberin kutusunun başlığı ise "Ortak tavır için 3 formül" başlığını taşımakta burada da terör olaylarını engellemek için Meclis'teki farklı partileri bir araya getirmenin yöntemleri aktarılmıştır.

Sayfanın ikinci haberinin başlığı, "Çalıntı oto 11.5 saat nasıl dolaştı?" başlığını taşımaktadır. Gazetecilerin oluşturduğu insan zincirini gösteren fotoğrafla güçlendirilen

haberde birinci sayfada yer alan Emniyet Müdürü'nün ifadeleri geniş şekilde verilmiştir. Haberde ayrıca dönemin ve daha sonraki birçok dönemde de İçişleri Bakanı olan Abdülkadir Aksu'nun fotoğrafıyla birlikte bakanın cinayete ilişkin açıklamaları yer almıştır. Haberde Çetin Emeç'in daha önce tehdit edildiği tehdit edenlerin bulunması için Savcılığa başvuruda bulunduğu bilgisi aktarılarak yetkililerin ihmali bulunduğu anlamı güçlendirilmek istenmiştir.

Sayfanın sol alt kısmında iki sütun üzerinden verilen haberde birinci sayfada verilen çalıntı otoyla kaçan ve Çetin Emeç suikastını gerçekleştirdikleri şüphesiyle ateş açılan kişilere ilişkin haber bulunmaktadır.

Bu haberin hemen sağında ise tırnak içinde "Şimdiki polis, köprüaltı cinayetini bile çözemez" başlığını taşıyan haberde İçişleri eski bakanlarından Fehmi Güneş'in ifadeleri bulunmaktadır. Özel mahreçli haberde polisin 1990'da 12 Eylül'ün gerisinde olduğunu söyleyen Fehmi Güneş'in şu ifadesi dikkat çekmektedir, "İmam hatip kökenlilerin emniyetin kilit noktalarına getirilmesi, deneyimli polisin dağıtılması sonucu, işten anlamayan polis, terörle baş edemedi."

Bu beyandan anlaşıldığı üzere polis teşkilatında 1990'lardan bu yana İslamcı kadrolaşmanın yapılandırıldığı iddiası ileri sürülmektedir. Bu beyan aynı zamanda derin devlet şüphesini de yaratmaktadır.

Milliyet gazetesi 10 Mart 2010 tarihinde baş sayfasının manşet dâhil büyük bir bölümünü Çetin Emeç'in ve Sinan Ercan'ın cenazesine ayırmıştır. Sayfada logonun hemen altında cenazeye katılımın yoğun olduğunu gösteren geniş açılmış bir fotoğraf yer almıştır. Bu fotoğrafın sağ tarafından tek sütun üzerinden verilen cenazeyi işleyen haberin başlığı, "Büyük acıyla ama demokrasiyi yaşatma kararlılığıyla Şehitleri toprağa verdik" şeklindir. Başlık manşet haberlerinin başlığına oranla küçük bir puntaya daha çok üst başlıklarda kullanılan bir büyüklüğe sahiptir, "Şehitleri toprağa verdik" bölümü göze daha çok batması için daha büyük puntoyla yazılmıştır. Farklı bir sayfa mizampajı kullanılan haberde fotoğraf aslında olayı anlatıyor düşüncesi yatmaktadır.

Haberde, "Canilerin aramızdan koparıp aldığı arkadaşımız" gibi içsel ifadeler dikkat çekmektedir. Haberde ayrıca, "Hürriyet'in önünde gözleri dolu, acılı ama terörün kökünün kazınmasında ısrarlı demokrasinin yaşatılmasında kararlı büyük bir kalabalıktık" gibi

cümleler vardır. Cenazeyi anlatan haber, haber diliyle değil tamamen bir köşe yazısı diliyle yazılmıştır. Haberde teröre duyulan öfke dile getirilmektedir. Fotoğrafaltı kısmının başlığı ise, "Bu son olsun" şeklindedir. Fotoğraf altı kısmında da yine köşe yazısı dili ve " görev aşkıyla dolu iki insan bayrak olup… Onların kalplerinde ebediyen yaşamak üzere.,, Karanfillerle." şeklindeki lirik ifadelerin yer aldığı devrik cümlelerden oluşan dil dikkat çekmiştir. Bu haberin tabuta sarılmış Çetin Emeç'in kızının odak noktasında, oğlunun ayakta sağ planda, eşinin ayakta dua ederken arka planda en arka planda da cenazeye katılanların gözüktüğü haberin diğer fotoğrafı da büyük fotoğrafın, fotoğrafaltı yazısının hemen altında genişçe kullanılmıştır. Bu fotoğrafın, fotoğrafaltı yazısının başlığında, "Böylesi çok zor" yazmaktadır.

Bu fotoğraf yazısı da şiirsel bir dille, haber vermekten çok duygulara hitap etmektedir. Fotoğrafaltı yazısı, "Mehveş ve Mehmet. Babaları onlarla gurur duyuyordu. Onlar da babalarıyla. İkisi de ona layık olmak için binlerce kilometre ötede, öğreniyorlardı, öğreniyorlardı. Sonra, "kara haber'i öğrendiler, koştular. Son bir kere, son bir kere bakmak, sarılmak, öpmek istediler. Annelerinin dualarıyla" biçimindedir. Görüleceği gibi eş deyimlerle dolu fotoğrafaltı sürekli tekrarlanan cümleleriyle haberciliği umursamadan tamamen okuyucuda duygu yoğunluğu yaratmak için kaleme alınmıştır.

Sayfanın ve gazetenin logosunun solunda ise, Bilge Emeç'in Çetin Emeç'in fotoğrafını öptüğü fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafaltı yazısında Bilge Emeç'in eşine vedası, "28 yıl aynı yastığa baş koymuşlar, acı tatlı her şeyi paylaşmışlardı. ….Boğazında düğüm düğüm hıçkırıklar, gözlerinde taşan yaşlar, ellerini kâh bayrağa sarılı tabuta uzattı, kâh sevgi yükleriyle fotoğrafını okşadı, okşadı" şeklinde lirik bir şiir dile anlatılmıştır.

Fotoğraf altı yazısının hemen altında ise sayfanın başlığı en büyük punto büyüklüğüne sahip bu fotoğrafın haberi yer almaktadır. Özellikle dikkat çekilmek istenen haberin başlığı, "Olumlu adım" şeklindedir. Haberin alt alta sıralanan iki üst başlığı ise şu şekildedir, "Üç lider pazartesi buluşuyor: Gündem Terör" şeklindedir. Haberin spotu ise Hükümeti suikasttan sorumlu tutan bir yorumlu bir uslûba sahiptir. Spot, "Nihayet terörle kriz kaynatmak isteyenlerin 'ekmeğini yağsız bırakacak' Meclis içinde, demokratik yollar çerçevesinde, 'çare aranıp bulunmasını' isteyenleri umutlandıracak bir gelişme oldu" şeklindedir.

Haberde terör olaylarına ilişkin Meclis içindeki siyasi partilerin bira araya gelerek çözüm bulmaya çalışacakları aktarılmakta, ayrıca basın yöneticilerinin yaptıkları yürüyüş eyleminden sonra Meclis'ten terör olaylarının çözümü için talepte bulunduğu bilgisi verilmiştir. Milliyet gazetesinde "basın yöneticileri" olarak geçen tanımlama diğer gazetelerde "gazeteci örgütleri" olarak aktarılmıştır. Milliyet gazetesinin bu tanımlamayı kullanması gazetenin sermaye sahiplerinin girişimlerini gazetecilerin örgütlerinden daha doğru bulduğunu düşündürmüştür.

Sayfanın solunda ise tek sütun üzerinden verilen Çetin Emeç suikastıyla ilgili 3 haber spotu vardır. Küçük şekilde açılmış, bez bir ayak kabı ve güneş gözlüğünün yer aldığı fotoğrafın altındaki ilk haberin başlığı "Samsun'da bir şüpheli" şeklindedir. Üst başlıkta, "Browning tabancayla…" yazmaktadır. Haberde robot resmi çizilen katile benzeyen bir kişinin 32 kurşun vurgusu yapılarak Samsunda tabancayla yakalandığı bilgisi verilmektedir. Aslında Çetin Emeç'in cinayetinden sonra çıkan bu tür haberler daha sonra Çetin Emeç cinayetiyle ilgili olmadığı ortaya çıksa da pek çok insanın aklında cinayetin faili meçhul kalmadığı şeklinde bir yanlış hatırlama nedeni yaratmıştır. Bu haberin hemen altında "Saldırının hedefi demokrasi" biçiminde tırnak içinde verilmiş başlığa sahip haberde dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Toplumtay'ın Çetin Emeç'i şehit olarak nitelendirerek, suikastı, hür düşünceyi, özgürlüğü, milli birliği ve hedef alan teşebbüs olarak yorumlaması aktarılmıştır. Bu haberdeki askerlerin demokrasi havarisi gösteren başlıktan ve Orgeneral'in sert tepkisinden 1990'lardaki siyaset üzerindeki asker vesayeti hissedilmektedir. Bu haberin altındaki spot ise, "İçişleri Bakanı temel attı" başlığı ve "Katiller ortalıkta…" üst başlığından ibarettir. Haberin 14. Sayfada olduğu belirtilmiştir.

Sayfada bu haberlerin dışında Altan Öymen'in üç parti liderinin teröre karşı mücadele, enflasyonu konrol altına alma ve seçim yasalarını düzenlemek için bir araya gelmesini olumlu bir dille ve serin kanlı bir üslupla yorumlayan baş yazı, Sovyet gazeteci Milliyet'te diye bir üst başlıkla tanıtılan Andreı Ostalsky'nin Çetin Emeç'in cenazesindeki insanların yüzlerindeki ifadeyi Rusyalı nükleer fizikçi Saharov'un cenazesindeki yüz ifadesine benzeterek, korku değil kızgınlık ve kararlılık gördüğünü aktaran izlenim yazısı yer almıştır. Sayfada Terör uzmanı Prof. Doğu Ergil'in hazırladığı "Terör Oyunu" adlı yazı dizisinin de ertesi gün başlayacağının duyurusu verilmiştir.

Sayfada bunların dışında da erken seçim, sözleşmeli çalışanlar, ABD'deki Ermeni yasa tasarısı, polis cinayetiyle ilgili haber ve spotlar yer almıştır.

Gazetede 14'üncü sayfanın sağdaki manşetinin başlığı "Samsun'da bir şüpheli" başlığı taşımaktadır. Başlığı yorumsuz olan haber de Çetin Emeç suikastı konusunda polisin çalışmaları ve polis uzmanların görüşleri aktarmaktadır. Fotoğrafsız kullanılan haberde Samsun'da bir robot resmi andıran Ekrem Yavuz Yılmaz'ın yakalanışı polislerden alınan bilgiye göre anlatılmaktadır. Haberde dönemin Samsun Valisi'nin gözaltına alınan kişinin Çetin Emeç suikastıyla bağlantılı olmadığı şeklindeki görüş bildirmesi ise haberin ortalarında bir paragrafla göze batmayacak şekilde geçiştirilmiştir. Haberde polis uzmanlarının, Çetin Emeç suikastında kullanılan silahın yeni olduğu, profesyonel çok iyi silah kullanan birilerinin işleyebileceği, dış ülke bağlantısı üzerinde durdukları gibi yorumları verilmiştir. Haberde ayrıca sol örgütlerin de aralarında bulunduğu bir çok örgütün cinayeti haber ajanslarını arayarak üstlendiği söylenmektedir.

Haberin başlığın hemen altında yer alan kutusunun başlığı, "Katiller ortada, Bakan temel peşinde" biçimindedir. Namık Durukan Silvan imzalı haberde, dönemin İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun Çetin Emeç suikastının üzerinden bir iki gün geçtikten sonra temel atma törenine katılışı eleştirilmiştir. Haberde dönemin Bakanı Aksu'nun, Çetin Emeç suikastı konusunda, "Cinayeti İslami örgütlerin gerçekleştirdiğini kanıtlayan bir bulgu yok" beyanatı aktarılmıştır. Haberde Bakanı Aksu'nun Çetin Emeç suikastının Muammer Aksoy cinayetiyle bağlantısı olup olmadığı konusunda ellerinde bilgi olmadığı görüşü de verilmiştir.

Sayfanın solundaki manşet haberi ise Kıbrıs Harekâtı başlamadan önce NATO emrinde hazır bekleyen Türkiye uçaklarındaki nükleer silahların herhangi bir zarar görmemesi için ABD'li yetkililer tarafından sökülmelerinin istendiği aktarılmaktadır.

Sayfanın diğer haberleri Hakkari'deki terör operasyonu ve polis cinayetinin failinin bulunmasıyla ilgilidir.

Gazetenin 15'inci sayfası ise tamamen Çetin Emeç ve sürücüsünün cenazesine ayrılmıştır. Sayfanın manşet haberinin başlığı "Binlerden öfke, üzüntü, gözyaşı" şeklindedir. Üst başlık ise yorumlu şekilde, "Kahpe kurşunlarla öldürülen Çetin Emeç ve şoförü görkemli bir törenle toprağa verildi" biçiminderir.

Sayfanın en üstünde yan yana cenazeden görüntülerin yer aldığı fotoğraf verilmiştir. Bu fotoğraflardan yanlarındakine göre daha büyük gözüken fotoğrafta cenazeye katılan geniş kitle yer almaktadır. Soldaki fotoğrafta tabutu taşıyan Devlet Bakanı Mehmet Yazar sanki gülüyor gibi gözükmektedir ve okuyucuda bakan hakkında olumsuz bir intiba yaratmaktadır. Bu fotoğrafın seçilmesi bile Milliyet gazetesinin dönemin hükümetine muhalefetini yansıtmaktadır. Sağdaki fotoğrafta ise Demokratik Sol Parti lideri Bülent Ecevit'in Çetin Emeç'in oğlu Mehmet Emeç'e elini sıkarak taziyelerini iletmesi görünmektedir. Fotoğrafın kadrajı Atatürk'ün halkla görüntülendiği fotoğrafları anımsatmakta bu da okuyucuda olumlu bir intiba yaratmaktadır.

Haberin spotundan cenazeye İnönü, Demirel, Ecevit, bakanlar, milletvekilleri, işadamları, sanatçılar, Çetin Emeç'in yakın çalışma arkadaşları, akrabaları, çok sayıda gazeteci ve halkın katıldığı belirtilmiştir. Spotta dönemin hükümet üyelerinin isminin zikredilmemesi ve dönemin Meclis içindeki muhalefetteki siyasi parti liderlerinden bahsedilmesi gazetenin hükümete muhalifliğini göstermektedir. Spotta dönemin Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Demirkent'in açıklamasından "Çetin Emeç'in fikirlerinin yaşayacaktır" cümlesinin alıntı yapılması da gazetenin Çetin Emeç'i bir fikir insanı olarak benimsediğini ifade etmektedir.

Haberde ise daha önceki günlerde kullanıldığı gibi, "hain, kahpe" saldırı kelimeleri yerine "evinin önünde silahlı saldırı" kelimeleri seçilerek daha ölçülü bir dil tutturulmuştur. Haberde cenaze törenine katılanların, "Hükümet istifa", "Yeni bir cunta istemiyoruz", "Katiller bulunsun" diye slogan attıkları belirtilmiştir. Üstelik haberde bu sloganlar önce haberin başlarında ve ardından da sonlarına doğru iki kez yazılmıştır. Bu sloganların tekrar tekrar zikredilmesi de Milliyet gazetesinin dönemin hükümetine muhalif olduğunu ve suikasttan hükümeti de sorumlu tuttuğunu ifade etmektedir. Haberde cenazeye dönemin Meclis içindeki muhalefetinde yer alan siyasi parti liderlerinin bakanların dönemin TÜSİAD Başkanı Cem Boyner'in katıldığı bilgisi verilmiştir. TÜSİAD'tan ve işadamlarından cenazeye katılım olduğu belirtilirken sendikalardan ve meslek örgütlerinden katılımlardan bahsedilmemesi, Milliyet gazetesinin sermayeye yakın bir genel yayın politikası izlediğini ifade etmektedir. Oysaki Milliyet gazetesi aynı haberde cenazeye katılan kalabalığın "İşçiler

el ele genel greve", "İşçiler birleşin iktidara yerleşin", "Emeç'in katili oligarşi" sloganları da atıldığını yazmıştır.

Haberde "Kahrolsun MİT, CIA, Kontrgerilla" diye bir slogan atılmasının yazılması ise özellikle dikkatimizi çekmiştir. Bu slogan Çetin Emeç suikastı sonrası on yıllık dönemde sıklaşacak gazetecilere yönelik suikastlerin de sonrasında atılan başlıca sloganları arasında yer alacaktır.

Bunların dışında haberde, "Oligarşinin provokasyonları, halkın ve gençliğin yükselen mücadelesini engelleyemeyecek. Devrimci Gençlik" yazılı bir pankart açan gruba polisin sert müdahale ettiği ve üç dakika süren kargaşadan sonra polis müdahaleden vazgeçince olayın yatıştığı belirtilmiştir. Oysaki bu bilgiyi Hürriyet gazetesi hiç görmemiş, Sabah gazetesi açılan pankartın olaya yol açtığı şeklinde görmeyi tercih etmiştir. Milliyet gazetesi bu bilgi diğer iki gazeteye oranla biraz daha objektif bakabilmiştir.

Haberin altında yer alan diğer üç fotoğrafın birinde dönemin SHP Başkanı Erdal İnönü'nün Mehmet Emeç'e başsağlığı dileyişi, dönemin DYP Başkanı Süleyman Demirel'in Bilge ve Mehveş Emeç'e başsağlığı dileyişi ve cenaze töreninin yapıldığı caminin önünde ağlayan ve dua eden halktan kimselerin görüntüleri yer almaktadır. Üç fotoğraftan ikisinde dönemin Meclis içi muhalefet partilerinin liderlerinin ve birinde gözyaşı döken halkın görüntüsünün tercih edilmesi Kinoglaz kuramı kullanılarak, "Muhalefet partilerini destekleyin" mesajı verilmek istendiğini düşündürmektedir.

Sayfanın fotoğrafsız şekilde beş sütün üzerinden verilen ikinci haberinin başlığı ise "Nihayet buluşuyorlar" şeklindedir. Bu başlıkta siyasi dönemin Meclis'indeki siyasi parti liderleri arasındaki anlaşmazlığa tepkiyi temsil etmektedir. Haberde Çetin Emeç suikastı sonrası basın mensuplarının Meclis'e yürümelerinin sonuç verdiği ve dönemin TBMM Başkanı Kaya Erdem'in gazetecilerin istemleri üzerine siyasi parti liderlerini bir araya getireceği ifade edilmiştir. Haberde Erdem'in gazetecilerin istemleri üzerine Meclis içindeki siyasi parti liderlerinin bir araya getirileceği açıklaması aynen verilmiştir. Haberde ayrıca SHP'li vekil Tayfur Ün'ün dönemin İçişleri Bakanı'nın görevden alınıp alınmayacağı yönündeki soru önergesi, dönemi SHP Grup Başkanvekili Onur Kumbaracıbaşı'nın suikastın Türkiye'deki demokrasiyi hazmedemeyenlerin olduğunu gösterdiği yönündeki açıklaması ve

dömenin hükümette yer alan partisi ANAP Genel Başkan Yardımcısı Galip Demirel'in dönemin SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün, "Olayların arkasında teokratik düzen özlemi duyan güçler var" sözlerine "Ortada delil yokken toplumun belli bir kesimini suçlamak yanlıştır. İnönü'nün elinde deliller varsa açıklasın" cevabı yer almaktadır. Bu haberde Milliyet gazetesinin sosyal demokrat bir yayın politikasına sahip olduğu fikri uyanmakla birlikte gazetenin suikast sonrası olayların tırmanması sonucu tıpkı 1980'de olduğu gibi darbe olmasından korktuğu düşünülmektedir.

Sayfanın 3'üncü ve son haberi ise "Cinayetin hedefi demokrasi" başlığını taşıyan dönemin Genelkurmay Başkanı Necip Tolumtay'ın gözdağı verircesine, askerin 1990'da siyaset üzerindeki vesayetini yansıtan açıklamasını içermektedir. 1980'darbesini yapan Kenan Evrenden de görüş alınmak istenen haberde özellikle aynı şekilde alına şu bölüm Milliyet gazetesinin darbe korkusunu açıkça ifade etmektedir: "General Necip Tolumtay'ın Çetin Emeç'in cenaze töreni dolayısıyla yayınladığı bildiride, 'Bu tür haince teşebbüslerin, devlet ve millet tarafından yasalar çerçevesinde alınacak tedbirlerle mutlak suretle önünün alınacağına inandığını' belirtirken kullandığı 'devlet' ve 'millet' kavramları, ilgili çevrelerde değişik yorumlara yol açtı."

Sayfanda bu haberlerin yanı sıra Yalçın Doğan'ın erken seçim yapılırsa olası darbenin önüne geçileceği tezini geçmiş dönemlere de atıfta bulunarak öne sürdüğü yazısı ve gazetenin Rus yazarı Andreı Ostalsk'nin birinci sayfada ifade edilen spotunda kaydedilenin dışında incelemeye değerlendirmeye değecek başka bir şey olmayan yazısı yer almıştır.

4.1.4. Cumhuriyet gazetesi

8 Mart 1990 tarihli Cumhuriyet gazetesinde baş sayfadan sürmanşet ve manşet Çetin Emeç cinayetiyle ilgilidir. Gazetenin logosu Milliyet, Hürriyet ve Sabah gibi siyah değildir, orijinal rengindedir. Gazetenin sürmanşeti "Demokrasiye kanlı tuzak" şeklindedir. Cumhuriyet anlaşılacağı üzere Çetin Emeç suikastını Türkiye'deki rejime bir saldırı olarak nitelemiştir. Spotta ise, "Cinayetler bütün yurtta nefretle kınandı: Basına sıkılan kurşun demokrasiyi hedef alıyor" yazmaktadır. Burada da Çetin Emeç ve sürücüsü Ali Sinan Ercan'a yapılan suikastın demokrasiyi hedef alan bir saldırı olduğu vurgulanmıştır. Spotun hemen altında geniş açılmış fotoğrafta ise basın emekçilerinin Hürriyet gazetesinin önünden İstanbul

Valiliği'ne sessiz yürüyüşünü gösteren fotoğraf yer almıştır. Fotoğrafta suikasta duyulan geniş tepki sembolize edilmiştir.

Gazetenin manşeti ise "Çetin Emeç öldürüldü" biçimindedir. Hemen altında Çetin Emeç'in büyük bir fotoğrafı ve Ali Sinan Ercan küçük bir portre fotoğrafı kullanılmıştır.

Haberde Çetin Emeç'in evinin önünde pusu kuran maskeli 2 kişi tarafından öldürüldüğü aktarılmıştır. Haberin altında yer alan bilgisayar yardımıyla yapılan kroki resimle de suikast basitçe anlatılmıştır.

Çetin Emeç'in büyük fotoğrafının hem yanında Emeç'in kısa biyografisi verilmiştir. "Gazeteci bir aileden geliyor" başlığı taşıyan biyografi Cumhuriyet gazetesinin seçkinci bakış açısını da yansıtmaktadır.

Sayfanın solunda ise, "Türk basının ortak açıklaması: Teröre lanet demokrasiye saygı" başlığını taşıyan Çetin Emeç'in şoförü Sinan Ercan'la birlikte öldürülmesini kınayan gazetelerin, gazeteci örgütlerinin ortak açıklaması verilmiştir. Hemen açıklamanın altında ise "Tepkiler" başlığının altında Cumhurbaşkanı Özal, Başbakan Akbulut gibi hükümet ve siyasi parti liderlerinin tepkileri kısaca sıralanmıştır. Darbe lideri Kenan Evren'in de 12 Eylül Darbesi'nin ardında bir çok gazetecinin hapsedildiği göz ardı edilerek ve gazetelerin darbeden sonra bir süre çıkmadığı dikkate alınmayarak, "Basını susturabileceklerini sanıyorlarsa aldanıyorlar. Emeç'i öldürenler Aksoy'u öldürenlerle aynı olabilir" görüşüne yer verilmesi dikkat çekici olmuştur.

Bu haberin altında yine aynı sütunda, "Basında büyük öfke" başlıklı 11'inci sayfada yer alan haberin spotu bulunmaktadır. Haber emekçilerinin TBMM'ye yürüyüşünün duyurusu niteliğindedir.

Aynı sütunda sayfanın en alt köşesinde ise Uğur Mumcu'nun "Gözlem" adlı köşesinde "Çetin Emeç…" başlıklı yazısının spotu bulunmaktadır. Devamı 17'nci sayfada yer alan yazıda Uğur Mumcu 12 Eylül Darbesi öncesindeki gibi terör olaylarının tırmandırıldığına, polisi ihmalkârlıkla suçlayarak dikkat çekmiştir. Mumcu yazısında olayları birleştirerek şöyle bir tez öne sürmüştür, "Aksoy cinayeti terörün tırmandırılacağı kuşkusu veren çok önemli bir göstergeydi. Bugünlerde her olay bir de bu açıdan değerlendirilmeliydi.

Olay nasıl tırmandırıldı. İstanbul'da önce Binbaşı Esat Oktay Yıldıran PKK teröristlerince öldürüldü. Sonra da emekli Albay Rıfat Uğurlutan bilinmeyen kişilerce kurşunlandı.

Aynı günlerde kuyumcu soygunları ve bombalamalara tanık olundu. 1 Mayıs olaylarında kalabalığa eteş ederken çekilmiş fotoğrafları gazetelerde yayımlanan polis memuru Kazım Çakmakçı'nın kimliği bilinmeyen kişilerce evinin önünde öldürülmesini, Prof. Muammer Aksoy cinayeti izledi; Emeç de Aksoy cinayeti üzerinden henüz bir ay geçmişken evinin önünde kurşunlanarak öldürüldü.

Bütün bu olaylar, terörün kanlı grafiğidir; bu grafikten açıkça anlaşılıyor ki önümüzdeki günlerde terör daha da tırmanacak; çok daha başka hedeflere yönelecektir.

Türkiye, 12 Eylül öncesindeki cinayetleri andırır bir süreç içine itiliyor." Uğur Mumcu yazısında ayrıca Çetin Emeç'in son yazılarına değinmiştir, "Emeç son bir ay, çek ve senet mafyası… Hayali ihracatçılar… PKK-Ermeni terör örgütlerinin işbirlikleri gibi konular üzerinde durmuştu. Çetin Emeç 'Manzara' başlığındaki son yazısında uluslar arası terörden Suriye'yi sorumlu tutmuş ve kuşkusunu dile getirmişti." Mumcu, Çetin Emeç'in son yazısında PKK'yi Suriye'nin finansal olarak desteklediğine dair bölüme de yer vermiştir.

Mumcu yazısının sonunda kaygılarını ise şu biçimde ifade etmiştir: "Ülkemiz örgütlü suç çetelerince yeniden 12 Eylül öncesi koşullara sürükleniyor. Peki önlem? Önlem yok! Evet yok… 12 Eylül öncesinde terör nasıl devleti teslim almışsa bugün de hemen hemen aynı yöntemlerle teslim almak üzeredir."

Baş sayfaya geri dönülürse sayfanın sağ kısmında tek sütun üzerinden sayfayı bir şerit gibi yukarıdan aşağıya kaplayan, "Terörün yeni rengi" başlığını taşıyan haber bulunmaktadır. Haberde güneydoğudaki olayların Muammer Aksoy, Çetin Emeç cinayetleriyle batı illerine sıçradığından bahsedilmiştir.

Baş sayfada ayrıca 2'nci haber konumunda, 4 sütun üzerinde ancak kısaca verilen, siyah zemin üzerine beyaz harflerle "Tanıklar anlatıyor" ve daha büyük puntolu renksiz zemin üzerine siyah harflerle başlık formatında, siyah harflerle "Maskeliydiler" şeklinde başlığa sahip heber bulunmaktadır. Haberde, görgü tanıklarının saldırganların 4 kişi olduklarına ve maskeli olduklarına dair bilgileri yer bulmuştur. Haberde ayrıca Çetin Emeç'in yeğeni Doğan

Gezgin Emeç'in saldırganların kar maskeli olduğuna dair ifadeleri ve suikast sonrası yaşananlar hakkındaki anlattıkları yer almıştır.

Sayfada ayrıca bu haberin altında tabancayla ateş edenin kendisini vurduğunu temsil eden bir karikatür, karikatürün iki yanında Hikmet Çetinkaya'nın "Demokrasi İçin" ile Cüneyt Arca yürek'in "Otorite Boşluğu" başlıklarının taşıyan ve Çetin Emeç suikastı konusunda hükumeti yetersizlikle suçlayan yazıların spotları yer almıştır.

Baş sayfada yer alan yazılar ve haberlerin devamı ise 10,11,17'nci sayfaları kaplamıştır.

Özellikle 10'uncu sayfanın manşetinde yer alan basından tepkileri içeren haberin, dış basını işleyen "Türkiye 1970'li yıllara mı dönüyor?" başlıklı kutusunda Türkiye basının 1990'lara 1980'lere, 1915'e gibi işlerin kötüye gittiği dönemlerde geriye dönüş paranoyasını sürekli yaşadığını sembolize eden bir ayrıntı olarak dikkat çekicidir. Bu sayfada Çetin Emeç'in Hürriyet gazetesinde yayımlanan son yazısına da yer verilmiştir.

11'inci sayfada yer alan ve gazetenin manşeti Çetin Emeç'in morgda yatan cesedinin ve cam kırıkları içindeki aracının fotoğrafıyla verilmiştir. Bu haberin kutusu ise, "81 yılda 17 gazeteci öldürüldü" üst başlığına sahiptir ki 1990-2000 arasındaki 10 yıllık dönemde 44 kişinin ölümüne neden olacak gazetecilere suikastların başlangıcıdır Çetin Emeç suikastı. Kutunun başlığı ise, "Hasan Fehmi Bey'den Çetin Emeç'e" biçimindedir. 1980 sonrası gazetecilere yönelik 200'ü aşkın saldırı düzenlendiği belirtilerek az da olsa objektiflik kriterlerine yaklaşılana haberde Hasan Tahsin gibi, Hasan Fehmi gibi gazetecilerin İttiahat Terakki tarafından öldürüldüğüne yer verilmemesi ise Cumhuriyet gazetesinin yayın politikasına göre bir tercihtir.

9 Mart 1990 tarihinde Cumhuriyet gazetesi, "Parlamento göreve" manşetiyle çıkmıştır. Gazete yürütme erkini terör olaylarının engellenmesi için çalışma yapmaya çağırmaktadır. Manşetin spotu ise, "Emeç'in öldürülmesini protesto için Meclis'e yürüyen gazeteciler, partilerin demokrasiye sahip çıkmasını istedi" biçimindedir. Spotta da yürütme erkine yapılan çağrı gazetecilerin tümüne maal edilerek genelleştirilmiştir. Haberde gazete patronlarının, yazarlarının ve gazetecilerin TBMM'ye yürüyüşü ve dönemin TBMM Başkanı Kaya Erdem'e "Teröre lanet, demokrasiye saygı" bildirgesini verdikleri bilgisi verilmiştir.

Haberde, Cumhuriyet gazetesinin yayın politikasının yakın olduğu dönemin SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nü yürüyüş öncesi gazetecilerin yanına gelerek baş sağlığında bulunduğu kaydedilmiştir. Haberde gazetecilerin yürüyüşüne SHP yöneticilerinin ve milletvekillerinin katıldığı kaydedilirken, diğer siyasi partilerden katılım olup olmadığı konusunda net bir bilgi verilmemiştir. Bu gazetenin haberde objektiflikten uzak net bir siyasi tutum gösterdiğini ifade etmektedir. Haberde ayrıca Ankara dışında İstanbul, Diyarbakır, Gaziantep gibi illerde de yürüyüşler yapıldığı bilgisi verilerek İstanbul'daki yürüyüşe Türk-İş'e bağlı çeşitli sendikaların da katıldığı aktarılmıştır. Oysaki Sabah, Hürriyet, Milliyet gazetelerinde sendikalardan bu şekilde bir katılım olup olmadığı konusunda baş sayfada bilgi verilmemektedir. Bu da aslında bir anlamada gazetelerin sermaye ve işçi kesimine bakış açılarını yansıtmaktadır.

Baş sayfanın ortasında manşet haberin altında geniş açılan fotoğrafta yürüyüşe katılan geniş kitle görülmektedir. Fotoğraf, "gazete yöneticileri, yazarlar, gazete sahipleri ve muhabirlerin" yürüdüğü bilgisini veren fotoğrafaltı yazısıyla birlikte yürütme erkine Cumhuriyet gazetesinin gazeteciler olarak genelleyerek yaptığı çağrının genişliğini aktarma kaygısı gütmektedir. Sayfanın ikinci manşeti de Çetin Emeç suikastıyla ilgilidir ve gazetenin cinayetten hükümeti tutan tavrını devam ettirir niteliktedir. Sayfanın ikinci haberinin üst başlığı italik harflerle, "ANAP grubu seçimi tartışıyor, muhalefet çağrı yaptı" biçimindedir, başlık ise, "Teröre çare, erken seçim" biçimindedir. Haberde gazeteyle paralel siyasi çizgiye sahip SHP'nin Genel Başkanı Erdal İnönü'nün yanı sıra DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in erken seçim çağrısı yapması ve iktidardaki ANAP'ın Milletvekili Veysel Atasoy'a dayandırılarak milletvekillerinin erken seçimi tartıştığı iddia edilmektedir. Bu haberde fotoğraf yerine karikatür kullanılmıştır. Karikatür'de yüzü görünmeyen bir adamın ateş ettiği ortada bir adamın yerde yattığı ve karikatürde ateş adamın karşısında yer aldığı gözüken koltuğa oturmuş bir patron sembolize edilmektedir. Yüzü gözükmeyen ve ateş eden adamın baloncuğunda "Dan dan" şekline silah sesini sembolize eden nida varken, patronun nidasında, "Kah Kah" şeklinde nida bulunmaktadır. Karikatürde patronların gazetecilerin öldürülmesine sevindikleri anlamı yatmaktadır.

Sayfada yer alan küçük haber spotlarında ise, soruşturmada ipucu olmadığı, Bakanlar Kurulu'nda dönemin İstanbul Emniyet Müdürü'nün görevden alınmasının tartışıldığı gibi

bilgiler verilmektedir. Ayrıca, "İfade özgürlüğü korunmalı" başlığıyla devamı 17'nci sayfada bulunan haberde Uluslar arası Basın Enstitüsü Direktörü Galiner'in dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a ve dönemin Başbakanı Yıldırım Akbulut'a gönderdiği mesajda insan yaşamının ve ifade özgürlüğünün korunması için her türlü önlemin alınmasına ilişkin ifadeleri aktarılmıştır. Bunların dışında baş sayfada Cumhuriyet gazetesinin yazarların yazılarının spotu bulunmaktadır. Uğur Mumcu'nun yazısında Dev Genç adına üstlenilmesinin Çetin Emeç cinayetini üslenmesinin İslamcıların teröre karışmayacağına ilişkin algı yaratmak için şaşırtma olabileceğine değinilmiştir. İslami örgütlerin Arap ülkelerinde ve 12 Eylül'den sonra Türkiye'deki gelişmesine yer verilmiştir. Hikmet Çentinkaya'nın yasısında da saldırıların basın özgürlüğünün ötesinde demokrasiye yönelik olduğunu öne sürülmüştür. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yle yapılan röportaja yer verilen yazıda, siyasi partilerin dini duyguları kullanmasına işaret edilmiştir. Mehmet Tan'ın yazısında, Çetin Emeç cinayetinden basında Türkiye'nin komşularını ve Çetin Emeç'in son yazılarından bahsedilerek eleştirdiği Devrimci Sol örgütüyle, Emeç'in türban karşıtlığından bahsedilerek İslamcı örgütlerden sorumlu tutma kolaycılığının eleştirilmiştir. Cüneyt Arcayürek'in yazısında ise Çetin Emeç cinayetinin Meclis içindeki yansımaları, erken seçim tartışmaları üzerine vurgu yapılmıştır.

Cumhuriyet gazetesinin baş sayfasında yer alan haberlerin devamı ise 10-11-17'nci sayfalarda geniş şekilde yer bulmuştur.

10 Mart 1990 tarihli Cumhuriyet gazetesinin manşeti, "Teröre karşı zirve" şeklindedir. Haberin tek satırdan oluşan spotu, "Meclis Başkanı Erdem; Akbulut, İnönü ve Demirel'i pazartesi bir araya getiriyor" biçimindedir.

Sayfanın sağında tek sütunda verilen haberde, TBMM Başkanı Erdem'in basın kuruluşlarının TBMM Başkanlığı'na sunduğu görüş ve deklarasyon çerçevesinde ANAP, SHP ve DYP grup başkanlarını terör için alınacak önlemleri görüşmek üzere toplantıya çağırdığı aktarılmaktadır.

Haberde gazetenin yayın çizgisine yakın fikirlere sahip olan SHP'nin Genel Başkanı Erdal İnönü'nün, "Teröre karşı demokrasi için vaziyet almaya devam ediyoruz" şeklinde görüşlerinin yer aldığı görüşleri ilk sırada verilmiştir. Dikkat edilirse Cumhuriyet gazetesinin haberlerinin SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yle aynı paralelde olduğu görülecektir.

Haberde ayrıca DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'in, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın toplantıdan siyasi rant sağlayacağı korkusunu taşıyan, "Özal'ın davetle alakası yok, o zaten devre dışıdır. Parlamentoya düşen nedir, o araştırılacak" biçiminde sözleri de yer almıştır.

Gazete manşetinin hemen altında orta kısımda cenaze törenine ilişkin haberin spotu yer almıştır. Haberin 11'inci sayfada yer alan devamı sayfanın neredeyse tamamını kaplamıştır. "Cenazeye büyük katılım" başlığını taşıyan haberin analizi iç sayfalar işlenirken yapılacaktır.

Haberin manşetin başlığının altında, sayfanın sağında iki sütun üzerinden verilen kutusunda ise dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Tolumtay'ın Çetin Emeç cinayetiyle ilgili yayımladığı mesaj verilmiştir.. Haberde davetli olarak İspanya'ya giden Tolumtay'ın "Demokrasiyi hedef alan bu tür haince teşebbüslerin devlet ve millet tarafından yasalar çerçevesinde alınacak…" biçiminde mesajı tırnak içinde verilmiştir. Diğer gazetelerde askerlerden hükümete darbe uyarısı şeklinde verilen Genelkurmaybaşkanı'nın mesajının Cumhuriyet gazetesinde ılımlı bir dille verilmesi dikkat çekmiştir.

Manşet haberinin yanında Cüneyt Arcayürek ve Ahmet Tan'ın basın çalışanlarının yürüyüşü sonrası dönemin Meclis Başkanı Kaya Erdem'in Meclis içindeki siyasi parti liderlerini ve Başbakanı terör konusunda toplantıya çağırmasını işleyen yazılarının spotları ve Hikmet Çetin Kaya'nın "Sorumsuzluk", Celal Başlangıç'ın "Demokrasiyi kollama" yazılarının başlıkları yer almıştır.

Bunların hemen altında ise Çetin Emeçi'in cenazesine katılan geniş kitleyi gösteren fotoğraf büyük bir şekilde kullanılmıştır. Fotoğaf altı yazısında ise cenazeye katılan Meclis içindeki siyasi partiler, gazeteci örgütlerinin temsilcileri zikredilmiştir.

Fotoğrafın sol tarafında ise boğulmakta olan birine yardım etmek yerine gözyaşı dökmenin hiçbir şey ifade etmediğini temsil eden bir karikatür yayımlanmıştır.

Çetin Emeç ile Sinan Ercan'ın cenazesinin işlendiği haber 11'inci sayfanın neredeyse tamamını kaplayacak şekilde genişçe verilmiştir. Habere Çetin Emeç ile Sinan Ercan'ın ailelerinin tabut başında dramatik etki yaratacak görüntüleri fotoğraf olarak seçilmiştir.

Haberde diğer gazetelerde rastlanmayan şekilde işçi sendikalarının da cenaze katıldığı aktarılmıştır. Haberde diğer gazetelerde rastlanmayan diğer bir ayrıntı da Devrimci Gençlik imzalı pankartın dışında Belediye-İş Sendikası'nın üyelerinin de pankart açtığı bilgisi verilmiştir. Haberde sendika üyesi işçilerin, "İşçiler birleşin iktidara yerleşin", "İşçiler el ele genel greve" şeklinde sloganlar attığı da ifade edilmiştir. Haberde "Devrimci Gençlik" imzalı pankartı açanlara da, İstanbul Emniyetini Devlet Büyüklerini Koruma Kısım Amiri Komiser Mustafa Aslan'ın, "bir genci boynundan tutarak cami avlusundaki müftülük bahçesine sürükledi" şeklindeki ifadelerle sert tutumu eleştirilmiştir. Haberde polisin pankart açanlara müdahaleyi görüntüleyen gazetecileri tartaklaması eleştirilmiştir. Haberde pankart açan grupla birlikte gazetecilerin tırnak içinde, "Bizim cenazemizde bize küfredemezsiniz. Bizim cenazemizde bize vuramazsınız, pezevenk diyemezsiniz" polislere tepki verdiği bilgisi verilmiştir. Haberde "Devrimci Liseliler" imzalı bir pankartta da, "Katil oligarşi provokatör Abromvitz" imzalı bir pankart yazdığı bilgisi verilmiştir. Haberde, bunların dışında "Hükümet istifa", "Ardalı istifa(Dönemin İstanbul Emniyet Müdürü)" , "Abromowitz defol", Devlet terörüne son" şeklinde sloganlar atıldığı bilgisi verilmiştir. Haberde dönemin ABD Ankara Büyükelçisi **Morton Abramowitz'e yönelik tepkilere diğer gazetelerde rastlanmamıştır. Cenaze töreni haberinde Cumhuriyet gazetesinin sağ hükümet karşıtı bir yayın politikasını sürdürdüğü, sendikaların ve ayrıntılı bir şekilde verildiğinden sol grupların eylemlerini önemsediği gözlemlenmiştir.**

17'nci sayfandın iki manşeti bulunmaktadır. Sayfa manşetleri Çetin Emeç suikastıyla ilgili soruşturmada ilerleme olmadığı bilgisi verilen haber ve Meclis'te yapılacak toplantının haberidir. Sayfada ayrıca Uluslarası Gazeteciler Federasyonu'nun(IFJ), Türkiye'de gazetecilik yapmanın ölüm kalım meselesine dönüştüğünü vurgulayan, saldırının ifade özgürlüğü ve demokrasiye karşı vahşi bir tehdit olduğunu öne süren bölümlerinin ön plana çıkarıldığı ve kalın harflerle verildiği kınama mesajının haberi bulunmaktadır. Sayfada ODTÜ öğretim üyelerinin de bir mesajla cinayete tepki gösterdiği bilgisi aktarılmaktadır. Sayfada Cüneyt Arcayürek'in (Gazetecilerin yürüyüşünü ve Kaya Erdem'in siyasi parti liderlerini toplantıya çağırmasını işlemiştir. Yazıda dönemin hükümetinin halk çoğunluğuna dayanmadığı belirtilmiş, T.Ö olarak kodlanan dönemin Cumhurbaşkanı Özal eleştirilmiştir) Uğur Mumcu'nun,(Yazıda, Çetin Emeç cinayetinde polisin ihmalkârlığına dikkat çekilmiştir. Abdi İpekçi cinayeti hatırlatılmıştır. Cinayetin derin devletin işi olabileceği vurgusu yapılmıştır.),

Hikmet Çetinkaya'nın, (Cinayet soruşturmasında ipucu bulunamaması, hükümetin sorumsuzluğuna bağlanmıştır.)

4.2. Turan Dursun (4 Eylül 1990)

Yüzyıl dergisi yazarı Turan Dursun, 4 Eylül 1990 tarihinde İstanbul'da evinden çıkıp işe giderken uğradığı bir silahlı saldırı sonucu öldürülmüştür.

Turan Dursun, 1934'te Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı Gümüştepe köyünde doğmuştur. Din okullarında, Kur'an kurslarında, ünlü hocaların yanında eğitim almıştır. Birçok ilde imamlık ve sonrasında 1966'ya kadar bir çok ilde müftülük yapmıştır. TRT'deki 16 yıl çalışmış görevinden 1982 yılında emekli olmuştur. 1987'de 2000'e Doğru dergisinde Din Bilgisi adında bir sayfada yazmaya başlamıştır. Daha sonra Saçak, Teori dergilerinde ve 2000'e Doğru dergisinin kapatılmasının ardından Yüzyıl dergisinde dinle ilgili yazılar yazmıştır.

Turan Dursun, İslâm diniyle ilgili yazdığı eleştiriler yazılar nedeniyle 4 Eylül 1990 tarihinde İstanbul'da evinden çıkıp işe giderken uğradığı bir silahlı saldırı sonucu öldürülmüştür. Dursun cinayetinin bir İslamcı örgüt tarafından gerçekleştirildiği tahmin edilmekle birlikte cinayet tam olarak aydınlatılamamıştır. Ayrıca Turan Dursun'un ölümünün ardından polisler tarafından Dursun'un evinden alınan Turan Dursun'un son incelemeleri kaybolmuştur.

4.2.1. Yüzyıl dergisi

Turan Dursun'un öldürülmesinin ardından 9 Eylül 1990 tarihli Yüzyıl dergisi Turan Dursun'un fotoğrafının yer aldığı kapakla çıkmıştır. Derginin kapak konusu "Bir aydınlanma savaşçısı Turan Dursun" başlığı taşımaktadır. Ayrıca Dursun'un verdiği son röportaj kapakta "Müftülükten ateizme" başlığıyla anons edilmiştir.

Turan Dursun'un verdiği son röportajın yayınlandığı ve "Bir aydınlanma savaşçısı" başlığını taşıyan haberin spotu, "Müftülükten ateizme geçişin öyküsü. 10 yaşında Allah'la ilk kavga. Sümer efsaneleriyle çakan şimşek. Erbakan'dan parlak maddi öneriler. 'Ulema güç durumda kalacağını bildiği için karşıma çıkamıyor.' 'Bazı aydınlar için rakı şişesine karışılmazsa mesele yok." biçimindedir. Spotta Turan Dursun'un genel itibarıyla muhafazakâr

bir yapıya sahip Türkiye toplumunun tabuları konusunda tepki çekebilecek araştırmaları ve açıklamaları olan bir kişi olduğu ortaya konulmaktadır.

Şule Perinçek'in yaptığı ve derginin sekizinci sayfasından başlayan röportajda Turan Dursun'un hayat hikâyesi soft bir dille anlatılmaktadır. Röportajın başında öncelikle Turan Dursun'un müftülükten ateizme doğru düşünsel yolculuğu, iç dünyasındaki tartışmalar üzerinden anlatılmaktadır. Özetle bu süreç Türkiye basınında pek rastlanmayan bir röportaj tekniğiyle şu şekilde aktarılmıştır: "Turan Dursun daha 10-11 yaşlarında. Bir kıza sevdalanır. Safi. Dünya güzeli. Ablası Sabo da çirkin mi çirkin. Yatalak, yerlerde sürünüyor. Allah'la ilk tartışması Sabo yüzündenden: 'Rüyamda Allah'ı gördüm. Bir ayağını söğüdün altına koymuş, diğerini tepesine. Dallarını yontuyor. Bir fırsatını buldum, yanına sokuldum. Önce kızmaması için yemin ettirdim, söyleyeceklerim var, dedim. Başladım bir solukta sıralamaya: 'Ben seni yaptığın işleri beğenmiyorum, senin yerinde olsam bunları yapmazdım. Madem cenneti yaratacaktın, dünyayı neden yarattın? Safi'yi çok güzel yaratmışsın, Sabo'yu neden öyle yaptın. Onun durumuna çok üzülüyorum.' Yıllar boyunca sürmüş tartışması, Sorar, arkasından hemen 'Tövbe estağfurullah' dermiş. En sonunda, bir kova su ve süpürgeyle çözmüş meseleyi. Bir gün kovanın içine batırıp süpürgeyi duvara sürmeye başlamış… Eşi şaşkın, delirdi sanmış. Duvarda şekiller beliriyor, insana, hayvana benzeyen. Süpürge onun elinde, ama şekiller ondan kaynaklanmıyor. Bir kez daha sürer, bir kez daha. Aynı şekiller çıkmıyor. Demek ki bir rastlantı. Neden bir rastlantı olmasın dünyanın oluşumu? Milyarlarca yıl içinde değişe değişe. Sonunda Tarı tanımazlığa ulaşır."

Röportajın aynı sayfada yer alan devamında gazeteci Şule Perinçek tarafından Turan Dursun'un hayat hikâyesi, okuyucuya anlatılmaya başlanmıştır. Sayfanın altında solda ayrıca Turan Dursun'la Şule Perinçek'in yer aldığı fotoğrafta, mistik dekorasyona sahip odada Turan Dursun'un giydiği beyaz giysiler alt metninde sembolik bir anlam ifade etmektedir ve okuyucuda Turan Dursun'a karşı güven duygusu uyandırmayı amaçlamaktadır.

Bir sonraki sayfa, 9'uncu sayfanın üstünde ise geniş şekilde açılmış, Turan Dursun'un cesedinin yerde yatan fotoğrafı görülmektedir. Fotoğraf altı yazısında, "4 Eylül 1990: İyice bilin! Bilin ve unutmayın ki ben, yüzyılların doğurduğu bir 'ölüm'üm! İslam'ın bugün ve yarın görülecek olan ölümüyüm" şeklinde Turan Dursun'un İslami duyarlılıkları

olan insanlar tarafından tepki uyandıracak sözleri yazmaktadır. Fotoğrafın altında ise 8'inci sayfada başlayan Turan Dursun'un yaşam öyküsünün devamı bulunmaktadır.

10'uncu sayfada dergiye gelen başsağlığı mesajları ve röportajın devamı bulunmaktadır. Başsağlığı mesajlarında, Başbakan Yıldırım Akbulut'tan Alman Yeşiller Partisi'ne kadar birçok isim yer almaktadır. Röportajda Turan Dursun'un nasıl din üzerine köklü eğitim aldığından bahsedilmiş, 27 Mayıs'ın ardından Nadir Nadi tarafından keşfedilişi, dini sorgulamaya başlayışı anlatılmıştır. Röportajın sayfanın ortasında yer alan spotunda, "En az onbeş yılda öğrenilen Arapça grameri, oniki ilimi bir-iki yıl içinde 12 yaşında bitirir. Hem Hanefi, hem Şafii usulüne icazet almış" denilmiştir.

11'inci sayfada da röportaja devam edilmiştir, Turan Dursun'un iş deneyimleri ve İslâm dininden ayrılışı, TRT'de çalışması CHP'den Milletvekilliği adayı olmaya kalkışı ve vazgeçicişi, aktarılmıştır. Sayfanın sağında yer alan sütunda yer alan spotta, "Din olmayınca insanlar düşünülebilecek, neden birileri doğarken sefalete, birileri de servete mirasçı oluyorlar. Ne kadere, ne de miras haklılığına bağlayacak" denilmiştir. Sayfanın sağ üst köşesin Turan Dursun'un tebessüm içinde elini uzatırken gözüken fotoğrafı yer almıştır. Fotoğrafaltı yazısı ise, "Turan Dursun 2000'e Doğru'da: 'Şimdi o duvardan açılan yerden nasıl bir ışık yayıldığını görüyorum Bütün gücüm buradan geliyor" biçimindedir.

12'nci sayfadan itibaren röportaj soru cevap şekline dönmüştür ve dinlerin toplumların ilerleyişine etkileri dinleri eleştiren ve tek tanrılı dinlerin toplumları baskı altında tuttuğunu ileri süren bir şekilde tartışılmıştır. Turan Dursun'un, "Laiklik olmadan demokrasi olmaz" sözü ara başlığa çıkarılarak dikkat çekilmiştir. Bu söz derginin de benimsediği fikirlerden olduğundan ön plana çıkarılmıştır.

Sayfanın solunda gri zemin üzerinden verilen kutu haberin başlığı, "Gerçek uğruna ölümü göze aldık" şeklindedir.

Kutunun ilk cümlesinde Turan Dursun'un Cumhuriyet tarihinde dini tören yapılmadan gömülen çok az sayıdaki biri olduğu belirtilmiş hemen ardından, "Atatürk geliyor akla" şeklinde bir cümle verilmiştir. Burada Türkiye için örnek bir rol model Atatürk'ün toplum nezdinde kabul gören ve sempatiyle karşılanan imajından Turan Dursun için yararlanılmak istenmiştir. Kutu haberde Turan Dursun'un cenazesi için İstanbul ve Ankara'da

yapılan törenlerden bahsedilmiştir. Haberde cenaze konvoyunun Ankara'da polis tarafından ablukaya alındığı ve"Din bu Turan Dursun'un" şeklindeki bazı pankartların yırtıldığı aktarılmıştır. Burada derginin, devleti ötekileştirdiği dikkatten kaçmamıştır.

Sayfanın fotoğrafında Hürriyet gazetesinin eski bir sayısının baş sayfası yer almıştır. Fotoğrafta görülen gazetenin haberinde Turan Dursun'un müftü olduğu yıllarda Sivas'ın Kalın köyünde yaptığı icraatlar sonrası değişim ve kan davasını taraflara Kuran'a el bastırtarak bitirtmesi işlenmiştir. Fotoğrafta yer alan gazetenin fotoğrafında Kuran'a el basan köylüler arasında müftü kıyafetiyle yer alan Turan Dursun'un başı daire içine alınarak işaretlenmiştir. Fotoğraf altında gazetenin haberinden şu şekilde, "Aydın müftü Turan Dursun'un telkin ve nasihatlerinden sonra Kalın köyü sakinleri insanca yaşamaya karar verdi. İlk olarak kadın-erkek elele verip yıkık köprüyü ve bozuk yolu yapmaya başladılar. Köy kadınlarının arzusu üzerine üç kahve kapatılıp, okuma odası yapıldı" şeklinde kısa pasaj yer almıştır.

14'üncü sayfada, devam eden röportajda Turan Dursun Atatürk'e duyduğu saygıdan, "Bir zamanlar Atatürkçü'ydüm. Şimdi değilim… Atatürk Türkiye'nin çok büyük bir şansıdır. Milliyetçilik çok ilkelce bir düşünce ve bağışlanır bir şey olduğunu düşünmüyorum. Atatürk evrensel öğeleri yakalamamış olsaydı, Kâzım Karabekir'den farklı görmezdim" şeklinde çelişkili bir şekilde bahsetmiştir. Dursun'un laiklik üzerinden dünyaya bakış açısı ise, "Demokrasi laikliği içine almadan tam bir demokrasi olamaz. Demokrasi mi laiklik mi deseler, laiklik derim" biçimindedir.

Turan Dursun "Türkiye'nin önünde şeriatçı bir devlet tehlikesi olup olmadığı" şeklinde soruya ise, "Bu tehlike çok açık yüreklilikle söylüyorum, 2000'e Doğru'nun açtığı kapıyla azalmıştır. Neden Cezayir'de oluyor? Çünkü orada tabularla savaş yok. O zaman din çok az bile olsa giderek gelişerek diğer kesimleri altedebiliyor. Siz karanlığa ışıkla gitmezseniz, o karanlık yayıldıkça yayılır, bir kısım engeller çıkar, ışık kaynaklarıyla halk arasına girer. Herkes çareyi, fizik ötesi güce sığınmakta bulur. En ileri Batı ülkelerini de içine alara söylüyorum 2000'e Doğru herkesin korktuğu, konuların üzerine cesaretle yürüdü. Gidilebileceğini sergiledi. Ülkemizde şöyle ya da böyle bir laiklik geleneği vardır. Maya tutar" biçimde cevap vererek yazılarını yayınlandığı derginin misyonuna verdiği öneme dikkat çekmiştir.

Turan Dursun, “Askeri darbelerle şeriatın önlenmesi olanaklı mıdır?” sorusuna da, “Askeri darbeler şeriatı güçlendirir. Her zaman da öyle olmuştur. Generallerin en ilericisin kafasında bile dinsel örümcek vardır” biçiminde anti militarist cevap vermiştir.

Turan Dursun, şeriatçılıkla mücadele konusunda ise, “Adam öldürenin öldürmede serbestliği nasıl düşünülmezse, şeriatçının şeriat doğrultusunda saldırısı da serbest bırakılamaz” biçiminde cevabı dikkat çekicidir.

Sayfanın sağ alt köşesinde ise, Turan Dursun’un Sivas Müftüsü’yken TMGT’nin İstanbul’da 10 Kasım 1992’de Atatürk’ün anma toplantısında konuşan Türkiye’deki ilk din adamı olduğunu gösteren fotoğraf bulunmaktadır.

15’inci sayfanın üstünde genişçe Turran Dursun’un ölmeden önce hazırlamakta olduğu ve darmadağın edilmiş, Kuran Ansiklopedesi hazırlığının fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğrafaltı yazısında, “Turan Dursun’un Kur’an ansiklopedisi hazırğı. Polis onların arasında da “suçluyu” aramış” denilerek arama alaycı bir dille eleştirilmiştir.

Sayfanın büyük bölümünü oluşturan altta ve ortada yer alan fotoğraflarda ise Turan Dursun’un polisler tarafından ölümünden sonra arama bahanesiyle darma dağın edilmiş odası ve çalışma masası görülmektedir. Fotoğrafaltı yazısında polisin cinayetten iki saat sonra gizlice Turan Dursun’un evine girdiği evi didik ardağı ifade edilmiştir. Fotoğraf altı yazısında polisin gizlice eve girdiğine vurgu yapılmasıyla devlet tarafından Turan Dursun’un çalışmalarından rahatsız olunduğu ve bu çalışmalar yok edilmek istendiği algısı yaratılmaya çalışmalar yaratılmıştır. Sayfanın küçük bir bölümünü oluşturan yazıda ise röportaj devam ettirilmiştir. Röportajda Turan Dursun’un şeriatın odağı olarak İsrail’i göstermesi dikkat çekicidir. Bu cinayette dış güçlerin de parmağı olabileceği fikrini yaratmaktadır.

16’ncı sayfanın sağ üst köşesinde Turan Dursun ile eşi Naime Dursun’u elele tutuşmuş gülümseyerek gösteren mutlu aile tablosunu sembolize eden fotoğraf okuyucunun duygularına hitap etmektedir. Bu sayfa yer alan röportajın devamında ise, Turan Dursun’un dinsiz bir toplum hayal ettiğinden bahsedilmiştir.

17’nci sayfanın üstünde Turan Dursun’un cenazesine katılan geniş kitle görülmektedir. Fotoğraf Turan Dursun’un fikirlerinin toplumun bir bölümü tarafından kabul

gördüğünü sembolize etmektedir. Bu fotoğrafın üstünde ise Turan Dursun'un gazeteci kimliğini yansıtan Turan Dursun'un basın kartının fotoğrafı bulunmaktadır. Bu sayfada röportajın son bölümünde ise Turan Dursun'un yazılarını takip edenler konusunda, "Önceleri bu denli 'çok' değildim. Bir sürü Turan Dursun olduğunu düşünüyorum. Hızla yayılacağına da en ufak bir kuşkum yok" şeklinde okuyucularını içselleştirdiğini ifade eden geleceğe dair umutla baktığını ifade eden sözleri bulunmaktadır.

Ayrıca Turan Dursun'un aydınlara yönelik eleştirileri ve halka yönelik güvenini ifaden, "O çok geri, ezer, keser dedikleri, ürktükleri halkla benim aramdan çekilseler. Tutuyorlar, bilimle imanı karıştırıyorlar. İkisinin de ırzına geçmiş oluyorlar. Onu halka sunmasalar, yalın dille anlatmama olanak tanısalar" şeklinde sözleri bulunmaktadır.

Turan Dursun röportajın sonunda ise Şule Perinçek'in isteği üzerine şu şekilde bir mesaj vermiştir, "Dinsizler artık kabuklarına çekilmemelidir. Dinsizlik insan için bir onur olarak sunulmalıdır. Yalnızca savunma değil, yaymaya çalışmalıdır. Bu karanlıkla savaştır. Işık elinde olacak da kendine saklayacaksın. En ilkel bir davranış, bu…"

4.2.2. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesi, 05 Eylül 1990 tarihli nüshasında Turan Dursun'un öldürülmesini birinci sayfanın altından ortadan geniş bir fotoğrafla birlikte 2 sütün bir haber üzerinden duyurmuştur. "Gazeteci Dursun öldürüldü" başlığını taşıyan haberin yerde cansız yatan Dursun'un göründüğü fotoğrafının üstünde, üst başlık olarak, "İki gün önce de tehdit mektubu almıştı" cümlesi kullanılmıştır. Haberde Turan Dursun'un sürekli tehdit telefonları aldığı bunlara aldırmadığı kaydedilmiştir. Haberde ayrıca Turan Dursun'un öldürülmesinin İran Televizyonu'ndan birinci haber olarak verildiği bilgisine yer verilmiştir. Haberin "Düşünür gibi" başlığı atılan fotoğraf altı yazısında ölüm tehditlerine aldırmayan Dursun'un fotoğrafta cansız olarak yerde yatarken düşünür gibi gözüktüğü kaydedilmiştir. Haberi devamı 16'ncı sayfanın manşetinden 7 sütun üzerinden verilmiştir. 'Gazeteci Dursun öldürüldü' başlığı taşıyan istihbarat Servisi imzalı haberde Dursun'un ölümü, "Kapatılan 2000'e Doğru ve aynı ekip tarafından yayınlanmaya başlanan Yüzyıl dergisi yazarlarından Turan Dursun dün evinin önünde uğradığı silahlı saldırı sonucu öldü" şeklinde duyurulmuştur. Haberde Dursun'a siyah renkli bir arabadan susturucu silahla ateş açıldığı iddia edilmiştir. Haberde Dursun'un dinle

ilgili yazılar yazdığı için sağcı bir örgüt tarafından öldürülebileceği vurgulanmış, Dursun'un iki gün önce aldığı mektupta onu vurmak için Van'dan 3 kişinin yola çıktığı yönünde tehdit aldığı bildirilmiştir. Haberde Dursun'un öldürülmesini, İslami Mücahit isimli bir örgütün üstlendiği bilgisi de verilmiştir. Haberde, Turan Dursun'un öldürülmesiyle ilgili az sayıda görgü tanığından bilgi alındığı kaydedilerek cinayet aktarılmasına, karşın dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Hamdi Ardalı'nın görgü şahidi yok demesine de yer verilmiştir. Turan Dursun'un son yazısından bilgilerin verildiği haberde, dönemin Başbakan'ı Yıldırım Akbulut'tan, siyasi partiler gazetecilerin örgütlerinden, Atatürçü Düşünce Derneği'ne kadar bir çok kişi ve kurumun cinayete tepki gösterdiği belirtilmiştir. Haberde ayrıca Dursun'u Türkiye'nin Salman Rüşdi'si olarak tanımlayan Tahran radyosunun olayı haberlerinin başında verdiği aktarılmıştır. Haberin kutusunda ise haberin tep fotoğrafı, Dursun'un vesikalık resmi kullanılmış altında da Turan Dursun'un kısa biyografisi aktarılmıştı. Biyografinin sonunda Turan Dursun'un ölümünden bir yıl önce TRT'yi "Yasak Oyunlar" isimli bir filmi gösterdi diye, "Hıristiyanlık propagandası yapıyor" gerekçesiyle mahkemeye verdiği aktarılmıştır.

Haberin diğer kutusunda ise "81 yılda 18 basın şehidi" başlığı altında Cumhuriyet tarihi boyunca öldürülen gazetecilerin listesi verilmiştir. Kutunun ilk paragrafında yer alan, "Gazetecilere saldırıların en sık görüldüğü 1980 yılında 4 gazeteci hayatını kaybetti" cümlesi dikkat çekmiştir.

Turan Dursun cinayeti haberinin altında haberin kutusu gibi duran ama konusu ayrı bir haber daha vardır. Sayfanın sol altında ilanların üstünde, mahkemeye toplu şekilde çıkmış sakallı sanıkların görüldüğü iki sütun alanlık fotoğraf açılmış tek sütun yazı alanı olan haber, "DGM'de tahliye" başlığı taşımaktadır. Haberde, yasadışı Partiye İslami Kürdi(PİK) örgütü davası görülürken DGM önünde slogan atarak, izinsiz gösteri yürüyüşü yaptıkları ve pankart astıkları iddiasıyla haklarında dava açılan 17 sanığın tahliye edildiği bilgisi verilmektedir.

06 Eylül 1990 tarihli Milliyet gazetesinde, 14'üncü sayfada "Dini törensiz cenaze" başlığıyla Turan Dursun'un 07.09.1990'da yapılacak cenaze törenine ilişkin programın yer aldığı bir haber yayımlanmıştır.

5 sütun üzerinden üzerinden sayfanın 2'nci manşetinden verilen haberde Turan Dursun'un oğlu Abin Dursun'un anlattıklar aktarılmıştır. Abid Dursun haberde, babasının

daha öncede tehdit aldığını, hâttâ babasının kendisini öldürmek için gelen bir tarikat mensubunu ikna ettiğini söylemiştir. Abid Dursun haberde "Cinayet din konusunda para toplamaya çalışan kesimlerin işidir"demiştir. Haberde ayrıca polisin Turan Dursun'un katillerini bulmak için bazı evlere baskın düzenlediği belirtilmiştir. Haberde, cinayete dönemin DSP lideri Bülent Ecevit'in de Cumhuriyet'e tehdit üzerinden tepkide bulunduğu yansıtılmıştır. Haberde emek ve meslek örgütlerinin cinayete tepkileri de yer almıştır. Haberin sonunda da Turan Dursun'un son çıkan otobiyografisinin tükendiği, eski yazılarından yer aldığı kitabın da ilerde yayına hazırlanacağı bilgisi verilmiştir. Haberin yer aldığı sayfada, manşet "

Turan Dursun'un cenaze töreni 07 Eylül 1990 tarihli Milliyet gazetesinde ikiye bölünmüş 9'uncu sayfanın küçük manşeti olarak 2 sütun üzerinden yer ayrılmış şekilde geniş fotoğraflı olarak, "Olaylı Cenaze başlığıyla" verilmiştir.

Haberde Turan Dursun'un İstanbul'daki cenazesinde yaklaşık iki bin kişilik bir grubunun Babıali yürüyüşünün barikat kurularak engellendiği belirtilmiştir. Haberde Turan Dursun'nun cenazesinin İstanbul'da yapılan törenden sonra Ankara'ya gönderildiği burada yapılan tören sırasında yaşanan gerginlikten dolayı aralarında Yüzyıl dergisi muhabiri Soner Yalçın'ın da bulunduğu dört kişinin gözaltına alındığı belirtilmiştir.

Haberde Turan Dursun'un öldürülmesinin ardından Yüzyıl dergisi Yazı İşleri Müdürü Hüseyin Karanlık'ın yaptığı yazılı açıklamaya göre Dursun'un evine giden Siyasi Polis'in Dursun'un evini dağıttığı ve bazı inceleme yazılarını götürdüğü kaydedilmiştir. Haberde bunların dışında, Uluslararası Basın Enstitüsü'nün Müdürü Peter Galliner'in dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal'a mesaj göndererek Turan Dursun'un öldürülmesinden üzüntü duyduğunu ifade ettiği aktarılmıştır.

Milliyet gazetesinde Turan Dursun cinayetiyle ilgili aradan 9 yıl geçtikten sonra "Türkiye'nin utancı" başlığını taşıyan ve faili meçhul aydın cinayetlerinin yer aldığı 13'üncü sayfada "Yaptıklarını yok ettiler" başlığını taşıyan bir haber yer almıştır. Örsan K. Öymen imzalı, üç sütun üzerinden genişçe verilen haberde Turan Dursun'un oğlu Abid Dursun'un ifadeleri yer almıştır. Babasının katillerinin bulunamamasının topluma acı verdiğini söyleyen Dursun, babasının ölümü sonrası polislerce evden alınan çalışmaları, "Kuran ansiklopedisinin

iki bin sayfası, 'Kulleyn' isimli kitabın ikinci ve sonraki ciltleri ve Kutsal Kitap ve Kaynakları isimli basıma hazır üç ciltlik çalışmaya" ulaşamadıklarını söylemiştir. Abid Duran ayrıca üstünde 9 yıl geçen cinayetle ilgili hâlâ süren şu şüphelerini izah etmiştir: "Hizbullah 1980'li yılların sonuna doğru Batman'da örgütleniyor. Bu aynı zamanda Turan Dursun'un en fazla tehdit aldığı dönem. Son gelen ve canını en çok sıkan mektup da Güneydoğu'dan geliyor. Batman ekibinin yurt dışı bağlantısı İran…"

4.2.3. Sabah gazetesi

6 Eylül 1992 tarihli nüshasında ise baş sayfanın sağ alt köşesinde, "Gazeteci Dursun suikastini İslamcı örgüt üstlendi!" başlıklı, milliyetçi duygulara hitap eden kırmızı fon üzerine beyaz harflerle "Tahran radyosu cinayete sevindi" şeklinde üst başlığı olan bir haber yer almıştır. Hürriyet gazetesinden farklı olarak Turan Dursun'un gazeteci kimliğini, Milliyet de ön planana çıkararak Dursun'u gazeteci-yazar olarak tanımlayan gazetenin haberinde Turan Dursun cinayeti Muammer Aksoy, Çetin Emeç cinayetleriyle aynı kategoride değerlendirilmiştir. Haberde diğer iki isim gibi Turan Dursun'un faillerinin cinayetin ardından kayıplara karışmasına engel olunamaması eleştirilmiştir. Haberde Turan Dursun'un öldürülmesinin Tahran Radyosu da 'müjde' şeklinde duyurulduğu aktarılarak, cinayetin dış güçlerin oyunu olduğu şüphesinin güçlendirilmesi sağlanmaya çalışılmıştır. Haberin 25'inci sayfanın aytındaki devamında da Tahran Radyosu'nun haberi veriş şekli üzerinde geniş şekilde durulmuştur. Haberin küçük kulanılan Turan Dursun'un portre fotoğrafının altında da yazarın inançlı kesimlerin tepkisini çektiği aktarılmıştır. Bu fotoğraf altı yazısı da alt metninde yazarın aykırı fikirleri olduğu anlamını barındırmaktadır. Haberde ayrıca DSP lideri Bülent Ecevit'in, Türkiye Barolar birliğinin açıklaması bulunmaktadır. Gazetenin DSP'yi kullanarak sosyal demokrat okuyucu kitlesine seslenmek istediği gözlemlenmiştir.

4.2.4. Hürriyet gazetesi

Milliyet ve Sabah gazetesine nazaran daha muhafazâkar bir okuyucu kitlesi olan gazete, 5 Eylül 1992 tarihinde birinci sayfasında, 'Turan Dursun öldürüldü' şeklinde Dursun'un gazeteci ve yazar kimliğine vurgu yapmayan bir başlıkla cinayeti okuyucusuna duyurmuştur. Haberde üçüncü sayfa polis-adliye haberlerinde genelde tercih edilen bir kimlik fotoğrafı kullanılmıştır. Tek sütun üzerinden verilen haberde Turan Dursun 2000'e Doğru

dergisinde dini konularda yazılar yazan biri olarak olarak tanıtılmıştır. Haberin devamı 22'nci sayfada verilmiştir. Gazetenin haber üslubundan, muhafazakar okuyucu kitlesinin fikirlerinden pek hoşlanmadığı bir kişi olarak Turan Dursun'a yaklaştığı gözlemlenmiştir.

6 Eylül 1992 tarihli nüshasında gazetede üçüncü sayfada "Yazar Turan Dursun cinayetinde ipucu yok" başlığını taşıyan haberde otopsiyi tamamlayan Adli Tıp'da cinayet konusunda ipucu bulanamadığı aktarılmış, yapılacak cenaze törenine ilişkin bilgiler aktarılmış ve Turan Dursun'un oğlu Abid Dursun'un babasını muhafazakâr yapıya sahip toplumda doğrudan din karşıtı olarak göstermeme kaygısı güden açıklamasına yer verilmiştir. Abid Dursun'un babasını öldürenlerin dinsel şartlatan olduğu da haberde kaydedilmiştir.

7 Eylül 1992 tarihli gazetede ise Turan Dursun'un cenaze haberi 3'üncü sayfanın altında kısa şekilde fotoğrafsız görülmüştür. Gri zemin üzerinden verilen haberin başlığı "Yazar Turan Dursun Ankara'da toprağa verildi" şeklindedir. Kısa şekilde yorumsuz olarak cenaze törenini anlatmaktadır. Üçüncü sayfada yer alan haberin devamı(Hürriyet gazetesi baş sayfasında yer veremediği, ilk sayfalarında da geniş yer ayıramadığı haberleri kimi zamanları 3'üncü sayfadan anons etmektedir) yirmi beşinci sayfada bulunmaktadır. Bu sayfada da fotoğraf kullanılmayan cenaze haberi iki sütun üzerinden sayfanın altlarında pek geniş olmayacak şekilde verilmiştir. Haberde Turan Dursun'un vasiyeti gereği tabutuna sadece Türk bayrağı asıldığı belirtilerek milliyetçi duygulara hitap edilmiş, yazar hakkında muhafakar okur üstünde sempatik bir yönde uyandırılmaya çalışılmıştır. Cenazeye bin kişinin katıldığı belirtilen haberde cenaze törenine katılanların yanı sıra, İsveç Radyosu'nun Dursun cinayetiyle ilgili "Türkiye'de terör can almaya devam ediyor" şeklindeki tepkisi ve dönemin DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in, "Laiklik" kaygısı taşıyan tepkisi aktarılmıştır.

4.3. Ali Gündüz Etili (18 Eylül 1991)

İstanbul Şirinevler'de polise şikayet ettiği işportacılar tarafından 9 Eylül 1991'de bıçaklanan Ali Gündüz Etil ağır yaralı olarak kaldırıldığı hastanede 19 Eylül 1991'de yaşamını yitirmiştir. .

4.3.1. Yeni Günaydın gazetesi

Etili'in ölümü kendi gazetesi Yeni Günaydın'da yayımlanmamıştır. Yeni Günaydın gazetesinde Gündüz Etil'in öldürüldüğü günün ertesi bir başka muhabirlerine yapılan saldırı sonucu yaralanması yer almıştır. Gündüz Etil'le ilgili bir enformasyon da bulunamamıştır.

4.3.2. Hürriyet gazetesi

20 Eylül 1991 tarihli Hürriyet gazetesinde Ali Gündüz Etil'in ölümü 3'üncü sayfanın üstünden portre bir fotoğraf ta kullanılarak kısaca verilmiştir. "Bıçaklanan gazeteci Etili öldürüldü" başlığını taşıyan İstanbul Hürriyet mahreçli haberde, İstanbul Ş irinevler'de işportacıların bıçakladığı Gündüz Etili'nin 10 gün hastanede yattıktan sonra öldüğü bilgisi verilmiştir. Rutin 3'üncü sayfa haberi olarak verilen haberde ayrıca cinayetle ilgili şu şekilde bilgi verilmiştir. "Ataköy'deki evine giderken, işportacıların bıçakla kavga ettiklerini gören Etili, durumu polise bildirmiş, ancak olay yerine geldiklerinde kavgacılar kaçmıştı. Polisler gittikten sonra Etili, işportacıların saldırısına uğramış ve çeşitli yerlerinden bıçaklanmıştı. 43 yaşındaki Etili'nin cenazesi Aksaray Muratpaşa Camii'nde kılınacak öğle namazından sonra Silivrikapı Kozlu Mezarlığı'nda toprağa verilecek." Görüldüğü gibi haber belli bir şekilde olay yerinde araştırma yapılmaksızın ve görgü tanığından yararlanılmaksızın tek taraflı olarak polis tutanağından yararlanılarak yapılmıştır. Haberde anlaşılan, araştırılan tek bölüm cenaze namazının kılınacağı camii ve cenazenin defnedileceği mezarlıktır. Ali Gündüz Etili ile ilgili bu gazetede başka bir habere rastlanmamıştır.

4.3.3. Milliyet gazetesi

20 Eylül 1991 Cuma tarihli gazetede Ali Gündüz Etili'yle ilgili habere raslanmazken gazetenin 9'uncu sayfasının sağ köşesinde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin Ali Gündüz Etili'nin vefatıyla ilgili bir ilan yayınladığı görülmüştür.

21 Eylül 1991 Cumartesi tarihinde, 9'uncu sayfanın 3'üncü haberinde Ali Gündüz Etili'nin cenazesinden bahsedilmiştir. "8 ayda 33 gazeteciye saldırı" başlığını taşıyan ve Basın Konseyi'nin açıklamasından yararlanılan haberde Türkiye'de 1991 yılının ilk 8 ayında 21 olayda 44 gazetecinin saldırıya uğradığı belirtilmiştir. Haberde gazetecilere saldırlanlarnı başında kamu görevlileri olduğu da belirtilmiştir. Haberin son bölümünde ise "Etili toprağa

verildi" ara başlığı altında İstanbul Şirinevler'de bıçaklı saldırıya uğrayan Ali Gündüz Etili'nin cenazesine ilişkin bilgiler kısaca verilmiştir.

25 Eylül 1991 tarihli gazetede 'Haberler' isimli 9'uncu sayfada sağ üst köşede tek sütun üzerinden verilen kısa haberde Ali Gündüz Etili'nin katil zanlısının yakalandığı duyurulmuştur. Haberde Ali Gündüz Etili'yi bıçaklayarak öldürdüğü iddia edilen Necmettin Özbek ve suça ortak olduğu iddia edilen kardeşinin gözaltına alındığı belirtilmiştir. Haberde olay hatırlatılmış ve sanık olarak sıfat verilen Necmettin Özbek'in sorgusunda olay sırasında sarhoş olduğu belirterek, tartışmanın neden çıktığını bilmediğini söylediği aktarılmıştır. Haberde ayrıca Necmetti Özbek'in kardeşinin olaya hiç karışmadığını ileri sürmesine karşın fotoğrafta yüzünün açık olarak verilmesi gazeteci etiğiyle bağdaşmayacak bir tutum olarak değerlendirilmiştir. Haberde ayraca olayla ilgili iki kişinin daha arandığı belirtilmiştir. Ancak haberin sonunda ara başlık koyma gereği bile duyulmadan "Öte yandan" la başlanıp, fuhuş yaptıkları ileri sürülen 21 Romen kadının gözaltına alınmasıyla ilgili bilgileri içeren başka bir haberin gazeteci cinayetiyle ilgili haber içerisinde kullanılması Milliyet gazetesinin gazeteci Etili'nin öldürülmesine rutin bir habermiş gibi baktığını göstermiştir.

4.3.4. Cumhuriyet gazetesi

21 Eylül 1991 tarihinde gazetenin 3 üncü sayfasında, sol alt köşede sayfanın altında "Kısa kısa" başlığı adı altında verilen iki haberden altaki olanı Gündüz Etili'in ölümü ve cenazesiyle ilgilidir. Başlık kullanılmayan haberde işbortacılar tarafından bıçaklanarak öldürüldüğü kesin bir diller verilen Etili'nin cenazesi törenin yapıldığına ve törene basın mensupları ile Etili'nin aile yakınlarının katıldığına değinilmiştir.

Ancak bu kısa haberin hemen solunda yer alan gazetecilere saldırılarla ilgili habere sayfanın altında geniş ger ayrılmıştır. Spot dahil 5 sütun üzerinden verilen haberin başlığı "8 ayda 44 gazeteci saldırıya uğradı" şeklindedir. Haberde Basın Konseyi'nden yapılan açıklamadan yararlanılmıştır. Açıklamadan verilerin yer aldığı haberde, 1989 yılında 24 olayda 48, 1990 yılda 27 olayda 54 gazetecinin 1991'in ilk 8 aydında ise 21 olayda 44 gazetcinin saldırıya uğradığı aktarılmıştır. Haberde ayrıca Basın Konseyi'nin açıklamasına göre saldırıların genel itirbarıyla kamu görevlilerince yapıldığı kaydedilmiştir. Haberde Basın Konseyi'nin açıklamasına göre 1989 yılında 24 saldırı olayının 21'i, 1990'da 27 olayın 20'si,

1991'in ilk 8 ayındaki 21 saldırın 17'sinin kamu görelilerin gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Haberde doğrudan basın emekçilerini ilgilendiren bir konu hakkında yorumdan kaçınılması ise dikkat çekmiştir.

4.4. Halit Güngen (18 Şubat 1992)

2000'e Doğru dergisinin 22 yaşındaki muhbari Halit Güngen, 18 Şubat 1992'de derginin Bürosu'na gelen saldırgan veya saldırganlar tarafından 25 santimetre uzağından sıkılan kurşunla öldürülmüştür. Öldürülmeden önce 2000'e Doğru dergisine, "Hizbullah Çevik Kuvvet Merkezi'nde eğitiliyor" isimli bir haber yapan Güngen'in bu haberi derginin o haftadaki kapağı olmuştur. Haber dergide 2 tam sayfa olarak da yer almış, haberin yayımlanmasının ardından Güngen'e ve 2000'e doğru dergisine tehdit telefonları edilmiştir. Zaten Güngen'in ölümünden sonra da cinayeti Hizbullah örgütü üstlenmiştir.

2000'e Doğru dergisi de Güngen'in ölümünden sonra yaptığı haberlerde genç muhabirin yaptığı son haber nedeniyle öldürüldüğünü iddia etmiştir. Güngen cinayetinden yıllar sonra, JİTEM ile Hizbullah bağlantısını itiraf eden Jandarma Binbaşı Cem Ersever, gazeteci Soner Yalçın'a verdiği röportajda Güngen'i kendilerinin yani kontrgerilanın öldürdüğünü iddia etmiştir.

Halit Güngen'in öldürülmesine neden olduğu öne sürülen son haberi 16 Şubat 1992 tarihli 2000'e Doğru dergisinin kapak konusu olan, "Hizbullah Çevik Kuvvet Merkezi'nde eğitiliyor" başlığını ve "Güneydoğu'daki eylem bilançosu" üst başlığını taşıyan haberdir.

Derginin 8'inci sayfasından başlayan haberin spotu, "Diyarbakır'da Kontrgerilla üssü olarak bilinen Çevik Kuvvet 'te gece eğitimleri. Önderler katılıyor. Çevik Kuvvet Müdürü Koç: 'Doru değil'. Emniyet Müdürlüğü'nden bir bekçi: 'Geceyarısından sonra dincilere has, şalvarlı ve sakallı kişiler Müdürlüğe geliyorlar.' Hizbullahçılar, eski İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun bölgeye yerleştirdiği İslamcı polisler sayesinde Batman, Kızıltepe ve Diyarbakır'da örgütleniyorlar. Kızıltepe'de eğitim gören Hizbullahçılar'ı Özel Tim koruyor. Bölgedeki Hizbullah'ın lideri Hüseyin Velioğlu." Görüldüğü gibi spotta kesim ibareler kullanılmaktadır, iddialar ve savunmalar yer almaktadır. Daha sonraki yıllarda da hatta 2000'li yıllarda da AKP iktidarının bir döneminde İçişleri Bakanlığı yapan Abdülkadir Aksu İslamcı kadrolaşmada bulunmakla suçlanmaktadır. Haberin fotoğrafında Abdülkadir Aksu

kullanılmıştır. Fotoğrafaltı yazısında ise tanık gösterilmeden ama net bir ifadeyle Abdülkadir Aksu'nun İslamcı polislerin kadrolaşmasını sağladığı öne sürülmüştür.

Haberin başında öncelikle Hizbullah örgütünden kısa süre önce ayrıldığı iddia edilen ve ismi verilmeyen genç olduğu vurgulanan bir kişinin iddiaları bulunmaktadır. Öncelikle ismini vermeyen birinin iddialarına dayandırıldığından objektiflik konusunda şüphe uyandıran haberde, ve iddiaların sahibi kişiden, "2000'e Doğru'ya bilgi veren genç" olarak bahsedilmiştir. Haberde iddialarda bulunan kişiye dayandırılarak Hizbullah'a Diyarbakır'da Çevik Kuvvet Merkezi'nde ders verildiği, bunu Diyarbakır'da herkesin bildiğini söylenmiştir. İddialarda bulunan kişi kendisinin de bu derslere bir iki defa katıldığını iddia etmiştir. Ancak haberin devamında doğru bir yaklaşımda da bulunularak Diyarbakır Çevik Kuvvet Şube Müdürü Mehmet Koç'a cevap hakkı kullandırılmıştır. Mehmet Koç iddiaları "Bizim gizli saklı bir şeyimiz yok. Bu iddiaları ortaya atanlar kendilerini bilmeyen kişiler" şeklinde ifadelerle reddetmiştir.

Mehmet Koç'un açıklamasının ardından haberde yapılan yorumda, Diyarbakır Çevik Kuvvet Merkezi'nin yörede Kontrgerilla üssü olarak bildiği ve tırnak içinde 'örgüt üst düzey yöneticisi' olarak bilinen kişilerin sorgularının burada yapıldığı ifade edilmiştir.

Yorumun hemen ardından, Mehmet Koç'un bu söylenenleri reddeden ifadeleri tırnak içinde verilmiştir.

Haberin devamında 9'uncu sayfada Emniyet'te görevli bir bekçinin iddiaları yer almıştır. İsmi verilmeyen bekçinin, "Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nün arka kapısından onlarca sakallı ve kendilerine has şalvarlarıyla bazı kişiler saat 23.00-01.00 arasında ikişerli gruplar halinde girip çıkıyor. Geç saatlerde ve aralarında 5 metre mesafe bırakarak bu kişiler Emniyet Müdürlüğü'nde toplanıyorlar" şeklinde tırnak içinde verilmiştir. Geç saatlere vurgu yapılarak, iddia sahibinin mesleği de göz önünde bulundurulduğunda iddiaların doğruluğu konusunda okuyucu mantık çerçevesinde ikna edilmeye çalışılmıştır.

Haberin yer aldığı 9'ncu sayfada neredeyse bir sayfayı kaplayan kutusu ise Hizbullah örgütünün eylem bilançosunu yansıtmaktadır. Kutu haberin başlığı, "Son 7 ayda 12 ölü, 18 yaralama, 25 kundaklama" biçiminde üst başlığı, "Güneydoğu'daki Hizbullah'ın eylem bilançosu" şeklindedir. Kutuda derginin saptadığı Güneydoğu'daki Hizbullah

eylemlerinin bilançosu verilmiş, bölgedeki kaynakların listenin daha uzun olduğunu vurguladığı belirtilmiştir. Bilançoda imamlara, öğretmenlere, yurttaşlara, siyasi parti temsilcilerine yapılan ve ölümlere yaralanmalara yol açan saldırılar verilmiştir. Bilançoda tekel bayii, coco cola bayii gibi işyerlerine yapılan saldırılarda bulunmaktadır.

Haberin 10'ncu sayfadaki bölümünde, Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in bekçinin iddialarını reddeden sözlerine yer verilmiştir. Haberde şu şekilde kimin söylediği bilinmeyen, muhabirin yorumu olarak nitelenebilecek bir bölüm bulunmaktadır, "Hizbullahçılar, eski İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun bölgeye yerleştirdiği İslamcı polisler sayesinde Batman, Kızıltepe ve Diyarbakır'da örgütleniyorlar. Şu an bölgedeki polislerin çoğu dinci."

Aslında bu paragraf bir anlamda 2000'e Doğru dergisinin geliştirdiği üslubun tipik örneğidir. İddia sahiplerinin genel olarak ismini vermeyen dergi, cevap hakkıyla kimin söylediği gizli haber kaynaklarına ait iddialar arasında haberin akışı içinde birden tırnak içinde olmayan ibarelerle kimi, muhabirin/derginin iddiası olarak nitelenebilecek çarpıcı cümleler bulundurmaktadır. Bu haberde de Abdülkadir Aksu'yu itham eden ibarelerin de kimi söylediği belli değildir, kanıt da gösterilmemiştir. Kimsenin söyleyemediği bilineni dergi söylüyor intibasını okuyucuda uyandırma amaçlamaktadır.

Haberin devamında, Mardin Kızıltepe'de de bir grup yurtseverin(Siyasi Kürt hareketinin mensupları) tanıklığına dayandırılarak, Hizbullah üyelerinin kendilerine hibe edilen Vakıf'ta eğitim gördüğü ve onları başlarda Özel Tim'in koruduğu anlatılmıştır.

Haberde ayrıca Hizbullah örgütü üyelerinin İstiklal İlkokulu'nun bitişiğindeki Kuran kursu binasında eğitim gördükleri, Kuran kursunda üç ortaokul öğrencisinin orada yatıp kalktığı belirtilmiştir.

Haberde ayrıca, kaynak gösterilmeden, Hizbullah örgütünün üyelerinin eğitim gördükleri evlere girip çıkanların lüks araçlarla, başka yerlerden bölgeye geldiği iddia edilmiş, kırtasiye, kitapçı gibi dükkanların örgüt tarafından paravan olarak kullanıldığı belirtilmiştir.

Haberde yine kaynak gösterilmeden, Hizbullah örgütün ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerini örgütlemeye çalıştığı belirtilmiştir. Bunların dışında Kızıltepe'de açıkça faliyet

gösteren Hizbullah'ın İran'dan ziyade, Türk devleti tarafından özel tim tarafından desteklendiği iddia edilmiştir. Haberde, binlerce esnafın katıldığı kepenk kapama eylemlerine Hizbullah örgütünün üyelerinin katılmadığı propaganda içerikli kasetleri son sesine kadar açtıkları, Özel Tim ve polisin de büyük bir memnunlukla bunları memnunlukla izledikleri iddia edilmiştir.

Haberde bunların dışında ayrıca Hizbullahçıların seçtikleri belirli yerlerde kırtasiye veya kitapçı dükkanı açtıkları, bu yerlerin genellikle okulların güzergahı veya cami yakınları olduğu, Hizbullahçılar'ın başında Kızıltepe İlköğretim Şube Müdürü Abdülrezzak Yıldız olduğu anıldığı kesin ibarelerle ama kaynak belirtilmeden verilmiştir.

Haberde Tıltıhemke köyü imamı ile Ziya camii imamı ile birlikte Hizbullahçıların Kürt siyasal hareketinden olan kişilere cop, demir çubuk ve zincir kullanarak saldırdıkları, eylem sırasında Hizbullahçıları silahlı gözcülerin koruduğu iddiasında bulunulmuştur.

Haberde Kızıltepe Emniyet Müdürü Cevdet Demirbilek'e Hizbullahçıların faaliyetleri de sorulmuştur.

Sayfanın sağ alt köşesinde yer alan fotoğrafta, Hizbullah örgütü tarafından öldürülen SHP Nusaybin İlçe Sekreteri Oktay Türkmen'in naşının omuzlar üstünde taşınması görülmektedir.

11'inci sayfada Demirbilek, Özel Tim'in Hizbullahçılar'ın eğitim gördükleri evin önünde nöbet tutmaları iddiasını yalanlarken, "Biz herhangi bir yasadışı eyleme izin vermeyiz" demektedir. Kızıltepe'de, "Yurtsever imamlar, PKK'ye karşı direnişe katılın. Korkmayın. Camilerde, vaazlarınızda Apo'nun bağımsızlık ve özgürlük yalanını anlatın" şeklinde yazan Kürdistan Yurtsever Dindarlar Birliği imzalı bildirilerin dağıtılması konusunda "Haberim yok" açıklaması yapmaktadır.

Haberde bölgedeki Hizbullah'ın lideri olarak tanıtılan Hüseyin Velioğlu'na geniş yer ayrılmıştır. Haberde, Hüseyin Velioğlu'nun, Batman'ın Gerçüş ilçesinden olduğu, uzun süre Diyarbakır'ın Kaynartepe mahallesinde oturduğu, Humeyni'nin İslami çizgisine yakın Tevhid, Yeryüzü ve Objektif dergisindeki yazılarının bulunduğundan yazılmıştır. Buradan Hizbullah lideri hakkında dergi istihbaratı tarafından derin araştırma yapıldığı

anlaşılmaktadır. Haberde ayrıca İslami çevrelerin Velioğlu'nun eylemlerini desteklemediklerinden bahsedilerek, dindar kesimim genelinden Hizbullah'ın ayrı olduğu iddia edilmek istenmiştir.

Haberde, PKK lideri Abdullah Öcalan'la ilgili Hüseyin Velioğlu'nun, aynı okulda okumak, tanışmak gibi iddialarının araştırıldığı ve doğru olmadığının saptandığı belirtilmiştir. Güngen'in haberde bu noktaya değinmesi PKK hareketine karşı olumlu bir bakışı olduğunu göstermektedir.

Haberde, Hizbullah örgütünün gelişimine de, "Hizbullah'ın kökeni Batman'da 1980 öncesi Milli Türk Talebe Birliği içinde yer alan aşırı dinci gruplara dayanıyor. Bu kesim 12 Eylül'den sonra dinci gençlik içindeki yerini sağlanmışlaştırdı. Bu kesim 12 Eylül'den sonra dinci gençlik içindeki yerini sağlamlaştırdı. Çalışmalarını daha çok camilerde, Kuran kurslarında, İmam Hatip liselerinde ve benzeri okullarda sürdürdüler. Militanlarını İran'daki kamplara göndererek eğittiler" şeklinde yer verilmiştir. Haberde Hizbullah'a İran'ın yardım yaptığı vurgusunun sıklıkla kullanımı, Halit Güngen'in 2000'e Doğru derginin, Kemalist kesimlerle şeriat konusu bağlamında paralel bakış açılarına sahip olduklarını göstermektedir.

Haberde Diyarbakır'daki Hizbullah lideri Şevket Börü hakkında da, Bingöllü olduğu, eskiden ciğercilik yaptığı, çevresinde lümpen biri olarak tanımlandığı, soyadını Velioğlu olarak değiştirdiği gibi bilgiler verilerek ve küçümser bir biçimde bahsedilmiştir.

Ayrıca haberde Şevket Velioğlu'yla birlikte hareket eden Hacı Beyançık'ın işadamı Mehmet İçkale'nin yanında çalıştığı, İçikale'in yıllarca Türkiye'de yıllarca İçişleri Bakanlığı yapmış olan Abdülkadir Aksu'ya çok yakın olduğu iddia edilmiştir.

Haberin altında yer alan bu sayfadaki fotoğrafta ise, Hizbullahçılar tarafından öldürülen SHP Nusaybin İlçe Sekreteri Oktay Türkmen'in eşinin cenaze törenindeki fotoğrafı bulunmaktadır. Fotoğraf dramatik bir estantaneyi yansıtmaktadır ve okuyucunun doğrudan duygularına hitap etmektedir.

Haberin son bölümü 12'nci sayfada bulunmaktadır. Bu sayfada bulunan iki fotoğraftan birinde Diyarbakır'da öldürülen Abdülsamet Çetin diğerinde İdil'de öldürülen Mikail Bayra'nın fotoğrafları bulunmaktadır.

Haberde Diyarbakır'da özellikle Bağlar semtimde Hizbullahçılar'ın düzenli şekilde toplandıkları bir çok ev olduğu, geceleri bazı camilerde akşam namazından sonra toplanıp eğitim gördükleri eğitim verenlerin esnaf olarak bilinen kişiler oldukları iddia edilmiştir.

Eğitimlere çocukların da katıldığı belirtilerek, eğitimlere katılan ve haberde ismi verilmeyen bir çocukla kısa röportaj yapılmıştır. Kısa röportajda çocuğa eğitimlerde "PKK'yle ilgili ne denildiği" sorulması ilginçtir. Bu haberi hazırlayan Halit Güngen'in bölgede iki örgüt arasında hakimiyeti almak için bir iktidar mücadelesi olduğu bakış açısına sahip olduğu fikrini uyandırmaktadır.

Haberde Hizbullahçılar'ın Diyarbakır'daki görüşme ve toplanma yerlerinden birinin de "İlim" kitabevleri olduğu bu adla Diyarbakır'da Melikahmet ve Balıkçılarbaşı semtlerinde üç tane kitabevi olduğu, Bölgede özellikle Siirt ve Batman'da "İlim Kitabevi" adında onlarca dükkan olduğunun kaydedilmesi, Hizbullah örgütünün geniş şekilde araştırıldığının göstergesidir.

Haberde, "Kotrgerilla PKK ile İnananları Karşı Karşıya Getirmek İstiyor" şeklinde ismi verilmeyen bir Hizbullahçının sözünün ara başlığa çekilmesi, derginin PKK'ye karşı olumlu bakış açısının ve devlete karşı tepkisinin göstergesidir.

Arabaşlığın altında geniş şekilde "bir Hizbullahçıyla" yapılan kısa röportaja yer verilmiştir. Hizbullahçı örgütünün adı kullanılarak kontrgerillanın PKK'ye karşı eylemler yaptığını öne sürmüştür. Dindar örgütlerin devletle işbirliği içinde olduğunu söyleyen Hizbullahçı kendilerinin güçlerini "Allah'tan ve onun kutsal kitabından" aldıklarını söylemiştir. Hizbullah ile PKK kamplarının Bekaa'da yan yana olduğunu iddia etmiştir. Özel Tim'in bölgedeki mücadeleyi kırmak için PKK kılığında inananları, Hizbullah kılığında PKK sempatizanlarını öldürdüğünü öne sürmüştür. Hizbullah ile PKK arasında çatışma olmadığını iddia eden Hizbullahçının İdil ve Midyat çevresindeki PKK ile Hizbullah çatışmasının PKK'nin Hizbullah'ın barınmasına engel olmasından kaynaklı en başta PKK'nin Hizbullahçı bir baba ve oğlu öldürmesiyle başladığı görüşü haberde verilmiştir.

Hizbullahçıya İran'la Hizbullah ilişkisi de sorulmuştur. Hizbullahçının bu konuda, "İran'a her zaman bağlıyız" şeklinde sözlerinin yer aldığı ifadeleri tırnak içinde verilmiştir. Haberde bunların dışında, Hizbullahçının dergi, gazete faliyetlerine boş zaman olarak baktığı

şeklinde görüşünün yer alması okuyucuda Hizbullah'a karşı küçümser bir bakış açısı belirlemesi için verilmiştir. Haberin sonunda da Hizbullah üyesi Salih Kavak'ın öldürülmesine değinilmiş, Salih Kavak'ın, Abdülsamet Çetin'i öldürdüğü iddia edilen Bedrettin Kavak'la karıştırılarak yanlışlıkla öldürüldüğü bilgisi verilmiştir. Burada cinayeti kim işlediği, öldürülmeden önce Hizbullahçı Bedrettin Kavak'la tartışan Abdülsamet Çetin hangi örgütün sempatizanı olduğu konusu okuyucunun yorumuna bırakılmıştır. Aslında Salih Kavak'ın PKK tarafından Bedrettin Kavak'la karıştırılarak yanlışlıkla öldürüldüğü fikri üstü kapalı şekilde verlimiştir.

4.4.1. 2000'e Doğru dergisi

23 Şubat 1992'de 2000'e Doğru dergisinin kapağında Halit Güngen'in fotoğrafı vardır. Derginin üstünde solda sarı zemin üstünde mavi harflerle, "2000'e Doğru'ya kurşun işlemez" yazılmıştır. Sayfanın altında ise önce siyah gölgeli sarı harflerle "Bahar Operasyonu'na hazırlık…" altında siyah gölgeli yeşil harflerle, "Elimiz Hizbullah-Konranın yakasında" yazmaktadır. Derginin büyük bölümü de Halit Güngen cinayetine ayrılmıştır.

Elimiz Hizbullah-Kontranın yakasında" başlıklı ana başlığa sahip Halit Güngen cinayetle ilgili haberler 8-9-10-11-12-13-14-15-16-17 sayfalarda yer bulmuştur.

Sekizinci sayfadan başlayan haberin başlığı ve "Bahar Operasyonu" şeklindeki üst başlığı aynıdır. Sayfada Halit Güngen'i hastanede ağır yaralı biçimde, kanlar içinde yatarken gösteren bir fotoğraf geniş şekilde kullanılmıştır. 9'uncu sayfada cenazeye katılan geniş kitleyi gösteren iki fotoğraf bulunmaktadır.

Haber 8'inci sayfada haberin spotu, "Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er: "Hizbullah üzerinde duruyoruz. Bir gazeteci: "Olay günü saldırıdan yaklaşık üç saat sonra gazetemize telefon eden ve çok düzgün Türkçe konuşan biri, "Hizbullah adına arıyorum. Biz öldürdük, Bunun arkası gelecektir" deyip telefonu kapattı." Şırnak'ta şimdiye kadarki en kitlesel cenaze töreni Halit Güngen'in. Halit halkının yetiştirdiği kararlı devrimci bir aydınlanmacı, gerçek bir enternasyonalist. Polisin saptırma çabaları senaryonun bir parçası. Diyarbakır ve İstanbul'da gazetecilerin protestosu… Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu Perinçek: "Devlet ortaçağın karanlık güçleriyle işbirliği yapıyor. Cizre'de iki Hizbullahçının öldürülmesi üzerine devlet terörü 2000'e Doğru'ya kurşun işlemez" şeklindedir.

Soft dille yazılan haberde, Halit Güngen'in öldürüldüğü 200'e Doğru dergisinin Diyarbakır bürosunda yapılan basın açıklamasına yer verilmiştir. Haberde şair Yılmaz Odabaşı'nın Güngen'in öldürülmesi yerine onun yerine görevi devraldığı belirtilmiştir.

Haberde, Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu Perinçek'in, "Halit'in masasına oturduk. Buradan katillere meydan okuyoruz" diye başlayan "Nöbeti devralmaya geldi. Ankara ve ve İstanbul personelinden de arkadaşlar da burada bulunacaklar da bu Bahar döneminde Kürt halkıyla aynı kaderi paylaşmak için burada bulunacaklar." şeklinde cümlelerin yer aldığı açıklamalarına yer verilmiştir. Açıklamadan da anlaşılacağı gibi 2000'e Doğru dergisine yapılan saldırı, derginin ilişkili olduğu Sosyalist Parti'ye yapılan bir saldırı olarak görülmüştür.

Perinçek'in tırnak içine alınan açıklamalarının sonunda ise "Elimiz Hizbul-Konra'nın yakasında" diye kimin söylediği belli olmayan bir cümle bulunmaktadır. Bu cümlenin ardından "Basına sıkılan kurşun" şeklinde ara başlık gelmektedir. Ara başlığın altında 28 Ocak 1992 tarihinde son Milli Güvenlik Kurulu'nda bir valinin, "Basın 6 ay sessiz kalsa biz bu işi hallederiz" dediği iddia edilmiştir. Toplantının ardından da Bahar taarruzunun ilan edildiği basını susturmak için de bu taarruz kapsamında Halit Güngen'in öldürüldüğü söylenmiştir.

Haberin 9'uncu sayfadaki devamında cinayetin ardından olay yerine gelen polisin tavrının gayri ciddi olduğu öne sürülmüştür. Haberde, "Polisler dergi bürosunda bütün eşyaları dağıttılar. İzler silindi. Büroya koşup gelen gazeteciler Asayiş Şube Müdürü Kahraman Koçak'a 2000'e Doğru'nun son sayısının cinayetin ipucunu verdiğini söylediler. Ama polis ısrarla, zanlı olarak diğer muhabirimiz Ahmet Sümbül'ün üzerinde duruyordu. Polis İstanbul'dan bilgi almak için arayan 2000'e Doğru yöneticilerine, 'Bizim daha önemli işimiz var' derken, basına 'siyasi cinayet değil' mesajı veriyordu" denilerek, polis üzerinden devletin tutumu eleştirilmektedir. Haberde, Ahmet Sümbül'ün gece yarısı evi basılarak gözaltına alındığı, "İşkence yapılmasını istemiyorsan Halit'i öldürdüğünü kabul" şeklinde tehdit edildiği kaydedilmiştir. Polisin İHD'yi de arayarak Sümbül'ü katil olarak sunduğu söylenmiştir Haberde Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in de gazetecilerle ilk defa yakın temas sağlayarak baş sağlığı dilemesi ve Ahmet Sümbül'ün gözaltına alınmasını,

Ahmet Sümbül'ün alkollü olmasını ileri sürmesi üzerinden savunması eleştirilmiştir. Sümbül'ün Ramazan Er'e alkollü olmadığını söylemesi de haberde yer bulmuştur.

Ramazan Er'in Er'in faili meçhuller konusundaki değerlendirmelerinin de eleştirildiği haberin 10'uncu sayfadaki devamında Halit Güngen'in Kuzey Irak'ta peşmergelerle birlikte çekilmiş fotoğrafı yer almıştır. Fotoğrafın altında Güngen'in bölgede ayak basmadık yer bırakmadığı kaydedilmiştir. Sayfada ayrıca Turan Dursun'un fotoğrafı bulunmaktadır ve altında, "2000'e Doğru'ya kurşun işlemediği Turan Dursun örneğinde görüldü. Milyonlara maloldu" şeklinde derginin fikirlerinin toplum tarafından kabul gördüğü iddiasının bulunduğu bir fotoğraf altı yazısı bulunmaktadır. Sayfanın sol altında ayrıca geniş şekilde açılmış, 200'e Doğru Ankara Bürosu çalışanlarının gözaltına alındıkları Emniyetten çıkışlarını gösteren fotoğraf yer almıştır. Fotoğrafı üstündeki yazında "Büroda silah bulundu diye gözaltına alınıp işkence yapıldı. Değil tabanca, mitralyöz bulundurmak hakkımız" yazmaktadır. Bu cümle derginin, çalışanlarını devletin korumadığını, derginin devleti karşılarında gördüğünü ve artan saldırılara karşı kendi kendilerini savunmaları gerektiği anlamlarını barındırmaktadır.

Haberde ise Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in "50'yi aşkın kişinin faili meçhul cinayete maruz kalmasını nasıl değerlendirdiriyorsunuz?" sorusuna "Bu cinayetler yeni hükümetle birlikte arttı. Amaçları kitleleri belli bir gerginliğe getirip harekete geçirmek" şeklinde verdiği karşılık ilginç olarak nitelenerek verilmiştir.

Haberin devamında, 2000'e Doğru Genel Yayın Yönetmeni Ferit İlsever'in Diyarbakır'da yaptığı basın toplantısında söyledikleri aktarılmıştır.

İlsever'in yaptığı açıklamada Abdülkadir Aksu'nun İçişleri Bakanı olduğu dönemden itibaren polisin karakterinin değiştiği, polisin cinayeti aydınlatma görevinin üzerinden kalkamayacağı ve polisin 2000'e Doğru dergisiyle uğraştığı vurgulanarak, hükümet ve Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü faili meçhul cinayetlerden sorumlu tutulmuştur.

Ferit İlsever'in açıklamasında, "Cinayeti soruşturmak üzere dergi bürosuna gelen bir komiser, 'Bu dergiye yönelik bir saldırı. İçeride Halit Güngen değil, başka biri olsaydı o öldürüldü' derken olayın soruşturması Asayiş Şubesi tarafından yürütülmesi" şeklinde yer

alan iddia da derginin Genel Yayın Yönetmenin suçlamasına kanıt olarak gösterilmesi işlevini görmektedir.

Haberde, "Şırnak'ta Görülmemiş Cenaze Töreni" ara başlığının altında duygusal ifadelerle cenaze töreni aktarılmıştır. Şöyleki, "Mem û Zin filminin yas sahnesi gibiydi tıpkı. Cizre'den Şırnak'a girme noktasına toplanmış binlerce kişi, tepeden aşağıya aktılar. Kadınlar başlarındaki allı yeşilli leçekleri çıkartıp, siyahları bağladılar."

Haberde Şırnak'ın cinayeti duyunca ayağa kalktığı, okulların boykot edildiği, cenaze günü ise kepenklerin açılmadığı, Halit Güngen'in evine giden öğrencilerin ve Güngen'in arkadaşlarının Güngen'i anlatan konuşmalar yaptığı aktarılmıştır. Halit Güngen'in evinin önünde başlayan cenaze kortejinin giderek büyüdüğü 10 bin kişiye yükseldiği belirtilmiş, Şırnak'ta daha önce böyle cenaze görülmediği şeklindeki ifadeler yerel siyasetçilerin ağızlarından aktarılmıştır.

"Mahalle aralarından ağlayarak gelenler korteje girip disiplinli şekilde sloganlar." Cümlesiyle de bölgedeki siyasi örgütün siyasi gücünün büyüklüğünü ve halk üzerindeki etkisini ifade eder niteliktedir.

Ayrıca cenazede, Kahrolsun Kontrgerilla, "Şehide Namıre" biçiminde Kürtçe ve Türkçe sloganlar atıldığı ifade edilmiştir.

Haberin fotoğraf kullanılmayan 11'inci sayfadaki devamında ise, Halit Güngen'in cenazesi Cizre Sosyalist Parti ilçe yöneticisi Mehmet Balcal'ın gözlemlerine dayandırılarak verilmiştir. Güngen'in 15 bin kişilik bir kitle tarafından uğurlandığı, Şırnak'ta iki gün boyunca kepenklerin açılmadığı bilgisi verilmiştir. Haberde Halit Güngen'in cenazesinde bir tek Güngen'in annesinin ağladığı onun da "Devlete ağladığını gösterme" biçiminde uyarıldığı belirtilerek direkt devlet karşıtı bir tutum takınılmıştır. Halit Güngen'in herkese nasip olmayacak şekilde şehit olduğu şeklinde haberden çok siyasi bildiri dilini taşıyan epik bir dil kullanılan haberde ayrıca cenaze törenine polis tarafından müdahale de olmadığı belirtilmiştir. Haberde kortejin disiplinli olduğu tekrar tekrar verilmesi ise dikkat çekicidir.

Bu sayfada özellikle sayfanın üst bölümünde neredeyse sayfanın dörtte üçünü kapsayan oranda Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu Perinçek'in, Güngen'in Şırnak'ta

yapılan cenaze töreninin ardından Diyarbakır'da 2000'e Doğru dergisi bürosunda yaptığı basın açıklaması geniş şekilde verilmiştir. Perinçek'in açıklamasında, "Devlet her türlü haklılık temelini yitirmiş durumdadır. Bu çok öneli bir noktadır" ayrıca "Burada tehdit, ölüm hayatın bir parçası haline gelmiştir; insanlar ekmek yer gibi, el sıkışır gibi ölüyorlar. 'Faili meçhul' kibar bir kelime. Faili meçhul değildir. Kontrgerilla'dır. Devletin yer altı örgütü olarak Kontrgerilla'nın cinayetleri Ocak'tan bu yana 50'ye yaklaştı. Geçen yıl toplam 40 civarındaydı" gibi ifadeler yer almıştır. 2000'li yıllarda milliyetçi bir siyasi çizgi izleyen ve Kürt halkına karşı son derece mesafeli davranan Perinçek'in yaptığı açılamada Vedat Aydın gibi Kürt siyasetçilere yapılan cinayetleri hatırlatası ve "Erdal İnönü ile görüştüğüm zaman da kendisine tarihte birkaç kez Kürt isyanlarının bastırıldığını ama Kürt sorunun çözülmediğini söyledim. Askeri başarı aranıyor. Geçmişte de iş bitmez. Çünkü halk gerçeği var ortada" demesi dikkat çekicidir.

Derginin 12'nci sayfasındaki haberin devamının üstünde solda ise Halit Güngen'in hazırladığı son haber olan 2000'e Doğru'nun bir önceki sayıdaki "Hizbullah Çevik Kuvvet Merkezi'nde eğitiliyor" kapağının fotoğrafı bulunmaktadır. Altındaki yazıda, "2000'e Doğru'nun geçen haftaki sayısı. Cinayetin en önemli ipucu. Diyarbakır Asayiş Müdürü Kahraman Koçak, 'Nasıl buluyorlar bu bilgileri?' diyor dergiyi okurken. Dergimizin kapağında yer alan fotoğrafta 16 Şubat 1969 Kanlı Pazar olayları sırasında çekilmiştir. Devlet gençiliğin yükselen anti-emperyalist mücadelesini engellemek içi gericileri 6. Filo'yu protesto eden on binlerin üzerine saldırtmıştı" yazmaktadır. Bu sayfada da cenaze töreni anlatılmaya devam edilmiştir. Doğu Perinçek'in açıklamlarına yine yer verilmiştir. Cenazeye gazetecilerin de katıldığı kaydedilmiştir.

Haberde "Cizre'de Hizbul-Kontra Terörü" ara başlığının altında "Bölgede devlet terörü giderek yoğunlaşıyor. Devlet kullanabileceği bütün araçları gündeme sokmuş durumda. 20 Şubat Perşembe günü Cizre'de altı değişik kontrgerilla bildirisi dağıtıldı" gibi subjektif değerlendirmelerle devlet ve kontgerilla örgütlenmesi eş tutulmuştur. Haberde sosyalist düşünür Sadun Aren ile Feridun Yazar'ın PKK'yi eleştiren sözlerinin fotokopiyle çoğaltılıp dağıtıldığı kaydedilmiştir. Haberde Cizre'de Mehmet Zeki Atak isimli bir imamın öldürüldüğü ve öldürülmeden önce bir ay boyunca taraftarlarıyla geç saatlere kadar toplantılar yapan imamın gözlendiği iddia edilmiştir. Daha sonraki sayfada bu imam Hizbullah lideri

olarak tanımlanacaktır. 12'nci sayfanın üstünde ise sağ taraftan 2 sütün üzerinde neredeyse yurakırdan aşağıya sayfanın sonuna kadar geniş şekilde verilmiş ve çerçeve içine alınmış, "Halit'in görevini devralıyorum" başlıklı "Devrimci Şair Yılmaz Odabaşı" üst başlıklı haber bulunmaktadır. Haberde, 2000'e Doğru dergisi Diyarbakır bürosunun başına geçen şair Yılmaz Odabaşı'nın Halit Güngen'in fotoğraf makinasını, yarım bıraktığı haberleri devraldığına dair açıklamaları bulunmaktadır.

Derginin 13'üncü sayfasında ise üstte Halit Güngen'in Bayrampaşa Seçim Çalışmaları Sırasında Sosyalist Parti yürüyüşünde gözüktüğü fotoğraf yer almıştır. Fotoğrafta ön planda çocuklar bulunmaktadır. Çocuklar fotoğrafta umudu ve geleceği sembolize etmektedir. Sayfanın altında ise Halit Güngen için 2000'e Doğru dergisi İstanbul bürosu önünde düzenlenen tören görünmektedir.

Haberde ise Zeki Atak isimli Hizbullah liderinin öldürülmesinden sonra Cizre'ye çok sayıda polis ve panzerin sevk edildiği kaydedilmiştir. Hizbullahçıların mahalle aralarında dolaşıp halkı silahla tehdit ettiği iddialarında bulunulmuştur. Atak ve aynı arabada öldürülen Sait Türk'ün cenazesine katılanların yalnızca gözleri görülecek şekilde kırmızı poşiler bağladıkları belirtilmiştir. Sayfada "Koruculuktan sonra Hizbullah" arabaşlığının altında ise koruculuk uygulamasının zayıflamasından sonra baş bir Orta Çağ kurumunun devlet desteğinde kurulduğu iddia edilerek, Hizbullah'ın devlet tarafından kurulduğu öne sürülmüştür. İran'da eğitim gören Hizbullah üyelerinin polis ve Kontrgerilla tarafından halkın üzerine salındığı kaydedilmiştir. Haberde, "Hizbullah, Kontrgerilla'nın ad değiştirmiş bir hali değil ayrı bir güç. Devlet, 1969'larda yükselen anti-emperyalist gençlik hareketini bastırmak için nasıl şeriatçıları polis desteğinde gençlere saldırttıysa, bu kez de aynı senaryoyu Kürt halkına karşı uyguluyor" denilmiştir.

Haberde bunların dışında Hizbullah'ın en yoğun faaliyetlerinin bulunduğu Batman'da 15-25 yaşlarında çok sayıda kızın özel olarak eğitim alarak gerilla olmak üzere Kuzey Irak'a gönderildiği iddiasında bulunulmuştur.

Haberde dönemin Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in de açıklamalarına eleştirilerek yer verilmiştir. Haberde, Ramazan Er'in cinayet sonrası "2000'e Doğru'nun sorusu üzerine, "Hibullahçılar da kim? Yanıltmak için böyle iddialar atıyorlar" dediği

hatırlatılarak bir hafta sonra, "Hizbullah üzerinde duruyoruz" demesi eleştirilmiştir. Ramazan Er'in, Hizbullah Diyarbakır sorumlusunun 2000'e Doğru'da Şevken Börü(Velioğlu) şeklinde açıklandığını söylediği de kaydedilmiştir.

Haberde Milliyet muhabiri Namık Durukan'ın devlet içinde şeriatçı bir örgütlenme olduğu, Diyarbakır'da kimi kurum üst düzey yöneticilerinin de bu örgütlenme içinde olduğuna ilişkin duyular bulunduğunu söylemesi ve bunun olup olmadığını Ramazan Er'e sorması aktarılmıştır.

Haberin 14'üncü sayfadaki devamında ise Ramazan Er'in cevabı tırnak içinde, "141-142-163 kalkmıştır. Bizim böyle bir istihbaratımız yoktur" şeklindeki cevabı aktarılmıştır. Haberde Abdülkadir Aksu zamanında Diyarbakır polisinde şeriatçıların çoğunlukta olduğu, yeni Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın Emniyet Genel Müdürü olunca şeriatçı oldukları iddiasıyla birçok polis yöneticisini görevden aldığı hatırlatılarak, Diyarbakır'da polislere yönelik bir soruşturma olup olmadığını soran 2000'e Doğru Haber Müdürü Adnan Akfırat'a Er'in"Biz Atatürk ilkelerine bağlıyız… Ben Allah'ın vekili değilim. Namazında niyazında olan insanları engelleyemem" şeklinde cevap verdiği ifade edilmiştir.

Haberde ayrıca Ramazan Er'in Mardin Kontrgerillası hakkındaki soruya, "İstihbarat şubemizde çalışmamız var" şeklinde cevap verdiği kaydedilmiştir. Haberde bu cevaba yer verilmesi devletin de kontrgerillanın varlığını kabul ettiği anlamını yaratmak içindir.

Sayfanın sağındaki çerçeve içine alınmış yukardan aşağı iki sütun yer ayrılmış ve Halit Güngen'in portre fotoğrafının verilmiş, "Halit Güngen Kürt 68'lisi" başlığını taşıyan bölümde Güngen'in hayat hikayesi anlatılmıştır. Hayat hikayesinde Halit Güngen'in Kürt ve devrimci kimliği sıklıkla vurgulanmıştır. Bitmez tükenmez enerjisi olan bir gazeteci olduğu ifade edilmiştir.

15'inci sayfada ise Halit Güngen'in daha sonra ABD işgalinin ardından Irak Cumhurbaşkanı olacak Kürt lider Talabani ile görüşmesin yer aldığı fotoğraf bulunmaktadır. Fotoğrafaltı yazısı, "Irak'ı avucunun içi gibi bilirdi. Talabani ile görüşmesi olay olmuştu" şeklindedir.

Sayfanın, yukardan aşağıya büyük bölümünü, "Diyarbakırlı Meslektaşları Halit'i anlatıyor" başlığını taşıyan Güngen'in gazeteci arkadaşlarının onun hakkında söylediklerinden oluşan haber kaplamaktadır. Haberde, Milliyet gazetesi muhabiri Namık Durukan cinayetle ilgili, "Halit'in öldürülmesi bir rastlantı değil, Planlanıp uygulamaya konmuş bir cinayettir" demiştir.

Hürriyet muhabiri Faruk Balıkçı ise Halit Güngen'in iyi bir gazeteci olduğunu şöyle anlatmaktadır, "Halit'le dört ay önce Kuzey Irak'ta Talabani görüşmesi sırasında tanıştım. Oradaki soruları ve sonrasıyla Halit olay yaratmıştı. Talabani, Halit'in sorusu üzerine, "Emperyalistler çıkarları için buraya geldiler" demişti. Dergide yayımlandı. Talabani İstanbul'da basın toplantısında bunları yalanladı. Halit'i suçladı. Oysa Halit doğruydu. Talabani yanlış. Ben görüşmeyi teybe kaydetmiştim. Çözüp verdim Halit'e."

Devlet yanlısı bir yayın çizgisine sahip yerel gazete olan Diyarbakır Söz gazetesi muhabiri Hüseyin Çelik de Halit Güngen'in öldürülmesi konusunda, "Bütün basının kanısı aynı. Bu bir Hizbullah Kontra cinayeti. Bakın Diyarbakır'daki bütün faili meçhul cinayetlerde aynı yöntem var. Tek kurşun" demiştir.

Sabah gazetesi muhabiri Enver Seviş ise Halit Güngen'in idialistliğinden ve farklı fikirlere sahip gazetecilerden bile saygı görmesinden bahsetmiştir. Seyiş, Güngen hakkında şunları söylemiştir: "Halkı için devrim için gazetecilik yapıyordu. Cesurdu, çok karalıydı. Hep söylerdi, 'Gazeteciliğimle gerilla gibi mücadele edeceğim' diye. Çok çalışkandı. Yaşasaydı çok başarılı bir gazeteci olacaktı. Herkesle çok iyi bir diyaloğu vardı. …Ona fikir olarak çok uzak olan gazeteciler bile yaşaması için olağanüstü çaba harcadı."

Sayfanın altında ise 8'inci sayfadan başlayan haber bu sayfada da devam etmektedir. 'Mitralyöz bulundursak azdır" ara başlığının ardından 2000'e Doğru dergisine sürekli tehdit telefonları geldiği aktarılmıştır. Doğu Perinçek'in derginin Ankara Bürosu'ndan silah çıkmasıyla ilgili yorumları aktarılmıştır.

16'ncı sayfanın en üstünde polisin 2000'e Doğru dergisindeki arama sonrasında Diyarbakır bürosunun dağınık görüntüsü bulunmaktadır. Altındaki fotoğrafta ise Halit Güngen'in öldürüldüğü, yerlerdeki kan izlerinin silinmediği köşe görülmektedir.

Haberde 2000'e Doğru Haber Müdürü Adnan Akfırat, Emniyet Müdürü Ramazan Er'e derginin korunmasını ve silah ruhsatı verilmesini istediği belirtilmiştir. Er'in ise ruhsat vermek konusuna yanıt vermediği, dergiye istenirse gündüz bile koruma verileceğini söylediği ifade edilmiştir.

13 Şubat Çarşamba günü Diyarbakır bürosunu arayan bir şahsın Hizbullah ve Ataköy Lisesi'nde şeriatçı propaganda haberini gerekçe göstererek "dergiyi havaya uçuracaklarını" söylediği iddia edilmiştir. Cumartesi günü ise büronun kapısına "Kafanızı koparacağız" diye yazıldığı hatırlatılmıştır. Halit Güngen vurulmadan 24 saat önce telefon konuşması yaptığı Perincek'e, "Birkaç gündür tehdit almıyoruz. Bir şey yapacaklar diye kuşkulandım" dededeği belirtilmiştir.

Sabah muhabiri Lamia Torunlu'nun Diyarbakır'da her zaman gazetecilerin takip edildiğini, ancak Cumartesi günü Halit Güngen'le birlikte göze sokularak takip edildiğini söylediği bilgisi verilmiştir.

"Basında tepkiler" ara başlığının altında ise basında çeşitli köşelerde cinayetin protesto edilmesi işlenmiştir. Haberde ilk olarak, Basın Konseyi Başkanı ve Hürriyet gazetesi Başyazarı Oktay Ekşi'nin gazetesinde 21 Şubat'ta yazdığı yazı yer almaktadır. Ekşi'nin, yazısında, Halit'in de sırf, başkalarının beğenmediği görüşleri benimsediği için öldürdüğü sonucuna vardığını yazdığı belirtilmiştir. Ekşi'nin yazısında, Halit Güngen'in Abdiği İpekçi'den, Hasan Fehmi'den Zeki Bey'den, Ahmet Samim'den, Çetin Emeç'ten farklı görmediği yer almıştır. Ekşi'nin Halit Güngen için ortalığın yukarda sayılan cinayetler gibi ayağa kalkmamasını eleştirdiği ifade edilmiştir.

20 Şubat tarihli Cumhuriyet gazetesinin, "Olayların Ardındaki Gerçek" köşesinde, "Diyarbakır'da bu kez bir meslektaşımız 2000'e Doğru dergisi muhabiri Halit Güngen yaşamını yitirdi' denilerek, son dönemde gelişen, 'şiddet eylemleri' için, 'Öncelikle Suriye, sonra örneğin Tebriz civarındaki üslerle İran, son dönemde de ucundan Irak" şeklinde yorum yapıldığı ifade edilerek, Cumhuriyet gazetesinin Halit Güngen cinayetini Türkiye'ye komşu ülkelere bağladığı belirtilmiştir.

Meydan gazetesi yazarlarından Tahla Akyol'un ise yazısında 2000'e Doğru dergisine daha önce gelen tehditlere değindiği ve Kontrgerilla'yı sorguladığı ifade edilmiştir.

Cüneyta Arcayürek'in de Bugün gazetesindeki köşesinde Halit Güngen'in öldürülmesinin diğer gazetecileri korkuttuğu vurgulanmıştır. Bölgede silaha silah düşüncesi çerçevesinde gazeteci cinayetlerine karşın PKK'in silaha sarıldığı vurgulanmıştır. sarılındığı belirtilerek Güngen alttan alta PKK'li militan olduğu anlatılmaya yaratılmaktadır.

Uğur Mumcu'nun ise 21 Şubat tarihli köşesinde, "Kürt İslamcığı" başlıklı yazısında Hizzbullah örgütüne dikkat çektiği belirtilmiştir.

17'nci sayfanın üstünde 2000'e Doğru dergisini arayarak, bizzat derginin bürosuna gelerek, başsağlığı dileyenlerin ve Halit Güngen için İstanbul'da yapılan törene katılanların isimleri yer almaktadır. Listede devlet bakanlarının, dönemin milletvekillerinin yanı sıra, Gürbüz Çapan gibi siyasetçiler ve Sunay Akın gibi şairler yer almıştır. Bu haberin kalın siyah çerçeve içine alınmış kutusunda ise dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in 2000'e Doğru dergisine gönderdiği başsağlığı mesajı "Asla amaçlarına ulaşamayacaklar" şeklinde başlık seçilerek verilmiştir. Başbakan'ın Halit Güngen'in basın şehidi şeklinde niteleyen mesajına "Asla amaçlarına ulaşamayacaklar" şeklinde Demirel'in söylediği belirten başlık seçilmesi çelişkilidir. Çünkü dergi Halit Güngen cinayetiyle ilgili haberlerinde Devlet'i Halit Güngen'in katili olarak göstermiştir. Bu başlık bir anlam karmaşası yaratmaktadır.

Sayfanın alt kısmında sayfanın üçte birlik bölümüne denk gelecek büyüklükte ise fotoğrafla birlikte Diyarbakır'daki gazetecilerin protesto yürüyüşünün haberi yer almıştır.

Diyarbakır Valiliği'ne yürüyen gazetecilerin Vali Vekili Ali Küçükaydın'la görüştüğü kaydedilmiştir. 2000'e Doğru' dergisi Haber Müdürü Adnan Akfırat'ın Valilikte devletin Bahar operasyonu öncesi dergiyi susturma çabasında olduğunu söylediği kaydedilmiştir. Haberde son olarak kalemlerini Vali Vekili masasına bırakan gazetecilerin Halit Güngen'in devletin işbirliği içindeki karanlık güçler tarafından öldürülmesini protesto ettiği ifade edilmiştir. 2010'dan itibaren derin devlet üzerine çarşaf çarşaf haberler yapan çevrelerin, gazetelerin, Güneydoğu'da gazeteciler tarafından 1990'larda açık açık derin devlet ifşa edilirken ve Güneydoğu'da protesto gösterileri yapılırken sessiz kalmaları burada trajik şekilde dikkat çekmektedir. Aslında 1990'lardaki Türkiye toplumunun bilgilendirme eksikliğini ve 12 Eylül sonrası gazeteciler üzerine sinen ve devam eden korkuyu da göstermektedir.

4.4.2. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesinde Halit Güngen'in ölümü 19 Şubat 1992 tarihli Milliyet gazetesinde baş sayfanın altında sadece "Gazeteci öldürüldü" başlığı ve "2000'e Doğru'nun muhabirine tek kurşun" üst başlığıyla soğuk bir şekilde verilmiştir. Namık Durukan Diyarbakır, Mil-Ha imzalı haberin devamı ise 11'inci sayfanın sol köşesinde ve yukardan aşağıya doğru ikinci haber olacak şekilde tek sütun üzerine kısa ve fotoğrafsız şekilde gazetede yer almıştır. Birinci sayfadaki spotla aynı başlığı ve üst başlığı taşıyana haberde, Halit Güngen'in kimliği belirsiz kişilerce öldürüldüğü aktatarılmış, ayrıca katiller tarafından 2000'e Doğru Diyarbakır bürosunun yakılmaya çalışıldığı da ifade edilmiş, 2000'e Doğru dergisinin Diyarbakır'da Ofis semtinde bulunan binasından bir süredir çıkmasın istendiği ve bu yönde tehditler alındığı da haberde işlenmiştir. Bu sayfanın manşeti gazetenin de manşeti olan Bursa Savcısı'na yapılan suikast olmuştur.

21 Şubat 1992 tarihli Milliyet gazetesinde ise 15'inci sayfada 3'üncü haber olarak yer alan "İdil'de silahlı saldırı: 1 ölü" başlıklı haberde Şırnak'ın İdil ilçesinde Sait Bozkurt isimli yurttaşın vurularak öldürülmesinin yanı sıra Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in Halit Güngen'in öldürülmesiyle ilgili yaptığı basın açıklaması aktarılmıştır. 4 sütun üzerinden verilen haberde Ramazan Er'in bölgede Hizbullah diye bir örgüt olduğunu ve ortaya çıkarmaya çalıştıklarını söylediği aktarılmıştır. Ramazan Er Gazeteciler Cemiyeti'nde yaptığı açıklamada, Halit Güngen cinayetini Hizbullah'ın da başka bir örgütün de işlemiş olabileceğini söylemiştir. Basın açıklamasında ayrıca Ramazan Er'in şunları söylediği tırnak içinde verilmiştir: "Bölgede son zamanlarda tırmanan olayların nedeni vatandaşları gerginliğe iterek, bir hareketlilik kazandırılmak isteniyor. Hizbullah'ın bölge lideri olduğu belirtilen Hüseyin Velioğlu ile ilgili çalışmalarımız var. Hizbullah örgütü ilk eylemi İdil'de gerçekleştirdi. Mihail Bayır adlı vatandaşın öldürülmesine katılan bir Hizbullah mensubunu güçleri ölü ele geçirdi. Faili meçhul cinayetlerle ilgili tanık bulamıyoruz. Diyarbakır'da bir süre önce öldürülen öğretmen Ahmet Bayhan ile gazeteci Halit Güngen'in olayında da tanık bulamadık. Vatandaşlardan bize yardımcı olmalarını bekliyoruz." Haberde Ramazan Er'in açıklaması dışında Halit Güngen cinayetini protesto etmek için basın mensuplarının valiliğe yürüdükleri de aktarılmıştır. Haberde Halit Güngen cinayetiyle ilgili 2000'e doğru dergisinin bürosunda dönemin Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu Perinçek'in de basın toplantısı

düzenlediği ve devletin PKK'yı tanımasını ve yasallaştırmasını istediği vurgulanmıştır. Haberde bunların dışında bir PKK eylemine ve HEP Kızıltepe ilçesi yöneticilerinin bir haftadır gözaltında tutulduklarına yer verilmiştir.

Gazetenin 17'nci sayfasında ayrıca, "Ekşi, Bakan'ın dikkatini çekti" başlığını taşıyan haberinde ise Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin dönemin İçişleri Bakanı Sezgin'e gazetecilere yapılan saldırıların artmasından kaygı duyduğunu ifade etmesi aktarılmıştır. Haberde ayrıca Çağdaş Gazeteciler Derneği Başkanı Mustafa Ekmekçi'nin Halit Güngen'in öldürülmesini kınaması, "bu sonuncu olsun" ifadesi vurgulanarak verilmiştir.

4.4.3. Zaman gazetesi

19 Şubat 1992 tarihli manşeti "Kontrgerillayla demokrasi olmaz" olan Zaman gazetesi birgün önce öldürülen Halit Güngen'in ölümünü haberde işlememiştir.

Zaman gazetesi Halit Güngen'in öldürülmesine sayfalarında yer vermemiştir. Ancak aynı gazete 23 Şubat 1992'de, 8'inci sayfasında doğal yollardan ölen gazeteci Muammer Yaşar'ın cenaze törenine geniş şekilde yer vermiştir. Gazete ayrıca başyazarı Fehmi Koru'nun aynı gün yazısının başlığı, "Muammer Yaşar için" şeklindedir. Gazetenin 9'uncu sayfasında da Terör uzmanı Ünal İnanç'la gazetenin başyazarı Fehmi Koru'nun tam sayfa bir röportajı bulunmaktadır ve bu röportajda da Halit Güngen'in öldürülmesi ile gazeteci cinayetlerine ilişkin tek bir cümle bulunmamaktadır.

4.4.4. Yeni Ülke gazetesi

23-29 Şubat 1992 tarihli gazetenin, Türkiye'nin doğu illerindeki Olağanüstü Hal uygulamasının uzatılması tartışmalarına ilişkin manşet haberinin altında sağ tarafta kısa bir haber spotunun içinde Halit Güngen'in öldürülmesi duyurulmuştur. Halit Güngen'in küçük bir fotoğrafının da bulunduğu haber, "Üç kişiyi daha katlettiler" üst başlığı ve "Kontra kana doymuyor" başlığı taşımaktadır.

Haberin spotu, "Kontrgerilla, Diyarbakır'da 2000'e Doğru muhabiri Halit Güngen ile öğretmen Ahmet Bayhan'ı Bingöl'de de M. Sabri Kızılkan adlı kırtasiyeciyi katletti. Saldırılarda iki kişi de yaralandı" şeklinde haberde kontrgerillanın işlediği iddia edilen cinayetleri özetler bir nitelik taşımaktadır.

Haberin 11'inci sayfada yer alan devamı "Kontra kana doymuyor" başlığıyla sayfanın manşetinde yer almaktadır. Ancak burada belirtilmek gerekir ki Yeni Ülke'nin gazetesinin 11'inci sayfası belli bir mizampaj özelliği taşımamaktadır, geneli birinci sayfada yer alan bölümlerin devamı olan haber ve yazılar gelişi güzel sayfaya yerleştirilmiş gibi gözükmektedir.

Haberde önce Ahmet Bayhan cinayeti aktarılmış, "200'e Doğru Dergisi Muhabiri Katledildi" başlığı altında da önce Halit Güngen cinayeti soğuk bir üslupla aktarılmıştır. Ardında haberde, Halit Güngen'in "Yursever bir genç olduğu" vurgulanmış, cenazesi için büyük bir konvoy oluşturulduğu, esnafın kepenk kapattığı, Sırnak Lisesi öğrencilerinin okulu boykot ettiği bilgisine yer verilmiştir.

Haberde bunların dışında Güngen'in cenazesine bin kişilik bir kitlenin katıldığı, cenazede, PKK, ERNK, ARGK bayraklarının yanı sıra büyük bir Kürt bayrağının taşındığına yönelik propaganda niteliği taşıyan aktarımlarda bulunulmuştur.

Haberde, HEP, İHD Diyarbakır Şubesi, Sosyalist Parti'nin Güngen açıklamalarının yanı sıra dönemin Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in "zincirleme" meydana gelen cinayetlerle ilgili basın açıklaması yaptığı aktarılmıştır. Er'in açıklamasında cinayetleri Hizbullah örgütünün gerçekleştirdiğine yönelik duyumlar aldığını söylediğine, kontrgerilla cinayetlerini ise iddia olarak yorumladığına ve bu konuda bir şey söylemeyeceğini ifade ettiğine değinilmiştir. Haberde bunların dışında Er'in "Hizbullahçıların devlet güçleri içinde yuvalanıp yuvalanmadıkları" şeklindeki bir soruya da "Polis teşkilatımız içinde böyle bir örgütlenme varsa, bu kişileri cezalandırırız" şeklinde yanıt verdiği aktarılmıştır.

4.5. Cengiz Altun (24 Şubat 1992)

Cengiz Altun, 24 Şubat 1992 Batman'da Yeni Ülke gazetesinin bürosuna giderken şehrin en işlek caddelerinden birinde arkasından yaklaşan katilleri tarafında vurularak öldürülmüştür. Saldırgan bir ifadeye göre motosikletle, başka ifadeye göre ise beyaz Renault marka bir otoya binerek kaçmıştır.

Cengiz Altun, öldürülmeden önce Türkiye'nin doğusundaki cinayetleri içeren ve bu cinayetlerin Hizbullah örgütüyle olan ilişkisini irdeleyen haberler yapmıştır. Hatta

haberlerinde Hizbullah örgütünün üyelerinin devlet memuru eşkalinde olduklarını ve devlete ait araçları kullandığını iddia ettiği "Hizbullah değil Hizbikontra" başlığını taşıyan bir haber yapmıştır. Yaptığı haberlerden dolayı öldürülmesinden önce sık sık tehdit telefonları alması üzerine şeflerinin "İstersen bir süre başka bir büroya git" şeklindeki önerilerini geri çevirmiş, "Olmaz, kesinlikle başka bir bölgeye gitmem. Ölsem de burada öleceğim" diyerek katillerine meydan okumuştur.

Cengiz Altun'un ölümünün ardından ise Emniyet Genel Müdürü, katilin eşkalinin saptandığını, mutlaka yakalanacağını açıklamıştır. Eşkal, her yere dağıtılmıştır. Ama soruşturma sırasında saptanan ve Cengiz Altun'un Ölümünden iki gün önce, 22 Şubat'ta, evine giderek evsahibine, Altun'un o evde oturup oturmadığını soran 2 kişiyle ilgili herhangi bir gelişme bile kaydedilmemiş, görgü tanıkları olmasına, bu tanıkların ifadeleri doğrultusunda robot resimler çizilmesine karşın soruşturma dosyasına girmemiş, Altun cinayetinin failleri bulunamamıştır.

Altun'un öldürüldüğü dönemde Özgür Gündem gazetesinin Bölge Temsilcisi ve muhabiri olan Bayram Balcı konuyla ilgili tez çalışması için görüşüldüğünde cinayeti haber almalarının ardından yaşadıklarını şöyle anlatmıştır: "Cengiz Altun'un öldürüldüğü haberi, İstanbul merkez büromuza ulaştığında; kahrolası bir ölüm sessizliği çökmüştü üstümüze. Bazılarımız akan gözyaşlarını gizlemeye çalışıyordu çaresizce. Sonra arkadaşlarımızı toplantıya çağırdım. Arkadaşlara, 'Biz gazeteciyiz. İşimizi yapacağız. Bize düşen bu haftaki gazetemizi her zamankinden daha iyi yapmaktır. Cengiz'e ancak böyle layık olabiliriz' dedim. Herkes işinin başına dönerken, idareci arkadaşlarla yapılacakları tartıştık. Benim ertesi gün yapılacak olan cenaze törenine katılmam kararlaştırıldı. Ancak Diyarbakır'a o gün ve ertesi günkü uçaklarda yer yoktu. Normal otobüs seferleriyle de cenazeye yetişmek mümkün değildi. Özel bir otoyla yola koyulduk hemen; ancak Batman'a ulaştığımızda, son yılların en görkemli cenaze töreni sona ermişti.

Hemen Cengiz Altun'un evine taziye için gittik. Doğrusu ben biraz tedirgindim. Ailenin kimi haklı gerekçelerle bana sitemde bulunabileceğini tahmin ediyordum. Hani 'onu koruyamadınız' ya da 'oğlum gazeteci olmasaydı, şimdi yaşıyor olacaktı' gibi. Ancak ne aileden ne de taziyede bulunanlardan böyle bir yakınma gelmediği gibi, insanlar böylesi - saldırılara karşı nasıl hazırlıklı olabileceğini tartışıyordu, o muazzam vakur halleriyle. Yeni

gelenlere yer açılabilsin diye bir süre sonra taziye evinden ayrıldık. Cenaze için Batman'a gelen Bölge'deki muhabirlerimizle kendi büromuza giderek bir toplantı yaptık. Orada, 'Arkadaşlar, Cengiz'i kaybettik. Buna benzer saldırılar, devam edebilir. Ayrılmak isteyen varsa, kimseye kızmayız; bu iş maalesef böyle!' dedim. Ne o akşam, ne de sonraki yıllarda 'korktuğu' için ayrılan olmadı gazetelerimizden. Elbette bizim kurup, devletin sürekli kapattığı yayın kuruluşlarımızdan ayrılan gazeteci arkadaşlarımız çok oldu; ama kesinlikle hepsi başka başka nedenlerle…"

4.5.1. Yeni Ülke gazetesi

Haftalık olan Yeni Ülke gazetesinin 1-7 Mart tarihli nüshası "Cengiz'i vurdular!... Artık hepimiz birer Cengiz'iz!...Şehidimize söz veriyoruz:" üst başlığı ve kalın karakterli harflerle "SUSMAYACAĞIZ!.." manşeti çıkmıştır.

Haberin yan yana üç spotu vardır. Soldaki spot, "Halk, arkadaşımız Cengiz Altun'u öldüren Hizb-i Kontra katillerine yaklaşık 40 bin kişinin katıldığı görkemli bir törenle meydan okudu. Cinayet, boykotlar, kepenk ve kontak kapatmalarla protesto edildi" şeklindedir. Spotta bölge halkının gazetenin yayın politikasını doğru bulduğu mesajı verilmektedir.

Ortada yer alan spotta ise, "Arkadaşımızın katledilmesi, ülkede ve yurt dışında büyük tepkilere yol açarken, İHD, TGS, Barolar Birliği ve Gazeteciler Cemiyeti gibi kuruluşların merkez yönetimleri, olaya duyarsız kaldı" biçimindedir. Bu spotta da gazeteci örgütlerine bir gazetecinin öldürülmesine karşı tepkisiz kalmaları ve ayrımcı bir tutum takınmaları nedeniyle tepki gösterilmiştir.

Sağda yer alan spotta ise Yeni Ülke gazetesi sahibi Y. Serhat Bucak'ın cinayete sessiz kalan hükümeti eleştiren sözleri yer almıştır. Spot şu şekildedir: "Başbakan, Başbakan Yardımcısı ve bakanlar, suskunluk içindedir. Bu suskunluk, muhabirimizin katlini, 'onaylama' anlamına gelmektedir. Bu suskunluk, yeni cinayetleri teşvik anlamına gelmektedir."

Haberde Cengiz Altun'un öldürülmesinin ardından bir saat sonra Yeni Ülke gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol'un dönemin Başbakan'ı Süleyman Demirel'e gönderdiği " Gazetemiz Batman muhabiri Cengiz Altun kanlık güçlerce bir önce vuruldu.

Gazetecilikten başka bir uğraşı olmayan bir kişi daha öldürülmek istenirken, Başbakan olarak kendinizi hiç sorgulamıyor musunuz?" şeklindeki tepki mesajı,aktarılmıştır. Aynı gün İstanbul'da yapılan basın toplantısında Yenil Ülke gazetesi Yayın Koordinatörü Mehmet Oğuz'un, "Bu olay nedeniyle tarafsızlığını bir yana bırakmış basın kuruluşlarını, insan hakları savunucularını, siyasi partileri, gazeteci örgütlerini ve diğer demokrat kesimleri bu cinayetlere 'dur' demeye çağırıyoruz. Çünkü sadece düştüğü yeri yakmaz ateş!... Ve yarın çok geç olabilir?" şeklindeki konuşması verilmiştir. Haberde aynı zamanda Yeni Ülke gazetesi sahibi Y. Serhat Bucak'ın da İstanbul'da 25 Şubat 1992'de düzenlenen basın toplantısında da olayın ardında 28 saat geçmesine karşın sessiz kalmasına tepkisini dile getirdiği konuşması verilmiştir.

Haberde ayrıca Türkiye'deki gazeteci örgütlerinin olaya tepkisi kalışları eleştirilmiş, Merkezi New York'ta bulunan Gazetecileri Koruma Cemiyeti Başkanı'nın dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'e ve dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin ile dönemin Olağanüstü Hal Bölge Valisi'ne tepki mesajı gönderdiği bildirilmiştir. Haberde ayrıca merkezi Brüksel'de bulunan Uluslar arası Gazeteciler Cemiyeti, dönemin Başbakan'ı Süleyman Demirel'e Halit Güngen cinayetini de hatırlatan ve Türkiye'de basın özgürlüğünün doğrudan tehdit altında olduğunu öne süren bir telgraf gönderdiği aktarılmıştır. Haberin altında ise Altun'un naşını taşıyan puşili, şalvarlı, başörtü, zafer işareti yapan halk kitlesini gösteren bir fotoğraf geniş şekilde kullanılmış fotoğrafın üstüne ayrıca Altun'un portre fotoğrafı eklenmiştir. Fotoğraf altı yazısında ise Cengiz Altun'u öldürenlerin çok iyi bilindiği, Vedat Aydın, Halit Güngen, Mikail Bayru cinayetlerinden tanındığı ifade edilmiştir. Haberin devamı ise "Cengiz'i Hizb-i Kontra katletti" başlığı altında on ikinci sayfada "geniş yer bulmuştur.

On ikinci sayfada Cengiz Altun'dan beş ay sonra Altun'un ölümüyle ilgili araştırmalarda bulunurken öldürülecek olan Hafız Akdemir'in de bir yazısı bulunmaktadır. Manşetin hemen altında yer alan, "GÜLÜŞÜN ÖZGÜRLÜĞÜMDÜR…" şeklinde başlığa sahip yazıda Hafız Akdemir, Cengiz Altun'un cenazesini ve öldürülüşünü epik bir hikaye diliyle kaleme almıştır.

Hafız Akdemir, Altun'un öldürülüşün şu şekilde kaleme almıştır: "Kapıyı usulca kapadı. Yeri kavrayan ayaklarıyla adımladı sokağı. Kafasında haftalık gündeme sığdırmaya

çalıştığı haberler vardı. Bir ara aklına son günlerdeki tehditler geldi. Bir gülüş vurup geçti. Eliyle belini yokladı. Tabancasını yokladı, dirseğiyle. Nazlı nazlı duruyordu bel kemerinde. Adımladı sokağı boydan boya, caddeye kıvrılıp caminin önüne geldi. "Tam da bahar havası" diye geçirdi aklından. Tomurcukların patlayışı müjdeliyordu baharı.

Hacı Şirin Camii'nin arkasında bırakacak son adımları atmaya hazırlanıyordu ki birden bire patlama sesleri duyuldu. İlk kurşun başına isabet etti. Elini beline götürdü. Demiri kavrayan eli gevşemeye başladı. Üstüne doğrulmuş hain namlular ölüm kusuyordu. Ölüm, onu kuytuda yakalamıştı. Yüzüne karşı durmaktan korkan katiller, arkasından vurmuşlardı. Yedi kurşun sıkan katiller arkalarına bakmadan titrek bacaklarını ve zifiri yüreklerini sürüyerek bindiler beyaz otomobile.

Cengiz usulca yığıldı, duvarın dibine. Kanlar akıyordu ıpıl ıpıl. Umarsız beklerken bir gülüş kondurdu yüzüne. Katillerin aklına geliverdi gülüşü. Bir korku sardı tüm bedenini. "Bunlar nasıl insanlar böyle, ölürken bile gülüyorlar." Duvara yaslanmış sırtını, gülümsüyor Cengiz. Kanlanan ağzını aralayıp son birkaç sözcük döktü, bahara gebe toprağa, 'Beni vurmak kurtuluş mu, milyonlar var arkamızda.'

Bir dal kırıldı halk ağacından. Batman halkının gözbebeği Cengiz vuruldu. Karahaber tez yayıldı. Sevgili arkadaşımız Cengiz, beş kuruşa öldürüldü."

Yazıda Hafız Akdemir, Altun'un cenazesini, "40 bin Cengiz haykırıyor hep bir ağızdan, 'Şehid Namırın!' 40 bin Cengiz haykırıyor hep bir ağızdan 'Diya Şehid Diyameye.'

40 bin güzel insan hepsi de birer Cengiz olmuş, dalga dalga coşuyor Batman caddelerinden. 'Şideme Cengiz Namıre!' sloganları yankılanıyor dört bir yanda. Zılgıtlar boşanıyor hançerelerden Tilili çeken dilleri, kavgaya sevdalanmış yürekleri dağlıyor, acıyı ve hüznü.

40 bin Cengiz saf tutuyor. Ve haykırıyor hep bir ağızdan, "Saflarda yılgınlık yok, saflarda kavganın korlaşan ateşi, halkların kardeşliği ve coşkusu var" gibi epik bir üslûpla aktarmıştır.

Hafız Akdemir, yazısında cenazeye katılan kırk bin kişiye hitaben Yeni Ülke çalışanlarının konuşmasını, "Güzel insan, Batman halkının gözbebeği Cengiz Altun'u

katledenlere buradan meydan okuyoruz ve gür sesimizle haykırıyoruz. Sizleri o saklandığınız ininizden çıkaracağız. Cengiz'in katilleri, halkımızın adaletinden kurtulamayacak. Biz buraya gözyaşı dökmeye gelmedik. Biz buraya karalar bağlayıp ağıtlar yakmaya da gelmedik. Biz buraya gülüşü kurşunlanan şehit arkadaşımız Cengiz'in bize bıraktığı onurlu kalemini, halkların kardeşliği için, yedi kat yerin dibi bile olsa saklanan/ saklanmaya çalışan gerçeği bulup çıkarmak için yılmadan kullanacağımıza and içmeye geldik. Ülke saflarında yılgınlık yaratacaklarını sananlar büyük bir yanılgı içindedirler. Ülke çalışanları Cengiz arkadaşımızın bize bıraktığı anısıyla daha bir bilenmiş olarak görevlerini sürdürecektir. Cengiz'in görevlerini devr alan bizle, bunu layıkıyla yerine getireceğiz" biçiminde aktarmıştır.

Yazıda ayrıca cenazenin ardından Hafız Akdemir, Cengiz Altun'un evine ziyaretini aktarmıştır, "Akşam alacası ılgıt ılgıt iniyor Batman'a. Acımızı yüreğimize doldurup Cengiz'in evine doğru yola koyulduk. Tıklım tıklım dolu odadan içeriye giriyoruz. Cengiz'in babası karşılıyor bizi. Granitten bir kaya gibi karşımızda oturan babası dün gece Cengiz'in başında sabahlarken yine yaptığı gibi bizi teselli etmeye başladı. 'Hepimizin başı sağolsun. Oğlum Cengiz şerefli bir dava için şehit düşmüştür. Oğlumun anısına yakışır bir şekilde görkemli bir cenaze düzenlendi. Sevincimiz büyüktür."

Yazı yukarıdaki cümlelerin ardından şu şekilde bitirmiştir, "Karanlık kentin üstünü örterken 40 bin Cengiz'in yüreğinde ışıklar parıldıyordu. 40 bin Cengiz karanlığa ışık olmak için bileniyordu."

Sayfada manşet haberinin devamında ise Cengiz Altun'u vuranların üç kişi olduklarından bahsedilmiş, Cengiz Altun'un ve diğer Yeni Ülke çalışanlarının tehdit edildiği aktarılmıştır. Habere SHP Milletvekilerinin cinayet tepkileri konu edilmiş, esnafın "Hizb-i Kontra" dışında kepenk kapama eylemi yaptığı belirtilmiştir. Haber dilinden daha çok propaganda diliyle anlatılan cenaze törenin dışında haberde dönemin gazeteciler için zorluklarına işaret eden noktalar da vardır. Haberdeki iddiaya göre, cenaze töreninden dönen Yeni Ülke gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol, gazetenin Halkla İlişkiler Müdürü Ramazan Ülek ve gazetenin muhabirleri Hafız Akdemir, Bahattin Özen, Ahmet Dağ, Hasan Özgün, Abdullah Arısoy, Faysal Dağlı, Mehmet Aktaş ile Zübeyir Çelik'in ve iki sürücünün Diyarbakır'ın Silvan ilçesi çıkışında özel timler tarafından durdurulduktan sonra arabadan indirip tet tek dövüldüğü, "Baharda başta Ülke'ciler olmak üzere bütün Kürtleri

geberteceğiz" şeklinde tehdit edildiği ardından ayaklarının dibine kurşun sıkıldığı belirtilmiştir. Haberde bunların dışında, Cengiz Altun için Yeni Ülke gazetesinin Yayın Koordinatörü Mehmet Oğuz'un yaptığı basın toplantısına, çeşitli dernek, siyasi partilerden katılımcıların olduğu anma toplantısına yer verilmiştir Habere görsel malzeme olarak cenazeye katılan geniş kitleyi gösteren fotoğraf seçilmiştir. Fotoğraf sayfanın ortasına geniş şekilde açılmıştır altındaki yazıda cenazeye 40 bin kişi katıldığı bilgisi yinelenmiş ayrıca "Kırkbin ses sloganlarla uğurlarken kardeşimizi, kır bin kol da havadydı, bir daha inmemecesine… Çapaklarını söküp sokağa fırladı Batman, 25 Şubat'ta… Uyanan tüm kentler gibi" şeklinde şiirsel bir propaganda dili özelliği taşıyan ibareler kullanılmıştır. Sayfanın sol üst köşesinde ise Cengiz Altun'un portre fotoğrafı yanındaki yazıda Cengiz Altun'un kısa biyografisi yer almıştır.

Sayfada altta ayrıca bir diğer haberde, Cengiz Altun'un öldürülmesine yönelik sendikalar, insan hakları dernekleri, meslek kuruluşlarından tepkiler verilmiştir. Bu haberin hemen yanında Cengiz Altun'un öldürülmesine ilişkin Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e, mesajı "Ekşi'nin Demirel'e Mesajı" başlığı altında aynen verilmiştir. Ekşi, dönemin Cumhurbaşkanı Demirel'e hitaben yazdığı mesajda dönemin hükümetinin göreve başlamasının üzerinden daha 100 gün geçmeden iki gazetecinin (Halit Güngen, Cengiz Altun) öldürüldüğünden, 3 gazetecinin de bombalı saldırıya uğradığından bahsetmiştir. Güneş gazetesinin Siirt Muhabiri Nizam Özekinci'nin işyerinin ise atılan patlayıcılar nedeniyle hasara uğradığını kaydetmiştir. Gazetecilerin devletin desteğine en fazla muhtaç olduğu dönemde hükümetin bu görevi yapmadığına değinilen mesajda devletin görevlilerinin 5 ayrı olayda 11 gazeteciyi dövdükleri, fotoğraf makinelerini kırdıkları, çektikleri fotoğrafları yaktıklarına değinilmiştir.

Vahim gidişe karşı dönemin İçişleri Bakanı'na 16 Şubat 1992 günü bazı tedbirleri içeren muhtıra verdiklerini ancak bir adım atılmadığı kaydedilmiştir. Mesaj şu şekilde bitirilmiştir, "Taşıdığınız tarihi sorumluluğun gereğini bir an önce yerine getireceğinize, kaynağı ne olursa olsun terörün tüm odaklarını söndüreceğinize, meslektaşlarımızın ve tüm yurttaşlarımızın huzur içinde yaşayacağı bir Türkiye'yi bizlere göstereceğinize inanmak istiyoruz. Siz bu Türkiye'yi gerçekleştirmek için orasındasınız. Saygılarımla. Oktay Ekşi, Basın Konseyi Başkanı."

8-14 Mart 1992 tarihli Yeni Ülke gazetesinde Cengiz Altun'la ilgili haberin baş sayfada sayfanın sağında kısa spotu verilmiştir. "Cengiz'in katilleri bulunsun" başlığını taşıyan spotta, "Muhabirimiz Cengiz Altun'u katleden Hizb-i Kontra mensuplarının eşgallerininin belirlenmesine rağmen soruşturmada şu ana kadar herhangi bir ilerleme kaydedilemedi"denilmiştir. Haberin devamı aynı başlıkla 9'uncu sayfanın manşetinden verilmiştir. Katilin robot resminin de görsel öğe olarak kullanıldığı haberde, Batman Emniyeti'nin Cengiz Atun'u katledenlerin eşkâllerini(gazetenin haberinde eşgal yazılmıştır) belirlediği ve tetiği çekenin robot resmini dağıttığını, ancak soruşturmada bunun dışında gelişme olmadığı kaydedilmiştir. Haberde ayrıca İsviçre İşçi Yardım Kurumu'nun Başbakan Demirel'e dönemin hükümetine ve gönderdiği "Türk güvenlik güçlerinin işlediği insan haklarını" içeren protesto mesajından bahsedilmiştir. Bunların dışında haberde merkezi Almanya'nın Köln kentinde olan Yekitiya Dindaren Kürdistan(Kürdistan Dindarlar Birliği'nin Batma'da dağıttığı Müslüman'ın Müslüman'ı öldürmesine karşı Kuran'dan da alıntıların bulunduğu bildirilerin dağıtıldığından geniş şekilde bahsedilmiştir. Haber devlet yetkililerini eleştirirken, merkezi yurt dışında olan sivil toplum örgütlerinin konuya duyarlılığını övmektedir.

Bu sayfada yer alan ikinci haberin başlığı ise oldukça çarpıcıdır. Başlık genelde asker cenazelerine ilişkin haberlerde görmeye alışkın olduğumuz cinsten, "Cengiz'in Babası: Vatan sağolsun" şeklindedir. Haberde Cengiz Altun'un evine başsağlığı dileyenlere Cengiz'in yakınlarının, "welat sağbe" dedikleri kaydedilmiştir. Bu gazetenin ve Cengiz Altun'un yakınlarının kendilerini savaşın bir tarafı olarak gördüklerini göstermektedir.

Haberde Cengiz Altun'un babası Mehmet Emin Altun ile kızkardeşi Sabahat Altun'la yapılan söyleşiye yer verilmiştir. Haberde Cengiz Altun'un aile bireyleri Altun'un sürekli tehdit edildiğinden bahsetmiştir. Cengiz'in babası Mehmet Emin Altun, oğluna destek verdiklerini, oğlunun baskılar karşısına "davasına daha çok bağlandığını" kaydetmiştir. Haberde, M. Emin Altun oğlundan, "Cengiz benim üçüncü çocuğum. Ama her zaman evin büyük çocuğu gibi davranırdı. Kardeşlerine her zaman halka ve halkın sorunlarına karşı duyarlı olmalarını öğütler, bu öğütlerinden bazen annesi ve ben de kendimize pay çıkarmaya çalışırdık. Öyle bir hale gelmişti ki biz ona saygı duyar olmuştuk. Bazen arkadaşlarıyla beraber eve gelir ve misafirlerinden dolayı evde kimsenin rahatsız olmasını istemezdi. Kalkar

onlara kendisi çay yapar, kendisi ikramda bulunurdu. Hiçbir zaman annesini yatağını toplamasına izin vermezdi. Ben de annesi de onun bu davranışlarından dolayı çok bahtiyar olurduk. Annesi ona özel bir bağlılık duyuyordu. Bu olaydan sonra hâlâ kendine gelebilmiş değil" şeklinde bahsetmiştir.

Sabahat Altun ise haberde sürekli tehdit alan ağabeyinin ölümü göze aldığından haberde şu şekilde bahsetmiştir: "O, bu tür tehditlere yurtsever insanların korkutulmak istendiğini, böylelikle yıldırmak istendiğini söylüyordu. Ona göre mücadelenin bilincine varmış bir insan taviz verdiği noktada biterdi."

Sayfanın alt köşesinde ise Cengiz Altun'dan kısa bir süre sonra, 31 Temmuz 1992 tarihinde öldürülecek olan Yeni Ülke gazetesi muhabiri Yahya Orhan'ın, Cengiz Altun'la ilgili yazısı vardır.

"Sıra şimdi bizde Cengiz!.." başlığını taşıyan yazı Cengiz Altun'un hedef seçilmesine ve öldürülmesine ışık tutar niteliktedir. Ancak ne bol tirajlı basın ne de devlet yetkilileri tarafından değerlendirilmiştir. Sonuçta cinayetler devam etmiş ve bu yazının sahibi de katledilmiştir. Yahya Orhan'ın yazısı şu şekildedir: "Cengiz'i Yeni Ülke muhabiri olarak çalışmaya başladığından bu yana yaklaşık bir senedir tanıyordum. Onunla ilk tanıştığımız günden beri cana yakınlığı, samımiyeti, dürüst kalemiyle beni etkisi altına almıştı. Yaptığımız büro ve bölge toplantılarında o hep olumlu ve yapıcı eleştiriler ve öneriler getirmesiyle tanınırdı. Aynı şekilde kendisine yöneltilen eleştirileri de itinayla dinler ve olumlu karşılardı.

10 Ekim günü Gercüş'teki işyerime sabahın erken saatlerinde gelmişti. Annesi'ni Gercüş'ün Hisar köyüne götürüp geleceğini ve birlikte Midyat'ın bir köyünde şehit düşen gerillalarla ilgili haber yapmaya gideceğimizi söylemişti. Onunla birlikte haber yapmaya gideceğimden dolayı çok sevinmiştim. Ancak bu sevincim uzun sürmedi. Batman büromuzdan arayan bir arkadaş Cengiz'in Gercüş'te gözaltına alındığını haber verdi. Onu, kimlerin ve ne için gözaltına aldığını öğrenmek için bulunduğu bütün girişimler sonuçsuz kalınca ANAP İlçe Başkanı'na gittim. ANAP İlçe Başkanı benim talebim üzerin Gercüş Jandarma Bölük Komutanlığını arayarak Cengiz Altun isimli bir şahsın gözaltına alınıp alınmadığını sordu. Gercüş Jandarma Bölük Komutanı söz konusu isimde bir kişinin gözaltına alınmadığı cevabını verdi.

Bu durum beni endişelendirmeye başlamıştı. Bunun üzerine jandarma karakolunun civarda araştırma yapmaya başladım. Karakol civarında işyeri bulunan bir şahıs. Hisar köyünden gelen dolmuştan dört kişinin gözaltına alındığını gördüğünü ve daha sonra bunlardan üçünün karakolun avlusunda serbest bırakıldığını söyledi.

Bu şahıs, dolmuşun etrafında sürekli sivil polislerin dolaştığını gözaltı olayından sonra oradan uzaklaştıklarını da sözlerine ekledi. Endişelerim artmıştı. Cengiz, bölgemizde gelişen kontrgerilla katliamlarını araştıran haber yapan ve bu haberleri kendi ismiyle gazetemizde yayınlatan bir arkadaşımızdı. Bu onu kontrgerilla hedefi haline getirmişti. Kendisiyle yaptığımız sohbetlerde sürekli olarak telefonla tehdit edildiğini söylerdi.

Bunun üzerine İstanbul Merkez büromuzu arayıp gerekli bilgileri verdim. İstanbul büromuzun girişimiyle Cengiz'in gözaltında olduğu jandarma yetkilileri tarafından kabullenildi ve o ertesi gün serbest bırakıldı. Onu karakolun çıkışında karşıladım. Gözaltındayken sürekli olarak ölümle tehdit edildiğini ve kendisine karakol komutanı tarafından, "Görgü tanığı olmasaydı seni kayıtlara geçirmeden öldürecektik. Ananın şansı varmış da seni gören olmuş!" dendiğini söylüyor ve karakol komutanının onu bir daha Gercüş'e ayak basmaması için tehdit ettiğini belirtiyordu. Her zamanki gibi soğukkanlıydı.

Hiç ödün vermeden, yapılan hiçbir tehdide kulak asmadan çalışmalarını sürdürdü. Onun bu tutumu beni sürekli cesaretlendiriyordu. Şimdi tek bir şey düşünüyorum. Onun bu onurlu kavgasını kaldığı yerden sürdürmek artık bana ve diğer arkadaşlarıma düşüyor. Ülke yaşadıkça onu saygıyla anacak ve yokluğunu hissettirmemeye çalışacağız." Haberde Cengiz Altun'un anne babası ve kardeşleriyle yer aldığı fotoğrafı kullanılmıştır.

Sayfada ayrıca sağ köşede, Ahmet Faik imzasıyla, "Haftaya Bakış" isimli köşede medya eleştirisi niteliği taşıyan bir köşe yazısı bulunmaktadır.

"Ölümlerin Anlamı" başlığını taşıyan yazıda doksan küsur yaşında ölen ordinaryüs profesör Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun yaşı vurgulanarak, ölümünün gazeteler ve radyo-TV tarafınca büyük haber olduğu, cenaze töreni defalarca duyurulduğu belirtilerek, Refik Durbaş'ın cenazeden izlenim yazdığına dikkat çekilmiştir. Ancak diğer yandan, 24 yaşında öldürülen gazeteci Cegiz Altun'un ölümünün bazı gazetelerde hiç haber olmadığına, olanlarda da diğer olaylar kadar yansıtıldığına değinilmiştir. Yazıda Velidedeoğlu'nun Kemalizmin son

temsilerinden olduğu kaydedilmiş, yazıda Kemalizmin sönümlendiğinin ve Kürt halkının ne istediğini entelektüellerin anlamadığı idiasında bulunulmuştur.

4.5.2. Hürriyet gazetesi

25 Şubat 1992 Salı tarihli gazetede birinci sayfada, sağ köşede Demirbank ilanının üstünde portre küçük bir fotoğraf da kullanılarak Cengiz Altun'un öldürüldüğü duyurulmuştur. "Güneydoğu'da bir gazeteci daha öldürüldü" şeklinde başlığa sahip haberde Cengiz Altun'un haftalık "Yeni Ülke" gazetesinin Batman Muhabiri olduğu belirtilerek kısaca olay anlatılmıştır. Saldırıyı yapanların kimliği belirsiz oldukları ve kaçtıkları belirtilmiştir. Haberin devamı ise "Teleks" isimli 25'jnci sayfada manşet haberin altında iki sütun üzerinden uzun bir şekilde yer almıştır. Haberin spotu "Hizbullah mı?" sorusuyla başlamış ve spotta Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde esrarengiz terör olayları zincine bir yenisinin eklendiği belirtilerek, cinayetin 'Hizbullahçılar denen bir grup' tarafında işlenmiş olacağının iddia edildiği ifade edilmiştir.

Haberde, okuyucunun duygularına hitap edecek ve dramatik bir etki yaratacak şekilde Cengiz Altun'un ailesiyle çekilmiş fotoğfafı kullanılmıştır.

Haberde, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde terör olaylarının arttığına dikkat çekilerek, Cengiz Altun'un bir hafta içinde öldürülen ikinci gazeteci olduğu belirtilmiştir. Haberde olayın nasıl gerçekleştirildiği anlatıldıktan sonra Batman Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekiplerinin Hizbullah örgütü üzerinde durdukları kaydedilmiştir.

Haberden, "Neden Hedef?" şeklinde yer alan arabaşlığın altında ise Cengiz Altun'un Yeni Ülke gazetesinde yazdığı haberlerde, Hizbullah Hareketi'nin aslında Kontrgerilla'ya giydirilmiş bir kılıf olduğunu savunduğu belirtilmiştir. Haberde Altun'nın 5-11 Ocak 1992 tarihli Yeni Ülke gazesinde yer alan haberinden alıntı yapılmıştır.

Haberde ayrıca, Yeni Ülke gazetesi Yayın Kordinatörü Mehmet Oğuz'un yaptığı konuşmada, insan hakları savunucularını, siyasi partileri, gazeteci örgütlerini ve diğer demokratik kesimleri cinayetleri durdurmaya çağırdığı basın toplantısına yer verilmiştir. Haberde, Oğuz'un basın toplantıda basını eleştirdiği sözlerine ve hükümeti eleştiren 'Bahar Operasyonu'na ilişkin sözlerine yer verilmediği dikkat çekmiştir. Oğuz, Cengiz Altun'un

ölümünden hükümetin politikalarını sorumlu tutarken Hürriyet'in haberinde derin devletle ilişkili Hizbullah örgütünü Cengiz Altun'u öldürdüğü şüphesine vurgu yapılmıştır.

Haberde Oğuz'un dışında Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin, Başbakan Süleyman Demirel'e çektiği telgrafta hükümeti huzuru sağlamaya çağırdığı bilgisi ve Güneydoğu Gazeteciler Cemieti'nin cinayete tepkisi de yer almıştır. Haberin sonuna "Bu arada" denilerek başka bir haber eklenmiştir. Bu habered, Mardin'in Midyat İlçesi'nde yapılan korsan gösteride Mehmet Nuri Cebe'nin öldüğüne ve Cebe'nin yaklaşık 8 bin kişinin katıldığı Dargeçit'te yapılan cenaze töreninde PKK bayraklarının taşındığına yer verilmiştir. Gazetede bu iki haberi birleştirerek Cengiz Altun'un öldürülmesinin Kürt sorunu ve PKK'yle iç içe görüldüğü yönünde bir bakışı olduğunu göstermiştir.

4.5.3. Cumhuriyet gazetesi

25 Şubat 1992 tarihli gazetenin birinci sayfasında sağ köşede üçüncü kısa haberde Cengiz Altun'un ölümü duyurulmuştur. Cengiz Altun'un portre bir fotoğrafının da küçük şekilde kullanıldığı haberin başlığı, "Bir gazeteci cinayeti daha" şeklindedir. Haberin üst başlığı ise, "Yeni Ülke muhabiri Batman'da öldürüldü" şeklindedir.

Haberde Cengiz Altun'un ölümü Batman polis kayıtlarına üçüncü faili mechul cinayet olarak geçtiği aktarılmıştır. Haberde ayrıca Yeni Ülke gazetesi Yayın Kordinatörü Mehmet Oğuz'un gazetenin İstanbul'daki merkezinde yaptığı basın toplantısında Altun'u vuranların kontrgerilla olduğunu ve cinayetin demokrasi ve aydın çevrelerini kuşatan "bahar sendormu" politikası çerçevesinde işlendiğini öne sürdüğü aktarılmıştır. Gazetenin "Bahar operasyonu" politikasını, "Bahar sendorumu" anlaşılamamakla birlikte Oğuz'un konuşmasının, "öne sürdü" şeklinde olumsuz bir yüklemle bitirilmesi gazetenin Yeni Ülke gazetesinin yayın politikasına karşı olumlu bakışı olmadığı algısını yaratmaktadır.

Habererin devamının yer aldığı 19'uncu sayfada ise haber, fotoğrafsız ama dört sütun geniş şekilde görülmüştür. Sayfanın 3'üncü haberi olan haberde olay kısa anlatıldıktan sonra Yeni Ülke Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol'nun Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdiği telgrafta "Gazetecilikten başka uğraşı olmayan bir kişi daha öldürülürken Başbakan olarak kendinizi hiç sorgulamıyor musunuz?" diye sorduğu aktarılmıştır. Ayrıca Aykol'un ne kontrgerila, ne Hizbullha-konra ne de başka karanlık

güçlerin kendilerini yollarından alıkoyamayacağına yönelik sözleride haberde yer bulunmuştur.

Haberin devamında Mehmet Oğuz'un Gercüş Jarma Karakolu'nda Cengiz Altun'un ölümle tehdit edildiğine yönelik sözleri ve bu konuya yönelik verdiği bilgiler aktarılmıştır.

Haberde Oğuz'un hükümeti cinayeti kınamaya ve sorumluları bulmaya daveti de yer alırken Oğuz'un dışında Emniyet Müdürü Yılmaz Ergün'ün de cinayet soruşturmasına yönelik bilgilendirmesi de haberde aktarılmıştır.

Haberde ayrıca Basın Konseyi Başaknı Oktay Ekşi'nin Başkabakan Süleyman Demirel'e gönderdiği telgrafa geniş şekilde Güneydoğu Gazetecile Cemiyeti'nin tepkisine kısaca yer veirlmiştir.

Haberin son bölümde Cengiz Altun'un öldürülmeden önce takip edildiğinin bildirildiği kaydedilirken Cengiz Altun cinayetinin Batnan'da üçüncü faili meçhul cinayet olduğu bilgisi sunulmuştur. Haberde Cengiz Altun'dan önce ilk faili mechul cinayetin köy muhtarı Hüseyin Pamukçu cinayeti, ikincisinin ise bakkal Metin Elikçi cinayeti olduğu aktarılmıştır. Cumhuriyet gazetesi, 25 Şubat 1992 tarihli nüshasında Cengiz Altun cinayetini objektifliğe yakın bir biçimde işlemiştir fakat haber takibinde bulunmamış ertesi günlerde Cengiz Altun'a dair bir habere sayfalarında yer vermemiştir.

4.5.4. Milliyet gazetesi

Gazetede Cengiz Altun'un öldürülmesinin ardından, cinayeti işleyen doğrudan bir haber yer almamıştır. Ancak Namık Tarancı ve Uğur Mumcu'nun öldürülüşünün ardından Türkiye'de öldürülen gazetecilerin gazetece hazırlanan listesinin verildiği haberlerde Cengiz Altun'un ismi hakkında hiçbir haber yapılma ihtiyacı bu gazetece duyulmamasına karşın, isimden ibaret bulundurulmuştur.

4.6. Bülent Ülkü (30 Mart 1992)

İzmit'te, 30 Mart 1992'de Bursa siyasi şube polislerince gözaltına alındığı ileri sürülen Gemlik'te yayınlanan Körfeze Bakış Gazetesi'nin sahibi ve yazı işleri müdürü Bülent Ülkü ertesi gün Bursa Uludağ yolunda park bekçileri tarafından gözleri bantla kapalı ve sol

gözüne kurşun sıkılmış şekilde ağır yaralı olarak bulunmuştur. Hastaneye kaldırılan ama yaşamını yitiren Ülkü'nün otopsisinde öldürülmeden önce üzerinde sigara söndürülerek ve kaba dayak atılarak işkence gördüğü tespit edilmiştir. Bülent Ülkü cinayetinin soruşturması Osmangazi Jandarma Karakolu tarafından yürütülmüş, Ülkü'nün sol bir örgüt üyesi olduğu tespit edilmiş, soruşturma dosyası sonrasında faili meçhul olarak rafa kaldırılmıştır. 1964'te Ankara'da doğan, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu olan, Körfeze Bakış gazetesinin kurucusu ve aynı zamanda Yazı İşleri Müdürü Bülent Ülkü, sol bir örgüt üyesi olduğu ve defalarca gözaltına alınıp, tutuklandığı tespit edildiği için kimi listelere öldürülen gazeteci olarak bile girmemiş, faili meçhul şekilde 1992 yılında öldürülen bir kişi olarak kabul edilmiştir. Bülent Ülkü'ye dair hiçbir haber de çalışma kapsamında yer alan gazetelerde bulunamamıştır.

4.6.1. Zaman gazetesi

Bülent Ülkü cinayetine Zaman gazetesinde yer verilmemiştir.

4.6.2. Sabah gazetesi

Bülent Ülkü'nün öldürülmesi gazetenin sayfalarında yer almamıştır.

4.6.3. Hürriyet gazetesi

Gazete Bülent Ülkü'nün öldürülmesini sayfalarında işlememiştir.

4.6.4. Cumhuriyet gazetesi

Gazetede Bülent Ülkü'nün öldürülmesine dair herhangi bir haber yer almamıştır.

4.6.5. Özgür Gündem gazetesi

Bülent Ülkü'ye dair gazetede haber yer almamıştır.

4.6.6. Tercüman gazetesi

Bülent Ükü hakkında bir haber bulunamamıştır.

4.7. İzzet Kezer (23 Mart 1992)

1954 yılında Ankara'da doğan, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'ndan mezun ve sarı basın kartı sahibi olan Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer, Cizre'deki Nevroz gösterilerini haber yaparken 23 Mart 1992 günü açılan ateş sonucu öldürülmüştür. Olayın görgü şahitleri gazetecilerin bir kısmı Kezer'i öldüren kurşunların polis panzerinden atıldığına dair iddialarda bulunmuşlardır. Ancak bu iddialar kanıtlanmamış veya kimi şahitler sonraları ifade değiştirmiş, Kezer cinayeti de faili meçhul kalmıştır.

Kezer'in öldürüldüğü günü aynı gazeteden arkadaşı gazeteci Uğur Şefkat, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık Muhabirleri Derneği'nin yayın organı olan "Genç Kalemler" dergisi'ne şöyle yazmıştır:

"...Kahvaltıdan sonra saat 14.00'e kadar dışarı çıkmadık. Bu saatlerde yeniden şiddetli çatışmalar olmaya başladı. İzzet, ne olup bittiğini görmek için otelin damına çıktı. Biz, bir grup gazeteci ile birlikte otelin önündeydik. Bu arada otelin 500-600 metre kadar ilerisinde silah sesleri ile birlikte kadın çığlıkları gelmeye başladı. Herkes birbirinin yüzüne baktı. Oraya gitmek istiyorduk, ancak kimse cesaret edemiyordu. Sonuçta yaklaşık 10 kişilik bir grupla mahalleye gitmeye karar verdik. Koşarak caddenin karşısına geçtik ve ara sokaklara daldık. Birkaç evin avlusundan geçtikten sonra, adının daha sonra İnönü Sokak olduğunu öğrendiğimiz bir sokağa geldik. Bu sokağa adımımızı atmamızla birlikte dört bir yandan üzerimize ateş edilmeye başlandı. Herkes, çeşitli yerlere dağıldı ve açık bulduğu kapılardan evlere girdi. Alman bir kameramanla sığındığımız evden, silah seslerinin durmasıyla birlikte dışarı çıktık. Diğer arkadaşlar da dışarı çıktıktan sonra, yerel bir gazetecinin ailesinin oturduğu evde toplandık. Bir süre sonra İzzet de aynı eve geldi. Şaşırmıştım. O'nu hâlâ otelde sanıyordum. 'Niye geldin' diye bağırdım. Meğer caddeden karşıya geçerken otelin damından bizi görmüş ve arkamızdan gelmiş. Canım sıkılmıştı. "Boş ver Arap'dedi. 'Otelde kalsaydım içim içimi yiyecekti" dedi.[84]

Evde yaklaşık bir saat kadar oyalandık. Ev sahipleri çok iyi insanlardı. Bizlere kahve ikram ettiler. Evde bulunduğumuz süre içinde, bizim de bulunduğumuz alanda sürekli silah sesleri geliyordu. Bu arada hastaneye yaralı götüren bir mahalleli yanımıza geldi. Telsizden

[84] Yahya Koçoğlu, **Kurşunla Sansür Gazeteci Cinayetleri**, İstanbul: Ozan Yayıncılık,1993, s.94

duymuş, polis bizi arıyormuş. Bazı arkadaşlar, evde bulunan telefonla gazetelerine haber yazdırdılar. İşimiz bittikten sonra, hepimizi, 'otele nasıl döneceğiz' korkusu sarmaya başladı. Herkes bir fikir ileri sürüyordu. En ilginci ise İzzet'inkiydi: "Araplar, herkes eline birer Beşiktaş, Fenerbahçe ve Galatasaray bayrağı alsın, sanki taraftarmışız gibi bağıra, bağıra gidelim. Nasıl olsa güvenlik kuvvetlerinin arasında bu takımları tutanlar vardır" dedi. Güldük. Kaldığımız evin biraz ötesinde, MİT'e ait bir bina vardı. Bizi asıl korkutan orasıydı. Oradan nasıl geçecektik? Yine İzzet araya girdi. "Bir fikrim var" dedi. "Mehter marşı söyleyerek dışarı çıkalım. MİT'in binasının yanına geldiğimizde (En büyük MİT başka büyük yok), diye, orayı geçtikten sonra (Vur gerilla vur, Kürdistan'ı kur) diye bağıralım. Hepsini atlatıp otele vardığımızda da dönüp geçirdik işareti yaparız." Gülmekten katılıyorduk. İzzet böyle bir insandı. En zor anlarda bile espri yapmasını bilir, havayı yumuşatmaya çalışırdı.

Bu arada benim de aralarında bulunduğum bazı arkadaşlar, Kaymakam'a ya da Emniyet Müdürü'ne telefon edip, bizi buradan aldırmaları önerisinde bulunduk. Ancak bazı arkadaşlar bu öneriye şiddetle karşı çıktılar. En sonunda beyaz bayraklar hazırlayıp dışarı çıkma isteği olumlu karşılandı. Hemen sopalar hazırladık. Bunlara birer beyaz bez parçası taktık. Bayraklardan biri benim elimdeydi. İzzet'te yoktu. İçim rahat etmedi. Bayrağı İzzet'e vermek istedim, önce almadı. Israr ettim, fotoğraf çekeceğimi söyledim. Bunun üzerine bayrağı aldı. Hep birlikte dışarı çıktık. İzzet, elinde bayrak olan grupla yürüyor, ben ve diğer arkadaşlar da fotoğraf çekiyorduk. Bu arada İzzet "Bayrağı bana verdinmi … sokacağım bu bayrağı" diyerek bana küfrediyordu. Tam ilk ateşi yediğimiz yere geldiğimiz sırada yeniden silahlar konuşmaya başladı. Neye uğradığımızı şaşırmıştık. Kestiremediğimiz bir yönden üzerimize ateş ediliyordu. Ben, İzzet, Tamer ve Burhan, en arkada kalmıştık. Hemen kendimi yere attım. O sırada Tamer, adeta suya atlar gibi hemen yanıma atladı. Önce vurulduğunu sandım. Ancak seslenince bir şeyi olmadığını anladım. Öndeki grup, ateş edilen yerin görüş alanından çıkmış ve 20 metre kadar ilerimizde bulunan bir evin kapısını açtırmaya uğraşıyorlardı. Ben ve Tamer, kafamızı kaldıramıyorduk. Her kim ateş ediyorsa, duvar dibinde ikimizi görüyor ve makineli tüfekle ateş ediyordu. Kurşunların bir kısmı burnumun dibinden geçerek duvara saplanırken bir kısmının da saçlarımı yaladığını hissediyordum.

O anda, 'Tamam gazeteciliğimiz buraya kadarmış' diye düşünüyordum. Ateş eden kişi bizi görüyordu. Şimdiye kadar ıskaladığına göre nasıl olsa vuracaktı. Kendimi bu

düşünceye hazırlamaya başladım. Neremden vurulacağımı merak ediyordum. Kurşunlar sol taraftan geliyordu. Ya kafamdan vurulacaktım ya da kolumdan, bacağımdan. Herkes eve sığınmış, bir tek Tamer'le ben kalmıştık, ateş altında. Bu anda garip bir hisle başımı arkaya doğru çevirdim ve İzzet'i yerde yatarken gördüm. Önce, O'nun da bizim gibi siper halinde yattığını sandım. 'İzzet, İzzet' diye seslendim. Cevap vermedi. Dikkatli bakınca alnından kan sızdığını fark ettim. Belki yaralıdır diye düşündüm. Ayağımla dürttüm. Yine cevap gelmedi, Öldüğünü anladım ve bize ateş edenlere avazım çıktığı kadar, 'Biz gazeteciyiz. Bir arkadaşımız vuruldu. Ateşi kesin' diye bağırmaya başladım. Ancak tam tersine daha yoğun bir ateş başladı. Diğer arkadaşların bulunduğu yere gitmek istiyor, bir türlü kımıldayamıyordum. Bu sırada hafifçe geriye dönüp İzzet'in yerde yatarken fotoğrafını çektim. Fotoğraf makinesi ve beyaz bayrağı hemen yanında duruyordu. Bu görüntüyü ateş eden alçaklara daha sonra göstermek istiyordum. İzzet'in elinde beyaz bayrak olduğu halde öldürüldüğünü kanıtlamak amacındaydım. Tam anlamıyla bir şok yaşıyordum. Gözlerimden yaşlar süzülüyordu.

Ne yapacağımı şaşırmıştım. Avluya kendilerini atan diğer gazeteci arkadaşlara İzzet'in vurulduğunu bağırdım. Bir ambulans çağırmalarını istedim. Tamer de avluya gitmiş, bir ben kalmıştım ortalıkta. Herkes 20 metre kadar ilerimde bulunan avlu kapısından beni çağırıyordu. Gidip gitmeme ikilemi arasında bocaladım. İzzet'le ben iyi bir ekiptik. Kardeş gibiydik. Daha önce birçok zorlu işe birlikte gitmiştik. Hep 'anca beraber kanca beraber' derdik. Şimdi de O'nu bırakıp gitmek istemiyordum. Hâlâ kafamda belki yaralıdır düşüncesi vardı. O'nu alıp öyle gitmek istiyordum. Ancak olmadı. İlk kez İzzet'i bir başına bırakıp, diğer arkadaşların yanma sürüne, sürüne gittim. Kendimi avluya atınca, bize ateş edenlere küfür etmeye, bağırmaya başladım. Arkadaşlar beni içeri aldılar. Yaklaşık 10 dakika sonra bir ambulans gelerek İzzet'i aldı. Daha sonra gelen iki askeri panzer de bizi..."[85]

İzzet Kezer'in vurulduğu anda yarım metre ilerisinde olan gazeteci Tamer Erkiner de olayı ve düşüncelerini Sosyal Demokrasi Yayınları tarafından çıkarılan Nevruz 92 isimli kitapta şöyle aktarmıştır, "Arkama bir kez daha baktığımda, İzzet'in kolundaki kanı, üçüncü kez baktığımda kafasından vurulmuş olduğunu gördüm. Yarım metre arkamda vurulmuştu İzzet. Yoğun ateş altında Uğur, ben ve İzzet kalmıştık. İzzet vuruldu. Ama açılan ateşin bize

[85] Koçoğlu, s.94

yönelik olduğunu, öldürmek için ateş edildiğini kesin olarak söyleyebilirim. İzzet, arkamda, elindeki beyaz bayrak bir yanına, boynundaki fotoğraf makinesi bir yanına düşmüş olarak yatıyordu.”

“Kimin ateş ettiğini görmedik, gördüm diyen yalan söylüyor. Hem de kuyruklu yalan. Keşke şöyle yapsaydık, belki böyle olurdu, bunları da konuşmanın anlamı yok. Elimizde beyaz bayraklar, boynumuzda fotoğraf makinelerimiz. İzzet bu şekilde vuruldu. Bence kimin vurduğu değil, neden vurulduğu önemli. Ama, İzzet'in ölümünün ardından yalan söylemek hiçbir gazeteciye yakışmaz, yakıştıramıyorum. İzzet öldü, katili veya katilleri mi bulunacak', hayır. Başsağlığı mesajları, biraz yardım, mezarı başında senede bir anma hepsi bu kadar. Ben ise İzzet'i hiç unutmayacağım, yarım metre arkamda vurulduğu için değil. Görevini yerine getirmeye çalıştığı için. Başta da dediğim gibi, gazetede çıkacak iki kare fotoğraf için bir insan hayatı. İşte İzzet Kezer bunun için öldü. Ben o tetiği çekene lanet ediyorum"

İzzet Kezer ve gazeteci grubuyla birlikte otelden çıkan ve gazetecilerin bir kısmının sığındığı evde oturan Yeni Ülke Gazetesi muhabiri Abdullah Arısoy, Kezer'in ölümünden hemen sonra ANKA ajansının "Olay nasıl meydana geldi' sorusuna şu yanıtı vermişti: "Dicle Mahallesinde 1 saat kadar evleri gezdik. İnönü Sokağı 'na girdik ve sokağın başını tutan bir polis panzerinin yoğun ateşiyle karşılaştık. Kendimizi yere atarak süründük ve kalın bir taş duvarın arkasına sığındık. Bu ateş sırasında İzzet, yere düştü. Bir eve girerek hastaneye telefon ettik ve ambulans istedik. Sokağın başındaki polis panzeri ambulansı da engelledi. Daha sonra askeri bir panzer bizi alarak otele götürdü. Burada İzzet'in öldüğünü öğrendik. Bugün ateş tamamen tek taraflıydı. Ortada ne PKK'li vardı ne de gösteri yapan halk."

İzzet Kezer'in vurulduğu yerde, bir polis panzerinin ateş ettiğini gören ikinci tanık ise Kezer'le aynı gazetede çalışan Sabri Canbeyli'ydi. Canbeyli'nin, olaydan sonra gazetesine yazdırdığı haber, 24 Mart günü "...dört bir yandan kurşunlar yağmaya başladı. Karşımızda duran askeri panzerden de ateş ediliyordu..." biçiminde yeraldı gazetede. Haberde, ateş eden panzerin, "askeri panzer" şeklinde çıkmasının yanlışlık olduğunu, doğrusunun "polis panzeri" olması gerektiğini söyleyen Canbeyli, bu yanlışlığı, olaydan yaklaşık bir yıl sonra düzeltiyordu. Sabri Canbeyli daha sonra Kurşunla Sansür Gazeteci Cinayetleri kitabı yazarı Yahya Koçoğlu'na bunların tersini söylemiş "Her taraftan ateş edilmeye başlanınca biz bir eve

girdik. Eve sığınmadan önce ateş eden bir polis panzeri vardı. Evde bir süre kaldık. İzzet, biz evden çıktıktan sonra, açılan yoğun ateş sırasında ve nereden geldiğini bilemediğim bir kurşunla vuruldu. O sırada polis panzerini görmedim. Polis panzerinden çıkan kurşunların İzzet'i vurduğunu söyleyemem" demiştir.[86]

1992 yılındaki Newroz gerginliği sırasında Cizre'de askerlik görevini yapan tanık ve isminin saklı tutulmasını isteyen bir kişi de yine Yahya Koçoğlu'na şunları aktarmıştır, "21 Mart 1992 günü askerlerin kente çok fazla girmediğini, daha çok kenti çevreleyen tepelerde ve ana caddede mevzilendiğini anlatmıştır. İzzet Kezer'in vurulmasına ilişkin soruya, bu kişi "İzzet Kezer'i, eğer bir panzerden açılan ateş öldürmüşse, bu panzer askeri panzer değildir. Çünkü biz, kente girmedik. Askeri panzerer, ana cadde üzerinde duruyordu. 2 polis panzeri vardı ve onlar ara sokaklara kadar girdiler"demiştir.

İzzet Kezer'in öldürülmesiyle ilgili Özgür Gündem gazetesinin 1999'lı yıllarda bir dönen Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran çalışma kapsamında yapılan söyleşide, "Hedefin aslında İzzet Kezer olduğunu düşünmüyorum. Özgür Gündem muhabirleriyle karıştırılmış olabilir. Aslında bu cinayetle Nevrozu gazeteciler izlemesin, mesajı veriliyordu. Tabii bu mesajı İzzet Kezer'i öldürerek yüksek tirajlı gazetelere de vermek istemiş olablirler"demiştir.

Kezer'in ölümünden iki saat önce yazdığı haber

24 Mart 1992'de Sabah Gazetesi'nde yeralan ve ölümünden iki saat önce yazdırdığı belirtilen son haberinde, Cizre'den İzzet Kezer şunları aktarmıştır:

"...Basın mensupları görevini yapabilmek için yoğun atışlara aldırış etmeden çatışmaların olduğu yere geldiklerinde, kendilerini yoğun ateş altında buldular. Bunun üzerine yerli ve yabancı gazeteciler, kendilerini yakın bulabildikleri otel ve evlere zor attılar ve mümkün olduğunca kendilerini koruyacak kenar ve köşelere sindiler. Bu sırada, güvenlik görevlilerinin bulunduğu yönden gelen ateş altında kalan gazeteciler, yerde sürünerek en yakın sipere sığınmaya çalışırken bazıları yerlere düşerek hafif yaralandılar.

[86] Koçoğlu, s.93

Kezer, haberinde, "...atışlara bazı gölgelerde PKK militanlarının da karşılık verdiği gözlendi", "Boşaltılan evlere PKK militanlarının ağır silahlarla yerleştiği ve buralardan çatışmalara katıldığı gözlendi" ifadelerine yer vermiştir, ancak haberinin hiçbir yerinde çatışmaya katılan PKK'lilerin, gazetecilere yönelik ateşi olduğundan bahsetmemiştir. İzzet, ateş eden iki tarafı, dolayısıyla katilini yazmıştır haberinde.

4.7.1. Sabah gazetesi

24 Mart 1992 Salı tarihli gazetenin manşet haberinin başlığı, "Görev şehidimiz" şeklindedir. Gazete başlıktan da anlaşılacağı üzere İzzet Kezer'in ölümü kahramanlık ve kutsiyet atfeden bir bakış açısıyla haberleştirilmiştir. Haberin spotunda, "Nevruz nedeniyle Cizre'ye giden muhabirimiz İzet Kezer dün öğleden sonra güvenlik güçlerininin açtığı ateş sonucu başından aldığı tek kurşun yarasıyla hayatını kaybetti" şeklinde ateşin kimler tarafından açıldığı tam olarak aydınlığa kavuşturulmuş olmasa bile hükümete de nazikçe tepki koyan bir biçimdedir.

"Cizre'de şehit düşen arkadaşımız" denilerek gazetecilik mesleği de kutsallaştırılarak başlanan haberde, İzzet Kezer'in 10 kadar gazeteci arkadaşıyla birlikte kalmakta oldukları otelden, 100 metre ilerilerinde bomba düşen bölgenin fotoğrafını çekmek için çıktıkları kaydedilmiştir. Haberde bölgede yoğun ateş altında kalan gazetecilerin can havliyle bir binaya sığındıkları ama sığındıkları binanı da yaylım ateşine tututlduğu kaydedelmiştir. Habere yaylım ateş yüzünden çökecek duruma gelen evden gazetecilerin beyaz bayrak sallayarak çıktıklarına dikkat çekilmiştir. Haberde fotoğraf makinelerini ve beyaz bayraklarını sallayarak otele dönmeye çalışangazeteci grubuna açılan ateş sonucu da İzzet Kezer'in başında vurularak olay yerinde öldüğü kaydedilmiştir. Haberde İzzet Kezer'in ölümüne dönemin Cumhurbaşkanı Özal, Meclis Başkanı Cindoruk, Başbabakan Demirel, Babşbakan Yardımcısı İnönü, ANAP VE DSP liderelerinin gazeteyi arayarak baş sağlığı diledikleri bilgisine de yer verilmiştir.

Haberin solunda yer alan siya zemin üzerinden verilen haber kutusunda ise olaya şahit olan Sabah gazetesinin diğer muhabiri Sabri Canbeyli'nin anlatıkları yer almıştır. "İzzet gözümün önünde vuruldu" şeklinde başlığa sahip haber kutusunda Canbeyli, ellerinde beyaz bayraklar olmasına ve "gazeteciyiz" diye bağırarak otellerine doğru koşmalarına karşın her

taraftan üzerlerine kurşun yağdığını anlatmış, yerlere yatmalarına karşın İzzet Kezer'in başından vurulduğunu birçok arkadaşının da yaralandığını söylemiştir.

Haber kutusunda ayrıca Canbeyli'nin altında "Ağlayarak anlattı" şeklinde başlayan fotoğraf altı yazısı bulunan portre bir fotoğrafı yer almıştır. Fotoğraf altı yazısında ayrıca Canbeyli'nin mucize eseri kurtulduğunu söylediği belirtilerek, Kezer'in öldürüldüğü saldırının olay yerinde yer alan tüm gazetecilere karşı aslında gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Haberinin sağında ise sarı zemin üzeinden Kezer'in "Cizre barut kokuyor" başlığı altında yazdığı son haberi verilmiştir. Okuyucuya, gazeteciliğin zor iş olduğu ve Kezer'in işini canı pahasına son anlarına kadar yaptığı mesajı verilen haberde, İzzet Kezer'in ölmeden önce gazetenin Ankara Bürosu'na geçtiği son haberde "Cizre'de kısa süren sessizlik bozuldu ve silahlar konuşmaya" diyerek başlayarak Cizre'deki gelişmeleri aktardığı belirtilmiş ve söz konusu habere yer verilmiştir. Haberin sağında ise Kezer'in gülümseyen bir fotoğrafı geniş şekilde sayfada yer almıştır. Fotoğrafın altındaki, "İzet Kezer 1.5 yıllık evliydi" başlığını taşıyan ve okuyucunun duygularına seslenen foto altı yazısında Kezer'in yaşamı dramatik bir biçimde geride bıraktıkları belirtilerek kısaca aktarılmıştır. Sayfada bunların dışında Kezer'le ilgili manşet haberinin hemen altında mavi zemin üzerinden, "Şırnak ev ev aranıyor" şeklinde ayrıca, "^Şırnak Emniyet Müdürü Görevten alındı"y "PKK savaş ilan etti" , dönemin Milli Savunma Bakanı Nevzat Ayaz'ın söylediği belirtilerek, "PKK'lılar halkı siper alıyor" , "Demirel: PKK elinden geleni ardına koymasın" başlığına sahip Nevruz olaylarına ilişkin haberler yer almıştır.

Saynın ortasından, Güngör Mengi'nin "Sabah Diyor ki" şeklinde sunulan "Şehit gazeteci" başlıklığıyla 3'üncü sayfada yayınlanan yazısının spotu bulunmaktadır. Güngör Mengi yazısında, "İzzet'i öldürüne kurşunun devletin namlusundan çıkmış olması acımızı arttırıyor. İzzet'in nöbetini dün arkadaşları devraldılmar. Uğruna hayatını verdiği görev en iyi şekilde yapılmaya devam edecek. Hükümetin burada görev yapan gazetecileri korumasını istiyoruz" şeklinde başlayan yazısınının 3'üncü sayfasındaki devamında Kezer'in öldürülmesinin nedenini PKK'nin gerçekleştirdiği olaylara bağlamıştır. Mengi ayrıca yazısında terörü lanetlemiş olayın yaşanmakta olan olayların topluma verebileceği zararların ulaşabileceği boyutların korkunçluğunu gösterimesi bakımından öğretici olduğuna dikkat çekmiştir.

Güngör Mengi, militarist söylemlerde bulunduğu yazısında bunların dışında arkadaşlarının İzzet Kezer'in nöbetini devraldığına değinirken, Kezer'i öldüren kurşunun devlet tarafından kazayla sıkıldığı ve bunun nedeninin de terör olduğu düşüncesini ifade ederek, "Türkiye'nin bütünlüğüne kastedenlerin kazdıkları kanlı ve karanlık kuyunun bir an önce kapatılmasını istiyoruz" şeklinde şiddete onay veren bir dil tutturmuştur.

Mengi yazısının son bölümünde teröre destek vermekle suçlanan HEP Milletvekillerininin hükümeti kuran kualisyon içinde yer almasının Türkiye'de demokasinin işlediğini gösterdiği iddiasında bulunarak, şöyle bir analizde bulunmuştur, "Son olaylar iktidar ortağı SHP içindeki HEP kökenli milletvekillerini sıkıntıya soktu. Bunların SHP grubuna güvenlik kuvvetlerinin uygulamaları ile ilgili meclis soruşturması açılması kararı aldırmaları, koalisyonun ömrünün dolduğu tartışmalarına yol açtı.

Fakat Demirel aynı kanıda değil.

Böyle zor bir günde dahi demokrasinin işlediğini Meclis denetiminin her zeminde çalıştığını düşünüyor.

'Bir yandan devlet PKK'nın üstüne gidiyor, bir yanda bu örgütü desteklemekle suçlanan milletvekilleri hükümete güç veriyor'

Özetle Demirel HEP kökenli milletvekillerinin teröre karşı verilen mücadelenin şansı olduğunu düşünüyor.

İnşallah haklı çıkar!"

Sabah gazetesinde İzzet Kezer'le ilgili haberlerin devamı ise "Dünün devamı" başlığını taşıyan 15'inci sayfada yer almıştır. Nevruz gösterilerinde çıkan olayların aktarıldığı sayfanın manşet haberinin başlığı gazetenin manşet haberinin başlığıyla aynıdır. Başlığın üstünde iki fotoğraf kullanılmıştır. Bunlardan solda olanında İzzet Kezer'in öldüğü Şırnak sokaklarında gazeteci arkadaşlarıyla yürüdüğü görülmektedir. Fotoğrafın altında "Ölümünden öncesi son fotoğrafı" yazmakta olaydan birkaç saat önce çekilmiş olduğu belirtilmektedir. Sağda yer alan fotoğrafta ise haberde belirtilmemekle birlikte Şırnak'ta İzzet Kezer'in öldüğü sokak yer almaktadır.

Manşet haberinin bu sayfadaki devamında ise, İzzet Kezer'in ölümüne neden olan gelişmeler tekrar anlalılış, Kezer'in ölümüne neden olan kurşunların güvenlik timin kontrolündeki ve panzerlerin bulunduğu taraftan geldiği bilgisi "görgü tanıklarına" dayandırılmıştır. Haberde Kezer'in sığındığı binadan çıkmayan 3 gazeteciye ne olduğunun henüz öğrenilemediği duyurulmuştur.

Haberde ayrıca dönemin Başbakanı Süleman Demirel'in Sabah gazetesine yaptığı açıklamada durumu savaş hali olarak yorumlayara mazur göstermeye çalıştığı açıklaması, "Başınız sağolsun. Adam orada canıyla uğraşıyor. Asker ateş etti diyemem. Ama savaş hali bu. Orada savaş var. İki gün içinde bu işi bitiereceğiz" şeklinde verilmiştir. Haberin sonunda hükümet üyeleriye, TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un DSP ve ANAP'lı liderlerin baş sağlığı mesajlarıyla dönemin Emniyet Genel Müdürü Yılmaz Ergun'un başsağlığı dilekleri verilmiş, HEP ve SHP'li lider ve Milletvekillerinin başsağlığı dilenmesiyle ilğili hiçbir şeyin yer almaması dikkat çekici bulunmuştur.

Sayfada ayrıca manşetin altında "Kanlı olaylar Batı basın ve TV'sinde" başlıklı kırmızı çerçeve içine alınmış bir haber yer almıştır. Bu haberde, Şırnak, Cizre ve Nusaybin'deki kanlı oların "batı" (Gelişmiş Avrupa ülkeleri kastedilmektedir) basınında ve televizyonunda büyük ilgi topladığı kaydedilmiştir.

Haberin başında "yabancı" (Avrupa ülkeleri) basın, "bu kez, geçmiş yıllara oranla daha tarafsız baktı" denilerek, Avrupa ülkelerindeki basın kuruluşlarının devletin uygulamalarına daha az eleştiri getirdiği iddia edilmekte ama haberde genel olarak Türkiye'yi eleştiren basın kuruluşlarından bahsedilmektedir. Avrupa basının etkisinde kalınmış olacak ki Kürtler ile Türklerin savaş ediyormuş gibi gösterildiği haber, şu şekilde tutarsız, ırkçı ve sol karşıtı bir dil taşımaktadır:

"İngiltere'de olaylara taraflı bakan ve sadece Kürt yanlısı yayın yapan tek gazete Daily Telegrap olurken, Türk düşmanı bir tutum içinde olan İtalyan basını ve özel televizyon kanalı aynı tutumu sürdürdü. Bası basın ve televizyonları çoğu olayanır ajanslardan aldıkları haberlerle ve yorumsuz naklederken, sol eğilimli Fransız TV'sinin 3. Kanalı Türkiye'yi eleştiren yayın yaptı. Alman basının bir kısmı her zamanki gibi suçu Türkiye'ye yükledi. Fransız basını da olaya tarafsız bakmaya çalıştı. Ciddi siyasi gazete Liberation, Türki

hükümetinin kanunlar çerçevesinde, Nevruz kutlamalarına izin verdiğini, gelişen olayların Demirel hükümeti için zor bir sınav olduğunu vurguladı." Haberden daha geniş şekilde sayfada Avrupa gazetelerin başsayfa küpürüleri yer almıştır. Küpürlerde yer alan haberlerde Nevruz olaylarını tanımlamak için, "savaş" kelimesinin kullanılması ise dikkat çekici bulunmuştur, çünkü aynı konu Türkiye basınında çıkan haberlerde çatışma olarak sunulurken olayların ciddiyeti konusunda "savaş" tanımlamasından kaçınıldığı gözlemlenmiştir.

Sayfada bunun dışında birinci sayfandaki haberlerin devamı şeklinde İzzet Kezer'in ölmeden iki saat önce Cizre'deki olaylara ilişkin yazdığı notlara(notlar İzzet Kezer'in hayat hikasi anlatılırken verilmiştir)ve Sabri Canbeyli'nin anlattıklarına yer verilmiştir. Son olarak sayfanın altında yer alan reklamın üstündeki "İzzet Kezer'in ölümüne tepkiler" başlıklı küçük haberde de Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin, Gazeteciler Cemiyet Başkanı Necmi Tanyolaç'ın ve Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın cinayete tepkileri yer almıştır.

25 Mart 1992 Çarşamba tarihli Sabah gazetesi'nde ise okuyucunun duygurlarına hitap eden, baş sayfanın sağ köşesinde geniş yer ayrılmış "Şehidimizi bugün toprağa veriyoruz" başlıklı haber bulunmaktadır. Haberin üstünde İzzet Kezer'in eşi İmran Kezer'le çekilmiş ve her ikisinin de gülerken gözüktüğü fotoğraf altında, "Bu mutluluğu bir kurşun bozdu" yazmaktadır.

Haberde İzzet Kezer'in cenaze törenine ve cenazesinin Ankara'ya taşınmasına ilişkin bilgi verilmiştir. Haberin yer aldığı çerçeve içinde Zafer Mutlu'nun "Gazetecinin kaderi" başlıklı yazısının spotu da farklı bir zeminde ve kırmızı çerçeve içinde Mutlu'nun fotoğrafıyla birlikte verilmiştir. Haberin altında ise sayfada geniş açılan fotoğrafta, yerde vurulmuş şekilde, yanında beyaz bayraklar birlikte sırt üstü yatan İzzet Kezer görülmektedir. Fotoğrafın üstünde, "Vurulduğu an" yazmaktadır. Fotoğraf altı yazısında Kezer'in fotoğrafının Uğur Şefkat tarafından Kezer vurulduktan sonra, son görev olarak çekildiği kaydedilmiştir.

Gazetede Mutlu'nun yazısında İzzet Kezer'in ölümüne, "İzzet görevi başında şehit düşen ne ilk gazetecidir, ne de son olacaktır. Olayları anında ve yerinde izlemekle görevli gazetecilerin kaderidir bu…" şeklinde yaklaşmıştır. Mutlu'nun yaklaşımının dönemin Başbakanı Demirel'in değerlendirmeleriyle uyum gösterdiği gözlemlenmiştir.

Gazetenin 16'ncı sayfasında altta gazetenin Genel Yayın Müdürü Zafer Mutlu'nun yazısının devamının üstünde, birinci sayfadaki İzzet Kezer'in vurulmuş olduğu fotoğrafta yanın bulunan beyaz bayrağı da açıklayan dikkat çekici bir fotohaber yer almıştır.

Siyah çerçeve içine alınan fotohaberin başlığı, "Birkaç saniye sonra vuruldu" şeklindedir ve İzzet Kezer öldürülmeden birkaç saniye önce çekildiği iddia edilen fotoğrafta İzzet Kezer'in elinde beyaz bayrak boynunda fotoğraf makinasıyla yürüdüğü gözükmektedir. Fotoğraf haberde fotoğrafın anlatıması dışında ayrıca fotoğrafı çekenin Sabah gazetesi muhabiri Uğur Şevkat olduğu belirtilmiştir.

Sayfada bunun dışında, İzet Kezer'le ilgili fotohaberin solunda "Dicle ve Zana açlık grevinde" başlığını taşıyan haberde aralarında İzzet Kezer'in de olduğu 93 kişinin Cizre, Şırnak, Nusaybin'de öldürülmesine ilişkin SHP'den istifa eden HEP kökenli bağımsız Milletvekilleri Leyla Zana ve Hatip Dicle'nin 48 saatlik açlık grevine başladıkları bilgisine yer verilmiştir. Haberde Diyarbakır'da Leyla Zana ve Hatip Dicle ile İHD Başkanı, HEP ve SP İl Başkanları, emek ve meslek örgütlerinin Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'de birlikte yaptıkları basın açıklamasına yer verimiştir.

Bu haberin içinde kutu olarak, "Demirel: olay aydınlanacak" başlığını taşıyan habe yer almıştır. Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in İzzet Kezer'in ölürülmesine ilişkin, "Soruşturma başlattık. Olay aydınlığa kavuşacak" dediği kaydedilerek başlayan haberde Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin(ÇGD) öncülüğünde çok sayıdaki gazetecinin İzzet Kezer'in öldürülmesini protesto etmek için Anıtkabir'e yürüdüklerinden ve burada yaptıkları eynemden bahsedilmiştir. Haberde ÇGD'nin Başkanı Mustafa Ekmekçi'nin Anıtkabir'de özel deftere "Elinde beyaz bayrağı, boynunda fotoğraf makinasıyla vuruluyor. Beyninde tek şey var, halka doğru haber ulaştırabilmek. İzzetlerin katilleri mutlaka bulunup yargı önüne çıkarılmalı ve sorumluları cezalandırılmalıdır" diye yazgı kaydedilirken ÇGD yöneticilerinin dönemin Başbakanı Süleman Demirel'le de görüştükleri bilgisi verilmiştir. Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in çalışma kapsamında yer alan diğer gazeteci cinayetlerinde görülmeyen şu yapıcı sözleri de burada yer almıştır, "Ateşin içine girildiğinde ne olacağını bilmek mümkün değil. Böyle yerlerde görev yapan arkadaşlarımıza, bu çeşit müesif hadiselerin olmaması iççin neler yapmak gerekir, beraber kararlaştıralım…"

26 Mart 1992 Perşembe tarihli gazetenin birinci sayfasında manşetin sağında İzzet Kezer'in cenaze haberi, "Şehidimizi uğurladık" şeklinde Kezer'e kutsiyet ve kahramanlık atfeden bir başlıkla verilmiştir.

Haberin başlığının üstünde yer alan fotoğrafta, Kezer'in Türkiye bayrağına sarılı tabutunun önünde cenaze namazı kıldıran imamın arkasında dönemin hükümeti üyeleri, Başbakan Süleyman Demirel'in İçişleri Baknı İsmet Sezgin'in ve Sağlık Bakanı Yıldırım Aktuna görülmektedir. Bu fotoğrafla Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer'e devletin sahip çıktığı sembolize edilmektedir. Haberde de Kezer'in Ankara'da yapılan cenaze törenine Başbakan Demirel ile çok sayıda bakan ve milletvekilinin katıldığı belirtilmiştir.

Haberin devamında da Kezer için düzenlenen cenaze töreninde konuşan Güngör Mengi'nin "İzzet, mükemmel bir insan, çok çok iyi bir gazeteciydi. O bir basın şehididir. Şehitler Ölmez" şeklinde başlıkla uyum içinde İzzet Kezer'i yüceleştirdiği konuşmasından alıntı yapılmıştır. Haberde ayrıca ANAP liderinin gazeteye başsağlığı dileklerinden bahsedilerek İzzet Kezer'in ölümüne ana muhalefet partisinin de tepki gösterdiği ve Kezer'i sahiplendiği ifade edilmek istenmiştir.

Haberin diğer fotoğrafı ise haberin sağ alt köşesinde küçük şekilde kullanılmıştır Kezer'in cenaze törenine katılan eşi ve onu teselli eden yakınları görüldüğü, okuyucunun duygularına seslenen bir dıram fotoğrafıdır. Fotoğraf altı yazısında da İzzet Kezer'in bir buçuk yıllık evli olduğu hatırlatılarak "Yaşam arkadaşını ömrünün baharında toğrağa veren İmran Kezer'i teskin edecek kimse bulunamadı" şeklinde okuycuda duygu yoğunluğu yaratmayı amaçlaya ifadeler kullanılmıştır.

Cenaze haberinin devamı 15'inci sayfanın sağında fotağrafsız şekilde manşet haberinin altında kısa şekilde görülmüştür. Haberde Sabah Gazetesi önünde yapılan törende konuşan gazetenin Başyazarı Güngör Mengi'nin konuşmasına tekrar verilmiştir. Haberde bunların dışında ayrıca cenazeye katılan gazeteci örgütleri, siyasi parti yöneticiler hükümet üyelerinin isimleri sıralanmıştır.

Bu haberin altında ise, "Sezgin: Kezer'in ölümü inceleniyor" başlığı altında dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in Kezer'in cenaze töreninde gazetecilere yaptığı açıklamalara yer verilmiştir. Hükümete ilişkin hiçbir eleştirinin yer verilmediği haberde, Sezgin gazetede

daha önce çıkan Kezer'e atılan kurşunla ilgili şu açıklamalarda bulunmuş, "Kurşunun neren geldiği hangi istikametten atıldığı belirsiz. Ama balistik incelemede meydana çıkar" ancak haberde bu açıklamanın sorgulanma gereği duyulmamıştır. Üstelik gazetenin bir önceki günkü haberinde kurşunun güvenlik güçlerinin bulunduğu taraftan geldiği ifade edilmesine karşın…

Haberde ayrıca "…maalesef bu gazetecilerin kaderi oluyor" oluyor diyen Sezgin'in de Kezer'in ölmesine "kader" şeklinde bir yaklaşımda bulunduğu kaydedilmiştir. Bunların dışında haberde, Sezgin'in Güneydoğu'daki olaylar konusunda "Devlet ödün vermez" şeklinde ödünsüz bir bakışı olduğuna gösteren sözlerine yer verilmiştir.

Özetle, Sabah gazetesinde İzet Kezer'in öldürülmesinden sonra çıkan haberlerde İzzet Kezer'in güvenlik güçlerince sıkılan bir kurşun neticesinde öldürüldüğü ifade edilse bile devlete güven duyan bir habercilik anlayışı sergilediği ve Kezer'in ölümünden terörü, terör üzerinden de PKK 'yi sorumlu tuttuğu gözlemlenmiştir. Gazetenin haberlerinde ayrıca, şehit vurgularından ve yabancı basını değerlendirmelerinden, sol partilere karşı olumsuz sunumundan ve devleti eleştirmekten kaçınmasından sağ milliyetçi bir yayın politikası çerçevesinde haberlerini edite ettiği gözlemlenmiştir

Sabah gazetesinin devleti eleştirmekten kaçınan bir habercilik anlayışı sergilediği, İhsan Uygur ve Yüksel Alptekin'in kaybolması haberlerinde de gözlemlenmiştir.

4.7.2. Milliyet gazetesi

İzzet Kezer'in öldürülmesi 24 Mart 1992 Salı tarihli Milliyet gazetesinde manşetten, "Ölümü 5 saniye kala" başlığıyla "Gazeteci Kezer bu fotoğraf çekildikten hemen sonra kurşunlarla can verdiği" başlığıyla verilmiştir. üst başlığıyla verilmiştir. Anlaşılacağı gibi haberde Kezer'in öldürülmesinden hemen önce muhabir arkadaşlarıyla yürüdüğü anda çekilmiş fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin spotunda fotoğrafın çekilmesinden hemen sonra Kezer'in öldürüldüğü işlenmiştir. Haberde ise Güney Doğu'daki operasyonla ilgili bilgilere yer verilirken, sadece fotoğraf altında Kezer'in öldürüldüğü sırada fotoğrafta yer alan gazetecilerin kimliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Fotoğrafta boynuna asılı durumda olan fotoğraf makinesini iki eliyle tutan Kezer'in önden yürüdüğü arkadan yürüyen arkadaşlarının bazılarının elinde beyaz bayrak olduğu görünmektedir. Haberin spotunda,

Haberin devamı da 18'inci sayfanın, iki manşetinden "Cizre'de gazeteci öldürüldü" başlığıyla verilmiştir. Haberde ağlayan bir gazetecinin fotoğrafı kullanılmıştır. Haberde, yanan bir binayı görüntülemek isteyen Kezer'in iki ateş arasında kalarak öldürüldüğü bilgisi verilmiştir. Haberde Olağanüstü Hal Bölge Vali Yardımcısı Ahmet Ertürk'ün, Görev anındaki gazeteci nasıl öldürülür? Diğer gazetecilerin can güvenliğini nasıl sağlamayı düşünüyorsunuz sorusuna, "Ortalıkta sere serpe dolaşırlarsa tabii ki can güvenlikleri olmaz. Oradaki gazeteciler elini kolunu sallayarak dolaşırlarsa öldürülürler tabii. Bölgede büyük bir operasyon var. Gazetecilerin öncelikle kendilerinin can güvenliğini sağlamaları gerekir. Ben burada oturarak kimsenin can güvenliğini sağlayamam. Cizre kaymakamı halen otellerinde bulunan gazetecilerin güvenliğini sağlıyor. Bir daha böyle olayla karşılaşılmaz inşallah" cevabını vermesine yer verilmiştir.

Haberde ayrıca, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Necmi Tanyolaç'ın, "Bunu yeni acıların takip etmemesini diliyoruz", Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Orhan Erinç'in, "Kezer'in görevi başında şehit olan son gazeteci olmasını diliyoruz" ve Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin, "Ülkemizde demokrasi ve basın özgürlüğü ağır bir yara aldı. Acımız büyük, üzüntümüz derindir" şeklinde ifadelerine yer verilmiştir. üzüntülerini ifade eden bunun son gazeteci ölümü olmasını isteyen ifadelerine yer verilmiştir. Haber haber merkezi imzalıdır. Haberin fotoğrafında imza Mahir Büber'e aittir. PKK haberlerinin yer aldığı ve tek görsel dökümanın Kezer'le ilgili haberde kullanıldığı 18'nci sayfanın manşeti "Bölgede büyük operasyon" başlığını taşımaktadır. Bu haberde Güneydoğu'da Nevruz kutlamaları sırasında 23 kişinin öldürüldüğü ve gerginliğin sürdüğü, Şırnak'ta yer yer çatışmaların sürdüğüne ve bölgeye takviye birlikler gönderildiği bilgisine yer verilmiştir.

Ertesi gün 25 Mart 1992 tarihli Milliyet gazetesinde ise birinci sayfada, sayfanın ortasında foto haber şeklinde "Kezer'in cenazesi" başlık girişiyle 3 satırdan oluşan şekilde Kezer'in Ankara'daki cenaze töreni verilmiştir. Fotoğraf olarak tabutun önünde ilk safta cenaze namazı kılan Başbakan ve diğer bakanların fotoğrafları kullanılmıştır. Haberde cenazeye katılanlar işlenmiştir. Haberin devamı haber sayfası 19'uncu sayfada, ikiye bölünmüş manşetinden biri olarak Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Kezer cinayetini protesto etmek için Ankara'da "Ata'ya şikayet ediyoruz" yürüyüşü yer almıştır. "Kezer için Ankara'da protesto yürüyüşü" başlığını taşıyan, "Cinayetse katili bulmak boynumun borcu" üst başlığını

taşıyan "Ankara Özel" mahreci taşıyan haberde Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin Anıtkabir'e ve Başbakanlık binasına sessiz protesto yürüyüşüne yer verilmiş, başbakanlığa giden gazeteciler adına derneğin başkanı Ekmekçi'nin başbakan Demirel'le görüştüğü işlenmiştir. Haberde Başbakan Demirel'in, "Kimin kusuru varsa yakasına yapışmak benim boynumun borcudur" sözlerine yer verilmiştir. Ayrıca haberin uzun kullanılan fotoğraf altı bölümünde Kezer'in cenazesinin Cizre Devlet Hastanesi morgundan alındığı Kezer için ilk törenin Ankara'ya cenazenin gönderilmeden önce Diyarbakır havaalanında yapıldığı bilgisine yer verilmiştir. Haber'de iki fotoğraf kullanılmıştır. Küçük fotoğrafta İzzet Kezer'in eşi Ümran Kezer'in ağlayan fotoğrafıdır. İkinci fotoğraf olarak ise İzzet Kezer'in Türk bayrağına sarılı üzerine karanfiller konulmuş tabutunun önünde havaalanındaki töreni sembolize eden fotoğraftır.

Bu haberde önceki gün dönemin Olağanüstü Hal Bölge Valisi Yardımcısı'nın ilginç sözlerine yer verilmemesi dikkat çekmiştir.

19'uncu sayfanın nerdeyse 4'te 3'ünü, büyük bölümünde reklamlar bulunmaktadır. Sayfanın diğer manşeti ise "Sezgin: 'Bunlar eşkıya, çapulcu' başlığını taşımaktadır. Dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, haberde Güneydoğu'daki durumu değerlendirmektedir. Sezgin devletin duruma hakim olduğunu ve saldırıların PKK'nin son çırpınışları olduğunu iddia etmektedir.

Milliyet gazetesinin 26 Mart 1992 tarihli nüshasında 18'inci sayfanın manşetinde gazeteci Kezer'in Ankara'daki cenaze töreni, "Gazeteci Kezer toprağa verildi" başlığıyla verilmiştir. Fotoğrafsız kullanılan haberde Başbakan'ın, bakanların ve milletvekillerinin cenaze törenine katıldığı belirtilmiştir. Haberde dönemin İçişleri Bakanı Sezgin'in, "Devlet ödün de vermez, zaaf da götürmez. Zaaf göstere göstere olaylar bir çığ gibi büyümüş" gibi anlaşılması güç ifadelerine yer verilmiş ayrıca Sezgin'in bölgede basın merkezleri kurulması talimatı verdiği ifade edilmiştir. Sezgin'e daha önce neden basın merkezleri kurulmadı sorusuna şu yanıtı verdiği işlenmiştir, "Bilmiyor musunuz? Orada belirli yerlerde devlet yoktu. Orada eşyanın tabiatına göre hareket ediliyor"

Bu haberde cenaze töreninden çok Kürt sorununa ve HEP milletvekilleriyle hükümet arasındaki tartışmalara yer verilmiştir. Bu haberde de 24.03.1992 sayılı Milliyet gazetesinde

yer alan dönemim Olağanüstü Hal Bölge Valisi Yardımcısı'nın ilginç sözlerine yer verilmemesi dikkat çekmiştir.

4.7.3. Zaman gazetesi

İzzet Kezer'in öldürülmesi Zaman gazetesinde 24 Mart 1992 tarihinde 14'üncü sayfadan görülmüştür. Haber sayfanın ortasında, çerçeve içine alınmış şekilde tek sütun üzerinden kısaca verilmiştir. Haberin başlığı "Sabah gazetesi muhabiri vuruldu" şeklindedir. "Anadolu Ajansı-Cizre" imzalı haberde yanan bir binayı görüntülemek isteyen İzzet Kezer'in başından vurulduğu bilgisi aktarılmıştır. Zaman gazetesi İzzet Kezer'in öldürülmesine baş sayfada yer vermezken olaylı nevroz gösterilerini, aktarmış yabancı basın mensuplarını hedef alan bir haber yayınlamıştır. "Yabancı basını oraya sokana lanet" başlığını taşıyan ve devamı 14'üncü sayfada yer alan haberde, başta BBC ve CNN olmak üzere yabancı basın mensuplarının bölgedeki olayları ve nevroz gösterilerini tek taraflı, çarpıtarak verdiği belirtilmiştir. Gazetenin devletin Kürt sorununa ilişkin tutumunu destekler nitelik taşımaktadır.

4.7.4. Yeni Ülke gazetesi

25 Mart 1992 tarihli Yeni Ülke gazetesinin özel sayısında bütün haberler nevroz bayramı kutlamalarına ayrılmıştır. "Sehrildanların 3'üncü yıldönümü uzun yürüyüşle başladı" üst başlığı ve "İşte yeni dönem" manşetiyle bir ayaklanma vurgusu yapan gazetede il ve ilçelerden nevroz kutlamalarına dair bilgiler aktarmıştır. İzzet Kezer'in öldürülmesiyle ilgili bir bilgi baş sayfada "Cizre" ara başlığı altında, "Kentin beş değişik noktasından Şehitler Mezarlığı'na doğru yürüyüşe geçen halka ateş açıldı. Cizre'de çıkan olaylarda aralarında Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer'in de bulunduğu çok sayıda kişi devlet güçleri tarafından öldürüldü" şeklinde kentteki diğer cinayetlere de dikkat çeker şekilde aktarılmıştır. Gazetenin bu sayısında Kezer'le ilgili başka ibare yer almazken, il ve ilçelerden verilen nevruz haberlerinde, ayaklanma şeklinde hazırlanan eylem etkinliklere, devletin sert müdahalesine ve etkinliklere katılanların disiplinine ön planda yer verildiği dikkat çekmiştir.

29 Mart-4 Nisan 1992 tarihli Yeni Ülke gazetesinde baş sayfada sağda ikinci kısa haber spotununu başlığı, "Gazeteci Kezer nasıl öldürüldü" şeklindedir. Haberin 11'inci sayfanın altında yer alan devamında cinayet, "…22 Mart günü Cizre ilçesine gelmiştir.

Burada gazetecilerin kaldıkları otelde Dağkapı Mahallesi'nden gelen kadınların bağrışmalarını ve ağıt seslerini duyan İzzet Kezer, diğer gazeteci arkadaşlarıyla birlikte bu mahalleye gitmek için yola çıktıktan sonra yolda devlet güçlerinin açtığı ateş sonucu şehit düştü" şeklinde Kezer'in ölümü gazetede verilen yerle orantısız şekilde, "şehit" ibaresi kullanıla içselleştirilmiş bir şekilde verilmiştir. Haberde gazeteciler Faruk Balıkçı ve Sabri Canbeyli'nin olayla ilgili anlattıkları aktarılmış, Kezer için gazeteciler tarafından Cizre'de yapılan saygı duruşuna yer verilmiş, yapılacak cenaze törenine ilişkin duyuruda bulunulmuş ayrıca Cizre Belediye Başkanlığı'nın İnönü Caddesi'ne gazeteci İzzet Kezer'in isminin verilmesini benimsediğinin öğrenildiği bilgisi verilmiştir.

4.8. Mecit Akgün (2 Haziran 1992)

Mecit Akgün, hain olarak suçlandığı PKK tarafından kaçırıldıktan sonra 2 Haziran 1992'de Nusaybin Çölova köyü yakınlarında, bir direğe asılı olarak, ağzında paralar, üstünde, 'Muhbirliğin sonu budur' yazılı PKK imzalı bir bildiriyle ölü olarak bulunmuştur. Gazeteci örgütlerinin listesinde Mecit Akgün Yeni Ülke gazetesi Nusaybin muhabiri olarak geçse de Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol kendisinin böyle bir görevlendirmesi olmadığı gibi Mecit Akgün'ün gazetede imzalı tek bir haberinin de olmadığını belirtmiştir.

4.8.1. Özgür Gündem gazetesi

4 Haziran 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinde, 3'üncü sayfadan kısa şekilde verilen, "Biri gazeteci üç kişi öldürüldü" başlıklı haberde Mecit Akgün'ün ölümü, "Nusaybin'deki evinden yaklaşık 15 gün önce ayrılan bir daha kendisinden haber alınmayan gazeteci Mecit Akgün'ün cesedi dün Mardin'in Nusaybin ilçesi Çölova Köyü yakınlarında bulundu. Nusaybin Cumhuriyet Savcılığı yaptığı otopsi sonucunda Mecit Akgün'ün boğularak öldürüldüğünü açıkladı. Geçtiğimiz yıl hayatına son veren 'Nusaybin'in Sesi' Yazı İşleri Müdürü Mecit Akgün önce 2000'e Doğru Dergisi, daha sonra da Yeni Ülke Gazetesi'nin muhabirliğini yapmıştı. Anadolu Ajansı Akgün'ün cesedinin yanında bir PKK bildirisi bulunduğunu belirtti" şeklinde verilmiştir. Haberde öldürülen diğer iki kişinin de muhbir ve Hizbullah taraftarı olmaları nedeniyle PKK tarafından öldürüldüğü belirtilmiştir. Yeni Ülke'yle Özgür Gündemin aynı yayın politikasına sahip olduğu düşünülürse, haberin verilişi gazetenin Mecit Akgün'ün PKK tarafından öldürüldüğünü düşündüğünü

göstermektedir. Haberde ayrıca Özgür Gündem'de rastlanılmayan şekilde Anadolu Ajansı'na dayandırılak Akgün'ün yanında bildiri bulunması bilgisinin verilişi de Akgün'ün devlet yanlısı olduğu için PKK tarafından öldürüldüğü fikrini okuyucuda uyandırmayı amaçlar niteliktedir.

4.8.2. Zaman gazetesi

Zaman gazetesinde Mecit Akgün'ün öldürülmesiyle ilgili haber 3 Haziran 1992 sayılı nüshasında 3'üncü sayfada yayınlanmıştır. "Gazeteci öldürüldü" biçiminde düz başlığa sahip haber, tek paragraftan oluşmaktadır. Anadolu Ajansı mahrecli haber, "20 gün önce kaybolduğu bildirilen Yeni Ülke gazetesi Nusaybin muhabiri Mecit Akgün'ün cesedi ilçeye bağlı Çölova Köyü yakınlarındaki bir direğe asılı bulundu. Yapılan otopsi sonucu Mecit Akgün'ün 10 gün önce boğularak öldürüldüğü belirlendi. Cesedin üzerinde bölücü PKK imzalı bir bildiri bulundu" biçimindedir. Bu sayfada manşet haberi ise Milli Eğitim Vakfı içersindeki tartışmaları işlemektedir. Sayfada büyük fotoğrafla birlikte görülen 2'nci haber ise bir Türk işadamının Arnavutluk'ta piyasa ekonomisine geçildikten sonra ilk pastaneyi açmasını işlemektedir. Buradan anlaşılacağı gibi Zaman gazetesinde Türkiye'de bir gazetecinin öldürülmesine Arnavutluk'ta pastanesi açılması kadar değer verimemektedir. Ayrıca, Zaman gazetesi Hizbullah'ın öldürüldüğü gazetecilere sayfalarında yer vermezken, PKK tarafından öldürülen Akgün'e yer vermesi dikkat çekmiştir. Gazetenin Kürt sorununa devlet politikası çevresinde baktığı ve ona göre sayfalarında yer alacak haberleri seçmesi gazeteciliğin olani verme ve objektiflik ilkeleriyle çelişmektedir.

4.8.3. Milliyet gazetesi

Mecit Akgün'ün öldürülmesiyle ilgili Milliyet gazetesinde haber yer almamıştır

4.8.4. Hürriyet gazeteleri

Hürriyet gazetesinde Mecin Akgün'le ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4.8.5. Cumhuriyet gazetesi

9 Haziran 1992 tarihli gazetenin birinci sayfada, haber başlığından ibaret şekilde spotu verilen, 17'nci sayfada, "4 ayda 5 gazeteci öldürüldü" başlığıyla yer alan haberinde,

Mecit Akgün'den, Yeni Ülke gazetesinin eski muhabiri olarak bahsedilmiş ve Akgün'ün 5 Haziran'da Nusaybin'de cesedi bulunduğu kaydedilmiştir.

4.9. Hafız Akdemir (8 Haziran 1992)

Gazeteci arkadaşı Bayram Balcı'nın verdiği bilgiye göre Cengiz Altun'un öldürülmesiyle ilgili araştırma yapan Hafız Akdemir Diyarbakır'da 8 Haziran 1992'de sabah saatlerinde evinden Özgür Gündem bürosuna gitmek için sokağa çıktıktan sonra, evinin 50 metre ötesinde kafasına sıkılan bir kurşunla öldürülmüştür. Yanında bulunan yeğeni katili kovalamış, ancak yakalayamamıştır.

1965 yılında Lice'de ailenin 11'inci çocuğu olarak doğan Hafız Akdemir, 1991 yılında Yeni Ülke gazetesinde muhabirliğe başlamış, Yeni Ülke gazetesinde bir yıl kadar çalıştıktan sonra Özgür Gündem gazetesinin Diyarbakır bürosunda muhabirliğe 27 yaşında öldürülene kadar devam etmiştir.

Hafız Akdemir'in öldürüldüğü dönemde Özgür Gündem gazetesinin Bölge temsilciliğini aynı zamanda muhabirliğini yapan Bayram Balcı'yla tez çalışması kapsamında Akdemir'in öldürülmesiyle ilgili görüşüldüğünde, "Hafız Akdemir'in öldürülmesinin nedeni, özellikle Kürt illerinde faili meçhul cinayetler işleyen ve Hizbullah ya da Hizbulkontra olarak anılan JİTEM ile işbirliği yapan kişilerin bizzat askeri yerlerde askerlerce eğitildiğine ilişkin haberler yapmasıydı" denilmiştir.

Özgür Gündem gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran, kendisiyle çalışma kapsamında yapılan söyleşi de, " Hafız Akdemir yaptığı haberlerden dolayı değil Özgür Gündem gazetesinde çalıştığı için öldürülmüştür. Özgür Gündem gazetesi çalışanlarını öldürenlerin hiç biri yaptıkları haberlerden dolayı öldürülmedi. Devletin Özgür Gündem gazetesinde kim ne haber yaptı gibi bir çalışması olduğunu düşünmüyorum. Tetikçiler de Özgür Gündem gazetesini okumuyorlardır. Özgür Gündem gazetesinin PKK'yle ilişkisi olduğu düşüncesiyle çalışanlarından daha az güvenlik önlemi alanlar, daha kolay hedef olanlar kontrgerilla tarafından öldürülmüştür. Musa Anter'i bu genellemenin dışında tutmak gerekir. O, "Bakın ben sizin ön planda yer alan kişilerinizi de acımasız şekilde öldürebiliri mesajı verilmek için öldürülmüştür" demiştir.

Duran ayrıca Güneydoğu'da işlenen gazetecilerin cinayetleri o zamanki halkın değimiyle, "Faili meçhul değil Faili meşhurdur" demiştir. Duran bu meşhurun kontrgerilla olduğunu kaydetmiştir.

Türk basının ve devletin öldürülen Özgür Gündem muhabirlerini "Terörist" olarak gördüğünü söyleyen Duran, Hafız Akdemir'in gazetecilik dışında bir uğraşı olmadığı bilgisini vermiştir.

Duran dönemin Bölge Valisi Kutlu Savaş'ın Hafız Akdemir'i terörist olarak ifade etmesi üzerine cenaze töreni için gittikleri Diyarbakır'da valiye, Akdemir adına valilikten gönderilen basın davetiyelerini gösterdiklerini söylemiştir.

4.9.1. Özgür Gündem gazetesi

9 Haziran 1992 tarihinde gazete "Kurşun gerçeği öldüremez" şeklinde basın özgürlüğünü savunur bir başlıkla çıkmıştır. Haberin başlığın hemen altında yer alan spotu, "Diyarbakır muhabirimiz Hafız Akdemir dün sabah başından tek kurşunla vurularak öldürüldü" şeklinde genelde bu tür olaylarda gazetelerde rastlanmayan şekilde gazetecilik kriterleri içerisinde kalınarak dramatize etmeden olayı aktaran bir biçimindedir. Bu spotun altında Hafız Akdemir'in fotoğrafının sol yanında yer alan iki sütuna bölünmüş spotta ise Hafız Akdemir'in bir süredir tehdit edildiği aktarılmış, görgü tanıklarına dayandırılarak kaçan saldırganın eşkâli verilmiştir. Haberde de ölçülü bir üslupla Hafız Akdemir cinayeti aktarılmıştır. Haberde ayrıca Türkiye Gazetesi Gaziantep Bürosu muhabiri Celal Erbaş'ın bir kişi tarafından bıçaklı saldırıya uğradığı, yüzünden yaralandığı aktarılmıştır. Tük milliyetçisi bir yayın politikası olan Türkiye gazetesinin muhabirine yapılan saldırının, Hafız Akdemir cinayetine karşı bir misilleme olarak yapıldığı şüphesini uyandırmıştır. Haberin hemen solunda çerçeve içinde, Özgür Gündem gazetesinin Hafız Akdemir'in cenazesine Başbakan'dan, Cumhurbaşkanı'na kadar cinayete karşı herkesi Diyarbakır'daki cenazeye çağrısı bulunmaktadır. Haberin sağında yer alan Hafız Akdemir'in fotoğrafının da sağında ise Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin cinayete tepkisinin yer aldığı basın açıklaması ve İstanbul Valiliği'ne yapacağı yürüyün çağrısı bulunmaktadır. Ayrıca Güneydoğu Anadolu Gazeteciler Cemiyeti üyelerinin Hafız Akdemir'in katledilişiyle ilgili haber dışında bir günlük hiç bir haber geçmeme kararı aktarılmıştır.

Sayfanın en solunda tek sütun üzerinden ise Cumhuriyet gazetesinden alışıldık olunan şekilde cinayetle ilgili sayfanın aşağısına kadar uzana bir yazı bulunmaktadır. Dönemin, Özgür Gündem gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran tarafından yazılmış olan yazıda Hafız Akdemir'in gazetede çalışmaya başlaması, bölgede kontrgerilla saldırıları aktarılmış yazı, "Hafız Akdemir öldü ama, başta Gündem ve tüm basın 'Kürt gerçeğini' incelemeye araştırmaya devam edecek" denilerek bitirilmiştir.

Manşet haberinin altında ise "Hafız'ın son haberi" başlığını taşıyan Diyarbakır'ın Silvan ilçesine bağlı Kureşa köylüleri ile Mardin'in Savur ilçesine bağlı Taşlık köylüleri arasında 1935 yılında başlan kan davasının bitmesini işleyen Hafız Akdemer'in son haberi bulunmaktadır.

Manşet haberinin devamı ve Hafız Akdemir'in son haberi ve 11'inci sayfada devam ettirilmiştir. 11'inci sayfanın büyük bölümünü kaplayan anşet haberinin devamında Hafız Akdemir cinayeti dışında, Cengiz Altun, Halit Güngen, İzzet Kezer, Bülent Ülkü cinayeteleri hatırlatılmış, beş ay içinde öldürülen dört gazetecinin cinayetinin katillerinin bulunamadığı vurgulanmıştır. Haberde ayrıca Hafız Akdemir cinayetiyle ilgili gazeteciler örgütlerinin, siyasi partilerin yaptığı açıklamalar aktarılmıştır. Bunların dışında Yeni Demokrasi, Halk Demokrasisi, Partizan dergilerinin ortak açıklamada bulunduğu, Ekonomist Dergisi çalışanlarının başsağlığı mesajı gönderdiği Emeğin Bayrağı dergisinin açıklamada bulunduğu belirtilmiştir

10 Haziran 1992 tarihinde gazetenin manşeti "Cinayet serbest, protesto yasak" şeklindedir. Manşetin altında yan yana üç ayrı spot verilmiştir. Bu üç spot ayrı ayrı haberleri temsil etmektedir.

Sağdaki spotta Hafiz Akdemir'in cenazesinin polis tarafından "korsan bir eylemle" kaçırılarak törensiz toprağa verildiği kaydedilmiştir. Haberde "Devlet Güçleri"nin(bu ifadeyle gazetenin Türkiye'nin devlet yapılanmasının karşısında olduğu ifade edilmektedir) ,Diyarbakır'ın giriş ve çıkışıyla mezarlık çevresinde panzerler yerleştirerek engelleme çalışmaları yaptığı belirtilmiş, ancak "Her şeye rağmen Diyarbakır'da cenaze töreni yapılacak" denilerek devlete meydan okunmuştur. Haberin 11'inci sayfada geniş yer ayrılan bölümünde polisler cenazeyi kaçırmakla suçlanmış, Hafız Akdemir'in gömülme iznini

vermeyen akrabalarının polisler tarafından dövüldüğü iddia edilmiştir. Haberde Hafız Akdemir'in Mardin Kapı Mezarlığı'nda defnedildiği annesinin çağrıldığı, ancak oğlunun cenazesini yarın olarak bildiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca, dönemin Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın, Vedat Aydın'ın cenazesini hatırlatarak Hafız Akdemir'in cenazesini engellemek için büyük çaba harcadığı, Özgür Gündem gazetesine cenazeye ilişkin verdiği sözde durmadığı kaydedilmiştir.

Baş sayfada ortada yer alan spotta manşet haberinin devamıdır. Haberde, Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nin aldığı karar doğrultusunda Hafız Akdemir'in katledilişi dışında hiçbir haber geçmediği, 60 kadar gazetecinin Bölge Valiliği binasına yürüdüğü kaydedilmiştir. Bu haberin devamı 11'inci sayfada manşet haberinin içinde yer bulmuştur. Haberde, Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Ramazan Pamuk'un yaptığı açıklamada gazetecilerin katillerinin bulunması için Valiliği göreve çağırdığı ifade edilmiştir. Haberde ayrıca Özgür Gündem gazetesinin Diyarbakır Temsilcisi Raif Türk'ün , kontra cinayetlerinin ne ilk ne son olduğu, katillerin bulunmaması halinde cinayetlerin süreceği konusunda kuşkuları olduğunu yönündeki açıklamaları aktarılmıştır. Haberde Raif Türk'ün gazetecilerin ilk kez basın tarihinde Diyarbakır'da yürüdüğünü ifade etmesi ve dönemin Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ı görüşme için İstanbul'dan gelecek olan gazete temsilcilerini bekleme sözünde durmayarak cenazeyi kaçırmakla suçlaması da yer almıştır.

Sağda yer alan spotta ise İstanbul'da da yürüyüş yapmak gazetecilerin polis tarafından engellenmeye çalışıldığı ancak gazetecilerin ısrarı üzerine eylemin yapıldığı kaydedilmiştir. Bu haberin devamı da 11'inci sayfada sağda, "İstanbul'da polis engeli" başlığı altında geniş ama fotoğrafsız şekilde yer bulmuştur. Baş sayfada manşet haberinin kullanılan iki fotoğrafında da İstanbul'da gazetecilerin yürüyüşünün polis tarafından engellenme çabası görülmektedir. Fotoğrafların bakış açısının Özgür Gündem gibi bir gazetede polislerin durduğu taraftan olması ise dikkat çekici bir detay olarak gözlemlenmiştir.

Baş sayfanın solunda "Korku" başlıklı Ragıp Duran imzalı yazıda ise Diyarbakır polisinin Hafız Akdemir'in katilinin peşinden koşacağı yerde cenazesini kaçırması, yoğun güvenlik önlemleri alınması, cenazeye, "İkinci bir Vedat Aydın olayı istemiyoruz" gibi gerekçelerle izin verilmemesi, "Devlet faili meçhul olarak adlandırdığı hiçbir cinayetin katilini hatta zanlısını bile yakalayamazken, cenaze kaçırmada aşırı hünerli davranıyor",

"…Neden cenazemiz kaçırılıyor. Hafız'ın canlısı onlar için zaten bir tehlikeydi, ölüsü de bu kadar büyük panik mi yaratıyor? Oysa ki bizim önerimiz iktidar, muhalefet, vali, kaymakam, işçi köylü, bakan, milletvekili hep beraber karşı çıkmaktı bu cinayete" şeklinde cümleler de kullanılarak eleştirilmiştir.

Yazının altında yer alan "Cinayete Tepkiler" başlıklı kısa haberde ise, TRT'de Hafız Akdemir'in polislerce gömüldüğü haberinin yayınlanmasından sonra gazeteye okurlardan, "Cenaze ne oldu?" şeklinde binlerce telefon geldiği bilgisi aktarılmıştır. Haberde, dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in Hafız Akdemir'in cenazesinin polis tarafından gömülmesiyle/kaçırılmasıyla ilgili Özgür Gündem gazetesi muhabirlerinin sorularına, "Kaçırılma, söz konusu değil, cenaze toprağa verilmiştir. Ne yapalım olmuştur" biçiminde yanıt verdiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca Demirel'in "cenaze törenini kullanarak bölgede bir asayişsizlik meydana getirmenin yanlış olacağını" öne sürmesi tırnak içinde verilmiştir. Bu haberin 11'inci sayfadaki devamında da gazeteci örgütlerinden, sendikalardan, hükümet üyelerinden, siyasi partilerden ve diğer gazetelerden cinayete ilişkin yapılan basın açıklamaları yer bulmuştur. Cinayete tepki duyan yayın organlarının CNN dışında küçük sermaye yapısına sahip Kürt ve sol yayın politikası perspektifinde gazetecilik yapan alternatif organları olduğu gözlemlenmiştir.

11 Haziran 1992 tarihinde gazete, "Tek sorumlu devlettir" manşetiyle çıkmıştır. Haberin spotu, "Cenaze töreni engellendi. Diyarbakır ve Adana'da 60 kişi gözaltına alındı. 'Dökülecek kandan devlet sorumludur' dedi" şeklindedir. Haberde, Hafız Akdemir'in cenazesinin hastane morgundan "Zorla kaçırılıp ailesinin izni olmadan gömülmesi"ne karşı Diyarbakır, Adana, İzmir'de gösteriler yapıldığı Diyarbakır'da 50, Adana'da 10 kişinin gözaltına alındığı bildirilmiştir.

Hafız Akdemir'in annesi Şefakat Akdemir'in cenazenin kaçırılıp izinlerin alınmaksızın gömülmesiyle ilgili olarak Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan ve Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er hakkında savcılığa suç duyurusunda bulunulduğu aktarılmıştır.

Haberde gazetenin sahibi Yaşar Kaya'nın ve HEP Genel Başkanı Feridun Yazar'ın cinayeti kınayan açıklamalarına yer verilmiştir. Kaya açıklamasında cenazenin kaçırılması

nedeniyle çıkabilecek olaylardan devleti sorumlu tutarken, Yazar, HEP Milletvekilleri olarak hükümetle her türlü diyalogu kestiklerini açıklamıştır.

Manşet haberinin yanında sol tarafta "İnönü Katili Buldu" üst başlığıyla ve tırnak içinde "Hafız'ı PKK vurdu" şeklinde başlık taşıyan, dönemin Başbakan Yardımcısı ve SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün eli çenesinde tebessüm içinde düşünüyor gibi gözüktüğü fotoğrafının da kullanıldığı bir haber yer almıştır.

Haberde, Erdal İnönü'nün telefonla konuştuğu dönemin Şırnak Bağımsız Milletvekili Orhan Doğan'ın, devletin aklanması gerektiğini söylenmesi üzerine, "Bize gelen haberler bu olayı PKK'nin yaptığı yolunda" dediği kaydedilmiştir. Haberin devamında İnönü'nün, Doğan'a tam olarak söyledikleri şöyle aktarılmıştır:"Sizinle farklı siyasal görüşleri savunuyoruz. Sizinle aynı görüşte değilim. Siz 'Kontrgerilla öldürdü' diyorsunuz: Bize gelen haberler de PKK'nın bu olayı yaptığı yolunda"

Haberde İnönü'nün makamında sohbet gazetecilerin faili meçhul cinayetlere ilişkin sorularını yanıtlarken de devlet güçlerinin suçluları yakalamak için uğraştığını ilere sürdüğü ve "Tek tük bulunuyor ama henüz bulunamayan çok var, buluncaya kadar da gayret devam edecek. Güvenlik güçleri faili meçhul cinayetleri yapanların hep bu örgütlerden geldiğini tahmin ediyorlar, ama henüz bulunmuş değil. Her türlü imkandan yararlanılacak" dediği kaydedilmiştir.

Haberde bunun dışında Orhan Doğan'ın dönemin Başbakan'ı Süleyman Demirel'i ve dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin aradığı kaydedilmiştir. Demirel'in kendisinin yanlış bilgilendirildiğini söyleyen Doğan'a "Bize farklı bilgiler veriliyorsa bunu veren kim olursa bana ismini siz söyleyin derhal canına okurum. Eğere polis cenazeyi ailesinin izni olmadan alıp gömmüş ise onun da canına okurum" dediği kaydedilmiştir. Bu görüşmenin ardından Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın, Doğan'ı arayarak, cenazenin Akdemir ailesinin izni alınarak dini vecibeler yerine getirildikten sonra gömüldüğünü iddia ettiği kaydedilmiştir. Haberde Erkan'ın cenazenin gömüldüğü yerden alınıp Hafız Akdemir'in doğum yeri olan Lice'ye götürülmesi konusunda da takdir yetkisinin olmadığını söylediği, savcı görev verirse elinden geleni yapacağını söylediği kaydedilmiştir.

Haberde İsmet Sezgin'le yapılan konuşmayla ilgili olarak aktarılan bilgi "İçişleri Bakanı Sezgin de Başbakan Demirel gibi 'olayın üzerine şiddetle gideceğini' belirterek, bugün bölgeye yapacağı ziyaret sırasında olayı yerinde inceleyip sorumlular kimse hakkında derhal işlem yapılmasını sağlayacağını iddia etti" alt anlamlarında güvensizliği ifade eden kelimeler kullanılarak verilmiştir.

Manşet haberinin sağında ise "Cinayet Tepkiler" başlığını taşıyan "Merkezi New York'da bulunan Gazetecileri Koruma Komitesi: "Türkiye'de çalışan gazetecilere yönelik şiddet eylemlerinden duyduğumuz endişe artmıştır" şeklinde spota sahip Gazetecileri Koruma Komitesi'nin dönemin Başaban'na, İçişleri Bakanı'na, Olağanüstü Hal Bölge Valisi'ne gönderdiği mesajı işleyen haber bulunmaktadır. Bu haberin 11'inci sayfadaki devamında adları yazılarak birçok yabancı basın kuruluşunun ve örgütünün Hafız Akdemir'in öldürülmesi nedeniyle Türkiye'ye tepki gösterdiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca hükümet üyelerinin, sendikaların, meslek örgütlerinin cinayete ilişkin gönderdikleri mesajlardan da bahsedilmiştir.

Manşet haberinin altında ise "Hafız Akdemir, 1909'dan bu yana cinayete kurban giden 25. Gazeteci" şeklinde haber başlığı bulmaktadır. 11'inci sayfada verilen haberin devamında öldürülen gazetecilerin listesi verilmiştir.

Baş sayfada sol köşede gazetenin başyazıda ise Ragıp Duran, yine Hafız Akdemir'in cenazesinin kaçırılması üzerinde durmuş ve devlet güçlerinin bölgede huzuru sağlamadığı iddia edilmiştir.

Gazete daha sonraki günlerde de Hafız Akdemir cinayetinin takipçisi olmuştur. Gazete'de 17 Haziran 1992 kadar baş sayfanın sağa üst köşesinde Hafız Akdemir'in fotoğrafı konulmuş fotoğrafın üst tarafına cinayetin… günü" alt tarafına "Polis Hafız Akdemir'in katilleri hakkında ipucu bulamadı" yazılmıştır. Bunun dışında Hafız Akdemir'in yaşam hikayesini anlatan haber ve yazılar gazetenin iç sayfalarında geniş biçimde yer almıştır. 17 Haziran 1992 tarihinde gazetenin ikinci manşetinde Hafız Akdemir'in cenazesinin polislerin gömdüğü Diyarbakır Mardinkapı Mezarlığı'ndan alınarak doğum yeri Lice'nin Sisi Köyü'nde vasiyeti gereği gömüldüğü bilgisi verilmiştir. 18 Haziran 1992'den itibaren gazetenin sağ üst

köşesinde logonun yanında çerçeve içinde siyah bant şeklinde, "Cinayetin …günü" yazılmaya başlanmış, altına da "Polis Hafız Akdemir'in katilini hâlâ bulamadı" not düşülmüştür.

20 Haziran 1992 tarihli gazetede ise "Basın Kurultayı'92' başladı" şeklinde başlık taşıyan haberde Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin girişimiyle düzenlenen "92" isimli kurultayda gazeteci cinayetlerinin konuşulduğunun haberi verilmiştir.

4.9.2. Zaman gazetesi

Zaman gazetesinde Hafız Akdemir'in öldürülmesiyle ilgili haber, gazetenin 9 Haziran 1992 tarihli nüshasında 3'üncü sayfanın sağ bölümünde, sayfanın ortasında yer bulmuştur. Tek sütun üzerinden verilen haberin başlığı, "Gazetecilere saldırdılar" şeklindedir. Üst başlık ise, "Diyarbakır'da meydana gelen olaylarda bir gazeteci öldürüldü" biçimde yorumsuz biçimdedir.

Haberin spotu "Özgür Gündem gazetesinin Diyarbakır muhabiri Hafız Akdemir silahlı saldırı neticesi ölürken, Türkiye gazetesi muhabiri Celal Erbaş ise kimliği belirlenemeyen bir kişinin silahlı saldırısına uğradı" şeklindedir. PKK'ye yakın yayın çizgisine sahip Özgür Gündem muhabirinin öldürülmesi verilirken hemen ardında da milliyetçi bir yayın politikasına sahip Türkiye gazetesinin muhabirinin saldırıya uğramasının da spotta verilmesi PKK ile Ülkücü çatışması sorusunu okuyucuya belikli sordurmayı amaçlamaktadır.

Haberde ise Hafız Akdemir'in öldürülmesi gazeteci Fuat Bulut'un tanıklığına dayandırılarak yorumsuz şekilde verilmiştir. Sayfanın manşetinde yer alan haber Irak'taki Türkler'e Türkiye'nin sahip çıkmadığını işlememektedir. Sayfada ayrıca geniş görülen maden kazaları raporu ve dünya çevre günü kutlamalarıyla gibi haberler bulunmaktadır.

4.9.3. Milliyet gazetesi

Gazete, 9 Haziran 1992 tarihli nüshasında, 17'nci sayfada Hafız Akdemir cinayetini iki kısa haberde işlemiştir. "Gazeteciyi öldürdüler" başlığını taşıyan sayfanını solunda yer alan ilk kısa haberde Hafız Akdemir'in öldürüldüğünü okuyucularına duyurmuştur. Haberde Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır bürosu muhabiri Hafız Akdemir'in tabancayla vurularak ödürüldüğü, Türkiye gazetesinin Gaziantep muhabiri Celal Erbaş'ın ise bıçakla yaralandığı

aktarılmıştır. Haberde Hafız Akdemir'in öldürülmesi konusunda kontrgerilla ve Hizbullah şüphesine yer verilmezken olayı Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nin kınadığı aktarılmıştır. Celal Erbaş'ın yaralanmasının intik saldırısı fikri uyandırdığı haberde Hafız Akdemir'in bir portre fotoğrafı küçük şekilde kullanılmıştır.

Bu haberin altında yer alan kısa haberde ise dönemin Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e Hafız Akdemir'in öldürülmesi üzerine çektiği telgraftan 'Cinayetler önlensin' başlığı altında bahsedilmiştir. Haberde telgrafın şu şekilde olduğu aktarırmıştır: " Meslektaşlarımızın güven içinde görev yapmalarını sağlayacak önlemlerin alınmasına ilişkin önerilerimizin, bir an önce uygulamaya konulmasına ve bu alçakça cinayetlerin önlenmesini sağlayacak tedbirlerin alınmasına emirlerinizi diliyorum." Oysaki Hafız Akdemir'in yakınları tarafından Milliyet gazetesinde bahsedilmemese de cinayetinin Hizbullah örgütüyle ilşkili devlet yetkileleri iş birliğiyle işlendiği iddia edilmektedir.

4.9.4. Cumhuriyet gazetesi

9 Haziran 1992 tarihli gazetenin birinci sayfasında manşetin altında solda Hafız Akdemir'in küçük kullanılan portre bir fotoğrafıyla birlikte, "Katil gazeteciyi arkadan vurdu" şeklinde Akdemir'in gazeteci kimliğine de vurgu yapan bir şekilde gazete haberi vermiştir. Cumhuriyet gazetesinin haberinin devamında artan gazeteci cinayetleri nedeniyle hükümete tepki duyulduğu gözlemlenmiştir.

10 Haziran 1992 tarihli gazetede de birinci sayfada manşet haberinin sağında 2 sütun üzerinden geniş şekilde açılan ve cinayete ilişkin protestonun görüldüğü bir fotoğrafla verilen haberde, Hafız Akdemir'in cenazesinin gizlice gömülmesine tepki gösterilmiştir. "Polis gazetenin cenazesini kaçırdı" şeklinde güvenlik güçlerine tepkinin yansıtıldığı haberde, Hafız Akdemir'in cenazesinin polis tarafından kaçırılarak, gizlice Diyarbakır Mardinkapı Mezarlığı'nda toprağa verildiği kaydedilmişti. Haberde Hafız Akdemir'in cenazenin teslim alındığına dair belgeyi imzlamayan yeğenlerinin ise polis tarafından dövüldüğü iddia edilmiştir. Ayrıca gazetenin yazarlarından Uğur Mumcu, "Akdemir olayı" baslıklı yazısında Güneydoğudaki gazeteci cinayetlerine dikkat çekerek, tepki göstermiştir. Sonuç olarak Hafız

Akdemir, cinayeti sonrası Cumhuriyet gazetesi, kamuoyu tepkisi yaratma bağlamında cinayete duyarlılık göstermiştir.

4.10. Çetin Abayay (30 Temmuz 1992)

Çetin Abayay ismi 25 yaşındayken, Türkiye'de 1992 yılında öldürülen 7. gazeteci diye tarihe yazılmıştır. Batman'da 1992 yılının mayıs ayı başlarında Özgür Halk dergisinde Batman temsilcisi olarak çalışmaya başlayan, Çetin Abayay 29 Temmuz 1992 günü evine giderken saldırıya uğramıştır. İkisi 18-19 yaşlarında, biri 25 yaşlarında olan üç saldırgan, daha sonra Çetin'in yanındaki arkadaşına da ateş etmek istemiş ama silahları tutukluk yapınca kaçmıştır. Başından kurşunlanarak ağır yaralanan Çetin Abayay ise Batman Devlet Hastanesi'ndeki ilk müdahalenin ardından kaldırıldığı Diyarbakır Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'nde 30 Temmuz günü saat 10:00'da yaşamını yitirmiştir. Çetin Abayay'ın ölümünün ardından muhabiri öldürülen Özgür Halk dergisinin birçok bürosu polisler tarafından basılmış ve bürolar talan edilmiştir.

Çalıştığı, Batman Temsilciliğini yaptığı Özgür Halk dergisi yaptığı yayınlarda, o dönemde Batman şehri Hizbullah örgütünün yoğun olarak eylem yaptığı bir yer olduğundan Çetin Abayay'ın Hizbullah örgütü tarafından öldürüldüğünü iddia etmiştir. Ancak, Batman Cumhuriyet Savcılığı tarafından Çetin Abayay cinayeti sıradan cinayet muamelesi görmüştür. Tanıkların ifadelerine karşın Abayay cinayeti de bütün faili meçhul cinayetler gibi bir dönem sürdürülmüş, sonra soruşturma yarım kalmış, soruşturmayı soran kimse de kalmayınca soruşturma tozlu raflara kaldırılmıştır.

4.10.1 Özgür Gündem gazetesi

Özgür Gündem gazetesi'nde Özgür Halk gazetesi muhabiri Çetin Abayay cinayeti birinci sayfadan görülmemiştir. Gazetenin 30 Temmuz 1992 tarihli nüshasında Çetin Abayay suikastı 3'üncü sayfanın kısa haberlerin altında sol alt köşede kısa şekilde yer almıştır. "Özgür Halk muhabirine silahlı saldırı" başlığını taşıyan haber, "Özgür Halk Dergisi Batman muhabiri Çetin Abayay dün akşam uğradığı silahlı saldırı sonucu yaralandı. Batman şehir merkezinde yeni inşa edilen belediye binasının arkasında kimliği belirsiz kişi veya kişilerin saldırısına uğrayan Abayay'ın ağır yaralandığı öğrenildi. Çetin Abayay, önce Batman Devlet Hastanesi'ne daha sonra Diyarbakır Dicle Tıp Fakültesi'ne kaldırıldı" şeklindedir. Yoruma

açık olmayacak kadar kısa olan haber, "Batman Gündem" imzası taşıması taşımasına karşın ajans dili taşımaktadır. Ayrıca aynı sayfada sağ tarafta iki sütun üzerinden, "Muhabirimiz Özen işkence altında" şeklinde yer alan Özgür Gündem gazetesi Mardin Bürosu muhabiri Bahattin Özen'in 4 gündür Mardin Emniyet Müdürlüğü'nde tutulduğuna ilişkin haberin Çetin Abayay suikastına nazaran çok daha uzun verilmesi, haberlerin birleştirilmemesi ya da sayfada yan yana verilmemesi dikkat çekmiştir. Bu gazetenin Özgür Halk gazetesine karşı olumsuz bir tavrı olduğu fikrini uyandırmaktadır.

Gazetede diğer günler Çetin Abayay'la ilgili bilgiye rastlamazken, 2 Ağustos 1992 tarihinde, baş sayfanın sol köşesinde altta "Gazeteci Ababay'ın katili Hizbi-Kontra" başlığını taşıyan kısa bir haber spotu yer almıştır. Haberde, "Özgür Halk Dergisi Batman Temsilcisi Çetin Ababay'ın öldürülmesini protesto eden Dergi Yayın Kurulu, 'DYP-SHP koalisyon hükümetinin bu tür cinayetler karşısında sessiz kaldığına' dikkati çekerek 'hükümet, halka karşı kirli savaş makinesine dönüşmüştür' görüşünü savundu" şeklindedir. Haberin devamı 11'inci sayfada yer bulmuştur.

4.10.2 Milliyet gazetesi

25 Ocak 1993 tarihinde gazetenin 11'inci sayfasında, "Öldürülen gazeteciler" başlığını taşıyan ve Uğur Mumcu'yla birlikte Türkiye'de öldürülen gazetecilerin sayısının 11'e yükseldiğinin kaydedildiği haberde verilen öldürülen gazetecilerin isim listesi içinde yer almıştır. Gazetede, Çetin Abayay'la ilgili başka bir habere rastlanmamıştır.

4.10.3. Cumhuriyet gazetesi

31 Temmuz 1992 tarihli gazetede birinci sayfada sağdan ikinci kısa haberde Çetin Abayay'ın öldürülmesi, "Faili meçhuller sürüyor" başlıklı haberde duyurulmuştur. Haberde, "Özgür Halk Dergisi Batman muhabiri Çetin Aybey kimlikleri belirlenemeyen kişilerin saldırısı sonucu yaşamını yitirdi" şeklinde Abayay'ın öldürüldüğünün duyurulduğu haberde ayrıca Gaziantep'in Nizip ilçesinde evinden 14 gün önce(30 Temmuz 1992'den) kimliği belirsiz kişilerce gödürülen Cuma Kaya'nın cesedinin Fırat Nehri kıyısında bulunduğu kaydedilmiştir. Haberde Kaya'nın dövülerek öldürüldüğünün belirlendiği bilgisi dışında Batman'da bir karakola düzenlenen saldırıda bir bekçi ve bir polisin yarayandığı bilgisi verilmiştir.

Haberin devamının yer aldığı 4'üncü sayfada ise haber manşetten verilmiştir. Haber başlığının üstünde yer alan fotoğraf, bir mezarın başına kapaklanan kadın ve çocukların yarattığı dramatik estantaneye tanıklık etmiştir. Haberin fotoğraf altı bölümünde ise faili meçhul cinayetlerin arttığından bahsedilerek ayrıca, " cinayetler önlenemezken, katillerin kimlerin ilişkin herhangi bir ipucu bulunamıyor" denilerek cinayetlere ve ipucu bulunamamasına nazikçe tepki gösterilmiştir. Ancak gazete haberinde bu eleştirel dilden kaçınılmıştır.

Haberi incelersek, "Dün de Özgür Halk Dergisi muhabiri Çetin Abey öldürüldü" şeklinde olan üst başlığında Abayay'ın adının yanlış yazıldığı tespit edilmiştir. Bu habere gazeteci Çetin Abayay'a yakın kaynaklardan bilgi sağlanmadığını göstermektedir. Haberin başlığı ise "Faili meçhuller durmuyor" şeklinde baş sayfadaki başlıkla aynıdır ve Türkiye'nin doğusundaki yöre halkı tarafından "failli meşhur" olarak nitelenen cinayetlere tepkiyi ifade etmektedir.

Diyarbakır Cumhuriyet imzalı haberde, birinci sayfada anlantılan Abayay'ın ve Kaya'ya ilişkin bilgiler yer isimleri ve saat verilerek daha ayrıntılı anlatılmış ayrıca, Batman'da bekçi ve polisin yaralandığı karakola molotof koyteli saldırısından bahsedilmiştir.

Haberde bunların dışında "Erkan: Terör asrın hastalığı" şeklinde olan ara başlığın altında ise bir temel atma töreninde konuşan, dönemin Olağanüstü Hal Valisi Ünal Erkan'ın terörün asrın hastalığı, teröristlerin ise bu hastalığa yakalanmış hastalar olarak yorumladığı açıklamaları bulunmaktadır. Haberde Abayay ile Kaya'yı kimlerin öldürdüğüne ilişkin bir şüpheye yer verilmemesi sadece devletin resmi politikası çerçevesi içerisinde sunduğu argumanların üzerinden haberin yapısının oluşturulması dikkat çekmiştir.

1 Ağustos 1992 Cumartesi tarihli gazetenin 5'inci sayfasında sol alt köşede verilen, "Özgür Halk'tan çağrı" başlıklı haberde ise Özgür Halk Dergisi Yayın Kurulu'nun, Çetin Abayay cinayetini kongtrgerilla işlendiğine ilişkin yaptığı açıklamaya yer verilmiştir. ANKA haber ajansının mahrecini taşıyan haberde, "Özgür Halk Dergisi Yayın Kurulu önceki gün uğradığı silahlı saldırı sonucu dün ölen Batman temsilcileri Çetin Abayay'ın kontrgerilla tarafından öldürüldüğünü ileri sürerek, 'Cinayet şebekelerine dur diyelim' çağrısı yaptı. Özgür Halk Yayın Kurulu'nun dün dergi merkezinde yaptığı basın toplantısında Çetin

Abayay'ın daha önce öldürülen Halit Güngen, Cengiz Altun, İzzet Kezer ve Hafız Akdemir gibi kontrgerilla tarafından öldürüldüğünü ileri sürdü. Devletin özel savaş uygulamalarıyla, mücadele yürütenlerle halkın arasında bağı koparmaya çalıştığının ileri sürüldüğü açıklamada, sevilen kişilerin öldürülerek kitlelere korku salınmaya çalışıldığı savunuldu" denilmiştir. Haberde Çetin Abayay'ın ölüm tarihinin Cumhuriyet gazetesini bir önceki gün verilen ve daha önceki günden hazırlanan sayfasıyla çeliştiği dikkat çekmekle birlikte, açıklamalarda, "öne sürüldü" şeklinde olumsuz bir yüklem kullanılması da gazetenin "Kontrgerilla" iddialarına temkinli baktığını ifade eder niteliktedir.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi, Çetin Abayay cinayetini sayfalarında kısa da olsa bir gazetecinin öldürülmesi üzerinde görerek habercilik olarak güzel bir örnek sergilemiştir. Ancan bununla birlikte, haberlerde şüphe ve bilgileri sorgulama eksikliği önemli noksanlıklar objektiflik kriterlerini sakatlayan unsurlar olarak göze çarpmıştır.

4.11. Yahya Orhan (31 Temmuz 1992)

Güneş gazetesi kapandıktan sonra Yeni Ülke gazetesinde çalışan daha sonra ise Yeni Ülke'nin tüm Bölge muhabirleri gibi, Özgür Gündem gazetesinde çalışmaya başlayan iki kız çocuğu sahibi 28 yaşındaki genç gazeteci Yahya Orhan, 31 Temmuz 1992'de saat 23.00 civarında Jandarma Karakoluna 100 metre uzaklıkta olan evinin önüne geldiğinde kurşun yağmuruna tutulmuştur. Silah sesleri üzerine 1984 yılında evlendiği eşi Türkan ve annesi dışarıya çıkmış, onların bağırması üzerine başkaları evin önüne koşmuş ancak katil veya katiller biranda karanlıktan da faydalanarak ortadan kaybolmuştur.

Olayın akabinde Yahya Orhan'ın evinin önüne gelen polisler cinayeti araştırma gereği bile duymamış, boş kovanları bile toplamadan gazetecinin cesedini alarak gitmişlerdir. Yahya Orhan'ın yakınlarının ifadesine göre ertesi gün 27 tane boş kovan kendilerince toplanıp savcıya teslim edilmiştir. Ertesi gün sabahın erken saatlerinde naşı bin kişilik bir kalabalık tarafından defnedilen Yahya Orhan'ın katil veya katil zanlıları bulunamamıştır.

Orhan'ın öldürüldüğü dönemde Özgür Gündem gazetesinin Bölge temsilciliğini aynı zamanda muhabirliğini yapan Bayram Balcı'yla tez çalışması kapsamında Yahya Orhan'ın öldürülmesiyle ilgili görüşüldüğünde şu bilgileri aktarmıştır: "Gazetenin Batman Gercüş muhabiri Yahya Orhan, 31 Temmuz 1992 günü evine giderken ilçe merkezinde vurularak

öldürüldü. Yahya Orhan da öldürülmeden önce bizzat dönemin Gercüş Kaymakamı tarafından yaptığı haberler nedeniyle tehdit edilmişti. Orhan'ın vurulduğu yer, Gercüş hükümet konağı ile bitişiğindeki Gercüş Jandarma Karakolu'na yaklaşık 150 metre mesafedeydi. Olay günü, ilçenin belediye hoparlöründen, "Akşam saat 20.00'den itibaren tatbikat yapılacak" anonsu yapılmış, vatandaşların dikkatli olmaları istenmişti. Duyurudan da anlaşılacağı gibi, Yahya Orhan'ın vurulduğu saatte ilçenin her yanında asker, polis ve özel tim elemanları dolaşıyordu. Fakat katiller bir türlü yakalanamadı."

Balcı 1992'de Özgün Gündem gazetesinin muhabirlerine yönelik saldırıların artması üzerine şu şekilde bir tepki gösterdikleri bilgisini vermiştir: "Gazetenin yönetimi o günlerde attığı 'Durdurun bu cinayetleri şeklindeki manşetleriyle hem de hükümet yetkilileriyle yaptığı görüşmelerde muhabirlerine ve dağıtımcılarına yönelik saldırıların engellenmesi çağrısında bulunuyordu. Bu girişimlerine karşın, ağırlıklı olarak Kürt illerinde yaşanan insan hakları ihlallerini, boşaltılan ve yakılan köylerin, işlenen faili meçhul cinayetlerin haberlerini yapan gazetenin muhabirlerine yönelik saldırılar da devam etti."

4.11.1. Özgür Gündem gazetesi

2 Ağustos 1992 günü Özgür Gündem gazetesi "Durdurun bu kanı" manşetiyle çıkmıştır. Haberin üst başlığında Hafız Akdemir'den 54 gün sonra Yahya Orhan'ın öldürüldüğü duyurulmuştur. Özgür Gündem gazetesinde 2 Ağustos 1992 tarihinde Yahya Orhan'la ilgili haberler baş sayfayı yarı yarıya işgal edecek şekilde bir çerçeve içine alınarak ayrılmıştır.

Manşet haberinde Yahya Orhan'ın nasıl öldürüldüğü anlatılmış, olay yerinin Gerçüş Jandarma Karakolu'na yakınlığına, saldırıda akrep cinsi silahlar kullanıldığına dikkat çekilmiştir. Cenazede Orhan'ın yakınlarının "Kahrolsun kontrgerilla"diye bağırdıkları bilgisi verilmiştir. Bu haberin altında ve manşet haberiyle aynı büyüklükte "Cinayet lanetlendi" başlığını taşıyan haberde ise dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in, dönemin Basından sorumlu Devlet Bakanı Gökberk Ergenekon'un, insan hakları kuruluşları, gazeteciler, hukukçuları ve değişik kesimlerin cinayete tepki gösterdiğinin bilgisi aktarılmıştır.

Bu haberin altında ise , "Gündem çalışanına baskı yıldırma ve nihayet katliam!" başlığını taşıyan üstteki iki haberle aynı boyutta haber bulunmaktadır. Haberde, Özgür

Gündem gazetesinin yayın hayatına atıldığı 30 Mayıs 1992 tarihi öncesi ve sonrasında resmi çevrelerin veya "resmi çevrelere yakınlığı ile bilinen gayrıresmi güçlerin" engellenmesi, baskıları gözaltılar, işkenceler ve nihayet öldürmelere uygulamalarıyla karşılaştığı iddia edilmiştir. Özgür Gündem gazetesinin çalışanlarının "Mayın tarlasında gazetecilik" yaptığı vurgulanan haberde Hafız Akdemir cinayeti ve Akdemir'in cenazesinin yakınlarınca kaldırılmasının Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan tarafından engellendiği hatırlatılmıştır.

Sayfanın sağında manşet başlığının altında, çerçeveye alınmış şekilde yukarıdan aşağıya tek sütun büyüklüğünde Özgür Gündem gazetesinin Yahya Orhan'ın öldürülmesine tepkisinin yer aldığı yazı bulunmaktadır. Yazıda, "Bundan böyle kimse, Türkiye'de basın özgürlüğü var" demesin. Türkiye'de basın tutsak, gazeteciler namluların ucundadır. Türkiye'de özgürce hareket edenler Kontrgerilla ve Hizbullah gibi cinayet örgütleridir" denilmiştir. Gündem imzalı yazıdan faili meçhul cinayetleri engelleyememenin devletin ayıbı olduğu kaydedilmiş, Cengiz Altun, Halil Üngen, İzzet Kezer, Çetin Abayay cinayetlerinin faillerinin ortaya çıkmadığı ama cinayetlerin failinin belli olduğu iddia edilmiştir. İktidarın yeni adının "faili meçhul" hükümeti olduğu öne sürülmüştür. Yazıda, "Caniler en çok gazeteciler korkmaktadır" gibi ibareler yer almıştır. Sayfada ayrıca Yahya Orhan'ın büyük bir portre resmi kullanılmıştır. Yahya Orhan'la iligili haberlerin devamı ise gazetenin 11'inci sayfasında geniş şekilde yer bulmuştur. Manşet haberinin devamında Yahya Orhan'ın sürekli polis baskısı altında olduğu kaydedilmiştir. Cengiz Altun'un öldürülmesi hatırlatılmış ve Altun'un gözaltında tutulduğu Gercüş Jandarma Karokolu'nda tehdit edildiği hatırlatılarak Altun'un Hizbullah örgütü üzerine haberler yaptığı kaydedilmiştir. Özgür Gündem gazetesi çalışanlarına yapılan baskıları, işkenceleri konu alan haberin devamında, Özgür Gündem gazetesinin, Vahap Aslan, Abdullah Arısoy, Sait Arısoy, Ali Komak, İrfan Uçar, Kazım Özdoğan, Faruk Sakık, Gökhan Kürüm, Cafer Yıldız, Burhan Karadeniz, Baha Karakütük, Mustafa Kara, Müzeyyen Güneş, Rauf Yıldız, Mehmet Şenol, Yaşar Kaya, Bahattin Özen, gibi çalışan ve yöneticilerine yapılan baskılar, gözaltılar ve işkenceler aktarılmıştır. Cinayete tepkilerin yer aldığı haberde yerel gazeteci örgütleri ve yerel siyasilerin tepkileri de haberde yer almıştır. Sayfada baş sayfada yer alan yazının devamında hükümet cinayetten sorumlu tutulmuştur Özgür Gündem gazetesinin özgürlüklerden yana olduğu için hedef seçildiği belirtilmişti. Ayrıca, "Gazeteci arkadaşı Cengiz Altun katledildikten sonra önceki gün

öldürülen muhabirimiz Yahya Orhan, 'Sıra şimdi bizde Cengiz' diye yazarak ölümünü önceden haber vermişti. Bundan sonra başka gazetecilerin 'Sıra şimdi bizde Yahya' diye yazmasını istemiyorsak eğer, bu cinayetlere karşı ayağa kalkalım" denilerek gazeteci örgütlerine çağrıda bulunulmuştur.

Bunların dışında sayfada, "160 yılda 28 gazeteci öldü" başlığını taşıyan bir haber bulunmaktadır. Haberde 81 yılda 20 gazetecinin son 4 ayda 8 gazetecinin öldüğü kaydedilerek öldürülen gazetecilerin listesi kronolojik sırayla verilmiştir.

3 Ağustos 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinin, ikinci manşetinde Yahya Orhan'ın öldürülmesinden Gerçüş Kaymakamı'nın sorumlu olabileceği iddiası üzerinde durulmuştur. Haberin başlığı, "Orhan'ın katlinde karanlık noktalar" şeklinde üst başlığı ise, "Gercüş muhabirimiz öldürülmeden önce, 'Bana bir şey olursa sorumlusu kaymakamdır' demişti" biçimindedir.

Haberde Yahya Orhan'ın olaydan önce, "Başıma herhangi bir şey gelirse sorumlusu Gercüş Kaymakamı olacaktır" dediğinin belirlendiği, Orhan'ın vurulduğu yerin MHP kökenli olduğu iddia edilen ve ilçeye 2 ay önce tayin olan Gercüş Kaymakamı Bülent Savur'un evine 100 metre, Gercüş Hükümet konağı ile Jandarma Karakolu'na 150 metre uzaklıkta olduğu kaydedilmiştir. Haberde Orhan'ın öldürüldüğü gün Gercüş'te tatbikat yapılacağın ve dikkatli olunması yönünde uyarıların yapıldığı ve o gün ilçede çok sayıda polis ile özel tim görevlisinin dolaştığı kaydedilmiştir.

Haberde Özgür Gündem gazetesi Yayın Kurulu üyesi Veli Özdemir ile gazetenin Haber Müdürü Ahmet Akkaya ile gazetenin Adana Büro Temsilcisi Gülten Kışanak'ın Gercüş'te Yahya Orhan'ın ailesini ziyaret ettiği bilgisi verilmiş, Yahya Orhan'ın eşi Türkan Orhan'ın Gercüş Kaymakamı Bülent Savur'un kendisiyle görüşmeye giden Yahya Orhan'ı tehdit ettiğini söylediği bilgisi aktarılmıştır. Haberde ayrıca Yahya Orhan'ın ailesinin olaydan birkaç gün önce Yahya Orhan'ın telefonla, "Bütün gazetecileri ortadan kaldırdık sıra şimdi sende" şeklinde tehdit edildiğini Orhan'a telefondan teybe alınmış silah sesi dinletildiği ifade ettikleri aktarılmıştır. Haberin devamı ise 11'inci sayfada yer bulmuştur.

Haberde bunların dışında dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Devlet Bakanı İbrahim Tez ve RP Erzurum Milletvekili Abdullah Fırat'ın cinayeti kınadığı bilgisi

verilmiştir. Haberde görsel olarak ise silahlı kara bir siluetin fotoğrafını çeken sırtında hedef tahtası olan bir gazeteci karikatürü tercih edilmiştir.

Baş sayfada ayrıca ikinci manşetin solunda "Cumhuriyet yazarları muhabirimiz için saygı duruşuna karşı çıktı" başlığını taşıyan bir haber daha vardır. Bu haberde, Dikili Festivali'de, "Bilgi Edinme Hakkı ve Türk basınında Cumhuriyet olayı" adlı panele konuşmacı olarak katılan Cumhuriyet gazetesi yazarları, Hikmet Çetinkaya, İlhan Selçuk, Mustafa Ekmekçi, Şükran Ketenci'nin sadece Yahya Orhan'la ilgili bir saygı duruşunda bulunulamayacağını söyleyerek saygı duruşu yapılması istemine karşı çıktıkları haberi verilmiştir. Bu haberin devamı da gazetenin 5'inci sayfasında yer bulmuştur.

4.11.2. Cumhuriyet gazetesi

3 Ağustos 1992 Pazartesi tarihli gazetenin 5'inci sayfasında, soldan 3'üncü kısa haberde, "TGS'den kınama" şeklinde düz bir başlıkla Yahya Orhan'ın öldürülmesi duyurulmuştur.

Anadolu Ajansı imzalı haberde, Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın (TGS) Ankara Şubesi'nin Yahya Orhan'ın öldürülmesini kınadığı açıklamasında Güneydoğu'da görev yapan gazetecilere yönelik saldırıların arttığına dikkat çekildiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca, TGS'nin açıklamasında, gazetecilerin dövülmesinin, fotoğraf makinalarının kırılmasının kamuoyunda haber alma özgürlüğüne vurulan ağır bir darbe olduğunun vurgulandığı aktarılmıştır. Haberin sonunda tırnak içinde verilen açıklamadan aktarılan bölümde de gazetecilere saldırıların üzerine ciddiyetle gidilmemesinden kaygı duyulduğu kaydedilmiştir. Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesinin Yahya Orhan'ın ölümünü sadece TGS'nin açıklamasının yer aldığı bu haberle okuyucuya duyurmuştur. Açıklamanın haberleştirildiği bu haberde Yahya Orhan'ın ölümüyle ilgili kınama dışında bir bilgi verilmemesi ise dikkat çekici önemli bir eksiklik olarak gözlemlenmiştir.

4.11.3. Milliyet gazetesi

Gazetede Yahya Orhan'ın öldürülmesinin ardından bu cinayetle ilgili herhangi bir haber tespit edilememiştir.

4.12. Hüseyin Deniz (9 Ağustos 1992)

PEN üyesi, Özgür Gündem gazetesinin forum köşesinde Pazar günleri yazıları yayınlanan, zaman zaman da Ceylanpınar'dan gazeteye haberler geçen, öğretmenlik okulu mezunu 4 çocuk babası Hüseyin Deniz 9 Ağustos 1992'de sabah saat 07:45 civarı işine giderken arkasından kafasına ateş edilerek vurulmuştur. Hemen kaldırıldığı Urfa Devlet Hastanesi'nde tam 28 saat ölüme direnen Deniz, bütün çabalarına rağmen 10 Ağustos günü saat 11:50'de ölmüştür.

Gazeteci cinayetlerinin kontrgerilla örgütlenmesiyle ilişkisi üzerin yazılar yazan Deniz, Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır muhabiri Burhan Karadeniz'in öldürülmesinden sonra nöbeti devralmak üzere hazırlık yaptığı sırada öldürülmüştür.

Savcılık tarafından açılan soruşturma sonucunda katilleri bulunamamıştır.

Dicle Haber Ajansı muhabiri Derya Bayram 9 Ağustos 2008'de Hüseyin Deniz'in çalışma arkadaşı gazeteci İrfan Uçar'la ve Hayrettin Çelik'le röportaj yapmıştır. Uçar, 90'lı yılların gazeteciler için çok tehlikeli bir dönem olduğunu söylemiştir. Deniz'in sindirme politikasının bir sonucu olarak katledildiğini vurgulayan Uçar, "Sadece ve sadece gerçeğin peşinden koşan özgür basın çalışanlarını sindirmek için gözaltına alma, tehdit etme, işkence yapma ve öldürme dahil tüm yöntemler uygulanıyordu" diye konuşmuştur. 90'lı yıllarda büyük bedeller ödediklerini belirten Uçar, "Bizim arkadaşlarımız olayın olduğu yerde haberi alırlardı. Diğer medya ise sadece bir merkezden yani Olağanüstü Hal Valiliği açıklamalarını alıp gazetelerine gönderiyordu. O dönem OHAL Valiliği'nin açıklamasının dışındaki her şey 'tehlikeli bilgi' olarak değerlendiriliyordu. Özgür basın çalışanları 1990'lı yılları büyük bedel ödeyerek ama vicdanlarının ve yüzünün akıyla kapattı" demiştir.

1990'lı yıllarda gazetecilerin kontrgerilla tarafından öldürüldüklerini kaydeden Deniz'in çalışma arkadaşı gazeteci Hayrettin Çelik de, "90'lı yıllar her gün ölümlerin kontrgerillalar tarafından cinayetlerin işlendiği günlerdi. Her gün arkadaşlarımızın ölüm haberlerini alıyorduk" diye konuşmuştur. 1990'lı yıllarda saldırıların çok boyutlu olduğuna dikkat çeken Çelik, "Saldırılar gazetecilere, gazetenin ekonomisine, dağıtımına yapılıyordu. Yapılan saldırıların bedelleri ağır oldu. Arkadaşlarımızı öldürerek bir yere varamayacaklarını

anladılar. Özgür basın gerçekler karanlıkta kalmayacak şiarıyla yola çıktı ve bu yolda devam ediyor" demiştir.

4.12.1. Özgür Gündem gazetesi

10 Ağustos 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesi Deniz'in vurulmasını işleyen ve cinayetten sorumlu tutulan hükümete duyulan öfkeyi ifade eden "Kan durmuyor, hükümet istifa" manşetiyle çıkmıştır. Üstbaşlık, "Gündem'e bir hafta içinde üç saldırı, Yahya öldürüldü, Burhan yaralı, direniyor. Dün de yazarımız Hüseyin Deniz vuruldu. İktidar gaflet içinde" şeklindedir. Gazetenin başlığı ve üstbaşlığı suikastlardan, gazetece iddia edildiği üzere kontrgerilla örgütlenmeleriyle işbirliği içinde olunduğunu iddia ettiği hükümeti sorumlu tutmuştur. Haberde Hüseyin Deniz'in ölümü aktarıldıktan sonra gazetenin İstanbul merkezini Ceylanpınar'dan arayan bir kişinin İmam Hatip Okulu'ndan atılan Nihat Beşkat ile Halil Göv'ün katil oldukları iddia ettiği bilgisine yer verilmiştir. Haberde ayrıca Halil Göv'ün eşkalinin tetikçinin eşkaline uyduğu söylenmiştir. Yeterli araştırma yapılmadan, şüphelilerin kimliklerinin de söylenerek bu şekilde açık edilmesi gazetecilik etiğiyle bağdaşmamıştır.

Sayfanın solunda ve manşet haberinin izahsında gazeteci suikastlarıyla ilgili Özgür Gündem gazetesinin, "Bu kan kurumayacak" başlığını taşıyan açıklaması yer almıştır. Açıklamada, gazetenin 2 buçuk aylık yayın hayatında önce Hafız Akdemir ve Yahya Orhan'ı suikastlar sonucu kaybettiği şimdi de Hüseyin Deniz'i kaybettiği bilgisi verilmiştir. Açıklamada, ölümden korkmayan cesur gazetecilere Gündem'de yerlerini almaları için çağrıda bulunmuştur. Açıklamada ayrıca varlık nedeninin ortadan kalktığı öne sürülen hükümetin ifade etmesi istenmiştir.

Açıklamanın hemen sağında Hüseyin Deniz'in gazeteci cinayetleriyle ilgili olan son yazısının spotu yer almıştır, başlığı "Tür basını ve basının görevi" biçimindedir. Sayfada Hüseyin Deniz'in portre fotoğrafı büyükçe açılmış, fotoğrafın ve sayfanın en sağında da Deniz'in yaşam hikayesi kısaca özetlenmiştir.

Haberin, "Öldürülen gazetecilere ve doğru basın" başlığını taşıyan dört sütun üzerinden verilen kutusu ise dönemin Olağanüstü Bölge Valiliği'ni bölgede gazeteci cinayetleri sıklaşmasına karşın tedbir almadığından kaynaklı eleştirmektedir. Ayrıca öldürülen gazeteciler Güngen ve Altun'un yaptıkları haberler anımsatılarak cinayetlerle

Hizbullah dolayısıyla kontrgerilla bağlantısı vurgulamaktadır. Sabah gazetesi muhabiri Kezer'le birlikte 3 gazetecinin de yaptıkları haberlerden dolayı ya da işlerini yaptıkları için öldürüldüklerine de açıklık kazandırılmaktadır. Haber kutusunda, 18 şubatta Diyarbakır'da öldürülen 2000'e Doğru dergisi muhabiri Halit Güngen'in dergi bürosunda kafası kitap rafları arasına sıkıştırılarak, kafasından tek kurşunla öldürüldüğü ve dergi bürosunun ateşe verildiği anımsatılmış, Güngen'in son olarak, "Hizbullahçılar Diyarbakır'da Çevik Kuvvet merkezinde eğitiliyor" başlıklı derginin kapak haberini hazırladığı belirtilmiştir. Güngen cinayetinden sonra Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan Er'in Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nde 21 şubatta yaptığı basın toplantısında, "Son günlerde meydana gelen cinayetleri Hizbullah isimli bir örgütün gerçekleştirdiği yönünde haberler aldık" dediği hatırlatılmıştır.

Güngen'in dışında Yeni Ülke gazetesi Batman muhabiri Cengiz Altun'un 24 Şubat 1992'de evinden çıktığı sırada öldürülüşü aktarılmıştır. Altun'un da öldürülmeden önce Hizbullah üzerine haberler yaptığı bilgisi verilmiştir. Son olarak isen Cizre'de Newroz olayları sırasında, "Biz gazeteciyiz ateş etmeyin" uyarılarına rağmen öldürülen Sabah gazetesi muhabiri İzzet Kezer'in ardından dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in sorumluların cezalandırılacağını açıklamasına karşın halen katiller konusunda açıklamada bulunulmadığı aktarılmıştır.

Sayfada ikinci haberin başlığı, "Arkadaşımızın kalemini yerde bırakmayacağız" şeklindedir. Üstbaşlıkta, "Gündem ortaklarından Serhat Bucak "görev nöbeti" için gittiği Diyarbakır'da gazetemize yapılan saldırıları değerlendirdi:"yazmaktadır.

Haberin fotoğrafında Diyarbakır'da saldırıya uğrayan ve ağır yaralanan Özgür Gündem muhabiri Burhan Karadeniz'i ziyaret eden gazetenin genel merkezinden yöneticiler ve muhabirler görülmektedir. Fotoaltı yazısında durumu Karadeniz'in durumunun iyiye gittiği vurgulanarak, Karadeniz'in "Arkadan vuran kalleş saldırganlar bilsinler ki, iki elimiz yakalarındadır" şeklinde sözlerine yer verilmiştir. Bu sözler gazetenin saldırıları gerçekleştirmekle suçladığı kontrgerillaya yönelik sözlerdir.

Haber, Burhan Karadeniz'in yaralanmasından sonra Gündem Yayın Kurulu'nun aldığı karar doğrultusunda Güneydoğu'ya giden 6 kişilik ekibin 2 günlük izlenimlerini bir basın açıklamasıyla aktarılmasını konu edinmektedir.

Haberin spotunda, "Güneydoğu'ya 'görev nöbeti' için giden Özgür Gündemin ortaklarından Avukat Serhat Bucak'ın açıklamaları bulunmaktadır.

Haberde de geçen "Nöbet ekibi" tanımlaması heyete Güneydoğu'daki gazetecilerin güvenliğini sağlayacak bir misyon da biçildiğini göstermektedir. Heyet adına açıklamayı yapan Gündem gazetesi ortaklarından avukat Serhat Bucak'ın mesleğiyle de bu güvenlik mesajı pekişmektedir.

Haberin spotunda, haberde de yere alan gazetenin ideolojik yöneliminden vazgeçmeyeceğini gösteren, "İnandığımız meşru ve haklı mücadele kulvarını terk etmeyeceğiz" cümlesi çarpıcıdır. Burada gazeteye yönelik saldırıları tertipleyen devlet mekanizması içindeki odaklara meydan okunarak, gazetenin genel yayın politikasından ve politik yöneliminden taviz vermeyeceği vurgulanmıştır.

Haberin spotunda ayrıca Burhan Karadeniz'in saldırıya uğramasından sonra bölge giden ve incelemeler yapan heyetin basın açıklamasının metni hazırlanırken Hüseyin Deniz'in öldürüldüğünü öğrendiği bilgisi edinildiği ifade edilerek, basın metnini okuyan Serhat Bucak'ın faili malum cinayetleri birlikte aydınlatma ve lanetleme çağrısında bulunduğu aktarılmıştır.

Haberde Serhat Bucak'ın açıklamalarında, Gündem'e yönelik faili malum olduğu vurgulanan cinayetlere devletin umursamaz tavır takındığının gözler önünde olduğu söylenmiştir.

Bu haberin altında "Kine em' sorusu gazetecilere de soruluyor" başlığını taşıyan Diyarbakır Özgür Gündem gazetesi Ankara muhabiri Selami İnce'nin Diyarbakır izlenimlerini yazdığı haber yer almıştır.

Hüseyin Deniz suikastıyla ilgili haber ve yazıların devamı ise 11'inci sayfadadır. 11'inci sayfanın manşet haberinin başlığı, "Öldürülen gazeteciler ve doğru basın" şeklindedir. Haber gazetenin öldürülen muhabiri Hafız Akdemir'den başlayarak, 1992 yılında, Körfez'e Bakış gazetesinin sahibi ve Yazıişleri Müdürü Bülent Ülkü'nün, Özgür Halk Dergisi Batman Temsilcisi Çetin Abayay'ın, Özgür Günden gazetesi Gerçüş muhabiri Yahya Orhan'ın öldürülmelerini aktarmıştır. Ayrıca Özgür Gündem gazetesinin Batman muhabiri Metin

Pekgül'ün kardeşi Celal Pekgül'ün gazetenin Batman bürosuna fotoğraf albümü getirdikten sonra evine dönerken öldürülmesini aktarmıştır. Haberde ayrıca Gündem'in diğer bir muhabiri Burhan Karadeniz'in ağır suikast sonucu ağır yaralandığı saldırı aktarılmış, bu olayın akabinde gazetenin köşeyazarı Hüseyin Deniz'in öldürülmesi aktarılmıştır. Haberin bundan sonraki bölümünde ise basın eleştirisi yapılmıştır. "Basında iki tavır: Necati Doğru ve Yazgülü Erdoğan" ara başlığının altında gazetenin Diyarbakır muhabiri Hafız Akdemir'in öldürülmesinden sonra olayı, "Gazeteciyi öldürdüler", "Gazeteciyi arkadan vurdular" başlıklarıyla duyuran Cumhuriyet gazetesi köşe yazarı Uğur Mumcu'nun yazısına değinilmiştir. Mumcu'nun yazısında, Hafız Akdemir'in PKK tarafından öldürülmüş olabileceğini yazdığı aktarılmıştır. Ardından da SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'nün, "Siz kontrgerilla öldürdü diyorsunuz. Bize gelen bilgiler ise PKK'nin bu olduğu yönünde" diye açıklama yaptığı bilgisi verilmiştir. Bu gazetenin, Cumhuriyet'i SHP'nin yayın olarak gördüğü Mumcu'yu da SHP'ye yakın bir gazeteci olarak gördüğünü ifade etmektedir.

Ardından haberde, "Gündem Gercüş muhabiri Yahya Orhan'ın öldürülmesinden sonra da basında Gündem'e yönelik saldırılar arttı" şeklinde Özgür Gündem gazetesinin muhabirlerine yapılan saldırıları tertipleyen mekanizma içinde İstanbul merkezli yayın yapan bol tirajlı basının bir kısmını da yer almakla suçlayan paragraf yer almıştır. Bu yargının devamında, Milliyet gazetesinden Necati Doğru, Hürriyet gazetesinden Emin Çölaşan, Yeni Günaydın gazetesinden Yazgülü Aldoğan'ın Sabah gazetesinden Güngör Mengi'nin gazeteci cinayetlerini işleyen yazılarından alıntılar ye kısa yorumlar bulunmaktadır. Böylece gazete diğer yayın organlarında kendisine büyük oranda menfi bakıldığını diğer gazetelerdeki köşe yazarlarının makalelerinden alıntılar yaparak okuyucusuna yansıtmaktadır.

Köşe yazarlarının alıntılanan yazıları şu şekildedir:

Milliyet gazetesinde Necati Doğru'nun "Kim öldürüyor Doğulu gazetecileri' başlıklı makalesinde şunları söylüyordu: Özgür Gündem gazetesi, 200'e Doğru dergisi, Yeni Ülke gazetesi ne yazıyor ki, bu gazetelerde çalışan, gazeteciler kesin öldürmek amacıyla kurşunlu saldırılara uğruyorlar? Acaba birbirinden farklı, (Kürt gerçeği takipçisi) olan bu gazetelerin muhabirleri kendi aralarındaki düşünce, fikir, strateji, taktik, teori, farklılığının sonucu olarak birbirlerinin varlığına bile tahammül edemeyen bir cinnetin sonucunda mı

öldürülmektedirler? Kim öldürüyor bu gazetecileri? Evet bu gazeteciler çalıştıkları gazetelerin yayın çizgilerinden ötürü bir haber gazetecisi olmaktan çok dava gazetecisidirler.'

Hürriyet gazetesinden Emin Çölaşan da 7 Ağustos tarihli yazısında, "Öldürülen muhabirlerin çoğunun Kürt kökenli ve amatör muhabir olduğu kanısındayım… Güneydoğu'daki gazetecileri kim öldürüyor? PKK tarafından var olduğu iddia edilen devlet tarafından inkâr edilen kontrgerilla mı? Hizbullah örgütü mü? Hiç yakalana olmadığı için maalesef bilemiyoruz" şeklinde yazmıştır.

Yeni Günaydın gazetesinden Yazgülü Aldoğan ise 6 Ağustos tarihli makalesinde şunları söylemiştir:

"Özgün Gündem gazetesinin Doğu Anadolu ile ilgili haberleri hangi gerçeği yansıtmaktadır, hangi konuları işlemektedir ki, muhabirleri ölümü haketmektedir?... Doğu Anadolu'daki bu kadar korkunç gerçekler nedir ki bunları araştıran soruşturan ve yazan gazeteciler katledilmektedir? Daha da vahimi bu gazetecilerin öldürülmesine neden sessiz kalınmakta, neden olayın üstüne gidilmemekte, neden büyük protestolar sorgulamalar olmamaktadı?..

Türkiye'de demokrasi ve basın özgürlüğü varsa artık bölgede işlenen cinayetlerin günlük olay haline gelmesine dur denmeli, bu cinayetlerin failler mutlaka bulunmalı. Yoksa bu suçun vebali hepimizin üzerine bulaşmaya başlıyor.

Sabah gazetesinden Güngör Mengi de 7 Ağustos tarihli ve "Yeter Artık" başlıklı yazısında şöyle demiştir:

"Özgür Gündem gazetesi muhabiri Burhan Karadeniz, Diyarbakır'da sokak ortasında vuruldu. Saldırganlar sırra kalem bastı. Bunların yakalanacakları umudunu ne yazık ki taşımıyoruz.

Nerede gazeteci baskı görür ve namluya hedef olur; orada haksızlık pislik vardır. Resmi ağızlar gazetecileri hedef alan saldırıları "iç hesaplaşma" diye niteleyerek kurbanları bir anlamda Güneydoğu'daki terörün içindeymiş gibi gösteriyor. Dedikodu devlete yakışmaz. Böyle bir iddianın kanıtlanması gerekir ve cezası da mahkemede verilir. Bu cinayetler aydınlanmadıkça içerde ve dışarıda devlet karalanmaya devam edecektir."

Bu haberin sağında çerçeve içine alınmış şekilde gazetenin açıklaması bulunmaktadır. Açıklamada dönemin siyasi iktidarı DYP ve SHP, Türkiye'nin doğusundaki savaşın sürdürücüsü olarak suçlanmıştır.

Gazeteye yapılan saldırıların siyasi iktidarın bilgisi dahilinde yapıldığına inanıldığı vurgulanmıştır.

Bol tirajlı basında, "Zaten gazeteci değil, militandı" diye yazan yazarlar "kara vicdanlı" olarak nitelenmiştir ve katillerin suç ortağı olmakla itham edilmiştir.

Dili son derece sert ve öfkeli olan açıklamada son olarak Hizbullah din tüccarı olarak nitelenmiştir ve militanlarının Özel Harp Dairesi'ne bağlı birimlerde eğitim gördüğü ve Emniyet teşkilatının çelik yelekleriyle dolaştıkları belirtilerek, katillerin kimliklerinin bir bir açıklanacağı duyurulmuştur.

Açıklamanın altında ise, "Kan durmuyor, hükümet istifa" başlıklı gazetenin manşet haberinin devamı yer almıştır.

Haberde, Hüseyin Deniz'in şüpheli şahıslar tarafından takip edildiği ve gıda toptancısı dükkanın karşısında sürekli polis aracı bulunduğu bilgisi Deniz'in isimleri verilmeyen arkadaşlarının ifadelerine dayandırılarak verilmiştir.

Haberde ayrıca Hüseyin Deniz'in kız kardeşi Adle Deniz'in "Ağabeyim önceki gece bana kendisinin birkaç gündür takip edildiğini söyledi. Saldırganlar kontrgerillanın katillerinden başkası olamaz. Ağabeyim Ceylanpınar'da çok sevilen bir insandı. Bu saldırıyı planlayanlar Kürt halkının düşmanlarıdır" şeklinde sözleri yer almıştır. Haberde baş sayfada da yer alan gazeteyi arayan okuyucunun iddialarının dışında Ceylanpınar Emniyet Müdürü Yaşar Acar'ın açıklaması bulunmaktadır. Haberde Emniyet Müdürü'nün haber hiyerarşisi bakımından ismi verilmeyen okuyucunun iddialarının bile altında yer alması ve özellikle Emniyet Müdürü'nün "Öyle sanıyorum ki, olayı çözeceğiz… Bir seyyar satıcı ve dükkân sahibinin ifadesini aldık" sözlerinin açıklamada yer verilmesindeki amaç güvenlik güçlerine güvensizliği ifade eder niteliktedir.

Bu haberin hemen yanında ise yine baş sayfada yer alan, "Arkadaşımızın kalemini yerde bırakmayacağız" başlıklı haber yer almıştır. Haberde saldırılar üzerine Güneydoğuya

giden "Nöbet ekibi"nden Serhat Bucak'ın, Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nde yaptığı "Hedef bellidir. Korkutup sindirmek ve onur duyduğumuz mesleğimizi yapamaz hale getirmek" minvalinde saldırıların gazetecileri sindirmek için yapıldığını niteleyen ve aydın, demokrasiden yana, insanlıktan yana kesimlere cinayetleri aydınlatma çağrısının yer aldığı açıklaması genişçe yer bulmuştur.

Sayfada Hüseyin Deniz'e yapılan suikastı işleyen diğer haber ise gazetenin "Nöbet Ekibi"nden Selami İnce'nin, "Diyarbakır Notları/ 'Kine em' sorusu gazetecilere de soruluyor" başlığını taşıyan soft haberdir. Haberde, "Kine em" yani "kimiz biz" sorusu Kürt halkı dışında Güneydoğu'daki gazeteciler tarafından da sorulduğu köşe yazısı üslubuyla aktarılmaktadır. Haberde, saldırıya uğrayan Burhan Karadeniz'e ziyaret aktarılmakta, gazetecilere yapılan saldırılara dikkat çekmek açısından Basın Konseyi'nin Diyarbakır'da toplantı yapmasına yönelik Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nin yaptığı çalışmanın bilgisi verilmektedir. Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'ndeki toplantıdan aktarılan notların yer aldığı haberde, Bölgede merkez gazetelerdeki bilgi eksikliği konusundaki muhabirlerin "Merkez işte" şeklindeki aynı olan savunmalarında haberlerinin verilmediğini ifade eden açıklamalarına vurgu yapılmaktadır.

Toplantı sırasında Hüseyin Deniz'in öldürülmesini telefonla nasıl haber alındığının da aktarıldığı haberde toplantıdaki şu şekilde diyaloglar aktarılmaktadır, "Merkez gazetecilerin, "Bunlar gazeteci değil, dava adamı" nitelemesini de tartışıyoruz. Bir tanesi yanıt veriyor, "Onların pir kabul ettiği Hasan Tahsin ne adamıydı? Doğruyu yazma davasının adamıyız, gerçeği bulma davasının adamıyız."

Haberin sonunda şöyle bir yorum bulunmaktadır, "Bölgede, "kine em" sorusu gazetecilere de soruluyor. Gazeteciler de kendilerine… Sorunun yanıtı belki de bir garip paradoks, "Gerçeği araştırırken vurulan, vuruldukça gerçekleri araştırma ihtiyaçları çoğalan insanlar"

Bunların dışında ayrıca sayfanın solunda Hüseyin Deniz'in son yazısı tekrar verilmiştir. Türk Basını ve basının görevi" başlığını taşıyan yazıda özetle, "Özgür Gündem çalışanı katledilen gazeteci sayısı, Özgür Gündem Gazetesi'nin Gercüş muhabiri Yahya Orhan ile birlikte yedi oldu. Diyarbakır muhabiri Burhan Karadeniz de uğradığı silahlı saldırıda ağır

yaralandı. Bilindiği gibi daha önce 2000'e Doğru muhabiri Halit Güngen, Yeni Ülke muhabiri Cengiz Altun, Sabah muhabiri İzzet Kezer, Özgür Gündem muhabiri Hafız Akdemir, serbest gazeteci Mecit Akgün ve Özgür Halk muhabiri Çetin Abayay, tıpkı Yahya Orhan gibi 'kimlikleri belirsiz' kişilerce öldürülmüşlerdi. Vurgulayarak yazıyorum: Bu gazeteciler 'demokratikleşme' ve 'şeffaflık' şampiyonu DYP- SHP hükümeti döneminde öldürüldüler...” yazmaktadır.

4.12.2. Milliyet gazetesi

10 Ağustos 1992 Pazartesi tarihli gazetenin birinci sayfasında, “Yine gazeteci vuruldu” başlığı taşıyan kısa haber spotunda Hüseyin Deniz’in vurulduğu duyurulmuştur. Haberde Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin aksine Milliyet gazetesinde Hüseyin Deniz’in muhabir değil yazar kimliği ön plana çıkarılmıştır. Haberde Özgür Gündem yazarı Hüseyin Deniz’in silahlı saldırı sonucu ağır yaralandığı duyurulmuş ardından Güneydoğu’da son altı ayda 6 gazetecinin saldırıya uğradığı kaydedilmiştir. Haberde dönemin İçişleri Bakanı İsmail Sezgin’in gazetecilerin katillerinin yakalanması için çalışmaların çok yönlü devam ettiğini söylemesine ve hiçbir yerden yardım alamadıkları serzenişine de yorumsuz şekilde yer verilmiştir.

Haberin devamı 15’inci sayfadadır. Sayfanın solunda birinci kısa olan haberde küçük bir portre fotoğrafı kullanışmıtır. Ceylanpınar, Mil-Ha imzalı haberde, Özgür Gündem gazetesi yazarı Hüseyin Deniz’in Ceylanpınar’da silahlı saldırıya uğrayarak, başından ağır yaralandığı kaydedilmiştir. Haberde olay kısaca anlatıldıktan sonra, Hüseyin Deniz’in, Ceylanpınar HEP eski İlçe Sekreteri olduğu ve Cumhuriyet gazetesinin Ceylanpınar muhabirliğini yaptığı da kaydedilmştir. Haberin sonunda Özgür Gündem gazetesi yöneticilerinin yaptıkları açıklamada 18 Şubat 1992’den bu yana Güneydoğu’da öldürülen 6 gazetecinin öldürüldüğünü söylediği aktarılmıştır. Haberde 1992 yılında haber tarihine kadar öldürülen diğer gazeteciler ve kurumları sıralı şekilde verilmiştir. Haberde Özgür Gündem gazetesinin açıklamasında verilen diğer bilgilere, cinayete ilişkin kontrgerilla şüphelerine yer verilmemesi dikkat çekmiştir.

12 Ağustos 1992 Salı tarihli gazetede Hüseyin Deniz’in Ceylanpınar’daki cenaze haberine , 14’üncü sayfanın sol köşesinde altta, “Gazeteci Deniz toprağa verildi” şeklinde

klişe başlığa sahip bir fotoğraf haberde yer verilmiştir. Haberde Hüseyin Deniz'in vurulduktan sonra 28 saat yaşam mücadelesi verdiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca Ulusal Basın Ajansı'nın 11 Ağustos 1992 günü öldürülen gazetecilerin durumuna, hükümet ve diğer kuruluşların kayıtsız kalmasını protesto amacıyla bir saat yayınına ara verdiği bilgisi verilmiştir. Gazete daha sonraski günlerde Hüseyin Deniz'in öldürülmesiyle ve gazeteci cinayetleriyle ilgili bir başka cinayet olana kadar haber takibinde bulunmamış, gazeteci cinayetlerinin önlenmesi konusunda hükümete bir kamuoyu baskısı yapma görevi hiçbir zaman üstlenmemiştir.

4.12.3. Hürriyet gazetesi

10 Ağustos 1992 Pazartesi tarihli gazetenin 25'inci sayfasında Hüseyin Deniz'in vurulmasına manşetten geniş yer verilmiştir. "Bir gazeteci daha vuruldu" şeklinde başlığa sahip haberde Özgür Gündem gazetesinin kurucularından olarak bahsedilen Sedat Bucak'ın düzenlediği basın toplantısının fotoğrafı geniş kullanılmıştır. Ayrıca bu fotoğrafın altında Hüseyin Deniz'in portre fotoğrafı küçük şekilde kullanılmıştır.

Haberin spotunda Hüseyin Deniz'in kimliği belirsiz kişilerce vurulduğuna ve Deniz'le birlikte bölgede gazetecilere yönelik saldırıların sayısın 9'a çıktığı belirtilmiştir.

Haberde Hüseyin Deniz'in "kimliği belirsiz bir kişinin tabancalı saldısına" nasıl uğradığı akatırılmıştır. Haberde bölgede 1992 yılında yılbaşından haber yayına hazırlandığı güne kadar saldırıya uğrayan 9 gazeteciden 4'ünün Özgür Gündem muhabiri olduğu kaydedilmiştir. Haberde 5 Ağustos 1992'de işine giderken arkandan ensesine sıkılan tek kurşunla ağır yaralanan Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır muhabirlerinden Burhan Karadeniz'in beden aşağısının felç olduğu kaydedilmiştir.

Haberde buların dışında Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti'nin Hüseyin Deniz'in saldırıya uğramasını kınayan açıklaması yer verilmiştir.

Ayrıca "Bu 9'uncu gazeteci" başlığını taşıyan haber kutusunda da, 18 Şubat 1992'de Halit Güngen'in saldırıya uğramasından başlanılarak Cengiz Altun'un, İzzet Kezer'in, Hafız Akdemir'in, Mecit Akgün'ün, Çetin Ababay'ın, Yahya Orhan'ın, Burhan Karadeniz'in ve Hüseyin Deniz'in saldırıya uğradıkları hatırlatılmıştır.

Son olarak fotoğrafın altında yer alan "Kalemi yerde kalmayacak" başlıklı foto haber bölümüne gelirsek, burada Özgür Gündem gazetesinin: Ankara, İstanbul ve İzmir'de görevli yönetici kadrosundan 6 kişinin gazetenin protesto amaçlı olarak Diyarbakır'daki büroda muhabirlik yapmaya başladıkları bilgisi verilmiştir. Devamında büyük fotoğrafta görülen Özgür Gündem gazetesi kurucularından Serhat Bucak'ın basın toplantısında, arkadaşlarının kaleminin yerde kalmayacağından bahsetmesine tırnak içinde yer verilmiştir. Son olarak Hüseyin Deniz'in sağlık durumunun ciddi olduğunun öğrenildiği belirtilmiştir.

Hürriyet gazetesinde Hüseyin Deniz'in öldürülmesinde kontrgerilla parmağı üzerine hiçbir bilgi bulunmadğı gibi cinayeti kimin-kimlerin işyelemiş olabileri üzerinde durulmamıştır.

Haberde Hüseyin Deniz'in Özgür Gündem gazetesi muhabir kimliği dışında Cumhuriyet gazetesi mubabir kimliği, yazar kimliği ve PEN üyeliği konusuna hiç yer verilmemiştir.

Özgür Günden gazetesi yöneticilerinin, Hüseyin Deniz'in öldürülmesinin ardından dönemin hükümetini eleştiren açıklamaları da Hürriyet gazetesinin geniş yer ayrılan haberinde yer verilmemiştir. Haberde gazeteci örgütlerine dair de bir bilği bulunamamıştır.

4.12.4. Cumhuriyet gazetesi

10 Ağustos 1992 tarihli gazetenin manşetin yanında kalan sağ üst köşesinde Hüseyin Deniz'in vurulduğu haberi verilmiştir. Fotoğraf kullanılmayan haberde Hüseyin Deniz'in önce Cumhuriyet ve Özgür Gündem gazetesinin Ceyyan muhabiri olduğu kaydedilmiştir. Devamında ise Hüseyin Deniz'in Uluslar arası Yazarlarlar Birliği Üyesi(PEN) olduğu belirtilmiştir. Hüseyin Deniz'in yazar kimliğini bulmak böylece bir anlamda okuyucuya bırakılmıştır. Haberde ayrıca başından tek kurşunla vurulan Hüseyin Deniz için doktorların yaşama şansının çok zayıf olduğunu söyledikleri kaydedilmiştir. Haberin 5'inci sayfadaki devamına ise sayfanın sağ köşesinde yer alan, diğer gazetelere göre daha dar sütun genişliği olan kısa haberler bölümünün tamamı ayrılmıştır. Fotoğraf kullanılmayan haberde, Hüseyin'in Deniz'in PEN üyesi ve Cumhuriyet ile Özgür Gündem gazetesi Ceylanpınar muhabiri olduğu iki kez daha tekrarlandıktan sonra yaşama ihtimalinin zayıf olduğu vurgulanmıştır. Haberin devamında Güneydoğu'da 7 ayda silahlı saldırıya uğrayan gazeteci

sayısının 9'a yükseldiği ve bu gazetecilerden 7'sinin yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Haberde 2000'e Doğru Dergisi'nin Diyarbakır muhabiri Halit Güngen'e yapılan saldırıyla başlayan gazetecilere yönelik saldırıların tırmandığı kaydedilmiştir. Gazetede burada, Halit Güngen'in adının "Halit Güngör" olarak yazıldığı, ölüm tarihinin de 18 Şubat 1992 yerine "15 Şubat 1992" yazıldığı dikkat çekmiştir. (Halit Güngen'in çalıştığı 2000'e Doğru dergisinde 16 Şubat 1992'de çıkan imzalı haberinden dolayı hedef seçildiği idida edilmektedir.)

Haberin devamında 1984 yılından, öldürülene kadar Cumhuriyet gazetesinin muhabirliğini yapan Hüseyin Deniz'in yayına başlağından beri de Özür Gündem gazetesine, "Forum" başlığıyla yazı yazdığı kaydedilmiştir. Hüseyin Deniz'in uğradığı saldırının anlatımıyla devam eden haberde Deniz'in Uluslar Arası Yazarlar Birliği (PEN) üyesi ve UBA ajansının da muhabiri olduğu belirtilmiştir. Haberin ortalarına doğru da Hüseyin Deniz'in sağlık durumunun çok kötü olduğuna ilişkin hekim beyin cerrahı Dr. Cumhur Başıbüyük'ün açıklamaları tırnak içinde verilmiştir.

Haberin devamında olaydan sonra 15 kişinin gözaltına alındığı bildirilmiş ve Emniyet Müdürü Yaşar Acar'ın " Savcı tek tek ifade alıyor. Bunların arasında görgü tanıkları da var. Olay siyasi de olabilir, başka bir şey de" dediği kaydedilmiştir.

Haberin, "Saldırı kınandı" ara başlığı altında yer alan son bölümlerine ise Özgür Gündem gazetesi Yayın Kurulu Başkanı Hasan Bildirici'nin yaptığı yazılı açıklamaya yer verilmiştir. Bildirici'nin açıklamasında, Özgür Gündem'e bir hafta içinde üç saldırı yapıldığı kaydedilmiştir. Bu saldırıların planlı olduğunu iddia edilmiştir. Ayrıca Hüseyin Deniz'in takip edildiğini bildiklerine yönelik bilgiler yer almıştır. Açıklama Hüseyin Deniz'in bir düşün emekçisi olduğu vurgulanıp, Cumhuriyet gazetesi, UBA ve Gündem gazetesine haber geçtiği belirtilmiştir.

Cumhuriyet gazetesinde Hüseyin Deniz'in vurulmasına ilişkin kontrgerillayla ilgili bir bilgi veya şüphenin yer almaması dikkat çekici bulunmuştur.

11 Ağustos 1992 Salı günü gazetenin manşet haberinin başlığı, "Güneydoğu gergin" şeklindedir. Haberin 4 sütun üzerinden 4 ayrı başlıkla verilmiş 4 spotu vardır. Soldan sağa olarak sıralanan spotlardan ilki, "Gazeteci öldü" başlığını taşımaktadır ve spotta Hüseyin Deniz'in öldüğü bilgisi verilmiştir. Diğer üç spotta ise sırasıyla, PKK militanları için yürüyüş

yapılacağı duyumları üzerine Diyarbakır'a araç girişinin yasaklandığı, Siirt ve Eruh ilçesinde PKK militanlarınca 6 er ile 3 sivil öldürüldüğü ve "PKK ambargosu" başlığı altında Kuzey Irak'a yardım malzemelerinin götürülmesine yönelik başlatılan fiili ambargonun Kürt örgütlerinin arasında başlayan gerginliği tırmandırdığı bilgilerini içermektedir. Haberin devamı ise 5'nci sayfada manşette baş sayfadakiyle aynı başlıkla ama, "Güneydoğu'da silahlı saldırıya uğrayan 9. Gazeteci Hüseyin Deniz de kurtarılamadı" şeklinde yer almıştır. Sayfanın neredeyse tamamını kapsayacak kadar uzunlukta verilen haberde Hüseyin Deniz'in de bir porter fotoğrafı büyük şeklide kullanılmıştır. Haberde Hüseyin Deniz'in katillerine ilişkin ipucunun olup olmadığı konusunda açıklama yapılmadığı bildirilmiş bu ibare fotoğraf altı bölümüne de taşınmıştır. Haberde saldırıyla ilgili gözaltına alınan 15 kişiden 2 çocuğun serbest bırakıldığı belirtilirken, Hüseyin Deniz'e saldırıya tepki gösteren Çukurova Gazeteciler Derneği'nin, yaptığı açıklamada, "…her gazeteci cinayeti ardından dolaylı dolaysız savlarla devlet suçlanmaktadır" şeklinde serzenişe yer veren bir alıntı da yer almıştır.

12 Ağustos 1992 Çarşamba tarihli gazetede ise Hüseyin Deniz'le ilgili hedef taftası şekline sokulan bir basın kartını sembolize eden karikatün altında "Gazetecinin katil zanlısı bulundu" başlıklı bir haber yer almıştır. Baş sayfanın sol orta kısmında yer alan kısa haberde, Güneydoğu'da gazetecilere yönelik saldırılarda ilk kez saldırganların kimliklerine ilişkin açıklama yapıldığı kayedidilerek, Hüseyin Deniz'e saldırıda gözcülük yaptığı ileri sürülen Nihat Beşkat'ın gözaltına alındığı, tetikçi (haberde kesin ifadeler kullanılmıştır) Halil Göv'ün ise arandığı kaydedilmiştir. Hüseyin Deniz'in cenaze töreninin de aktarıldığı haberin devamının yer aldığı 5'inci sayfada ikinci manşet olan haber ise Bir zanlı yakalandı, diğeri aranıyor" şeklinde başlığa, "Gazeteci Hüseyin Deniz'in cenazesi 2 bin kişinin katıldığı bir törenle toprağa verildi" şeklinde üst başlığa sahiptir. Mehmet Aka, Mehmet Faraç imzalı haberde gazetenin ilk sayfasında anlatılan bilgilerin dışında, gözaltına alınan ve olayda gözcülük yapan Nihat Beşkat'ın lise 2'nci sınıf öğrencisi olduğu aranan tetikçi Halit Göv'e ilişkin dönemin Ceylanpınar Emniyet Müdürü Yaşar Acar'ın "Bunlar Humeynici" dediği aktarılırken dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in "henüz yakalanan olmadığı" yönündeki sözü tırnak içinde verilmiştir. Haberde bunların dışında Hüseyin Deniz'in cenaze törenine kısaca yer verilmiş, haberin son bölümünde de de cinayete tepki için HEP'in yaptığı protestodan, ÇGD'nin ve DİSK'in yaptığı açıklamadan bahsedilmitir.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesinin Hüseyin Deniz cinayeti ardından yaptığı haberleri sürekli resmi makamların açıklamalarına dayandırmaya çalışan bir gazetecilik anlayışı sergilediği, gazetenin resmi ağızlardan yapılan açıklamaları eleştirmeden gazetede yer alan haberin çatısını kuracak şekilde kullandığı gözlemlenmiştir. Cumhuriyet gazetesinde haberlerde, Hüseyin Deniz'in gazeteci kimliğine sürekli vurgu yapması ise olumlu bir yan olarak değerlendirilmiştir.

4.13. Musa Antfer (20 Eylül 1992)

Kürt halkının en sevdiği aydınlardan biri olan Özgür Gündem yazarı Musa Anter, davetli olarak gittiği Diyarbakır'da 20 Eylül 1992 günü Seyrantepe semtinde bir JİTEM elemanı tarafından öldürülmüştür. JİTEM elemanlarından PKK itirafçısı Abdülkadir Aygan, Jandarma binbaşılıktan emekli, JİTEM kurucularından Cem Ersever, bu cinayetin JİTEM elamanlarından Dijwar kod adlı Hamit Yıldırım tarafından Mahmut Yıldırım'ın emriyle gazetelere, dergilere verdikleri röportajlarda defalarca itiraf etmişler, Mahmut Yıldırım da bu cinayeti kendi timinin işlediğini yapılan bir soruşturmada kabullenmiştir. Aygan, Musa Anter'i kendisinin de aralarında bulunduğu bir JİTEM ekibinin öldürmeyi planladığını Özgür Gündem gazetesinden Burak Balık'a verdiği röportajda, Dijwar kod adlı Hamit Yıldırım'ın Mahmut Yıldırım (Yeşil) isimli JİTEM timi komutanının emriyle Anter'i Diyarbakır'da bulunduğu otelden pişman PKK itirafçılarıyla tanıştıracağı iddiasıyla almakla görevlendirildiğini, fakat Anter'in şüphelenmesi üzerine Mahmut Yıldırım Anter'i Diyarbakır'ın Seyrantepe semtimde bir ara sokakta öldürdüğü şeklinde anlatmıştır. Cem Ersever de 200'e Doğru dergisinden Soner Yalçın'a cinayeti benzer şekilde anlatmıştır. Kutlu Savaş'ın hazırladığı Susurluk Raporu'nda ise devletin bu cinayetten daha sonra pişman olduğu yazılmıştır.

Mardin'e bağlı Nusaybin ilçesinin Zivingê (Eskimağara) köyünde 1920 yılında doğan Anter, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, Kürtlere yönelik olarak yayınlanan kimi dergilerin kurucusu ya da yazarı olarak görev almıştır. Öldürülmeden önce Özgür Gündem gazetesindeki köşesinde Kürt halkının kültürüne dair ve süren savaşa çözüm bulmaya yönelik yazılar yazan Musa Anter, ayrıca Halkın Emek Partisi'nin kurucu üyesi, merkezi İstanbul'da olan Kürt Enstitüsü'nün de başkanlığını yapmaktaydı.

Anter cinayeti JİTEM elemanlarının daha sonraki yıllardaki itiraflarıyla kısmen aydınlatılmış, ancak soruşturma derinleştirilmediğinden bu kontrgerilla cinayetinde devletin üst düzey yetkililerinin de parmağı olup olmadığı şüphe olarak kalmıştır.

Dönemin Özgür Gündem gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran'la tez çalışması kapsamında yapılan mülakatta, Duran, "Musa Anter cinayetiyle derin devlet, 'Ben sizin en önemli kişilerinizi de acımasızca vurabilirim' mesajı vermek istemekteydi. Yoksa 74 yaşındaki Musa Anter'in yazılarıyla açıktan onları tehdit edici bir unsur taşımıyordu" demiştir.

4.13.1. Özgür Gündem gazetesi

21 Eylül 1992 tarihinde, Özgür Gündem gazetesi, "Musa Anter'i katlettiler" manşetiyle çıkmıştır. Manşetin üst yazısı, "Hafız, Yahya, Burhan, Hüseyin… Eli kanlı katiller şimdi de 74 yaşındaki yazarımızı Diyarbakır'da alçakça öldürdüler" şeklinde öldürülen diğer gazetenin muhabir ve yazarlarına da gönderme yaparak çıkmıştır. Haberin spotu, "Gazetemiz ve HEP kurucularından Musa Anter dün akşam Diyarbakır'da uğradığı silahlı saldırıda öldürüldü. Saldırı sırasında Anter'in yanında bulunan Orhan Miroğlu yaralandı. Olay yerinde 6 adet kovan bundu" biçimindedir.

Haberde Anter'e düzenlenen suikast tüm gazetelerde yer aldığı biçimde verilmiştir. Haberde gazetenin muhabirlerinin olaya ilişkin, polislerden, "Yetkili amirimiz burada yok" gerekçesiyle bilgi alamadıkları kaydedilmiştir. Haberde Anter'in Diyarbakır Havaalanından itibaren sivil polis otoları tarafından sürekli izlendiği kaydedilmiştir. Haberin muhtemelen gazetenin baskı saati nedeniyle iç sayfalarda devamı verilmemiştir. Haberde araştırma sırasında diğer gazetelerde rastladığımız Musa Anter'in morgda yatan fotoğrafi görsel öğe olarak seçilmiştir. Haberin fotoğraf altı kısmına ise, "Kürt illerinde katledilen basın şehitlerine gazetemiz yazarlarından Musa Anter de katıldı" şeklinde Anter'e Kürt halkının verdiği değerden uzak soğuk bir üslûp tercih edilmiştir. Bu gazetenin baskı saatinin erkenliği, haberin geç ulaşması ve olayın şokuyla ilişkili olabilir olarak yorumlanmıştır. Haberin sağ köşesinde ayrıca tek sütun üzerinden kısa olmamakla birlikte "Sanık, mahkum ve davacı" başlığı altında Musa Anter'in yaşam öyküsü verilmiştir. Bu yaşam öyküsü okuyucuya Musa Anter'in Kürt halkı için anlamı konusunda fikir vermektedir. (Anter'in yaşam öyküsü yukarıda aynı

şekilden verildiğinden buraya tekrar yazılmamıştır) Yaşam öyküsünün başlığı ise şuradan çıkarılmıştır: "Musa Anter, 'Hatıralarım' adlı kitabının birinci cildinin arka kapağında kendisini şöyle anlatıyor: 'Türkiye'nin 55 yıllık girdisinin çıktısının yeminli, canlı bir şahidiyim. 'Hem yalnız şahidi mi? Değil!..' Sanığıyım, mahkumuyum ve davacısıyım!.."

22 Eylül 1992 tarihinde Özgür Gündem gazetesi, Anter'e gazetenin duyduğu yakınlığı ve önemi ifade eden "Musa Amca ölümsüzdür" manşetiyle çıkmıştır. Spot, "Kürt halkının ulusal mücadelesinde yarım asırdan fazladır susmayan kalemi, Kontrgerilla canilerinin kahpe kurşunlarına yeni düşmez" biçimindedir ve alışılmış gazete spotu şeklinde değil bir bildiri üslûbu özelliğini taşımaktadır.

Haberde, Musa Anter'in öldürüldüğü silahlı saldırının önceden planlandığı ve adım adım uygulandığının ortaya çıktığı kaydedilmiştir. Haberde, saldırıya ilişkin ayrıntıların, saldırganların Anter'i Diyarbakır'da yakından izlediklerini ve saldırının profesyonelce hazırlandığını ortaya koyduğu yazılmıştır. Haberde yetkililerin, (devlet güçleri olarak zikredilmiştir) olaya ve saldırgana ilişkin görgü tanıkları ve kanıtlar bulunduğu iddialarına karşın hiçbir açıklama yapmamaları, hiçbir kimsenin gözaltına alınmaması eleştirilmiştir. Ayrıca dönemin Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin basından sorumlu Vali Yardımcısı Ahmet Ertürk'ün Özgür Gündem gazetesine yaptığı, " Kesinlikle hiçbir kanıt, tanık ve şikayet bize ulaşmadığı için bizce yapılacak bir işlem yoktur. Şu ana kadar da herhangi bir işlem yapılmadı" şeklindeki ifadelerinin şüphe uyandığı kaydedilmiştir.

Haberin aynı dizinde sağ bölümde yer alan bölümü, "Cenazeyi polis gömdü" başlığını taşımaktadır. Haberde Musa Anter'in cenazesinin polis zoruyla doğum yeri olan Mardin-Akarsu'ya bağlı Zivenge Köyü'ne götürülerek toprağa verildiği belirtilmiştir. Haberde cenaze sırasında yoğun güvenlik önlemleri alındığı "Bir otobüs dolusu polis-askerce konvoyu cezeyi götürdü….Zivenge köyünün de asker ve polis tarafından sarıldığı öğrenildi" şekilde ifadelerle vurgulanmıştır. Ayrıca cenazeye katılımın engellendiği, Özgür Gündem gazetesine cenazenin kime teslim edildiği konusunda Olağanüstü Hal Bölge Valiliği tarafından bilgi verilmediği iddia edilmiştir.

Ortasında Musa Anter'in elveda şeklinde el sallayan bir fotoğrafının geniş şekilde yer aldığı sayfada manşet haberiyle birlikte diğer haber ve yazılar da tamamen Musa Anter'le ilgilidir.

Manşetin altında solda tek sütun üzerinden yer alan haberin üst başlığı, "Diyarbakır Söz gazetesi muhabirleri olayın tanığı" başlığı, "Cinayet yerinde polise suçüstü" şeklindedir. Oldukça iddialı bir başlığa sahip haberde başlıktaki iddiayı karşılamamakla birlikte cinayet konusunda derin devlet şüphesi uyandıran iddialara yer verilmiştir. Haberde, Diyarbakır Söz gazetesinin muhabirleri Ferit Aslan ile Hüseyin Çiftçi'nin Musa Anter'in öldürülmesinden 6-7 dakika sonra olay yerine giderlerken, polis oldukları öne sürülen kişilerce alıkonulup, olayı kimden haber aldıkları konusunda sorgulandıklarından, Türkiye'nin doğu illerinde Jitem'le özdeşleşen beyaz toros marka arabayla 8 saat süren bir yolculuk sırasında dövüldüklerinden ve Malatya yakınlarında serbest bırakıldıklarından bahsedilmiştir.

Bu haberin hemen altında Basın Konseyi Başkanı ve Hürriyet gazetesi yazarı Oktay Ekşi'nin gazetesinde cinayet konusunda, "Alçakça bir cinayet" başlıklı bir yazı yazdığı Başbakan Demirel'e katillerin bulunması konusunda çağrıda bulunduğu kaydedilen haber bulunmaktadır.

Bu haberin altında da "Şaşkın hafiye Gazeteciler Cemiyeti" başlığını taşıyan haberin başlık bulunmaktadır.

Bu haberlerin altında da "Cinayete milyonlarca tepki geldi" ve "Musa Anter için HEP harekatı" başlıklarını taşıyan cinayete duyulan tepkilerin işlendiği haber spotları bulunmaktadır.

Manşetin altında sayfanın sağında ise "Kürt halkının başı sağ olsun" başlığını ve "Gündem" mahrecini taşıyan gazetenin baş yazısı bulunmaktadır. Yazıda, "Ape Musa(Musa Amca) sadece gazeteci ya da yazar değildi. O'nu Kürt inelligentiası(devrimci aydını) olarak tanımlamak da yeterli değildir. O, Zagros ve Mezopotamya'nin tüm zenginliğini kişiliğinde somutlaştıran bir Pir-ü-Fani(ölümcül ulu kişi)idi. O aynı zamanda ezilen Kürt köylüsünün dirençli sesiydi. Yok edilen Kürt tarihinin 10 bin yıllık mağaralara sinmiş nefesiydi. Katledilen, yıllar boyu zulmedilen, asimilasyon yoluyla kültürü yağmalanan bir halkın Aydınlanma Çağı'nın ilk feneriydi. 1980'lerden beri kurtuluş mücadelesi veren bir halkın

Türk'e, Çerkez'e, Arap'a, Acem'e, Arnavutt'a açılan kardeşlik penceresiydi. Kısaca, Kek Musa(Musa Üstadımız) Kürt halkının ulusal ve uluslar arası düzlemde çok aranacak tipik bir simgesiydi. Apê Musa, Anadolu'da Kürt'ün olduğu kadar Türk'ün de alternatif sistemin yaratmaya, tarihini yazmaya, yönelik bir mücadelenin de canlı tanığıydı" şeklinde bir güzelleme biçimindedir.

Bu yazının altında Musa Anter'in öz yeğeni Hüseyin Deniz'in öldürülmesi üzerine 13 Ağustos 1992'de Özgür Gündem gazetesinde yayınlanan yazısı yer almıştır. "Hüseyin Öldü" başlığını taşıyan yazının üstünde yazar cinayetlerini sembolize eden ikiye bölünmüş ve kan akan bir dolmakalem karikatürüyle desteklenmiştir.

Anter'in yazısının altında Müslüm Yücel'in "Kültür gerillası", Arslan Başer Kafaoğlu'nun "Büyük Kürt" başlıklı, Kürdolog Anter'in Kürt dili ve tarihi için önemini anlatan yazılarının spotları bulunmaktadır. Sayfada ayrıca alt kısımda Muhsin Kızılkaya'nın, "Musa Amca'nın 74 yaşını kıskandılar" başlıklı yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda da Musa Anter'in öldürüldüğü Diyarbakır'a gitmek için verdiği mücadeleden bahsedilmiştir.

Özgür Gündem gazetesindeki Anter'le ilgili haberlerin ve yazıların devamı ise 11'inci sayfada yer almıştır.

11'inci sayfa gazetelerin mizampaj kurallarına uymamaktadır. Sayfada yazılar, haberler gelişi güzel biçimde alt alta yana yana sıralanmıştır. Sayfanın üstünde birinci sayfada olduğu gibi "Kürt halkının başı sağ olsun" başlığını taşıyan gazetenin yazısı bulunmaktadır. Bu haberin sağ tarafında "Canavar" başlığını Günay Aslan'ın yazısında imdat çağrısı yapılarak şöyle denilmektedir, "İmdaattt! Ey insanlık! Canavar var…! Kürdistan'da bir canavar var…! Yetişin durdurun. O'nu! Durduğun…! Allah aşkına, doğa aşkına, insanlık aşkına, dostluk, kardeşlik, sevgi aşkına durdurun. O'nu! Zira sıra size gelecek! Sırsa size gelecek! Kıyametler kopacak! Bütün insanlık mahvolacak…" Bu yazıda "canavar" ile insanlık suçundan bahsedilmektedir. Yazının hemen altında Özgür Gündem gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran'ın "Öldürmeyen" başlığını taşıyan ve Musa Anter'in kitapları ile teyp kasetlerindeki sesiyle 'Kürdistan' var oldukça var olacağını ifade eden yazısı bulunmaktadır.

Bu yazınının yanında manşet haberinin devamı, haberin sağında, sayfanın sağ köşesinde Musa Anter'in, Hüseyin Deniz için yazdığı yazının devamı bulunmaktadır. Yazının altında Arslan Başer Kafaoğlu'nun Musa Anter'in öldürülmesiyle Türk ve Kürt uluslarının kardeşliği ilkesinin büyük yara aldığının ifade eden yazısı vardır. Bu yazının solunda baş tarafı birinci sayfada olan "Musa Amca'nın cenazesini polis toprağa" verdi başlıklı birinci sayfa incelenirken analiz edilen haber bulunmaktadır. Sayfada ayrıca baş tarafı birinci sayfada yer alan "Polise suçüstü" başlıklı haber bulunmaktadır. Haberde kaçırılan Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerinden Ferit Aslan'ın poliste verdiği ifade aynı şekilde habere konulmuştur.

Sayfada "Katilleri devlet koruyor" başlıklı manşet haberinin içinde yer alan bölüm de bu sayfada geniş şekilde işlenmiştir. Haberin mutevası başsayfa incelenirken aktarıldığından burada tekrar yazma lüzumu görülmemiştir.

Baş sayfada yer alan Anter'in hayat hikayesinin devamı ve cinayete duyulan tepkilerin işlediği haberin dışında, birinci sayfada sadece başlığı verilen, "Şaşkın hafiye Gazeteciler Cemiyeti" başlıklı haber 11'inci sayfada dikkat çekici bir haberdir. Haberde, Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Necmi Tanyolaç'ın Musa Anter'in öldürülmesini kınamak için Özgür Gündem'e gönderdiği yazılı açıklamada "bölücü terör örgütü tarafından öldürüldü" ibaresini kullanması eleştirilmiştir. Gazeteci Cemiyeti'nden derin devleti koruma yönünde bilgisizce açıklamalar yapıldığı iması taşıyan haberde Özgür Gündem çalışanlarının, "Gazeteciler Cemiyeti cinayete ilişkin bir yerlerden istihbarat mı aldı?" düşüncesiyle Gazeteciler Cemiyeti'ne giderek Tanyolaç'la görüştüğü Tanyolaç'ın "Bu açıklamayı Cemiyet'in ikinci başkanı olan Recep Bilginer ile beraber hazırladık. Görüşümüz budur. Musa Anter bölücü terör kurbanıdır. Eğer bölücü terör olmasaydı zaten bu cinayet olmayacaktı" dediği aktarılmıştır. Haberde Tanyolaç'a cinayeti kontrgerillanın işlediği şüphesinin hatırlatıldığında Tanyolaç'ın, "Ben bunu bilmiyorum. Ayrıca burası bir tahkik makamı değildir. Bu işi Kontrgerilla mı yaptı, yoksa bir başkası mı yaptı bunu bilemem…" şeklinde karşılık verdiği tırnak içinde aktarılarak, Tanyolaç'ın açıklamaları arasındaki çelişki yansıtılmıştır. Böylece Tanyolaç'ın ilk açıklaması geçersiz kılınmaya çalışılmıştır. Ayrıca haberde Tanyolaç'ın gönderdiği mesajda Özgür Gündem gazetesinin adının "Yeni Gündem"

olarak yazıldığı belirtilerek Cemiyetin açıklamasının ne kadar özensiz yazıldığı vurgulanmak istenmiştir.

23 Eylül 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesi, "Anter'in katili Kontrgerilla" başlığıyla çıkmıştır. Haberin köşe yazısı üslûbunda yazılan yorumlu spotu, "Musa Anter cinayetine ilişkin yeni ipuçları ve tanıklar ortaya çıktıkça cinayetin planlı ve profesyonelce işlendiği daha da belirginleşiyor. Buna karşın İçişleri Bakanı Sezgin'in 'sadece boş kovanlar var' şeklindeki açıklaması ile Olağanüstü Bölge Vali Yardımcısı Ahmet Ertürk'ün 'hiçbir kanıt, tanık bize ulaşmadı devlet yetkililerinden yola çıkarak bir yorumda bulunmaktadır' diye konuşması cinayetin devlet güçleri tarafından işlendiği ya da en azından katillerin korunduğu düşüncesini güçlendiriyor" şeklindedir.

Sayfanın sağından tek sütün üzerinden verilen manşet haberinde ise daha ölçülü bir üslub tercih edilmiştir.. Haberde öncelikle, cinayetin profesyonel katillerce işlendiği belirtilmişlir. Soransında, Musa Anter öldürüldüğü sırada yanında bulunan ve yaralanan Orhan Miroğlu'nun tanıklığı ve katilleri tarif etmesi, Musa Anter'in kaldığı otelin görevlilerinin katili tarif etmeleri, saldırının olduğu sokakta oturan bir şahısın "Musa Anter'in öldürülüşünü pencereden izledim" şeklinde açıklama yapması, Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerini kaçıran arabanın Malatya'da bulunmasına karşın devlet yetkililerinin suskunluklarını sürdürdüğü belirtilmiştir. Haberde ayrıca gazeteyi arayan bir kişinin olaydan önce otelde Musa Anter'i öldüren kişiyi gördüğünü söylediği aktarılmıştır. Haberin devamı 11'inci sayfada verilmiştir. Bu sayfada da tanıkların ifadeleri verilerek bütün bu bulgulara karşın açıklamaları verilen Olağanüstü Hal Vali Yardımcısı Ahmet Ertürk ve İçişleri Bakanı İsmet Sezgin üzerinden "diye konuşabilmektedir" denilerek devlet ve hükümet eleştirilmiştir.

Birinci sayfada manşet haberinin sağına geniş biçimde yerleştirilen iki karikatür ise ilgi çekicidir. Birinci de Musa Anter kalem şeklide bir barışı simgeleyen zeytin ağacı şeklinde tasvir edilmiştir.. İkinci karikatürde zeytin ağacı kesilmiş, sadece kalem bölümü kalmıştır. İkinci karikatürde ağacın filizleri kalmıştır ancak barış onlar büyüyene kadar uzun bir süre için yok edilmiş olarak gösterilmiştir. Karikatürün sağında ise geniş tek sütun üzerinden "Kontrgerilla hükümet korumasında" şeklinde olan Özgür Gündem imzalı yazı bulunmaktadır. Yazıda devlet cinayetten sorumlu tutulmaktadır. Sert üsluba sahip yazıda özetle, "Hırsız suçüstü yakalandığında hemen çaldığı şeyi saklar. Katil ise suç aletini….

Suçluluk psikolojisi denir buna. Musa Anter'in katledilmesinin ardından Türkiye Cumhuriyeti yetkilileri ne yaptı? En karanlık en ayıp yanlarını gizleme telaşına kapıldı. Örnek mi? İçişleri Bakanı İsmet Sezgin. Önceki gün Kürt halkının ulusal simgesi Musa Anter'in katledilmesini duyar duymaz, pisliğini gizleme çabası sergileyerek şu demeci verdi: 'Bu cinayetleri Kontrgerilla'ya mal etmenin hiçbir anlamı yoktur. Esasen Kontrgerilla diye bir örgüt yoktur.'

…Cinayetin devlet içinde yuvalanmış giderek tecrit olan, tecrit oldukça çılgınlaşıp pervazıca oraya buraya saldıran. İnsanlıktan çıkmış, hayvansal içgüdülerle vahşi davranışlarda bulunan bir avuç cinayet şebekesi tarafından işlendiğinin en ciddi itirafıdır Sezgin'in sözleri."

Yazıda ayrıca köşe yazarlarından yazılarından yararlanılarak cinayetin kontrgerilla tarafından işlendiği tezi güçlendirilmek istenmiştir. Bu şu şekildedir: "Hükümet, suçluluk psikolojisi içinde, kendini devletten ayırma gayretinde. Bunu da Başbakan Süleyman Demirel ve hükümete yakınlığıyla tanınan Tercüman başyazarı Nazlı Ilıcak'ın dünkü makalesindeki satır aralarında buluyoruz. Ilıcak, daha önce şiddetle reddettiği bir gerçeği artık, 'ihtimal' olarak kabul edebiliyor: 'Cinayetleri devlet de işleyebilir' ibaresine yer veren Ilıcak şunları yazıyor: 'Cinayetlerin arkasında devlet var ihtimaline inanılırsa, hükümeti hırpalamak değil, tam tersine şahsi husumetleri unutup ona sahip çıkmak gerekiyor. …Hele faili meçhul cinayetlerin devletten kaynaklandığı düşünülüyorsa, terörden dolayı hükümeti hırpalamamak daha büyük önem taşıyor" Görüldüğü üzere Tercüman başyazarı, devletin suçluluk oranını, sadece ihtimal diye görmüyor, tersine bunu gerçekmiş gibi kabul ederek suçlu devlet yüzünden Demirel hükümetinin yıpratılmaması gerektiğini söylüyor.

….Hürriyet yazarı Rauf Tamer, 'Dicle'nin kıyısında bir koyun bile kaybolsa bunun kimden sorulacağı bellidir' yolunda yazı yazarak devleti sorumlu tutuyor.

Cumhuriyet'in İstihbarat ve Kontrgerilla konularında birçok yazısı çıkmış deneyimli yazarı Cüneyt Arcayürek, 'çok spekülasyona yol açan ve Ankara'yı sarsan Musa Anter cinayetinin' Kontrgerilla tarafından işleneceği yolunda görüş belirten Oktay Ekşi'den alıntı yapıyor."

Yazıda bunların dışında aşağılayıcı bir üslup seçilerek Meydan gazetesi üzerinden medya eleştirisi de yapılarak, "Baldır bacaktan başka şeyler görmek istemeyen lümpen kesimlerin hayvansal zevklerine hitap eden Meydan gazetesi de aynı suçluluk telaşıyla,

Hürriyet başyazarı Oktay Ekşi'nin devleti suçlayan makalesine güdüsel bir saldırı içinde, Meydan devletin karanlık güçlerinin dürtüklemesi sonucu ve onlardan aldığı güçle, haklı olarak devleti suçlayan parmakları kırmak, konuşan dilleri ürkütmek istiyor."

Sayfanın ikinci manşeti ise "Musa Amca'yı ziyaret ediyoruz" başlığını taşımaktadır ve gazetenin yöneticilerinin ve HEP heyetinin Zıvinge köyündeki Musa Anter'in mezarını ziyaret edecekleri aktarılmaktadır. Gazetede daha sonraki günlerde Musa Anter'in mezarını ziyaret haberlerinin sayfalarında sıklıkla yer aldığı tespit edilmiştir.

Sayfanın 3'üncü haberi "Cinayete tepkiler sürüyor" başlığını taşımaktadır. Haber "Musa Anter'in öldürülmesinin Kürt ve Türk halklarını üzüntüye boğdu" şeklinde bir genellemeyle başlamaktadır ve Kürt illerinde kepenk, kontak kapama eylemleri ve öğrencilerin okul boykotlarının devam ettiği aktarılmaktadır. Haberde HEP İstanbul İl Başkanlığı'nın çağrısıyla 250 kişilik bir grubun Özgür Gündem binası önünde Musa Anter'i katledilmesini protesto ettiği bilgisi verilmektedir. Haberin sağına geniş şekilde açılmış fotoğrafta da bu protesto görülmektedir. Fotoğrafın sağ tarafında da Musa Anter'in başkanı olduğu Kürt Enstitüsü'nün üyelerinin cinayete enstitüde yaptığı basın açıklamasıyla verdiği tepki yer almaktadır, haberde ve 11'inci sayfada yer alan devamında, "Türk hükümetinin Başkanı, Musa Anter'in katillerini ve bugüne kadar öldürülen gazeteci ve yazarların katillerini en sürede bulmalıdır. Aksi halde işlenen tüm cinayetlerinin ortağı olacaktır" denilmektedir. Haberde enstitü binası içersinde yer alan Mezopotamya Kültür Merkezi'nin basın açıklaması ile Gündem'in de içinde bulunduğu(gazetenin haberlerinin gazetenin ismi logodan ayrı olarak Gündem şeklinde yazılmaktadır) Yeni Ülke, Welat, Rewşen ve Enstituya Kürdi tarafından yapı ortak basın açıklamasına da yer verilmiştir. Açıklamalarda Türkiye Devletinin cinayetten sorumlusu olarak gösterilmesi dikkat çekmiştir. Bunların dışında Kürt Enstitüsü'nü ziyaret ederek baş sağlığı diledikleri aktarılmıştır. Haberin 11'inci sayfadaki devamında Türkiye ve yurt dışından cinayete ilişkin diğer tepkiler geniş şekilde aktarılmıştır. Bu tepkiler arasında, İngiliz Parlamentosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Lord Avebur, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu, haberde Musa Anter'le 1940'lardan beri arkadaş olduğunu söyleyen Rıfat Ilgaz, dönemin hükümetinin bakanları, dönemin SHP yöneticileri, belediye başkanları, siyasetçiler, sendikacılar, demokratik kitle örgütleri bulunmaktadır.

Birinci sayfanın alt köşesinde ise, sağda çerçeve içine alınmış şekilde verilen haberde Özgür Gündem gazetesinin PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın Musa Anter'in öldürülmesi için verdiği ilan, "Musa Amca ölümsüzdür", "Devletçi seçkinler" başlıklı haberlerde devletin bölünmez bütünlüğü aleyhine propaganda yapıldığı gerekçesiyle toplatıldığı bilgisi aktarılmıştır.

Birinci sayfanın altında ortada verilen ve devamı 11'inci sayfada yer alan haber de gazetelerde Musa Anter'in öldürülmesine ilişkin çıkan yazı ve haberler aktarılmıştır. "Basına göre cinayetin arkasında Kontrgerilla var" başlığını taşıyan haberde, Musa Anter cinayetine gazetelerdeki tepkiler aktarılmıştır..

Haberde 22 Eylül 1992 tarihli Hürriyet gazetesine ilişkin, "Hürriyet gazetesi dünkü sayısında birinci sayfadan 'Anter'in katline büyük tepki' başlığıyla olayı duyururken, 'Yazar Anter apar topar toprağa verildi' yorumunu yaptı" denilmiştir.

Haberde Milliyet gazetesine ilişkin, "Milliyet gazetesi ise olayı birinci sayfadan, 'Gazeteci Anter'i kim vurdu?' başlığıyla verdi. Ayrıca gazetenin yazarlarından Melih Aşık da köşesinde konuyla ilgili olarak 'Gizli!' başlığıyla bir yazı yayınladı. Yazıda, Oktay Ekşi'nin "Musa Anter'i devletin o menhus gizli örgütünün öldürdüğüne inanmaktan kendimizi alamıyoruz" şeklinde sözlerine de yer veren Aşık eski MİT görevlisi Prof. Dr. Mahir Kaynak ile yaptığı görüşmeyi aktardı. Kaynak Milliyet muhabirlerine şöyle demiş. 'Önce gemi yakılması olayı… Ardından deterjan kutusundan bomba çıkması… son olarak da Musa Anter'in vurulması… Bazı güçler Kürtler'i ezmek için adım adım bir senaryo uyguluyor" şeklinde bilgiler aktarılmıştır.

Haberde Sabah gazetesine ilişkin, "Sabah gazetesi de Anter'in öldürülmesi ve sonraki gelişmeleri ve sonraki gelişmeleri, 'Diyarbakır gergin' başlığıyla birinci sayfadan duyurdu. Sabah gazetesi başyazarı Güngör Mengi ile köşe yazarları Hasan Cemal ve Cengiz Çandar da olaya köşelerinde, yer verdiler. Mengi makalesinde şöyle dedi: 'Faili meçhul cinayetler çoğaldıkça devlet ve hükümet üstüne yığılan töhmetin ağırlığı artacaktır. Bu kaçınılmazdır. O nedenle terör kurbanlarını ölümü hak etmiş kişiler gibi göstererek günahtan kurtulamaz. Bu çabayı terk etmelidir.' Hasan Cemal de 'Musa Anter ve Ötesi' başlıklı yazısında şunları söyledi: 'Ana dil yasağı… İsim koyma yasağı… Bu çağdışı zihniyetle, bu

demokrasi ayıplarıyla daha nereye gidebiliriz ki? Aslında böylesi sorular da gereksiz artık. Çünkü nereye geldiğimiz apaçık orta yerdedir: İşte Musa Anter'in öldürülmesi… Hükümete sesleniyoruz. Bir zamanlar önce ekonomi, sonra demokrasi sloganı çok tutulurdu bazı çevrelerde. Şimdi de önce terör, sonra demokrasi sözü sloganlaştırılıyor. Bu engellenmzse tarihi yeniden yapmak da olanaksızlaşır" şeklinde bilgiler aktarılmıştır.

Haberde Yeni Günaydın gazetesinden de bahsedilmiştir. "Yeni Günaydın gazetesi de olayı birinci sayfasından 'Anter cinayetini araştırıyorlardı: 3 gazeteciyi kim kaçırdı başlığıyla verdi. Ayrıca Günaydın gazetesi yazarlarından Osman Arolat ile Yazgülü Aldoğan da makalelerini Anter cinayetine ayırdılar. Aldoğan, 'Kurşunla Sansür' başlıklı yazısında şöyle dedi: 'İçişleri Bakanı ve hükümet dışında herkes neyin ne olduğunu biliyor! Özgür Gündem gazetesinden bir köşe yazarı daha bir Kürt aydını yazar gazeteci, 70 yaşında Diyarbakır'da kurşunlara hedef olduyor ve ölüyor. Gerek ölenin kimliği gerek öldürülüş biçim, gerek ölümün yeri pek çok şeyi ayan beyan ederken hükümetten ses yok. İçişleri Bakanı Sezgin ise cinayetle ilgili olarak sadece kovanların olduğunu söylüyor. Bu kadarı bile medeni bir ülkede bir İçişleri bakanının istifasını gerektirir, ama dediğim gibi medeni bir ülkede."

Haberde Tercüman gazetesinin de birinci sayfadan "Musa Anter cinayetine tepki" başlığıyla olayı duyurduğu aktarılmıştır. Gazetenin başyazarı Nazlı Ilıcak'ın "Faili meçhul cinayetler başlıklı yazısına değinilmiştir. Haberde, "Daha önce Başbakan Demirel'in 'Öldürülenler gazeteci değil, militan" suçlamasına katılan Ilıcak, bu kez de 'devleti suçlu, hükümeti suçsuz' ilan ederek 'durumu kurtarmaya' çalışıyor denilerek, Nazlı Ilıcak'ın köşe yazısından uzun bir alıntı yapılmıştır.

Haberde, gazetenin başyazısında olduğu gibi Meydan gazetesinin Oktay Ekşi'yi hedef gösteren haberi de eleştirmiştir. Meydan gazesinin cinayetin üzerine gitmek yerine Oktay Ekşi'yi hedef gösterdiği belirtilerek, "Meydan dünkü manşet haberini, 'Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin garip iddiası: Yazar Musa Anter'i devlet öldürdü' başlığıyla duyurarak bir gün önceki yazısında Anter'in öldürülmesinden Kontrgerilla'yı sorumlu tutan Ekşi'yi diye hedef gösterdi" denilmiştir.

Zaman gazetesine de haberde başyazarı Fehmi Koru'nun yazısı üzerinden, " Fehmi Koru da köşesinde Anter'in öldürülmesini değerlendirirken bu tür olayların darbe davetçisi oldukları yorumunu yaptı" biçiminde kısaca yer verimiştir.

Haberde son olarak Ankara'da İngilizce yayın yapan Turkish Daily News(TND) adlı gazeteye yer verilmiştir. Gazetenin Musa Anter'in öldürülmesini geniş bir haberle duyurduğu aktarılmış, TND'de yer alan yazıda, "Demirel ve Sezgin'in hiçbir araştırmaya dayanmadan yaptıkları, 'Öldürülenler gazeteci değil, militan' şeklindeki açıklamalarının bu cinayetler için resmi izin anlamına geldiğinin gözlendiğini belirtti" biçiminde bilgilerin yer aldığı aktarılmıştır. Haberde, TND'nin haberinde uluslarası kuruluşların hükümeti bu konuda eleştirerek uyardıklarına dikkat çektiği de aktarılmıştır.

Bunun dışında sayfanın altından sağ taraftan yer alan haberin kutusunda Almanya'da yayımlanan Tageszeitung gazetesinin cinayeti "Kurşunla uygulanan sansür' başlığıyla verdiği aktarılmıştır. Devamı 11'inci sayfada yere alan haberde Alman gazetesinin Türkiye Muhabiri Ömer Erzeren tarafından kaleme alınan haberle ilgili şu bilgiler aktarılmıştır, "Musa Anter'in Kürt halkının direniş ve yaşam sevincinin sembolü olduğu belirtilerek, 'Anter, Kürt halkının ulusal mücadelesini terör-ordu-iş birliğiyle bastırmaya çalışan Türk yönetimi için bir iğneli fıçıydı ve yok edilmesi gerekiyordu' deniyor." Haberde bu gazetedeki yorum yazısında Musa Anter cinayetinin Türk devletinin Kürtler'e yönelik bir savaş ilanı olarak değerlendirildiği ifade edilmiştir.

Ayrıca 23 Eylül 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinde üçüncü sayfanın sağ alt köşesinde, "Demirel: ABD bile terörü önleyemedi" üst başlığı, "İnönü de sonunda 'devlet adam öldürmez' dedi" başlığıyla verilen haber de bir anlamda gazeteci cinayetlerini ilgilendirir nitelik taşımaktadır.

Haberde, dönemin Başbakanı Süleyman Demire ile dönemin Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'nün partilerinin grup toplantılarında yaptıkları konuşmayı işlemektedir.

Haberde Demirel'in Güneydoğu'daki olaylarla ilgili, "ABD bile terörü önleyemedi ben mi önleyeceğim" dediği kaydedilirken "Kimsenin şüphesi olmasın terör meselesini halledeceğiz" şeklinde görüşlerine yer verilmiştir. Haberde İnönü'yle ilgili bölümde ise, "Başbakan Yardımcısı İnönü de SHP grup toplantısında, demokratik çözümden söz ederken

faili meçhul cinayetler konusunda, 'devlet adam öldürmez' diyerek kestirip attı" şeklinde ibarelere yer aktarılarak faili meçhul cinayetlerin sürmesinde hükümetin sorumluluğu ifade edilmiştir.

Özgür Gündem gazetesinde ertesi günlerde de Musa Anter cinayetiyle ilgili haberler devam etmiştir. 24 Eylül 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesi, "Ünal Erkan katili bulacak!" manşetiyle çıkmıştır. Dönemin Olağanüstü Hal Bölge Valisi'yle yapılan röportajda cinayete ilişkin sorular sorulmuş, cinayetin çözüleceğine ilişkin Erkan'dan iyimser cevaplar alınmıştır. Ancak, haberin başlığından anlaşılacağı üzere gazete Erkan'a güvenmemektedir.

25 Eylül 1992 tarihinde Özgür Gündem gazetesinin ikinci manşeti, "Anter cinayetinde bir şey yok" şeklindedir. Haberde Anter'in öldürülmesiyle Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerinin kaçırılmasındaki ilişkinin açığa çıkmaya başladığı kaydedilmiştir. Haberde muhabirlerin cinayetin işlendiği sokaktan üç sokak ilerde bulundukları, muhabirleri kaçıranların katilin kaçması için sokağı boşalttıkları iddia edilmiştir. Haberde muhabirleri kaçıranların polis olduğu öne sürülerek, robot resimleri yayınlanmıştır.

26 Eylül 1992 tarihinde Özgür Gündem gazetesinin ikinci manşetinin başlığı "Anter'in mezarı ziyaretgah" şeklindedir. Haberde Anter'in Eskimağara(Zivinge)' Köyü'ndeki mezarının ziyaretçi akınına uğradığı kaydedilmiştir.

27 Eylül 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinin ikinci manşeti, "Anter için düğünler ertelendi" biçimindedir. Geniş açılan fotoğrafla görülen haberde Anter'in öldürülmesine tepkilerin yurtiçi ve yurtdışında sürdüğü belirtilmiştir. Haberde kepenk kapama eylemleriyle HEP'in eylemlerinin sürdüğünden bahsedilmiştir. Anter'in öldürülmesine karşı birçok kurumdan verilen tepkiler aktarılmıştır. Özgür Gündem gazetesinin son sayfası olan on ikinci sayfada da yazar, şair, Bilgesu Erenus'un, dostu Musa Anter'i anlattığı "Dostluk ve sevgiler içinde yalnız bırakılmış bir adamın öyküsü" başlığını taşıyan neredeyse tam sayfa(Sayfanın sağıda gazetenin imtiyaz sahibi Yaşar Kaya'nın eşi Yurda Kaya'nın Musa Anter'le ilgi "Avrupalı bir centilmen bir Kürt Musa Anter" başlıklı yazısı vardır. Yazının altında Yurda Kaya'nın Musa Anter'e en yakın kişi olduğu belirtilmiştir) yazısı bulunmaktadır.

28 Eylül 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinin 11'inci sayfasının ikinci manşeti, "İHD Kongresi'nde Musa Anter'e 'Onur Kurulu' üyeliği" başlığını taşımaktadır. Haberde 4.

Olağanüstü Kongresi'ni yapan İnsan Hakları Derneği'nin Anter'e verdiği ödülden bahsedilmiştir.

29 Eylül 1992 Tarihli Özgür Gündem gazetesinde baş sayfada sağ üst köşeden, iki sütun üzerinden verilen haber, "Anter cinayetini saptırma kampanyası" başlığını taşımaktadır. Haberde, Anter'in öldürülmesinden sonra cinayetten PKK'yi sorumlu tutan ve Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın 'Anter katilini tanıyordu" biçiminde ifadelerine dayandırılan Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet gazetelerinde çıkan haberler özellikle Hürriyet gazetesi üzerinde durularak eleştirilmiştir. Haberde Orhan Miroğlu'nun ifadeleri çarpıtılarak bir dezenformasyon kampanyası başlatıldığı iddia edilmiştir.

Bu haberin altında "Anter yasasına polisten müdahale" başlığını taşıyan ve 11'inci sayfada Anter'in öldürülmesini protesto etmek için yapılan eylemleri işleyen, Kürdistan Dindarlar Birliği'nin mesajının yayınlandığı haberinin haberin başlığı bulunmaktadır.

Bu haberin de altında "74 yaşında militan delikanlı" başlığıyla PKK Genel Sekreteri olduğu belirtilen Abdullah Öcalan'ın Musa Anter'in öldürülmesiyle ilgili gazeteye yolladığı mesaj haberleştirilmiştir.

30 Eylül 1992 tarihli Özgür Gündem gazetesinden manşet haberinin sağ alt köşesinde, "Anter yasına 49 gözaltı" başlıklı 3 sütün üzerinden fotoğrafsız verilen bir haber yer almıştır. Haberde Anter'in vurulmasını protesto etmek için işe gitmeme eyleminin yapıldığı Adana'da 49 kişinin gözatıa aldığı kaydedilmiştir. Haberde Almanya Demokratik Tıp Doktorları Derneği'nin de yayınladığı bildiride Musa Anter'in devletin içindeki karanlık güçler tarafından katledildiği görüşüne yer verilmiştir.

Özgür Gündem gazetesinin çalışma kapsamında incelenen haberlerinde Musa Anter cinayeti konusunda sonradan da açığa çıktığı üzere Kontrgerilla üzerinde durduğu görülmüştür. PKK'ye yakınlığı haberlerinde açık bir şekilde görülen gazete aynı zamanda İstanbul'dan yayın yapan gazetelerin devlet ve devletin gizli servisleri kanalıyla haberleri işlediğini okuyucularına göstermiştir.

4.13.2. Milliyet gazetesi

21 Eylül 1992 tarihli Milliyet gazetesinde, "Kanlı eller tırmandırıyor" başlığını taşıyan ve Türkiye'nin doğu illerindeki cinayetleri işleyen haberde Musa Anter cinayeti verilmiştir. Haberin spotu, "Türkiye'nin karışmasından, terörden medet uman güçler, karşılıklı can almaya devam ediyor" şeklindedir. Spot sanki terör örgütleri arasında bir hesaplaşma olduğu fikrini okuyucuya uyandırmak istemektedir. Haberin ilk paragrafında sadece Musa Anter cinayetine değinilmiştir. O da şu şekildedir: "Özgür Gündem gazetesi yazarlarından 74 yaşındaki Musa Anter, Diyarbakır'da kimliği meçhul bir kişinin silahlı saldırısı sonucu öldü. Anter'in yanında bulunan Orhan Miroğlu ağır yaralandı. Olaydan sonra Diyarbakır'da gerginlik baş gösterdi"

Görüldüğü gibi haberde sıradan bir cinayet haberi gibi düz bir üslup kullanılmıştır. Musa Anter'in katilleri dönemin Özgür Gündem Genel Yayın Yönetmeni Ragıp Duran'la tez çalışması kapsamında yaptığımız görüşmede ifade ettiği gibi Diyarbakır halkının deyimiyle başından beri "Faili meşhur" iken bu Milliyet gazetesi bu detayı gazetenin baş sayfasından şüphe olarak dahi ifade etmemiştir.

Haberde Musa Anter suikastı dışında SHP Mardin Savur İlçe Başkanı Nizametti Açan ile Dereiçi Köyü Muhtarı Cercis Yüksel ve bakkal Hüseyin Gündoğdu'nun militanlarca kurşuna dizildiği iddia edilmiştir. Kısa haberin "HEP, Apo'ya gidiyor" başlığını taşıyan kutusunda dönemin HEP Genel Başkanı Ahmet Türk'ün Abdullah Öcalan'la görüşme hazırlığında olduğu bilgisi verilmiştir. Haberde ayrıca HEP kongresinde atılan sloganlara dikkat çekilmiştir.

Haberin "Güneydoğu'ya acil plan" başlığını taşıyan diğer kutusunda ise bölgeye yapılması planlanan ekonomik yardımlardan bahsedilmiştir.

Musa Anter suikastının devamı ise "Güneydoğu paketi hazır" başlıklı bölgeye yapılması planlanan dönemin hükümetinin ekonomik yardım planını işleyen haberlerin manşet olduğu on yedinci sayfada dördüncü haber olarak Anter'in küçük bir fotoğrafıyla birlikte 3 sütün üzerinden verilmiştir. Haberin içine sayfanın neredeyse yarısını kaplayan ilanlardan biri de geçmiştir. Haberin başlığı "Musa Anter öldürüldü" şeklinde düz ve yorumsuz bir başlıktır. Haberde Anter'in bir kişinin silahlı saldırısı sonucu öldüğe ve olay

yerinde araştırma yapan güvenlik güçlerinin altı adet boş mermi bulduğu bilgisi verilmiştir. Musa Anter'in "gazetelerde yazılar yazdı" gibi ibarelerle kısaca hayatının da anlatıldığı haberin sonunda, "Türkçe ve Kürt kitaplar da yazdı" denilmiştir. Haberden anlaşıldığı üzere Kürtçeyi 1992 yılında dil olarak kabul etmeyen Milliye gazetesi Anter'i nene bir gazeteci ne de saldırıya basına ve ifade özgürlüğüne yapılmış bir saldırı olarak görmüştür.

22.09.1992 tarihli Milliyet gazetesinin baş sayfasında Musa Anter suikastıyla ilgili haber sayfanın altında Anter'in kanlar içinde morgda yatan fotoğrafıyla birlikte kısa şekilde tek sütun üzerinden görülmüştür. Anter haberi sayfanın altında fotoğrafsız yayımlanan, "PKK'dan politikacılara tehdit" başlığı taşıyan ve Doğu ve Güneydoğu'da parti ve ilçe başkanlarını PKK'nin tehdit ettiği iddia eden haberin kutusu gibidir. Zaten Anter'in fotoğrafı da ilk bakışta öldürülen PKK'li militanların fotoğrafı gibi görülmektedir. Anter haberinin başlığı ise, "Gazeteci Anter'i kim vurdu?" şeklindedir. Başlıkta kontrgerillaya göndermede bulunulmaktadır. Gazete olayın üçüncü günü yaptığı haberde başlıktan anlaşılacağı üzere Anter'in gazeteci kimliğini keşfetmiştir ve gazetecilik gereği cinayetteki şüpheleri sorgulamaya başlamıştır. Ayrıca bugün gazetede başyazar Güngör Mengi de köşesinde Musa Anter cinayetini işlemiş, cinayetin kontrgerilla tarafından işlendiğine ilişkin şüphelerini aktarmıştır.

Haberde, terörün son kurbanı olarak nitelenen gazeteci-yazar Musa Anter'in cenaze töreninin büyük gizlilik ve güvenlik altında Mardin'in Eskimağara köyünde yapıldığı bilgisi verilmiştir. Haberde Anter'in köyünün Kürtçe adı Zivengi parantez içinde belirtilmiştir. Haberde ayrıca Anter'in yanında bulunan ve ağır yaralanan akrabasının olaydan yarım saat önce telefonla bir toprak konusunu görüşmeye çağrıldıklarını, ancak kendilerini götüren kişinin saldırısına uğradıklarını söylediği bilgisi verilmiştir. Bu dezenformasyon bir bilgidir, çünkü doğrusu Anter'i arayan kişi, PKK'den ayrıldıktan sonra itirafçı olan ve JİTEM'de çalışmaya başlayan kişilerin kendisiyle görüşmek istediğini belirtmiştir.

Haberin devamı 17'nci sayfanın manşetinden verilmiştir. Haberin başlığı başsayfadaki başlıkla aynıdır. Haberin fotoğrafında Musa Anter'le birlikte saldırıya uğrayan ve ağır yaralanan Miroğlu'nun hastanede tedavi gördüğünü görülmektedir. Haberin spotu, "Meçhul bir kişinin kafasına kurşun sıktığı ünlü yazar kendi köyünde 150 kişilik törenle toprağa verildi" biçimindedir. Haberin spotunda sanki vefasızlığa bir tepki vardır, ancak

haberin birinci sayfadaki bölümünde gizlilik içinde ve yoğun güvenlik önlemleri altında Anter'in cenazesinin kaldırıldığının verilmesi bu spotun hiç de yerinde olmayan bir spot olduğunu göstermektedir. Gerçi 17'nci sayfadaki haberde cenazenin aileye teslim edildiği bilgisi verilirken güvenlik önlemlerinden ve gizlilikten bahsedilmemiştir.

Haberde birinci sayfada yer alan dezenformasyon bilgi Miroğlu'nun ifadelerine dayandırılmaktadır. Miroğlu'ya dayandırılan olayın gelişimiyle diğer bilgiler daha sonra bir çok yerde yayımlanan bilgilerle örtüşmektedir.

Haberde ayrıca Diyarbakır Söz gazetesinin üç muhabirin cinayet sonrası gelişmeleri izlerken kaçırıldığı bilgisi verilmiştir. Gazetecilerin isimlerinden bahsedilmeyen haberde, gazetecilerin kendilerini kaçıran aracın beyaz renk Toros marka olduğunu söyledikleri ve plasını da verdikleri bilgisi verilmiştir. Burada iki noktaya dikkat etmektedir. Beyaz renk Toros marka araçlarla Doğu ve Güneydoğu'da birçok insan kaçırılarak failimeşhur edildiğinden, bu araçlar derin devlet çağrışımı yapmaktadır. İkinci nokta ise Diyarbakır Söz gazetesi devlet yanlısı yayın yaptığı gerekçesiyle, sahibinin benzin istasyonu bölgede PKK militanlarının 90'lı yıllarda saldırısına uğramıştır.

Bu haberin kutusu ise Milliyet gazetesinin Türkiye'nin doğusundaki savaş konusunda ne kadar çekingen bir yayın tarzı olduğunu ifade eder niteliktedir. Derin devlet tarafından öldürüldüğü aşikar olan Anter'in cenazesiyle ilgili haberin kutusu PKK'nin Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yerel politikacıları, belediye başkanlarını tehdit ettiğini işlemektedir.

Sayfanın ikinci haberi de Anter cinayetiyle ilgili olup dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in ifadelerine ve diğer tepkilere dayanmaktadır. Öldürülen kişinin siyasal fikri ne olursa olsun cinayetten üzüntü duyduğunu söyleyerek Anter cinayetine yaklaşımını belli eden Sezgin, ellerinde katil silahın bulunması durumunda bir şey ifade edecek boş kovanlar dışında bir bilginin olmadığını öne sürmüştür.

Sezgin, suikastla ilgili kontrgerilla şüphesine ilişkin ise, "Bu cinayeti kontrgerillaya maletmenin hiçbir anlamı hiçbir anlamı yoktur. Esasen kontrgerilla diye bir örgüt yoktur. Eğer böyle bir örgütün mevcudiyetini ve onun eylemlerini bilen ve onu kanıtlayan kimse varsa, lütfen bunu bize bildirsinler. Biz devletin yasaları neyi gerektiriyorsa onu yaparız, en

açık ve seçik üzerine gideriz" diyerek herkesçe bilinen bir gerçeği, politik bir dille inkâr etme yoluna gitmiştir.

Haberde "Öteki tepkiler" ara başlığı altında ise önce dönemin Devlet Bakanı Mehmet Kahraman'ın suikast 'terör' olarak nitelediği açıklaması işlenmiştir.

Bakanın tepkisinden sonra Özgür Gündem gazetesinin suikast sonrası yaptığı basın açıklaması yer almıştır. Açıklamada 74 yaşındaki Anter'in açıkça kontrgerilla tarafından öldürülmesinin yalnız Özgür Gündem gazetesine değil Kürt halkına tehdit olduğu belirtilmiştir. Açıklamada 74 yaşında olduğu yinelenen Anter'in barıştan söz edilen bir dönemde öldürülmesinin büyük katliamların da habercisi olduğu ifade edilmiştir.

Haberde ayrıca, PEN yazarlar derneğinin, Mücadele Gazetesi'nin, dönemin İstanbul Baro Başkanı Turgut Kazan'ın, dönemin Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Necmi Tanyolaç'ın, dönemin Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Başkanı Orhan Erinç'in, Çağdaş Hukukçular Derneği Ankara Şubesi, İnsan Hakları Vakfı Genel Sekreteri Mahmut Tali Öngören'in, DİSK Yönetim Kurulu, SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi'nin, dönemin Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı Mustafa Ekmekçi'nin, İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal'ın, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar'ın, Parlemento Muhabirleri Derneği Yönetim Kurulu'nun, Devrimci Gençlik Dergisi'nin tepkileri yer almıştır.

Ancak tepkiler arasında dönemin Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin, dönemin Başbakan'ı Süleyman Demirel'e çektiği telgrafta, "Gazeteci-yazar Musa Anter'in de faili sizden başka herkesçe malum katiller tarafından alçakça öldürülmesi karşısında ne gibi bir açıklama yapabileceğinizi, kamuoyunun bir parçası olarak biz gazeteciler de merak ediyoruz" demesi faillerin olayın ertesi günü dahi ne kadar aşikar olduğunu, ancak bol tirajlı yayın organlarının bunu dillendirmekteki çekingenliğini göstermektedir.

Sayfanın sağında yer alan üç sütun üzerinden verilen ve dönemin Mardin Milletvekili ve HEP Genel Başkanı Ahmet Türk'ün açıklamalarını içeren, "Türk'ten sert suçlama" başlığını taşıyan haber de Musa Anter cinayetini işlemektedir. Haberde Ahmet Türk'ün dönemin Başbakanı Demirel'in ve dönemin İçişleri Bakanı'nın sorumsuz ve 'cinayetlere örtülü onay verdiği ileri sürülen beyanlarına tepkisi bulunmaktadır. Haberde 100'ün üzerinde

faili meçhul cinayet işlendiğini belirten Ahmet Türk'ün, Milli Güvenlik Kurulu ve sonrasında Diyarbakır'da her türlü terör yöntemini devlet adına uygulama yetkisini alan devletin cinayetten tartışmasız olarak sorumlu olduğu beyanatı verilmiştir. Haberde Ahmet Türk'ün devletin bazı çevrelerin terör yöntemlerini meşru gösterdiği ve savunduğu yönündeki ifadesi bulunmaktadır.

Haberde ayrıca cinayet sonrası bir grup gazetecinin kendilerini polis olarak kişilerce Silvan Emniyet Müdürlüğü'ne ait araca alınarak dövüldüğü, gazetecilerin bu kişilere ait verdiği eşkalin suikastta ağır yaralanan Orhan Miroğlu'nun verdiği eşkale aynen uyduğu, Ahmet Türk'ün sözlerine dayandırılarak verilmiştir. Olağanüstü güvenlik önlemlerine karşın saldırganların aracının kontrol noktalarından nasıl geçtiğinin Ahmet Türk'ün ifadelerine dayandırılarak sorgulanan haberde fotoğraf olarak Ahmet Türk'ün portre fotoğrafının kullanımı tercih edilmiştir.

"Hükümete gensoru kıskacı" başlığı taşıyan ve Musa Anter cinayetiyle de ilişkili olan sayfanın altında yer alan, sayfanın üçüncü haberinde ise dönemin HEP Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurttaş ve arkadaşlarınca dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin hakkında gerçekleri çarpıtarak halkı aldatmak, suçluları korumayı görev haline getirmek suçlamasıyla gensoru önergesi verildiği belirtilmektedir.

Haberde dönemin RP Grup Başkanvekili Şevket Kazan'ın da grubu adına Şırnak olaylarında ülkede giderek tırmanan terör ve anarşiyi önlemede başarısız kaldığı iddiasıyla dönemin Başbakanı Süleyman Demirel hakkında gensoru önergesi verdiği bilgisi verilmektedir.

Haberde, MÇP'nin gensoru önergelerinde hükümeti destekleyeceği, ANAP'ın, HEP'in verdiği önergeye katılmayacağı, RP'nin önergesini destekleyeceği, RP'nin her iki önergeyi de destekleyeceği, CHP'nin önerge görüşmelerine katılmayacağının beklendiği bilgisi verilmektedir.

Haberin yayımlandığı gün görüşülen HEP Diyarbakır Milletvekili Sedat Yurttaş ve arkadaşlarınca verilen gensoru önergesi HEP Milletvekilleri ve iki ANAP'lının dışında reddedilmiştir. Gensoruya "evet'' oyu veren iki ANAP'lı milletvekili Van Milletvekili Şerif

Bedirhanoğlu ile Hakkari Milletvekili Esat Canan'dır. DYP, SHP, ANAP, RP ile MÇP milletvekilleri öneriye "ret" oyu vermiş, CHP'li Milletvekilleri de oylamaya katılmamıştır.

Manşet haberinin solunda kısa haber ise "Askeri araca ateş açıldı 1'er şehit" üst başlığını ve Minibüs mayına çarptı: 2 ölü" başlığını taşımaktadır. Bu haberin altında da "Tahran'dan Özal'a destek" başlığını taşıyan ve İran'da yayın yapan Tahran Radyosu'nun ateşkes önerisinde bulunan Özal'ın Kürt politikasını övdüğünü içeren haber yayımlanmıştır. Totaliter bir rejim olan İran'da radyonun yayını aynı zamanda İran devletinin tutumu olarak algılanmalıdır.

Sayfanın diğer dörtte birlik bölümünde ise yatak reklâmı vardır.

4.13.3. Hürriyet gazetesi

21 Eylül 1992 Pazartesi tarihli gazetenin PKK'nin karakol saldırısıyla ilgili manşet haberinin altında solda, Milliyet gazetesine çok benzer bir mizampajla (diğer 3 haber de ikisi PKK lideri Abdullah Öcalan biri ise Kürt lider Talabani- Cumhurbaşkanı Özal görüşmesinin DSP lideri Ecevit tarafından eleştirilmesi odaklı Kürt sorunuyla ilişkilidir) 4 farklı haberi birleştiren küçük bir haber çerçevesi içinde üstte, "Musa Anter öldürüldü" şeklinde klişe ve soğuk bir başlıkla Musa Anter'in öldürüldüğü duyurulmuştur. Musa Anter'in küçük bir portre fotoğrafının kullanıldığı haberde Musa Anter Özgür Gündem ve Yeni Ülke gazetelerinin yazarı Kürt sorunuyla ilgili çeşitli araştırma kitapları bulunan bir kişi olarak tanıtılmıştır. Hürriyet gazetesi saldırıyı ise çarpıtılmış bir şekilde vermiştir. Haberde Anter'in arkadaşı Orhan Miroğlu'yla Diyarbakır'da yürürken saldırıya uğradığı aktarılmıştır. Haberin baş sayfadaki bölümünün sonunda ayrıca Anter'in Diyarbakır'a Kültür ve sanat Festivali dolayısıyla kitaplarını imzamaya geldiği belirtilmiştir.

Haberin devamı 28'nci sayfanın altında ortada fotoğrafsız şekilde yer almıştır. İki sütun üzerinden verilen haberde Musa Anter'e yapılan saldırı "Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali kapsamında dört gün önce kitaplarını imzalatmak amacıyla kente gelen Musa Anter, dün saat 20.00 sıralarında kentin gecekondu semti Seyrantepe Cumhuriyet Mahallesi'nde arkadaşı 42 yaşındaki Orhan Miroğlu ile yolda yürürken bir kişinin silahlı saldırısına uğradı. Anter, arkadan yaklaşan saldırganın kafasına ve boynuna isabaet kurşunlarıyla olay yerinde can verdi" şeklinde Özgür Gündem gazetesinden farklı bir biçimde okuyucuya yansıtılmıştır.

Haberde saldırıya tepkiler de verilmiştir. Haberde HEP Genel Başkanı Ahmet Türk ve milletvekili Zübeyir Aydar'ın saldırıyı Hürriyet gazetesinden öğrendikleri belirtilerek Türk'ün bulunduğu yemekten HEP binasına giderek yaptığı açıklamada"Alçakça bir cinayet. Kimler tarafından işlendiğini tahmin ediyoruz. Faili meçhul cinayetler, bizce pek meçhul değil. Bölgede ortaya çıkmış senaryodur" şeklinde açıklamasına yer verilmiştir. Haberde açıklama aceleye getirilmiş gibi sunulmakla birlikte, Türk'ün genel olarak açıklamasında söylediği şüpheler üzerine gazetecilik gereği gidilmediği dikkat çekmiştir.

Haberin "Kürt aydınıydı" ara başlığı altında yer alan son bölümünde ise Anter'in yaşam hikayesi kısaca, Devrimici Kültür Ocakları döneminde "Kürtçülük" propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklanması ve 1970'lerde kapatılan TİP üyesi olduğu vurgulanarak anlatılmış haberin sonuna ise gazetenin üniter devleti savunan yayın politikasına uygun, "Anter geçen Mayıs ayında yaptığı bir açıklamada, 'Kimse Kürtleri Türkiye'den ayıramaz. Bu memleketi bizim ecdadımız Bizanet'tan beraberce savaşarak almıştır. Berabere kullanacağız' demişti" biçiminde bir alıntı konularak haber sonlandırılmıştır. Haberde Anter'in söylediği iddia edilen bu bölüm dönemin devlet politikası paralelinde olan bir cümle olmakla birlikte Anter'in yaşarken içersinde yer aldığı çevreler tarafından haberde yer aldığı şekliyle kabul edilmemekmekte ve genel hatlarıyla Kürt halkına belli haklar tanınması istenmektedir. Anterek küçük bir yer ayrılan sayfada bunun dışında dönemin Kürt sorununa ve PKK'ye ilişkin, "Apo, HEP'i ikiye böldü', 'PKK yol kesti, üç kişiyi kurşuna dizdi', 'Türk: Kanın durması için Apo ile görüşeceğim', 'İnönü: Terörizm yasallaşamaz" şeklinde başlıklara sahip dönemin hükümetinin ve devletin Kürt sorunu politikalarıyla da uyumlu haberler bulunduğu gözlemlenmiştir. Hürriyet özellikle 1990'lı yıllarda Kürt sorunu konusunda tek taraflı ve resmi belgeler üzerinden haberler yapması nedeniyle de eleştirilen bir gazete halini almıştır.

22 Eylül 1992 Salı tarihli Hürriyet gazetisinde Anter'in öldürülmesi konusunda Miroğlu'nun anlattıklarına dayandırılarak bilgi veren, yapılan cenaze törenini aktaran ve Musa Anter'in öldürülmesine tepkileri aktaran bir haber yer almıştır. Sayfanın sağ üst köşesinde, "Anter'in katiline büyük tepki" şeklinde klişe başlık taşıyan haberin üstünde Anter'in HEP kongresinde Abdullah Öcalan'ın annesi Esma Öcalan'la çekilmiş fotoğrafı bulunmaktadır. Gazetenin bu fotoğrafı kullanmasının nedeni, okuyucu kitlesinde Anter'in terörle ilişkili bir yazar olduğu fikri taşımak olduğu düşünülmektedir.

Haber alt alta sıralanan ve bir birinden büyük işareteyle ayrılan iki kısa bölüme ayrılmıştır. Haberin birinci bölümünde Anter'in öldürülmesi hatırlatıldıktan sonra dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in cinayete tepkisi, "Hain bir kurşuna hedef olduğunu' söyledi" şeklinde, aktarılmıştır. Burada "Hain" kelimesinin gazetenin PKK'nin gerçekleştirdiği eylemlerde bu örgütü tanımlamak için sık sık kullandığı kelimelerden biri olduğu düşünüldüğünde, Hürriyet gazetesi okuyucusun PKK'nin de cinayeti işleyebileceği yönünde bir fikre sahip olmasını amaçladığı düşünülmektedir. Haberin devamında ise Anter'in doğduğu yer Nusaybin'de toprağa verildiği kaydedilmiştir.

Haberin birinci sayfada yer alan ikinci bölümünde ise HEP Diyarbakır Milletvekili Leyla Zana'ın Anter'in öldürülmesinin tırnak içinde verilerek "kontrgerilla" eylemlerinin devamı olduğunu iddia ettiği aktarılmıştı. Burada da olumsuz bir anlam ifade eden "iddia etti" yükleminden ve kontrgerilla sözcüğünün tırnak içinde verilmesinden Leyla Zana'nın açıklamasına gazetenin olumsuz bir bakışı olduğu düşünülmektedir.

Haberin devamı ise 29'uncu sayfada iki haber halinde verilmiştir.

Haberin cenaze töreniyle ilgili bölümü, 29'uncu sayfanın manşetinde, "Yazar Anter, apar topar toprağa verildi" şeklinde, cenazede olaylar çıkmasından korkulduğunu da yansıtan bir başlıkla verilmiştir. Habere Musa Anter'in arazisini kiralamak isteyenlerin aracısı olduğunu söyleyen biri tarafından öldürüldüğü iddiasından bahsedilerek başlanmıştır.

Anter'in yazar kimliğini vurgulayan, Diyarbakır'da fuarda kitaplarını imzalarken gözüktüğü fotoğrafının yer aldığı haberde Musa Anter öldürüldüğünde yanında olan ve yaralanan Orhan Miroğlu'nun anlatımlarına göre Musa Anter'in tuzağa düşürülerek öldürüldüğü olay aktarılmış, ayrıca Miroğlu'nun anlatımlarının sonunda, "Bu tamamen politik bir olaydır" şeklindeki sözlerine yer verilmiştir.

HHA imzalı haberde Anter'in köyünde artırılan güvenlik önlemleri altında yapılan cenazesine 5 bin kişinin katıldığı bilgisi verilirken Anter'in ailesinin İsveç'ten geldiği bilgisi ise son derece provakit bir dille okuyucuya, "Anter'leri arayan gazeteciler, Stocholm uçağından inen Dicle Anter'e yaklaşıp 'Türk müsünüz?' diye sorup bilgi almak istediler. Anter bu soruya 'Hayır Türk değil, Kürdüm' diye cevap verdi" şeklinde etik dışı bir tutumla aktarılmıştır.

Haberde bunların dışında Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerini kaçıran kişilerin, bu kişilerden dayak da yediklerini söyleyen muhabirlerin verdiği bilgiye göre muhabirlere "Size ihbarı kim, hangi polis verdi" şeklinde sordukları, "Malum şahısları alalım" şeklinde aralarında konuştuklarından bahsedilmiştir. Haberde Musa Anter'in öldürüldüğü yerde 13 boş kovan bulunduğu ve olayda kullanılan silahın daha önce hiçbir olayda kullanılmadığı bilgisi de yer almıştır.

Haberin kutusunda ise, "Öldürülen dokuzuncu gazeteci" başlığı altında Şubat 1992 ile Musa Anter'in ölümüne kadar geçen sürede öldürülen gazeteciler, ölüm tarihleri ve çalıştığı kurumlar tek tek sıralanmıştır. Bu listenin aynısı Cumhuriye gazetesinde de de aynı gün ve aynı şekilde kutu olarak Musa Anter'le ilgili haberin içinde verilmiştir.

PKK haberlerinden oluşan sayfada diğer Musa Anter'le ilgili haber baş safadaki, "Musa Anter'in katline büyük tepki" başlığını taşımaktadır. Sayfanın sol alt köşesinde fotoğrasız şekilde yer alan haberi içeriğinde ise gazete cinayete tepkiler konusunda aslında Musa Anter'in çevresi tarafından tepki duyulan hükümet üyelerinin söylemleri ön planda yer almıştır. Haberde öncelikle dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in sadece statüsü bağlamında "Allahtan rahmet" şeklinde tepkisi yer almıştır. Sonrasında ise dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in, "Bu cinayeti kontrgerillaya yüklemenin hiçbir anlamı yoktur. Esasen kontrgerilla diye bir örgüt yoktur" şeklinde yıllar sonra tamamen yanlış olduğu ortaya çıkacak açıklaması, Leyla Zana'nın ve Ahmet Türk'ün doğruluğu ortaya çıkacak iddialarına bir yanıt şeklinde haberde yer almıştır.

Haberin devamında HEP Genel Başkanı Ahmet Türk'ün Yargıtay Başkanı'nı olayı azmettirmekle suçlayan sözleri ve Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerini olay sonrası kaçıran kişilerin olay yerinden rahatlıkla uzaklaşmasına yönelik Özgür Gündem gazetesinde de geniş şekilde yer alan sorularından kısa bir bölüm yer almıştır. Haberde Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerinin ve sürücüsünün olay yerine yakın bir yerden kaçırılmasına gazetenin "Türk'ten iddialar" ara başlığı altında kısaca yer verilmesi ve olayın üzerine gidilmemesi ise aynı sayfada yer alan diğer haberde aynı olayın, olayı yaşayan kişilerin anlatımları üzerinden habere konu edilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Haberin son bölümde önce "Basından tepki" ara başlığı altında önce "DİSK(Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'ndan bahsediliyor) ve çeşitli dernekler de cinayeti kınadılar" denilmiştir. Ardından Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Necmi Tanyolaç'ın cinayetler zincirine yeni bir halka eklendiğini belirttiği tepkisi yer almıştır. Haberde, Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdiği, basının içinde bulunduğu zor koşulların düzeltilmesi, uğradıkları saldırıların önlenmesine yönelik sözlerinin tırnak içinde hatırladığı telgrafa da yer verilmiştir.

Haberin sonunda ise Özgür Gündem Gazetesi Yayın Kurul Başkanı Hasan Blidirici'nin Anter'in öldürülmesinin sadece gazetecilere gözdağı değil, bütün Kürt halkına bir tehdit olduğunu "öne sürdü" şeklinde olumsuz bir yüklemle bağlanan sözleri HEP Şırnak Milletvekili Mahmut Alınak'ın, demokrasiden yana olan herkesin ciddi tehlike altında olduğu şeklinde tıran içinde verilen görüşü ve Leyla Zana'nın Anter'in öldürülmesinin kontrgerilla eylemlerinin devamı olduğu iddası çok kısa şekilde yer almıştır.

Hürriyet gazetesinde de bir sonraki gün de Musa Anter cinayetiyle ilgili tepkiler yazarı olumsuzlayan bir üslupla verilmeye devam edilmiştir. 23 Eylül 1992 tarihli gazetenin 27'nci sayfasında manşetten verilen haberde Kürt Enstitüsü yöneticilerinin iddiası tırnak içinde, "Musa Anter'in ölümü, kontrgerilla planı" şeklinde başlığa çıkarılmıştır. Haberde sahip haberde gazetenin ilk 2 gün haberlerinde önemsemediği daha sonraları doğruluğu büyük bir oranda Jitem mensuplarının itiraflarıyla ortaya çıkacak iddialar Kürt Entitüsü Yönetim Kurul Başkan Yardımcısı Abdulrahman Dürre'nün açıklamaları üzerinden geniş şekilde yer lamıştır. Haberde ayrıca Özgür Gazetesi önünde yapılan eyleme, "Topluluk Kürtçe sloganlar atıp marşlar söylerken, önlem alan polis gösteriye müdahale etmedi" şeklinde yer verilirken eylem sırasan konuşan HEP İstanbul İl Başkanı Felemez Başboğa'nın Anter'i "Hizbilkonra'nın" öldürdüğünü "öne sürdüğünden" bahsedilmiştir. Haberin altına orta kısımda yer alan, "Apo'dan başsağlı ilanı" şeklinde yer alan haber kutusunda ise PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın Anter için Özgür Gündem gazetesine ilan verdiği, ilanın ücreti, metni verilmiş, ilanını yayınlandığı sayfada "Welat" isimli bir yayın kuruluşunun Kürtçe ilan verdiği sayfada ayrıca Ahmet Türk'ün de ilanının bildirilmiştir. Haberde İstanbul DGM Savcılığı'nın ilanın yer aldığı Özgür Gündem gazetesinin 22 Eylül 1992 tarihli sayını hem Abdullah Öcalan'ın yazısı hem de bazı yazılardan dolayı toplattığı belirtilmiştir.

Haberin solunda da "Eşi, İsveç'ten döndü" şeklinde olumsuz bir başlığa sahip haber kutusunda Musa Anter'in eşi Hale Anter'in çocuklarıyla İsveç'ten döndüğü bilgisi verilmişir. Haber kutusunun sonunda Musa Anter'in memleketi Nusaybin'nin Zıvınge köyünde sürdürürken eşinin çocuklarının yanında İsveç'te yanında kaldığı belirtilmiştir.

Hürriyet gazetesinde Musa Anter'in öldürülmesinin ardından yapılan haberlerde yazarın sürekli PKK'yle ilişkilendirildiği gözlemlenmiştir Gazetenin Musa Anter cinayetiyle ilgili sayfalarında yer alan habereleri, bir basın emekçisine yapılan saldırı bağlamında değil de Kürt sorunu üzerinden değerlendirilmesi ise diğer bir gözlemdir. Bununla birlikte Türkiye basınında bu çalışma kapsamında dahil edilen gazetelerin hepsinin yayın politikaları çerçevesinde Anter cinayetini Kürt sorununa bakış açıları çerçevesinde haberleştirdiği dikkat çekmiştir.

4.13.4. Cumhuriyet gazetesi

21 Eylül 1992 Pazartesi tarihli gazetenin manşet haberinin başlığı Türkiye'nin Güneydoğuanadolu Bölgesi'ndeki cinayetlere dikkat çeken "Cinayetler tırmanıyor" şeklindedir. Haberde "1,2" diye sıralanmış iki spot kullanılmıştır. Bir numaralı spotta " yazar" olarak tanımlanan Musa Anter'in öldürüldüğü haber verilmektedir. İki numaralı spotta ise SHP'li eklindedir. İki numaralı spotta ise "SHP'li başkan kurşuna dizildi" yazmaktadır. Bu spotla ilgili baş sayfada haberde hiçbir ibare bulunmamaktadır. Ancak haberin devamının yer aldığı 4'üncü sayfada PKK tarafından öldürüldüğü iddia edilen Savur Belediye Başkanı'nda söz edildiği anlaşılmaktadır.

Haberde ise Musa Anter'in davetli olduğu bir evden ayrıldıktan sonra beraberinde akrabası Orhan Miroğlu ile yürürken kimliği belirsiz kişlerce açılan çapraz ateş sonucu öldürüldüğü iddia edilmiştir. Görüldüğü gibi araştırma kapsamında yer alan 4 gazetede Anter'in öldürülüş şekli ve yürüyüş dışında farklı şekilde aktarılmıştır. Haberde Musa Anter'in boynundan yukarısının kullanılğı bir fotoğra haberin sağında yer almıştır. Fotoğrafın sağında ise başlığı "4 kez tutuklandı" şeklinde olmasına karşın kitap kapaklarında yer alan biçimde Anter'i genel itibarıyla yarattığı eserlerle tanıtan kısa biyografisi yer almıştır. Tekrar habere dönersek haberin altında, "G. Doğu'da öldürülen 9. Gazeteci" şeklinde bir haber başlığı bulunmaktadır. Bu haber ve manşet haberinin devamı gazetenin 4'ü ncü sayfasında yer

almıştır. Manşet haberinin devamında olay baş safadaki anlatılantar perspektifinde daha geniş şekilde anlatılmıştır. Haberde ayrıca İsveç'in Eskilstuna kentinde yaşayan Anter'nin üç çocuğundan ortanca oğlu Dicle Anter'in tepkisine yer verilerek, cinayete duygu yönünden yaklaşılmıştır. Haberde, basabasının Kürt halkının herkes tarafından bilinen sembolü olduğunu belirttiği kayededilen Dicle Anter'in "Dünyanın her tarafında her halk kendi özgürlüğü için mücadele veriyor. Halkların kendi haklarını istemesi çok doğal, Babamın Diyarbakır'da bir kültür etkinliğine katılıp daha sonra da kurşunlanarak öldürülmesi çok iğrençb Kim yaptıysa ortaya çıkmalı" şekilnde Anter ailesinin Kürt sorununa bakış açısını ortaya sözleri tırnak içinde verilmiştir.

Haberin son bölümünde ise, "Savur SHP İlçe Başkanı Öldürüldü" ara başlığı altında verilen ve Mardin'de yol kesen PKK'lilerin Savur İlçe Başkanı Nizamettin Açan, Dereiçi Köyü Muhtarı Cercis Yüksel ile ilçede bakkallık yapan Hüseyin Gündoğdu'yu kurşuna dizdikleri bilgisinin verilmesi Cumhuriyet gazetesinin de Hürriyet ve Milliyet gazetesi gibi Anter cinayetini Kürt sorunu üzerinden değerlendirdiğini göstermektedir. Ancak Cumhuriyet gazetesi Anter'in gazeteci kimliğine "G.Doğu'da öldürülen 9. gazeteci" şeklinde başlığa sahip sahip kısa haberiyle önüne geçmeyi amaçlamıştır. Haberde 15 Şubat 1992'de 2000'e Doğru dergisinden Halit Güngen'den başlanarak isim, çalıştığı kurum ve ölüm tarihi verilmek suretiyle Güneydoğu'da Anter'de dâhil 21 Şubat 1992'ye kadar 7 ay içinde öldürülen 9 gazeteci sıralanmıştır. Gazetenin, Anter cinayeti sonrası 21 Şubat 1992 tarihli sayısında her haberlerinde kontrgerillaya ilişkin bir şüpheye yer verilmediği dikkat çekmiştir.

22 Eylül 1992 Salı tarihli gazetenin ikinci manşetinin başlığı Diyarbakır'da Musa Anter'le aynı otelde kalan yazar Vecihi Timuroğlu'na dayandırılarak verilen , "Anter Hizbullah tehdidi altındaydı" şekildedir. Başlığın altında yer alan spotlar ise 4 ve 15'inci sayfalarda yer alan haberlerin içeriğini yansıtmaktadır. Haberin solunda ise Cüneyt Arca Yürek'in çerçeve içine alınmış, "Sonuç Beklentisi" başlıklı, Anter'in ölümüne TBMM'den tepkileri yansıtan yazısı yer almıştır.

Haberler ise kısaca şu şekildedir:

Baş sayfda birinci ve ikinci satırbaşlarında aktarınlan Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, Başbakan Demirel'e gönderdiği mektbu ve İsmet Sezgin'in "kontrgerilla diye bir örgüt

yok" idilaları işleyen haber, "Katihin kimliği yine meçhul başlığı"yla 4'üncü sayfanın manşetinde yer almıştı. Musa Anter'in elinde kalem tutarken bir şeyler anlattığının gösteren fotoğrafın kullanıldığı haberde, öncelikle dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in sözlerine yer verilmiştir. Haberde bir soru üzerine Sezgin kontrgerilla iddialarını yalanlamış ve "Esasen kontrgerilla diye bir örgüt yoktur" şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.

Haberde dönemin İnsan Haklarından Sorum Devlet Bakanı Mehmet Kahraman'ın Anter'in öldürülüşünü, "terör" olarak yorumlayan ama olay konusunda bir bilgisi olmadığını ortaya koyan, "Yalnız Anter'i değil başka insanları da siyasal düşüncelerinden dolayı, mensup olduğu part üyeliğinden veya yaptığı herhangi bir ticari işten dolayı öldürürmek terördür" şeklindeki açıklaması da yer almıştır. Haberin devamında olaydan, Başbakanı ve İçişleri Bakanı cinayete örtülü onay vermekle sorumlu tutan HEP Genel Başkanı Ahmet Türk'ün tepkisi, HEP PM üyesi Şırnak Milletvekil Mahmut Alınak'ın olayın sıradan bir cinayet olmadığını ve dönemin Başbakanı Süleyyman Demirel ile dönemin Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'nün karanlık bir noktaya sürüklendiğini ifade eden tepkisi yer almıştır. Haberde PEN Yazarlar Derneği Başkanı Şükran Kurdakul'un cinayeti demokrasi ve Anadolu insanın kardeşliğine karşı kalanlık güçlerin yaptığını vurgulayan açıklamasına, Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin kısaca Anter'in görüşlerinin kavgasını veren yazar olduğu şeklinde açıklamasına, yer verilmiştir. Haberde ayrıc, Oktay Ekşi'nin dönemin Başbakan'ına çektiği telgrafta tırnak içinde, "Musa Anter'in de faili sizden başka herkesçe malum katiller tarafından alçakça öldürülmesi karşısında ne gibi bir açıklama yapabileceğinizi kamuoyunun bir parçası olarak merak ediyoruz" şeklinde yer verilmiştir. Haberde son olarak Ortaka Kültür Merkezi, Grup Yorum, Ayşe Gülen, Halk Sahnesi, Grup Özgürlük Türküsü'nün ortak basın açıklamasına ve DİSK'in terör ile demokratikleşme yönünde atılacak engellendiğine vurgu yapıldığı bilgisi verilen açıklamasına yer verilmiştir. Dikkat edilirse haber siyasetçiler, gazeteci örgütleri ve diğerlerinin tepkileri şeklinde söylenen sözlerinin anlamı dışında kaba taslak bir hiyerarşi içersinde sıralanarak verilmiştir.

Gazetenin baş sayfasına geri dönersek, üçüncü satır başı olan spot Yazar Vecihi Timuroğlu'nun Anter'in tehdit edildiği yönündeki iddialarını içermektedir. Bu spot aynı zamanda gazetenin ikincin manşetinin başlığı olmakla birlikte, gazetenin 4'ncü sayfasından sağında üstte iki sütun üzerinden verilen haberin de başlığıdır.

Haberde, Vecihi Timuroğlu'nun Anter'in Diyarbakır'da dışarıya çıkmak istemediği, Anter'in kendisine ve yazar Şevket Beynaoğlu'na, "Şevket, Vecihi beni dışarı çıkarmayın, sakın ha. Çünkü beni bu devlet öldürmedi. MİT öldürmedi. Humeyniciler öldürecekler, Hizbullahçılar öldürecekler"dediği iddiaları yer almıştır. Anter'in, Hizbullahçılar tarafından, Türk-İslam sentezi kitabından dolayı tehdit edildiğini idda eden Timuroğlu'nun haberde ayrıca Anter'in telefonla, mektupla hatta telgrafla tehdit edildiğini bu yüzden Anter'in oğlunun evinde oturduğu iddialaları bulunmaktadır.

Son olarak baş sayfafaya yine dönersek iki sütun üzerinden, satır başları halinde verilen ikinci manşetin ikinci sütununda yer alan iki satırbaşından üstteki, Musa Anter'in cenaze töreniyle ikincisi ve sonuncusu kaçırılan Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerinin iddialarıyla ilgilidir. Bu iki satırbaşı gazetenin 15'inci sayfasında, sayfanın solunda Cüneyt Arcayürek'in yazısının altında, "Anter'in cenazesi toprağa verildi" başlığı taşıyan haberde işlenmiştir. Fotoğraf kullanılmayan haberde cenazeye katılan geniş kitleden bahsedilmeden, Musa Anter'in sanki normalmiş gibi güvenclik güçleri eşliğine toprağa verildiğinden kısaca bahsedilmişti. Haberin devmanıda Anter'in öldürülmesinin Güneydoğu'da yerleşim birimlerinde gerginliği arttırdığıyla bağlanarak Diyarbakır Söz gzateesi muhabirlerinin kaçırılması ve serbest bırakılması olayına ve Orhan Miroğlu'nun Musa Anteri'in öldürülmesi olayı üzerine anlattıkları Hürriyet, Milliyet ve Cumhuriyet gazetesindekiyle aynı şekilne aktarılmıştır.

Haberde Musa Anter'in cenazesinin Nusyabin'in Akarsu bucağından Zıwınge köynünde toprağa verildiği duyurulmuştur. Haberde bölgede geniş güvenliği önlemleri alındığı aktarılmıştır ki haber bu anlamda Hürriyet gazetesinde yer alan haberi çağrıştırmaktadır.

Musa Anter'in öldürülmesiyle ilgili haberler daha sonraki günlerde de devam etmiştir. 23 Eylül 1992 tarihli Cumhuriye gazetesinde 4'üncü sayfada, "Hükümet katilleri bulsun" şeklinde tırnak içinde verilen haberde cineyete tepkiler işlenmiştir. Haberde başta cinayet soruşturmasında sonuç elde edilemediğine değinilmişti. Ama İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şube Sekreteri Sedat Aslantaş'ın açıkça dönemin İçişleri Bakanı İsmet Sezgin'in açıklamalarına cevap veren açıklaması bununla çelişmektedir. Gazetenin Aslantaş'ın "Bundan böyle 'Türkiye'de kontrgerilla' yoktur diyen kamuoyunda kontrgerillayı kollayan ve koruyan

olarak tanınacaktır. Cinayetle ilgili bulgular saldırının kontrgerilla elemanları tarafından işlendiğini kuşkuya yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaktadır" şeklinde haberde yer alan açıklaması önemlidir. Haberde bu açıklamanın yer alması Cumhuriyet gazetesinin Türkiye merkez medyasının yapısının bu haberde dışına çıktığını gösterir niteliktedir. Dahası haberde Kürt Enstitüsü Başkanı Abdulrahman Dürre'nin de açıklamalarına yer verilmesi merkez medyada 1990'lı yıllarda sık görülmeyen bir habercilik anlayışıdır. Ama bunun yanı sıra gazete hemen aynı sayfada yer alan, "Apo ilanlı Özgür Gündem toplatıldı" başlığını taşıyan haberde Hürriyet gazetesindeki aynı konulu haberdeki gibi bir üslûp tercihinde bulunulması da gazetenin bir merkez medya kuruluşu olduğunu ifade eder nitelik taşımaktadır.

24 Eylül 1992 tarihinde ise birinci sayfanın altında, robot resimle birlikte, "Katilin eşkali belirlendi" başlıklı bir haber yer almış, Musa Anter'in öldüren kişinin robot resminin basına dağıtıldığının belirtidiği haberin 15'nci sayfadan 3'üncü haber olarak verilen devamında, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın Anadol Ajansı'na cinayetin aydınlatılmasında belli mesafe kaydedildiğini ama, kontrgerilla tarafından cinayetin gerçekleştirdiği iddialarına yer verilmiştir. Daha sonra Sezgin'in açıklakamalarıyla paralellik arzenen Erkan'ın bu haberde konu edilen açıklamaların tümünün gerçek dışı olduğu ortaya çıkacaktır. Haberde ayrıca Diyarbakır Söz gazetesi muhabirlerini kaçıran arabanın sahibini gözaltına alındığı kaydedilmiş ama kim olduğu konusunda bir bilgiye daha sonraki günlerde yer verildiği görülmemiştir. Haberin devamında ise, "başarı"lı çalışma algısıyla, "Silopi'de 4 PKK'li öldürüldüğüne, Batman'da 1 PKK'li ölü bulundu" şeklinde güvenlik güçlerinden alınan bilgiler aktarılarak, haberin Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nce haberin hazırlatıldığı şüphesi uyandırılmıştır.

26 Eylül 1992 tarihli Cumhuriyet gazetesinde ise bir süre sonra Musa Anter gibi faili mechul saldırı sonuc yaşamını yiterecek olan Uğur Mumcu'nun Musa Anter'le ilgili, "Hizbulkonra" başlığını taşıyan yazısı bulunmaktadır. Yazısına Musa Anter'in Hizbulkonra tarafından öldürdüğü yönünde bir sav olduğunu belirten Mumcu, uzun uzun Hizbullahı yazısına anlatmıştır. Tükiye Hizbullah'ının PKK'ye saldırılarını yorumlamıştır. Ayrıca Hizbullah'ın kontrgerillayla ilişkisi iddiasına değinerek, Hizbullah'ın Özel Harp Dairesi'nce yönlendirildiğine dair bir bilgiye ve belgeye dayanan kanıt bulunmadığını belirtmiştir. Mumcu yazısının son bölümlerine doğru kendisiyle farklı ideolojiye sahip Musa Anter'e

sempatisini dile getirmiştir. Mumcu yazısında Anter'le tanışıklığını, sempatisini ve ölümüne tepkisindi şu şekilde anlatmıştır:

"Musa Anter ile geçen mayıs ayında bir açıkoturum için çağrıldığım "Yeni Ülke" gazetesinin Ankara bürosunda tanışmıştık.

Tanışınca da hemen Türkçülük, Kürtçülük üzerine karşılıklı şakalar yapmıştık.

Musa Anter, 'Gel Uğur arkadaş, Yalçı hoca ile beraber resim çektirip düşman çatlatalım' demiş. "Yeni Ülke" muhabiri Musa Anter, Yalçın Küçük ve benim birlikte fotoğrafımızı çekmişti.

Anılarını ve yazılarını hep okurdum.

Kendi davasının inançlı, dirençli ve yürekli bir savaşçısıydı.

Azi Nesin'in kendi yaşamını anlatırken yazdığı gibi Musa Anter de 'gözyaşlarından kahkahalar süzen' kişilikte bir insandı.

Davasnıa katılır ya da katılmazsını, savunduğ görüşlere karşı olursunuz ya da olmazsınız. Ne far eder. Hangi ideoloji, hangi görüşü savunursanız savununuz.

Musa Anter gibi insanlara saygı duymalısınız.

Musa Anter örneklerini son yıllarda sık sık gördüğümüz türden devre göre kişilik ve görüş değiştiren ideoloji tüccarlarından değildi.

Anter yaşamını kendi davasına adamış bir Kürt aydınıydı.

Böyle bir insana kim kurşun sıkar? Kim kıyar 75 yaşını aşan bir yaşlı delikanlıya?

Türkiye'yi bir kan gölüne sürüklemek ve Türkü, Kürde, Kürdü, Türke, Alevi'yi Sünni'ye düşman etmek isteyenler.

İlhami Soysal ile son görüşmememizde bu yaz hep bu konuları konuştuk.

Türkiye, görülmez ellerce kan gölüne doğru sürükleniyor. Hain ve alçak kurşunlar başta Güneydoğu olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde can alıyor.

Halkları birbirine kırdıracak kanlı ve uğursuz bir plan adım adım uygulanıyor.

Hükümet, bütün bu olayları kapalı tribün seyircisi gibi izliyor" şeklinde kendi ulusalcı bakış açısıyla gelişmeleri yorumlayarak yazmıştır.

Cumhuriyet gazetesinde 26 Eylül 1992 tarihinde Uğur Mumcu'nun yazının yanı sıra Yaşar Kemal'in de "Akan kana ekmek doğradılar" başlıklı ve "Ape Musa, Kürtler ona böyle diyordu. 'Musa Amca…' Ermiş kişiliği boyun eğmemişliğin büyük onur payından kaynaklanıyordu. Halkının kültürüne inanıyordu. Bu kültürün dünya kültürüne katkısı olacağına da inanıyordu. Hiçbir zaman ırkçı olmadı. Ulusalcılıkla ırkçılığı birbirine karıştırmadı" şeklinde birinci sayfada spotu yer alan edebi bir yazısı da yer almıştır.

4.14. Mehmet Sait Erten (3 Kasım 1992)

Tüm yerel muhabirler gibi gazeteciliğin yanı sıra başka bir işle uğraşan, Doğay ve Dilan isimli iki kız çocuğu babası da olan Âzadi Gazetesi ve Deng Dergisinin Mazıdağı "gönüllü" muhabiri Mehmet Sait Erten, 3 Kasım 1992'de Diyarbakır'da arkasından yaklaşan katili tarafından vurularak öldürülmüştür. Katil hakkında bir daha da bilgiye ulaşılamamıştır. Mehmet Sait Erten gazetecilik yapması yüzünden öldürülmesine karşın kendi gazetesi dışından hiçbir gazetede ölüm haberi yer almamıştır.

Erten'in ölümünden sonra katil zanlısı olarak hiç kimse yakalanamamış, dosyası, ölümüyle kapanmıştır. Ancak Mehmet Sait Erten'in yakınları cinayeti Kontrgerilla'nın işlediğini iddia etmektedir.

Aynı zamanda Halkın Emek Partisi üyesi olan Mehmet Sait Erten'in arkadaşları ise, Erten'in öldürülmeden önce özellikle Hizbullahçılara karşı yoğun bir mücadeleye girdiğini, Azadı Gazetesi ve Deng Dergisi'ne haber ve yazı gönderdiğini belirtmiştir. Arkadaşlarına göre," Mazıdağı'nda gösterilecek tepkiden çekinen Hizbullahçılar, Erten'i 3 Kasım günü Diyarbakır'a kadar izlemiş ve orada öldürmüşlerdir.

4.14.1. Hürriyet gazetesi

4 Kasım 1992 tarihli Hürriyet gazetesinde Extra isimli 31'inci sayfada, sayfanın sağında fotoğrafsız şekilde görülen, "Iğdır'da durum gergin okullar tatil" başlığını taşıyan Iğdır'daki gösteriler ile göz atlıların yanı sıra Mardin'deki asker ölümünü ve çatışmaları işleyen haberin sonunda, Mehmet Sait Ertem'in ölümü iki cümleden ibaret şekilde, şöyle verilmiştir, "Diyarbakır'ın Sipahi Pazarı'nda M. Sait Erten, kimliği belirsiz bir kişi tarafından saat 17.00 sıralarında tabancayla vurularak öldürüldü. 14-15 yaşlarında olduğu tahmin edilen saldırgan ise olaydan sonra kaçtı." Görüldüğü gibi Hürriyet gazetesi M. Sait Erten'in mesleğiyle ilgili hiçbir bilgi vermediği gibi Türkiye'nin güneyindeki olayları rutin bir şekilde önem vermeden görmüştür. Gazetede ertesi gün ve daha sonraki gün M. Sait Erten'le ilgili herhangi bir haber yer almamıştır.

4.14.2. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesi Mehmet Sait Erten'in öldürülmesiyle ilgili bir habere sayfalarında yer vermemiştir.

4.14.3. Cumhuriyet gazetesi

Cumhuriyet gazetesi arşivinde, 3 Kasım 1992 ile 11 Kasım 1992 tarihleri arasında yapılan araştırmada gazetenin 3 ve 5'inci sayfalarında gazetecilere yapılan baskılarla ilgili çok habere rastlanmıştır. 10 Kasım 1992 tarihinde de Azadi gazetesinin toplatılmasıyla ilgili bir kısa habere gazetenin 5'inci sayfasında yer verilmiştir. Ancak gazetede, Mehmet Sait Erten'le ilgili bir haber tespit edilememiştir.

4.15. Yaşar Aktay (9 Kasım 1992)

Serbest gazeteci ve Türkiye gazetesine bağlı İhlas Haber Ajansı'na Hani'den öldürülmesinden 6 ay öncesine kadar haber geçen Yaşar Aktay iddiaya göre PKK'lilerce 9 Kasım 1992 gecesi evinde öldürülmüştür. Eşi Züheyla Aktay, gazetecilere kocasının öldürülmesini "Silahlar patlar patlamaz Yaşar eve nefes nefese geldi. Daha önce tehdit edildiği için O'nu bodruma gizledim. Hemen sonra, kapımız çok şiddetle çalındı. 'Kim o' diye sorarken kapıyı zorla açarak içeri giren 5 PKK'lı, her tarafı kırıp döktüler. Bodruma sakladığım Yaşar'ı bulup çıkardılar ve gözlerimin önünde kurşuna dizdiler" biçiminde anlatmıştır

Yaşar Aktay'ın öldürülmesi, gazetelerde Hani baskını üzerinden verilmiştir. Aralarında, "Aktay'ın bizimle ilişkisi yoktur" açıklaması yapan haberlerinin yayınlandığı Türkiye gazetesi ve Özgür Gündem gazetesi de olmakla birlikte tüm Türkiye çapında yayın yapan gazeteler Aktay'ı evini basan PKK'lilerin öldürdüğünü iddia etmiştir.

Ancak, Aktay'ın ölümünü araştıran 'Kurşunla Sansür Gazeteci Cinayetleri' kitabı yazarı Yahya Koçoğlu Yaşar Aktay'ın öldürülmesini PKK örgütün sözcülüğüne sorduğunu ve şu cevabı aldığını yazmıştır: "Hayır gerilla değildi öldürenler" yanıtı geldi, telin diğer ucundan. Bütün gazetelerin, Aktay'ın PKK tarafından öldürüldüğünü yazdığı belirtilince, yanıt değişmedi yine: "O sırada bir yanlışlık oldu. ikinci yanlışlık da bizim, bu haberleri düzeltmememizle gerçekleşti. Aktay, gerillalar tarafından öldürülmedi. Bu yanlışlığı şimdi düzeltiyoruz."

Yaşar Aktay'ın öldürülmesi, savcılıkça Hani baskını dosyası içinde değerlendirilmiştir ve savcığın soruşturmasıyla cinayet aydınlatılamamıştır.

4.15.1. Milliyet gazetesi

Milliyet Gazetesinin 10 Kasım 1992 tarihli nüshasında birincinin sayfanın, "Ankara'ya Kürt sorgulaması" başlığını taşıyan ve ABD hükümet yetkililerinin Kuzey Irak'a yapılan operasyonla ilgili Türkiye Hükümeti yetkileleriyle görüşmek istemesini işleyen ikinci manşetinin içinde, "PKK Hani'ye saldırdı" başlığını taşıyan spotta Hani baskını işlenmiştir. Spotta ilçede 3 saat çatışma olduğu ve ölü ya da yaralı sayısıyla ilgili bilgi bulunmadığı bilgisi verilmiştir. Haber ise 15'inci sayfada ikinci kısa haber şekliden, "Hani ilçesine roketli saldırı" şeklinde yorumsuz bir başlıkla verilmiştir. Haberin üst başlığı "PKK"dir. Haberde, PKK'lilerin Hani emniyet müdürlüğü binası ve lojmanaları ile jandarma karokolunana roket atar ve uzun namlulu silahlarla saldırdığı, çatışmanın üç saat sürdüğü, ölü ya da yaralı olduğu bilgisi alınamadığı, Haniye yardıma giden bir panzerin de saldırıya uğradığı bilgisi verilmiştir. Haberde, aynı zamanda çeşitli illerde PKK ile illegal sol örgütlere üye kişilerin gözaltına alındığı bilgilerine yer verilmiştir.

4.15.2. Sabah gazetesi

Gazetenin 10 Kasım 1992 tarihli nüshasında 11'inci sayfasının altında, "PKK Hani'yi bastı" başlıklı kısa haberinde Hani baskının duyurmuştur. Haberin sadece başlarında baskına yer verilmiş ve haberde diğer saldırı olayları da işlenmiştir. Hani baskınıyla ilgili olarak, bir grup PKK'linin ilçeyi bastığı, üç saatlik çatışma olduğu, bazı evlerin yandığı, ilçeye yardıma giden panzerin pusuya düştüğü, ilçenin telefon hatlarının da kesik olduğu bilgisi verilmiştir. Haberde Hani baskınıyla ilgili başkaca bir detay da yoktur.

Sabah gazetesi, 11 Kasım 1992 tarihli nüshasında Hani baskının baş sayfanın altında fotoğraf kullanılan bir haberde işlenmiştir. Haberin başlığı, "Eşkıya Hani'ye haince saldırdı" şeklindedir. Haberde Diyabakır'ın Hani ilçesine saldıran 200 PKK militanının, bir astsubay, iki polis ve dokuz vatandaşı öldürdüğü söylenmiştir. Haberde hükümet konağıyla, öğretmen lojmanlarının da ateşe verildiği belirtilmiştir.

Saldırı sonrası, iki zırhlı araçla bir polis minibüsünün ön planda gözüktüğü arka planda uzaktan Hani'nin bir sokağında saldırıya uğrayan ve yanan polis aracını gösteren haberin fotoğrafının altındaki yazıda 2 polisin cenaze töreninden sonra yürüyüş yapan ve havaya ateş açan 10 polisin, Sabah muhabiri Ahmet Zafer Öztür'ü tartakladıkları için Valilikçe görevden el çektirdiği bilgisi verilmiştir.

Haberin devamı 10'uncu sayfanın sağında görülmüştür. Fotoğrafsız verilen haberin başlığı, "Hani'ye saldırı" şeklinde düz yorumsuz başlıktır. Haberde, çatışmanın 4 saat sürdüğü, PKK'lilerin roket atar ve uzun namlulu silahlar kullandığı, Askerlik şubesine ait lojmana saldırıda bir astsubayla birlikte asker ve polis eş ile çocuklarının yanı sıra sivil olduğu kaydedilen yurttaşların öldüğü belirtilmiştir. Yaşar Aktay ise bir vatandaş olarak tanımlanarak, işyerini kapatmakta olduğu sırada öldürüldüğü bilgisi yansıtılmıştır. Sabah gazetesi Diyarbakır muhabiri Enver S.'nin imzasını taşıyan haberde, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Ünal Erkan'ın olayın ertesi günü Hani'ye giderek incelemelerde bulunduğu ve vatandaşlarla görüştüğü bilgisi yer almıştır. Haberde şu şekilde haberden çok açık propaganda dili taşıyan bir üslup tercih edilmiştir: "Erkan baskın düzenleyen teröristlerin akıbetinin Kuzey Irak'takiler gibi olacağını belirterek, 'İçinizdeki mikropları temizleyin. Onlar insan değildir' dedi. Meydandaki kalabalığa hitaben konuşan Erkan, 'PKK'nın Allah belasını versin

mi?" diye sordu. "Evet belasını versin" yanıtını alınca da, "O halde önce içinizdeki mikrobu temizleyin" diye konuştur.

Haberde Diyabakır Valisi İbrahim Şahin'in de konuşmasına da yer verilmiştir. Haberde Şahin'in halkı suçlayan şu ifadelerinin yer aldığı dikkat çekmiştir: "Teröristler olayı sizlerin de yardımıyla yaptı. Hepinizi kastetmiyorum. Bazıları bu canileri evlerine aldı"

Haberde ayrıca, "10 polis işten el çektirildi" ara başlığının altında başsayfada Valilikçe görevden el çektirildiği belirtilen 10 polis memurunun İçişleri Bakanı İstem Sezgin tarafından el çektirildiği ve haklarında inzibati soruşturma açıldığı belirtilmiştir. Haberde gösterici polislerin havaya ateş açtıkları sırada aralarında HEP İl Başkanlığı'na da bulunduğu bazı binaların isabet aldığı haberin sonlarında tek cümleyle belirtilmiştir.

4.15.3. Cumhuriyet gazetesi

11 Kasım 1992 tarihli gazetede Han baskını manşettir. "PKK Hani'yi bastı: 12 ölü" başılğıyla verilen haberde, "200 PKK'lı önceki gece Diyarbakır'ın Hani ilçesini bastı. 3'ü güvenlik görevlisi 12 kişiyi öldürdü. Kamu binaları ve askerlik şubesine roketlerle saldırdı, 20 aracı yaptı. 200 kişilik bir başka grup da ilçeye yardıma gelen iki panzeri pusuya düşür" şeklinde baskından bilgiler verilmiştir. Haberin geniş kullanılan Ergun Aksoy imzalı fotoğrafında üzeri battaniyeyle örtülü bir ceset, cesetin önünde durmuş bellerinden üstü görülmeyen eli tüfekli insanlar ve arka planda ağlay çocuklar görülmektedir. Fotoğrafın alt yazısında ise yerde yatan cesedin Yaşar Aktay olduğu anlaşılmaktadır. Dramatik bir dil tercih edilen fotoğrat altı yazısında, "Diyarbakır'ın Hani ilçesine baskın düzenleyen PKK militanları gazeteci Yaşar Aktay'ı öldürdü. Ailesi ağıt yaktı" denilmiş, haberde Yaşar Aktay'ın gazeteci kimliğine dari başka bir ibareye rastlanmamıştır. Haberin devamı 14'üncü sayfada geniş şekilde yer almıştır.

4.15.4. Yeni Ülke gazetesi

15-21 Kasım 1992 tarihli Yeni Ülke gazetesinin birinci sayfasından da görülen 4'üncü sayfanın manşetinden yer alan, "Hani'de gerilla denetimi" başlıklı haberde Yaşar Aktay'dan kısaca, "Gerillalar işbirliği yaptığı idia edilen Yaşar Aktay'ı da öldürdüler" şeklinde bahsedilmiştir. Haber PKK'lilerin Hani'ye yaptığı baskından ve çatışmadan övgüyle bahsedilmiştir. Baskında bir çok devlet binasının(haberin fotoğrafıyla da desteklenerek) tahrip edildiğinden bahsedilmiştir. Hani baskının bölgeye PKK tarafından o döneme kadar yapılan en büyük baskın olduğu kaydedilmiştir. Baskın sırasında öldürülenlerin cenaze töreni sırasında PKK aleyhine sloganlar atıldığı ve aralında HEP il binasının bulunduğu birçok binaya polislerce ateş açıldığı bilgisi verilmiştir. Haberde Şemdin Sakık'ın bölgenin 'PKK komutanı olduğu' bilgisi verilmesi ve haberde Sakık'ın ifadelerinden yararlanılması dikkat çekmiştir.

4.16. Hatip Kapçak (18 Kasım 1992)

Hürriyet gazetesine öldürülmesinden 2 ay öncesine kadar Hizbullah örgütlenmesiyle ilgili haberler geçen 2 çocuk babası 31 yaşındaki gazeteci Hatip Kapçak, Mardin'in Mazıdağı ilçesinde, 18 Kasım 1992 akşamı uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürülmüştür.

Koçoğlu Hatip Kapçak'ın ölümü, gazetelere, işinden çıkıp evine giderken biçiminde yansımıştır. Oysa, Kurşunla Sansür Gazeteci Cinayetleri kitabı yazarı Yahya cinayetin şu şekilde gerçekleştiğini aktarmıştır:

Kapçak evinden saat 18:00 sıralarında gelen bir telefonla, Akrabası Abdullah Kapan'ın evine çağrılmıştır. Yanına Abdullah Kapan'ın yeğeni Siyamend Kapan'ı da alarak evinden çıkan, Kapçak ve yeğeninin üzerine Gündoğan Mahallesi'nden geçerlerken, Atatürk İlkokulu'nun yanında, ateş açılmıştır. Görgü tanıklarının ifadesine göre üç kişinin elindeki iki Kaleşnikof otomatik tüfek ve bir tabancadan çıkan kurşunlarla, Hatip Kapçak vurulmuştur. Saldırganlar, Kapçak'ın yanındaki Siyamend Kapan'ı da ağır yaraladılar. Silah sesleri üzerine sokağa çıkanlardan Reyhan Adsay ve oğlu İsmet Adsay, saldırganların çevreyi taramaları sırasında öldürülmüştür. Nurettin Adsay da bacağından yaralanmıştır. Saldırganlar sokak aralarından kaçmıştır. Görgü tanıkları, saldırganların Poyraz Mahallesi Eski Cami yanında

kaybolduklarını, muhtemelen orada saklandıklarını söylemiştir. Saldırganlar, küçük ilçede tanınmamak kaygısıyla olsa gerek, yüzlerini puşiyle örtmüşlerdir.

Olaydan sonra Emniyet yetkilileri, Fadıl Şanlı, Yusuf, Tuna ve Vedat Kıztanrı adlı kişilerin gözaltına alındıklarını açıklamıştır. Bu isimlere, Hatip Kapçak'ın araştırması sonucunda hazırladığı "Mazıdağı'ndaki Hizbullahçılar" listesinde de rastlanmıştır. Kapçak'ın listesinde Fadıl Şanlı'nın adının karşısına "Hizbullahın Mazıdağı'ndaki örgüt yöneticilerinden" yazılmıştır. Yusuf Tuna ve Vedat Kıztanrı'nın adlarının karşısına da "Hizbullahın Mazıdağı ndaki vurucu gücü" ifadesi yer almıştır. Hatip Kapçak'ın öldürülme olayının zanlıları olan bu kişiler, yakalandıklarının ertesi günü serbest bırakılmıştır.

Bir dönem Güneş gazetesinin Mazıdağı muhabirliğini yapan Güneş Gazetesi kapanınca da Hürriyet gazetesi için çalışmaya başlayan, fotoğrafçı dükkanı bulunan Hatip Kapçak, bu gazeteden öldürülmesinden 2 ay önce ayrılmıştır. Ancak öldürülmesinin nedeni kendisinden 15 gün önce öldürülen ve yine Hizbullah örgütüyle ilgili haberler yapan dükkan komşusu ve Azadi Gazetesi ile Deng Dergisi gönüllü muhabirliğini yapan Mehmet Sait Erten gibi yaptığı haberlere bağlanmıştır. İyi arkadaş olan iki gazetecinin öldürülme nedenleri aynıdır, cinayetlerinin soruşturmaları da aynı akıbete uğramıştır. Faili meçhul kalmıştır.

4.16.1. Hürriyet gazetesi

19 Kasım 1992 Perşembe günü tarihli gazetenin 27'nci sayfasında soldan ilk kısa haber olarak, "hha Mazıdağı eski muhabiri öldürüldü" başlığıyla verilen haberde Hürriyet gazetesi Hatip Kapçak'ın öldürüldüğü duyurmuştur. Fotoğraf kullanılmayan haberde, Hürriyet Haber Ajansı'nın Mardin Mazıdağı ilçesi eski muhabiri Hatip Kapçak'ın evine giderken kimliği belirlenemeyen üç kişinin otomatik silahlarla açtığı ateş sonucu öldürüldüğü kaydedilmiştir. Haberde ayrıca Kapçak'ın evine daha önce silahla tarandığı belirtilmiştir. Haberde saldırı sırasında Kapçak'ın yanında iki arkadaşı olmasına karşın ve bunların yaralandığının bilgisini verimesine rağmen saldırıyı gerçekleştirenler hakkında şüphelinenler ile ilgili bir bilgiye haberde yer verilmemiştir. Hürriyet gazetesine yıllarca emek vermiş bir gazetecinin esrarengiz şekilde öldürülmesini sorgulama ihtiyacı duymayan Hürriyet gazetesi bu kısa haberin dışında Hatip Kapçak'la ilgili herhangi bir habere sayfalarında yer ayırmamıştır.

4.16.2. Yeni Ülke gazetesi

Hatip Kapçak öldürülmesi, 23-28 Kasım 1993 tarihli Yeni Ülke gazetesinde, "İki gazeteci daha öldürüldü" başlığıyla Namık Tarancı'nın öldürülme haberiyle birlikte verilmiştir. Haberde Hatip Kapçak'ın öldürüldüğü bilgisi verilmiş, daha çok Namık Tarancı'nın öldürülmesi üzerinde durulmuştur.

Haberin devamı 11'inci sayfada sağ üst köşede verilmiştir. Haberin başlığı "İki gazeteci daha…" şeklindedir. Haberde Hatip Kapçak'la ilgili bölüm ikinci paragrafla sınırlıdır. Haberde Kapçak'la ilgili bölüm "Öte yandan Hürriyet gazetesi Mardin Mazıdağ muhabiri Hatip Kapçak da Mardin'in Mazıdağ'ı ilçesinde 18 Kasım günü 'Kimliği meçhul'(Bu ifade tırnak içine alınarak cinayetin kimler tarafından işlendiği biliniyor denilmek istenmiştir) üç kişinin silahlı saldırısı sonucu yaşamını yitirdi. Kapçak'ın yanında bulunan Siyamed Kapan ve Nizamettin Akçay yaralanırken, evlerinden dışarıya çıkmaya hazırlanan Rehen ve İsmet Adsay isimli köylülerin de öldükleri öğrenildi. Görgü tanıkları saldırganların yüzlerini puşu ile örttüklerini 14'lü ve Kalaşnikof silah kullandıklarını belirttiler. Bu arada Hürriyet gazetesinin dün konuya ilişkin olarak verdiği haberde Hatip Kapçak'tan 'eski muhabirimiz' olarak bahsedilmesi dikkat çekti" şeklindedir.

Haberde Yeni Ülke gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Şükrü Gümüş'ün Hatip Kapkaç ve Namık Tarancı cinayetini kınayan basın açıklamasına da yer verilmiştir. Gümüş, "Bir yönetimin demokratlığı ve insan haklarına saygısı muhaliflerine takındığı tavırla ölçülür, basına, yurtsever ve devrimci güçlere karşı takınılan tavır, bunlara karşı sessiz kalmak, insanlıktan uzaklaşmakla eş anlamlıdır. Gazeteci arkadaşlarımızın katledilmesini kınıyor ve tüm basını dayanışmaya çağırıyoruz" demiştir.

Haberde ayrıca son bölümde "Yeni Ülke, Welat, Özgür Gündem vb." yayınlarının Batman ve Diyarbakır'dan sonra Mardin, Bingöl ve Muş'ta da engellendiği Varto'da Cemalettin Şener'e ait kırtasiyenin bu gazeteleri dağıttığı için jandarma panzeri tarafından 13 Kasım 1992'de yerle bir edildiği iddia edilmiştir. Gazetenin iki gazeteci cinayetini birleştirerek sayfalarında küçük bir yer ayırması gazetenin gazeteci cinayetlerine ideolojik perspektifte baktığını göstermiştir. Gazetenin Kürt basını dışında bu haberde zorunlu olarak

andığı Hürriyet gazetesi ve Gerçek dergisi dışında başka basın kuruluşunun adını anmadığı da gözlemlenmiştir.

4.16.3. Cumhuriyet gazetesi

Gazete Hatip Kapçak'ın öldürülmesini Namık Tarancı'nın öldürülmesinin ardından manşetten verdiği haberde işlemiştir. Bu haber çalışmada, aşağıda Namık Tarancı'ya ayrılan bölümde işlenecektir.

4.17. Namık Tarancı (20 Kasım 1992)

Gerçek Dergisi Diyarbakır Temsilcisi Namık Tarancı, 20 Kasım 1992 gününün sabahında, evinden saat 07:45'te çıkmış, güvenlik nedeniyle toplu halde gazeteye gitmek için arkadaşlarıyla buluştukları evinin yakınlarındaki gazete bayii önünde ilerlerken Bağlar, Kahveönü durağı yakınındaki Sibel Sokak'ta, başına 4 el ateş edilerek öldürülmüştür. Görgü tanıklarının ifadesine göre katili işini şansa bırakmak istememiş, Tarancı'ya önce üç el başına ateş etmiş, Tarancı'nın yere düşmesinden sonra omuzundan tutarak bir el daha ateşlemiştir. Alt-üst kot takımlı, 25 yaşlarındaki katil daha sonra da Kaynartepe Mahallesine doğru yaya olarak kaçmıştır.

Tarancı, Gerçek Dergisi'nin 31 Ekim 1992 tarihli 31. sayısında, Musa Anter'in, Diyarbakır Terörle Mücadele Şubesinde görevli Seyhan adlı polis tarafından öldürüldüğü savını ileriye süren haberden sonra Tarancı'ya yönelik tehditlerin arttığı bilgisi edinilmiştir.

Namık Tarancı, Diyarbakırlı şair Cahit Sıtkı Tarancı'ın akrabasıydı ve O da şiir yazıyordu. Ölümünden sonra yayımlanan "sevdamıza pranga vurulmaz" adlı şiir kitabı yayınlanmıştır.

Gerçek dergisi çalışanlarından Fatih Polat'la tez çalışması kapsamında yapılan röportajda Polat, Namık Tarancı'nın öldürülmesinin derginin Kürt sorununa ilişkin yayın politikasına bağlamıştır.

Polat ayrıca, Namık Tarancı'nın Hizbullah'la ilgili dergide yayınlanan röportajdan sonra öldürüldüğüne dikkat çekmiştir. Polat, "Özgür gündemi en çok kayıp veren gazete olduğu için çok iyi anlıyorum. Namık Tarancı'nın ölümü için şunu söyleyebilirim. O yıllarda

biz gerçek dergisi olarak Kürt sorunda devlet politikalarını eleştiren bir yayıncılık yapıyorduk. Sertlik düzeyi Gündeml'e aynıydı ve Türkiye'de ilk kez Hizbullah'la röportaj yapmıştık. Kapaktan yayınlanmıştı. Ses getirdi. Musa Anter cinayetini bile konuşmuştuk. Namık Tarancı röportajı yapan iki arkadaştan biriydi. Öldürüldü" demiştir.

4.17.1. Cumhuriyet gazetesi

21 Kasım 1992 tarihli gazetenin iki sütun üzerinden verilen kısa manşeti, "Yine gazeteci öldürüldü" şeklindedir. Haberin üst başlığında, Gerçek dergisinin Diyarbakır muhabiri olan Namık Tarancı'nın silahlı saldırıya uğradığı kaydedilmiştir.

Gazetenin manşeti, sıklaşan gazeteci cinayetlerine tepki niteliğindedir. Hatip Kapçak'ın öldürülmesine sayfalarında yer ayırmayan Cumhuriyet gazetesi Namık Tarancı'nın öldürülmesi haberini manşetine taşıyarak bir anlamda bu eksikliğini gidermeyi amaçlamıştır.

"KATİL KAÇTI" şeklinde bold harflerle başlayan haberin birinci sütununda Tarancı'nın nasıl öldürüldüğü anlatılmış, ayrıca görgü tanıklarının saldırgan hakkında verdiği bilgiler aktarılmıştır. Haberde ayrıca bir süredir kimliği belirsiz kişilerce tehdit edildiği bilgisi verilirken cinayetin ardından polisin bölgede başlattığı operasyon sunucunda saldırganın eşkâline uyan bazı kişilerin gözaltına alındığı kaydedilmiştir. Haberin başında "Katil Kaçtı denilirken ilk sütunun sonlarında bazı kişilerin gözlatına alındığının bilgisi verilmesi haberin içindeki çelişki olarak gözlemlenmiştir.

Haberin "TERÖR KURBANI GAZETECİ SAYISI 12" başlık girişiyle başlayan haberin ikinci sütununda ise faili meçhul cinayetlere kurban giden gazeteci sayısının 12 olduğu kaydedilmiştir. Haberde gazeteci örgütlerinin cinayete tepkileri, "Fikirler topla tüfekle öldürülemez" minvalinde aktarılırken hükümeti duyarlı olmaya çağırdıkları kaydedilmiştir. Fotoğrafsız kullanılan haberin hemen altında PKK'nin kuruluş yıldönümü nedeniyle İzmir'de yapılan izinsiz gösterinin fotoğraflı haberi dikkat çekmiştir.

Haberin devamı ise ilanların yoğun olduğu 4'üncü sayfada ücüncü haber olarak sayfanın sağ tarafında ilanların hemen yanında bulunmaktadır.

Haberin fotoğraf kullanılmayan bu sayfasındaki devamında saldırı geniş şekilde anlatılırken, Namık Tarancı'nın Diyarbakırlı ünlü şair Cahit Sıtkı Tarancı'nın yakını olduğu kaydedilmiştir.

Haberde Hürriyet Haber Ajansı eski muhabiri Hatip Kapçak'ın da 3 gün önce öldürüldüğüne değinilmiştir. Namık Tarncı'nın öldürülmesiyle birlikte Güneydoğu'da öldürülen gazeteci sayısının 12'ye yükseldiğinin belirtildiği haberde dönemin Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin Başbakan Süleyman Demirel'e gönderdiği diğer gazetelerde de yer alan ve "öldürülen gazetecilerin sayısının tutulamayacak hale geldiğinin" belirtildiği telgraftan alıntı yapılmıştır. Telgrafın diğer detayları Hürriyet gazetesinde çıkan haber incelenirken de aktarılacaktır.

Haberde Oktay Ekşi'nin telgrafı dışında Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu tarafından yapılan açıklamada DYP-SHP koalisyon hükümetinin duyarlı olmaya çağrıldığı belirtilerek, Güneydoğu'da gazetecilere karşı yok etme kampanyasına hükümetin sessiz kalmasına tepki gösterilmiştir.

Haberde bunların dışında dönemin Çukurova Gazeteciler Gazetecilerr Cemiyeti Başkanı Çetin Yiğenoğlu'nun ve dönemin HEP Parti Meclisi üyesi Cabbar Leygara'nın, katilleri cesaretlendirdiğini öne sürdükleri "Bunlar gazetci değil, militandır " demeçleri nedeniyle dönemin Başbakanı, İçişleri Bakanı, Genelkurmay Başkanı'nı eleştiren açıklamaları yer almıştır. Haberde gazetenin önemli şüphelerden biri olan kontrgerilla üzerinde durmaması dikkat çekmiştir.

Haberin ayrıca, "Bu yıl içinde öldürülen gazeteciler" başlığı altında verilen geniş kutusunda öldürülen 12 gazeteci hakkında ölüm tarihlerine göre kronolojik olarak sıralanarak kısa bilgiler verilmiştir. Bu bilgiler zaten tez çalışmasının konusunu içerdiğinden buraya tekrar yazmanın lûzumu görülmemiştir. Ancak iki önemli husus dikkat çekmiştir.

Öldürülen gazetecilerden sadece PKK tarafından öldürüldüğü iddia edilen Mecit Akgün ve Yaşar Aktay'ın kim tarafından öldürüldüğü yazılmıştır.

Bir diğer nokta da Diyarbakırda'da 5 Ağustos 1992 günü saldırıya uğrayan Özgür Gündem gazetesi Diyarbakır muhabiri Burhan Karedeniz'in halen tedavisinin devam ettiği ve belden aşağısının felç olduğu bilgisinin atlanmamasıdır.

4.17.2. Milliyet gazetesi

Namık Tarancı'nın öldürülmesi, 21 Kasım 1992 tarihli Milliyet gazetesinin baş sayfasının sol tarafında, "Gazeteci öldürüldü" başlığını taşıyan ve tek cümleden oluşan spotta "Gerçek dergisi Diyarbakır Temsilcisi Namık Taranancı, evinden işine giderken vurularak öldürüldü" şeklinde verilmiştir. Haber 11'inci sayfadada küçük görülmüştür. Sayfanın solundaki birinci kısa haberdir. Haberin başlığı, "Bir gazeteci daha öldürüldü" şeklinde dışarıdan bakan soğuk ve düz bir başlıktır. Haberin üst başlığı ise, "Terör"dür.

Haberde, Namık Tarancı'nın Haberde ve Yorumda Gerçek Dergisi'nin Diyarbakır Temsilcisi olduğu belirtilerek, evinden işyerine giderken kimliği meçhul bir kişinin silahlı saldırısına uğradığı kaydedilmiştir. Haberde, Namık Tarancı'nın Cahit Sıktı Tarancı'nın yakın akrabası olduğuna dikkat çekilmiştir. Haberde, Namık Tarancı'nın daha önce de ölümle tehdit edildiği ifade edilerek saldırıyla ilgili çok sayıda kişinin gözaltına alındığı bilgisine yer verilmiştir.

Haberde Namık Tarancı'nın çalıştığı derginin haftalık olduğu belirtilerek, son iki sayısında dergisinin Hizbullah örgütünün temsilcileriyle yapılan röportajlara yer verdiği bilgisi verilmiş, Musa Anter ile Turan Dursun'un da bu örgüt tarafından öldürüldüğünün öne sürüldüğü söylenmiştir. Ancak Musa Anter'in Hizbullah tarafından değil JİTEM tarafından öldürüldüğü tanık ifadesine de dayandırılarak söylendiğinden, Milliyet gazetesi burada maniple bir bilgi vermiştir. Ayrıca röportajlarla ilgili bilgi verilmediğinden ve Gerçek Dergisi tanıtılmadığından Hizbullah temsilcileri ibaresi sıradan okuyucunun anlam karmaşası yaşamasına müsaittir. Bu haberin altındaki kısa haber de gazeteci cinayetleriyle ilgilidir. Sayfanın ikinci kısa haberinin başlığı ise "Öldürülen gazeteciler"dir. Üst başlığı ise "12 oldu"dur. Haberde "Güneydoğu Anadolu'da Gazeteci Namık Tarancı'nın dün uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirmesiyle bölgede 1992 yılında öldürülen gazeteci sayısı 12'ye yükseldi" denilmektedir. Haberde görüldüğü gibi Milliyet gazetesi yazıişleri meslektaşlarının

faili meçhul cinayete gitmesinin gazetelerde görmeye alışık olunan sıradan bir cinayet gibi görmeyi tercih etmesi ve olayı basın özgürlüğü bağlamında içselleştirmemesi dikkat çekicidir.

Haberde ayrıca Namık Tarancı'nın öldürüldüğü 20 Kasım'a kadar 1992 yılında öldürülen 10 gazetecinin isimleri verilmiştir. Sayfanın manşetinde, "İç harekat planı hazır" başlığını taşıyan ve PKK'ye karşı yapılması planlanan operasyonu anlatan haber bulunmaktadır. Sayfanın diğer haberleri de PKK ve HEP'le ilgidir.

4.17.3. Hürriyet gazetesi

21 Kasım 1992 tarihli gazetede baş sayfada, sayfanın altında çerceve içine alınarak mavi zemin verilen kısa bir spotta Namık Tarancı'nın öldürüldüğü bilgisi verilmiştir. Haberin devamı 29'uncu sayfada verilmiştir. Haberin başlığı "Diyarbakır'da bir gazeteci daha öldürüldü" şeklindedir. Haberde, haftalık olarak çıkan Haberde Yorumda Gerçek dergisi Diyarbakır Büro temsilcisi olduğu belirtilen Namık Tarancı'nın fotoğrafı kullanılmış ve öldürülen gazetecilerin sayısının 12'ye yükseldiği belirtilmiştir. Haberde kimliği belirsiz 16-17 yaşlarında bir kişi ttarafından Tarancı'nın öldürüldüğü kaydedilirken, cinayeti işleyen konusunda, "Tarancı'nın yakınları ve arkadaşları, cinayetin 'Hizbullah' örgütü tarafından işlendiğini, devletin bu örgütü desteklediğini öne sürdü" şeklindeki şüphe haberde tırna içie alınmadan verilen "Hizbullahçılar vurdu" biçimindeki ara başlığın altında kısaca aktarılmıştır. Haberin son bölümünü oluşturan "Tepkiler" ara başlığının altında ise dönemin Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin, dönemin Başbakanı Süleynan Demirel'e, "Türkiye'yi gazeteciler için kurulmuş bir mezbaha olmaktan çıkarmanızı istiyoruz" şeklindeki mesajı ve dönemin HEP Parti Meclisi üyesi Cabbar Leygara'nın Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın 'Bunlar gazeteci değil, militandır" sözlerinin katilleri yüreklendirdiğine dikkat çeken tepkisi bulunmaktadır. Dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in gazeteciler hakkında, "Bunlar gazeteci değil, militandır" şeklindeki sözlerinin bir benzeri 2012 yılında Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından Türkiye'nin 100'ün üstünde gazeteciyle en çok tutuklu gazeteci tutuklayan devletlerden biri haline geldiği dönemde trajik şekilde tekrarlanmıştır. HHA Diyarbakır imzasıyla verilen haberin kutusunda son 10 ayda öldürülen 12 gazetecinin ismi ve çalıştığı gazeteler kısaca verilmiştir. Listede, Namık Tarancı'dan iki gün önce öldürlen HHA eski muhabiri Hatip Kapçak'ın sadece listede bir isim olarak verildiği ve Hürriyet gazetesinin

cinayeti aydınlanmayan eski çalışanına kısa da olsa haber içinde farklı bir yer ayırma gereği duymadığı böylece gazetenin çalışanına kaşı duyarsız yaklaştığı gözlemlenmiştir.

4.17.4. Yeni Ülke gazetesi

Namık Tarancı'nın öldürülmesi, 23-28 Kasım 1992 tarihli Yeni Ülke gazetesinde, "İki gazeteci daha öldürüldü" başlığıyla Hatip Kapçak'ın öldürülme haberiyle birlikte verilmiştir.

Namık Tarancı'nın portre fotoğrafı kullanıldığı haberde Namık Tarancı'nın 20 Kasım 1992 tarihinde nasıl öldürüldüğü aktarılmıştır. Haberde ayrıca 18 Kasım 1992 günü Gerçek Dergisi'nin Diyarbakır bürosuna gelen 35 yaşlarındaki bir kişinin "Hizbullah'la Görüştük" röportajıyla ilgili dergi çalışanlarıyla görüştüğü aktarılmıştır. Haberin devamı 11'inci sayfada sağ üst köşede verilmiştir. Haberin başlığı "İki gazeteci daha…" şeklindedir. Haberde dergi çalışanlarıyla görüşen kişinin çalışanları tehdit ettiği aktarılmıştır.

Haberde, Gerçek Dergisi Genel Yayın Yönetmeni İsmail Kayhan'ın yaptığı basın açıklaması, "Bu kurşun da öncekiler gibi gerçeğin yok edilmesi, devrimci-demokrat basının susturulması amacını taşımaktadır. Ancak hiçbir kurşun, hiçbir baskı gerçek basının sesini susturamayacaktır. Arkadaşımızı Namık Tarancı'ya ve basına yönelik bu saldırıyı nefretle protesto ediyoruz" şeklinde verilmiştir.

Haberde Yeni Ülke gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Şükrü Gümüş'ün Hatip Kapkaç ve Namık Tarancı cinayetini kınayan basın açıklamasına da yer verilmiştir. Bu açıklama ve haberde gözlemlenen diğer unsurlar Hatip Kapçak bölümünde aktarılmıştır.

4.18. Uğur Mumcu (24 Ocak 1993)

Cumhuriyet gazetesi yazarı Uğur Mumcu 24 Ocak 1993'te Ankara'da Karlı Sokak'taki evinin önünde, arabasına konan bombanın patlaması sonucu suikasta kurban giderek yaşamını yitirmiştir. Derin devlet üzerine yazılar yazan Uğur Mumcu'nun araştırma yaptığı konular nedeniyle öldürüldüğü iddia edilmektedir.

Uğur Mumcu'nun öldürüldüğü 24 Ocak 1993'ten sonra başlatılan soruşturmalar, yapılan yargılanmalar tatmin edici netice vermemiştir. Uğur Mumcu cinayeti bütün bağlantılarıyla bugün hâlâ aydınlatılamamıştır.

4.18.1 Cumhuriyet gazetesi

25 Ocak 1993 tarihinde gazete, (Yazarın isminin yazdığı bölümünün altı çizili olarak) "Uğur Mumcu'ya bombalı suikast" üst başlığı ile birlikte kalın harflerle "Susturamazlar" başlığını taşıyan manşet haberiyle çıkmıştır.. Mumcu'nun fotoğrafı ve suikastın ardından karanfillerle süslü, üzerinde Cumhuriyet gazetesi ile Uğur Mumcu'nun fotoğrafının bulunduğu olayın meydana geldiği yerde Mumcu için açılan imza defteri masasının fotoğrafı sayfada geniş şekilde yer almıştır. Sayfada ayrıca suikastın nasıl gerçekleştirildiğini okuyucuya aktarma amacı taşıyan, ama olayın dehşetini de silikleştiren animasyon fotoğrafta yer bulmuştur. Haberin başlığının altında, fotoğrafların ise üstünde yer alan haberin spotu ise, "Her yazısında teröre karşı çıkan, terörün perde arkasındakileri gün yüzüne çıkarma savaşı veren, terörün tırmanacağına dikkat çeken, İslami terör örgütlerinin giderek tehlikeli bir konuma geçtiğini söyleyen ve bu gelişmenin yalnızca derbecilerle, emperyalizmin çıkarlarına yarayacağını sürekli yazan Uğur Mumcu, demokrasi düşmanlarının hedefi oldu" şeklide gazetenin bilindik düz haber veren üslûbunun dışında ama bunla birlikte gazetenin Atatürkçü yayın politikasıyla tamamen uyumlu biçimdedir. Haberin devamında ise yapılacak cenaze töreninin saatiyle ilgili bilgi verilmiştir.

Sayfanın ikinci manşeti de "Katiller bulunsun hesap sorulsun" başlığını taşımaktadır. Cimayete siyasilerden ve yurt dışı basından verilen tepkiler yer almıştı.

Sayfanın en solunda tek sütun üzerinden "Mumcu için" başlığını taşıyan ve "Cumhuriyet" imzasını taşıyan yazıda cinayet konusunda gazeteyi İslami Kurtuluş Örgütü'nün aradığı ancak hiçbir önyargıya kapılmadan etkin bir soruşturma yapılması gerektiği ifade edilmiş, Mumcu'nun demokrat kişiliğinden bahsedilmiş, Cumhuriyet'in geleceğe yürüyüşünün devam edeceği belirtilmiştir.

Sayfanın sağında manşet haberin yanında ise gazetenin imtiyaz sahibi Berin Nadi'nin imzasını taşıyan, "Cumhuriyet yoluna devam edecek" başlıklı Uğur Mumcu'nun Atatürkçü olmak dışında bir günahı olmadığını savunan yazısı bulunmaktadır.

Mumcu'nun "Gözlem" adlı köşesinin boş şekilde yayınlandığı ancak yanına Mumcu'nun Cumhuriyet'teki ilk yazısının konulduğu sayfada ayrıca, "Tehditler onu yıldırmadı" başlığını taşıyan haber ve köşe yazarlarının Mumcu'yla ilgili yazıları bulunmaktadır.

Mumcu'yla ilgili haber ve yazılar, gazetenin 2, 14, 17'nci sayfalarında da geniş yer bulmuştur. Ayrıca gazetenin büyük bölümünü Mumcu için verilen ölüm ilanlarının işgal ettiği dikkat çekmiştir.

27 Ocak tarihli Cumhuriyet gazetesi, "Demokrasi yemini" başlıgıyla Mumcu'nun cenazesini işleyen haberi manşetine taşımış şekilde çıkmıştır. "İstanbul'da görkemli tören" üst başlığını taşıyan "Mumcu'nun ışığı'nda" başlıklı ve "Yüzbinler Mumcu için yürüdü" üst başlığını taşıyan, "Katiller bulunsun" başlıklı alt haberlere sahiptir. Cinayete tepkilerin ve Cumhuriyetçi fikirlerin toplumun genelinin nezninde etkisinin devam ettiği iddasının yer aldığı bu haberlerlerde ayrıca, aşırı bir tepkiye örnek olarak, Ali Ünal adlı bir kişinin bombanın patladığı yerde açlık grevine başladığı bilgisi verilmiştir.

Sayfanın sağında "Yerdeki kan" başlıklı, "Cumhuriyet" imzalı cinayetin aydınlatılmazsa aşağıdan yukarı kamuoyunun duyarlılğını ifade edeceğini savunan yazı bulunmaktadır.

İkinci haber manşetten daha büyük puntoya sahiptir ve "Hizbullahçılara gözaltı" başlığını taşımaktadır. Haberde gözaltına alınan 16 kişinin İran'da eğitim gördüğü iddia edilmiştir.

Ayrıca sayfada "Bomba nasıl patladı?" başlığını taşıyan, haberde bombaya ilişkin güvenlik kuvvetlerinin aktardığı bilgiler sunulmuştur.

Sayfada Mumcu'nun "Gözlem" adlı köşesinin içine, "Uğur Mumcu Yarından itibaren güncelliğini yitirmeyen yazılarıyla yeniden aramızda" yazılmıştır.

Sayfada yer alan yazılar ver harelrer 3 ve 19'ncu sayfada geniş yer bulmuştur.

28 Ocak 1993 tarihli Cumhuriyet gazetesinde, cenazeye katılan geniş kitlenin helikopterle çekilmiş fotoğrafı geniş şekilde sayfada yer bulmuş, böylelikle okuycuda Uğur

Mumcu'nun Cumhuriyetçi fikirlerinin toplum tarafından ne kadar kabul gördüğü algısının yaratılması amaçlanmıştır. Haber bu fikirle uyumlu, "Uğur Mumcu'yu yüreğimize gömdük" üst başlığı ve kalın harflerle, "Yaşatacağız" başlığını taşımaktadır. Sayfada ikinci haberin başlığı "Yüzbinler yürüdü" üçüncü haber, "Üç cinayet birden aydınlanıyor" başlığını taşımaktadır.

Bu haberde Çetin Emeç ve Turan Dursun cinayetlerinin de Hizbullah operasyonuyla çözüleceği bilgisi verilmiş, İran İçişleri Bakanı Abdullah Nouri'nin resmi makamların tavrı üzerine ülkesine gezisini yarıda bırakarak geri döndüğü kaydedilmiştir.

Sayfanın sağ alt köşesinde Mumcu'nun "Sesleniş" isimli 25 Ağustos 1975'te yazdığı yazı yer almıştır.

Sonuç olarak, Cumhuriyet gazetesi, diğer Onat Kutlar, Ahmet Taner Kışlalı'ya olduğu gibi Uğur Mumcu'ya yapılan suikastı da Türkiye'nin, "Cumhuriyetçi" yapısına yapılmış bir saldırı olarak görmüş ve suikasttan, başta genel olarak İslamcı yapılanmaları sorumlu tutmuştur. Gazete ayrıca suikasttan Türkiye'de İslamcı yapılanmalara dolaylı Türkiye'yi karıştırmak için destek verdiğini öne sürdüğü İran İslam Cumhuriyeti'ni de sorumlu tutmuştur. Tabii gazetenin somut bilgilere dayanmayan bu habercilik anlayışı gazetecilik etiğiyle bağdaşır nitelik taşımamaktadır. Fakat sadece Cumhuriyet gazetesi değil hemen tüm gazeteler büyük oranda suikastlar sonrası somut verilere ulaşılamadığından ya da bunlar kamuoyuna açıklanmadığından sıklıkla suikastlar sonrası kaynak göstermeden, asla teyid edilemeyecek spekülatif iddiaları okuyucu kitlelerinin ilgisini üzerinde tutmak ya da çekmek için haberlerinde kullanmaktadır. Kullanılmasında, ekonomik nedenlere dayanan tiraj kaygısının da büyük etkisinin olduğu bu tür haberlerin maalesef olaydan aylar, yıllar sonra gerçeklerden ne kadar uzak olduğu ortaya çıkmakta ve gazetelerin parayla ölçülemeyecek oranda itibarının sarsılmasına neden olmaktadır.

4.18.2. Milliyet gazetesi

25 Ocak 1993 tarihinde Milliyet gazetesi "Bu bomba hepimize" manşetiyle çıkmıştır. Haberin spotu, "Halkı, demokrasiyi, basın özgürlüğünü hedef alan katiller, Uğur Mumcu'yu öldürdüler" şeklinde cinayete duyulan tepkiyi ifade eden bir nitelik taşımaktadır.

Haberde, olay anlatılmış ardından saldırıyı, "İslami Kurtuluş, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi, İslami Cihad ve PKK örgütlerinin üstlendiği belirtilmiştir. Haberde bir genelleme yapılarak cinayetin duyulması üzerine, Türk basını ve kamuoyunun mateme gömüldüğü iddia edilmiştir.

Haberde DGM Başsavcısı Nusret Demiral'in suikast için "PKK ihtimali uzak"dediği kaydedilmiş, ama yine de haberin sonuna Mumcu'nun son olarak PKK ve Apo ile ilgili bir çalışma hazırladığı belirtilerek medyanın her zaman olaylardaki ilk şüphelisi olan PKK konusunda olayla ilgili okuyucunun kafasında şüphe yer alması amaçlanmıştır. Haberin Gazete bir taraftan Mumcu suikastının tüm Tükiye basınına hatta Türkiye halkına yapıldığı vurgusuyla suikastı haberleştirirken diğer taraftan dedektif gibi olayla ilgili soru işaretlerinin üzerine gitmiştir. Haberin, "Cevap bekleyen sorular" başlığını taşıyan kutusunda da şüpheler tek tek numaralandırılarak şöyle verilmiştir: "1-Mumcu'nun otomobiline 'ısıya duyarlı' bombayı kimin, niçin, ne zaman koyduğu? 2-Uğur Mumcu suikastının, bu bomba tipinin daha önce de kullanıldığı belirtilen bir İsrail ve bir ABD'linin öldürülmesi olaylarıyla bağlantısı var mı? 3- Perşembe akşamından bu yana kullanılmayan arabadan 20 metre ileride polis kulübesi bulunuyor. Polis, dikkat çekecek kimseyi görmedi mi? 4- Olayla ilgili arandığı belirtilen Kartal marka beyaz bir otomobil nereden çıktı?"

Haberin ikinci başlığında Mumcu bir kahraman olarak yansıtılmıştır. Başlık "Ailesini kurtardı" şeklindedir. Haberin içeriğinde arabayı ısıtmak için ailesinden önce evinden çıkan Mumcu'nun ailesini kurtardığı ifade edilmiştir. Bu habere de Mumcu'nun eşinin çocuğuna sarılmış olarak gözüktüğü dramatik bir fotoğra seçilmiştir.

Sayfada kullanılan Uğur Mumcu fotoğrafının altına da, "Terörün son kurbanı… 'Bildikleriyle' mi hedef oldu" şeklinde şüpheci ancak muğlak bir fotoğraf altı kullanılmıştır.

Haberin diğer fotoğrafında ise patlamayla birlikte aracın yanındaki 4 metrelik duvarı aşarak boş araziye fırlayan Uğur Mumcu'nun üzeri örtülmüş cesedine bakan bir kişi gözükmektedir.

Sayfada ayrıca Umur Talu'nun "Karanlığa karşı" başlığını taşıyan ve saldırının içimizden birine çok sesliği yok etmek için yapıldığını vurgulayan gazetenin 2'nci sayfasındaki yazısının spotu ile Yavuz Donat'ın, "Acı manzara"başlığını taşıyan ve yarım yüzyıllık meslektaşının ölümüne duyduğu üzüntünün ifade edildiği gazetenin 2'nci sayfasındaki yazısının spotu bulunmaktadır. Ayrıca Hasan Pulur, Necati Doğru, Derya Sazak, Ali Sirmen de köşelerinde Uğur Mumcu suikastını işlemiştir.

Gazetenin 11'inci sayfasının tamamı Uğur Mumcu suikastını işleyen manşet haberinin devamına ayrılmış özellikle Mumcu'nun son çalışmasına dikkat çekilerek suikastı PKK'nin işleyebileceği vurgusu ön plana çıkarılmıştır.

Gazete 26 Ocak 1993 tarihli manşetinde de Uğur Mumcu suikastını PKK'nin işlediği iddiasını devam ettirmiştir. Gazetenin manşeti, "Mumcu'nun 'kritik işi' başlığını taşımaktadır ve spotu "DYP'li Baki Tuğ: 'Uğur Mumcu bana Apo'nun Mit'le ilişkisini ortaya çıkardığını söyledi. 3 gün sonra tekrar görüşecektik, Vakit yetmedi" biçiminde olup haberde Abdullah Öcalan ile MİT ilişkisi olduğnu Mumcu'nun ortaya çıkarmak üzere olduğunu ve bilgilerin yer aldığı disketlerin polis tarafından incelendiği iddia edilmektedir. Haberde 4 kişinin gözaltına alındığı, patlayıcının Çek yapımı olduğu ve Güldal Mumcu'nun eşine yapılan ölüm tehditlerinin arttığıyla ilgili söylediği unsurlar da haberin kutularında yer almıştır.

27 Ocak 1993 tarihli gazetenin "Ordudan tavır" başlığını taşıyan manşetinde Genelkurmay Başkanı Doğan Güneş'in Anayasa Mahmesi'ni sürpriz şekilde ziyaret ederek Atatürkçülüğünü vurguladığı aktarılmıştır. Gazetenin ikinci manşeti ise "İlk tetikçi ele geçti" şeklinde ilgi çekici bir başlığa sahiptir. İlk bakışta Uğur Mumcu suikastıyla ilgili zannedilen bu haber Turan Dursun'un İran bağlantılı olduğu iddia edilen katil zanlısının yakalandığını, Uğur Mumcu suikastını ise polisin araştırdığını iddia eden bir haberdir. Haberin 11'inci sayfanın manşetinden verilen devamında ise polisin, Çetin Emeç, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok ve Turan Dursun'un öldürülmesi konusunda önemli ipuçları bulduğu, cinayetlerin

aydınlanmak üzere olduğu, gibi bilgiler içermektedir. 2012 yılında yazılan bu tez sırasında halen bu suikastlar aydınlanmayı beklemektedir.

28 Ocak 1993 tarihinde Milliyet gazetesinin baş sayfasının üst yarısı tamamen cenaze fotoğrafından oluşmaktadır. Fotoğrafın üstünde, "Bu bir cenaze töreni değil" fotoğrafın altında daha büyük harlarlerle "SİLKİNİŞ" yazmaktadır.

Sayfanın alt yarasında da helikopterden çekilmiş cenazeye katılan binlerce insanı gösteren fotoğraf bulunmaktadır. Haberin spotu, "Teröre karşı, karanlığa karşı, demokrasi için, aydınlık için… Tek yürek, tek ses…" şeklinde üniter devlet vurgusu üzerinden milliyetçi duygularına seslenilmek istenmektedir.

Gazetede cenaze haberi dışında 'Önemli ipucu var' şeklinde başlık taşıyan haberinde gazetenin yukarda işlenen Turan Dursun cinayetiyle ilgili haberinin hükümet yetkilileri ağzından tekrarı yeni bir gelişmeymiş gibi yer almıştır. Baş sayfada geniş şekilde yer alan gazetinin 12'nci sayfasında bulunan haberde, Körfez gezisini sürdüren dönemin Başbakanı Süleyman Demirel'in Riyad'da 'Mumcu cinayeti' konusunda önemli ipuçları bulunduğunu, ama bunların kaybolmamamaması için açıklayamadığı aktarılmıştır. Haberde dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güneş'in Anayasa Mahkemesi'ni ziyaretini soğuk kanlı yorumlaması aktarılırken, Uğur Mumcu cinayeti konusuyla yakından ilgilendiği ve provokasyonlara karşı temkinli olunması uyarıları yaptığı gibi unsurlarda yer almıştır. Haberde Demirel, Uğur Mumcu suikastının kısa zamanda aydınlatılacağını iddia etmiştir, ancak bu iddia geçeksiz kalmıştır ilerleyen dönemde… Haberde dönemin Başbakan'ı Süleyman Demirel tarafından suikast konusunda MİT-PKK ilişkisi de inkâr edilmiştir.

Sonuçta gazete suikasta soğukkanlı yaklaşırken, devlet kaynaklarından servis edilen bilgilere odaklı bir habercilik anlayışı sergilemiştir .

4.18.3. Yeni Ülke gazetesi

Gazetenin, 31 Ocak-6 Şubat 1993 tarihli sayısında Uğur Mumcu suikastı haberi baş sayfada üçüncü haber olarak yer bulmuştur. Mumcu'nun derin devlet tarafından öldürüldüğü iddia edilen habere "Mumcu tanrılarına kurban edildi" başlığı uygun görülmüştür. Haberin spotunda, "Çetin Emeç, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy ve son olarak Uğur Mumcu gibi

Kemalist isimlerin kurban olarak seçilmesi, koşulları olmayan darbe zeminin olgunlaşmasından çok Kürt muhalefetine karşı geniş tabanlı bir mutabakatı pekiştirmeyi amaçlıyor" denilerek Kemalist aydınların devlet tarafından, milliyetçi belli politikalar çerçevesinde kurban seçilerek öldürüldüğü iddia edilmiştir. Haberin birinci sayfada yer alan bölümünde, Uğur Mumcu'nun MİT'e yakınlığı ile tanındığı iddia edilmiş, suikastın kamuoyuna devletin denetimindeki kitle iletişim araçları vasıtasıyla sunulmasının suikast konusunda belirsizliği arttırdığı vurgulanmıştır. Haberde ayrıca suikastı gerçekleştirdiği iddia edilen birçok taraf olduğu, Cumhuriyet gazetesini arayan bir kişinin suikastı, "İslami Kurtuluş Örgütü" adına üstlendiği, ancak söz konusu örgüt hakkında bugüne kadar somut bir bulguya dahi rastlanmamasının bu iddiayı büyük oranda geçersiz kıldığı iddia edilmiştir. Yeni Ülke gazeteci Uğur Mumcu konusundaki olumsuz bakış açısına suikastı işleyen haberlerde sürdürmüş, Uğur Mumcu'nun derin devletle ilişkili bir gazeteci olması üzerinden suikasta ilişkin bilgileri haberleştirerek, objektif bir habercilik yaklaşımı göstermemiştir.

Haberin on birinci sayfada geniş şekilde görülen devamı ise suikastı Kürt milliyetçileri, tırnak içinde "Özgür Gündem gazetesi taraftarları" ya da PKK'nin gerçekleştirdiği iddialarına cevap verme özelliği taşımaktadır. Haberde iddialar mizansen olarak adlandırılmış ve dayanaktan yoksun olduğu öne sürülmüştür.

Haberde, Milliyet, Sabah, Günaydın, Hürriyet gazetelerinde manşetten verilen ve Uğur Mumcu'nun PKK hakkında yazdığı kitaptan dolayı öne süren haberlere, öncelikle şu şekilde bir anekdotla karışlık verilmiştir: "Oysa Yalçın Küçük, Uğur Mumcu'nun kendisine, 'Apo benim için ne düşünüyor' diye sorduğunu, kendisinin de Apo'nun Mumcu'yu devletin sözlülerinden ayırmadığını 'kızgınlık' duymadığını yalnızca 'eleştirdiğini' aktarıyordu."

Haberde Uğur Mumcu'nun kitabında yer aldığı belirtilen iddialara yanıt verilmiş ve kitabın dayanaktan yoksun iddialar taşıdığı belirtilmiştir. Kitabın parlak bir pazar fırsatı bulduğu iddia edilerek bu açıdan bakıldığında cinayet bir kitap nedeniyle işlenmişse yayınlatmak istetmeyenlerden çok kitabı kamuoyunun gündemine oturtmak isteyenlerce gerçekleştirilebileceğinin daha mantıklı görüldüğü öne sürülmüştür. Haberde PKK'nin cephe örgütlenmesi ERNK'in Avrupa temsilciliğinin de açıklaması verilerek Mumcu suikastını PKK'nin gerçekleştirdiği iddiaları yalanlanmıştır.

Haberde gazetelerin dışında köşe yazarlarının da farklı iddialarına cevap verilmiştir.

Haberde başta Cumhuriyet gazetesi yazarı Cüneyt Arcayürek'in, "Özgür Gündem Gazetesi taraftarları" türünde ifadelerle yayınına ara verilen Özgür Gündem gazetesinin okuyucularını "taraftar" gibi bir nitelemeyle suçlaması eleştirilmiştir. Haberde Cüneyt Arcayürek'in iddialarına gerekçe olarak Özgür Gündem gazetesinin yazarlarının Uğur Mumcu'yla girdiği polemikleri gösterdiği hatırlatılarak, buna karşı Uğur Mumcu'nun Babıali'nin Emin Çölaşan gibi istisna bir yazar dışında bütün kalemleriyle polemikten öte küfürleşmeye varan kavgalarıyla tanındığı iddia edilmiştir. Haberde bu durumda Arcayürek'in iddiasına göre Mumcu'nun katil zanlısının Babıali'de binlere varması gerektiği şeklinde bir mübalağa bulunulmuştur.

Haberde ayrıca suikast soruşturması sırasında olmayan silahların bulunamaması gibi karmaşıklıklar ve bunların basında yer alması üzerine Güngör Mengi'nin gazetecileri polisin sözünü dilmemekle suçlayan yazısı gibi ilginçlikler dışında Mumcu suikastını PKK, şeriatçılar ve yasa dışı sol örgütlerin ortaklaşa gerçekleştirdiğine ilişkin "komik" iddialar yer almıştır.

Haberde suikastı kontrgerillanın gerçekleştirdiği iddia edilerek, bu iddiaya yedi madde şeklinde kanıt gösterilmek istenmiştir. Birinci kanıt Hasan Cemal ve Güneri Civaoğlu'nun Şam Havalanı'nda yaptıkları bir sohbet esnasında belirttiklerine göre Mumcu'nun son 3 aydır suikast korkusundan tamamen evine kapanmış durumda olduğu, uzun yıllardan beri ölüm tehditleri alan Mumcu'nun son tehdidi oldukça önemsemesi tehdidin engellenemeyen önemli bir kaynaktan geldiğini gösterdiği şeklindedir.

Diğer iddialar ise, suikastı gerçekleştirenlerin bombayı tercih etmelerinin nedeni konusunda, Mumcu'nun 'çelik yelek giymesi, silah taşıdığının iyi bilinmesi' gibi unsurlar taşımaktadır. Haberde, Mumcu'nun korumasının bir süre önce geri çekildiği, suikastan birkaç gün önce Mumcu'nun evinin bulunduğu sokağın lambalarının anlaşılamayan nedenle sönmesi gibi bilgiler bulunmaktadır. Polis noktasına 10 metre mesafede olan Mumcu'nun arabasına rahatlıkla bomba yerleştirilmesi eleştirilmektedir. Ayrıca suikasttan sonra delillerin ortadan kaldırıldığı iddiasına yer verilerek, cinayette derin devlet parmağı olabileceği iddiası üstü kapalı verilmektedir. Uzun haberde bunların dışında Mumcu'nun MİT ile ilişkide bulunduğu

ve MİT'in basına sızdırmak istediği bilgileri köşesinde kullandığı iddia edilmiş, Mumcu'nun Kürtler, İslamcılar, İran ve sola düşmanlık yaparak oldukça geniş bir cephenin tepkisini çektiği belirtilerek kurban seçilmesiyle bu çevrelerin şüphe altında bırakıldığı kaydedilmiştir.

Haberin son bölümünde ise haberin başlığını açıklayan şu bölüm yer almıştır, "T.C'nin kuruluşundan itibaren kendini ordu ve bürokrasi içersinde örgütleyenler ve hakim kılanlar Kemalizm, Kürt sorununun dayatmasıyla birlikte Uğur Mumcu'nun da içerisinde bulunduğu egemen anlayışı temsil eden ve kamuoyunca da 'şahinler' olarak tanımlanan kesim olarak ortaya çıkardılar. Mumcu, 'şahinler'in basın içerisindeki önemli bir temsilcisiydi. Öldürülmesi Turgut Özal, 2'nci Cumhuriyetçiler, Neo Osmanlılar, PKK, radikal sol, İslamcılar ve İran'a karşı bir zemin hazırlayarak, 'şahinler'in şovuna dönüştürüldü. Bu durum devlet içerisindeki hakim kliği temsil eden Kemalist kliğin başarısı olarak değerlendiriliyor. Sonuç suikastın nedenlerini ve niçinlerini yeterince aydınlatmaktadır…." Subjektif değerlendirmeleriyle haberden çok köşe yazısı üslubu taşıyan bölümdeki spesik iddiaların kaynağı belirtilmemiştir.

Haberin sonunda ayrıca ek olarak Kürt hareketinin yükselişinden bunun dışında RP'nin güçlenmesinden rahatsız olan kesimleri rejimin din faktörünü de kullanarak abayrağı altında toplamak istediği iddia edilerek haberi iyicene köşe yazısına çevrilerek bir stratejik analiz yapılmıştır. Ama bunun dışında yine haberin sonunda önemli bir eleştiri vardır. Bol tirajlı basınının Kemalist aydınlara yapılan saldırıları hatırlatılırken bu dönemde Türkiye'nin doğusunda öldürülen 10 gazeteciden bahsedilmemesi eleştirilerek görülmeyen gösterilmeye çalışılmıştır.

7-13 Şubat 1993 tarihli Yeni Ülke gazetesinde baş sayfadan üçüncü haber olarak, Mumcu cinayetine geniş yer ayrılmıştır. Mumcu'nun PKK tarafından öldürüldüğü iddia edilen haberlere cevap verme özelliği taşıyan haberin başlığı, "Mumcu'nun 'yazamadıkları' yazılmıştır" biçimindedir. Haberde, Mumcu'nun devlet imkânları kendisine sunularak PKK üzerine araştırma yaptığı iddia edilmiştir. Haberin baş sayfadaki bölümünde ve 11'inci sayfada yer alan devamında Mumcu'nun öldürülmeden önce üzerinde çalıştığı ve yazamadığı PKK üzerine haber ve yazılarının yıllar önce kendisi tarafından Kürt basından yazıldığı örnekler verilerek aktarılmıştır. Haberde Abdullah Öcalan'ın gözaltına alındıktan sonra 3 ayda serbest bırakılması, Öcalan'ın bir dönem evli olduğu Kesire Yıldırım'ın babası hakkındaki

uyarıları gibi unsurlar yer almıştır. Suikastı gerçekleştirdiği iddia edilen PKK'nin savunulduğu gözlemlenen haberde Mumcu suikastından derin devlet sorumlu tutularak şunlar denilmiştir: "Uğur Mumcu öldürüldükten sonra basın biraz da hayal gücünü kullanarak bilgileri bir hayli çarpıtarak dumanlı bir hava yaratmaya çabasına girişti. Ancak Mumcu suikastının devlet denetiminde bir grup tarafından işlendiği daha da açıklık kazanıyor."

Yeni Ülke gazetesi, Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan yazılarından dolayı tepkili olduğu Uğur Mumcu'yu somut verilere dayanmayan ve doğruluğu şüphe konusu bilgiler üzerinden derin devletle ilişkili bir gazeteci olarak yansıtmış ve suikast sonrası objektif bir habercilik izleme kaygısı taşımamıştır.

4.19. Kemal Kılıç (18 Şubat 1993)

1990 yılında Yeni Ülke gazetesi Urfa bürosunda gazeteciliğe başlayan 6 Haziran 1992 yılından itibaren de Özgür Gündem gazetesinin Urfa temsilcisi olarak gazeteciliğe devam eden Kemal Kılıç, 18 Şubat 1993 günü Külünç köyünde 3 kişi tarafından öldürülmüştür. Cinayetin işlendiği alanın yakınlarda inşaatta gece bekçisi olan Ahmet Fidan'ın anlatımlarına göre, Kemal Kılıç saat 18.20 civarında otobüsten inerek köye doğru yürüdüğü sırada, park halindeki otomobilden üç kişi inerek, Kemal Kılıç ile boğuşmaya başlamıştır. Tetikçiler önce Kemal Kılıç'ı kaçırmak istedilerse de, Kemal Kılıç'ın direnmesi sonucu bu amaçlarına ulaşamamışlardır. Bunun üzerine Kemal Kılıç'a iki el kurşun sıkmışlardır. Daha sonra da, katiler geldikleri otomobille kaçmıştır.

Kemal Kılıç öldürülmeden bir süre önce dönemin Urfa Valisi Ziyaettin Akbulut'a can güvenliğinin sağlanmasını isteyen bir dilekçe vermiştir. Kemal Kılıç öldürülmesinde kullanılan çeska marka tabanca, 24 Aralık 1993 günü Diyarbakır'da yapılan bir Hizbullah operasyonunda ele geçirilmiştir. Ancak, Kemal Kılıç'ın katilleri ortaya çıkarılamamıştır.

4.19.1 Yeni Ülke gazetesi

21-27 Şubat 1993 tarihli Yeni Ülke gazetesinde Kemal Kılıç suikastı sürmanşetten görülmüştür. Haber bir meydan okuma şeklinde "Ölüme inat, halkın sesiyiz" başlığını taşımaktadır. Haber, Kemal Kılıç'tan bir sene önce öldürülen Yeni Ülke muhabiri Cengiz Altun'un imzasını taşımaktadır. (Sayfada ayrıca Cengiz Altun'un öldürülüşünün ardından

tam bir yıl geçtiğini hatırlatan başka bir haber bulunmaktadır. Gazetenin logosunun sağında yer alan haber Kemal Kılıç imzalıdır. Cengiz Altun öldürülmesinin ardından bir yıl geçtiğinin ve diğer öldülen Kürt gazetecilerlerin hatırlatıldığı haberin devamına 11'inci sayfada geniş yer verilmiştir. Haberde Uğur Mumcu suikastı sonrası basın özgürlüğü konusunda büyük tepki verilen basının Cengiz Altun, Musa Anter, Hüseyin Deniz, Hafız Akdemir, Yahya Orhan, Çetin Abayay, Halit Güngen ve Namık Tarancı cinayetleri konusunda dönemin İçişleri Bakanı'nın 'militan gazeteci'açıklamaları gölgesinde kalması eleştirilmiştir.) Sürmanşetten verilen haberin spotu, "Özgür Gündem Urfa temsilcisi ve gazetemiz muhabiri Kemal Kılıç 18 Şubat günü saat 18.30 sıralarında beyaz bir renoyla Külünçe köyü yol ayrımında pusu kuran dört kişi tarafından önce kaçırılmak istendi, sonra başından iki kurşunla öldürüldü. Urfa polisi Kemal Kılıç'ın cenaze törenini ve başsağlığı ziyaretlerini engelleyerek, Urfa bürosunda arama yaptı" biçimindedir. Spotta geçen "beyaz reno" ibaresi, bu marka araçlar Türkiye'nin Güneydoğusunda kontrgerillayla özdeşleştiğinden, derin devlete gönderme yapmak için kullanılmıştır. Ayrıca spotta geçen polisin tutumu, suikastı kontrgerilla tarafından düzenliği iddiasını güçlendiren bir unsur özelliği taşımaktadır. Haberde de Kemal Kılıç'ın uğradığı suikast anlatılmış, haberin baş sayfada yer alan bölümünün sonunda, Kılıç'ın başvuruda bulunmasına karşın Urfa Valiliği'nce koruma verilmediği aktarılmıştır. Haberin devamında Kemal Kılıç'ın öldürülüşü aktarılmış, dört saldırganın beyaz renoyla kaçtığı görgü tanığına dayanarak tekrar vurgulanmıştır. Haberde ayrıca cenazenin polis tarafından engellendiği bilgisi verilmiş ve Kılıç'a koruma verilmediği hatırlatılmıştır. Bunların dışında haberde cinayetten sorumlu olarak açıkça kontrgerilla gösterilmiştir. Haberde, "Gazetemiz Yazı İşleri Müdürü Bülent Aydın, cinayetin gerçekleşme biçiminin olayda devlet parmağı olduğunu gösterdiğini belirterek, 'Devlet Uğur Mumcu için kitleleri sokağa dökerken, cenazesinde demokrasi çığırtkanlığı yaparken, Kemal Kılıç'ın cenazesine bile tahammül edemeyerek yasadışı bir şekilde kaçırmıştır. Yine İçişleri Bakanı Sezgin ve Başbakan Demirel daha önce yapıldığı gibi arkadaşımızın gazeteci olmadığı iddia edilecektir. Ancak Kemal Kılıç, en az Mumcu kadar gazeteciydi. Daha önce yaptıkları gibi belki Kemal Kılıç'ın sigorta numarasının peşine düşecekler, biz sigorta numarasını da yazıyoruz. 00137-İşe giriş tarihi:10 Haziran 1992'denildi. Haberde ayrıca Özgür Gündem gazetesinin Yeni Ülke gazetesinin suikasta bakış açısıyla uyumlu açıklaması da yer bulmuştur. Gazetede baş sayfada manşet haberinin, hemen yanında tek tek çerçeve içine alınmış şekilde, Kemal Kılıç'ın son haberi başlığıyla Kemal Kılıç'ın, Urfa'da 50 sağlık ocağı olmasına karşın 3-5 hekim olmasını, kırsal alandaki

sağlık kuruluşlarının yüzde 80'inde sağlık memuru bulunmamasını işleyen 11'inci sayfada yer alan haberinin spotu bulunmaktadır. Bu haberin sağında ise mesai arkadaşları Bayram Balcı'nın "Kemal Kılıç'ı öldüremediler" başlıklı, Kemal Kılıç'ın öldürülmesinin ardından gazetenin bürosunun açılmaması için yapılan baskıyı ve Kemal Kılıç'la arkadaşlığını anlatan 11'inci sayfadaki yazısının spotu yer almıştır. Bu yazının yanında, sayfanın en sağında da Müslüm Yücel'nin "Bir tohum düştü toprağa" başlıklı Kemal Kılıç'la tanışıklıklarını anlatan yazısının spotları bulunmaktadır. Haber ve yazıların devamı ise geniş şekilde 11'inci sayfada yer bulmuştur.

28 Şubat-6 Mart 1993 tarihli Yeni Ülke gazetesinde, baş sayfada "Öcalan: 'Hizbullah', MHP'nin Kürdistanlaştırılmış biçimidir" şeklinde başlığı olan Yalçın Küçük imzalı manşet haberinin altında sağ köşede tek sütun üzerinden Kemal Kılıç suikastıyla ilgili haberler sıralanmıştır. En üstteki Haberin başlığı "Bütün ipuçları polisi gösteriyor" şeklindedir. Haberde Kemal Kılıç "olayını" (gazete suikastı nitelemek için "olay" kelimesini tercih etmiştir. Böylelikle suikasttan öte Kemal Kılıç'ın sahip olduğu politik kimliğe karşı yapılan bir saldırı anlatılmak istenmektedir) araştıran Yeni Ülke gazetesi muhabirlerinin Kılıç'ın öldürülmeden önce sürekli olarak polis tarafından izlendiğini ortaya çıkardıkları iddia edilmiştir. Haberde sürekli izlenen bir insanın polise rağmen nasıl öldürüldüğü kuşkusu üzerinde durulmuştur.

Bu haberin hemen altında, "Tepkiler, Tepkiler" başlığını taşıyan çerçeve içine alınmış kutu bir haber yer almaktadır. Haberde, Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi'nin Kemal Kılıç'ın öldürülmesiyle ilgili yayınladığı mesaj bulunmaktadır.

Bu haberin altında da portre fotoğrafla birlikte Kemal Kılıç'ın cenazesine katılmak için gittiği Urfa'da gözaltına alınan Yeni Ülke gazetesinin muhabiri Müslüm Yücel'le ilgili haber bulunmaktadır. Birinci sayfada Müslüm Yücel'in fotoğrafıyla birlikte verilen haberin 11'inci sayfadaki devamında Urfa Cumhuriyet Savcılığı'nın istemiyle tutuklandığı bilgisi verilmiştir. Haberde, Yeni Ülke Yazıişleri Müdürü Bülent Aydın, yayınlanmamış yazısı daha yayınlanmadan tutuklandığını, çünkü yazının bir nüshasının da gazeteyi izleyen polisin eline gittiğini iddia etmiştir.

Haberin altında da çerçeve içine alınmış kutu haberde Müslüm Yücel'in gözaltına alınmadan önce yayınlanan haberi nedeniyle hakkında suç duyurusunda bulunulduğu hakkında suç duyurusunda bulunulan haberin aynen 11'inci sayfada tekrar yayınlandığı duyurulmuştur. Duygusal bir dille yazılan haberde Kemal Kılınç'ın cenazesinin engellenmesi aktarılmış ve "Devlet Uğur Mumcu için özel törenler tertipledi. Uğur Mumcu için cenaze törenine izin verenler neden Kemal'e cenaze töreni yapılmasına karşı çıktılar. Uğur Mumcu için gösterilen ilgiye karşı değilim ama öldürülen bir gazeteciyse tavrın aynı olması gerektiğine dikkat çekmek istiyorum…" ayrıca "Yürümekten, çelenk koymamızdan korkan bir zihniyet eğer katillere taze kan vermiyorsa bu davranışın nedeni ne? Biz katilleri koruduğunuzu söylüyoruz. Bunu da davranışlarından, panik içinde gelen gidenlere kimlik sormanızdan, insanları videoya almanızdan anlıyoruz. Ama unutmayın Kürt halkı artık kameralar sığmıyor. Ya siz…" gibi serzenişler ile gözdağı bulunmaktadır.

4.19.2. Hürriyet gazetesi

19 Şubat 1993 tarihli gazetenin 25'inci sayfasında "Özetle" başlığını taşıyan kısa haber formatı içinde sunulan haberlerin ilki Kemal Kılıç'ın öldürülmesiyle ilgilidir.

"Özgür Gündem Muhabiri öldürüldü" şeklinde klişe başlığa sahip kısa haber, "Kapanan Özgür Gündem Gazetesi Şanlıurfa temsilcisi ve İnsan Hakları Yönetim Kurulu Üyesi Kemal Kılıç öldürüldü. Kılıç, dün akşam saat 18.30 sıralarında Şanlıurfa'nın Akçakale İlçesi yolu üzerindeki Külünce Köyü yol ayrımında ötobüsten indikten sonra kimliği belirsiz kişilerin silahlı saldırısına uğradı. 28 yaşındaki Kılıç olay yerinde hayatını kaybederken, saldırganlar kaçtı" şeklinde ve "hha" mahreçlidir. Hürriyet gazetesi rutin bir sıcak haber değeri veren Kemal Kılınç'ın öldürülmesini, araştırma gereği de görmemiştir. Gazetenin Özgür Gündem gazetesi çalışanlarına yönelik saldırılar konusunda araştırma kapsamında takip edilen sayfalarında konuya duyarlılık göstermeyi amaçladığı bir çalışmasına rastlanmamıştır..

4.19.3. Milliyet gazetesi

Gazetede Kemal Kılınç'la ilgili bir haber rastlanmamıştır.

4.20. Mehmet İhsan Karakuş (13 Mart 1993)

Silvan gazetesinin sahibi aynı zamanda yazarı olan ve öldürülmeden önce yazdığı yazılar nedeniyle Hizbullah örgütü tarafından tehdit edilen Mehmet İhsan Karakuş, 13 Mart

Karakuş'un öldürülmesinin ardından Türkiye'ye gelen Uluslararası Gazeteciler Federasyonu(FIJ) Yönetim Kurulu Üyesi Robert Bakker, beraberindeki heyetle Günedoğu ve Doğuanadolu'da yaptığı incelemelerde Türkiye'de son yıllarda öldürülen gazetecilerden hiçbirinin katilinin bulunamadığına dikkat çemiş, devlet güçlerinin cinayetlere karıştığı konusunda şüphelerinin olduğunu belirtmiştir.

4.20.1 Hürriyet gazetesi

14 Mart 1993 tarihli Hürriyet gazetesinde tek paragraftan oluşan ve 32'nci sayfanın 'özet' başlığını taşıyan kısa haber konsepti biçiminde mizampaja sahip üst köşesindeki haberde Mehmet İhsan Karakuş'un öldürüldüğü 35 kelimeye sıkıştırılarak aktarılmıştır. "Silvan'da gazeteci öldürüldü" başlığını taşıyan ve çok kısa olmasının başlı başlına bir yorum olduğu haber, şu şekildedir: "Diyarbakır'ın Silvan İlçesi'nde yayınlanan Silvan Gazetesi'nin sahibi İhsan Karakuş, uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldü. Dün sabah caddede yürürken kurşun yağmuruna tutulan 39 yaşındaki İhsan Karakuş'a ateş açan 2 kişinin kimliği belirlenemedi." Görüldüğü gibi haber rutin bir cinayet haberi gibi işlenmiştir ve Karakuş'un yakınlarının cinayeti, 'Hizbullah işledi' iddialarına yer verilmemiştir.

4.20.2. Milliyet gazetesi

14 Mart 1993 tarihli Milliyet gazetesinin 'Sanat' isimli sayfasında "38 yaşında, 1.86 boyunda, güzel, iyi, akıllı" olarak anlatılan ABD'li oyuncu Costner'la ilgili "Şimdi Costner zamanı" başlık haberin altındaki Çankaya Kültür ve Sanat Vakfi'ndan kısa açıklamanın altında, burç yorumlarının ise üstünde yer alan "Gazete sahibi öldürüldü" başlıklı fotoğrafsız 37 kelimeden oluşan mini haberle İhsan Karakuş'un öldürüldüğü duyurulmuştur. Haber, "Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde haftalık olarak yayınlanan Silvan gazetesinin sahibi öldürüldü. Gazete sahibi İhsan Karakuş, dün sabah saat 08.00 sıralarında Tekel Mahallesi'ndeki evinden çıkarken kimliği meçhul iki kişinin silahlı saldırısına uğradı. Karakuş olay yerinde hayatının

kaybederken silahlı saldırganlar kaçtı" şeklindedir. Haberde Silvan gazetesin genel yayın politikası hakkında hiçbir bilgiye yer verilmezken, İhsan Karakuş'un öldürülme nedeni üzerine her hangi bir şüphede kaygısı da haberde duyulmamıştır.

4.20.3. Cumhuriyet gazetesi

Gazetenin arşivinde yapılan araştırmada Mehmet İhsan Karakuş'un öldürülmesinin duyurulduğu herhangi bir haber rastlanmamıştır.

4.21. Ercan Gürel (20 Mayıs 1993)

Bir süre Tercüman gazetesinde gece amirliği yapan, 1977'den öldürüldüğü güne kadar da Bergama Gazeteler Başbayiliği ve Hürriyet Haber Ajansı muhabirliği yapan Ercan Gürel 20 Mayıs 1993 tarihinde öldürülmüştür. Bir arsa anlaşmazlığı yüzünden öldürüldüğü iddia edilen Ercan Gürel'in yaptığı haberlerden dolayı öldürüldüğü düşünülmemektedir.

4.21.1. Hürriyet gazetesi

21 Mayıs 1993 Cuma tarihli Hürriyet gazetesinde "Extra" isimli sayfada sayfanın ortasında, "hha Bergama muhabiri öldürüldü" başlığını taşıyan haberde cinayet verilmiştir. Haberde, Hürriyet Haber Ajansı Bergama Muhabiri Ercan Gürel'in 22 yaşındaki oğlu Caner Gürel'in gözleri önünde uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldüğü aktarılmıştır. Haberin başında "Gürel'in katili Veysel Özakıncı yakalanarak gözlem altına alındı" denilirken haberin devamında, 25 yaşındaki Veysel Özakıncı'nın silahıyla birlikte teslim olduğu aktarılmıştır. Haberde, Gürel'in yaptığı haberlerden dolayı öldürülmediği ise Özakıncı'nın ifadesine dayandırılarak, "Özakıncı ilk ifadesindi Ercan Gürel'i aralarındaki arsa anlaşmazlığı nedeniyle vurduğunu söyledi"denilmiştir. Haberde ayrıca Gürel'in 17 Ocak 1993'te de başına demir çubukla vurularak yaralandığı bilgisine yer verilmiştir.

4.21.2. Milliyet gazetesi

Gürel'in ölüm haberi Milliyet gazetesinin sayfalarında yer almamıştır.

4.21.3. Cumhuriyet gazetesi

20 Mayıs 1993 ile 30 Mayıs 1993 tarihleri arasında gazetenin arşivinde yapılan araştırmada Ercan Gürel'le ilgili hernagi bir habere rastlanmamıştır.

4.22 Ömer Taşar (26 Haziran 1993)

Milli Gazete'nin Konya muhabiri olan Ömer Taşar, ilaç yardımı götürmek ve savaşmak için 1993 yılında Bosna Hersek'e gitmiş burada, 26 Haziran 1993 tarihinde Sırp sınaypırları tarafından vurularak öldürülmüştür.

4.22.1. Milli Gazete

26 Haziran 1993 tarihinden itibaren sürekli Refah Partisi'nin Maraş mitingini manşetinden gören gazetete 30 Haziran 1993 Çarşamba tarihli sayısında PKK saldırılarının yoğunlaşmasını Çekiç Güç'ün varlığına bağlayan manşet haberinin sağında, "Bosna şehitlerine bir yiğit daha katıldı" üst başlığı ve "İşte Ömer Taşar" başlığıyla geniş kırmızı çerçeve içine alınmış mavi zemin üzerinden verilen bir haberle Ömer Taşar'ın ölümünü duyurmuştur.

Haberde "Gazetemizin fahri muhabirlerin olan Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik bölümü 2. Sınıf talebesi Ömer Taşar(Sirkeci) bir grup arkadaşıyla beraber ilaç yardımı götürmek ve Müslümanlarla beraber Sırp katillere karşı cihat etmek üzere gittiği Saraybosna'da şehit oldu" şeklinde, Ömer Taşar'ın gazetecilik faliyetleri için Saraybosna'ya gitmediği de belirtilerek ölüm haberi verilmiştir.

Haberin birinci sayfadaki devamıda Reuters Ajansı'ndan alınan bilgiye göre Ömer Taşar'ın Saraybosna'da Sniper'ler tarafından vurulduğu ve Saraybosna'da toprağa verildiği bilgisi verilmiştir. Sayfada ayrıca Ömer Taşar'ın küçük bir portre fotoğrafıyla, altında "Şehit Ömer Taşar kardeşleriyle birlikte" yazan birlikte büyük bir fotoğrafı kullanılmıştır.

Haberin devamına 6'ncı sayfanın sağında üstte iki sütundan oluşan kısa ve fotoğrafsız şekilde yer almıştır. Gazetenin, sayfa mizampaşı manşet, ikinci manşet kimi bir ayrıma müsaade veren nitelikte değildir.

Haber, "Ömer Taşar. Karaman 1974 doğumlu, Mustafa ile Döndü'den olma. Konya Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümü 2. Sınıf talebesi" şeklinde gazetecilik haber yazma tekniklerinin dışında bir teknikle başlamıştır. Haberin devamında gazetenin okuyucusu ve fahri muhabiri Ömer Taşar'ın Bosna Hersek'e, Milli Gençlik Vakfı'na çeşitli illerden gelerek biriken ilaçları götürmek ve savaşa katılmak için iki arkadaşıyla birlikte gittiği kaydedilmiştir. Haberde Ömer Taşar'ın ilaçları teslim ettikten sonra Müslümanların yanında çeşitle cephelerde "cihada" katıldığı ve Sniper'ler tarafından öldürülğü belirtildikten sonra, Bosnalı Müslümanlarca toprağa verildiği bigisi aktarılmıştır.

Haber sonlarına doğru bir yazıya dönüşmüş ve, "Bu arada çeşitli şekillerde bizlere taziyelerini ileten devlet ve hükümet yetkililerine, siyasi parti ilgililerine, gazeteciler cemiyetleri başkanlarına ve herkese teşekkürlimizi iletiyoruz" şeklinde bir cümle yer almıştır.

Haberin sonunda ise Milli Gazete örnek alınmacak önemli bir duyarlılık örneği gösterek, "Kardeşimiz Ömer Taşar'la ilgili haberi kadrolu muhabirimiz olmaması sebebiyle kendisiyle ilgili dökümanları Karama'dan getirttiğimizden, geç vermek mecburiyetinde kaldığımız içi okuyucularımızdan özür dileriz" şeklide okuyucudan özür dilemiştir.

Sonuç olarak Milli gazete haberinde dinin kutsal saydığı bir savaşa katıldığını "cihad" kelimesiyle vurguladığı Ömer Taşar'ın gazetecilik faliyetlerinden dolayı öldürülmediğini, kaydetmiştir. Gazetenin, Ömer Taşar'la ilgili haberinde sorumluluk sahibi bir anlayış gösterek haberi geç vermesini açıklayıp okuyucudan özür dilemisi çalışma kapsamında yer alan hiçbir gazetede görülmemiştir.

4.22.2. Hürriyet gazetesi

26 Haziran 1993 ile 30 Haziran 1993 tarihi arasında yapılan arşit taramasında Hürriyet gazetesinde Ömer Taşar'a ilişkin bir habere rastlanmamıştır. Gazetenin dış politaka sayfalarındaki haberlerin Türkiye Almanya büyükelçiliği baskını, Azerbaycan'daki gelişmelere ve ABD'nin Irak'a saldırısına yoğunlaştığı görülmüştür.

4.22.3. Sabah gazetesi

Ömer Taşar'ın öldürüldüğü 1993 yılının Haziran ayı içersinde Ömer Taşar'la ilgili bir haber gazetede yer almamıştır. Gazetede Azerbaycan'daki ve Karabağ'daki gelişmelerin, elçilik baskınlarının dış politika sayfalarında ağırlıkla görüldüğü gözlemlenmiştir.

4.22.4. Cumhuriyet gazetesi

Gazetede Ömer Taşar'ın ölümüyle ilgili herhangi bir habere, Haziran 1993'te Bosna üzerine bir yazı dizisi yayınlandığını göze çarpmasına karşın yer almamıştır.

4.23. İhsan Uygur (6 Temmuz 1993)

Sabah gazetesi Kartal Bürosu muhabirlerinden İhsan Uygur, gazetenin Kartal bürosuna bir orman yangınını izlemek için çıkmış, ancak büroya bir daha dönmemiştir. Uygur'un, olaya gittiği aracın şoförü Yüksel Alptekin'le birlikte 6 Temmuz gecesi kaybolmuş, büronun ulaşımında kullanılan araç, içindeki telsiz ve fotoğraf makinesiyle birlikte yakılmış halde ormanlık bir arazide bulunmuştur. Çevrede yapılan aramalarda da herhangi bir iz bulunamamıştır.

Kaybolmanın ertesi gününde gazeteleri arayan bir kişi, İhsan Uygur ve şoför Yüksel Alptekin'in Hîzbullah tarafından kaçırıldığını ileri sürdüyse de bu iddia, eylemin Hizbullah'ın yöntemlerine benzememesi, Uygur'un politik bir kişiliğinin olmaması nedeniyle, kaybolmayı gölgelemeye yönelik bir çaba diye değerlendirilmiştir.

Uygur'un muhabiri olduğu Sabah gazetesi, olayı diğer gazetelerden bir gün sonra vermiştir. Daha sonra muhabir ve şoförün kaybolmasıyla ilgili yayını kesen gazete, 2 Ağustos günü kayıp muhabirleri îhsan Uygur ve Yüksel Alptekin'in yerini bildiren kişiye 300 milyon lira ödül verileceğini açıklamıştır. Ödül ilanında, 27 gündür olayla ilgili haber yapılmamasının nedeni olarak polisin ricası gösterilmiş, geçen zaman içinde ilerleme sağlanmaması nedeniyle gazetenin ödül koyduğu belirtilmiştir. Yakılan aracın değerinin ancak 2-3 katı olan bu ödül bilgi sahibi olanların gazeteye başvurmasını sağlayamamıştır.

İhsan Uygur Türkiye'de ilk kez bu biçimde kaybolan bir muhabirdir ve kendisinden bir daha haber alınamamıştır

4.23.1. Sabah gazetesi

8 Temmuz 1993 tarihinde gazete, "Muhabirimiz kaçırıldı" manşetiyle çıkmıştır. Haberin spotunda İhsan Uygur'dan iki gündür haber alınamadığı belirtilmiştir. Haberde Sabah gazetesinin İstanbul Kartal Bürosu'nda görev yapan İhsan Uygur'un salı günü(6 Temmuz 1993) gece 01.30 sularında bir yangın ihbarı aldığı ve ihbar üzerine sürücü Yüksel Alptekin'le olay yerine gitmek üzere bürodan ayrıldığı ancak daha sonra her ikisinden de bir daha haber alınamadığı kaydedilmiştir. Haberin devamında Uygur ve Alptekin'in 34 DPJ 06 numaları acınının Pendik Ballıca'daki ormanlık arazide yakılmış bir halde bulunduğu belirtilerek, polisin otobilin telsizi ve Uygur'un fotoğraf makinesinin de arabayla birlikte ateşe verildiğinin tespit ettiği kaydedilmiştir.

Haberde diğer gazetelerin muhabirlerinin, çalışanlarının kaçırılmasının veya öldürülmesinin ardından dönemin yetkilerine yaptıkları eleştirilerin ve genelde 'istifa çağrılarının' aksine Sabah gazetesinin muhabirinin kaybedilmesinin ardından haberlerinde, olaydan dönemin yötecilerinin dahası kimsenin sorumlu tutulmadığı gözlemlenmiştir. Haberde Uygur ve Alptekin'in son olarak göründüğü arabanın yanmış olarak bulunduğu bölgede, "büyük araştırma" başlatıldığı haberin arabaşlığına da çıkarılarak vurgulanmıştır. Haberin araştırmalardan, "Polis ve jandarma birlikleri, otomobilin bulunduğu bölgede geniş çaplı bir araştırma başlattı. Köpeklerin de katıtlığı arama çalışmalarından henüz sonuç alınamadı" şeklinde müspet bir üslupla bahsedilmiştir.

Haberde ayrıca dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in gazeteyi arayarak geçmiş olsun dileklerini ilettiği ara başlığa da "Demirel aradı" biçimde üstelik, "Olayı duyar duymaz gazetemizi arayan Cumhurbaşanı Süleyman Demirel" şeklinde vurğulanarak verilmiştir.

Haberde dönemin Cumhurbaşkanı'nın, "Çok üzücü bir olay… Gelişmeleri hassasiyetle izliyorum" şeklindeki bu tür olaylardaki rutin sözleri de haberde bold harflerle ön plana çıkarılarak verilmiştir. Gazetenin yazıişlerininin böyle bir sunumu tercih etmesinin nedenin dönemin Cumhurbaşkanı'na olan sempatisin kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bunların yanı sıra haberin sonunda Uygur ve Alptekin'i Hizbullah örgütünün kaybettiği ihbarlarının doğru olmadığı "Bu arada polis Hizbullah örgütü adına yapılan ihbarların ciddi olmadığını belirtti" cümlesiyle iddia edilmiştir.

Haberde kullanılan görsel unsurlara ve fotoğraf altı yazılarına gelinirse, haberde başlığın sol tarafında İhsan Uygur'un portre fotoğrafı kullanılırken, bu fotoğrafın altındaki yazıda "Gazetemisin Kartal Bürosu'nda göre yapan gözüpek muhabirlerimizden İhsan Uygur'un(27) akıbeti bilinmiyor. Polis, İhsan Uyğur'u kimlerin kaçırdığını araştırıyor" şeklinde, İhsan Uygur'un cesur bir gazeteci olduğunun vurgulandığı ifadeler yer almıştır. Bu yazının altında da İhsan Uygur'un fotoğrafından daha büyük kullanılan gazetenin arabasının yanmış olarak göründüğü fotoğraf bulunumaktadır. Arabanın fotoğrafının üstünde de Yüksel Alptekin'in küçük portre fotoğrafı yer almaktadır. "Otomobil böyle bulundu" şeklinde başlığa sahip geniş fotoğraf altı yazısında aracın tamamen yanmış olarak bulunduğuna, ayrıca Uygur'un telsizinin ve fotoğraf makinesinin de yakılmış olduğuna değinilmiştir.

Uygur ile Alptekin'in kaçırılmasıyla ilgili haberin dışında da baş sayfada manşet haberin hemen yanında "Çirkin bir olay" üst başlığı ve "Malatya'da da muhabirimize saldırdılar" başlığıyla verilen haberde Sabah gazetesi Malatya Muhabiri Remzi Hayta'nın da 4 kişinin silahlı saldırısına uğradığı ve durumun ağır olduğunun bilgisi verilmiştir. Bu olayı gerçekleştirenler konusunda bir şüpheye haberde yer verilmezken, saldırıya iliştin, "Malatya büromuza gelen dört kişi, Remzi Hayta'ya, 'Seninle bir haber konusunda görüşmek istiyoruz. Bizimle gelip, yardımcı olur musun' dediler. Daha sonra arabaya binen Hayta'yı İnönü Üniversitesi Kampüsüne götürdüler. Burada silahlarını çekerek arkadaşımızı arabadan indiren saldırganlar tekme ve yumruklarla döverek kaçtı" şeklin bilgi verilmiştir. Haber bir örgüt saldırısından ziyade mafyatik bir sermaye yapılanmasının çıkarlarına dokunacak bir haberi engellemek amacıyla saldırıyı gerçekleştirmiş olabileceğini düşündürmektedir. İhsan Uygur ve Yüksel Alptekin'in kaçırılmasına ilişkin manşet haberinin ve bu haberin devamı gazetenin 26'ıncı sayfasında da geniş şekilde görülmüştür.

9 Temmuz 1993 Cuma günü tarihli Sabah gazetesinde ise İhsan Uygur ile Yüksel Aptekin'in kaybedilmesiyle ilgili haber baş sayfanın altında, "Aramalar sürüyor" başlığıyla verilmiştir. Haberde 3 fotoğraf kullanılmıştır. Haber başlığının üstünde kullanılan arama helikopterlerle arama çalışmalarının yapıldığını gösteren iki fotoğraf kullanılmıştır. Bu

fotoğrafların altındaki fotoğraf altı yazısında, İstanbul Emniyet Müdürlüğü helikopterleriyle yapılan arama çalışmalarında Terörle Mücadele Şube Müdürü Reşat Altay'ın yanı sıra Sabah Haber Ajansı Genel Müdürü ve gazetenin yazarı Ahmet Vardar'ın da hazır bulunduğu, aramalarda köpeklerin de kullanıldığı kaydedilmiştir. Böylelikle okuyucuya polislerin ve gazetenin İhsan Uygur ve Yüksel Alptekin'in bulunması için çaba harcandığı ifade edilmek istenmiştir.

Haberde de arama calışmalarına devam edildiği ancak sonuç çıkmadığı aktarılmış bu adara arama yapılan bölge içinde parçaları sökülmüş bir araba bulunduğu bilgisi verilmiştir. Haberin yanında İhsan Uygur'un portre fotoğrafı yer almıştır fotoğraf altı yazısında İhsan Uygur'dan bir haber olmadığı kaydedilmiştir. Haberin devamı 21'inci sayfada yer almış ve verilen bilgilerin dışında başka çalışmaya dahil edime gereği görülecek bir bilgi yer almamıştır.

Ertesi günlerde ise İhsan Uygur ve Yüksel Alptekin'le ilgili gazetede herhangi bir habere rastlanmamıştır. Sabah gazetesi çalışanının kaybedilmesinin iki gün takipçisi olmuş daha sonraki günlerde olayın üzerine küçük bir ödül koyma dışında gitmemiştir.

4.23.2. Hürriyet gazetesi

8 Temmuz 1993 Perşembe günü, "Gündem" isimli 27'nci sayfada sağ alt köşede, "Sabah muhabiri ve şoförü 'sır" başlığıyla tek sütun üzerinden verilen haberde İhsan Uygur'un ve Yüksel Alptekin'in kayıp olduğunun haberi verilmiştir.

Uygur ve Alptekin'in birer portre fotoğrafının küçük şekilde kulullanıldığı haberde olayların gelişimi diğer gazetelerde yeraldığı gibi anlatılmıştır ve aracın yakılmış şekilde bulunduğu belirtilmiştir. Haberin devamında, Sabah gazetesini arayan kimliği belirsiz bir kişinin kendisini Hizbullah örgütü üyesi olarak tanıtıp, "Muhabirinizi kaçırıp, aracınıza el koyduk"dediği iddia edilmiştir. Tırnak içinde aktarılan bu bilginin, aracın yanmış olarak bulunduğunun okuyucu tarafından hatırlanmasıyla, Hizbullah örgütü adına olayı üstlenen kişinin, inandırıcılığını yitirmesini sağlamak maksadıkla kullanıldığı düşünülmektedir

Haberin sonunda da soruşturmanın çok yönlü sürdüğünü ve kaçırılmanın Hizbullah örgütü tarafından gerçekleştirilmiş olma ihtimalinin çok düşük olduğunu belirten polis

yetkililerinin, “Muhabirin son günlerde takip ettiği konular üzerinde araştırma yapıyoruz. Daha önce tehdit alıp almadığını araştırıyoruz” dedikleri bold harflerle aktarılmıştır. Yalnız Hürriyet gazetesinde daha sonraki günlerde araştırmanın seyri hakkında herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4.23.3. Cumhuriyet gazetesi

8 Temmuz 1993 tarihli gazetenin 3’üncü sayfasında sağ köşesinde Toktamış Ateş’in yazısının altında “Sabah muhabiri 2 gündür kayıp” başlığıyla İhsan Uygur’un kayıp olduğu duyurulmuştur. Burada şunu da belirtmek gerekir ki çalışma kapsamında kayıp olan gazeteciler hakkında 2’nci günü ardından haberlerin çıktığı gözlemlenmiştir

Fotoğraf kullanılmayan İstanbul Haber Servisi imzalı haberde, İhsan Uygur ve Yüksel Alptekin’in kayboluşu ve arabalarının bulunuşu Sabah ve Hürriyet gazetelerinde yer aldığı gibi verilmiştir. Ancak haberde diğer iki gazeteden farklı olarak Anadolu Ajansı’nın haberine dayandırılarak bazı karakolları arayan kimliği bileneyen bir kişinin, kendisini yasadışı Hizbullah örgütü üyesi olarak tanıttıktan sonra Sabah gazetesi muhabiri İhsan Uygur ile şoför Yüksel Alptekin’i öldürdüklerini söylediği aktarılmıştır. Haberin sonunda Cumhuriyet gazetesinde de Sabah ve Hürriyet gazetelerinde belirtildiği gibi soruşturmanın çok yönlü olarak sürdüğü iddia edilmiş, fakat gazetenin olumlu bir sonuç alınamayan ‘çok yönlü soruşturma’nın daha sonraki günlerde takipçi olmadığı gözlemlenmiştir.

4.23.4. Özgür Gündem gazetesi

8 Temmuz 1993 tarihli gazetenin Cumhuriyet gazetesi gibi 3’üncü sayfasında sayfanın altındaki kısa bir haberle İhsan Uygur’un kaçırıldığının duyurulması tercih edilmiştir. “Sabah muhabiri ve şoförü kayboldu” şeklinde başlığa sahip haberde İhsan Uygur ve gazete şoförü Yüksel Alptekin’in kaybolmasının ardından dün sabah(7 Temmuz 1993) polis karakollarını arayan ve kendisini Hizbullah üyesi olarak tanıtan bir kişinin Uygur ve Altepkin’i öldürdüklerini söyledikleri aktarılmıştır. Ancak haberde bu bilginin kimden alındığı belirtilmezken, polisleri haber kaynağı olarak kullanmayan gazetenin “İstanbul/ Gündem” imzalı bir haberinde bu şekilde bilgi olması gazetenin Anadolu Ajansı haberinden yararlandığı kuşkusu uyandırmıştır.

Sabah gazetesinin Kartal Bürosu muhabiri İhsan Uygur'un yangın ihbarı üzerine önceki gece(6 Temmuz 1993) saat 01.30 sıralarında 34 DPJ 06 plakalı Yüksel Alptekin'in kullandığı araçla olay yerine gitmek üzere bürodan ayrıldığının ve kendilerinden uzun süre haber alınamaması üzerine araştırma yapan arkadaşlarının diğer gazetecilerden ve polislerden Uygur ve Alptekin'in yangın yerine gitmediklerinin öğrenildiğinin belirtildiği haberde Uygur ve Alptekin'in son olarak görüldükleri Sabah gazetesi görev otomobilinin yakılmış olarak ormanlık alanda bulunduğu kaydedilmiştir. Kısa haberde bunlar dışında İhsan Uygur'un kaçırılmasına ilişkin farklı bir bilgi yer almazken, gazetenin muhabirlerinin bir çok kez saldırısına uğradığı Hizbullah örgütüne ilişkin şüphelerin üzerine gidilmesi konusunda bir çaba sarfedilmediği görülmüştür. Bu bağlamda Özgür Gündem gazetesi, Sabah gazetesi muhabirine, bir meslektaş olarak değil çalıştığı kurum bağlamında bir bakışta bulunarak sayfalarında olayın üzerine gitme konusunda bir eğilim göstermemiştir. Tabii gazetenin faili meçhullerin yaygınlaştığı bir dönemde gerçekleşen bu kaçırılma olayını da aynı derecede değerlenmiş olduğu yönünde bir eleştiride de bulunulabilir.

4.24. Rıza Güneşer (14 Temmuz 1993)

Halkın Gücü gazetesi sahibi Rıza Güneşer 14 Temmuz 1993'te İstanbul İkitelli Caddesi'nde bir kahvehanede üç kişinin silahlı saldırısı tarafından öldürülmüştür. Güneşer'in Devrimci-Sol örgütünün içerisindeki iç hesaplaşmalar nedeniyle örgütün liderlerinden Dursun Karataş taraftarı olduğu için Bedri Yağan taraftarlarınca öldürüldüğü iddia edilmiştir.

4.24.1. Sabah gazetesi

15 Temmuz 1993 tarihli gazetenin üçüncü sayfasında sol köşede üstte Rıza Güneşer'in ölüm haberi "Dev-Sol'da hesaplaşma" başlığıyla verilmiştir. Türkiye'nin doğusunda kontrgerilla tarafından işlendiği iddia edilen gazeteci cinayetlerine sayfalarında pek yer ayırmayan gazete bu habere 15 Temmuz 1993 tarihli nüshasının üçüncü sayfanda ikinci büyük haber olacak kadar yer ayırmıştır. Haberde Dev-Sol örgütünün liderlerinden Dursun Karataş ile Bedri Yağan taraftarları arasındaki hesaplaşma sonucu Rıza Güneşer'in öldürüldüğü iddia edilmiştir. Haberde Rıza Güneşer'i öldüren üç saldırganın Güneşer'i öldürdükten sonra kimliğini alarak kaçtığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca "Gazeteleri Dev-Sol

adına arayan bir kişi, Güneşer'i Karataş yanlısı olduğu için öldürdüklerini söyledi" cümlesi haberin son cümlesi olarak yer almıştır.

Haberin başlığının üstünde Rıza Güneşer'in kanlar içinde morgda yatan fotoğrafı kullanılmış, gazetecilik fotoğraf etiğiyle bağdaşmayan bu fotoğrafın altıda ise M. Ali Sarıoğlu imzası taşıyan, "Kavede infaz" başlığıyla "Halkın Gücü Gazetesi sahibi Rıza Güneşer, silahlı üç kişinin 24 kurşununa hedef oldu. Güneşer, izlendiğni fark edince kaçmaya çalıştı, ancak saklandığı kahvehanede kıstırılarak öldürüldü" şeklinde tanık gösterilmediği için olaya birebir şahit olunmuş düşüncesi yaratan hikâyeleştirilmiş bir haber cümlesi yer almıştır.

4.24.2. Hürriyet gazetesi

15 Temmuz 1993 tarihli gazetenin üçüncü sayfasında, "Dev-Sol'da kanlı hesaplaşma sürüyor" başlığıyla verilen ve İstanbul Hürriyet imzası taşıyan haberde Rıza Güneşer'in örgüt içi hesaplaşma nedeniyle öldürüldüğü iddia edilmiştir.

4.24.3. Cumhuriyet gazetesi

15 Temmuz 1993 tarihinde, gazetenin dördüncü sayfasında "Dev-Sol'da yine iç çatışma başlığıyla verilen kısa haberde Rıza Güneşer'in örgüt içi çatışma sonucu öldürüldüğü aktarılmıştır.

4.24.4. Özgür Gündem gazetesi

Gazete tahmini olarak baskı saatinin erkenliği ve haber ağının diğer gazetelere göre darlığı nedeniyle diğer gazetelerden bir gün sonra, 16 Temmuz 1993 tarihinde Rıza Güneşer'in öldürülmesini aktarmıştır. Gazetenin, üçüncü sayfasında, "Devrimci Sol hiziplerine ateşkes çağrısı" başlığıyla yer alan kısa haberde Halkın Gücü gazetesi sahibi Rıza Güneşer'in örgüt içi hesaplaşma sonucu öldürüldüğü kaydedilmiştir. Diger gazetelerden ayrı olarak Özgür Gündem gazetesinde Rıza Güneşer'in gazeteci kimliğine haberde vurgu yapıldığı gözlemlenmiştir.

4.25. Ferhat Tepe(28 Temmuz 1993)

Özgür Gündem gazetesinin Bitlis muhabiri 18 yaşındaki Ferhat Tepe Bitlis şehir merkezinde bulunan evinden 28 Temmuz 1993 günü çıkarken sivil giyimli ve telsizli kişiler tarafından kaçırılmış, 8 Ağustos 1993 tarihinde ise Elazığ'da, Hazar Gölü'nün Sivrice kıyısında bir balıkçı tarafından ölü olarak bulunmuştur.

Ancak gerekli duyuru yapılmadığı için cesetten kimsenin haberi olmamış ve Ferhat Tepe'nin cenazesi, kimsesiz olduğu öne sürülerek ve Elazığ Belediyesi tarafından, Elazığ Asri Mezarlığı'na gömülmüştür. Bir süre sonra, ailesinin ve gazetesinin olaydan haberi olunca, ceset buradan çıkarılarak teşhis edilmiştir.

Ferhat Tepe'nin cesedine yapılan otopsi sonucunda, yoğun işkence yapıldığı, vücudunda sigara söndürüldüğü ve boğazı telle sıkılarak boğulduğu anlaşılmıştır.

Gazeteci Ferhat Tepe'nin öldürülme şekli, kontrgerillanın sivil halka uyguladığı işkenceli öldürme şeklindedir.

Aynı yıl 21 Şubat'ta evlerinin İnsan Hakları Derneği Elazığ Şube Başkanı Avukat Metin Can ve İHD üyesi Dr. Hasan Kaya cinayetleri de benzer bir şekilde işlenmiştir. İki olay arasındaki bir başka benzerlik ise cinayetlerin aynı bölgede, yani Elazığ'da meydana gelmiş olmasıdır.

Ferhat Tepe cinayetiyle ilgili kaçırılmadan kısa bir süre sonra ailesine edilen telefon ve tanık ifadeleri bu cinayetin kontrgerilla cinayeti olduğu savını güçlendirmiştir.

Kaçırılmadan kısa bir süre sonra Tepe'nin babasının evine telefon eden bir kişi, Ferhat Tepe'yi, Türk İntikam Tugayı (TİT) adına kaçırdıklarını ve Tepe'nin bırakılması için, dönemin DEP Bitlis İl Başkanı olan babası İshak Tepe'nin partisinden istifa etmesini, 1 milyar lira para getirmesini ve örgütün kaçırdığı dört Fransız turistin serbest bırakılması gerektiğini söylemiştir.

İshak Tepe, kendisine telefon eden kişiye ait sesin, bu olaydan bir süre önce, siyasetçilerle kentin ileri gelenlerinin çağrıldığı bir toplantıda tehdit edildiğini söylediği dönemin Tatvan Tugay Komutanı Korkmaz Tağma'nın sesine benzediğini belirtmiştir.

Özgür Gündem gazetesi, cesedin bulunmasından iki gün önce, 6 Ağustos 1993'te 'Telefondaki tugay komutanıydı' manşetiyle çıkmıştır. Haberde, İshak Tepe'nin, oğlu Ferhat'ın kaçırılmasından Korkmaz Tağma'yı sorumlu tuttuğu yazılmıştır.

Ayrıca kayıp olduğu süre içinde Ferhat Tepe'yi gördüklerini söyleyen tam 14 tanık çıkmıştır Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde aynı günlerde gözaltına alınan HEP Bismil İlçe Başkanı Mümtaz Çerçel'in de aralarında bulunduğu 14 tanık, Tepe'yi Diyarbakır Jandarma Alay Komutanlığı'nda gördüklerini söylemiştir.

Ferhat Tepe davası

Gazeteci Tepe cinayetinin soruşturulması ve aydınlatılması için başlatılan hukuki süreçten hiçbir şey çıkmayınca dava AİHM'ye taşınmıştır. Türkiye'deki ve AİHM'deki davada Tepe'yi görmediğini söyleyerek yalancı tanıklık yapan Taner Şarlak, yıllar sonra Evrensel gazetesine konuşmuştur.

Duruşmalarda gazeteci Tepe'yi gördüğünü inkar eden Şarlak, Tepe'nin cezaevinde su borusuna bağlı bir şekilde bekletildiğini hatırlatmış, "Her geçen 'gazeteci bu' diye bağırıyor dövüyordu. Artık ne dediği belli olmuyordu"demiştir.

Ferhat Tepe'nin sesi boğuklaşmıştı" diye konuşuyordu. AİHM davasında verdiği yalan beyan nedeniyle 13 yıl boyunca vicdan azabı çektiğini söyleyen Şarlak, "Öncelikle pişmanım keşke tüm doğruları anlatsaydım. Ama ben de o zaman 16 yaşındaydım, 30 gün işkence gördüm. İmkansızlık da eklenince böyle bir şey oldu" sözleriyle pişmanlığını dile getirmiştir.

Şarlak yalancı tanıklık sürecini de şöyle anlatmıştır:

"Ferhat Tepe'nin öldüğünü cezaevinde öğrendik. Orada biz, olayı gördüğümüzü söyledik ve bir mektup kaleme almaya karar verdik. Kamuoyuna tüm yaşadıklarımızı ve Ferhat Tepe ile ilgili bildiklerimizi mektupta anlattık. Biz üç ay sonra ilk mahkemede çıktık, aradan 4 sene geçti.

"9 Ekim'de Hazro'dayken eve polis geldi. Mahkemeye Ankara'ya çağırıldığımızı söylediler. İshak Tepe, Ferhat'ın babası bizim mektubumuz üzerine bizi tanık olarak

yazdırmış. Önce Hazro Kaymakamlığı'na gittik. Kaymakam gitmemizi istemiyordu bağırıp duruyordu.

"Bize yol parası verdiler Diyarbakır'a geldik. Orada bizi, 4 sene önce işkence gördüğümüz Ferhat Tepe'yi gördüğümüz yere indirdiler. Sonra yanlışlık olmuş dediler çıkarttılar. Bu bize korku vermek için yapılan bir durumdu. Oradan havaalanına geldik.

"Bizi uçak ile Ankara'ya gönderdiler, iner inmez sivil bir askeri araçla Tuncay binbaşı aldı otele geldik. Burada İçişleri Bakanlığı'nda Hukuk Muşaviri İbrahim U. ve Binbaşı Ahmet Tuncay Ç. yanımıza geldi.

"Bir de emniyetten biri vardı. Bize iyi ifade verirsek zarar görmeyeceğimizi, iş imkanı ve yarar sağlayacağımızı söylediler. Sonra mahkemeye çıktık yalan söyledik, görmedik dedik Ferhat Tepe'yi."[87]

Ferhat Tepe cinayetini aydınlatmak isteyen avukat Şevket Epözdemir ve Ferhat Tepe'nin gazeteci akrabası Seyfettin Tepe aynı akıbete uğramıştır. Aynı zamanda İnsan Hakları Derneği Tatvan temsilcisi olan Avukat Epözdemir, Ferhat Tepe'nin kaçırılmasından üç ay sonra 25 Kasım 1993 günü öldürülmüştür. Epözdemir'in Ferhat Tepe cinayetinin peşini bırakması için tehdit telefonları aldığı öğrenilmiştir.

Seyfettin Tepe cinayeti ilerdeki sayfalarda incelenecektir.

4.25.1. Özgür Gündem gazetesi

30 Temmuz 1993 tarihinde gazetenin sürmanşetinden Ferhat Tepe'nin kaçırıldığı duyurulmuştur. "Bitlis muhabirimiz kaçırıldı" şeklinde başlığa sahip haberde görgü tanıklarının Tepe'yi kaçıranların sivil polis olduğunu söylediği kaydedilmiştir. Haberde Ferhat Tepe'nin babası dönemin DEP Bitlis İl Başkanı İshak Tepe'yi olaydan sonra telefonla arayan bir kişinin, Ferhat Tepe'yi "Osmanlı Türk İntikam Birliği" adına kaçırdıklarını söylediği kaydedilmiştir. Haberde hemen bunun ardından gelen cümle manidardı. Bitlis Terörle Mücadele Şubesi'nin arayan Özgür Gündem Genel Yayın Yönetmeni'ne şube

[87] Faruk Arhan, "Bir Kontrgerilla Cinayeti: Ferhat Tepe", Bianet, 28 Temmuz 2010 http://bianet.org/bianet/bianet/123758-bir-kontrgerilla-cinayeti-ferhat-tepe,(28 Temmuz 2011)

yetkililerinin kendilerinde olmadığını belirttiği aktarılmıştır. Haberde ayrıca Anadolu Ajansı'nın 27 Temmuz 1993 günü yani Ferhat Tepe'nin kaçırılmasından bir gün önce Özgür Gündem Samsun Temsilcisi Mehmet Yazıcı'yı, bir g"Terör örgütü üyesi" olarak hedef gösterdiği kaydedilmiştir. Haberde Yazıcı'nın önce PKK üyesi şüphesiyle 36 kişinin yakalanmasıyla ilgili bir haberde PKK üyesi olarak gösterildiği daha sonra ise başka bir haberde TKP Kıvılcım örgütü üyesi olarak gösterildiği iddia edilmiştir. Bununla okuyucada gazetenin devletin ajansının saldırısına uğradığı algısı yaratmak amaçlanmıştır.

Gazeteye yönelik girişimlerin toplaması biçiminde olan haberde bunların dışında son olarak Avrupa'da Özgür Gündem gazetesine karşı bir propaganda yürütüldüğü iddia edilerek, Türk Basın Birliği Başkanı Engin Baydar'ın Finlandiya'da bir gazeteye verdiği demeçte Özgür Gündem gazetesini PKK'nin fikirlerini yaymakla suçladığı kaydedilmiştir. Haberde Baydar'ın Özgür Gündem'in kapanmasını istediği de vurgulanmıştır.

31 Temmuz 1993 tarihinde gazetenin ikinci manşetinden "Muhabirimiz kayıp, devlet seyirci" başlığıyla verilen haberde Ferhat Tepe'nin kaçırılması sonrası kendisinden üç gündür haber alınamadığı bilgisi verilmiş ve oluşan tepkilerle, Tepe'nin bulunması için yapılan girişimler aktarılmış, topyekün devlete tepki gösterilmiştir. Haberde gazetenin Ferhat Tepe için başvurduğu valilik ve emniyet yetkililerinden Ferhat Tepe'nin kendilerinde olmadığı bilgisini aldığı, dönemin DEP Diyarbakır Milletvekili Leyla Zana ve Hatip Dicle'nin Ferhat Tepe'nin kaçırılması olayını araştırmak için Bitlis'e gittiği aktarılmıştır. Haberde siyasi partilerin ve sendikaların Ferhat Tepe'nin bulunması yönündeki açıklamalarına yer verilirken devlete de sorumlulukları konusunda çağrıda bulunulmuştur. Ayrıca devamı 11'inci sayfada yer alan haberde Ferhat Tepe'yi kaçırdığından şüphelenilen kişinin eşgali verilmiştir. Ayrıca haberin kutusunda Sınır Tanımayan Gazeteciler Müdürü Robert Nenard'ın dönemin Başbakanı Tansu Çiller'e gönderdiği mektuptan bahsedilmiştir. Nenard'ın mektubunda basın özgürlüğünden bahsettiği, Ferhat Tepe hayatından derin endişe duyduğu, Ferhat Tepe'nin sağ-salim bulunması için Çiller'e çağrıda bulunduğuna ilişkin bilgiler aktarılmıştır.

1 Ağustos 1993 tarihinde, gazetenin sürmanşetinde tırnak içinde "Ferahat Tepe'yi kontrgerilla kaçırdı" şeklinde başlığa sahip bir haber yer almıştır. Haberde Ferhat Tepe'nin babası DEP Bitlis İl Başkanı İshak Tep'nin iddalarına ve oğlunun bulunması için çabalarına yer verilmiştir. Devamı 11'inci sayfada yer alan haberde dönemin İHD Genel Başkanı Akın

Birdal'ın girişimleriyle, dönemin DEP Genel Sekreter Yardımcısı Kemal Okutan'ın Ferhat Tepe'yi kaçıranların "Osmanlı Türk İntikam Tugayı" ismini kullanan kontrgerilla olduğu iddasına yer verilmiştir.

2 Ağustos 1993 tarihinde de gazetenin sürmanşetinde, "Muhabirimizin kaçırılmasına tepkiler sürüyor" başlığını taşıyan haber bulunmaktadır. Haberde, polis, savcılık, kaymakamlık, valilik, bakanlık olduğu düşünülen " resmi yetkililer" ismi kullanılarak bigi vermediği söylenmekte, sendikaların, gazeteci örgütlerinin, meslek örgütlerinin, İHD ve DEP'in Ferhat Tepe'nin kaçırılmasına ilişkin tepkileri verilmektedir. Haberde ayrıca Özgür Gündem gazetesinin gözaltına alınan muhabiri Bülent Çiftçi'yle ilgili Van Emniyet Müdürlüğü'nün gazete tarafından telefonla aranmasına karşın bilgi verilmediği de belirtilmiştir. Devamı 11'inci sayfada olan haberde gazetenin Bülent Çiftçi'nin kaybedilmesinden de endişe duyduğu gözlemlenmiştir.

3 Ağustos 1993 tarihinde gazetenin üçüncü manşeti Ferhat Tepe'nin kaçırılmasına karşı Bitlis'te siyasi partilerin ve demokratik kitle partilerinin tepkilerine ayrılmıştır. "Muhabirimiz için siyaset askıya alındı" başlığını taşıyan haberde, Bitlis ANAP, DYP, SHP, CHP, DEP, RP ve BDP İl Başkanları'nın bir deklerasyon yayınlayarak, Ferhat Tepe bulununcaya kadar faliyetlerini askıya aldıkları açıklaması işlenmiştir. Haberde ayrıca bazık kamu sendikalarının, demokratik kitler örgütlerinin, dergi temsilcilereninin İHD Diyarbakır Şubesi'ndeyi açıklamasına, İHD'nin Ferhat Tepe'nin bulunması için girişimlerine ve Bitlis DEP il binasında iki günlük dönüşümlü açlık grevine başlandığı bilgisi verilmiştir. Haberde Ferhat Tepe'nin kaçırılmasının Bitlis'te büyük tepkiyle karşılandığı anlatılırken ayrıca DEP Bitlis il binasıyla İshak Tepe'nin evinin çevik kuvvet ve toplu polislerince kuşatıldığı belirtilerek Bitlis'te farklı iki cephe oluşmuş gibi bir algının okuyucuda yaratılması amaçlanmıştır.

4 Ağustos 1993 tarihinde ise gazetenin sürmanşetinde yine Ferhat Tepe vardır. Gazete bir yandan Tepe'nin kaçırılmasına yönelik tepkileri duyururken diğer yandan olayın takipçisi olarak kamuoyu baskısını gündemde tutmayı amaçlamaktadır. "Tepe için açlık grevi devam ediyor" başlığını taşıyan haberde açlık grevine yoğun katılım olduğu kaydedilirken DEP yöneticileri ve milletvekillerinin açıklama ve çalışmaları aktarılmıştır. Haberde bunun dışında, SHP Milletvekillerinin ile sanatçı Arif Sağ'ın Ferhat Tepe'nin kaçırılmasına tepkisi

yansıtılarak, Tepe'nin kaçırılmasına tepkilerin yayıldığı mesajı verilerek kaçırılanlar ve devlet üzerinde kamuoyu baskısı yaratılması amaçlanmıştır.

5 Ağustos 1993 tarihinde gazetenin logosunun sağında çerçeve içine alınmış kısa haberde Ferhat Tepe'den 8 günden bu yana haber alanımadığı belirtilmiştir. "Tepe'den haber yok, İçge gözaltında" şeklinde başlığa sahip haberde Ferhat Tepe için başlatılan açlık grevinin 4'üncü gününe girdiğine dikkat çekilmiştir ayrıca Özgür Gündem Gazetesinin Doğu Beyazıt muhabiri Ahmet İçge'nin önceki gün gözaltına alındığı belirtilmiştir. Haberde Doğubeyazıt Savcılığı'nın İçge'nin gözaltına alındığını kabul ettiği belirtilerek, alt anlamda İçge'nin başına geleceklerden doğrudan devletin sorumlu tutulacağının mesajı verilmiştir.

6 Ağustos 1993 tarihinde gazetenin "Telefondaki, tugay komutanıydı" şeklindeki manşet haberi Ferhat Tepe'yle ilgilidir.

Haberde Ferhat'ın babası İshat Tepe'nin kaçırma olayından sonra kendisini arayıp olayı TİT adına üstlenen kişinin daha önce bir toplantıda konuşturkları Tatvan 6. Zırhlı Tugay Konutanı Korkmaz Tağma olduğunu öne sürdüğü belirtilmiş, İshak Tepe'nin konuşmak istediği Tağman'nın ortadan kayboduğu ve izinliği olduğunun söylendiği belirtilimiştir.

Haberin "Tepe'nin Annesinden Türk Annelere Çağrı" üst başlığını ve "Çocuklarımız düşman değil kardeş olmalı" şeklinde başlıklara sahip olan iki sütun üzerinden verilen kutusunda ise Ferhat Tepe'nin annesi Zübeyde Tepe ile babası İshak Tepe'nin asker annelerine yönelik anti militarist barış, kardeşlik mesajları yer almıştır.

7 Ağustos 1993 tarihinde gazetenin fotoğraflı sürmanşetinin başlığı, "Kontrgerilla, Tepe'yi öldürdü mü?" şeklindedir. Haber üç sütundan ve iki eylem fotoğrafından oluşmuştur. Solda yer alan sütunda, gazetenin Ankara bürosunu arayan ve çok düzgün konuşan bir kişinin(bununla asker imasından bulunulmaktadı) Ferhat Tepe'nin infaz edeliceğini söylediği aktarılmıştır. Haberin devamında İHD'nin, İçişleri Bakanlığı'na telgraf çekerek Ferhat Tepe'nin sağ olarak kurtarılmasını beklediklerini ifade ettikleri bilgisi verilmiştir. Bu sütunun yanın İçişleri Bakanlığı'na gönderilen mektubun Özgür Gündem gazetesi binası önünde basın açıklaması yapılarak okunuşunu gösteren fotoğraf yer almıştır. Bu fotoğrafın solunda İHD İstanbul Şube yöneticileri ve çeşitli demkortaki kitle örgütlerinin gazete binası önündeki

eylemlerine yer verilmiştir ayrıca, Bitlis DEP il binasında başlatılan açlık grevinin 6'ncı gününg girdiğine ilişkin bilgi bulunmaktadır. Bu sütunun yanında da açlık grevine ilişkin fotoğraf vardır. Bu fotoğrafın sağ yanında da Uluslar arası Af Örgütü Türkiye Masası Şefi Jonathan Sugden'ın Ferhat Tepe'nin sağ kurtarılması için girişimine yer verilmiştir. Haberde görüldüğü üzere Ferhat Tepe'nin kaçırılması konusunda, Özgür Günden çevresi ve uluslar arası kamu oyununun hükümete baskısı aktarılmaya çalışmıştır.

8 Ağustos 1993 tarihinde ise gazetenin sürmanşetinin başlığı, "Bitlis halkı kontrgerllayı sorumlu tutuyor" şeklindedir. Haberde, Ferhat Tepe için başlatılan açlık gerevine katılım ve destek ziyaretlerin büyüyerek devam ettiği iddia edilmiştir. Haberde ayrıca imza kampanyasından ve DEP'li Milletvekillerinin çalışmalarından bahsedilmiştir. Önceki günlerde gazetede çıkan haberlerdeki gibi kamuoyu baskısını amaçlayan haberde bunların dışında gazetenin Tatvan muhabiri Pakize Kızılca ile Erzincan muhabiri Bülent Kaya'ya yönelik tehditlerinden bahsedilmiştir. Haberde Pakize Kızılca'nın telefonla arayan bir kişi tarafından, "Senin beynine kurşun sıkacağız. Seni Ferhat'ın yanına göndereceğiz" şeklinde tehdit edildiği Erzincan muhabiri Bülent Kaya'nın da babasının işyerine gelen polislerce "Bu işi bıraksın. Onun da sonu gelecek" şeklinde tehdit edildiği iddia edilmiştir. Haberde Ferhat Tepe'nin hayatından ümit kesilmeye başlandığı dikkat çekerken, Ferhat Tepe'yi kaçıranların devletle işbirliği yaptığına yönelik iddia açıkça belirtilmese de haberde hissedilir kılınmıştır. Devamı 11'inci sayfada yer alan haberin kutusunda da da gazetenin Haber Merkezi Müdürü Ahmet Hamdi Akkaya'nın ertesi gün Toplumsal Dayanışma dergisinde yazdığı bir yazından dolayı DGM'de hâkim karşısına çıkacağı aktarılmıştır. Haber kutusun Akkaya için tahliye taleplerin de reddedildiği belirtilmiştir.

9 Ağustos 1993 tarihinde Özgür Gündem gazetesi, "Susmayacağız!" manşetiyle çıkmıştır. Gazetede başlığın hemen altında Ferhat Tepe'nin portre fotoğrafı geniş şeklide yer almıştır. Haberde Ferhat Tepe'nin babası İshak Tepe'yi telefonla arayan bir kişinin oğlunun gölde boğulduğunu ve cesedinin Elazığ Devlet morgunda olduğunu söylediği aktarılmıştır. Haberde bu kişinin büyük oranda kesinmiş gibi sunulan ve yavaş yavaş doğruluğu ortaya çıkan iddialarına dayandırılmıştır. Bu iddialara geçerlik kazandırılmak için haberde özellikle İshat Tepe'nin arayan kişi hakkında daha önce kendisini iki kez rayan ve kaçırma olayını Osmanlı Türk İntikam Tugayı adına üstlenen kişi aynı olduğunu söylediği kaydedilmiştir.

Haberin Elazığ Devlet Hastanesi'nde görevli bir polisin hastaneye 4-5 gün önce suda boğulmuş bir erkek cesedinin getirildiğini ve kimliği tespit edilmediği için önceki gün belediye tarafından gömüldüğünü söylediği de aktarılarak iddiaların doğruluğunu büyük bir kanıt sunulmuştur. Ama bunun yanında haberin yayınlandığı gün Ferhat Tepe'nin ailesi ve gazetenin yetkilerinin Elazığ'a giderek sözkonusu mezarın açırılmasını isteyecekleri de kaydedilmiştir. Haberde ayrıca gazetenin bir başka muhabiri Aysel Malkaç'tan iki gündür haber alınamadığı belirtilerek, Aysel Malkaç'ın portre fotoğrafı haberde kullanılmıştır. Burada belirtmek gerekir ki tez çalışması kapsamında konuşulan Özgür Gündem gazetesi çalışanı Bayram Balcı, Aysel Malkaç'ın daha sonra yurt dışına kaçtığını öğrendiklerini söyleyerek, Aysel Malkaç'ın kaçırılmadığının bilgisini vermiştir.

Haberde bunun dışında, gazetenin tutuklu çalışanları, Ahmet H. Akkaya(aynı gün çıktığı duruşmada serbest kalacaktır) Nezahat Özen, Ş. Davut Karadağ ve Mehmet Yazıcı'nın fotoğrafları yan yana sıralanarak kullanılmıştır.

Haberin baş sayfadaki bölümünde kutu içinde, "Gerçekler çırılçıplak ortada" başlığıyla verilen imzasız yazısında ise, gazetenin devletin söylemediklerini söyleme konusundaki inatı nedeniyle öldürlmelere, kaçırılmalara, tutuklamalara, gözaltılara, onlarca davaya maruz bırakıldığı kaydedilmiş, böylece gazetenin propagandası yapılmıştır. Yazının 11'inci sayfadaki devamında Ferhat Tepe'nin öldürülüp öldürülmediğine haberden daha iyimser bir bakıldığı dikkat çektmiştir.

Haberin 11'inci sayfada yer alan devamında ise baş sayfada yer alan bilgilerin dışında telefondaki sesin Bitlis Tugay Komutan Korkmaz Tağma olabileceği şüphesi üzerinde durulmuş, Korkmaz Tağma üzerine daha önce atılan iddialarla ilgili devletin sessizliğine dikkat çekilmiştir. Bu sayfada ayrıca Ferhat Tepe için başlatılan açlık grevinin 7'nci gününe girdiğinden bahsedilmiştir. Ayrıca sayfada gazetenin Mersin dağıtımcısına polis tehditinden de bahsedilmiştir.

10 Ağustos 1993 tarihinde gazetenin manşet haberi kalın siyah çerçeve içine alınmıştır. Manşet haberin başlığı, "Ferhat'ı devlet güçleri katletti" şeklinde savaşı andıran bir niteliktedir. Haberde, Ferhat Tepe'nin cesedinin gömüldüğü Elazığı Asri Mezarlığı'ndan ailesi ve gazete yetkileri tarafından alınarak Bitlis'e götürüldüğü, Bitlis'te durumun gergin

olduğu kaydedilmiştir. Haberde Bitlis'ten başka bir devletin orduları tarafından işgal ediliyormuş gibi "abluka altına alındığı bildirildi" şeklinde bilgi verilerek ayrılıkçı bir tutum belirlenmesi dikkat çekmiştir. Haberde bunların dışında Ferhat Tepe'nin cesedinden anlaşıldı üzere öldürülmeden önce işkence gördüğüne ilişkin bilgiler de verilmiştir.

Haberin iki kutusu vardır. Bunlardan biri, "Bir basın şehidi daha…" şeklinde başlığa sahip "Gündem" imzalı başyazı dırı.

Yazıda cesedi teşhis edilen Ferhat Tepe'yle ilgili, "Ferhat, kontrgerilla tarafından katledilen ilk gazeteci değil, muhtemelen son da olmacak" denilmekte, Ferhat'ın çalışkan dava adamı kimliğinden bahsedilmekte, Ferhat'ı kaçıranların eylemlerine bile sahip çıkamadıklarından bahsedilmektedir. Gözlemlendiği kadarıyla yazı son derece sert ve duygusal nitelik taşımaktadır.

Haberin diğer kutusu ise, "Hiçbir takibat yapılmadı" şeklinde başlığa sahiptir. Son derece öfkeli bir dile sahip kutuda ağır suçlamalar bulunmaktadır. Kutu haberde, dönemin İçişleri Bakanı Mehmet Gazioğlu, dönemin Bitlis Emniyet Müdürü ve Bitlis Valisi sıradan bir adli olayda gösterilmesi gereken çabayı bile Ferhat Tepe olayında göstermedikleri kaydedilerek, "Ferhat'ın katledilmesine ortak olduklarını gösterdiler…" şeklinde suçlanmışlardır.

11 Ağustos 1993 tarihinde gazetenin manşeti, "Halk Ferhat'ı uğurladı" biçimindedir. Haberin üst başlığında, "Devlet güçlerinin tüm engellemelerine karşın 2 bin kişi tarafından sloganlarla toprağa verildi" biçimindedir. Görüldüğü üzere Ferhat Tepe'nin öldürüldüğünün anlaşılmasından itibaren Özgür Gündem gazetesi ölçülü devlet karşıtlığını bir kenara bırakarak açıkça ölümünden sorumlu tuttuğu devlete karşı sert eleştiriler kaleme almaya başlamıştır.

Ferhat Tepe'nin Elazığ'da gömüldüğü mezarın kazılmasının ve Bitlis'e taşınan minibüs üzerindeki naşının görüldüğü 2 fotoğrafın kullanıldığı haberde Ferhat Tepe'nin cenazesindeki olayla anlatılmıştır. Haberde Ferhat Tepe'nin yaklaşık iki bin kişilik bir kitle tarafından omuzlarda taşındığı belirtilmiştir. Haberde Bitlis ve Tatvan'a giriş-çıkışların devlet tarafından yasaklandığı ayrıca Tepe ailesinin evinin çok sayıda panzer, askeri araç ve

tanklarlarla 'ablukaya' alındığı iddia edilmiştir. Haberde ayrıca tüm bunların yanı sıra cenaze töreni boyunca, törene katılan halkın video kameraya alınarak, fotoğrafının çekildiği belirtilmiştir. Haberde geçen bu bilgilerle devlet güçlerinin işgalci kuvvetler gibi bir tavır takındığı ve matemli halka saygı göstermediği ifade edilmek istemiştir. Haberin 11'inci sayfadaki devamında da cenaze sırasında yapılan baskılar ve tüm yasına rağmen Tepe ailesinin cenazeye katılan halkı sakinleştirme çabasına yer verilmiştir. Baş sayfada, "Elazığı emniyeti cenazeyi neden gizledi?" başlığıyla çerçeve içinde manşet haberin kutusu gibi verilen haber, 11'inci sayfada ayrı bir haber şeklinde yer almıştır. Bu haberde Ferhat Tepe'nin babasının oğlunun kaçırılmasından sonra, fidye isteği ve olayın üstlenilmesiyle ilgili ilk telefonla aramamın üzerine İçişleri Bakanlığı ve Bitlis Emniyet Müdürlüğü'nden yardım taleplerinde bulunduğu ancak bu taleplere ilgisiz kalındığı belirtilmiştir. Haberde daha sonra İshak Tepe'nin 4 Ağustos'ta Elazığı Emniyet Müdürlüğü yetkililerine gittiği ifade edilmiştir. İshak Tepe'nin emniyette olduğu sırada oğlunun cesedinin Elazığ Devlet Hastanesi'nde olduğuna dikkat çekilmiştir. Haberde İshak Tepe'nin Elazığ'a gittiğinde yetkililere oğluyla ilgili bilgi ve fotoğraflar verdiği ve aynı zamanda Elazığı Emniyet Müdürlüğü'nde bulunan Cumhuriyet Savcılığı tarafından hazırlanan başka dosyada da Ferhat Tepe'nin cesedinin çok sayıda(20-25 adet) fotoğrafın bulunduğu belirtilmiştir. Ancak bundan İshak Tepe'ye bahsedilmediği ifade edilmiştir. Haberde ayrıca daha sonra teşhis için Elazığ'a giden avukatların da Ferhat Tepe'nin babasının verdiği bilgileri ve fotoğrafları içeren dosyanın, Ferhat Tepe'nin otopsisi için savcılıktan daha önce gönderilen dosyanın, Ferhat Tepe'nin daha önce Diyarbakır DGM'de yargılandığı dava dosyasının üst üste konulduğunu gördükleri kaydedilmiştir.

Haberin sonunda bu iddialar neticesinde şu şekilde bir çıkarımda bulunulmuştur, "Bu gelişmeler Ferhat'ın katledilmesinden Elazığ Emniyet Müdürlüğü'nün haberi olduğunu ve olayı gizlemek istediğini açıkça ortaya koyuyor."

4.25.2. Milliyet gazetesi

Gazete 10 Ağustos 1993 tarihli nüshasında, 'Olay' isimli 17'nci sayfasında başlık ve bir paragraftan ibaret yer bulmuştur. Sayfanın, ikiye bölünmüş sayfa manşetin birisi olan, "Muhabir ölü bulundu" başlığı taşıyan haberde Ferhat Tepe'nin cesedinin bulunması işlenmiştir. Fotoğraf kullanılmayan haberde sadece Ferhat Tepe cinayeti işlenmemiş, haberde

Diyarbakır'da gerçekleştirilen bir başka faili meçhul cinayetin yanı sıra PKK'nin 4 eylemine ve Kıbrıslı Rumların PKK'ye destek verdiği iddiasına yer ayrılmıştır. Zaten haberin spotu da şu şekildedir, "Bingöl'ün Solhan ilçesine bağlı Kantaş Mezrası'na önceki gece baskın düzenleyen teröristler 5 evi ateşe vererek yaktılar"

Haberde Ferhat Tepe cinayeti haberin girişinde sadece bir paragraf içinde yer almıştır. Onda dahi Tepe'nin gazeteci kimliği arka planda bırakılacak şekilde Tepe'nin babasının DEP Bitlis İl Başkanı olması ön plana çıkarılmıştır. Milliyet Haber ajansı imzalı haberde Tepe cinayeti şu şekilde işlenmiştir, "Bir süre önce kimlikleri belirlenemeyen kişilerce kaçırılan, DEP(Demokrasi Partisi) Bitlis İl Başkanı İshak Tepe'nin oğlu ve Özgür Gündem gazetesi muhabiri Ferhat Tepe'nin cesedi dün sabah saatlerinde Elazığ'ın Sivrice İlçesi yakınlarında bulundu Ceset Elazığ Devlet Hastanesine kaldırıldı."

Teröre ilişkin haberlerin yer aldığı 17'nci sayfanın diğer manşeti ise geniş fotoğrafla verilen ve "Bu isyan PKK'ye" başlığını taşıyan öldürülen asker Arif Yıldız'ın cenaze aittir.

Sonuç olarak Milliyet gazetesi genç yaşta derin devletten şüphelinilen bir suikast sonucu öldürülen gazeteci Ferhat Tepe'nin ölümünü rutin bir terör haberi olarak değerlendirmiştir.

4.25.3. Hürriyet gazetesi

30 Temmuz 1993 tarihli gazetenin 22'inci sayfasında, Özgür Gündem gazetesi muhabiri kaçırıldı" başlığını taşıyan kısa bir haber yer almıştır. Olayı fazla önemsemeyen Hürriyet gazetesinde daha sonraki günlerde Ferhat Tepe'nin cesedi bulunana kadar haber yer almamıştır. 10 Agustos 1993 tarihinde ise Ferhat Tepe'nin ölüm haberi gazetenin 30'uncu sayfasında "Kayıp Özgür Gündem muhabiri ölü bulundu" başlığını taşıyan kısa haberle duyurulmuştur. Haberde cinayetinin kontgerilla tarafından işlendiği şüphesi yönünde bir ibare yer almamıştır. Sonuç olarak Milliyet gazesiyle aynı yaklaşımı göstermiştir.

4.25.4. Sabah gazetesi

30 Temmuz 1993 tarihinde, "Haber" isimli 29'uncu sayfada, "1.5 sütun" başlığıyla kısa haberlerin sıralandığı sayfanın sol köşesinde, "DEP İl Başkanı'nın oğlu kaçırıldı"

başlığıyla verilmiştir. Gazete görüldüğü üzere yanlı bir tavırla Ferhat Tepe'yi gazeteci kimliği yerine babası üzerinden tanımlamayı tercih etmiştir.

Haberde Haberde DEP Bitlis İl Başkanı İhsan Tepe'nin oğlu Tepe'nin Türk İntikam Tugayları adlı örgüt tarafından kaçırıldığı kesin ifadelerle verilmiştir. Üstelik haberde bu kesin bilginin nereden alındığına ilişkin bir bilgi de yer almamıştır. Haberde DEP'in PKK'yle ilişkilendirildiği dikkat çekerken, İhsan Tepe'yi TİT adına arayan bir kişinin tırnak içide bold harflerle "oğlunun yüzünü ancak bir milyar lira para, DEP'in kapatılması ve PKK'nın elindeki Frasız turistlerin serbest bırakılması sağlanması karşılığında görebileceğini" şöylediği kaydedilmiştir.

Haberde kimler olduğu belirtilmeyen yetkilerinin Ferhat Tepe'nin Kızılmescit Mahallesi'nde kaçırıldığını ve bulunması için aramaların sürdüğünü kaydettikleri belirtilmiştir.

Ferhat Tepe'nin gazeteci kimliğinden ise haberin ancak sonunda, "Özgür Gündem Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Gurbetelli Ersöz de yaptığı açıklamada Ferhat Tepe'nin muhabirleri olduğunu bildirerek Tepe'yii Osmanlı-Türk İntikam Birliği adlı örgütün kaçırdığını söyledi" şeklinde söz edilmiştir. Dikkat edilirse Özgür Gündem farklı bir örgüt isminden bahsetmektedir.

Hürriyet, Milliyet, Sabah gazeteleri Ferhat Tepe'nin öldürülmesi konusunda söz birliği etmişcesine olaya sayfalarında aynı değerde yer vermiştir ve bu gazeteler, genç gazetecinin öldürülmesinin aydınlatılması için haber yapmak bir yana olayı rutin bir terör olayı olarak okuyucularına sunmuşlardır.

4.24.5. Cumhuriyet gazetesi

Cumhuriyet gazetesi de Ferhat Tepe'nin kaçırılmasına önem vermemiştir. Gazetede, 10 Ağustos 1993 tarihinde Ferhat Tepe'nin cesedinin bulunduğunun bilgisini işleyen haber okuycuya 4'ncü sayfada üçüncü haber olarak, "Ferhat Tepe ölü bulundu" şeklinde soğuk ve yorumsuz bir haber başlığıyla sunulmuştur. Ferhat Tepe'nin öldürülmesi konusunda merkez medyayla paralel bir habercilik anlayışı sergilemiştir.

4.26. Muzaffer Akkuş (20 Eylül 1993)

Milliyet Haber Ajansı ve Sabah gazetesi Bingöl muhabirlerinden aynı zamanda müteahhitlik yapan 3 çocuk babası Muzaffer Akkuş 20 Eylül 1993'te sabah saatlerinde yapımı süren karakol inşaatını denetlemeye gittiği sırada aracı taranarak öldürülmüştür. Gazetelerde yer alan haberlerde, bölgede müteahhitlik Akkuş'u PKK'nin öldürdüğü belirtilmiştir. Bu iddiayı bölgede polis ve askeri tesis inşaatlarında müteahhitlik yapanları PKK'nin ölümle tehdit haberleri güçlendirmiştir. Cinayetin ardından dönemin Bingöl Valisi Fevzi Yılmaz, "Teröristlerin telsiz konuşmalarından Akkuş'un Kürt halkına ihanet ettiği gerekçesiyle öldürüldüğü şeklinde konuşmalar yapıldığı belirlendi" şeklinde açıklama yapmıştır. Dönemin Başbakanı Tansu Çiller de yaptığı açıklamada, Akkuş'u basın şehidi olarak gördüklerini ifade etmiştir.

4.26.1. Milliyet gazetesi

21 Eylül 1993 Salı tarihinde Muzaffer Akkuş'un öldürüldüğü haberi, birinci sayfada gazetenin logosunun sağında yer alan "Milliyet'in içinden" başlıklı iki küçük spottan sağdakinde verilmiştir. Diğer spot İTO eski başkanlarından Nuh Kuşçulu'nun yüksek tansiyon nedeniyle ölümüyle ilgilidir.

Muzaffer Akkuş un ölüm haberi "Gazeteci öldürüldü" başlığıyla Muzaffer Akkuş'un bir portre fotoğrafı da kullanarak okuyucuya sunulmuştur.. Haberde Muzaffer Akkuş'un PKK'lilerce öldürüldüğü kaydedilmiş, gazetecilik ve müteahitlik yaptığı belirtilmiştir. Haberde ayrıca dönemin Başbakanı Çiller'in Monoca'da taziye mesajı gönderdiği aktarılmıştır. Haberin devamı fotoğrafsız bir şekilde "PKK gazeteci öldürdü" başlığıyla 26'ncı sayfasının manşetinden görmüştür. Milliyet Haber Ajansı imzalı haberde, "Milliyet Haber Ajansı ve Sabah gazetesinin Bingöl muhabiri Muzaffer Akkuş, PKK'lılarca öldürüldü. Aynı zamanda müteahhitlik yapan Akkuş yapımı süren karakol inşaatını denetlemeden dönerken dün sabah saatlerinde karayolunu kesen PKK'lılarca özel otomobilinden indirilip otomatik silahlarla tarandı. Ağır yaralanan Akkuş, Bingöl Devlet Hastanesi'ne kaldırılırken yolda öldü" denilmiştir. Haberde Akkuş'un 2 yıldır Milliyet Haber Ajansı muhabirliği yaptığı ve müteahhitlikişinde üstlendiği askeri tesis, karakol inşaatı gibi projelerden dolayı PKK'ce tehdit edildiği kaydedilmiştir. Haberde dönemin Başbakan'ı Çiller'in bulunduğu Manaco'dan

Muzaffer Akkuş'un babasına taziye mesajı gönderdiği ve Milliyet gazetesine başsağlığı dilediği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca Akkuş cinayeti dışında PKK ve Devrimci Sol eylemlerimine ilişkin 10 olay hakkında daha kısa kısa bilgiler verilmiştir.

Ancak yapılan araştırmada cinayetin Akkuş'un yaptığı haberlerden dolayı değil müteahhit olarak üstlendiği işlerden kaynaklandığı sonucuna varıldığından Akkuş cinayeti bu araştırmada kısa tutulmuştur.

4.26.2. Hürriyet gazetesi

21 Eylül 1993 Salı tarihli Hürriyet gazetesinin 32'nci sayfasında solda ilk kısa haberde Muzaffer Akkuş'un öldürüldüğü duyurulmuştur. Üstünde Muzaffer Akkuş'un portre fotoğrafının yer aldığı haberin başlığı, "Milliyet muhabirine PKK kurşunu" şeklindedir.

Haberde kesin bir ifadeyle Milliyet Muhabiri Muzaffer Akkuş'u PKK'lilerin öldürdüğü kaydedilmiştir. Haberde aynı zamanda müteahhitlik yapan Muzaffer Akkuş'un ek karkol inşaatını aldığı Yamaç Bucağı'na gitmek istediği, yolda 5 PKK'li tarafından durdurulduğu, kimlik kontrolü yapan PKK'liren Muzaffer Akkuş'u öldürdükleri kaydedilmiştir. Haberde özellikle kimlik kontrolü yapılmasına dikkat çekilerek Akkuş'un bilinerek öldürüldüğü izlenimi okuyucuda yaratılmak istenmiştir. Haberden Akkuş'un gazetecilik mesleğinden kaynaklı öldürüldüğü anlaşılmamaktadır.

4.26.3. Sabah gazetesi

21 Eylül 1993 tarihli Sabah gazetesinde 32'nci sayfada ilanların üstünde sayfanın sol orta kısmında tek sütun üzerin verilen, "Diyarbakır'da bir ögretmen öldürüldü" başlıklı haberin sonlarına doğru Muzaffer Akkuş'tan bahsedilmiştir.

Başında Diyarbakır'da öldürülen bir öğretmen ile 11 yaşındaki bir ilkokul öğrencinin öldürüldüğü duyurulan haberin sonunda, "Batman'da 1 ölü 2 yaralı" şeklinde olan ara başlık altında, "Bingöl'ün Yamaç nahiyesi jandarma karakolu inşaatının meahhitliğini yapan Muzaffer Akkuş dün saa 08.00'de PKK militanları tarafından kurşuna dizilerek öldürüld" şeklinde Akkuş'un ölümü duyurulmuştur.

Haberde ayrıca Akkuş'un Milliyet gazetesi Bingöl muhabirliğini südürdüğü kaydedilmiş, Akkuş'u öldüren PKK'lilerden birinin ölü ele geçirildiği belirtililmiştir. Milliyet gazetesinin haberide de Akkuş'un öldürülmesinin gazetecilik faaliyetinden kaynaklı olmadığı yönünde bir bakış açısı bulunmaktadır.

4.26.4. Cumhuriyet gazetesi

Araştırma kapsamında olan tarihler arasında Muzaffer Akkuş'la ilgili bir haber sayfalarında yer almamıştır.

4.27. Ruhi Can Tul (14 Ocak 1994)

Ankara'dan aldığı yolcularını Samsun'a götüren bir seyahat firmasına ait otobüsün bagajına konulan bombanın Kırıkkale'de patlaması sonucu çok sayıda insan yaranlanmış iki kişi de yaşamını yitirmişti. Yaşımını yitirenlerden biri ailesini görmek için Samsun'a giden Turkish Daily News gazetesi muhabiri 29 yaşındaki Ruhi Can Tu'dur.

Ruhi Can Tul'un Hacattepe Üniversitesi İngiliz Filolojisi Bölümü'nden mezun oduktan sonra bir süre Dış Politika Enstitüsü'nde çalıştığı, Bilkent Üniversi'nde master öğreciliği ve öğretmenlik yaptıktan sonra 1992 yılı itibariyle Turkish Daily News'da işe başladığı ve muhabir-çevirmen çalıştığı öğrenilmiştir. Ruhi Can Tul'un bindiği otobüse PKK tarafından konulduğu iddia edilen bombadan aynı zamanda 2 ayrı otobüse daha konulmuştur ve bunlarda da bombaların patlayarak yaralanmalara sebep olmuştur. Ayrıca gazetesinin ve Tul'un ses getirecek siyasi içerikli haberleri tespit edilememiştir. Bu, Ruhi Can Tul'un doğrudan gazetelik faliyetleri nedeniyle hedef alınarak öldürülen biri olmadığını düşüdürmektedir.

4.27.1 Milliyet gazetesi

15 Ocak 1994 tarihli gazetede Ruhi Can Tul'un yaşamını yitirdiği şehirlerarası otobüste patlayan bombalara ilişkin haber gazetenin manşetinden, "Otobüslere bomba" şeklinde düz ama çarpıcı bir başlıklıkla verilmiştir. Fotoğraf kullanılmayan haberde, Ankara'dan İstanbul, Samsun ve Rize yönüne hareket eden 3'ü aynı firmaya ait şehirlerarası 4 yolcu otobüsünde patlamlar olduğu kaydedilmiştir. Haberde otobüslere konulan bombaların Bolu, Kızılcıhamam ve Kırıkkale'de patladığı belirtilerek, 1 kişinin öldüğü 33 kişinin

yaralandığı bilgisi verilmiştir. Haberde Kırıkkale'de iki otobüste bomba patladığı kaydedilmiştir. Bunlardan, 34 UJP 98 plakalı otobüste meydana gelen patlamada üniversite öğrencisi Ali Ertuğrul Tokaç'ın öldüğü 2'si ağır 12 kişinin yaralandığı bilgisi verilmiştir. Aynı saatte Ankara Kırıkkale yonulda bulunan 34 UCM 66 plakalı otobüste meydana gelen patlamada ise 15 yolcunun yaralandığı duyurulmuştur. Haberin devamında da diğer iki otobüsteki patlamalar ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Haberde bunun dışında, patlamaların ardından İstanbu ve diğer illerde alınan güvenlik önlemlerine değinilmiş, dönemin İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin olayın organize olduğu ve PKK şüphesi üzerinde durulduğuna yönelik açıklamalarında yer verilmiştir. Haberin devamı ise 17'nci sayfada Melih Aşık'ın sayfanın üst yarısını kaplayan "Açık Pencere" isimli köşesinin altında, sayfanın solunda, fotoğrafsız olarak, "Otobüslere bomba: 1 ölü, 33 yaralı şeklinde olayın sonucunu anlatan başlıkla tek sütun üzerinde verilmiştir. Haberde birinci sayfada anlatılan bilgiler daha ayrıntılı şekilde okuyucuya sunulmuş, yaralıların isimleri verilmiştir. Haberde ayrıca dönemin Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ın patlayıcıların çok tesirli olmadığına ve mıknatıs yardımıyla koltuk altlarına ya da bavul içinde bagaja konulmuş olabileceğine ilişkin açıklamaları aktarılmıştır. Haberde verilen yaralı isimleri içinde de olmak üzere Ruhi Can Tul'un isminin hiç yer almadığı gözlemlenmiştir.

16 Ocak 1994 tarihli Milliyet gazetesinin manşet haberinde ise Ruhi Can Tul'un öldüğü bombalı saldırının aslında, dönemin Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş'in kız kardeşine yönelik olduğu iddia edilmiştir.

"Güreş'in kardeşi kurtuldu" şeklinde sanki patlayan bombalar soncu 2 kişi ölmemiş ve birçok insan yaralanmamış gibi, müjde veren bir başlıkla verilen haberin girişi, "Ankara'dan hareket eden 4 yolcu otobüsünde patlayan ve 2 kişinin ölümüne patladığı 4 yolcu otobüsünden İstanbul otobüsünde patlayan ve 2 kişinin ölümüne, 32 kişinin yaralanmasına yolacan bombalarla ilgili soruşturma sürerken, Ankara-İstanbul otobüsüne Genelkurmay Başkanı Orgenere Doğan Güneş'in kızkardeşi Jale Bozdağ'ın da bulunduğu öğrenildi" biçiminde seçkinci bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır.

Haberin ancak ikinci paragrafında, ise patlamlarda ölenlerin isimlerine, "Daily News gazetesi muhabiri Ruhi Can Tul ile diş hekimliği öğrencisi Ali Ertuğrul Tokaç'ın öldüğü

bombalı saldırıdan sonra tüm ulaşım araçlarına sıkı güvenlik önlemleri getirildi" şeklinde bir cümlenin içinde kısaca yer verilmiştir.

Haberi devamında ise güvenlik önlemleri aktarılmıştır. Haberde ayrıca gazetenin bir önceki günkü haberinde saldırıya uğrayan otobüslerin aynı firmaya ait olduğu bilgisiyle çelişen şekilde, saldırıda asıl hedefin Ulusoy otobüsleri olduğu, saldırıya uğrayan Star turizmin otobüsünün yanlışlıkla hedef alınmış olabileceği iddasında bulunulmuştur. Haberin birici sayfada yer alan bölümünün sonunda bilet aldığı halde Samsun'a giden otobüse bilet aldığı halde binmeyen yolcunun arandığı bilgisi verilmiştir.

Haberde saldırılardan sonra güvenlik önlemleri çerçevesinde bir terminalde yolcuların aranmasını gösteren geniş bir fotoğraf hemen altında da saldırıya uğrayan otobüslerden birin iç bölümünü gösteren fotoğraf kullanılmıştır. Patlamanın gösterildiği fotoğrafta kanlar içindeki koltuk görüntüsünün odak noktasında olması ve haberde paragraf başlarında kan lekesini sembolize eden puanlar kullanılmasıyla da okuyucuda dehşet, vahşet izlenimleri yaratılması amaçlanmıştır. Haberin, "Yolda terör" başlığı taşıyan fotoğraf altı bölümü de bu başlığı destekler niteliktedir.Fotoğraf altı bölümünde patlamanın tavan bagajı bölümünde gerçekleştiği belirtilmiştir.

Haberin devamı ise 17'nci sayfada gazetenin üst yarısını kapsayan Melih Aşık ve Taha Akyol'un köşe yazılarının altıda sayfanın sağ tarafında, bir yaralının fotoğrafıyla birlikte geniş şekilde görülmüştür. "Hedef Güreş'in kardeşi mi?" şeklinde birinci sayfaya göre daha kabul edilebilir başlığı olan, Tolga Şardan, Kenan Tümer, Ümit Bektaş imzalı haberde olay, dönemin Genelkurmay Bakanı Orgeneral Doğan Güreş'in kızkardeşi Jale Bozdağ'ın bulunduğu ve yara almadan kurtulduğu otobüsteki patlamadan başlanarak, yardım faliyetleri de anlatılarak ayrıntılı şekilde aktarılmıştır.

Haberde ayrıca, Çamlıdere'de bombanın patladığı otobüste patlamamış olarak bulunan saatli bombanın üzerinde parmak izi görüldüğü, Dört otobüs için bomba getirenlerin dördüncü otobüsü bulamayınca Star Turizm'e ait otobüse bomba bir otobüse bomba bıraktıkları, Ulusoy Turizm'e ait otobüs için bir yolcunun 14 numaralı koltuk için bilet aldığı, ancak yolculuk yapmadığı gibi emniyet yetkililerine dayandırılan bilgiler yer almıştır.

Haberin sonlarında doğru, " PKK Timinin eylemi" başlığı altında üst düzey bir emniyet yetkilesi şeklinde tanıtılan haber kayanığının, olayın PKK timinin eylemi olabileceği şeklindeki iddiaları aktarılmıştır.

Haberin son bölümlerinde koltukların altlarına yerleştirilen bombaların yaralanmalara neden olurken, üst bağaj bölümüne yerleştirilen bombanın ölümlere neden olduğu aktarılmış, ayrıca dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in, TBB Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un, ve Başbakan Çiller'in tepkilerine yer verilmiştir.

Haberin "ÖLEN İKİ GENÇ SAMSUNLU" şeklinde balığa sahip haber tukusunda ise, Ruhi Can Tul, Turkish Daıly News Gazetesi'nde muhabir-çevirmen olarak çalıştığı ve 15 günde bir ailesini görmek için Samsun'a gittiği belirtilerek kısaca tanıtılmıştır.

Yaşamını yitiren diğer kişi, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi dördüncü sınıf öğrencisi Ali Ertuğrul Tokaç ise Sasun Devlet Hastanesi Başhekim Yardımcısı Emekli Albay Turgut Tokaç'ın üç oğlundan biri olarak tanıtılmıştır ve Tokat'ın nişanlandığı yazın(1994) evlenmeyi planladığı şeklinde dramatik öğelere yer verilmiştir.

Sonuç olarak Milliyet gazetesinin haberlerine göre, Ruhi Can Tul özel olarak hedef seçilmediği bir terör saldırısı sonucu yaşamını yitirmiştir.

4.27.2. Cumhuriyet gazetesi

15 Ocak 1994 tarihinde birinci sayfanın altında solda ortada fotoğrafsız şekilde, "4 otobüste bombalı dehşet" başlığıyla Cumhuriyet gazetesinin alışıla gelen başlıkların dışında okuyucuda dehşet hissi uyandırmayı amaçlayan bir başlıkla verilen haberde, başta Kırkkale, Bolu Kızılcıhamam'da 4 otobüste meyanda gelen patlamalardan iki kişinin öldgü biri ağır 16 kişinin yaralandığı sıcak haber şeklinde aktarılmıştır. Haber Merkezi imzalı haberin devamında Milliyet gatesinde yer aldığı gibi bombaların otobüsler neredeyken patladığına ilişkin detaylar aktarılmıştır. Haberde yaralı ve ölülere ilişkin bilgi verilirken, Ruhi Can Tul'dan "Ruhi Cantuğ" şeklinde bahsedildiği, gazeteci kimliğine dair bir ibareye yer verilmediği gözlemlenmiştir. Fotoğrafsız şekilde sayfadan yer alan haberin devamı 17 sayfada, 4'ncü sütunda "4 yolcu otobüsünde" şeklinde haberi anlatmayan bir başlıkla sayfanın altında verilmiştir. Haberin bu sayfada kısa verilen devamında da yaralılara ilişkin bilgiye ve

dönemin Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ın bombanın tesirine ilişkin diğer gazetelerde de aynı şekilde yer alan açıklamasına yer verilmiştir. Ruhi Ruhi Can Tul'a ilişkin bilgiye ise rastlanmamıştır.

16 Ocak 1994 tarihli gazetede ise solda ikinci sırada olan ve "Otogarda sıkı önlem" başlığını şatışıyan haberde bombalı saldırıların ardından otogarlardaki güvenlik önlemlerinin artırıldığına ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Haberde ayrıca, Ulusoy firmasının bölge müdür yardımcısı Mehmet Ünaldı'nın kendisie gelen bilgilere göre bombaların patlama zamanının aynı olduğuna ilişkin, tespitini içeren açıklaması yer almıştır. Haberin içinde "Hedef, Güreş'in kardeşi miydi?" başlığını taşıyan çerçeve içinde yer alan Göksel Polat imzalı kısa haber spotunda ise, Ulusoy firmasına ait İstanbul'a giden ve Çamlıdere mevkiinde bomba patlayan otobüste, Genelkurmay Başkanı Orgenaral Doğan Güreş'in kardeşi Jale Bozdağı'da bulunduğunun öğrenildiği kaydedilmiştir.

Haberlerin devamı ise 17'nci sayfanın altında, ortada ve sağ köşede kısa şekiled yer almıştır. "Otogarda sıkı yönetim " başlıklı haberde dönemin Cumhurbaşkanı Süleman Demirel'in, Başbakan Tansu Çiller'in ve TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk'un olaya tepkileri yer alırken, bu haberin hemen yanında sayfanın sağ köşesinde yer alan "Hedef Güreş'in kardeşi miydi?" başlıklı haberde Jale Bozdağ'ın patlamanın olduğu Ulusoy firmasına ait otobüslerden İstanbul otobüsünde oluduğu kaydedilmiş ve şu iddia, "Jale Bozdağ'ın bomba patlayan otobüste bulunması bazı çevrelerde 'Hedef, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Doğan Güreş'in kardeşi miyidi, Bomba otobüse kasıtlı olarak mı konuldu' sorularını gündeme getirdi" şeklinde haber kaynağı adı verilmeden öne sürülmüştür.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi, Ruhi Can Tul'un öldüğü bombalı saldırı olaylarına ilişkin verdiği haberleri, terör saldırıları bağlamında, resmi devlet politikası çerçevesinde sayfalarına taşımıştır. Gazetede Ruhi Can Tul'un gazeteci kimliğine ilişkin hiçbir ibarere yer almamıştır. Gazete ayrıca bombaların bir haberinde Jale Bozdağ'a yönelik olduğu şüphesini ön plana çıkararak seçkinci bir yaklaşım göstermiştir.

4.27.3. Özgür Gündem gazetesi

Gazetenin 15 Ocak 1994 tarihli nüshasıda birinci sayfanın sağ alt köşesinde en alttaki kısa haberde Ruhi Can Tul'un öldüğü patlamalar, "Yolcu otobüslerinde patlama: 1 ölü, 15

yaralı" şeklende yorumsuz olayı veren bir başlık altında okuyucuya aktarılmıştır. Haberde olay kısa ca aktarıldıktan sonra, " Uzmanlar olayın bir sol örgütün işi olmadığını belirterek, 12 Eylül arefesindeki bombalamalara dikkat çektiler" şeklinde, kim oldukları belirtilmeyen uzmanların, derin devlet göndermesi bulunan iddiası yer almıştır. Haberin devamı ise 4'ncü sayfada sayfanın sağ alt köşesinde, "Bombalar yolcu otobüsünde patladı" şeklin olaydan hoşnutsuzluğu da ifade eden bir başlıkla verilmiştir. Haberde, patlamada ölen Ali Ertuğrul Tokaç'ın adı geçerken yaralalıların ismine ilişkin bir bilgi yer almamıştır. Haberde ayrıca patlamayı üstlenen olmadığı belirtilerek, baş sayfadaki olayın sol örgüt tarafından gerçekleştirilmiş olma olasılığı olmadığına yönelik iddia 12 Eylül arefesindeki bombalamalar da sonunda hatırlatılarak tekrarlanmıştır. Sonuç olarak, Ruhi Can Tul ve Ali Ertuğrul Tokaç'ın ölümüne 20'ye yakın insanın da yaralanmasına neden olan patlamadan rahatsız olduğu anlaşılan Özgür Gündem gazetesi, kendi yayın politikasına yakın siyasi fikirlerin bu olayı gerçekleştirmiş olma olasılığına karşın tedirgin şekilde savunma mekanizmasıyla, kanıtlar ortaya koymadan korumacı bir anlayış haberde orataya koyumuştur.

16Mayıs 1994 tarihli gazetin ise 11'incı sayfasında altta, "İşadamı Cantürk öldürüldü" başlığını taşıyan haberin sağında "Otobüslerin bombalanması ticari rekabetten değilmiş" yazan ve üzüntüyü ifade eden siyah zemin üzerinden beyaz harfle verilen başlığa sahip kısa haberde olay hatırlatıldıktan sonra, patlamada ölenlenlerin isimlerinin belli olduğu belirtilmiştir. Haberde Ruhi Can Tul'un ismi, "Ruhi Contuğ" şeklide verilirken, mesleğine ilişkin bir ibare haberde yer almamıştır. Haberde ayrıca dönemin İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin, "Bölücü örgüt Güneydoğu'da ki operasyonlar nedeniyle büyük şehirlere yöneldi" şeklindeki açıklaması yorumsuz şekilde verilirken, patlamaların meydana geldiği şirketin ortağı olarak tanımlanan Sefer Ulusoy'un da "Olay kesinlikle ticari rekabetten dolayı değildir" şeklindeki açıklaması yer bulmuştur. Gazete bir önceki iddalarından bu haberinde bulunmadığı dikkat çekmiştir. Gazetede diğer gazetelerde yer alan Doğan Güreş'in kızkardeşine ilişkin iddialara yer verilmediği de başka bir dikkat çeken nokta olmuştur.

Sonuç olarak Özgür Gündem gazetesi olaya ideolojik ekseninden hareketle yaklaşarak, bu minvalde bir değer atfetmiş, öldürülen gazeteci bağlamında habere yaklaşım göstermemiştir.

4.27.4. Tercüman gazetesi

15 Ocak 1994 tarihi gazetenin manşet haberi Ruhi Can Tul'un öldüğü bombalı saldırılarla ilgilidir. Haberin başlığı, "Otobüslere bomba" şeklinde düz bir başlıktır. Haberin geniş şekilde sayfada yer verilen fotoğrafında kbir yaralı görülmekte, fotoğrafın içinde de İstanbul otogarında yapılan aramaları gösteren bir başka fotoğraf yer almaktadır. Haberin birinci sayfada kısa şekilde verilen bölümünde ise 4 yolcu otobüsünün bağajında meydana gelen patlamalarda 2 kişinin öldüğü 2'si ağır 14 kişinin yaralandığı yorumsuz şekilde verilmiştir. Haberin 10'uncu sayfada yer alan devamı da sayfanın alt kısmında orta bölümde, "900'lü telefonlar bunalıma yol açıyor" başlığını taşıyan haberin üstünde çerçeve içinde "4 otobüs bombalandı" şeklinde yine yorumsuz, olayı veren bir başlıkla yer almıştır. Halit Çelelik imzalı kısa haberde ise olay, "…patlama sonucu otobüsün içinde bulunan iki yolcunun ayakları koptu. 9 yolcu da ağır şekilde yaralandı" biçiminde okuyucuda dehşet uyandıracak ifadelerle anlatılmış, haberde yaralananlara ve ölenlere ilişkin isim verilmemiştir. Dolayısıyla Ruhi Can Tul'un mesleğine ilişkin haberde bir ibare de bulunmamıştır.

16 Ocak 1994 tarihinde Tercüman gazetesinin manşet haberinin başlığı, "Garajlarda 'sıkıyönetim" şeklinde, Türkiye'de darbeler sonrası yapılan uygulamaları hatırlatan biçimdedir. Haberin sayfada geniş şekilde yer verilen iki fotoğrafında yapılan aramalardan görüntüler yer almaktadır.

Haberde ise Ruhi Can Tul'un ölümüne yol açan patlamaların ardından şehirlerarası otobüslerde ve otobüs terminallerinde alınan güvenlik önlemleri aktarılmıştır. Ayrıca haberde otobüslerdeki patlamaların yanı sıra İstanbul'da, MHP Maltepe seçim börosu ve SSK Bölge Müdülgü binasında patlama olduğu bilgisi verilmitir. Haberi devamı ise sayfa sayısı 14 olan gazetede gazetede "orta sayfa" olarak adlandırılarılan 6'ncı sayfada, manşetten birinci sayfadaki başlıkla aynı şekilde görülmüştür. Haberde garajlardaki güvenlik önlemleri ve İstanbul'daki iki bombalama eylemi geniş şekilde aktarılırken ölenlerin kimliklerine ilişkin bir ibare yer almamıştır. Bu haberin altında, "Bombalardaki parmak izleri araştırılıyor" şekledinde verilen haberde de dönemin İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin, soruşturmaya "Saat kısım patlamamış bir bomba var. Bombalar laboratuarda inceleniyor" şeklindeki açıklamasının yanı sıra "Bölücü örgüt Güneydoğu'daki operasyonlar sebebiyle büyükşehirlere yöneliyor" şeklinde her terör olayı ardınadn hükümet yetkililerinden duyulan

sıradan açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde dönemin Şehirlerasarı Otobüs İşletmeleri Derneği Başkanı Sefer Ulusoy ile yönetim kurulu üyelerininin Nahit Menteşe'yle görüşmeleri de yer bulmuş ayrıca, Sefer Ulusoy'un otobüslerde koltuk başına sigorta orananın yükseltildiğine yönelik, ticari kaygı güden açıklamasına da haberde yer verilmiştir.

Sonuç olarak Ruhi Can Tul'un öldüğü patlamalara ilişkin yapılan haberlerde, temel haber yazma kurallarından 5 N 1 K içinde yer alan "Kim?" sorusuna cevap aranmadığından, Tercüman gazetesinin haberlerinde Ruhi Can Tul'la ilgili bir ibare bulunmamıştır.

4.27.5. Türkiye gazetesi

15 Ocak 1994 tarihli gazetenin birinci sayfasında sağ köşende Yalçın Özer'in "Yorum" adlı köşesinin spotunun üstünde, "4 otobüste bomba pataladı: 1 ölü 18 yaralı" şeklinde olayı anlatan yorumsuz bir başlık altında fotoğrafsız şekilde verilen haberde Ruhi Can Tul'un ölümüne neden olan bombalı saldırılar aktarılmıştır. Haberin spotunda Kırıkkale, Bolu ve Kızılcıhamam'da 4 yolcu otobüsünde bomba patladığı bir kişinin öldüğü 4'ü ağır 18 kişinin yaralandığı kaydedildikten sonra, patlamanın gerçekleştiği yerlere göre başlıklar halinde ayrılarak olay diğer gazetelerde yer aldığı şekliyle aktarılmıştır. Haberin 11'inci sayfada, sayfanın altında ortada, "4 otobüste bomba patladı: 1 ölü" şeklinde başlığıa sahip devamında ise ölen yolcunun Ertuğrul Tokaç olduğu bilgisi verilmiş, kısaca yaralılardan bahsedilmiş, Bolu Valsi Yener Rakıcıoğlu ve Emniyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ın açıklamalarına yer verilmiştir. Bir yorumda bulunulmadığı gözlemlenilen haberde, Ruhi Can Tul'a ilişkin ise bilgi yer almamıştır.

16 Ocak 1994 tarihinde ise birinci sayfada "İşte RP'nin ağır topları" başlıklı manşet haberinin altında, "Çillerden çifet müjde" başlıklı haberin sağında, fotoğrafsız şekilde kısa olarak, "Org. Güreş'in kızkaredeşi de bomba konan otobüsteydi" şeklinde büyük bir tehlike atlatıldığı algısı yaratan başlıkla, Ruhi Can Tul'un öldüğü bombalı saldırılara ilişkin gelişmeler verilmiştir.

Haberde, Ulusoy firamsı sahiplerinden Sefer Ulusoy'un İstanbul'a giderken bomba konulan otobüslerinin yolcuları arasında Genelkurmay Başkanı Org. Doğan Güneş'in kızkardeşi Jale Bozdağ'ın da bulunduğunu açıkladığı belirtilmiştir. Burada hemen belirtilmeli ki gazetenin inceleme kapsımında bu iddiaya yer veren gazeteler arasında tek kaynak belirten

gazete olduğu dikkat çekmiştir. Haberi altında devamı 7'nci sayfada olarak belitlmesine karşın 11'inci safada, altta ortada fotoğrafsız şekilde aynı başlıkla verilmiştir. Haberin devamında olay kısaca hatırlatıldıktan sonra çok yönlü soruşturulduğu belitilmiş, Jale Bozdağ ile ilgili iddia verildikten sonra, kaynak belitilmeden, " Teröristler böylece Doğan Güreş'e 'Kardeş acısı' yaşatarak son zamanlarda arkar arkaraya indirilen darbelerin intikamını almak istedikleri yönünde görüş belirdi" şeklinde haberin içinde eğreti şekilde bulunan bir yorum yer almıştır.

Haberin devamında ise Ankara Otobüsçüler ve Acentacılar Derneği yöneticilerinin dönemin İçileri Bakanı Nahit Menteşe'yle görüştüklerine ilişkin bilgi ve haberin başlığına taşınan iddiaya yönelik açıklama verilmiştir. Haberin sonlarına doğru sie dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in olaya ilişkin tepkisi yer almıştır. Haberde olaylarda ölen ya da yaralanan yurttaşlara ilişkin bir bilgi yer almamıştır.

Sonuç olarak Türkiye gazetesinde öldüğü saldırı yer almasına karşın Ruhi Can Tul'un ismine yer verilmememiştir. Gazetenin yayın kurulu olaya ilişkin 16 Ocak 1994'te verilen haberden anlaşıldığı üzere, dönemin Genelkurmay Başkanı'nın kardeşi Jale Bozdağ'ın bombalı saldırıdan kurtulmasını bir meslektaşının ölmesinden daha fazla önemsemiştir.

4.28. Ersin Yıldız (3 Aralık 1994)

Özgür Ülke gazetesinin İstanbul'daki bürolarının 3 Aralık 1994 günü bombalanması sonucu Ersin Yıldız öldürülmüş 23 kişi de yaralanmıştır. Özgür Ülke'nin bürolarına yönelik saldırılarla ilgili, İstanbul 4. İdare Mahkemesi'nin 31 Ocak 2000 ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 16 Mart 2000 tarihli kararlarında devletin sorumluluğu vurgulanırken, gerek bu olaya gerekse 1990 ile 2000 yılları arasında meydana gelen olaylara ilişkin yargısal süreçte hiçbir ilerleme sağlanamamıştır.

TBMM'nin 12. Kasım 1996 tarihli kararıyla kurulan 'Yasadışı Örgütlerin Devletle Olan Bağlantıları ile Susurluk'ta Meydana Gelen Kaza Olayının ve Arkasındaki İlişkilerin Aydınlatılması Komisyonu'nun raporunda birçok kez Özgür Ülke gazetesi ile benzer yayın politikası izleyen muhalif basına ve gazetecilere yönelik saldırılara değinimiş; ancak çoğu ölüm ve sakatlanmalarla sonuçlanan yüzü aşkın olay 'faili meçhul' kalmıştır.

4.28.1 Özgür Ülke gazetesi

4 Aralık 1994 tarihinde sadece 4 sayfa olarak çıkan Özgür Ülke gazetesinin baş sayfasının büyük bölümünü patlama sonrası binaların durumunu ve bir ağır yaralıyı gösteren 3 büyük fotoğraf kaplamıştır. Bombalamaya ilişin manşet haberinin başlığı ise, "Bu ateş sizi de yakar!" şeklinde meydan okur niteliktedir. Haberin üst başlığında gazetenin İstanbul merkez binaları ile Ankara bürosunun bombalanması sonucu 1 arkadaşlarının öldüğü, 23 çalışanlarının ise yaralandığı bilgisi verilmiştir. Haberin spotunda ise 'Alçak' olarak nitelenen saldırı sonucu 'şehitlik' tanımlamasıyla kutsiyet atfedilen Ersin Yıldız'ın öldüğü bilgisi aktarılmış, gazetenin binalarının kullanılmaz hale geldiği kaydedilmiştir.

Haberde de, "Devletin en yetkili ağızları tarafından hedef gösterilen ve kapatılmak için çare aranan gazetemiz Çarşamba günü toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun en önemli gündem maddeleri arasında yer almıştı. Gazetemizi susturma kararının alındığı toplantıda konuşulanlar, gazetemizin ismi anılmadan basına yansımıştı. MGK'nin gazetemize ilişkin son kararının ne olduğu üç gün sonra ortaya çıktı ve Özgür Ülke bombalandı" denilerek gazetenin bombalanmasının devlet tarafından gerçekleştirildiği iddia edilmiştir. Haberin devamında ise bu iddia bombanın gazetenin önündeki polis aracında olduğu belirtilmiştir. Gazetede bunun dışında yer alan diğer yazı ve haberlerde de olaya tepkiler yer almıştır.

Aslında gazetenin olayı anlatan haberlerinden çok burada üzerinde durulması gereken nokta binaları bombalanan, çalışır bilgisayarı kalmayan Özgür Ülke'yle, alternatif basın kuruluşlarının büyük bir dayanışma örneği göstermesi sonucu susturulmak istenen Özgür Ülke gazetesinin bombalamanın ertesi günü yayın yapabilmiş olmasıdır. Bu büyük daşanışmayı o dönem Özgür Ülke Gazetesi'nin başında bulunan Hüseyin Aykol "Susmayacağız" adlı kitabında şu şekilde aktarmıştır:

"2 Aralık'ı 3 Aralık'a bağlayan gece Özgür Ülke'nin İstanbul Kadırga'da bulunan teknik binası, Cağaloğlu'nda bulunan merkez bürosu ve Ankara bürosu aynı anda bombalı saldırıya uğradı. Gazetenin ulaştırma görevlisi Ersin Yıldız'ın yaşamını yitirdiği ve onlarca çalışanın yaralandığı olay ardından, gazetenin artık yayın yapamayacağı düşünülmeye başlanmıştı.

Ancak ülkemizin gördüğü en muhteşem dayanışma örneklerinden biri ortaya konuldu ve değişik sosyalist dergi ve gazeteler bürolarını Özgür Ülke'ye açtı. Küçük bilgisayarlarını kapıp gelen aydınlarla, hastanede ya da gözaltında olmayan Özgür Ülke çalışanları bir araya geldi ve birkaç saat içinde ertesi gün bayilere ulaşacak şekilde gazete yapıldı. O haftaki yayınlarını iptal eden dayanışmacı sosyalist dergiler, 'Özgür Ülke, kendi kendine yayın yapabilir hale gelinceye kadar bürolarının, gazeteye ait olduğunu' ilan ettiler.

...ertesi gün dört sayfalık gazetemizi bayiden satın aldığımda hissettiğim duyguyu ölçebilecek bir şey yoktu."[88]

Özgür Ülke gazetesinin bu dayanışma dışında 19 Aralık 1994 Pazartesi tarihli manşet haberine çalışmada yer vermek gerekir Çünkü bu tarihte gazetenin "Bomba emrini Çiller verdi!" başlıklı manşet haberinde gazete dönemin Başbakan'ı Tansu Çiller'in Özgür Ülke'nin bombalanmasından 3 gün önceki MGK toplantısından çıkar çıkmaz kaleme aldığı ve ilgili yerele gönderdiği gizli yazının gazete tarafında ele geçirildiği iddiasında bulunmaktadır. Gazetenin baş sayfasında küpürü de yer alan 30 Kasım 1994 tarihli yazıda, doğrudan Özgür Ülke Gazetesi'nin ismi verilerek 'Bölücü ve yıkıcı faaliyetlere destek verecek şekilde yayın yapan basın organlarının faaliyetleri son günlerde devletin bekası ve manevi değerlerine açıkça saldırı şeklini almıştır. Vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne yönelik bu önemli tehdidin bertaraf edilmesi maksadıyla Adalet Bakanlığı'nca bu kadar suç duyurusu olmasına rağmen hukuken etkili bir şey yapılamamasının nedenlerinin belirlenerek, giderici önlemlerin alınmasına' denilerek, "Bu gazeteyi bertaraf edin!" şeklinde emir verilmekte ve altında dönemin dönemin Başbakan'ı Tansu Çiller'in imzası bulunmaktadır.

Haberde özetle dönemin Tansu Çiller hükümetini hedef alarak, "bertaraf edin" yazısıyla Özgür Ülke gazetesinin bombalanması emrinin verildiği iddia edilmiştir.

Sonuçta Özgür Ülke gazetesinin çabalarına karşın 1994 yılında ve daha sonraki yıllarda bombalama olayının üzerine gidilip, olay aydınlatılmadığından Ersin Yıldız'ın öldürülmesi faili 'meşhur' bir cinayet olarak kalmıştır.

[88] Aykol, s. 6-7

4.28.2. Hürriyet gazetesi

4 Aralık 1994 tarihli Hürriyet gazetesinde Ersin Yıldız neredeyse öldüğünden dolayı suçlanmaktadır. Gazetenin birinci sayfasında sağ alt köşesinde Emlak Bankası reklamının üstünde siyah bir zemin üzerinden beyaz çerçeve içinde beyaz harflerle verilen haber spotunun başlığı, "Büyük provokasyon" şeklindedir. Haberderde, İnsan hakları ihlallerinin de ele alınacağı Budapeşte'deki AGİK toplantısına 2 gün kala, Türkiye'yi güç durumda bırakmak amacıyla, Özgür Ülke Gazetesi'nin İstanbul ve Ankara'daki 3 bürosunun sabaha karşı kısa aralıklarala bombalandığı kayededilmiş, olayda bir kişinin öldüğü 20 kişinin yaralandığı belirtilmiştir. Hiçbir insani duyarlılık gösterilmeyen haberin devamı 3'üncü sayfanın manşetinden verilmiştir.

Haberde saldırı sonrası yanan binayı, patlamadan sonra binanın içini ve iki itfayecinin arasında yaralı Özgür Günden gazetesi çalışanının gösteren 3 büyük fotoğraf ve bir de Ersin Yıldız'ın küçük portre fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin spotunda Özgür Ülke gazesinin İstanbul'daki merkez binası ve irtibat bürosuyla Ankara bürosunda peşpeşe bombalar patladığı ve saldırının Türkiye'yi zor duruma düşürmek isteyen çevreler tarafından yapıldığının "sanıldığı" belirtilmiştir. Hürriyet gazetesinin bu haberinin spotunda, bir gazeteci ölümünü bırakın, bir insan ölümüne duyarlılık bağlamında hiçbir şeye yer verilmemiştir.

Gazetenin olaya ilişkin bilgileri verdiği 3'üncü sayfasındaki haberde Özgür Ülke gazetesinin Kumkapı'daki binasının tamamen çöktüğü, diğer saldırılarılarda da binalarda büyük hasarlar olduğu belirtilmiştir. Haberde Kumkapı'daki saldırı sonucu ağır yaralanan Ersin Yıldız'ın hastaneye kaldırıldıktan sonra yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Haberde yetiklilerin(polislerin kastedildiği tahmin edililiyor) tahrip gücü yüksek bombaların 1992 yılında DEP Genel Merkezi ve Ankara İl Başkanlığından patlayan bombalarla aynı olduğunu belirttiği kayedilmiştir. Bu bilgi Türkiye'deki Kürt siyasetine karşı ve muhtemelle derin devlet yapılanması bir örgütün yapmış olduğu saldırı fikrinini okuyucuda uyandırmaktadır.

Haber bu sayfada da bitmemiş devamı 34'ncü sayfaya taşınmıştır. 34'ncü sayfada da geniş şekilde manşetten görülen haberin başlığı bir ve üçüncü sayfadaki başlığın "Büyük" kelimesi atılmış şekli, "Provakasyon" dur. Fotoğraf kullanılmayan haberde peşpeşe gerçekleştirilen saldırılar tekrar anlatılmış, Özgür Gündemin Cağaloğlu'nda zaman ayarlı

TNT kalıbının patlatılmasının ilk patlama olduğu kaydedilmitir. İkinci patlamanını ise Kumkapı'da bulunan Özgür Ülke gazetesininin merkezinin bulunduğu binanın girişinde olan Renault Servisi önüne çekilen 2 otomobilden birinin altına bırakıldığı tahmin edilen bombanının patlaması sonucu gazetenin şoförlerinden olduğu belirtilen 32 yaşındaki Ersin Yıldız'ın Haseki Hastanesi'nde yaşamını yitirdiği bilgisi verilmiştir. Haberde, yaralıların isimleri ve görevleri hakkında da bilgi verilirken, binalardaki hasar durumuna ve yangın söndürme çalışmalarına da haberde yer verilmiştir. Haberde ayrıca Ankara'da gazetenin bürosunda gerçekleşen patlamaya da geniş yer verilmiştir.

Haberde dikkat çeken unsurlardan biri kısa da olsa günvenlik önlemleri, "Polis Kakakolu'na 100 metre uzaklıktaki binada çıkan yangın 2 saatte kontrol altına alındı" şeklinde eleştirilmesindir ki Hürriyet gazetesinin haberlerinde bu tür eleştirilere özellikle Kürt sorunuyla ilişkili haberlerde ender rastlanmaktadır.

34'üncü sayfadaki haberde bunların dışında olaya ilişkin yetkililerin açıklamalarına ve tepkilere de yer verilmiştir. Haberde dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu diğer gazetelerde çıkan değerlendirmesinde farklı ama aynı benzer manaya gelecek şekilde şu açıklamada bulunmuştur, " Uzmanlar araştırıyor. Kimse tahriklere kapılmasın bunu yapanları bulacağız."

Haberde İnsan Hakları Derneği İstanbul Şube Başkanı ve Özgür Ülke yazarı Avukan Ercan'ın yaptığı açıklamada saldırının basına PKK ve devlet çatışmasından kaynaklı devlet tarafında yer alanlarca yapıldığı iddia edilerek tepki gösterilmektedir, "Bu basına yöneltilmiş bir saldırıdır. Kimsenin ölmesini istemiyoruz. Bu savaş artık bitmeli."

Gazetede ayrıca Özgür Ülke gazetesi Genel Yayın Yönetmeni A. Baki Karadeniz'in saldırının failinin devlet olduğunu iddia ettiği açıklamasına yer verilmiştir. Karadeniz'in, dönemin İçişleri Bakanı Nahit Menteşe'nin Özgür Ülke gazetesi hakkında, "Elimde olsa hemen kapatırım" demecini hatırlattığı ve "Özgür Ülke Gazetesi, Kürt halkının sesi olduğuna, general, milletvekili, polis, özel tim ve gazetecilere kök söktürdüğü için bombalandı. Dört gün önce yapılan MGK'nın son toplantısında da gazetemiz gündeme alınmış ve susturulması kararlaştırılmıştır. Anca biz susmayacağız. Gazetemiz yarın da diğer günlerde olduğu gibi bayilerde okuyucusularını bekleyecektir" şeklinde Özgür Ülke'yi

çatışmanın bir tarafı olarak gösteren açıklamada bulundu Hürriyet gazetesinin haberinde aktarılmıştır.

Haberde bunların son olarak dışında dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in, olayla ilgili üzüntüsü dile getirdiği ve, "Devlet, bu olayın altında ne vardır, bunu bulur çıkarır. Bana şu ana kadar verilen bilgiler, kesin sarahat göstermiyor" dediği aktarılmıştır. Bu sayfadaki haberde özetle Özgür Ülke gazesi tarafından görüş ve iddialar da alınmakla birlikte gazete kendisi gibi bir gazete olan Özgür Ülke gazetesine çatışmanın diğer tarafı olarak ötekileştiren bir dille bakmakta olduğunu yayınladığı haberin içeriğinde yansıtmıştır.

Sonuç olarak Hürriyet gazetesinin, Özgür Ülke gazetesi binalarının bombalanmasını, şoven bir bakış açısıyla, insani duyarlılıktan çok siyasi kaygılar üzerinden haberleştirdiği, gazetecilik etiğini de pek önemsemediği gözlemlenmiştir.

4.28.3. Milliyet gazetesi

4 Aralık 1994 sayılı Milliyet gazetesinde Özgür Ülke gazetesinin bürolarının bombalanması birinci sayfanın altından duyurulmuştur. Haberin başlığı patlama yerinden çekilen fotoğrafın üstüdedir, "Dehşeti yaşadımı" yazmaktadır. Haberde ölü ve yaralı sayıları dışında, olaydan 5 dakika sonra olay yerinde olduğu kaydedilen Milliyet Haber Ajansı muhabiri Alper Turgut'un "Gözelerem inanamadım. Kan içinde ağlayayar sızlayarak…" gibi gözlemleri yer almıştır. Haberin yanında ayrıca Alper Turgut'un küçük bir portre fotoğrafı yer almıştır. Haberin devamı ise 3'üncü sayfanın manşetinde yer almıştır. Özgür ülke patlamasıyla ilgili iki haberden oluşan gazetenin 3'üncü 3'üncü sayfasının manşetten verilen haberin başlığı "Dehşeti yaşadım" şeklindedir ve baş sayfadaki haberin başlığıyla aynıdır. Haber, Milliyet gazetesinin muhabirlerinden Alper Turgut'un olayı haber almalarının ardından gittiği patlama yerindeki gözlemlerine dayanmaktadır. Serbest bir dille yazılan haberde patlama yerinden bir fotoğraf geniş şekilde kullanılmış bu fotoğrafın altında da olay yerine giden gazetecilerin yaşadıkları şoku uzun süre atlatamadıklarını gösteren Türkiye gazetelerin erkek egemen özelliklerini yansıtırcasına duygusallık vurgusu nedeniyle bir kadın gazetecinin fotoğrafı kullanılmıştır. Tashihlerin çokluğun göze çarpan Alper Turgut'un haberinde gazetecilerin(Haberde belirtilmediğinden İstanbul'da o bölgede görevli gece muhabirleri olduğu düşünülüyor) telsizden ilk patlamayı haber aldıktan sonra Cağoğlu'ndaki

patlama yerinde fotoğraf çekerken ikinci patlamayı duydukları kaydedilmiştir. Sadece duygusal manada da olsa mesleki duyarlılık bağlamında iyi bir örnek teşkil eden Alper Turgut'un haberinde olaylı gece şu şekilde aktarılmıştır: "… Beş dakika son Cağoloğlu Meydanı'na ulaştığımızda, meydanın hemen arkasında bulunan Başmusahip Sokak'taki Özgür Ülke İrtibat Bürosu'nun bulunduğu altı katlı binanın harebeye döndüğünü gördük. Cam kırıkları içinde koşan toza bulanmış yaralılar iç parçalayıcı çığlıklar atarak kıvranıyordu. Bombanın şiddeti öyle güçlüydü ki üç kilo ağırlığındaki delik deşik bir beton parçası yaklaşık bir kilometre uzaklıktaki tasi durağına düşmüştür.

İçimdeki ürpertiyi unutup deklanşöre arka arkaya basarken kulakları sağır eden iki patlama daha duyduk. Telsizden bu patlamanın Kadırga'da olduğunu anlayınca soluğu Özgür Ülke Gazetesi'nde aldık.

Dört katlı gazete binasıyla, önünde ters dönmüş otomobiller alev alev yanıyor, hala süren patlama sesleri insanların haykırışlarına karışıyordu. Parçalan bir arabanın kaputu ve aküsü 150 metre ileridek Kumkapı Karakolu'nun bahçesine düşmüştür.

Görüntüt korkunçtu. Gazetenin arkasındaki öğrenci yurdunda kızların mahsur kaldığını öğrenince binaya yaklaştık. O sırada dördüncü bir patlama oldu. Kendimizi yere attık. Bir vatandaş ağır yaralandı.

Yaralıların kaldırıldığı Haseki Hastanesi ana baba günüydü. Ağır yaralılardan şoför Ersin Yıldız, görevlilere "Yaramı dikin, gidiyorum" dedikten iki dakika sonra öldü. Başından ağır yaralanan Yıldız Gültekin, koma halinde Kürtçe sayıklıyordu. Kar yağışı altında hava aydınlandığında gördüğümüz tahribat korkunçtu."(Haberdeki tashihler anlam karmaşasına neden olmaması için düzeltilmiştir)

Gazetenin ikinci haberinin başlığı ise, "Hedef gazete" şeklinde saldırının basına yapıldığını önplana çıkaran şekildedir. Yaralıları gösteren iki fotoğrafın kullanıldığı haberde olaylar diğer gazetelerdeki gibi anlatılmakla birlikte, "Özgür Ülke gzaetesi binasına ve binanın önündeki otomobile yerleştirilen yine tahrip gücü yüksek bombalr art arda patladı. Otomobil, Ankara'da Gazeteci Uğur Mumcu'nun hayatını kaybettiği patlamadaki otomobil paramparça oldu" gibi aktarılmlar da yapılarak gasetenin sayfanın üstündeki haberindeki gibi tanıklıklar da aktarılmıştır. Haberde bunun dışında "Binada çalışanlar da dahil olmak üzere

yaklaşık 30 kişi olduğu" bilgisinin neden bu şekliyle verildiği ve ne anlatılmak istendiği açıklanmamıştır. Haberde olaylar ve 19 yaralı ile şoför Ersin Yıldız'ın öldüğünün bilgisi dışında olaya tepkiler bölümünde sadece haberin sonunda dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in "Bu çeşit işler birbirini kovalarsa, o zaman ülkenin huzuru bozulur. Bu sabotajı nefretle kınıyoruz" şeklindeki tepkisi verilmiştir. Dikkat edilirse Özgür Ülke gazetesi binalarının bombalanması olayında araşaştırma kapsamına alınan gazetelerin hepsinde dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in tepkisi farkı şekilde yer almıştır. Özetle Milliyet gazesinin Hürriyet ve Sabah gazetelerine nazaran daha duyarlı davrandığı gözlemlenmiştir. Haberde bombalama olayını gerçekleştirenler konusunda herhangi bir şüphenin de haberde yer almayışı dikkat çekici bulunmuştur.

Gazetenin yazarı Taha Akyol'da 19. Sayfadaki köşesinde "Gazeteye bomba olayı" başlığını taşıyan yazısında sorumluların bulunup yargılanmasının devletin namus görevi olduğunu belirtmiştir. Akyol yazısında terörü kınarken, bombalama olayının, Özgür Ülke gazetesinin Kürt sorununa barışçıl çözüm istemesinden kaynaklandığını ifade etmiştir, Akyol bombalamayla ilgili üretilen teorilerin somut delillere ulaşılması gerektiğini ve olayın aydınlatılması gerektiğini yoksa üretilen teorilerin Uğur Mumcu cinayetini de hatırlatarak komplo teorisinde öteye geçemeyeceğini belirtmiştir.

4.28.4. Sabah gazetesi

4 Aralık 1994 Pazar tarihli gazetenin baş sayfasında sol alt köşede tahrip olan gazete binası fotoğrafıyla birlikte, "4 katlı bina çöktü" üst başlığı ve "Özgür Ülke'ye 3 bomba: 1 Ölü 15 yaralı var" başlığıyla verilen haberde Özgür Ülke gazetesine yapılan saldırı duyurulmuştur. Baş sayfada Ersin Yıldız'ın adı geçmemiştir. Haberin devamı 3'üncü sayfanın manşetinden verilmiştir. Haberde 4 büyük fotoğraf ve Ersin Yıldız ile olay yerinde incelemede bulunduğu belirtilen dönemin İstanbul Emniyet Müdür Necdet Menzir'in küçük fotoğrafları kullanılmıştır. Haberde bilgiler ağırlıklı olarak geniş tutulan fotoğraf altı bölümlerined verilmiştir. Haberin yanan Kumkapı'daki gazete binasını gösteren sağ taraftaki fotoğrafının altında araştırma kapsamında yer alan diğer gazetelerin haberlerinde yer almayan, Ersin Yıldız'ın şirketin şoförü olduğu bilgisi yer almıştır. Bu fotoğrafın üstünde Ersin Yıldız'ın portre fotoğrafı da küçük şekilde yer almıştır. Fotoğraf altı yazısında ayrıca Kumkapı'daki gazete binasındaki paplama nedeniyle yangın çıktığı ve 3 saatte yangının

söndürüldüğü, Kumkapı ve çevre semtlerde oturan vatandaşların sabaha kadar yangın nedeniyle uyumadığı kaydedilmiştir.

Haber ve fotoğraf altı bölümlerinde ayrıca dikkat çeken unsurdan biri haberde patlama konusunda sadece dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in tepkisine yer verilmesiyle yetinilmesidir. Ayrıca dönemin Cumhurbaşanı Demirel'in açıklamasının diğer gazetelerdeki açıklamalarından daha farklı biçimde, "Devlet bu olayın altında ne varsa bulur çıkarır" şeklinde olması dikkat çekmiştir. Son olarak Hayati Kılıç ve Muharret Çağlar imzalı haberde saldırının kim tarafında gerçekleştirilmiş olabileceğine yönelik bir şüphe yer almazken, gazetenin çalışanlarından sadece, "Gazete çalışanları bombanın tamir için bırakılan araçlardan birine yerleştirilmiş olabileceğin söyledi" şeklinde açıklama alındığı dikkat çekmiştir.

Özetle haberde patlamanın bir basın kuruluşuna değil de hiçbir yakınlık gösterilmeyen bir yere yapılmış haber üslubu üzerinden, üstüne üstlük birbirlerine yardım etmeye çalışan yaralıların yüzünde flaş patlatıldığı belli olan fotoğraflarıyla süsülenerek, insani duyarlılık gösterilmeden okuyucuya aktarılması rahatsız edici bulunmuştur.

4.28.5. Zaman gazetesi

4 Aralık 1994 Pazar tarihli gazetenin 11'inci sayfasında altta, geniş şekilde 5 sütun üzerinden, "Özgür Ülke'nin üç binasında patlama" başlığıyla Ersin Yıldız'ın ölümüne neden olan saldırı verilmiştir. Haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğrafalardan birinde dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu patlamanın olduğu alanı gezerken görülmektedir diğerinde ise yanan patlama alanı görülmektedir. Özellikle yangının yer aldığı fotoğrafın uzak plandan çekilmesi, gazetenin de yayın politikası olarak Özgür Ülke gazetesine uzaklığını ifade eder niteliktedir.

Fatih Karacalı İstanbul/Ankara Zaman imzalı haber ters piramit tekniği kullanılarak yazılmıştır. Haberde genel bilgi verilmiştir. Özgür Ülke gazetesinin İstanbul Kumkapı'daki Merkez ve Cağoloğlu ile Ankara'daki aynı saatlerde bomba patladığı aktarılmıştır.

Haberde Ersin Yıldız'ın öldüğü patlama şu şekilde habere konu edilmiştir: "İstanbul Kumkapı'daki üç katlı merkez binasının önünde park etmiş bir araca yerleştirildiği sanılan

bombanın patlamasının ardından, giriş katında bir bomba patladı. Ard arda saat 03.30 sularında meydana gelen patlamalar sonucu yangın çıktı. Olayda 1 kişi hayatını kaybederken, 19 kişi de yaralandı."

Patlama konusunda haberde sadece devlet yetkilerinden bilgi alınması ve İstanbul Eminyet Müdürü Necdet Menzir'in ve İstabul Valisi Hayri Kozakçıoğlu, olay yeri incelemeleri üzerinden patlama alanı üzerine bilgiler verilmesi, bu görüşlerde hiçbir örgüt ya da kişinin şüpheli olarak ifade edilmemesi, olayın mağdurlarından görüş alınmaması dikkat çekicidir. Gazetenin Özgür Ülke gazetesi çevresiyle haber bağlamında dahi ilişki kurmaktan imtina ettiğini göstermektedir. Ancak bunların dışında haberin en dikkat çekici noktası dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in "Kanunların ve kanun mercilerinin yapması gereken işleri başkalarının yapması…" sözlerini içeren ve kontrgerilla eylemi şüphesini kastettiği izlenimi uyandıran açıklamalarıdırıdır. Özetle Zaman gazetesi Özgür Ülke gazetesi binalarının bombalanması haberinde, mesafeli ve temkinli, kendi muhabirleri dışında yalnızca resmi makamlardan enformasyon alınan bir yaklaşımda bulunmuştur.

4.29. Nazım Babaoğlu (12 Mart 1994)

Özgür Gündem gazetesinin Urfa muhabiri Nazım Babaoğlu, gazeteye telefon eden haber kaynaklarından Murat Yoğunlu'nun telefonu üzerine 12 Mart 1994 günü Siverek'e gitmiş ve kendisinden bir daha haber alınamamıştır.

Nazım Babaoğlu'nun kaybolmasının ardından ertesi gün gazetenin temsilcilerinden Bayram Balcı ve Nazım Babaoğlu'nun babası İbrahim Babaoğlu birlikte Valiliğe gidip, dönemin Valisi Ziyaettin Akbulut'a kayıp durumu bildirmiştir. Ardından Siverek'e giden Bayram Balcı ve İbrahim Babaoğlu Emniyet amirliğine, kaymakamlığa ve savcılığa yaptıkları müracaatta, hep aynı karşılığı almışlardır: "Bizde değil, haberimiz yok..."

Oysa Bayram Balcı, gazeteye ve aileye tanıklar bizzat gelerek Nazım Babaoğlu'nu Siverek'te nerede ve nasıl gördüklerini izah ettiklerini, bu tanıkların verdiği bilgi dâhilinde toplanan delillerle suç duyurusunda bulunduklarını; ancak savcıların bir türlü harekete geçmediklerini bildirmiştir.

Özgür Gündem gazetesinin Urfa Temsilciliğini aynı zamanda muhabirliğini yapan Bayram Balcı Nazım Babaoğlu'nun kaybolmasıyla ilgili tez çalışması kapsamında yapılan mülakatta, "Sonradan öğrenildi ki verilen suç duyurusu için verilen dilekçeler de savcılıkta kayıp edilmiş, kayıtlara geçilmemişti. Nazım'ın kaybedilmesi, birbirini tamamlayan zincirin halkası gibiydi. Her kurum kendine verilen rolü başarıyla oynuyorlardı. Bu konuda çok tecrübeleri olduğu belliydi. 12 Mart 1994'te kaybolan Nazım Babaoğlu'nun cesedi şimdiye kadar bulunamadı. Dönem, Başbakan Tansu Çiller'in 'Ya bitecek, ya bitecek!' dediği dönemdi ve Urfa'da Vali Teyfik Ziyaettin Akbulut , Urfa Emniyet Müdürü Mehmet Cebe, Salih Tuzcu ve Urfa Cumhuriyet Başsavcısı Hüseyin Fidanboy'un sorumlu olduğu dönemde Urfa'da 300'un üzerinde siyasal cinayetler işlendi" demiştir.

4.29.1. Özgür Gündem gazetesi

14 Mart 1994 tarihli gazetede, manşet haberinin altında sol alt köşede, iki sütun üzerinden, Nazım Babaoğlu'nun portre fotoğrafıyla birlikte verilen habere, "Arkadaşımız Nazım Babaoğlu 2 gündür kayıp!" şeklinde duyuru biçiminde bir başlık seçilmiştir. Haberde, bir haber için Siverek'e hareket eden Nazım Babaoğlu'ndan haber alınamadığı kaydedilmiştir. Haberde, gazetenin İmtiyaz Sahibi Zübeyir Aydar'ın İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Metin Yasaksoy'la görüştüğü, Yasaysoy'un polisin Babaoğlu'nu telefonla arayarak, Siverek'te Murat Yoğunlu'nun evinde olduğunu tutanakla saptağına ilişkin bilgi verdiğine değinilmiştir. Haberin devamı gazetenin 11'inci sayfasında yer almış ve kendisinden haber alınamayan Nazım Babaoğlu konusunda devlet yetkililerinin yaptığı çelişkili açıklamalara değinilmiştir.

15 Mart 1994 tarihli gazetenin en üst köşesinde sür manşetten, Nazım Babağoğlu'nun halen kayıp olduğuna işleyen sürmanşet bulunmaktadır. Haberin başlığı, "Arkadaşımızdan hâlâ haber yok" biçiminde, üst başlığı ise, "Urfa muhabirimiz Nazım Babaoğlu üç gündür kayıp. Devlet yetkilileri sessiz. Aydar. hükümeti göreve çağırdı" biçimindedir.

Üç sütun üzerinden verilen haberin birin sütunun başlığı "Tanık yalan söylüyor" şeklindedir. Başlığın altında Murat Yoğunlu'nun gazetenin Urfa Temsilcisi Bayram Balcı'yla

Siverek Emniyet Müdürlüğü'nde yaptığı yüzleşmede gazetenin bürosuna telefon ettiğini ve Nazım Babaoğlu'nu tanıdığını inkar ettiğini söylediği kaydedilmiştir.

İkinci sütunun başlığı ise "Yoğunlu kilit isim" şeklinde dedir. Bu başlığın altında Murat Yoğunlu'nun birçok kez gazetenin Urfa bürosuna geldiği ve gazeteyi Siverek'te dağıtmak istediği kaydedilerek, gazetenin Yoğunlu'nun açıklamalarının neden yalan olduğu iddiasında bulunduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Haberde Yoğunlu'nun gazetenin şüphesini üzerine çektiği kaydedilerek,Yoğunlu'nun Siverek ve Urfa emniyetlerinde ciddi olarak sorgulanmadığı iddiasıyla birlikte Yoğun'lunun Babaoğlu'nun kaybedilmesinde polisle işbirliği içinde olduğu düşüncesi okuyucuda uyandırılmak istenmiştir.

Üçüncü sütunun başlığı ise , "Devlet yetkilileri ilgisiz" biçimindedir ve altında yer alan haberin bölümünde, gazetenin İmtiyaz Sahibi ve dönemin DEP Siirt Milletvekili Zübeyir Aydar'ın açıklamaları yer almıştır. Aydar, Babaoğlu'nun Özgür Gündem'in yayınlarından rahatsız olanlar tarafından hazırlanan bir komplo sonucu kaçırıldığını kaydederek, devlet yetkililerinin Babaoğlu'nun kaçırılması konusunda umursamaz tavırda olduğunu iddia etmiştir. Haberin devamı da 11'inci sayfada geniş yer bulmuştur.

16 Mart 1994 tarihli gazetede de gazetenin bir önceki günkü gibi logosunun dahi üstünde yer alan sürmanşiti Nazım Babaoğlu'nun kayıp olmasını işlemektedir. Haberin başlığı, "4'üncü gün: Sonuç yok!" biçiminde, hep sürenin uzadığı hep sinirlerin gerildiği izlenimi uyandıracak şekildedir. Üst başlıkta ise, "Arkadaşımız Nazım Babaoğlu'ndan hâlâ haber alamıyoruz. Başvurularımız yanıtsız kalıyor" yazmaktadır. Haber üç sütuna ayrılmıştır ve her sütunun başında Babaoğlu'nun aynı portre fotoğrafı bulunmaktadır. Haberde kayıp ilanı biçimde Babaoğlu'nun nasıl ortadan kaybolduğu daha önceki haberlerde olduğu gibi kaydedilerek, kendisinden dört gündür haber alınamadığı belirtilmiştir . Haberde ayrıca gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Yardımcısı F. Ferda Çetin'in, Nazım Babaoğlu için Urfa Valisi Ziyaeddin Akbulut'la görüştüğü belirtilmiş, gazetenin Siverek Savcılığı'na kayıp başvurusunda bulunduğu aktarılmıştır. Haberde bunun dışında Siverek'i denetim altında tutan ve sık sık yol ve kimlik kontrolleri yaptığı haberde iddia edilen Bucak aşiretinden korucubaşı Ahmet Bucak'ın Babaoğlu'nun kendi ellerinde olmadığını söylediği, aynı aşiretin önde gelen DYP Milletvekili Sedat Edip Bucak'ın ise gazetenin görüşme isteklerini sonuçsuz bıraktığı kaydedilmiştir. Haberde Bucak aşiretine özellikle yol kesme ve derin devletle ilişkisi Susurluk

kazasıyla ortaya çıkan Sedat Bucak'a dikkat çekilerek gatetenin sahip olduğu Nazım Babaoğlu'nun derin devletin elinde olduğu fikri okuyucuya yansıtılmaya çalışılmıştır.

Devamı onbirinci sayfada yer alan haberde Özgür Gündem gazetesinin hukuk bürosunun da Uluslar arası Yazarlar Birliği, Uluslar arası Gazeteciler Federasyonu, Sınır Tanımayan Gazetciler ve Artlice-19'a başuvu yaptığı da duyurulmuştur.

17 Mart 1994 tarihinde önceki iki günde olduğu gibi sürmanşetten verilen haberin başlığı, "Tanık: Nâzım'ı Siverek'te gördüm" biçimindedir. Haberin spotunda bir gizli tanıkla ilgili şöyle bilgiler verilmiştir: Urfa büromuza gelen ve adının açıklanmasını istemeyen bir kişi, kaybolduğu gün saat 14.00 sıralarında arkadaşlarımızı Siverek'te gördüğünü söyledi." Haberde de spottaki cümle cümle tekrar edilmiş, gizli tanığın ifadesi üzerinden, Siverek'te kaybolduğu gün Babaoğlu'yla gizli tanığın karşılaştığı, el sıkışıp, öpüştüğü ardından da Babaoğlu'nun aile dostu Siverek Belediye Başkanı Lami Odabaşı'nı görmeye gittiği aktarılmıştır. Haberde gizli tanık Babaoğlu'yla karşılaşmasının ardından kendisinin de takip edildiğini iddia etmiştir. Devamı onbirinci sayfada yer alan haberde gazetenin devlet yetkilileriyle Nazım Babaoğlu'nun bulunması için yaptığı görüşmelerin devam ettiği aktarılmıştır.

Gazetede ertesi günlerde de Nazım Babaoğlu'yla ilgili haberler çıkmıştır. Örneğin 22 Mart 1994 tarihini taşıyan nüshada gazetenin logosunun hemen sağında yer alan "Cevheri de Nazım için söz verdi" başlığını taşıyan haberde tüm aramalara rağmen bulunamayan Nazım Babağoğlu'nun bulunması için Devlet Bakanı Necmettin Cevheri'nin söz verdiği kaydedilmiştir. Devamı dördüncü sayfada yer alan haberde Bakan Cevheri'nin, Nazım Babaoğlu'nun bulunması için Sedat Bucak'la da konuşağını kaydettiği ve "her türlü şeyi yapacağım" şeklinde sözler sarfettiği aktarılmıştır.

4.29.2. Özgür Ülke gazetesi

Özgür Gündem gazetesinin kapatılması nedeniyle yayınına başlayan Özgür Ülke gazetesi 2 Haziran 1994 Perşembe günü, "Nazım'a Bucak-polis Tuzağı" manşetiyle çıkmıştır. Haberin spotunda, "Özgür Ülke'nin araştırmaları çiçeği burnunda, gencecik bir gazetecinin Özgür Gündem muhabiri Nazım Babağlu'nun pusuya düşürülüp kaybedilmesinin üzerindeki perdeyi araladı; korucubaşı, DYP milletvekilinin, korucuların ve polisin iğrenç koplosu açığa

çıktı" şeklinde hayli iddialı ve suçlayıcı ibareler yer almaktadır. Babaoğlu'nun daktilo başında çalışırken büyük fotoğrafıyla, Sedat Bucak'ın vesikalık küçük fotoğrafının kullanıldığı haberde DYP Urfa Milletvekili Sedat Bucak'a bağlı korucularla polisle yaptığı plan doğrultusunda Nazım Babaoğlu'nu öldürdükleri iddia edilmiştir. Haberde plan şu şekilde aktırılmıştır: İlk aşamada Gündem Urfa bürosuna gidip gelen, Siverek'te bu gazeteyi satmaya başlayan Murat Yoğunlu'nun 11 Mart günü polis tarafından gözaltına alınmıştır. Sonra polisin 'yem' olarak kullandığı Yoğunlu'ya telefonla Gündem Urfa bürosu aratılmıştır. Yoğunlu'nun büro çalışanlarına 'Burada çok önemli bir haber var, biriniz hemen gelin' dediği aynı gün Siverek'e giden Gündem muhabiri Nazımbaoğlu'nun koruculardan Gani ve Ahmet Karakaya isimli kardeşler tarafından bilinmeyen biryere götürüldüğü kaydedilmiştir. Haberde Murat Yoğunlu'nun daha sonra Sedat Bucak tarafından alıkonulduğu Yoğunlu'nun bir mafya babasının konuşmayacağına dair Yoğun'lu adına söz vermesi üzerine Sedat Bucak tarafından serbert bırakılarak, ortadan kaybolduğu kaydedilmiştir. İki sütun üzerinden verilen haberin kutusunda ayrıca Nazım Babaoğlu'nun 80 gündür kayıp olduğu aktarılmıştır. Haberin devamının yer aldığı 8'inci sayfada baş sayfada yer alan bilgiler tekrarlanmıştır. Ancak bu yapılırken, Nazım Babaoğlu'nu Siverek'te götürdüğü yer, 'bilinmeyen bir yer yerine-gözaltına alındı" şeklinde değiştirilmiştir. Baş sayfada verilen Bucak'ın Özgür Gündem'i Siverek'te sattırmamakla övünmesi ibaresi de, Aktüel dergisine "Siverek'te bir Özgür Gündem gazetesi satılıyor onu da ben alıyorum" şeklinde verdiği demeç üzerinden açılmıştır. Haberin devamında ayrıca, Murat Yoğunlu'nun Anadolu Ajansı'na haber geçtiği, Nazım Babaoğlu'nun kaybedilmesinden iki gün önce Özgür Gündem satmaya başladığı ve gazeteyi almaya giderken gözaltına alındığı, Babaoğlu'nun kaybedilmesinin ardının Sedat Bucak'ın elinden kurtulması için ailesinin eski bir mafya babasını devreye soktuğu, konuşmayacağı konusunda söz verildiği gibi ayrıntılı bigiler verilmiştir. Haberde bunun dışında Nazım Babağolu'nun Siverek'te görenlerin olmasıyla ilgili yetkililerin harekete geçmemesi üzerine Gündem gazetesi Urfa Temsilcisi Bayram Balcı'nın Babaoğlu'nu Siverek'te gören kişiler olduğunu, isimleri saklı kalmak şartıyla tanıkların savcılığa ifade verebileceğini bildirdiği aktarılmıştır. Ancak haberde Nöbetçi Savcı Müjdat Saraç'ın "Terörle Mücadele'ye gidin onlar ilgilenir" yanıtı vererek tanıkların ifadelerine başvurmayı reddettiği iddia edilmiştir. Haberin sonunda bu duruma da "Böylece Babaoğlu'nun bulunması şansı ortad kaldırılılırken, savcıların bu tutumu devletin olayı gizleme çabasının bir uzantısı olarak değerlendirildi"

şeklinde bir yorum getirilerek, Babaoğlu için gazetenin umutlarının tükendiği vurgulanılırken, Babaoğlu'nu kaybeden derin devletin yargıya da tesir ettiği ifade edilmek istenmiştir.

4.29.3. Cumhuriyet gazetesi

22 Mart 1994 tarihli gazetenin 3'üncü sayfasında soldaki kısa haberler içinde en altta bulunan haberin başlığı, "Özgür Gündem muhabiri kayıp" şeklindedir. İki cümleden oluşan haberde, Özgür Gündem gaztesi Şanlıurfa muhabiri olduğu belirtilen Nazım Babaoğlu'nun 10 gündür kayıp olduğu belirtilmiştir. Haberde 'Nazım Babaoğlu'nun kaçırıldığının öne sürülüyor' şeklindeki cümlenin nereden dayanak aldığı ise belirtilmemiştir. Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi Nazım Babaoğlu'nun kaçırılmasına rutin bir haber olarak yaklaşmış, olayın üstüne kontgerilla şüphesiyle gitme gereği ise ileriki günlerde duymamıştır.

4.29.4. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesi arşivinde çalışma kapsamında yapılan araştırmada Nazım Babaoğlu'nun kaybolmasına ilişkin bir habere bu gazetenin sayfalarında yer verilmemiştir.

4.29.5. Tercüman gazetesi

Nazım Babaoğlu'nun kaybolduğu 14 Mart 1994 ile 22 Mart 1994 tarihleri arasında gazeteni arşivinde yapılan araştırmada Nazım Babaoğlu'yla ilgili bir habere rastlanmadığı gibi faili meçhullerle ilgili hiçib haber de tespit edilememiştir.

4.30. Kamil Koşapınar (19 Mart 1994)

Zaman gazetesinin Erzurum eski haber müdürlerinden Kâmil Koşapınar 19 Mart 1994 yılında fotoğraf yaptırmak üzere gittiği fotoğrafçıda, Zaman gazetesinde de 20 Mart 2003 yılında "Kamil Koşapınar mezarı başında anıldı" başlığıyla çıkan anma haberinde belirtildiğine göre bir kaza kurşunuyla öldürülmüştür.

4.30.1. Milliyet gazetesi

20 Mart 1994 Pazar günü tarihli gazetenin, 'Haber' isimli 5'inci sayfasında 'kısaca' başlığıyla kısa haberin sıralandığı sayfanın sol tarfanıda, birinci kısa olarak yer alan haberde Kamil Koşapınar'ın ölümünün kaza sonucu olduğu duyurulmuştur. "Gazeteciye kaza

kurşunu" başlıklı Erzurum-MİLHA imzalı haberde Zaman gazetesi Haber Müdür Yardımcısı Kamil Koşapar'ın fotoğrafçı arkadaşının tabancasından çıkan tek kurşunla vurularak öldüğü iddia edilmiştir. Haberde olay sıcak haber yazım biçimiyle aktarılmıştır. Haberde olayın gelişimi şu şekilde aktarılmıştır: "25 yaşındaki Kamil Koşapınar, akşam saat 15.30 sıralarında fotoğraf yaptırmak üzere arkadaşının fotoğrafhanesine gitti. Bu sırada işyeri sahibi Mükerrem Uzun'la silah konusunda Koşapınar'a silahını gösteren Uzun, bu sırada silahın aniden ateş alması üzerine Koşapınar'ı kalbinden tek kurşunla vurdu. Ağır yaralı olarak Araştırma Hastanesi Acil Servisi'ne kaldırılan Kamil Koşapınar, tüm müdahalelere rağmen kurtarılmadı." Dikkat edilirse haberde özensiz şekilde editör tarafından sayfaya yerleştirmesinden kaynaklı, kısaltma hatası yapılmış, haberden 'konuşma' fiili yanlış bir şekilde silinmiştir.

4.30.2. Hürriyet gazetesi

Hürriyet gazetesi sayfalarında Kamil Koşapınar'ın öldürülmesiyle ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4.30.3. Tercüman gazetesi

20 Mart 1994 tarihli gazetenin 7'nci sayfasında, sayfanın altında "İtalyanlar makarnasız yapamıyor" başlıklı haberin üstünde "Nevur kutlamaları yarın" başlıklı haberin altında "Gazeteci Koşapınar"öldü şeklinde, 3 cümleden oluşan bir haberle Kamil Koşapınar'ın ölümü duyurulmutur. Haber, "Zaman Gazetesi Erzurum Bürosu Haber Şefi gazeteci Kamil Koşapınar, kaza kurşunuyla öldü. Hastaneye kaldırılan 24 yaşındaki gazeteci Koşapınar, yolda hayatını kaybetti. Bu arada, merkezi Erzurum'da bulunan Doğu Adaodu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'na yayınlanan mesajda Koşapınar'ın ailesi, Zaman Gazetesi ve basın mensuplarına başsağlığı dileğinde bulundu" şeklindedir. Tercüman gazetesinin çalışma kapsamına dahil edilmiş sayfaları içinde, konuya en duyarlılıkla hazırlanmış gazeteci cinayeti haberinin bu haber olduğu tespit edilmiştir.

4.30.4. Özgür Ülke gazetesi

Kamil Koşapınar'ın öldürülmesiyle ilgili, olayı takip eden günlerle ilgili Özgür Ülke gazetesi arşivinde yapılan araştırmada herhangı bir habere rastlanmamıştır.

4.31. Erol Akgün (8 Eylül 1994)

Devrimci Çözüm Dergisi Yazıişleri müdürü Erol Akgün 8 Eylül 1994'de saat 21.00 sıralarında Gebze'deki evinden çıkarken kendisini takip eden dört kişinin silahlı saldırısı sonucu öldürülmüştür.

4.31.1. Özgür Ülke gazetesi

10 Eylül 1994 tarihli gazetede Erol Akgün'ün ölümü, gazetenin yedinci sayfasında "Yazıişleri Müdürü öldürüldü" başlığını taşıyan kısa bir haberde aktarılmıştır. Fotoğraf kullanılmayan haber sayfanın sol tarafında ikinci kısa haber olarak verilmiştir. Yorumsuz şekilde verilen "İstanbul" mahreçli haberde, Erol Akgün'ün Mayıs ayından bu yana Devrimci Çözüm Dergisi'nin Yazıişleri Müdürlüğünü yaptığı kaydedilerek olay aktarılmıştır. Haberde Devrimci Çözüm Dergisi'nden yapılan açıklamada Erol Akgün'ün Dursun Karataş yanlılarınca gerçekleştirildiğinin belirtildiği kaydedilmiştir. Birçok çalışanı öldürülen Özgür Gündem ve Özgür Ülke gazetesi, bir örgütünün içersindeki iki kanadın hesaplaşması sonucu, kurbanlardan biri seçilerek yaşamını yitiren gazeteci Akgün'ün ölüm haberini kısa görmeyi tercih etmesi, gazetenin gazeteci cinayetleri konusunda öldürülme nedenleri üzerinden değerlendirme yaptığını göstermektedir.

4.31.2. Hürriyet gazetesi

Erol Akgün'ün ölüm tarihinden itibaren Hürriyet gazetesi arşivinden 5 gün boyunca yapılan araştırmada tutuklu milletvekili Leyla Zana'nın yargılanmasına ve gazeteci Toktamış Ateş'e yapılması planlanan bombalı saldırıya ilişkin haberler göze çarparken Erol Akgün'ün öldürülmesiyle ilgili bir haber gazetenin sayfalarında yer almamıştır.

4.31.3. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesi Devrimci Çözüm dergisi çalışanı Erol Akgün'ün öldürülmesine sayfalarında yer vermemiştir.

4.32. Bahri Işık (17 Eylül 1994)

Marmara Çağdaş gazetesi sahibi Bahri Işık Maltepe'de bir 16 yaşındaki M.D tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür.

4.32.1. Özgür Ülke

18 Eylül 1994 tarihinde gazetenin 10'uncu sayfasında sol alt köşede kısa bir haberde Bahri Işık'ın öldürüldüğü duyurulmuştur. "İstanbul/Ülke" mahreci taşıyan ve yorumsuz verilen haberde Işık'ın ölümü aynen şu şekilde verilmiştir: "Maltepe'de 15 günde bir yayınlanan yerel 'Marmara Çağdaş' gazetesinin sahibi Bahri Işık öldürüldü. Maltepe Bağdat Caddesi Kemal Bey Pasajı'nda matbaacılık yapan Işık , aynı pasajda bulunan M. D. (16) tarafından bıçaklanarak öldürüldü. Polise teslim olan M.D. birahanede Işık'ın kendisiyle şakalaştığını hazmedemediği için öldürdüğünü ileri sürdü." Haber, bol tirajlı basının polis-adliye haberlerinin dilini taşımaktadır ve gazetenin olayda siyasi bir yön şüphesi taşımadığı gözlemlenmektedir.

4.32.2. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesi Bahri Işık'ın öldürülmesine sayfalarında yer vermemiştir.

4.32.3. Cumhuriyet gazetesi

17 Eylül 1994 ile 23 Eylül 1994 tarihleri arasında gazetenin arşivinde yapılan araştırmada Bahri Işık'la ilgili herhangi bir haber bulunamamıştır.

4.33. Onat Kutlar (11 Ocak 1995)

Cumhuriyet gazetesi yazarı Onat Kutlar, 30 Aralık 1994'te The Marmara Otel'in pastane katına yapılan bombalı saldırı sonucunda ağır yaralanmış, 11 Ocak 1995'te hayatını kaybetmiştir. İki çocuk babası Onat Kutlar, bir süre Doğan Kardeş Dergisi'nde çalışmış, 1965'te Türk Sinematek Derneği'ni ve Yeni Sinema dergisini kurmuştur. 1965-1976 yılları arasında, Türkiye'ye dünya sinemasının kapılarını açan Türk Sinematek Derneği'ni yönetmiştir. Kutlar aynı zamanda sinema sanatında ve şiirde de çalışmalar yapmıştır. Fakat bu çalışmaları yeterli görmemiş olunacak ki Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin listesinde Kutlar

öldürülen gazeteciler arasında yer almamıştır. Çağdaş Gazeteciler Derneği ise Kutlar'ın adına yer vermiştir.

Kutlar'ın öldüğü yıl yılbaşından önce, İslami Büyük Doğu Akıncılar Cephesi (İBDA-C), yılbaşını "kana boya-yacaklarını" açıklamıştır. Yılbaşı öncesi çeşidi kentlerde eylemler yapan İBDA-C, Opera Pastanesi'ndeki bombalamayı da üstlenmiştir.

İBDA-C çizgisinde yayın yapan "Taraf dergisi", 30 Aralık'taki patlamanın ardından şu satırları yazmıştır: "30 Aralık 94... Marmara Oteli Adlı 'Pislik Yuvası' Vuruldu. Kökten batıcı işgalci laik azınlığın 'Noel'i zehir oldu. Müslümanların gözlerinin içine bakarak laik (dinsiz) işgalciler, bir Noellerini daha kutladılar. Ama bu seferki Noelleri öyle pek ahım şahım olmadı. İbda Cephelilerin yurdun çeşitli bölgelerinde gerçekleştirdikleri eylemlerle bu hak ve halk düşmanı azgın güruhun Noelleri burunlarından geldi.

Özellikle İstanbul'da gerçekleştirilen eylemler, İstanbul polis teşkilatına tam gün mesai yaptırdı. Açılışı Müslüman düşmanı tiplerin kendilerine mekân olarak seçtikleri The Marmara Oteli'nin kafesine konulan bombayla yapan ibda Cepheleri, burada Massey Ferguson firmasının Türkiye temsilcisi bir Yahudi çocuğunu itlaf etti, bir de azılı hak ve halk düşmanı Cumhuriyet'in yazarlarından birisinin belden aşağısını tutmaz hale getirdi."

4.33.1. Cumhuriyet gazetesi

12 Ocak 1995 Perşembe günü tarihli gazetenin manşeti "Öfkenle çoğalacağız" şeklindedir. Onat Kutlar'ın büyük fotoğrafının yardımcı unsur olarak kullanıldığı haberde hikaye dili tercih edilmiş ve serbest bir dil kullanışmıştır. Haberde önce olay patlam hatırlatılmıştır. Ardından, Opera Pastanesi'nde radikal 'dinci' terör örgütü İBDA-C'ni üstlendiği patlamadan 12 gün sonra Onat Kutlar'ın biraz da Atatürk'ü anımsatan bir saat kullanılarak, '9.02'de yaşamını yitirdiği kaydedilmiştir. Haberde Onat Kutlar'dan önce ölen patlamanın diğer kurbanıYasemin Cebenoyan da hatırlatılmıştır.

Gazetenin ikinci manşetinde topyekün İslamcı örgütlenmeler hedef alınarak, Onat Kutlar'ın ölümüne tepkiler aktarılmıştır. "Şeriatçılar Kutlar'ımıza kıydılar" şeklinde başlığa sahip gazetenin ikinci manşetinde, önce dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, dönemin Başbakanı Tansu Çiller ve hükümet üyeleriylerinin tepkileri yer almıştır. Ardından

dönemin TBMM Başkanı ile ANAP, CHP gibi siyasi partilerin liderlerinin ve milletvekillerinin tepkilerine haberde kısaca yer verilmiştir.

Haberde gazeteci örgütleri TGS ve TGC'nin yanı sıra dönemin Fransa Kültür Bakanı Jacques Toubon'un ve İstanbul Kültür Sanat Vakfı Başkanı Şakir Eczacıbaşının tepkisi de yer almıştır.

Ancak haberin başlığı Pen Yazarlar Derneği'nin sert tepkisinden çıkarılmıştır. Pen Yazarlar Derneğinin 'Aydınlanmacılık' fikri çerçevesinden yapılan şu açıklaması haberde yer almıştır: "Kurtuluş Savaşı'nda emperyalistlerle işbirliği yapan şeriatçı barbarların uzantıları Kutlar'ımıza kıydılar. Onat'ın anısı önünde uygarlık savaşımında bir adım bile geri çekilmeyeceğimize söz veriyoruz"

Gazetenin baş sayfasının sol kısmında yer alan, "Acımız ve yolumuz" başlıklı baş yazıda ise ekonomisi, politikayı hegemonyası altına aldığı öne sürülen terör kınanmıştır.

Edebi bir dile sahip başyazıda, "Her hayatın olduğu gibi her ölümünde de bir anlamı vardır. Arkadaşımız Onat Kutlar'ın gözlerini yaşama kapamasında belirleyici olan terörün ülkemizde artık ortak yaşamın göstergesine dönüşmesi, politikayı, ekonomiyi ve daha da ötede demokrasiyi ipotek altına almasıdır" denilmiştir.

Başyazıda ayrıca Uğur Mumcu, Cahit Tütengil, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy gibi öldürülen Kemalist aydınların isimleri anılırken Onat Kutlar gibi faili mechul saldırılar sonucu ölen gazetecilerden bahsedilmemesi dikkat çekmiştir.

Başyazıda genel olarak Onat Kutlar'ın öldürülmesiyle laik Türkiye Cumhuriyeti'nin hedef alındığı belirtilmekte ve yazının son bölümünde de Kutlar simleştirilerek şöyle denilmektedir:

Onat Kutlar'ın kişiliğinde simgelenen aydınlık, özgürlük, çağdaşlık, güzellik, sanat kavramlarını ülkece özümsemenin ne kadar güç olduğunu tarihsel bilinci olanlar bilirler" Başyazı Mao'nun uzun yürüyüşünden esinlenilenilerek ve Aydınlanmacılık fikri kastedilerek "Uzun yürüyüşümüzü sürdüreceğiz" şeklinde bir meteforun kullanıldığı cümleyle bitirilmiştir

Gazetenin baş sayfasında bunun dışında The Marmara Oteli'nin girişindeki Opera Pastanesi'nin yurttaşların bıraktığı karanfillerle donatımlmış halini gösteren fotoğraf ve fotohaber yer almaktadır. "Her göz yaşına bir karafil" şeklinde dramatik bir başlığa sahip haberde otelin önünün karanfil bahçesine dönüştüğü belirtilmiştir. Haberde ayrıca polisin patlamanın olduğu otelin önüne anma için gelen yurttaşların oluşturduğu kalabalığın dağılmasını istediği kalabalıktan buna karşı, "aydınlar katillerini bulun" şeklinde tepkiler gösterildiği kaydedilerek haber üzerinden gazetenin otoriteye tepkisi de ifade edilmiştir.

Sayfanın sağ köşesinde altta ise tek sütun üzerinden verilen, "İBDA-C üstlendi, yakalanan yok" başlıklı haberde cinayet soruşturmasında olayı İBDA-C üstlenmesine karşı ilerleme olmadığı kaydedilmiştir.

Baş sayfada ayrıca atlanmaması gereken noktalardan biri karikatür biri de Can Yücel'in Onat Kutlar için yazdığı şiirdir.

Sayfanın altında siyah bir alanda, kan damlayan bir kalemin beyaz bir kalbin içinden geçtiği görülmektedir. Karikatürün üstünde, "Yeterki kararmasın" yazmaktadır.

Baş sayfanın sağ köşesinde Onat Kutlar'ın kendisini anlattığı 7'nci sayfadaki yazısının duyurusunan altında Can Yücel'in Onat Kutlar'ın ölümü üzerine duygu yoğunluyla yazdığı ve büyük bir üzüntüyle birlikte yalnızlığı dile getirdiği "Kimesne öldü" isimli şiiri yer almaktadır.

Şiir şu şekildedir:

Onat'a merhamet değil çok acandım.

Sanki içimden, bileğim değil,

Bir dal kırıldı.

Nerdeyse dünyaya değil,

İnsanlara değil,

Kendime sevğim azaldı.

Azmak için değil, öldürmek için değil,

Kimseyi değil,

Zaten kimsesiz kaldım.

Parasız kaldım.

At yarışında kaybetmişçesine

İshak"

Ayrıca başsayfana Hikmet Çetinkaya'nın "Çoğalacağız" başlıklı yazısının spotu yer almıştır. Devamı 5'inci sayfada yer alan yazıda İslamcı örgütlere büyük bir öfke hissiyatı vardır. Yazıda "Katiller belli elini kolunu sallayarak geziyor. İBDA-C. Karayobaz çeteleriyle savaşımı sürdüreceğiz. Gittikçe çoğalacağız" şeklinde ifadeler yer almıştır.

Gazetenin diğer bir önemli yazarı Mustafa Balbay'ın ise "Susmak… Acıların en büyüğü" başlıklı yazısında Aydınlanmacı fikriyata sahip Uğur Mumcu, Bahriye Üçoklar, Muammer Aksoy gibi aydın ve gazetecilerin öldürülmesi de hatırlatılmıştır. Yazıda, "Kalk artık sahah geçti, akşam olmak üzere. Canlan biraz, etten duvar, sesten bayrakol" denilerek Cumhuriyet okurlarının Türkiye'deki aydınların öldürüldüğü gelişmelere tepkilerini belli etmeleri istenmiştir.

İlhan Selçuk'un "Ah bir yağmur yağsa…" başlıklı yazısı ise gazetenin ikinci sayfasındadır. Selçuk köşe yazısında, ön söz yazması, istenen Onat Kutlar'ın kitabını okurken yazarın hayatını kaybedişini haber alışını anlatmıştır. Selçuk ayrıca, Onat Kutlar'ın kişiliğinden ve kitabından bahsederken kendi duygularını daokuyucuya aktarmıştır.

13 Ocak 1995 tarihli gazetenin manşet haberinin başlığı, "Yıldırımazlar" şeklindetir. Haberde Onat Kutlar'a düzenlenen saldırıyı üstlenen İBDA-C örgütünün Cuhmuriyet gazetesini tehdit ettiği iddia edilmiştir.

Fotoğraf olarak haberde Cumhuriyet gazetesine göre İslami yaşam biçimini sembolize eden yüzü dönük cübbeli, sarıklı birinin, kameraya sırtı dönük modern giyimli(takım elbiseli) birine baktığının görüldüğü bir fotoğraf kullanılmıştır. Böylece

okuyucuda modern yaşam tarzına bir tehdit olduğu algısısının yaratılmak istendiği düşünülmektedir.

Haberde, Onat Kutlar hastanede yatmaya başladıktan bir süre sonra, İBDA-C'nin Milis Komitesi'nden iki kişinin Amerikan Hastanesi'ne giderek ziyarete gelip gidenleri tespit ettiği iddia edilmiştir. Bu iddiay, örgüt üyelerinin "Taraf" isimli dergilerinin son sayısında Cumhuriyet gazetesi yazarı Deniz Som ile Kutlar'ı ziyarete gelenleri isim isim yayınlayıp ölümle tehdit etmelerine ve söz konusu dergide yazılanlara dayandırılmıştır. Bunun dışında haberde Onat Kutlar'ın cenaze programı verilmiştir.

Baş sayfada haberin hemen altında ise sansasyonel cinayetlerin ardınan devlet yöneticilerinin alışıla gelen demeçlerini eleştiren bir karikatür yayınlanmıştır.

Karikatürde, beşiğe benzetilen bir tabutun üstünde yer alan yazılarda, "Kanları yerde kalmayacak", "Olayı şiddetle kınıyoruz" gibi ifadeler bulunmaktadır.

Gazetenin ikinci maneştenin başlığı ise, "Suskunluktan kurtulalım" şeklinde okuyucuya tepki vermesi için seslenen bir nitelik taşımaktadır ve bir önceki gün gazetede yayınlanan Mustafa Balbay'ın yazısını hatırlatmaktadır. Haberde ise siyasi partilerin, meslek örgütlerinin, sendikaların Onat Kutlar'ın ölümüne tepkileri yayınlanmıştır.

İkinci manşet başlığının altında yer alan fotoğrafta ise karanfillerle bir anma yerine dönüştürülmüş olan iki yer birbirlerinden beyaz bir çizgiyle ayrılmış şekilde görülmektedir. Fotoğrafın altındaki fotoğraf altı yazısından ziyade fotohaber biçimde olan bölümde, patlamanın olduğu Opera Pastanesi önü ile Onat Kutlar'ın yattığı Amerikan Hastanesi'nin fotoğrafta görülen yerler olduğu açıklanmaştır.

Gazetenin birinci ve ikinci manşetleri 7'nci sayfada yer alırken, gazetenin 19'uncu sayfasında bulunan, "36 gazetecinin katili hâlâ bulunamadı" başlıklı haber dikkat çekmiştir. Gazetede ancak bu haberde diğer basın kuruluşlarından öldürülen gazetecileri hatırlamıştır. Sayfanın sol üst köşesinde ilk kısa haber olan ve kısa haberlerde pek rastlanmayan şekilde iki sütun üzerinden verilen haberde 1905'ten 1995 tarihine kadar gazetecilere yapılan 49 saldırıdan 36 sında katillerin saptanamadığı belirtilmiştir. Şunu da belirtmek gerekirki

haberde ağırlıklı olarak Uğur Mumcu ve Muammer Aksoy, Bahriye Üçoklar gibi Aydınlanmacı fikre sahip Kemalist aydınlar üzerinde durulmuştur.

14 Ocak 1995 Cumartesi günü tarihli gazetenin manşetinde yer alan haber neredeyse sürmanşet boyutlarındadır. Gazeteni logosunun hemen altında yer alan haberin başlığı, "Onat Kutlar'ı uğurluyoruz" şekilde Uğur Mumcu'yu da anımsatan biçimdedir. Kutlar'ın gazetenin çıktığı yapılan cenazesinin programının verildiği haberde Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun(DİSK) yetkililerinin Cumhuriyet gazetesine gelerek bilgi verdikleri ve ailenin isteği üzerine ilk törenin Cumhuriyet gazetesinin Babıâli'deki merkezi önünde yapılacağı kaydedilmiştir. Haberde Demokrasi Platformu ile DİSK'in cenazeyi organize ettiği kaydedilirken, bir emek örgütü olan DİSK'in neden cenaze programını organize etmeyi üstlendiği konusunda bir bilgiye bu haberde ve daha önceki günlerdeki haberlerde rastlanmaması dikkat çekmiştir.

15 Ağustos 1995 Pazar günü Onat Kutlar'ın cenazesinin haberi manşetten, bir önceki günkü gibi Uğur Mumcu'yu anımsatan, "Alkışlarla Uğurladık" başlığıyla verilmiştir. Haberde Cumhuriyet gazetesinde yapılan tören sırasında dönemin Kültür Bakanı Timuçin Savaş'ın konuşmasının, "Katiller nerede?", "Katiller bulunsun hesap, sorulsun" sloganlarıyla kesildiği kaydedilmiştir ki bu bilgi aşağıda yazılacak Zaman gazetesinde yer almamış, Akit gazetesinde farklı şekilde yer almıştır.

Haberde ayrıca dönemin TGS Genel Başkan Orhan Erinç'in cenaze töreni sırasındaki, "Gözü dönmüş bağnaz düşünce bu ülke topraklarında yok olacaktır" şeklinde konuşmasından alıntı yapılmıştır.

Haberde ayrıca Cumhuriyet gazetesinde yapılan tören sırasında, "Yobazların ipleri sermayenin elinde", "Kahrosun Şeriat", "Özgür basın susturulamaz" şeklinde sloganlar atıldığı da belirtilmiştir.

Cenaze merasimiyle ilgili "Notlar" başlığıyla manşet haberin baş sayfada içinde 7'nci sayfada ayrı olarak verilen haberde ise lirik vurgalarla ağdalı bir dil kullanılarak, cenaze törenine katılanlardaki üzüntü ileİslamcı kesimlere öfke subjektif değerlendirmeyle yansıtılmaya çalışılmıştır. Haberde, "Yıllardır yazılarını yazmak için geldiği gazetesine bir tabut içinde son kez geldi Onat Kutlar. Cenazenin gelmesiyle sessiz ama bir o kadar da

şeriatçılara öfkeli kalabalık sesini yükseltmeye başladı, 'Onatlar ölmez', 'Kahrolsun şeriat" denilmiştir.

Gazetenin baş sayfasının sol köşesinde yer alan, teröre tepkinin yansıtıldığı, "Yeter artık" başlıklı başyazıda, "Soldan, sağdan, yoksul, zengin her kes birleşmiş terörün son bulmasını istiyor" şekilnde bir genellemede bulunularak toplumun terörden bıkkınlığının ifade edilmesi amaçlanmıştır.

Yazıda Onat Kutlar'ın öldürülmesiyle ilgili kontrgerilla faliyeti şüphesi konusunda hükümet suçlanmıştır. Hükümete sorumluluklarının hatırlatıldığı yazıda hükümet "Kontrgerilla adı verilen devlet içinde yuvalandığı söylenen bir güç varsa bundan hükümet sorumludur" şeklinde eleştirilmiştir.

Yazının sonlarına dönemin hükümeti ile isim verilmeden bazı medya kuruluşları eleştirilirken, askerler ve sivil bürokrasiyi koruyucu bir söylem benimsenmiştir. Yazıdan varılam bu çıkarsama şu bölümden yapılmıştır: "…Medyanın karmaşası içinde hükümeti kendi öz çıkarları için korumak ve suçu sorumsuz kurumların üstüne atmaktan yarar sağlayacaklarını umanlar da konuyu saptırıyorlar; olan bitenlerden dolayı asker ve sivil bürokrasiyi suçluyorlar. Asker ve sivil bürokrasi de 'sorumlu değildir. Eğer bu kesim anayasal yetkilerinin dışına taşıyorsa çizgiye oturtacak olan yine hükümettir. Eğer bir hükümet bu gücünü kullanamıyorsa yapacak tek şey vardır: Gerçekleri olduğu gibi kamu oyuna açıklayarak istifa etmek."

Gazetede baş sayfada ayrıca görsel unsurların seçimi de önemlidir. Baş sayfada üzüntüyü yansıtan tabut önünden fotoğrafa yer verilirken cenaze törenlerine katılan geniş kitleyi gösteren fotoğraflara 6 ve 7'nci sayfalarda yer ayrılmıştır. Baş sayfadaki Onat Kutlar'ın cenazesinin işlendiği haberin devamının yer aldığı bu sayfalardan 6'ncı sayfada, Aydınlanmacılık fikri ilerlemeciliktir bakışı etrafında oluşturulan "Karanlığa geçit vermeyeceğiz" başlığı altında Cumhuriyet gazetesi önündeki tören aktarılmıştır.

Sayfanın alt kısmında geniş şekinde Uğur Mumcu'nın katillerinin yakalanması için yürütülen kampanya çerçevesinde, imza verenlerin isim listesi geniş şekilde yayınlanmıştır.

Gazetenin 7'nci sayfasında ise Cumhuriyet gazetesinde yapılan törenin ardından gerçerçekleşitirilen yürüyüşten ve Teşvikiye Camii'nde yapılacak törenden, cenazeye katılan geniş kitleye vurgu yapılan ve Uğur Mumcu'nun cenazesi anımsatılan, "On binler bir kez daha tek ses tek yürekti" başlığı altında yer verilmiştir. Haberde Cumhuriyet gazetesindeki törenin ardından kalabalığın protestolarla İran Konsolosluğu'nun önünden geçerek Sirkeci'ye indiği ve buradan Dolmabahçe'ye yürüdüğü kaydedilmiştir. Dolmabahçe Atatürk'ün son zamanlarını geçirdiği mekan olması bakımından gazete için önemlidir ve bu manada buraya vurgu yapıldığı düşünülmektedir. Haberde ayrıca Teşvikiye Camii'ne bomba ihbarı yapıldığı ve polisin bu nedenle yoğun güvenlik önlemleri aldığı kaydedilmiştir. Haberin sonunda ise katillerin bulunmasından umutsuz ve kestirmeci bir ifadeyle, Onat Kutlar'nı faili meçhuller arasına girdiği belirtilmiştir.

4.33.2. Zaman gazetesi

Gazete Onat Kutlar'ın ancak cenaze haberini o da birinci sayfada görmeden kısa şekilde vermiştir. 15 Ocak 1995 tarihli gazenin 11'inci sayfasının soldan birinci kısası olan haberin başlığı, "Onat Kutlar toğrağa verildi" şeklindedir. Dinsel vurgudan kaçınılan klişe bir başlığa sahip haberde cenaze töreni anlatılmıştır. Ancak, Onat Kutlar'ın cenaze töreninin işlendiği haberle, Cumhuriyet gazetesindeki cenaze haberi arasında iki değişik olay nitelemesi yapılacak derecede farklılıklar vardır.

Cumhuriyet gazetesindeki ve Akit gazatesindeki haberde, dönemin Kültür Bakanı Timçin Savaş'ın konuşmasının kesildiği belirtilirken, Zaman gazetesindeki haberde konuşmanın kesildiğine dair bir bilgi yoktur. Zaman gazetesinin haberinde Orhan Erinç'in Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni olduğu belirtilirken TGS başkanı olduğuna yer verilmemesi ve Erinç'in konuşmasından, Cumhuriyet gazetesindeki alıntılardan, farklı olarak sadece terörü lanetleyen bölümlere yer verilmesi diğer bölünmelerin bulunmaması dikkat çekmiştir.

Cenaze törenine katılan hükümet üyelerinin isimlerinin verilmesiyle yetinilen haberde ayrıca göze çarpan önemli bir unsur da, Cumhuriyet gazetesi önündeki törenden sonra yürüyüşe geçen kalabalığın İran Konsolosluğu hiç karıştırılmadan Valiliğin önünden geçtiğinin aktarılmasıdır. Ayrıca haberde yürüyüş yapan kalabalığın, ne pankartı açtığı

belirtilmezken, kalabalığın Sirkeci'de önlerini kesen polisin Kabataş Dolmabahçe güzergâhını kullanmaları karşılığında izin verildiği belirtilmiştir. Oysaki Cumhuriyet gazetesinde böyle bir izin yer almamıştır.

4.33.3. Vakit gazetesi

15 Ocak 1995 tarihinde Onat Kutlar'ın cenazesini, "Savcılar göreve" şeklinde bir suç duyurusu şeklinde başlıkla manşetten vermiştir. Haberde cenaze töreninde, Şeriat karşıtı sloganlara, hakaret içeren ve aşağılayıcı ifadelerle tepki gösterilmiştir. Neresinin yorumlanacağının bilinemeyeceği kadar haber kriterlerinin dışında olan gazetenin manşetinin spotunda "Cumhuriyet'in Kutlar'ı şeriatçılar öldürdü' şeklindeki tahrik dolu yayını üzerine ağzı salyalı bir gürûh, Onat Kutlar'ın cenaze töreninde, 'Kahrolsun Şeriat' sloganları attı… Savcıların 60 milyonun inancına bu şekilde küfredenler hakkında soruşturma açması bekleniyor" denilmektedir. Haberde Vakit gazetesine savcıların sık sık "Laikliği rencide ettiği" gerekçesiyle soruşturma açıtığı da belirtilerek, Cumhuriyet'in insanların din inancına yönelik yayınları karşısında sessiz kalmaması istenmiştir.

Gazetenin kendine has üslubuyla birilerine nasihatta bulunur şekilde yayılan haberindde cenaze töreninin Şeriat merasimi olduğu hatırlatılarak bu merasimde 'Kahrolsun Şeriat' diye slogan atılmasının gerginliğe neden olduğu iddia edilmiştir.

Ayrıca gazetenin haberiyle tam uyum içersinde olan ve Onat Kutlar'ın cenazesi sırasında imamın arkasında saf tutmuş kalabalığı gösteren fotoğrafın üstünde bulunan vinyette, "Kendinize gelin beyler" şeklinde fotoroman mı haber mi okunduğu konusunda şüpheye düşürücü başlık olarak düşünülmüş bir ibare vardır. Bu başlıkla ilintili olarak fotoğrafın altındaki yazıda da gazete, haberdeki gibi nasihata birde tehditte bulunarak, neden gerek duyulduğu anlaşılamayan "Vatandaşlar" şeklinde bir genel özne uydurarak devam etmektedir. Yazıda, "Vatandaşlar: Bu sloganları atanlar hangi ülkede yaşadıklarını bilmeli… Bu tahrikler devam ederse, sonunda kimin kahrolacağı belli olmaz."

Gazete haberini 8'inci sayfanın manşetinden devam ettirmiştir. Hakan Kahraman imzalı haberde cenaze törenine katılanlardan öncelik "Ateist yazar" olarak tanımlanan Aziz Nesin'e verilirken hükümet üyeleri tek soyadlarıyla, "Aktuna, Köylüoğlu, Ulusoy" şeklindeverilmiştir.

Haberde göze çarpan ire bir unsur cenaze töreninde "Kutlar'ın katili kontrgerilla" seklinde slogan atılmasının dikkat çektiği aktarılmasıdır. Gazete bununla saldırı sonrasında İslamcı örgütler üzerinde yoğunlaşan şüpheleri, başka yöne çekmeyi amaçlamaktadır. Bunun birlikte haberde Bakan Savaş'ın cenaze töreni sırasında, konuşmasında, "…terör küçük bir azınlık tarafından gerçekleştirilmektedir" derken, "Katiller bulunsun hesap sorulsun", "Kahrolsun Faşizm" sloganları atılarak konuşmasının yarım bırakmak zorunda kalmasına değinilmesi arasında nasıl bir bağıntı kurmaya çalışıldığı anlaşılamamıştır.

Haberde ayrıca Cumhuriyet gazetesindeki cenaze töreninden sonra kalabalık bir grubun tıpkı Zaman gazetesinde aktarıldığı gibi Valilik önünden Sirkeci'ye indiği polislerce önlerinin kesilrdiği, yürümekte ısrar edince Kabataş Dolmabahçe güzergahından yürümelerine izin verildiği kaydedilmiştir.

Bunların dışında gazetenin baş sayfasında ve 8'inci sayfasında manşet haberinin kutusu şeklinde yer alan habere Onat Kutlar'la ilgili olmasa da ifade özgürlüğünden neler anlaşılabileceği bağlamında yer verilmesinin doğru olacağı düşünülmüştür. Söz konusu, "Fikir yine mahkemede" başlıklı haberde gazetenin yazarlarından Doç. Dr. Ahmet Ağıraç ile gazetenin Sorumlu Yazıişleri Müdürü Av. Ali İhsan Karahasanoğlu hakkındaki soruşturmadan bahsedilmektedir. Soruşturmanın konusu 19 Aralık 1994 tarihinde gazetede yayınlanan, "Kimler Laiktir" başlıkı yazıdan kaynaklıdır. Haberde yazıdan alıntı yapılarak, "Laikliğe göre zina etmek yasak değil, kuma oynamak, içki içmek yasak değil…" gibi ibareler yer aldığı belirtilmiştir. Haberde TCK'nin 312/2 maddesi açıklanarak, gazetenin yazarı ve sorumlu yazıişleri müdürünün bu madde uyarınca din farkı gözeterek halkı, kin ve düşmanlığa sevketmek suçlandıkları belirtilmiştir. Bu haber gazetenin incelenen dönemde en düzgün işlenmiş haberi olarak tespit edilmiştir.

4.34. Bekir Kutmangil (23 Mayıs 1995)

Kömür kıralı olarak adlandırılan ve ölümünün ardından mafya ile ilişkileri de ortaya çıkan Yeni Günaydın ve Süper Tan gazetelerinin sahibi Bekir Kutmangil 23 Mayıs 1995 tarihinde işine giderken öldürülmüştür.

Bekir Kutmangil'in ölümü üzerine yargınalan mafya liderlerinden İbrahim Cici 30 yıl hapse mahkûm olmuştur. İbrahim Cici 2000 yılında, İstanbul DGM Başsavcılığı'na hitaben hapisten yazdığı mektupta; dönemin Bakırköy İlçe Emniyet Müdürü Yener Kur, arazi mafyası Ayvaz Korkmaz, ortakları Kemal Sarıtaş, öldürülen kömür tüccarı Mehmet Akarçeşme ve Bekir Kutmangil arasında karapara trafiği olduğunu öne sürmüştür. Bu ilişkilerden MHP Zonguldak milletvekili İsmail Hakkı Cerrahoğlu'nun da haberdar olduğunu belirtmiştir. Gazetelerde 20 Ocak 2001 tarihinden İbrahim Cici'nin de kaldığı Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde yüksek tansiyon sonucu merdivenlerden düşerek yaşamını yitirdiği aktarılmıştır. Ayrıca Ergenekon davası yargılamaları sırasında 2008 yılında ortaya çıkan ve Veli Küçük'ün evinde bulunduğu iddia edilen belgelerde ajan gazeteciler olarak fişlenen gazeteciler bölümde Bekir Kutmangil'in adı geçtiği gazetelerde yer almıştır.

Bir kömür tüccarı olan ve servetini buradan kazanan Bekir Kutmangil, gazeteleri de olan büyük bir patron olduğundan çalışmada hakkında çıkan haberlere kısa şekilde kıyaslama yapma maksadıyla ele alınmıştır.

4.34.1. Hürriyet gazetesi

24 Mayıs 1995 Çarşamba tarihli gazetenin manşet haberinin başlığı, "Ortak cinayeti" şeklinde Bekir Kutmangil'i ortağının öldürdüğünü ifade eden biçimdedir. Haberin spotunda, "Madenci, işadamı, Yeni Günaydın ve Süper Tan gazetelerinin sahibi" olarak tanımlanan Bekir Kutmangil'in işyerine giderken öldürüldüğü kaydedilmiştir.

Habere gazeteyi arayan ama isim vermeyen birinin iddiaları verilerek şöyle başlanmıştır, "Dün akşam Hürriye'i arayan bir genç cinayet için kendisinin tutulduğunu ancak olay yerine giderken arabadan atlayıp kaçtığını söyledi. Esrarengiz genç, 'Cinayeti İbrahim Cici'nin adamları, A.K , M.B. ve M.Y . işledi, bugün polise gideceğim' dedi" şeklinde bir iddiayla başlanmıştır.

Beş 'N' bir 'K' kuralına aykırı bu girişin ardından haberin devamında ise aracına yaklaşan biri tarafından tabancayla öldürülen Kutmangil'e yapılan saldırı ayrıntılarıyla aktarılmıştır.

Sayfanın sağ köşesinde ise Bekir Kutmangil'in eşiyle yer aldığı bir fotoğraf geniş şekilde yer almıştır. Fotoğrafın altında "Mutlu bir aileydi" başlığı taşıyan dramatik bir fotoğraf altı bölümü vardır. Fotoğrafaltı bölümünün altında öfkeyi yansıtan, "Kanın Yerde Bırakmayacağım" başlığı taşıyan bir haber ise dikkat çekicidir. Başlığın hemen yanında Bekir Kutmangil'in kayınpederi Naci Vatansever'in küçük bir fotoğrafının da kullanıldığı haber Bekir Kutmangil'in mafya hesaplaşması sonucu öldürüldüğü izlenimini vermektedir. Haberde, Naci Vatansever'in, " Onun katilini polis alamaz, ben onun kanını alacağım, çevremdeki herkesi seferber edip kanını yerde bırakmayacağım" şeklinde Kutmangil'in yakınlarının da katili bildiklerini gösteren alıntı yer almıştır.

Ayrıca sayfada, "Son Gün Çiller'le görüşmek istedi" şeklinde başlığa sahip bir haber spotu sayfanın solunda Oktay Ekşi'nin yazısının üstünde yer almıştır. Haberin 34'üncü sayfada yer alan devamında Bekir Kutmangil'in Yeni Günaydın Ankara Temsilcisi Erdem Noyan vasıtasıyla Başbakan Tansu Çiller'den veya Özer Çiller'den randevu talep ettiği bilgisi verilmiştir. Sayfada bu haberinin dışında ayrıca Kutmangil ailesinin durumunu , cinayetle ilgili mafya babası İbrahim Cici üzerinde yoğunlaşan iddiaları, Bekir Kutmangil'in daha önce mafya babası Behçet Cantürk'ün saldırısına uğradığına ilişkin bilgi, Bekir Kutmangil'in servetini madencilikten kazandığına ilişkin iddiayı içeren haberler yer almıştır.

Bunların dışında gazetenin baş yazarı Oktay Ekşi'nin "Türkiye cinayetler cenneti" başlıklı köşe yazısı "Bekir Kutmangil Türk basının yakından tanıdığı biri değildi…" şeklinde başlayan devamında gazetecilere saldırılara kınayan minvaldedir.

Baş sayfada yer alan haberlerin devamı için ise 34'üncü sayfanın tamamı ayrılmıştır. Bu sayfada yer alan cinayete verilen tepkiler den ise TGS Başkanı Orhan Erinç'in, "Nedeni ne olursa olsun, bir basın mesubunun can güvenliğine yönelen saldırıyı kınıyoruz" şeklinde tepki verdiği kaydedilmiştir. Haberde,, Gazete Sahipleri Birliği'nin ve Genç Maden İşletmecileri Derneği'nin cinayeti kıması da yer almıştır.

Hürriyet gazetisinde 25 Mayıs 1994 tarihinde de Bekir Kutmangil'le ilgili haberlere geniş şekilde yer verilerek devam edilmiştir. Gazetenin 36'ncı sayfanın manşetinde, Bekir Kutmangil'in eşi Nebahat Kutmangil'le, Selma Tukel'in yaptığı "Büyük güçler var" başlıklı röportaja yer verilmiştir. Röportajda, Nebahat Kutmangil'in, "Eşim şehit oldu. Onu büyük

güçler öldürttü. Herşey yakında ortaya çıkacak" şeklinde sözleri yer almıtır. Bu sözlerde bir derin devlet şüphesi yer alırken aynı sayfada manşetin altında "Polis, Cici'nin ensesinde" başlığıyla verilen haberde bu iddia dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in sözleri üzerinden yalanlanmıştır. Bu haberin başında İbrahim Cici'nin çevresindeki çemberin daraldığı iddia edilmiştir. Haberde dönemin İstanbul Valisi Hayri Kozakçıoğlu'nu, "Olayın faillerinin bir kısmının belli oldu. Diğerlerinin de kimliklerinin belirlenmesine çalışılıyor" şeklinde açıklaması yer almıştır. Haberde dikkat çekici unsur olarak, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in de olayın siyasi bir tarafı olmadığını öğrendiğini kaydettiği aktarılırken, "Geçen hafta bana gelmişti, sorunları vardı. Çok gençti. Üzüldüm" şeklinde açıklaması tırnak içinde verilmiştir.

26 Mayıs 1994 tarihli gazetede ise Bekir Kutmangil'in cenazesi baş sayfanın ortasında Kutmangil çekirdek ailesini gösteren ve altında "Acı yumağı" fotorafla birlikte, "Farah'ı babasından güç ayırdılar" şeklinde dramatik bir haber başlığıyla verilmiştir. Haberin içinde de "…babasının tabutuna sarılan 14 yaşındaki Farah hıçkıra hıçkıra ağladı" şeklinde dramatik ifadeler yer almıştır. Haberin devamı, "Hazin Tören" başlığıyla geniş şekilde 36'ncı sayfada yer almıştır. Haberde, Kutmangil'in cenazesine Kutmagille'e ait helikopterlerin Yeni Günaydın gazetesi önündeki törenden, Eyüp Sutan Camii'ne kadar eskortluk ettiği, dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in cenazeye çelenk gönderdiği, Kutmagil Lisesi ve ilkolundan öğrencilerin cenazeye katıldığı, Bekir Kutmangil'in eşi ve anesinin cenazede fenalık geçirdiği gibi bilgiler verilmiştir. Haberde ayrıca, "Ruhunun evinden çıkması inancına uygun olarak, silahlı saldırı sonucu yaşamını Bekir Kutmangil'in ayakkabıları Kandilli'deki yalısının kapısına bırakıldı" şeklinde Kutmangil hakkında halkta sempati uyandıracak ayrıntılara da yer verilmiştir. Cenazeyle ilgili haberin altınada ise kısa şekilde yine Kutmangil'le ilgili iki kısa haber yer almıştır. Bu haberlerden üstte olanın başlığı, "Ağar: Polis silahı değil" şeklinde dönemin Emiyet Genel Müdürü Mehmet Ağar'ın Bekir Kutmangil'in olayında kullanılan silahın polis maneşeli olmadığına dair açıklamasının yer aldığı haberdir. Bu haberde Mehmet Ağar, olayla ilgili yakalanan birinin olmadığını da söylemiştir.

Diğer haber ise, "Yeni Günaydın ve MİT'le ilişkimiz yok" başlığını taşımaktadır ve haberde Stratejik Araştırmalar Vakfı'nın, Yeni Günaydın gazetesinin Mit'le ilişkisi

olmadığını açıklaması aktarılmaktadır. Haberde başlığın tırnak içinde verilmemesi Stratejik Araştırmalar Vakfı'nın görüşüne Hürriyet gazetesinin de katıldığını ifade eder niteliktedir.

Sonuç olarak Hürriyet gazetesinde Bekir Kutmangil'in ölümü ağırlıklı olarak bir mafya cinayeti gibi gösterilmese de yine de derin devlet şüphesi uyandıracak unsurlar da taşıyan haberler de gazetede yer almıştır. Sonuçta büyük bir zenginliğe sahip olan ve şirketleri arasında gazeteler de bulunan Bekir Kutmangil'in (derin ilişkileri olan) bir mafya babası İbrahim Cici tarafından öldürüldüğü daha sonraki yıllarda yargı kararıyla kesinleşmiştir. T

4.34.2. Zaman gazetesi

Gazeteci cinayetlerine sayfalarında pek yer ayırmayan gazete, Bekir Kutmangil cinayetine inceleme kapsamına alınan 3 gün boyunca geniş yer vermiştir. Zaman gazetesi, Bekir Kutmangil'in ölüm haberini 24 Mayıs 1995 tarihli sayısında "Basın patronu öldürüldü" şeklinde gazete patronu olmasına vurgu yapan bir başlıkla manşetten görülmüştür. Olayın gerçekleşme şeklini sembolize eden simülsayon bir resm ve katilin robot resminin kullanıldığı haberde Yeni Günaydın gazetei ve Kutmangil Madencilik Şirketi sahibi Mehmet Kutmangil'in uğradığı saldırı sonucu hayatını kaybettiği kaydedilirken Tan gazetesinin adının verilmemesi sex içerikli bir yayın tarzına sahip olmasına bağlanmıştır.

Haberde ayrıca "Kutmangil'in hunhar bir saldırı sonucu öldürülmesi siyaset ve iş dünyası ile basın camiasın tarafından kınandı. Ailesi ve Yeni Günaydın gazetesine başsağlığı mesajı göndererek olayı tel'in edenler, sanıkların bir önce yakalanarak…" şeklinde yer alan ifadeler geniş yer kaplamıştır. Hamit Özen, Akif Koçyiğit, Aziz İsteğün imzalı haberin devamı da 11'inci sayfada aynı başlıkla manşetten geş verilmiştir. Kutmangil'in saldırıaya uğradığı aracın olaydan sonraki görüntüsünün yer aldığı fotoğrafın kullanıldığı haberde olay anlatılırken ayrıca Hürriyet gazetesinde olduğu gibi şüpheler mafya babası İbrahim Cici üzerine doğrultulmuş ve cenaze töreni üzerin bilgi verilmiştir. Haberin geniş şekilde olan iki kutusunda, suikaste siyasetçilerin ve basın örgütlerini tepkisi verlimiştir. Gazetede siyasetçilerin tepkileri "Suikasta siyasi tepki" başlığı altında şu şekilde sıralanmıştır: DYP Başkanlık Divanı, CHP Genel Başkanı Hikmet Çetin, Orman Bakanı Hasan Ekinci, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz, Devlet Bakanı Yıldırım Aktuna, Devlet Bakanı Esat Kartlıoğlu. Gazetede basın örgütlerinin tepkisi "Saldırıya basının tepkisi" başlığı altında şu şekilde

sıralanmıştır: Basın Konseyi Başkanı Oktay Ekşi, Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı, Antalya Gazeteciler Cemiyeti, Erzurum Gazeteciler Cemiyeti, Gazete Sahipleri Birliği, Magazin Gazeteciler Dernegi."

25 Mayıs 1995 tarihli gazetede ise birinci sayfadan manşet haberin sağında, "Kutmangil cinayeti çözülüyor" başlıklı bir haber verilmiştir. Haberde Bekir Kutmangil'i öldüren aracın İbrahim Cici tarafından kullanıldığının belirlendiği bilgisi yer almıştır. Haberin devamı 11'inci sayfada manşette aynı başlıkla yer almıştır. Haberin "Olayda başka şeyler var" başlığını taşıyan kutusunad, Yeni Günaydın gazetesini ziyaret eden Mesut Yılmaz'ın Bekir Kutmangil'in kömür işleriyle ilgili bir ihtilafı olup olmadığı sorusu üzerine Yeni Günaydın gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Peyami Taneri'nin, "Olayda çok başka şeyler vardı. Şimdi bunlardan bahsetmek istemiyorum" şeklinde sözler sarfettiği kaydedilmiş ayrıca bu sözler haberin spotuna taşınmıştır.

26 Mayıs 1995 tarihinde Bekir Kutmangil'in cenazesi birinci sayfanın altında ortada, "Kutmangil toprağa verildi" şeklinde düz bir başlıkla ve "Cinayet sokağına siyah çelenk" şeklinde tepkiyi dile getiren alt bir başlıkla, Kutmangil'in Türk bayrağına sarılı tabutunun fotğrafı kullanılarak tek sütun üzerinden verilmiştir. Haberi devamı 16'ncı sayfada ikinci manşet olarak aynı başlıkla görülmüştür. Haberde cenaze merasimleri aktarılmış ve cenaze katılanlardan, Devlet Bakanı Yıldırım Aktuna, İBB Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, TURBAN Genel Müdürü Ömer Bilgin ve ANAP Genel Başkanı'nın eşi Berna Yılamaz'ın ismi verilmiştir. Karafillerle süslü tabutun görüldüğü haberin fotoğrafının altına ise, cenazeye helikopterden çiçek atıldığı belirtilmiştir

Sonuç olarak gazeteci cinayetleri kapsamında arşivinde yapılan araştırmada Zaman gazetesinin gazeteci cinayetlerine ilgi göstermezken Bekir Kutmangil'nü ölümüne sayfalarında geniş yer vererek önemsediği gözlemlenmiştir. Haberlerde Zaman gazetesinin cinayeti işleyenler konusunda şüphelerin üzerin haberi kurgulamaktan kaçındığı bunun yerine gelişmeler üzerinde haber takibinde bulunduğu gözlemlenmiştir.

4.34.3. Cumhuriyet gazetesi

24 Mayıs 1995 tarihli gazetede gazete iki manşet haberi kullanmıştır, solda ve daha büyük olan manşet haberi Uğur Mumcu'nun öldürülmesiyle ilgili soruşturmanın

savsaklanmasını konu almaktadır. Sayfanın sağında ise, "Basın Patronu öldürüldü" başlığıyla Kutmangil'in öldürülmesi duyurulmuştur. Cumhuriyet gazetesinin haberindeki iddiaya göre Bekir Kutmangil, 3 kişinin silahlı saldırısına uğramıştır. Haberde, cinayetin faili olduğu bildirildiği söylenen İbrahim Cici'nin, eski koruması olduğu belirtilerek ülkücü kimliği ön plana çıkarılmıştır. Haberde ayrıca Hürriyet gazetesinde yer alan bir haberde olduğu gibi Bekir Kutmangil'in, dönemin Başbakanı Tansu Çiller veya eşi Özer Çiller'le görüşme isteğinde bulunduğu kaydedilmiştir.

Haberin devamının yer aldığı 19'uncu sayfada üçüncü manşet olarak geniş şekilde verilmiştir. Haberin başlığı şüphelinin siyasi kimliğine dikkat çeker şekilde, "Eski koruması ülkücü İbrahim Cici aranıyor" dur. Haber ise Bekir Kutmangil cinayetinin faili olarak "ülkücü çete reisi" olarak tanımlanan İbrahim Cici ile Bekir Kutmagil arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Haberde İbrahim Cici'nin "Bekir Kumangil'in en yakınında olan kişi, koruması, yardımcısı ve arazi ve maden ocağındaki işlerinde eli ayağı olduğu" kaydedilmiş ve Bekir Kutmangil'in İbrahim Cici'yi ünlü mafya babası Behçet Cantürk'ten kendisini korusun diye yanına aldığı belirtilmiştir. Haberde, Bekir Kutmangil'le, onun maden ocaklarını koruyana"ülkücü çeteler" arasındaki ilişki, Bekir Kutmangil'in Behçe Cantürk'e karşı mücadelesi ve İbrahim Cici'yle arasınınbozuluş süreci aktarılmıştır. Özetle Bekir Kutmangil'in mafyatık ilişkileri aktarılmıştır. Haberde, ayrıca Bekir Kutmangil'in gazeteleri ise sosyeteyle yakın olmak için kullandığı iddia edilmiştir.

25 Mayıs 1995 tarihli gazetenin 6'ncı sayfasında cinayette, devlet içindeki çetelerin payı olabileceği şüphesi uyandıran, "Kutmangil'in korumalarının iddiası:" üst başlığı ve "Saldırı sırasında polis müdahale etmedi" başlığı taşıyan bir haber yer almaştır. Haber haber sayfanın sağ üst köşesilde üç sütun üzerinden verilmiştir.

Haberde başlıktaki iddiaların yanı sıra, kaynak gösterilmeden, Bekir Kutmangil'i öldürmek suçuyla aranan İbrahim Cici'in polisin elinde olduğu yönünde iddialar olduğunun ileri sürüldüğü kaydedilmiştir. Haberde ayrıca bu bilgiyle çelişen şekilde İbrahim Cici'nin kaçmaması için sınır kapılarına yazı asıldığı kaydedilmiştir.

Gazete 26 Mayıs 1995 tarihinde "Kutmangil toprağa verildi" şeklinde klişe, yorumsuz bir başlıkla Bekir Kutmangil'in cenazesini sadece 4'üncü sayfanın ortasına geniş

açılan bir fotoğrafla birlikte kısa bir haberle vermiştir. Haberde cenaze kısaca aktarılmış ayrıca dönemin Emniyet Müdürü Mehmet Ağar'ın Hürriyet gazetesinde de yer alan, "Kutmangil olayında kullanılan silah polis kaynaklı değil, teşkilatımızda alınıp satılan silahlardan değil" şeklindeki açıklaması verilmiştir.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi Bekir Kutmangil'in mafyatik ilişkileri, bunların siyasi kimlikleri ve Kutmangil'in gazeteciliği başka amaçlarla kullanan bir patron olduğu üzerinden Bekir Kutmangil cinayetini haberleştirerek sayfalarında yer vermiştir.

4.35. Nail Aydın (29 Temmuz 1995)

Nail Aydın da Bekir Kutmangil gibi şirketleri arasında bir de gazete olan bir işverendir. Aynı zamanda Giresunspor mali işlerden sorumlu başkan yardımcısı olan Nail Aydın sahibi olduğu Gedikali Oteli'nde 28 Temmuz 1995 tarihinde iş ortağı Cemil Aydeniz tarafından tabancayla vurularak öldürülmüştür. Çalışma kapsamında Nail Aydın cinayetiyle ilgili derin devlet şüphesi uyandıran hiçbir şey bulunamamıştır.

4.35.1. Cumhuriyet gazetesi

30 Temmuz 1995 tarihli gazetenin baş safasında kısa haberlerin verildiği sayfanın altında, ortadaki bölümde ilk sırada, "Giresun'da gazete sahibi öldürüldü" başlığının yanında "Giresun'da yayımlanan yerel Son Haber gazetesinin sahipliğini de yapan işadamı Nail Aydın, gece iş ortağı tarafından tabanca ile vurularak öldürüldü" yazmaktadır. Haberin devamı ise 19'uncu sayfada sayfanın sol tarafında altta "Bosna İçin Girişim' son aşamasında" başlığını taşıyan haberin üstünde, "Giresun'da gazete sahibi öldürüldü" başlığıyla kısaca verilmiştir. Giresun Cumhuriyet mahreçli haberde, Nail Aydın tartıştığı ortağı Cemil Aydeniz tarafından 28 Temmuz 1995 tarihiden saat 01.00 sıralarında sahibi olduğu Gediakali Oteli'nde tabancayla vurularak öldürüldüğü bilgisi verilmiştir. Haberde tartışmanın nedenin henüz bilinmediği kaydedilirken Cemil Aydeniz'in ise kaçtığı belirtilmiştir. Haberde ayrıca Nail Aydın'ın aynı zamanda Giresunspor'un mali işlerden sorumlu başkan yardımcılığı görevini de sürdürdüğü bilgis verilmiştir. Cumhuriyet gazetesinin haberinden anlaşıldığı üzere Nail Aydın'ın ölümü alacak verecek anlaşmazlığına dayanmaktadır.

4.35.2 Sabah gazetesi

Nail Aydın'la ilgili Sabah gazetesinde herhangi bir haber bulunamamıştır.

4.35.3. Hürriyet gazetesi

Gazetenin arşivinde yapılan araştırmada Nail Aydın'la ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4.36. Sayfettin Tepe (29 Ağustos 1995)

Sayfettin Tepe, (Gazeteci örgütleri listesindeki Seyfettin ismi hatalıdır) Yeni Politika gazetesinin Batman muhabiridir. 1995 yılı Ağustos ayında Batman'da gazete bürosundan gözaltına alınarak Bitlis'e götürülmüştür. Birkaç gün sonra da Bitlis Emniyet Müdürlüğü'nde 'intihar etti' denilerek cesedi ailesine teslim edilmiştir. Yapılan otopside, kendisine işkence yapıldığı ortaya çıkmıştır. , 27 yaşında öldürülen Sayfettin Tepe'nin öldürüldüğü sıralarad Özgür Gündem Bitlis muhabiriyken gözaltına alınıp kaybedilen amcaoğlu Ferhat Tepe ile ilgili araştırma yaptığı bilgisi edinilmiştir.

4.36.1. Cumhuriyet gazetesi

31 Ağustos 1995 tarihli Cumhuriyet gazetesinin 4'üncü sayfasında sağ tarafta, 9 sütuna ayrılmış gazete sayfası içinde sadece yukardan aşağıya tek sütün halinde olarak ve Seyfettin Tepe'nin bir portre resmi kullanılarak Seyfettin Tepe'nin ölüm haberi, "Y muhabiri karakolda öldü" şeklinde düz ve objektifliğe uygun bir başlıkla verilmiştir.

Haber, "Yayını durdurulan Yeni Politika gazetesinin Batman muhabiri Seyfettin Tepe gözaltında tutulduğu Bitlis Emniyet Müdürlüğü'nde öldü" şeklinde başlamıştır. Haberin başında gazetenin yayınının durdurulmasına dikkat çekilmesi Seyfettin Tepe'nin ölümünün şüpheli olmasının yorumunu okuyucuya yaptırmayı amaçlamaktadır. Haberin devamında Bitlis Emniyet yetkililerinin Seyfettin Tepe'nin ailesine, " Oğlunuz iç çamaşırlarıyla kendini astı" dediği kaydedilmiştir. Ayrıca, Seyfettin Tepe'nin ağabeyi Tayyip Tepe'nin sözlerine de yer verilen haberde Tayyip Tepe'nin kardeşinin cesedinin boynunda elle yapıldığını sandığı boğma izleri olduğunu içeren sözleri tırnak içinde yer verilmiştir. Bunlar okuyucunun cinayet konusundaki şüphelerini arttırmaktadır. Haberde bunların dışında Yeni Politika gazetesi

yetkililerinin ve muhabirlerinin Tepe'nin işkenceyle öldürüldüğünü iddia ettikleri açıklama yer almıştır. Ek olarak cesede ikinci kez otopsi yapılması isteği ve Emniyet yetkilileri hakkında suç duyurusunda bulunulması da haberde yer bulmuştur.

4.36.2. Milliyet gazetesi

Sayfettin Tepe'nin karakolda öldürülmesi haberine sayfalarında yer vermemişlerdir.

4.36.3. Zaman gazetesi

Yapılan araştırmada Sayfettin Tepe'nin öldürülmesiyle ilgili sayfalarında habere rastlanmamıştır.

4.37. Metin Göktepe (8 Ocak 1996)

Evrensel Gazetesi muhabiri Metin Göktepe, 8 Ocak 1996 tarihinde gözaltında polisler tarafından öldürülmüştür. 10 Nisan 1968 tarihinde Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı Çipil köyünde doğan 1989 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümü'ne başlayan Göktepe kurulduğu 1992 yılından itibaren Haberde Yorumda Gerçek dergisinde muhabir olarak görev yapmıştır. Evrensel gazetesinin kuruluşunda da yer alan ve gazetede muhabirlik yapan Göktepe 8 Ocak 1996'da Ümraniye E Tipi Cezaevi'nde yaşamını yitiren Orhan Özen ile Rıza Boybaş'ın Alibeyköy'de yapılacak cenaze törenini izlemekle görevlendirilmiştir. Cenaze törenini izlerken sarı basın kartı olmadığı için 500'ün üzerinde kişiyle birlikte gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınanlarla birlikte Eyüp Kapalı Spor Salonu'na götürülmüş ve burada kendinden geçinceye kadar polisler tarafından dövülerek öldürülmüştür. Cansız bedenini Spor Salonu'nun büfesinin yanına bırakılmıştır. Metin Göktepe cinayeti, Evresel gazetesinin yanı sıra bol tirajlı basın organlarında da geniş yankı bulmuştur. Bakanlar, sorumluların yargılanacağı konusunda defalarca açıklamalarda bulunmuştur. Olayın ardından İçişleri Bakanlığı müfettişleri tarafından hazırlanan fezlekede 49 polisin yargılanması istenmiştir. Ancak ilginç bir biçimde açılan dava bir süre sonra İstanbul'dan Aydın'a alınmıştır. Kısa süre geçtikten sonra dava bu ilden de Afyon iline alınmıştır. Mahkemede 24 Ocak 1997 tarihinde müdahil avukatların haberi olmadan sanık polislerin ifadelerini gizlice dinlenmesi gibi skandallar yaşanmıştır.

Sonuç olarak yargılamanın sonunda 49 polisten sadece altısı, 7 yıl 6 ay gibi düşük bir hapis cezasına çarptırılmıştır. Üstelik polisler, daha sonra çıkan af yasasından yararlanarak bir yıl sekiz ay hapis yattıktan sonra serbest kalmıştır. Yine de Metin Göktepe cinayeti devlet görevlilerinin ceza aldığı Türkiye'deki ilk gazeteci cinayeti olmuştur.

Tez çalışması kapsamında Evrensel gazetesi yazarı ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Fatih Polat'la Metin Göktepe'nin öldürülmesi üzerine röportaj yapılmıştır. Polat, Metin Göktepe'nin öldürülmesini gazetenin yayın politikasının derin devleti rahatsız etmesine bağlamıştır. Polat ayrıca, "Metin çalışkan örnek bir gazeteciydi ama Uğur Mumcu'nun katledilmesi gibi isimden gelen bir ölüm değildir o. Pek çok insan da Metin'i öldürülmesinden sonra tanımıştır" demiştir.

Metin Göktepe'nin öldürülmesinin gazeteci bol tirajlı basında da geniş yer bulması ve ülkenin gündemine oturması üzerine sorulan soruya ise Fatih Polat, "Metin'in ölümü şüpheli önce şüpheli ölüm olarak duyuruldu. Gazeteci örgütlerin de olay sonrası yaptığı açıklama bu şekildeydi. Çok sayıda genç gazeteci ardından olaya tepki gösterdi. Gazeteciler Cemiyeti önünde açıklama yapıldı. Ondan sonra bu açıklamalar değişti. Meslek örgütleri tutumlarını Metin Göktepe'ye sahip çıkan bir şekilde yenilediler.

Burada şu etkili oldu: KESK'in kurulma dönemiydi. 'Bahar eylemlilikleri' yapılıyordu. O ana kara pek çok gazeteci Bu hak arama eylemlerini izlediği için sokakta dayak yiyordu. Ve Metin'in ölümüyle onu tanımayan genç gazeteciler bile kendi üzerlerinde biriken öfke kristalleşmiş oldu. Genç gazeteciler bunu kendilerine de yapılmış olarak algıladılar. Dönemin Başbakanına gazeteciler parlamentoda makinelerini bırakarak tepki gösterdiler. Her yerde bunu sordular. Bir başka etken de tabii Metin'in gazeteciler arasında sevilen biri olması ve gazeteci ilişkilerinin de gelişkinliğiydi" şeklinde cevap vermiştir.

4.37.1. Evrensel gazetesi

Gazetenin 9 Ocak 1996 tarihinde manşeti "Polis cenazeleri kaçırdı" şeklindedir. Haberde hapishanede ölen Rıza Boybaş ve Orhan Özen'in cenaze törenlerine ilişkin bilgi verilmekte ve cenaze törenlerine katılmak isteyen bin beş kişinin gözaltına alındığı

kaydedilmektedir. Ancak gözaltılına alınanlar arasında Metin Göktepe de olmasına karşın buna ilişkin bir bilgiye haberde rastlanamamıştır. Gazetede yer alan diğer haberlerde de Metin Göktepe'nin gözaltına alındığına ilişkin ya da öldürülmesine ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Evrensel gazetesi çalışanlarından tez çalışması kapsamında alınan bilgiye gazetenin baskı saatinin erkenliğinden ötürü 9 Ocak 1996 tarihinli gazetede Göktepe'yle ilgili herhangi bilgi yer almamıştır.

10 Ocak 1996 tarihinde gazetenin manşeti "Metin katledildi, Susmayacağız!" biçimdedir. Üst başlıkta ise "Alibeyköy'de gözaltına alınan muhabirimiz Metin Göktepe, polis tarafından dövülerek öldürüldü" şeklinde kesin bir yargı bulunmaktadır ki bunun doğruluğu daha sonraki günlerde diğer basın kuruluşlarınca da doğrulacanaktır.

Haberin spotunda "Göktepe gazeteci olduğu bilindiği halde, gözaltına alınarak polisler tarafından katledildi. Otopsi raporunda ölüm nedeni 'Beyin kanaması ve doku içi kanaması' olarak açıklandı" şeklinde cümleler yer almaktadır ve Göktepe'nin kasten polisler tarafından kasten öldürüldüğü vurgulanmaktadır. Spotta ayrıca, Metin Göktepe'nin öldürülmesini kınamak için Gazeteciler Cemiyeti'nin önünde yapılacak basın açıklaması duyurulmakta ve Göktepe için yapılacak cenaze töreninin progamı aktarılmaktadır.

Gazetede diğer bütün haberler gibi Metin Göktepe imzalı manşet haberi, sayfaya büyük şekilde açılan Metin Göktepe'nin gazete bürosunda gözüktüğü fotoğrafın sağında tek sütun üzerinde verilmiştir. Haberde, Metin Göktepe'nin Ümraniye Cezaevinde 'katledilen' Rıza Boytaş ve Orhan Özen'in Alibeyköy'de düzenlenecek olan cenaze törenlerini izlemek üzere olay yerine gittiği belirtilerek, "…Burada polisler tarafından gazeteci olduğu bilinerek gözaltına alındı. Gözaltında tutulduğu Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda dövülen muhabirimiz öldürüldükten sonra da salonun bir kenarına atıldı" denilmiştir. Haberin birinci sayfada yer alan bölümünde kaynak gösterilmemiş, iddialar, daha sonra yapılan soruşturmada doğrulansa da kişi ve kişiler dayandırılmamıştır.

Baş sayfada manşet haberinin sağında yer alan haber ise manşet haberinde kaynak gösterilmeme eksikliğini kapayacak niteliktedir. "Polisler dövüyordu" başlığını taşıyan haberde görgü tanığı Hayati Güngören'in katliamın en yakın tanırklarından biri olduğu belirtilerek tırnak içinde şu Güngören'in anlattıkları hikayeleştirilerek verilmiştir: "Eyüp

Kapalı Spor Salonu'nun girişinde kapıya yakın bir yerdeydik. Evrensel gazetesi muhabiri olduğunu söyleyen Mitin Göktepe amirlerle görüşmek istediğini söyledi. Bunun üzerine Metin'i yanımızdan alarak götürdüler. Aradan birkaç dakika geçmeden onu dövmeye başladılar. Çığlık sesleri geliyordu. Yaklaşık 10 dakika sonra bir sessizlik başladı. Sonra polisler müthiş bir telaş içine düştüler. Amirleri, 'Ulan bu adam öldü galiba. Alın bunu buradan götürün. Ne yaparsanız yapın' dedi. Sonra onu, gözlerimizin önünde sürükleyerek götürdüler. Çevik Kuvvet'e bağlı olduğunu anladığımız ve adının İlhami olduğunu duyduğumuz poliserlerden birisi Metin'i dövenler arasındaydı. Polis İlahami'nin Metin'i döverken kullandığı jopunun üzerinde 'Haydar' yazıyordu. Olaylar 8 Ocak günü saat 13:00 ila 14:00 arasında gerçekleşti."

Bu haberin altında "Çiller'den inkâr" başlığını taşıyan ve Metin Göktepe'nin gözaltına alındığını Cumhuriyet Savcılığı tarafından kabul edilirken dönemin Başbakanı Tansu Çiller ve İçişleri Bakanı Teoman Ünüsan'ın inkâr ettiğinini işleyen devamı gazetinin sekizinci sayfasında altta, " Başbakan Çiller, muhabirimiz Metin Göktepe'nin gözaltında öldürülmesine ilişkin bir soruya verdiği yanıtta, kendisine gelen bilgilere gözaltı olayı olmadığını öne sürerek geniş bir tahkikat başlatıldığnı, olayın üstüne gidileceğini iddia etti. Savcılık ve Emniyet Müdürlüğü tarafından kabul edilen gözaltına alınma olayının 'en yetkili organ' olan İçişleri Bakanlığı tarafından 'Böyle bir şey olmadı' diye reddedilmesi, başlatılcağı iddia edilen 'geniş tahkikatın' nasıl bir tahkikat olacağı konusunda ipucu verdi" şeklinde ifadelerle hükümete olan güvensizliği ortaya koyan bir şekilde yorumlu olarak yer verilmiştir.

Baş sayfaya dönersek, sayfanın sol tarafında hemen manşetin altında ise siyah zemin üzerine beyaz harflerle "Lanet yağıyor" başlığını taşıyan tek sütun üzerinden verilen haber bulunmaktadır.

Haberde, "…kitle örgütlerinin, yazarların, sendikacıların, aydınların ve gazetenin okurlarının Metin Göktepe'nin katledilmesini nefrtele kınayıp sorumluların biran önce yargılanmasını istediler" şeklinde gazetenin ve genellenen diğer kesimlerin öfkesini yansıtmayı amaçlayan bir üslûp kullanılmıştır.

Haberde ayrıca, dönemin İstanbul Barosu Başkanı Avukat Turgut Kazan'ın, gazeteci ölümünün dehşet verici olduğunu vurgulayan ve gözaltı sonrası ölümün basit bir olay

olmadığına dikkat çeken demokrasinin tehdit olduğunu savunan görüşleri haberin girişinde yer bulmuştur.

Haberde Evrensel gazetesi çevresinde önde gelenlerden biri olan ve daha sonra 2011 yılında bağımsız Milletvekili seçilecek Avukat Levent Tüzel'in Göktepe'nin öldürülmesinden İstanbul Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar'ı, "Cinayet, Taşanlar'ın yeni görev anlayışının bir ürünüdür. Bu anlayışın üzerine gitmek lazım… Göktepe'nin ölümünün takipçisi olacağız." şeklinde suçlayan görüşlerinin de bulunduğu haberin devamı gazetenin 8-9-10-11'inci sayfalarında geniş şekilde yer bulmuştur.

Gazetenin baş sayfasının sol alt köşesinde ise baş yazı bulunmaktadır. "Evrensel" imzalı yazı "Evrensel susmayacak" başlıklığını taşımaktadır. Başlıktan da anlaşılacağı gibi yazıda Metin Göktepe'nin öldürülmesi gazetenin kurumsal kimliğine yapılmışmış bir saldırı olarak yorumlanmaktadır.

Yazıda, son beş yıl içinde Metin Göktepe'yle birlikte 25 gazetecinin öldürüldüğüne dikkat çekilmiş ve faili mechul cinayetlere sonucu öldürülmüş bu 25 gazetecinin ortak özelliğinin "… ülkeyi yönetenlerin hoşuna gitmeyen gerçekleri yazmak" olduğu iddia edilerek gazeteci cinayetlerinden devlet sorumlu tutulmuştur.

Yazının devamında, Metin Göktepe'nin öldürülmesi konusunda devlet kurumlarının tutumları eleştirilerek, "Savcılık ve yetkililer, Metin Göktepe'nin gözaltındayken gerçekleştirilen öldürülmesini de bir 'faili mechule' dönüştürmek istiyor. Oysa olay ne 'faili mechul' dür ne de sıradan polisler tarafından işlenen bir cinayettir. Olayın gelişim seyrinden de anlaşılacağı gibi gazeteciler arasından seçilerek öldürülmüştür" denilmiştir.

Yazıda devlet kurumlarının tutumunun ve Metin Göktepe'nin öldürülmesinin gazeteye göre nedeni ise, "….kurulduğu günden beri işçilerden, emekçilerden, devrimcilerden, demokratlardan yana saf tutan ve gerçekleri yazmakta ısrar eden Evrense'e ve gerçek peşinde koşan gazetecilere verilen bir gözdağıdır" denilmiştir.

Bunlar dışında yazıda, (dönemin) İstanbul Emniyet Müdürü'nün, daha görevine resmen başlamadan, 'İstanbul'a kelle koparmaya geldiği' şeklindeki açıklamıları, cinayetten birkaç gün önce cezaevlerindeki 'terör' Metin Göktepe cinayetinin devlet ve derin devlet

cinayeti olduğu, "… Metin Göktepe'nin öldürülmesinden sorumlu olanlar sadece tetikçiler değildir. Eyüp Emniyet Amiri ve İstanbul Emniyet Müdürü, İçişleri Bakanı ve ülkeyi sınırsız bir baskı ve terörle yöneten hükümet bu olayın failidir. Çünkü ülkeyi yönetmek için elinde zorbalık ve baskıdan başka bir araç kalmayan iktidarın terör politikasının basına yansımasıdır bu. Ülke gerçeklerinin açığa çıkmasından rahatsız olanlar, birkaç yıldır ara verdikleri gazeteci öldürmelerine geri dönmüşlerdi. Çükü gerçekleri yazanlara en verilecek gözdağının onları ödürmek olduğunu düşünüyorlar… " şeklinde cümlelerle iddia edilmiştir.

Son olarak yazıda, "… Evrensel'in gerçeğin peşindeki muhabirleri 5,10,100 kişi değildir. Baskı ve sömürü altındaki binlerce onbinlerce emekçidir. Evrensel bu cinayetin failleri ve azmettiricilerinin yakasını bırakmayacaktır. Gerçekleri yazmaya devam edeceğiz. Ve asla susmayacağız" denilerek hem ajitasyon yapılmış hem de Metin Göktepe'yi öldürenlere gazetenin geri adım atmayacağı gösterilmek istenmiştir.

Başyazının sağında ise tek sütun üzerinden verilen, "Öldüğünü duduğumda hiç şaşırmadım" başlığını taşıyan kısa haber spotunda Göktepe'nin gözaltında dövülmesine tanık olanların ifadeleri yer almaktadı. Haberin devamı ise gazetenin 18'inci sayfasında geniş görülmüştür.

Bu haberin yanında ise, sayfanın orta kısmında manşetin hemen altında, "HEPİMİZ BİRER GÖKTE'YİZ" şeklinde başlığa sahip devamı gazetenin 9-12'inci sayfalarında bulunan Evrensel çalışanlarının Göktepe için yazdıklarının bulunduğu haberin spotu bulunmaktadır. Bu haber spotunun altında gazete çalışalarının Göktepe'nin öldürülmesini ardından yaptıkları protestonun sayfada geniş şekilde açılmış fotoğrafı bulunmakta, fotoğrafın üstünde ise, "Metin'e Metin Bir Metin" başlığını taşıyan, "Metin'in kafaında bir darp var/ Polis karakolundan morga kadar/ Mosmor/ Bir darbe var/ yüreğimizde beynimizde/ Soruyor bir işaret fişeği/ Biz ölerek mi yaşamayı/ öğreneceğiz hâlâ…" şeklinde şair Can Yücel'in şiiri bulunmaktadır.

Sayfada bunlar dışında Metin Göktepe'nin öldürülmesinin İstanbul'da Gazeteciler Cemiyeti önünde yapılacak basın açıklamasıyla protesto edileceğinin duyurusu, gazetenin yazarlarını Metin Göktepe'nin öldürülmesini işleyen köşe yazılarının başlıkları ve ayrıca

cezaevlerinde anlaşma sağlandığına ilişkin haber ile iki sütun üzerinden verilen Özdemir Sabancı suikastının haberi yer almıştır.

Gazetenin baş sayfasının dışında her sayfada Metin Göktepe'yle ilgili haber, yazı ve ilanlar yer almıştır. Metin Göktepe'nin öldürülmesini işleyen ve haber yazıların devamının ağırlıklı olarak yer aldığı, 9,10,11,12'nci sayfalara arasında özellikle 11'inci sayfada yer alan "Biz seni bir yerde hallederiz' demişlerdi" başlığıyla verilen haber dikkat çekicidir. Metin Göktepe'nin Gerçek dergisinde de(Öldürülen Namık Tarancı'nın çalıştığı dergi) 3 yıl çalıştığının kaydedildiği haberde Metin Göktepe'nin, Mardin İl Jandarma Komutanı Albay Rıdvan Özden'in ölümüne ilişkin 15 Eylül 1994'te Evrensel'in manşetinden verilen Tomris Özden'in, "Eşimi silah arkadaşları öldürdü" haberinden sonra tehditler aldığı kaydedilmiştir. Metin Göktepe'nin yaptığı haberde Tomris Özden'in eşinin ölümüne ilişkin bilgileri açıkladığı belirtilerek haberden sonra Metin Göktepe'ye, "Seni de Tomris Özden'i de bir yerde hallederiz" şeklinde telefonlar geldiği aktarıldımştır. Öte yandan Metin Göktepe'nin öldürülmeden birkaç gün önce yazdığı haberde, Ümraniye Cezaevi'ndeki saldırıda öldürülen tutuklulara ilişkin olarak İstanbul Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar'ı hedef göstermekle suçladığı ve askerlerin de tutukluları öldürdüğünü yazdığı kaydedilmiştir.

"Taşanlar istifa etsin" başlığını taşıyan sayfanın orta kısmında yer alan haber ise gazetecilerin cinayete birlerişik olarak tepkilerini ortaya koymaktadır. Haberde , AA, ANKA UBA, Cumhuriyet, Evrensel, Mavi Radyon, Hürriyet, Milliyet, Y. Günaydın, Sabah, Yeni Yüzyıl, Takvim, Posta, Meydan, Ateş, Bugün, Siyah Beyaz, Demokrasi, Turkish Daily News, ATV, Kanal D, Show TV, İnter Star, HBB, Kanal 6, Flash, Kanal E, Kanal 7, Aktüel, Tempo, Aydınlık, Nokta çalışanlarının ortak metni aynen konulmuştur. Ortak metinde, basına karşı saldırıları kınamış, Metin Göktepe'nin öldürülmesinin gerçekleri ortaya çıkana kadar takipçisi olunacağı duyurulmuş, İstanbul Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar istifaya çağrılmış, Cumhurbaşkanı, Başbakan, İçişleri Bakanı, Adalet Bakanı, Emniyet güçlerinin görevlerini yapmaları, "dürüst ve adil yapmaya ve 'GERÇEK'i açıklamaya…çağırıyoruz" şeklinde istenmiştir. Sayfada bunun dışında, "Gazetecilerden tepki" başlığının altında geniş bir bölümde, Yeni Yüzyıl Gazetesi Köşe Yazarı Can Dündar'ın, Bilim ve Ütopya Dergisi Yayın Yönetmeni Ender Helvacı oğulu'nun, Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı Mustafa Ekmekçi'nin, Aktüel dergisinden Erhan Öztürk ve Alev Er'in, Demokrasi gazeteci Ankara

Bürosu çalışanlarının, Söz gazetesi çalışanlarının, Söz dergisi çalışanlarının, A Takımı(o dönem televizyonda yayınlanan haber programı) çalışanlarının, Expres dergisinin, Mavi Radyo'nun, Ulusal Basın Ajansı Haber Merkezi'nin, Uzun Yürüyüş dergisi çalışanlarınının, Odak dergisinin, Ronahi gazetesi sahibi Burhan Erdem'in, Gayya Kuyusu ve Bengisu dergileri adına Kürşat Ural'ın, Global gazetesi çalışanları Orhan Gökdemir, Fikret Bulut, Bülent İtmeç'in, Yenigün, Radyo Yayıncılık A.Ş. Genel Yayın Yönetmeni Cengiz Yıldırım'ın, SiyahBeyaz gazetesi İzmir Temsilciliği'nin, Çağdaş Gazeteciler Derneği Ege Şubesi Başkan Yardımcısı Ahmet Delikçi'nin, Alınteri, Atılım, Partizanın Sesi, Kızıl Bayrak, Kurtuluş, Özgür Gelecek gazetelerinin tepkileri yer almıştır. Ancak bu tepkilerin arasında dönemin Basın Konseyi başkanı ve Hürriyet gazetesi Başyazarı Oktay Ekşi'nin basının 1992 yılında 9, 1993 yılında 8, 1994 ve 1995 yılında birer meslektaşını yitirdiğini ifade ettiğinin yazması dikkat çekmiştir.

Ayrıca gazeteler dışında emek ve meslek örgütleri ile siyasi partilerin Metin Göktepe'nin öldürülmesine tepkileri 8'inci sayfada, "Metin'in Katledilmesi'ne tepkiler" yağıyor başlığı altında yer verilirken Almanya Demokratik Sosyalizm Partisi(PDS) Milletvekili Frederick Over ile Almanya Demokratik Avukatlar Birlği'nden Avukat Dieter Hummel'in Göktepe'nin cenazesine katılmak için Türkiye'ye geleceklerinin bilgisi verilmesi yurt dışında da Göktepe'nin öldürülmesinin yankı bulduğunu göstermektedir.

Evrensel gazetesi çalışanlarının duygularınını anlattıkları yazıları ile aydın ve yurttaşların tepkisi ise "Evrensel susmayacak" başlığı altında gazetenin 12'inci sayfası olan son sayfada yer ayrılmıştır.

Gazetinin yazarlarının 11'inci sayfada ise Fatih Polat'ın, "Evrensel'in gülü" başlığını taşıyan, Nuray Sancar'ın, "Dört yıla dört ölüm" başlığını taşıyan, Celal Biçici'nin "Silahını omuzladı gitti…" başlığını taşıyan, Mehmet Ali Doğan'ın, "Ölümüne gazeteci" başlığını taşıyan, Mahmut Nedim Çiğdemal'ın "Evrensel'e gözdağı verme infazı" başlığını taşıyan, Recep Genel'in, "Can pahasına" başlığını taşıyan, Aytaç Genel'in gaze çalışanlarının morallerini kastettiği, "Biz kötüyüz…" başlığını taşıyan ve Özcan Bilir'in, "Senin gibi gülecek insanlar" başlığını taşıyan kısa yazıları yer almıştır.

Son olarak gazetede yer alan ilanlara bakılması gerekirse, sekizinci sayfanın sağ tarafında altta yer alan ilan gerek dil gerekse okurları temsil etmesi açısından ilgi çekicidir. "İTÜ'den Evrensel okurları tarafından verilen ilan, "Cellat uyandı yatağından bir gece/ tanrım dedi bu ne zor bilmece/ öldükçe çoğalıyor adamlar/ ben tükenmekteyim öldürdükçe" şeklinde Ataol Behramoğlu'nun şiirinin dizilerinin yer aldığı ilanda, "Askerin ve polisin resmi açıklamalarına imza atıp haber diye yazmayanları ölüm karşılıyor görevleri başında. Gerçeğin sesi olmak zordur. Balçıkla sıvamadıkça güneşi öldürecekler. Ve bi öldükçe çoğalacağız Metinlerce" yazmaktadır.

11 Ocak 1996 tarihinde gazetenin manşeti, "Metin'ler ölmez Evrensel susmaz" şeklindedir. Manşete, "Binlerce kişi Göktepe'nin katledilmesini protesto ederken hep bir ağızdan haykırdı:" şeklinde gönderme yapan üst başlıkta abartılı bir dil tercih edilmiştir. Haberde dönemin İçişleri Bakanı Teoman Ünüsalan'ın Bakanlar Kurul toplantısında, dönemin Başbakan ı Tansu Çiller'in Metin Göktepe'yle ilgili sorusuna, " Gözaltına alınmadı. Bizde kaydı yok" yanıtını verdiği ancak aynı akşam Bakan, katıldığı bir TV programında kendisini yalanlayarak, "Metin Göktepe polisler tarafından gözaltına alınmış. Ancak kayıtlarda yok" dediği kaydedilmiştir. Haberde Bakan'ın, Göktepe'nin öldürülmesine ilişkin soruşturmadan sonuç alınamayacağını ifade ettiği de iddia edilirken TGC Başkanı Nail Güreli'nin, Göktepe cinayetini işleyenlerin polis olduğunun kesinleştiğini söylediği kaydedilmiştir. Bakanın tutumları üzerinden haberde okuyucuya hükümetin cinayeti örtbas etme çabasında olduğu anlatımak istenmemiştir.

Ayrıca haberde, Metin Göktepe'nin öldürülmesine ilişkin protestolardan bahsedilmiştir. Bu da kamuoyunun, hükümete tepki göstererek, cinayetin sorumlularının ortaya çıkarılması için baskı yaptığına okuyucuyu ikna etmeyi amaçlamaktadır. Baş sayfada geniş şekilde açılan fotoğraftada da Metin Göktepe'nin annesinin oğlunun resmiyle yürüdüğü bir protesto eylemi görülmektedir ki bu fotoğraf doğrudan okucunun duygularını hedeflemektedir. Sayfanın sağında ise, "Her yerde protesto" başlığını altında, Türkiye'nin çeşitli illerinde ve yurt dışında Metin Göktepe'nin öldürülmesini protesto etmek için yapılan eylemlerin ve Evrensel gazetesine TGC ve TGS başkanları tarafından yapılan ziyaretin haberleri yer almaktadır. Yukarıda manşet haberinde protestolarla ilgili bölümünü destekleyerek, okuyucu nezninde kamuoyu bakısı yönünden inandırıcılığını ve etkilebilirliğini

artırma amacı taşımaktadır. Gazetede haberleri yer alan Metin Göktepe için yapılan diğer protestolarda bu amacı taşımaktadır ve gazetede geniş şekilde yer almışlardır.

Örneğin manşet haberinin altında Taksim'de yapılan protestonun haberi "İnadına Evrensel Yaşayacak" başlığıyla ve Evrensel gazetesi taşıyan eylemcilerin fotoğrafı kullanılarak verilmiştir.

Bu haberin altında ise toplumun geniş kesimlerinden cinayete tepki gösterildiğini ifade edebilmek amacıyla Türkiye'de dönemin hükümetinde de muhalif olarak yer alan etkin bir siyasetçi olan dönemin CHP Başkanı ve Dışişleri Bakanı, Başbakan Yardımcısı Deniz Baykal'ın Metin Göktepe'nin öldürülmesine ilişkin tepkilerini içeren açıklamaları haberleştirilmiştir. Haberde Baykal kendi de hükümet üyesi olmasına karşın, "devlette çifte standart olmaz" diyerek devleti eleştirmekte hemde olayın biran önce aydınlatılmasına ilişkin çağrılarda bulunmaktadır.

Baş sayfanın solunda yer alan "İki ölüm, iki tutum , iki sınıf" başlığıyla yer alan başyazıda ise, Metin Göktepe'nin öldürülmesi yerine Sabancı suikastınını manşetlerine taşımayı tercih eden medya kuruluşlarının Metin Göktepe cinayetini işleyiş şekilleri eleştirilmiştir. Başyazıda şu şekilde ibareler yer almıştır, "…Sadece Demokrasi gazetesi Metin'in öldürülmesini manşetten verdi. TV kanalları ise, günboyu Sabancı Center'dan, 'naklen operasyon yayınında' oldurklarından olacak, Göktepe'nin öldürülmesini 6'ncı, 7'nci sıradan vermeyi tercih ettiler. Üstelik haberi de, basın gibi 'Gazetecinin kuşkulu ölümü' çerçevesinde vermeyi tercih ettiler. İşin ilginci, bütün kanallar gelip Evrensel'den olayın detayları hakkında bilgi aldıkları halde bunları yayınlarına koymadılar…"

Baş sayfada bunun dışında Sabancı suikastıyla ilgili haber ve Metin Göktepe'yle ilgili köşe yazılarının başlıkları yer almıştır.

Gazetenin iç sayfalarına bakıldığında ise bir önceki günkü gibi haberlere Metin Göktepe'nin imzasının atıldığı dikkat çekmiştir. Ayrıca baş sayfada yer alan haberlerinin devamının bulunduğu 10 ve 11'inci sayfalarda prostestolardan izlenim yazılarına ve Göktepe'nin gözaltında olduğuna şait olan kişilerin beyanlarının bulunduğu habere yer verilmiştir.

12 Ocak 1996 tarihinde gazete, "Onbinlerden katillere tokat" başlığıyla çıkmıştır. Metin Göktepe'nin cenaze törenini işleyen haberin spotu, "Metin Göktepe 25 bin kişinin katıldığı yaklaşık 7 saat süren ve 18 kilometrelik bir yürüyüşün ardından alkışlarla uğurlandı. Yürüyüş boyunca onbinler, 'Hepimiz Birer Metin'iz', 'Katiller bulunsun hesap sorulsun' sloganları attı" şeklindedir. Sayfanın üst bölümünde, cenazeye katılan geniş kitleyi gösteren fotoğrafın yanında tek sütun üzerilen verilen haberde, Metin Göktepe'nin cenazesine radyo ve yayın organları aracılığıyla yapılan çağrının yanıt bulduğu ve cenazeye onbinlerin katıldığı kaydedilerek, Evrensel gazetesi dışında diğer yayın kuruluşlarının da konuya duyarlı yaklaştığı belirtilmiştir.. Bunun dışında haberde cenazede hükümete ve polislere duyulan öfkeye dair içeriğe sahip sloganlara geniş yer ayrıldığı gözlemlenmiştir. Manşet haberinin devamı gazetenin 11'inci sayfasında da geniş yer bulmuştur.

Baş sayfada manşet haberinin altında yine tek sütun üzerinden, "Sanatçıların imza kampanyası" başlığını taşıyan haber bulunmaktadır. Haberde, Tuncay Akdoğan, Sunay Akın, İlkay Akkaya şeklinde sıralanan pek çok sanatçının gazeteye gelerek İstanbul Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar hakkında istifa kapması başlattıkları kaydedilmektedir.

Bu haberin solunda ise Tuzla Aydınlıkköyü'nde kurulu deri fabrikasında çalışan 4 bin işçinin toplusözleşme maddelerine uyulmaması, işten çıkarmalar, Metin Göktepe'nin öldürülmesi ve cezaevindeki olayları protesto etmek amacıyla servis araçlarına binmeyerek yürüdüklerinin kaydedildikleri fotohaber bulunmaktadır. Temel hedef kitlesini işçiler olarak seçen ve bu nedenle işçi eylemleriyle ile sendika haberlerine sayfalarında geniş yer ayıran Evrensel gazetesi, işçi eylemi içersinde Metin Göktepe cinayetini de işleyerek hedef kitlesinin Metin Göktepe cinayetine duyarlı yaklaştığına dikkat çekmekle birlikte bu duyarlılığı artırmayı amaçlamıştır

Deri fabrikası işçileriyle ilgili haberin altında da "Devletin her açıklaması başka bir yalan" başlığını taşıyan ve Metin Göktepe'nin gözaltına alındıktan sonra serbest bırakıldığı iddialarını yalanlayan ve İstanbul Emniyet Müdürü Orhan Taşan'ları eleştiren haber bulunmaktadır.

Sayfada bunun dışında, Özçelik-İş Sendikası ile dönemin CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın Metin Göktepe'nin öldürülmesine ilişkin sayfanın farklı yerlerinde bulunan

tepkilerini içeren iki küçük haber spotu ve isim belirtilmemekle birlikte "Yurtdışındaki aydınlardan" başlığını taşıyan açık mektup şeklinde duygulara hitap, içinde kaydedeğer bilgi barındırmayan bir yazı bulunmaktadır. Gazetenin baş sayfasında spotu verilen bunların dışında Deniz Baykal'ın Metin Göktepe cinayetine ilişkin tepkisini işleyen önceki günki gibi bir haber daha vardır. Bir önceki gün yayınlanan haberdekinden daha fazla bilgiye sahip olmayan bu haber Baykal'a gazetenin olumlu bakışı olduğu izlenimini yaratmaktadır.

Gazetenin iç sayfalarında haberlerin devamı verilmiştir. Bunların dışında, 12 sayfa çıkan gazetede, Metin Göktepe'yle ilgili ilanlar sayfalarda geniş yer kaplamış, gazetede hemen hemen bütün haberlerin Metin Göktepe'yle ilgili olduğu dikkat çekmiştir.

Evrensel gazetesi daha sonraki günlerde de Metin Göktepe cinayetiyle ilgili haberleri manşetinde ve sayfalarında geniş görmeye devam etmiştir.

13 Ocak 1996 Cumaretesi günü gazete "İşte cinayet belgeleri" şeklinde başlığa sahip bir manşetle çıkmıştır. Haberde Metin Göktepe'nin otopsi raporu ve tanıklarını ifadeleri yer almıştır. Metin Göktepe'nin morgdaki fotoğrafı kullanılanıldığı fotoğrafta Otopsi Raporu'nun küpürü de kullanılmıştır. Haberde ayrıca Metin Göktepe'yi gözaltına alan polisin daire içine alınmış fotoğrafı, işkence gördüğü spor salonunun krokisi verilmiştir. Gazetede cinayete Bakanların, Milletvekillerinin, sendikaların, uluslarası örgütlerin, aydınların ve yurttaşların tepkilerine de çeşitli haber ve yazılarda yer verilmiştir. Evrensel gazetesinin Metin Göktepe'yle ilgili haberleri ve soruşturmanın bu takibi daha sonraki günlerde, haftalarda, yıllarda da sürmüştür. Daha sonraki yıllarda gazete için bir simge haline gelen Metin Göktepe adına gazetecilik ödülleri dağıtılmaya başlanmıştır.

4.37.2. Milliyet gazetesi

9 Ocak 1996 tarihli sayısında Metin Göktepe'nin öldürüldüğü gözaltı olaylarını işleyen haberlerde Metin Göktepe'nin öldürülmesi yer almamıştır. Baş sayfada yer alan "Zincirleme isyan" başlıklı haberde Göktepe'nin öldürüldüğü gözaltılara ilişkin polislerin uyguladığı şiddete de yer verilmemiştir. Haberde gözaltılar cenazeleri omuzlarında taşıyan polislerin görüldüğü fotoğrafın altında şu şekilde duyurulmuştur: "Üsküdar Cezaevi'ndeki çatışmada ölen Rıza Boybaş ve Erhan Özen'in cenazesine gelen 1000 kişi, Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda gözlem altına alındı. Cami çevresinde çok sıkı güvenlik önlemleri alan polis,

namaz kılacak kişi bulunmayınca, cenazeleri mezarlığa götürerek gömdü. Spor salonunda bulunanlar ise kimlik tespitinden sonra tek tek bırakıldı."

Haberin devamı ise "Haber" isimli yirminci sayfada, "Cezaevleri 'eylemevi' oldu başlığıyla manşet içinde verilmiştir. Cezaevlerindeki olayların nedenlerini sorgulamadan sadece sol örgütlerin kışkırtıcılık yaptıkları düşüncesi yaratılacak şekilde olaylar üzerinden verilen haberde iki fotoğraf kullanılmıştır. Büyük fotoğrafta cenazeyi gömmek için mezara küreklerle toprak atan polisler ve arka planda ağlayan bir kadın görünmektedir. Küçük fotoğrata ise Eyüp Kapalı Spor Salonu'nda gözaltında, ön planda gözaltına alınan üç kişi olmak üzere ortadaki kişi yüzünü kapamış zafer işareti yaparken görünmektedir. Haberde polisin herhangi bir olay çıkmaması için kimlik kontrolü yaptığı ve bin kişiyi Eyüp Kapalı Spor Salanu'nda gözaltına aldığı aktarılmıştır. Haberde polisin şiddet uyguladığına ilişkin tek unsur ise kişilerin sevimsiz bir şekilde kişilerin görüntülendiği küçük fotoğrafın altıdaki fotoğraf altında şu şekilde geçmektedir, " Cenazeye katılmak isteyen bin kişi Eyüp Kapalı Spor Salonu'na kapatılarak kimlik kontrolü yapıldı. Bu sırada polisin salondakilere zor kullandığı iddia edildi."

10 Ocak 1996 sayılı, baş sayfasını Sabancı suikasti kaplayan Milliyet gazetesinde Metin Göktepe'nin öldürülmesi haberinin spotu 3'üncü sayfada yer bulmuştur. Tek sütundan oluşan haberin başlığı, "Gazetecinin şüpheli ölümü" şeklindedir. Metin Göktepe'nin portre fotoğrafının da yer aldığı haber spotu şu şekildedir, "Cezaevi olaylarında ölen Boybaş ve Özen'in cenazesinde iki gazeteciyle birlikte gözaltına alındığı öne sürülen Evrensel Gazetesi Muhabiri Metin Göktepe(27) ölü bulundu. Polis, Göktepe'nin gözaltına alınmadığını, savcılık ise serbest bırakıldıktan sonra fenalaştığını öne sürdü." Gazetenin 3'üncü sayfasında yer alan bu haberin devamı gazetenin 25'inci sayfasından, "Gazetecinin kuşkulu ölümü" başlığıyla manşetten verilmiştir. Göktepe'nin fotoğraflarının yer aldığı Evrensel gazetesi sayfalarını ve siyah çelenk taşıyan protestoyu gösteren geniş bir fotoğrafla güçlendirilmiş bu haberde 3'üncü sayfadaki habere ek olarak Evrensel Gazetesi İmtiyaz Sahibi Vahdettin Korkankorkmaz ve gazete avukatı Kamil Tekinsürek'ten görüş alınmıştır. Ayrıca "Basına saldırı demokrasiye zarar verir" başlığı taşıyan haberin kutusunda, Türkiye Gazeteciler Cemiyet Başkanı Nail Güreli ve Çağdaş Gazeteciler Derneği İstanbul Şubesi'nin olaya tepkisi aktarılmıştır.

11 Ocak 1996 tarihli Milliyet gazetesinde ise Metin Göktepe cinayetine 1.sayfanın en altında ortada, siyah fon üzerine beyaz haflerle bir sütunluk küçük bir yer ayrılmıştır. "Basının evrensel tepkisi" taşıyan haber şu şekildedir, "Gazeteci Metin Göktepe'nin şüpheli ölümü nedeniyle basın kuruluşları ve meslektaşları sert tepki gösterdiler. TGC Başkanı Güreli, "Sorumluların bulunması için hukuk çerçevesinde çalışacağız"dedi. Merkezi Newyork'taki Gazetecileri Koruma,Komitesi de Başkan Çiller ve yetkili kuruluşlara fakslar çekerek sorumluların saptanmasını istedi. Sabancı suikasti manşet olan birinci sayfada küçük bir yer ayrılan Metin Göktepe cinayetinin devamı ise polis adliye haberlerinin yer aldığı üçüncü sayfadan manşetten verilmiştir. Üçüncü sayfadaki haberin başlığı ise, "Gazeteci öfkesi" taşlığı taşımaktadır. Haberin sıfatında sanki Milliyet gazetesinde çalışanlar gazeteci değilmiş gibi dışarıdan bir bakış vardır, "Meslektaşları ölümü kuşkulu muhabir için için haykırdı: Hepimiz Göktepe'yiz" Haber, Metin Göktepe'nin fotoğraflarını taşıyan annesisin büyük fotoğrafı ve eylemci gazetecilerin küçük fotoğrafta kullanılan Türkiye Gazeteciler Cemiyeti önündeki eylem görüntüsüyle güçlendirilmiştir. Haberde Evrensel gazetesinin Göktepe cinayeti için suç duyurusunda bulunduğu, gazeteci örgütlerinin Metin Göktepe için eylem yaptıkları belirtilmiştir. Haberde ayrıca TGC başkanı Nail Güreli'nin, Göktepe'nin otopsi rapolarının cinayeti gösterdiğini söylediği vurgulanmıştır. Haberin foto altı bölümünde de Uluslararası Gazeteciler Komitesi'nin başta dönemin Başbakanı Çiller olmak üzere tüm yetkililere kınama mesajı gönderdiği belirtilmiştir.

Haberin "Demirel: Özgür basından vazgeçilemez" başlığını taşıyan kutusunda da dönemin Cumhurbaşkanı Demirel'in basın bayramını kutlamasına ve dönemin Başbakanı Çiller'in basın bayramı dolayısıyla "Türkiye'de basın özgürlüğünün tam olarak yaşandığını söylemesine yer verilmiştir.

12 Ocak 1996 tarihli Milliyet gazetesinde ise Göktepe'nin cenazesi 3'üncü sayfadan solda, yazarın altında 2 sütun yer ayrılmış şekilde büyük bir cenaze fotoğrafı açılarak "Göktepe için büyük tören" başlığıyla verilmiştir. Bu sayfanın "Sabancılar'ın acısı" başlığını taşıyan manşetini ve geri kalan bölümlerini (yazarın yazısı dışında) tamamen Sabancı suikastı sonucu öldürülenlerin cenazeleri kaplamıştır.

Milliyet gazetesi daha sonraki günler de Göktepe'yle ilgili haberlerini sürdürmüştür. Gazete 26 Ocak 1996'da manşetinden ve Politik Haber sayfası isimli olan 12'nci sayfasının

2'nci manşetinden genişçe verdiği, haberde 3 müfettişin cinayeti aydınlattığını duyurmuştur ve 15 polisin silahlarının alındığını aktarmıştır. Gazete, A.Fuat Duatepe imzalı haberde Mülkiye Başmüfettişleri Şükrü Erdem ve Cengiz Akın ile Polis Başmüfettişi Yaşar Gökışık'ın hazırladığı ve cinayeti nispeten aydınlatan raporu sayfalarında geniş bir şekilde işledikten sonra, "gazetecinin şüpheli ölümü gibi" ibareler kullanmamıştır. Sonuç olarak gazete Metin Göktepe cinayetini takip eden bir yayınlıcık anlayışışı göstermiştir.

4.37.3. Hürriyet gazetesi

Metin Göktepe'nin öldürüldüğü olaylar 9 Mayıs 1996 tarihinde 27'nci sayfada, "İsyan kelle götürdü" başlığıyla Ümraniye Cezaevi'nde iki mahkûmun ölmesine neden olan olaylar nedeniyle iki savcının görevden alındığını ifade eden bir başlıkla verilmiştir. Haberde "Fitili ateşlenmiş bir dinamite dönüşmesi an meselesi olan cenaze töreni polisin taviz vermez tutum ve görülmemiş sıklıktaki güvenlik önlemleri sayesinde sakin geçti" şeklinde ibarelerler dikat çekmiştir. Haberde "Bölgedeki tüm yolların polis barikatıyla kesilmesine rağmen Alibeyköye Cemevine ve Güzelyayla Camii'ne gitmek isteyen" şeklinde yorumlanarak 500 kişinin gözaltına alındığı belirtilmiş, fakat Metin Göktepe'nin öldürülmesine ilişkin bir bilginin haberde yer almadığı gözlemlenmiştir. Haberde bunların dışında dikkat çekici bir unsurda fotoğraflarla da desteklenerek cezaevinde ölenlerin cenazelerini polisin gömdüğünün vurgulanmasıdır.

10 Ocak 1996 tarihinde, Sabancı suikastıyla ilgili haberler Hürriyet gazetesinin tamamını kaplamıştır. Gazeteci Metin Göktepe'nin ölüm haberi ise 35'inci sayfada sağ tarafta altta, iki sütun üzerinden, "Gazetecinin kuşkulu ölümü" şeklinde düz bir başlıkla görülmüştür. Göktepe'nin çatlığı masaya karanfil bırakan bir çalışanın görüldüğü fotoğrafın kullanıldığı habere, "Ümraniye'deki Üsküdar E Tipi Cezaevi'nde meydana gelen olaylarda ölenlerin önceki gün gerçkeleştirilen cenaze törenin gözaltına alındığı öne sürülen Evrensel Gazetesi muhabiri Metin Göktepe'nin cesedi dün saat 20.00 sıralarında Eyüp Spot Salonu'na 50 metre mesafedeki büfenin yanında bulundu" şeklinde olay anlatılarak başlanmıştır. Haberde dikkat edilirse Metin Göktepe'nin gözaltına alınmasına dahi "öne sürüldü" şeklinde olumsuz bir yüklemle şüpheli şekilde yaklaşılmıştır. Ancak haberin devamında tanıkların ifadesi üzerinden bu yargı kırılmıştır. Haberde otopsi sonucu Göktepe'nin beyin kanaması sonucu öldüğü kaydedilirken, Evrensel Gazetesi sahibi (olarak gözüken)Vahdettin

Korkmaz'ın Evrensel gazetesini arayan birinin Göktepe'yle birlikte gözaltına alındığını ve Göktepe'ye işkence yapıldığını söylediği bilgisini içeren açıklaması yer almıştır. Haberde ayrıca Yeni Yüzyıl gazetesi muhabiri Murat İnceoğlu ve Cumhuriyet muhabiri Kerem Ilgaz'ın da Metin Göktepe'yi gözaltına alınırken gördükleri kaydedilmiştir. Haberde, "Beyin Kanaması" ara başlığının altıda da Metin Göktepe'nin Adli Tıp Kurumu'nun otopsi raporunda işkence gördüğünün belirlendiği aktarılmıştır. Haberde, Evrensel Gazetesi'nden yapılan açıklamada otopsi sonucunun Göktepe'nin polis tarafından dövülerek öldürüldüğünü doğruladığının belirtildiği kaydedilmiştir.

Gazete ayrıca Hürriyet gazetesinin haberlerinde rastlanılmayan şekilde devlete karşı tepkinin dile getirildiği, "Metin Göktepe'nin polis tarafından gözaltına alındıktan sonra hayatını kaybetmesi, meslektaşları ve basın örgütleri tarafından kınandı" şeklinde cümlenin ardından TGC ve Basın Konyesi'nin açıklamalarına yer verilmiştir. Haberin sonunda da yüzü aşkın gazeteci ve kameramanın İstanbul Valiliği'ne siyah çelenk bıraktığı bilgisi verilmiştir.

11 Ocak 1996 tarihinde ise gazetenin 34'üncü sayfasının manşeti, "Otopsi cinayet diyor" şeklinde bir önceki günkü haberde yer alan bilgilerin tekrar eden bir başlığa sahiptir. Haberde Metin Göktepe'nin otopsi sonucu beyin kanaması sonucu öldüğü bilgisi verilmiş, Ankara, İzmir, İstanbul'daki gazetecilerin, çeşitli demokratik kite örgütlerinin ve siyasi partilerin olaya tepki gösterdikleri belirtilmiştrh Haberde Metin Göktepe'nin öldürülmesinin sorumluluğu ise , küçük memurların insiyatifinde gerçekleşen bir olaymış gibi yorumlanarak, "İçişleri Bakanı Teoman Ünüsan'nın polisin olayla ilgili açıklamalarını tatmin edici bulmayarak soruşturma açtığı bilgisi" üzerinden ifade edilmeye çalışılmıştır. Haberde dönemin Başbakanı Tansu Çiller'in de İçişleri Bakanı Teoman Ünüsan'a olayı aydınlatma talimatı verdiği kaydedilmiştir. Haberde "Gazeteciler kalemlerin kırdı" başlığı altında ise İstanbul'da TGC önünde yapılan törenden ve İstanbul Valiliği önüne siyah çelen bırakkıılmasından bahsedilmiştir. Haberde ayrıca Evrensel gazetesinin İstanbul DGM tarafından toplatıldığı bilgisi verilmiştir. Haberde bunun dışında Metin Göktepe'nin cenazesine ilikin bilği verilmiş, CHP Genel Başanı Deniz Baykal'ın, DSP Grup Başkanvekili Mümtaz Soysal'ın, Ankara Barosu, TGS, ÇGD ve Parlemando Muhabiri'nin Göktepe'nin öldürülmesinin kınadığı kaydedilmiştir. Haberin Metin Göktepe'nin annesinin Metin Göktepe'nin öldürülmesinin protesto edildiği bir eylemde oğlunun fotoğrfafıyla önde

gözüktüğü okuyucunun duygularına seslenen dramatik fotoğrafının altında ise, "Metin Göktepe'nin annesi Fadipe Göktepe protesto yürüyüşünedu oğlunun karanfillerle süslü fotoğrafını taşıdı" yazmaktadır.

Gazetede ayrıca Yıldırım Çavlı'nın gazetenin 22'nci sayfasında yer alan köşesinde, "Gazetencinin ölümü" başlıklı bölümde dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar mesaisinin bütün bölümünü Sabancılar suikastına ayırırken, Metin Göktepe'nin polislerce öldürülmesi olayıyla ilgilenmemesi eleştirilmiştir.

12 Ocak 1996 tarihinde ise gazetenin 32'nci sayfasında, "16 k. Yürüdüler" başlığıyla verilen haberde Metin Göktepe'nin cenazesi aktarılmıştır. Başlığın üstünde iki fotoğraf yer almıştır. Soldaki fotoğrafta mezara kapaklanmış şekilde Metin Göktepe'nin annesi ve onu yanında sakinleştirmeye çalışanlar gözükmektedir. Fotoğrafaltı yazısının başlığı ise, " Annenin yürek yakan acısı" şeklinde okuyucunun duygularına seslenen içeriktedir. Fotoğrafaltı yazısında ise, " Fadime Göktepe, oğlunun mezarına kapanıp uzun süre gözyaşı döktü. Fadime Ana'yı güçlükle mezarın başından kaldıran yakınları talihsiz gazeteciyi acımasızca dövenlere lanet yağdırdılar" şeklinde duygusal unsurların yoğun olduğu ve Metin Göktepe'nin yakınlarının öfkesinin yansıtıldığı bir yazıdır.

Sağda ye yer alan fotoğrafta ise morgta yatan Metin Göktepe'nin sadece yüzü gözükmektedir. Bu fotoğrafın altındaki yazının başlığı, "Yapanı bulun" şeklinde devlete talimat veren bir biçimdedir. Kırmızı noktayla verilen bu bölümed Metin Göktep'nin otopsi sırasında başına ve yüzüne ağır darbeler indirildiğinin belirlendiği kaydedilmiştir. Ayrıca Metin Göktepe'nin yüzde ve kafatasında darbe izleri ve morklukların olduğu kaydedilmiştir.

Haberde ise 16 kilometre yol yürünerek toprağa verilen Metin Göktepe'nin toprağa verildiği cenaze töreni aktarılmış, törene 8 bin kişinin katıldğından bahsedilmiş ve törene katılan kişilerin polis alehine sloganlar attığından bahsedilmiştir. Çağdaş Gazeteciler Derneği başkanı Mustafa Ekmekçi'nin Metin Göktepe'in ölümüyle Türkiye'de öldürülen gazetecilerin sayısının son 100 yıl içinde 47'ye yükseldiğinin kaydedildiği haberde Evrensel Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İhsan Çaralan'ın, Metin Göktepe'nin gözaltına alınarak öldürülmesinin tanık ve otopsi raporuyla kesinleştiğini kaydettiği konuşması, "öne sürdü" şeklinde olumsuz bir yüklemle bitirilmiştir.

Metin Göktepe'nin annesinin tabuta sarılarak ağladığının belirtilmesi gibi dramatik unsurların da kullanıldığı haberde, polislerin töreni uzaktan izlemekle yetindiği bilgisi verilirken, İçişleri Bakanı'nın polise yöneltilen eleştirileri dikkate alarak olayı soruşturan müfettiş sayısın 5'e çıkardığı bilgisi de yer almıştır.

Bunların dışında haberin yer aldığı bölümün sağında geniş şekilde sayfaya yerleştirilen fotoğraflardan birinde cenaze törenine katılan geniş kitle gözükürken haben altında yer alan daha küçük bir fotoğrafta selam duran trafik polisi gözükmektedir. Polisin sempatik gösterilmeye çalışıldğı bu foğrafın yanında, "Polisler selama durdu" şeklinde kısa haber polislerin cenazeye selam durduğu aktarılırken, "…gazetenin önüne 200 metre kala eller üzerine alınan tabutun üzerindeki yeşi örtü kaldırılıp kırmızı bez örtüldü" şeklinde bir cümle bulunmaktadır. Bu kısa haberde devletin cenzeye saygı gösterdiği ifade edilirken, Metin Göktepe'nin cenazesine katılanların inançlara saygı göstermediği ifade edilmeye çalışmış, ayrıca "kızı bayrak ya da kızıl örtü" yerine "kırmızı bez" denilerek Paris Komünü'nden beri komünizmin sembolü olan bayrak aşağılanmıştır.

Sonuç olarak Hürriyet gazetesi Metin Göktepe olayına ilk gün önem vermezken ertesi günlerde olayın sansasyonel boyutunu göz önüne alarak sayfalarında işlemeye başlamıştır. Gazetede her ne kadar sosyalist bir gazetecinin öldürülmesinden kaynaklı polislere bir eleştiride bulunulsa da bu eleştirinin üst düzey yöneticilere karşı yapılmasından haberlerde imtina edilmiştir. Hürriyet gazetesinde Metin Göktepe'nin öldürülmesinin ardından bu cinayeti ele alan haberler, gazeteci cinayetlerine karşı gazetecilerin ve gazetelerin sert tepkisini yansıtmaktan uzak olmakla birlikte, Metin Göktepe cinayetiyle gazeteci cinayetlerine toplusal bir karşı çıkış olduğu ve bu cinayetin bir dönüm noktası olduğu iddiasını doğrulmaktan uzaktır.

4.37.4. Zaman gazetesi

Metin Göktepe'nin ölümüne Zaman gazetesi 10 Ocak 1996 tarihinde 10'uncu sayfanın sağ alt köşesinde küçük bir yer ayırmıştır. Metin Göktepe'nin portre fotoğrafının da kullanıldığı tek sütundan oluşan haberin başlığı, "Evrensel muhabiri ölü bulundu" şeklinde Milliyet gazetesine aynı gün çıkan haberle paralellik gösteren şekildedir.

Haberde gözaltına alınan Metin Göktepe'nin cesedinin Eyüp Kapalı Spor Salonu arkasındaki parkta bulunduğu bilgisi verilmiş ve Göktepe'nin vücudunda darbe izlerinin tespit edildiği belirtilmiştir. Haberde darbe izlerinin kimin tarafından tespit edildiği belirtilmeyerek burası muğlak bırakılmıştır. Haberde Göktepe'nin gazetesinden görüş alınmazken, polisin açıklaması verilmiştir. "Açıklama yapan polis" şeklinde tırnak içine alınmadan verilen açıklama, "…polis, dün gözaltına alınan Göktepe'nin, kimliği tespit edildikten sonra serbest bırakıldığını, daha sonra kimliği belirsiz kişilerce öldürüldüğünü ileri sürdü" şeklindedir. "İleri sürdü" yüklemi gazetelerde genellikle inandırıcı olmayan iddialar haberleştirilirken kullanılmaktadır. Ancak haberde "darbe izleri" dışında Göktepe'nin polis tarafından işkence gördüğü şüphesi uyandıracak bir kelime bulunmamaktadır. Gazetenin 9 Ocak 1996 tarihli 3'üncü sayfasında yer alan "Cenazeleri polis kaldırdı" başlıklı haberinde de cenazeye katılan yurttaşları eleştiren, dini inançlarını dışlayan bir üslup söz konusudur: "…öğle ezanın okunmasına rağmen cenaze namazı kılınmaması üzerine, cenazeler polis tarafından gümüldü." bir dil kullanılmıştı. Bunun dışında haberde Göktepe'yle birlikte gözaltına alınan 500 kişiye polisin sert müdahalesi ve gözaltılar konusunda polisi hak veren bir dil tutturulmuş, gözaltında tutulanlara polisin sert müdahalesine değinilmemiştir. "Cemevi ve mezarlık civarında şüpheli görülen ve korsan gösteri yapmak istedirleri belirtilen yaklaşık 500 kişi gözaltına alındı. İETT otobüslerine bindirilen şüpheliler. Eyüp Kapalı Spor Salonu'na konularak gözetim altında tutuldular."

Göktepe cinayetiyle ilgili Zaman gazetesinde 10 Ocak 1996 günün ardından 11 Ocak 1996'da ve 12 Ocak 1996'da bir habere rastlanamamıştır. Gazetenin Göktepe cinayetine duyarsız kaldığı gözlemlenmiştir.

4.38. Kutlu Adalı (8 Temmuz 1996)

Kıbrıslı, resmi politikalara muhalifliği ilen bilinen gazeteci, yazar Kutlu Savaş, 6 Temmuz 1996 günü evinin önünde vurularak öldürülmüştür. Olay Türk İntikam Tugayları tarafından üstlenilmiştir. Ancak, Kuzey Kıbrıs yönetimi makamlarının başlattığı soruşturma sonuç vermemiş ve cinayeti kimin işlediği belirlenememiştir. Bunun üzerine eşi İlkay Adalı, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde Türkiye aleyhine dava açmıştır. 31 Mart 2005'te mahkeme, cinayet hakkında yeterli ve inandırıcı araştırma yapılmadığı gerekçesi ile Türkiye'yi mahkûm etmiştir. Manevi tazminat olarak İlkay Adalı'ya üç ay içinde ödenmek

üzere 20 bin avro, mahkeme masrafları için ise 75 bin avro, toplamda ise 95 bin avro Türkiye'ye para cezası kesilmiştir.

4.38.1. Hürriyet gazetesi

8 Temmuz 1996 tarihli gazetede birinci sayfada kısa sekilde, "Kıbrıs'ın Uğur Mumcu'su öldürüldü" şeklinde Kutlu Savaş'ın gazeteci kimliğini de övme amacı güden bir başlıkla suikast duyurulmuştur. Kutlu Savaş'ın küçük bir siyah beyaz portre fotoğrafının kullanıldığı haberde, "Denktaş'ın eski Özel Kalem Müdürü, sol görüşlü Gazeteci-Yazar Kutlu Adalı, önceki gece Lefkoşa'daki evinin önünde otomatik tüfekle vurularak öldürül. Sorumluluğunun kimsenin üstlenmediği cinayetle ilgili hiçbir ipucuna rastlanmadı. Cumhurbaşkan Denktaş, 'Siyasi terör başlatma heveslileri varsa yanlış oynuyorlar'dedi" şeklinde ilginç bir haber yer almıştır. Haberde kullanılan Kutlu Adalı'nın fotoğrafının siyah beyaz olması 1980 öncesi ağırlıkla işlenen aydınlara cinayetleri hatırlatılırken, haberde gazetecinin bürokrat ve siyasi kimliğinin önplana çıkarılması dikkat çekici bulunmuştur. Denktaş'ın tam olarak neyi kastettiğinin anlaşılamadığı Hüseyin Alkan imzalı haberin devamı ise 33 sayfada, sağ üst köşede, "Denktaş'ın müdürü gazeteci öldürüldü" başlığıyla verilmiştir. Haberih bu sayfadaki devamında Denktaş'ın dışında CTP lideri Mehmet Ali Talat'ın da cinayete tepkisi yer almış, ayrıca Kutlu Adalı'ın Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin yayın organı Yenidüzen gazetesine günlük yazılar yazdığından bahsedilmiştir. Bunların dışında haberin başlığının üstünde Kutlu Adalı'nın portre bir fotoğrafı kullanılmıştır. Haberde Kutlu Adalı'nın gazeteci kimliğinden kaynaklı olarak suikasta uğradığı üzerinde durulduğu dikkat çekmiştir.

8 Temmuz 1996 tarihinde ise 18'inci sayfanın sol alt köşesinde, "KKTC'de gazeteci cinayetini Türk İntikam Tugayı üstlendi" şeklinde başlığa sahip kısa bir haber yer almıştır. Fotoğraf kullanılmayan haberde, Yeni düzen gazetesinin solcu olduğu vurgulanarak tanımlanan köşe yazarı olarak Kutlu Adalı'nın gazeteyi arayan bir kişi tarafından aşırı sağcı olarak tanımlanan Türk İntikam Tugayları(TİT) tarafından öldürüldüğünün söylediği kaydedilmiştir. Haberde sanki Kutlu Adalı'nın bir sol-sağ çatışmasına kurban gittiği izlenimi yaratılmak istenmiştir.

Haberin devamında TİT'in olaydan birkaç ay önce gazetecileri tehdit etmesiyle adını duyurduğu, örgütün Kıbrıs Türkünün savunulmasına karşı çıkan herkesi öldüreceği tehditinde bulunduğu kaydedilmiştir. Haberde Rum gazetelerinde ise Adalı'nın EOKA'ya karşı kurulan Türk Mukavemet Teşkilatı(TMT) tarafından öldürüldüğünün idia edildiği aktarılmıştır. Bu iddia Tük okuyucusu tarafınan, TMT'nin Kıbrıs'ta çatışmalar sırasında Türkleri Rumlara karşı koruyan örgüt olarak tanındığı düşünüldüğünde, Rum gazelere karşı milliyetçi hislerle kızgınlık duyulmasını sağlayacak bir iddiadır.

Hürriyet gazetesinde takip eden günlerde Kutla Adalı'ya dair başka haber yer almamıştır. Sonuç olarak gazete bir derin devlet yapılanması tarafından öldürüldüğü şüphesi taşıyan ve bunun Türkiye'yle de ilişkisi olabileceği düşünülen Kutlu Adalı cinayetini haberlerinde sadece Kıbrıs üzerinden küçük bir şekilde görmeyi ve cinayetin üzerine fazla gitmemeyi uygun görmüştür.

4.38.2. Zaman gazetesi

Gazete 8 Temmuz 1994 Pazartesi tarihli sayısında Dış haberler sayfası 4'üncü sayfasında, manşet haberin altında sayfanın sağında fotoğrafsız şekilde yer alan haberde Kutlu Adalı'nın öldürüldüğü duyurulmuştur.

3 sütun üzerinden verilen haber, "KKTC'de gazeteci öldürüldü" şeklinde düz bir başlığa sahiptir. Ali Yiğit imzalı haberde Kutlu Adalı eski koalisyon ortaklarından Cumhuriyetçi Türk Partisi'nin yayın organı olan Yeni Düzen gazetesi yazarı olarak tanımlanmıştır. Haberde Adalı'nın öldürülmesinin, "siyasi çevrelerce siyasi cinayet olarak nitelendiği ve partiler arası mücadelenin bir yansıması iddiası" ön plana çıkarılmıştır. Haberde ayrıca dönemin CTP Genel Başkanı Mehmet Ali Talat'ın ve dönemin Kıbrıs Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın olayın siyasi olduğuna dair açıklamalarına ve terör olaylarının başlayacağına yönelik endişelerine yer verilmiştri.

Haberin sonunda ise, Yeni Düzen gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Burhan Erarsla'ın, "Bu olay, kesinlikle düşünce ve yazı özgürlüğüne yapılan bir saldırıdır. Adalı'nın yazıları bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Failler, bu çevrelerden aranmalıdır" şeklindeki Adalı'nın düşünce adamı ve gazeteci olmasını ön plana çıkaran sözleri tırnak içinde

verilmiştir. Gazete haberinde özetle Türkiye'de 1980 öncesi aydınlara yapılan cinayetleri hatırlatan bir haberle Kutlu Adalı'nın öldürülmesiyle ilgili bilgileri okuyucusuna sunmuştur.

9 Temmuz 1996 Salı tarihli gazetede Kutlu Adalı'yla ilgili haber, 5'inci sayfada orta kısımda tek sütun üzerinden verilmiştir. Haberin dikkat çekmesi için başlığı siyah zemin üzerinden beyaz harflerle verilirken fotoğraf kullanma gereği duyulmadığı gözlemlemiştir Haberin başlığı, "KKTC'de provokasyon uyarısı" yazmakta ve bir önceki gün yayımlanan haberdeki Türkiye'nin 1980 öncesi dönemini hatırlatan vurguyu devam ettirir nitelikte bulunmaktadır.

Haberde Kutlu Adalalı'nın evinin önünde vurulduğu hatırlatıldıktan sonra, halkın provakasyonlara karşı duyarlı olamsı çağrısında bulunduğu bilgisi kimin bu çağrıyı yaptığı belirtilmeden verilmiştir. Haberde bir sonraki cümlesinde ise, "Çeşitli sivil kuruluşlar tarafından yapılan açıklamada, olayın bazı kesimlerce edildiği gibi, siyasi bir cinayetse, 'toplumca büyük bir tehlikeyle karşı karşıya bulunulduğu' dikkat çekildi" şeklinde okuyucuya Kıbrıs'ın her an başka cinayetlerin işlenebileceğini ve terör olaylarının eşiğinde olduğunu ifader nitelik taşımaktadır.

Haberin sonrasında ise Milliyetçi Adalet Partisi'nin olayı kınadığı belirtilen açıklaması yer almıştır, Kutlu Adalı'nın öldürülmesini Türk İntikam Tugayları'nın üstlendiği bilgisi ise haberde kısaca tek cümle içinde geçirilerek verilmiştir.

Haberin sonunda Kıbrıs'taki görüşmelere yer verilerek, okuyucuda Kıbrıs sorunun çözümüne karşı olan güçler tarafından da cinayetin işlenmiş olabileceği mesajı verilmek istenmiştir.

10 Temmuz 1996 tarihli gazetede birinci sayfanın altında ortada "KKTC'de ürküten gerginlik" başlığını taşıyan haber spotunda, KKTC'de uluslarası diplomatik trafiğin iyice arttığı bir dönemde suç patlaması olduğunun düşündündürücü olduğu vurgusu yapılaralarak, Kutlu Adalı'nın cenazesine katılan Denktaş'ın suç patlamasına ilişkin vatandaşlardan yardım istediğine dair bilgiye yer verilmiştir. Kutlu Adalı cinayetinin dış güçler tarafından yapılmış olabileceği şüphesini okuyucuya taşıyan Ali Yiğit imzalı haberi devamı ise dış haberler sayfası olan manşet haberi olarak aynı başlıkla yer almıştır. Haberde Kıbrıs'ta suç patlaması yaşandığına dair sözleri bu sayfada Denktaş'ın söylediği açıklık kazanırken, aynı zamanda

Denktaş'ın bu sözleri haberde bam başka bir amaçla söylediği anlaşılmıştır. Haberde, suç patlamasıyla hırsızlık gibi olayları kasteden Denktaş'ın bunların, "Türkiye'den bir-iki günlüğüne KKTC'ye gelen işsiz insanlara" bağladığı ifade edilmiştir.

Haberde ayrıca Denktaş'ın Kıbrıs Türklerinin davalarının anlaşımaya başlandığını ve üst seviyede insanların Kıbrıs'a gelmeye başladığı sırada Kutlu Adalı cinayetinin işlenmesinin cinayetin siyasi boyutu olabileceğini kaydettiği bilgisi verilmiştir.

Haberin son bölümünde ise Kutlu Adalı'nın ölümünden sonra pansiyonlara baskın yapan polisin çalışma izni olmayan 54 Tükiyeli'yi sınırdışı ettiği bilgisi verilmiştir. Haberin son cümlesinde ise "Gazete-yazar Kutlu Adalı'nın öldürülmesinden sonra pekçok sivilörgüt tepkilerini dile getirdiler" şeklindedir. Haberin kutusunda ise Denktaş'ın İngiltere'nin Kıbrıs Özel Temsilcisi Sir David Hannay'la ikinci görşmesi aktarılmıştır.

Sonuç olarak, Zaman gazetesi, Kutlu Adalı cinayetini işleyen haberlerinde Kutlu Adalı'nın aydın kimliğini ön plana çıkarılmıştır ve bu cinayetin ülkeyi karıştırmak için işlenmiş sembol bir cinayet olabileceği vurgusu yapılmıştır. Gazetede haberlerde, Kıbrıs'ta siyasi cinayetlerin yoğunlaşabileceği korkusunu önemle üzerinde durarak yansıtılmıştır. Gazeteden bunun dışında haberlerde Kutlu Adalı cinayetine ilişkin, derin devlet şüphesinde bulunmaktan kaçınırken, Kıbrıs sorunun çözülmesini istemeyen dış güçler imasında bulunduğu ise gözlemlenmiştir.

4.38.3. Türkiye gazetesi

Gazetede Kutlu Adalı'nın öldürülmesi 9 Temmuz 1996 tarinde sekizinci sayfada, Türkiye aazetesi abone danışma telefonları üstünde, "KKTC'de öldürülen gazeteci Adalı toprağa veriliyor" şeklinde düz başlığa sahiptir. Haber, "KKTC'de Yeni Düzen gazetesinin köşe yazarlarından Kutlu Adalı'nın (61) önceki gece evinin önünde kurşunlanarak öldürülmesini Türk İntikam Tuygarları adlı örgütün üstlendiği Bugün toprağa verilecek Adalı'nın cenazesi, saat 10.30'da Yeni Düzen önünde bir saat katafalta konacak. Adalı, Selimiye Camii'nde kılınacak cenaze namazından sonra Lefkoşa Mezarlığı'nda gömülecek" şeklinde yazılmış, açık yorumdan kaçınılmış kısa bir haberdir.

Adalı'nın cenazesine ise 10 Temmuz 1996 tarihli gazetede dış haberler sayfası olan 5'inci sayfada yer verilmiştir.

Sayfanın altında sol köşede bulunan fotoğrafsız ve tek sütundan oluşan kısa haber, "Gazeteci Adalı toprağa verildi" şeklinde düz bir başlığa sahiptir. Haberde, "KKTC'de geçen cumaretesi günü uğradığı silahlı saldırı sonucu hayatını kaybeden Yeni Düzen gazetesinin köşe yazarlarından Kutlu Adalı dün toprağa verildi. Kutlu Adalı için ilk tören uzun yıllar çalıştığı Yeni Düzen gazetesinin önünde yapıldı. Törene katılanlar gazete binası önünde açılan teziyet defterini de imzaladılar. Kutlu Adalı'nın cenazesi daha sonra Lefkoşa Selimiye Camii'ne getirildi. Burada kılınan cenaza namazından sonra, Kutlu Adalı'nın cenazesi Girne Kapısı'na kadar taşındı. Kutlu Adalı'nın cenazesi Lefkoşa Mezarlığı'nda toprağa verildi" şeklinde yer almıştır. Haberde cinayetin kim tarafından ne için işlendiğine dair herhangi bir bilgi yer almamıştır.

4.39.Yemliha Kaya (27 Temmuz 1996)

Yoksul Halkın Gücü Gazetesi'nin Yazıişleri Müdürü Yemliha Kaya 27 Temmuz 1996'da tutuklu olarak bulunduğu Bayrampaşa Cezaevinde ölüm orucunun 69'ncu gününde yaşamını yitirmiştir.

4.39.1. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesinin 29 Temmuz 1996 sayılı nüshasında Geniş Açı adını taşıyan 15'inci sayfanın alt kısmında "Açlık grevinde ölenler toprağa verildi" şeklinde bir haber yer almıştır. Fotoğraflı olarak 2 sütün üzerinden görülen haberde Yemliha Kaya'dan sadece açlık grevinde ölen illegal örgüt mensubu olarak bahsedilmiştir. Haberde Yemliha Kaya'nın Bayrampaşa cezaevinde ölüm orucunun 69'uncu gününde öldüğü belirtilmiştir. Haberde Yemliha Kaya'nın gazeteci kimliğine dair en ufak bir ibare bulunamamıştır.

4.39.2. Sabah gazetesi

28 Temmuz 1996 tarihinde 52 cezaevinde 69 gün süren ölüm oruçlarını işleyen "Ve anlaştılar" manşetiyle çıkan Sabah gazetesinin birinci sayfasında sayfanın alt kısmında, "Ölü sayısı dün 12'ye yükseldi" başlığıyla verilen haberde, ölüm oruçlarının 69'uncu gününde üç mahkumun öldüğü kaydedilerek, Yemliha Kaya'dan Bayrampaşa Cezaevi'nde 15 yıla kadar

hapis istemiyle yargılanan mahkûm olarak bahsedilmiştir. Yemliha Kaya'yla aynı gün yaşamını yitiren Ulaş Hicabi Küçük ve Osman Akgün isimli mahkûmlardan da bahsedilen haberde 60 mahkumun durumunun da kritik olduğu kaydedilmiştir. Haberde Yemliha Kaya'nın anlında bir illegal sol örgütü temsil eden bandanayla çekilmiş portre fotoğrafı kullanılmış, diğer ölen iki kişinin fotoğrafının arasında kullanılarak merkeze alınan fotoğrafla ölenlerin örgüt üyesi olduğunun vurgulanması amaçlanmıştır. Haberin devamının yer aldığı 26'ncı ölüm orucunun son günü ölen mahkumların sayısının 4 olduğu kaydedilmiş ve Hayati Can isimli bir mahkumun kaldırıldığı hastanede yaşamını yitirdiği belirtilmiştir. Bir haftada ölen mahkumların sayısının 12'ye yükseldiğine dikkat çekilen haberde son ölen mahkumların yargılandıkları davalar aktarılmış, Yemliha Kaya'nın, DĞM'de 15 yıl hapis istemiyle yargılandığı vurgulanarak Yoksul Halkın Gücü Gazetesi'nin Yazıişleri Müdürü olduğunun öğrenildiğine haberin içinde bir cümlede kısaca değinilmiştir. Haberin devamında da ölen mahkumlardan birinin annesinin ağlayan fotoğrafı kullanılarak, bol tirajlı yayın organlarının ölüm oruçlarına kandırılmış halk çocukları bakış açısı çerçevesinde okuyucunun duygularına seslenilmeye çalışılmıştır.

4.39.3. Hürriyet gazetesi

28 Temmuz 1996 tarihli gazetede sayfanın en üstünde yer alan gazete logosunun sağında, "12 ölü… Ve eylem bitti" başlığıyla yer alan haber spotunda 12 tutuklunun yaşamına mal olan ölüm oruçlarının varılan anlaşmayla bittiği kaydedilmiştir. Gazetenin son sayfasında yer alan, "Ve eylem bitti" başlığıyla verilen haberde aydınların da arabuluculuğuyla anlaşma sağlanarak ölüm oruçlarının bittiği kaydedilmiş, haberde Gülizar Kesici isimli genç bir mahkumun hastaneye sedyede nakledilirken görüntüsünün yer aldığı fotoğraf geniş kullanılmış, bu fotoğrafın altında "Son gün 4 kişi öldü" başlığıyla verilen haberin ilk bölümünde Yemliha Kaya'nın ve diğer üç mahkumun ölümü verilirken, ikinci bölümünde ölüm orucundan vazgeçen üç "eylemci"den bahsedilmiştir.

Haberde ayrıca Yemliha Kaya'nın küçük kullanılan portre fotoğrafının altına, "Bayrampaşa'da ölen DHKP-C'li Yemliha Kaya" yazılmıştır. Haberde Yemliha Kaya'nın gazeteci kimliğinden hiç bahsedilmemiştir. Haberde ölenlerin kimlikleri örgüt üyeliği üzerinden tanımlanmıştır. Haberin 24'ncü sayfanın altında fotoğrafsız şekilde verilen devamında ise Yemliha Kaya'dan DHKP-C üyesi olarak bahsedilmiştir, bunun yanı sıra tek

cümle içinde Sabah gazetesindeki haberle aynı biçimde, Yemliha Kaya'nın bir cümle içinde kısaca Yoksul Halkın Gücü gazetesinin sahibi ve Yazıişleri Müdürü olduğundan kısaca bahsedilmiştir. Haberde 26 yaşında olduğu vurgulanan Yemliha Kaya'nın 24 Kasım 1994'ten bu yana de tutuklu olduğu ve DGM'de örgüt üyeliği suçundan 15 yıla kadar hapis istemiyle yargılandığı üzerinde durularak, Kaya'nın gazeteci kimliği geri planda bırakılmıştır.

4.40. Selahattin Turgay Daloğlu (9 Eylül 1996)

Sürekli basın kartı sahibi olan Selahattin Turgay Daloğlu İstanbul Kumkapı'daki evinde kemerle boğularak öldürülmüştür. Daloğlu'nun cesedei 15 gün sonra bulunmuştur.

4.40.1. Hürriyet gazetesi

8 Eylül 1996 tarihinde üçüncü sayfanın altında, yer verilmiştir Daloğlu'nun portre fotoğrafının kullanıldığı haberin üst başlığı, "Kemerle boğup asitle yaktıklar" şeklinde okuyucuyu dehşete düşürmeyi amaçlayan bir biçimdedir. Hürriyet gazetesinin polis adliye muhabirlerinden Orhan Saat'ın imzasını taşıyan haberde, Daloğlu'nun yaklaşık bir ay önce kemerle öldürüldüğü, cesedine asit döküldüğü, bu nedenle göz ve yanak kısımlarının eridiği gibi bilgiler verilen haber tamamen okuyucuyu şoka uğratmayı amaçlayan, bulvar tipi gazetelerin sıcak haber üslûbuyla kaleme alınmıştır.

4.40.2. Sabah gazetesi

Gazetenin 9 Eylül 1996 tarihli sayısında Daloğlu'nun ölümü "Gazeteci Doloğlu öldürüldü" şeklinde yorumsuz bir başlıkla 17'nci sayfada soldan birinci kısa haber olarak görülmüştür. Haberde Daloğlu'nun evinde hunharca öldürülmüş biçimde öldürülmüş bulunduğu aktarılmıştır.

Gazetenin sayfalarında verdiği yer, haberin işleniş biçimi bağlamında, gazeteci Daloğlu'nun öldürülmesini, sıradan bir cinayet haberi olarak değerlendirdiği gözlemlenmiştir.

4.40.3. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesinin sayfalarında Selahattin Turgay Daloğlu'nun ölümüne yer verilmemiştir.

4.40.4. Zaman gazetesi

Gazetenin arşivinde yapılan araşaştırmada Selahattin Turgay Daloğlu ile ilgili bir habere 1-30 Eylül 1996 tarihi içinde rastlanmamıştır.

4.41. Reşat Aydın (20 Haziran 1997)

Anadolu Ajansı'nın ve TRT'nin Muğla Ortaca muhabiri Reşat Aydın, Ortaca Sağlık Ocağı Baştabii Salih Karataban'la tartışması sonrası kalp krizi geçirerek yaşımını yitirmiştir. Ortada kasten işlenmiş bir cinayet yoktur. Gazeteci meslek örgütlerinin listesine, bir iş cinayeti olarak nitelendirilerek sokulduğu düşünülmektedir.

4.41.1. Cumhuriyet gazetesi

Gazetenin 21 Haziran 1997 tarihli sayısında, 3'üncü sayfasında solda, yukardan aşağıya 3'üncü kısa haber olarak, "AA muhabirinin şüpheli ölümü" başlığıyla verilen haberde, Anadolu Ajansı ve TRT'nin Ortaca Muhabiri Reşat Aydın'ın, Ortaca Sağlık Ocağı Baştabibi Salih Karataban'la tartışması sonrası öldüğü iki cümlenden oluşan bir haberle aktarılmıştır. Cumhuriyet Muğla mahreçli haberde Reşat Aydın'ın kalp krizi sonucucu yaşamını yitirdiğinin bilgisi verilirken, Salih Karataban'ın da tututlandığı kaydedilmiştir. Haberde Reşat Aydın'ın yaşının verilmemesi eksiklik olarak göze çarparken, haber başlığının da çok iddialı olduğu gözlemlenmiştir.

4.41.2.Hürriyet gazetesi

Tez çalışması kapsamında 20 Haziran 1997 tarihi ile 30 Haziran 1997 tarihleri arasını kapsayan arşiv taramasında Hürriyet gazetesinde Reşat Aydın'la ilgili herhangi bir haber bulunamamıştır.

4.41.3.Sabah gazetesi

Tez çalışması kapsamında Sabah gazetesi arşivinde 20 Haziran 1997 ile 25 Haziran 1997 tarihleri arasında Reşat Aydın'la ilgili yapılan araştırmada herhangi bir haber bulunamamıştır.

4.41.4. Milliyet gazetesi

Milliyet gazetesi arşivinde Reşat Aydın'la ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4.41.5. Zaman gazetesi

Reşat Aydın'la ilgili Zaman gazetesinde herhangi bir haber bulunamamıştır.

4.42. Ayşe Sağlam Derince (3 Eylül 1997)

Ayşe Sağlam öldürülen gazeteciler listesindeki tek kadın olarak göze çarpmaktadır. Derince FM spikeri Ayşe Sağlam 4 Eylül 1997 tarihinde kızıyla birlikte evinde ölü olarak bulunmuştur. Haber ağırlıklı bir radyo olmayan ve ajanslardan yararlanan haberler yer alan Derince FM'in spikeri Ayşe Sağlam'ın öldürülmesinin bir kontrgerilla operasyonu olduğu düşünülmemektedir.

4.42.1. Milliyet gazetesi

4 Eylül 1997 tarihinde gazetenin polis, adliye haberlerinin verildiği 3'üncü sayfasında verilen fotoğraflı kısa haberde Ayşe Sağlam'ın evinde ölü bulunduğu duyurulmuştur. Ayşe Sağlam'ın küçük bir fotoğrafının da yer aldığı haberin başlığı, "Hamile Spiker ve kızı ölü bulundu" şeklindedir.

Haberde Derince FM Radyosu'nda spikerlik yapan beş aylık hamile 25 yaşındaki Ayşe Sağlam'la kızı 6 yaşındaki Nuray'ın evlerinde göğüslerine sıkılan birer kurşunla ölü bulunduğu bilgisi verilmiştir.

Aybey Kahrımanlı imzalı, ters piramit kuralına göre yazılmış haberde Ayşe Sağlam'ın oturduğu üç katlı binada komuşluranın silah sesi duymadığı kaydedilirken, delilleri dikkate alan polisin intihar üzerinden durduğu belirtilmiştir. Milliyet gazetesinin haberinde Ayşe Sağlam'ın öldürülebileceği şüphesi üzerinde durulmazken, çalıştığı Derince FM'in yayın politikası hakkında bir bilgi haber de gazetenin haberinde yer bulmamıştır.

4.42.2. Sabah gazetesi

4 Eylül 1997 Perşembe tarihli gazetenin 17'nci sayfasında İngilizce kursu ilanının yanında çok kısa olarak verilen, "Derince'de vahşet" başlıklı haberde Ayşe Sağlam'ın öldürüldüğü duyurulmuştur. Ters piramit kuralına göre yazılan haber şu şekildedir, "İzmit'in Derince beldesinde 6 aylık hamile Ayşe Sağlam(25) ile 6 yaşındaki kızı Nuray, dün evlerinde tabancayla vurulmuş olarak bulundu. İntihar süsü verilen olayın cinayet olduğuna kara veren polis, bu yönde soruşturma başlattı. Ayşa Sağlam'ın bir yıl önce Sırrı Örengil'den boşanıp Derince'ye yerleştiği öğrenildi. Genç kadının, birlikte olduğu Derince FM adlı yerel radyonun sahibi İsrafil Sima'dan çocuk beklediği öğrenildi." Görüldüğü cinayetin gazetecilikle ilişkisi olduğuna dağir haberde bir ibare bulunmamakla birlikte, Ayşe Sağlam'ın eski eşine şüpheler doğrultulmaktadır.

4.42.3. Hürriyet gazetesi

İstihbarat servisi güçlü olan Hürriyet gazetesinde şaşırtıcı şekilde Ayşe Sağlam'la ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır.

4.42.4. Cumhuriyet gazetesi

Cumhuriyet gazetesi arşivinde yapılan araştırmada, Ayşe Sağlam'ın öldürülmesine ilişkin 1997 Eylül ayı içersinde herhangi bir habere rastlanamamıştır. Ancak gazetede 1 Ekim 1997 tarihinde 3'üncü sayfanın altında, "Gazetecilere saldırılar sürüyor" başlığıyla verilen. TGC ve Basın Konseyi'nin yayınladığı aylık raporun konu edildiği haberde, 1997 yılının Eylül yayında 29 gazeteciye ve 8 yayın kuruluşuna saldırıldığı kaydedilmiş, 12 gazetecinin polis tarafından göz atına alındığı belirtilmiş, bir gazetecinin de öldürüldüğü bilgisi aktarılmıştır. Haberde parantez içinde öldürülen bu gazetecinin Derince FM radyosu haber spikeri Ayşe Sağlam olduğu bilgisi verilmiştir. Haberde Ayşe Sağlam'la ilgili başka bir bilgiye ise yer verilmemiştir.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi Ayşe Sağlam'ın öldürülmesi olayına ilişkin bir habere yer vermemiştir, bu cinayet konusunda gazeteci örgütlerinin açıklamalarıyla yetinmiştir.

4.43. Abdullah Doğan (13 Temmuz 1997)

İsmi öldürülen gazeteciler listesinde yer alsa da Abdullah Doğan aslında bir radyo sahibidir. Konya'da yayın yapan Candan Fm'nin sahibi emekli başçavuş Abdullah Doğan bir düğün salonunda 13 Temmuz 1997 tarihinde uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürülmüştür.

4.43.1. Hürriyet gazetesi

14 Temmuz 1997 tarihli gazetede 3'üncü sayfanın üstünde solda, "Radyoncu öldürüldü" başlığıyla verilen haberde, Konya'ın Akşehir İlçesi'nde yerel yayın yapan Candan FM Radyosu'nun sahibi Abdullah Doğan'ın bir düğün salonunda uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldüğü bilgisi verilmiştir. Haber kısa olmasına karşın başka bir radyoya saldırı haberi de bu haberin içinde verilmiştir. Haberde, Hakari'nin Yüksekova İlçesi'nde Yörem Radyosu'nun binasının uzun namlulu silahlarla tarandığı saldırıda can kaybı yaşanmadığı bilgisi yer almıştır. Abdullah Doğan'ın haberde öldürüme nedeni üzerinde durulmazken, Hakkari'de bir radyoya yapılan saldırıyla Abdullah Doğan'ın öldürülmesinin aynı haberde verilmesi Doğan'ın siyasi bir nedenle öldürülmüş olabileceği şüphesini yaratmaktadır.

4.43.2. Milliyet gazetesi

14 Temmuz 1997 tarihli Milliyet gazetesinde, "Radyo sahibi öldürüldü" başlıklı Milliyet Haber ajansı imzalı kısa haberde Abdullah Doğan'ın öldürüldüğü duyurulmuştur. Sayfanın yarısını kaplayan reklamın üstünde, sayfanın sol köşesinde fotoğrafsız şekilde kısaca yer alan habe,, "Konya'nın Akşehir ilçesinde dört yıldır yerel yayın yapan Candan FM Radyo sahibi emekli Başçavuş Abdullah Doğan(53) kimliği bilinemeyen bir kişi tarafından tabancayla vurularak öldürüldü. Akşehir'de Gözde Düğün salonunun arka tarafında 7.65'lik bir tabancayla boynunda vurulan, Doğan kaldırıldığı Akşehir Devlet Hastanesi'nde kurtarılamadı" şeklindedir.

Hürriyet gazetesini haberine göre daha derli toplu bir haber olan Milliyet gazetesi haberinde Doğan'ın öldürülmesi daha ayrıntılı anlatılmakla birlikte cinayetin kontrgerilla tarafından işlenmiş olabileceği üzerine bir şüpheye yer verilmemiştir. Konya'nın Akşehir ilçesi dikkate alındığında da sakin bir yapıya sahip etnik bir çatışmanın yaşanmadığı bu

şehirde sıradan bir radyonun sahibi olan Doğan'ın radyosunun yayın politikası nedeniyle öldürülmüş olabileceği düşünülmemektedir.

4.43.3. Cumhuriyet gazetesi

14 Temmuz 1997 tarihli gazetenin 4'üncü sayfasında, sayfanın solunda yukarıdan aşağıya dördüncü kısa olan haberde fotoğrafsız şekilde Abdullah Doğan'ın öldürüldüğü duyurulmuştur. Anadolu Ajansı mahreçli haber, "Yerel radyo sahibi öldürüldü" şeklinde düz bir başlığa sahiptir. Haberde, Candan FM radyosu sahibi olarak tanımlanan Abdullah Doğan'ın Milliyet ve Hürriyet gazetelerinde yer aldığı gibi bir düğün salonunda kimliği belirsiz kişi veya kişilerce öldürüldüğü aktarılmıştır. Haberde Abdullah Doğan'ın siyasi bir nedenle öldürüldüğüne ilişkin bir unsur yer almamıştır. Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi, ajanstan alarak sayfalarında yer verdiği haberde, Abdullah Doğan'ı gazeteci olarak değerlendirecek bir editoryal değişikliği gerekli görmemiştir. Ayrıca ajans haberinin genişletilmesi ve cinayetin nedenleri konusunda, Cumhuriyet gazetesi haber merkezi tarfından da bir araştırma yapılmadığı gözlemlenmiştir.

4.44. Ünal Mesutoğlu (8 Kasım 1997)

Ünal Mestuoğlu spikerdir. TRT İzmir Bölge Seslendirme Dairesi Müdürü olan Ünal Mesutoğlu 1997'de Urla'daki yazlığınının bulunduğu sitenin bekçisi tarafından öldürülmüştür. Katil zanlısı olarak yakalan Celal Kuşçu, İzmir 3. ağır Ceza Mahkemesi'nde 1.5 yıl yargılanmıştır ve 24 yıl hapisle cezalandırılmıştır.

4.44.1. Milliyet gazetesi

Gazetede 8 Kasım 1997 gününü takip eden günlerde sadece 9 Kasım 1997 tarihinde TRT Genel Müdürü ve TRT Personeli tarafından verilen, başsağlığı ilanına yer verilmiştir. İlanda, İzmir Televizyon Müdürlüğü Seslendirme Müdürü olan Ünal Mesutoğlu'nu kaybetmekten derin üzüntü duyulduğu belirtilmiştir.

4.44.2. Hürriyet gazetesi

Ünal Mesutoğlu'yla ilgili Hürriyet gazetesi arşivinde, 8 Kasım 1997 tarihinden itibaren 18 Kasım 1997 tarihine kadar yapılan araştırmada herhangi bir haber bulunamamıştır.

4.44.3. Sabah gazetesi

Ünal Mesutoğlu'na ilişkin Sabah gazetesi arşivinde yapılan araştırmada herhangi bir habere rastlanamamıştır.

4.44.4. Türkiye gazetesi

Gazetenin arşivinde yapılan araştırmada Ünal Mesutoğlu'na ilişkin bir habere rastlanamamıştır.

4.44.5. Cumhuriyet gazetesi

Gazetenin arşivinde yapılan araştırmada herhangi bir habere rastlanamamıştır.

4.45. Mehmet Topaloğlu (28 Ocak 1998)

Mehmet Topaloğlu, illegal bir sol örgüte karşı yapılan operasyon kapsamında Adana'da 28 Ocak 1998'de bir eve gece yapılan baskında polisler tarafından öldürülmüştür.

7 Mayıs 2006 tarihli Yürüyüş adlı bir derginin 50'nci sayfasında Mehmet Topaloğlu'nun ağabeyi Yılmaz Topaloğlu kardeşini anlatmıştır. "Mehmet hep yanımızda" başlığıyla verilen röportajda Yılmaz Topaloğlu şunları söylemiştir: "Kardeşim bir dökümcü ustasıydı. Ben kardeşimin gazeteci olduğunu sonradan öğrendim. Kardeşim benim bir parçamdı, gözü pekti, sözünün eriydi. Mehmet çıktıysa bir kere yola geri dönmezdi ya da çıkmazdı.

Mehmet zaman zaman aklıma geldiğinde sofrada yemekler boğazımda düğümlenir, yiyemez kalkardım. Böyle çok oldu. Ailem de etkilenir, o gün eve bir sessizlik hakim olur. Bizim evde Mehmet hiç eksik olmaz, zaten kardeşimin olmayışını kabul etmem mümkün değil, asla bu kelimeyi kabul etmiyorum.

Kardeşim 27 yaşında bir gençti, iyiyi kötüyü ayırt edebilecek yapıda ve güçte biriydi. Benim kardeşime bunu yap şunu yapma demem pek doğru olmaz, sadece bilirdik. Zaten rahmetlinin haberini alır almaz dünyam yıkıldı. Kardeşimi öldürenlere her zaman beddua ediyorum, onlar da bir gün, biz nasıl kardeşimin acı haberini almış ve dünyamız yıkılmışsa onların da dünyası yıkılır diyorum.

Kardeşim hiç yanlış iş yapmazdı. Mehmet kararlı idi ve haklıyı haksızı ayırt edebilen biriydi.

1998, 28 Ocak'ından bu yana kardeşim hep gözümün önünde duruyor. Geçenlerde şehir merkezinde geziyordum. Birden Mehmet'e benzettiğim birine doğru hızla koştum ve boynuna sarıldım. Adam ne yapacağını şaşırdı, kardeşimin fotoğrafını cebimden çıkardım Mehmet'e benzeyen gence gösterdim, o da şaşırdı. Kendisine Mehmet'i anlattım ve ölüm mangaları tarafından arkadaşlarıyla birlikte bir Ramazan Bayramı sabaha karşı öldürüldüğünü, hem de Adana'nın merkezinde olduğunu söyledim. Yine söylüyorum kardeşimi öldürenlere ve onların işbirlikçilerine beddualarım hiç eksik olmayacak.

Aradan tam 8 yıl geçmesine rağmen Mehmet'i katledenler cezalandırılmadı.

Mehmet dürüst bir çocuktu. Evet o şimdi yanımda değil ama onu her gün her an yanımda hissediyorum ve hissetmeye devam edeceğim."

4.45.1. Milliyet gazetesi

Topaloğlu'nun ölümü, Milliyet gazetesinin 30 Ocak 1998 tarihli nüshasında politika haber sayfası olan 12'nci sayfada tek sütun üzerinden küçük şekilde sayfanın altında orta kısımda duyurulmuştur. Polis tarafından öldürülen kim oldukları okuyucunun tahminine bırakılmış iki kişinin portre fotoğrafınını kullanıldığı haberin başlığı olan, "Hücre evinde 7 el bombası" haberde anlatılanları kapsamayacak biçimdedir. Haberde, gazetecinin öldürülmesi şu şekilde işlenmiştir: "Adana'da önceki gece basılan hücre evinde ölü geçen üç teröristten Mehmet Topaloğlu'nun Kurtuluş gazetesi muhabiri olduğu, üzerinde Selahattin Akıncı adına sahte kimlik kullandığı belirlenirken, üçüncü teröristin kimliği ise henüz belirlenemedi. Mehmet Topaloğlu'nun kaldığı evde barındıkları iddia edilen DHKP-C üyesi iki teröristin getirdiği sanılan yedi el bombasından altısının Alman yapımı olduğu anlaşıldı. 2 Kalaşnikof ile bir tabancanın da balistik incelemesi yapılıyor. Ev sahibi Halife Topaloğlu ile eşi Gülperi Topaloğlu, yeğenleri Mehmet Topaloğlu'nun yanlarında kaldığını, gelen 2 kişiyi ise tanımadıklarını söylediler. Gözaltına alınan karı-koca DGM'de ifade verdikten sonra serbest bırakıldı." Milliyet gazetesinin bu haberinde Topaloğlu'nun öldürülme nedeni, kestirme şekilde terör örgütü üyeliğine bağlanmış, haberde Mehmet Topaloğlu'nun gazeteciliğinden de şüphe duyulduğu anlamı yaratılacak şekilde, sahte kimlik kullandığına vurgu yapılmıştır.

Bu haber yazım şekli Milliyet gazetesinin Topaloğlu'nun aslında gazeteci olmadığı, terör örgütü üyesi kimliğini saklamak için gazeteci olarak göründüğü fikrini uyandırmaktadır.

Milliyet gazetesinde Kurtuluş gazetesi Adana Temsilci Mehmet Topaloğlu'yla ilgili 17 Şubat 1998'de büyük bölümünü reklamların yer aldığı 26'ncı sayfada kısa olarak tek sütun olarak sayfanın orta alt kısmında, 3'üncü haber olarak fotoğraflı olarak "Basın açıklamasına gözaltı" başlığı taşıyan bir haber yer almıştır. Haberde Topaloğlu'nun öldürülmesini protesto eden grubun gözaltına alınmasını protesto eden gruba polisin müdahale ettiği ve 10 kişinin gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir. Haberde göstericilerin tek tip kırmızı önlük giymesine dikkat çekilmiştir. Böylece göstericilerin yasa dışı bir örgüt üyesi olduğu, özellikle o dönem yandaşlarının tek tip elbiseyle mitinglere katılmasının haberlerde dikkat çekilen bir unsur olan DHKP-C üyesi imasında bulunulmuştur. Haberde fotoğraf olarak gözaltına alınırken polise mukavemet gösteren protestocunun fotoğrafının kullanılması dikkat çekmiştir. Sayfanın manşetine ise "Öğretmen katilleri Hizbullahçı çıktı" başlığını taşıyan haber seçilmiştir. Bu haberde katillerin cinayeti öğretmenin cinsel sapkınlığından dolayı işlediğini söylemeleri vurgusunda bulunulmuştur.

4.45.2. Hürriyet gazetesi

Hürriyet gazetesinde Mehmet Topaloğlu'yla ilgili bir haber yer almamıştır. Ancak gazetede Mehmet Topaloğlu'nun öldürülmesinden 2 gün sonra ortaya çıkan ve polisler tarafından öldürülen başka bir gazeteci olan Metin Göktepe'ye ait fotoğraf üzerinden dönenen tartışmalar gazetenin manşet haberinin konusu olmuştur. Metin Göktepe'nin ölümünden 2 yıl sonra ortaya çıkan ve spor salonunu yanında ilk defa yüzü gözükmeyen bir cesede ait fotoğrafın Metin Göktepe'ye ait olduğu öne sürülmüştür. Gazete bu fotoğraf üzerinden sürülen tartışmaları 31 Ocak 1998 tarihinde manşetten yayınlanmıştır. Ancak cesedin Metin Göktepe'ye ait olduğu annesi tarafından yalanlanmıştır.

4.45.3. Sabah gazetesi

29 Ocak 1998 Perşembe tarihli Sabah gazetesinin "Günün içinden" başlıklı 21'inci sayfasında sayfanın solunda alt kısmında üçüncü kısa haber olarak yer alan "Adana'da polis baskını: 3 ölü" başlıklıklı haberde Mehmet Topaloğlu'nun öldürüldüğü olay aktarılmıştır. Adana Eminyet Müdürlüğü'nden alınan bilgilere dayanan haberde DHKP-C örgütüne yönelik

operasyon kapsamında hücre evine yapılan baskında Mehmet Topaloğlu'nun öldürüldüğü aktarılmıştır. Haberde Mehmet Topaloğlu'nun gazeteci vasfına ilişkin bir ibare yer almamıştır.

4.45.4. Zaman gazetesi

Zaman gazetesinde Mehmet Topaloğlu'nun öldürülmesine ilişkin bir haber yer almamıştır.

4.46. Ahmet Taner Kışlalı (21 Ekim 1999)

Cumhuriyet gazetesi yazarı Ahmet Taner Kışlalı, 21 Ekim 1999 sabahı evden çıkıp otomobiline yönelmiş, arabaya binerken, ön kaputun üstünde içi dolu bir naylon torba görmüş ve o torbayı arabasının üzerinden aldığı anda, torbanın içindeki bombanın patlaması sonucu öldürülmüştür.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitiren 3 çocuk babası Ahmet Taner Kışlalı, Yeni Gün'de spor muhabirliği yapmıştır. 1962-1963 yılları arasında Yeni Gün gazetesinde yazı işleri müdürlüğü de yapmıştır. 1971-1977 yılları arasında Yankı dergisinde yazdığı yazılarla CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in dikkatini çekmiş ve 1977 yılında CHP listesinden İzmir milletvekili seçilmiştir. 1978'de Bülent Ecevit hükümetinde kültür bakanı olarak görev yapmıştır. Kültür Bakanlığı'nca Ulusal Kültür dergisini yayımlatmıştır. 1991 sonunda Cumhuriyet gazetesinde Haftaya Bakış başlığıyla köşe yazıları yazmaya başlayan Kışlalı, 21 Ekim 1999 günü, saat 09.40'da Ankara'da evinin önünde uğradığı bombalı saldırı sonucu hayatını kaybetmiştir.

4.46.1. Cumhuriyet gazetesi

22 Ekim 1999 tarihinde gazete, "Hedef Cumhuriyet" manşetiyle çıkmıştır. Manşette suikastın Türkiye'nin siyasi rejimine karşı bir saldırı olduğu ifade edilmektedir. Manşetin altında solda yer alan haber spotu ise "Laik cumhuriyetin ödünsüz savunucusu Ahmet Taner Kışlalı, yazısını gazetemize faksladıktan sonra İletişim Fakültesi'nde 2. sınıflara vereceği 'Cumhuriyet' dersine gitmek üzere evden çıktı. Arabasına yöneldiğinde camın önünde silecekle kaporta arasına sıkıştırılmış olan gazete kâğıdına sarılı paketi gördü. Sağ eliyle otomobilinin kapısını açarken, sol eliyle paketi aldığı sırada patlama gerçekleşti. Kışlalı olay

yerinde yaşamını yitirdi" biçiminde hem olayı anlatan hem de, 'Cumhuriyet' kelimesi vurgusuyla alt anlamda saldırının rejime karşı yapıldığını vurgulayan bir biçimdedir. Baş Şayfada manşetin altında yer alan sağdaki spotta ise Emniyet yetkililerinden alınan bilgiye göre olay aktarılmıştır. Kışlalı'yı öldüren patlayıcının Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Merkezi'ne Şubat 1995'de düzenlenen saldırıda kullanılan bombayla benzerlik taşıdığı ifade edilmiştir.

Bu haber spotlarının devamı gazetenin on yedinci sayfasında geniş yer bulmuştur. Haberde olayı çeşitli basın kuruluşlarını ve Cumhuriyet gazetesi Genel Yayın Koordinatörü Hikmet Çetinkaya 'yı arayarak İBDA-C örgütünün üstlendiği, bilgisi verilmiş, dönemin ADD başkanı Yekta Güngör Özden'in tehdit edildiği vurgulanmış, olayın meydana gelişi anlatılfmış, tanık ifadelerine, otopsi raporlarına yer verilmiştir.

Gazetenin baş sayfasında Ahmet Taner Kışlalı'nın fotoğrafının yanı sıra, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Uğur Mumcu, Onat Kutlar gibi terör saldırıları sonucu öldürülen Kemalist aydınların da fotoğraflarının yer alması da Türkiye'de Cumhuriyet rejimine karşı bir saldırı olduğu fikrini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Gazetenin, "Ecevit: Saldırı rejime" başlığını taşıyan ikinci haberi de manşette yansıtılan düşünceyi dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in sözleri tekrar vurgulamaktadır. Bu haberde siyasilerin tepkileri şu şekilde yorumlu bir haberde yansıtılmaktadır, "Her suikastin ardından, faillerin bulunacağına dair söz veren siyasiler, bu kez olayı aydınlatacaklarına dair söz bile vermediler. Kışlalı'ya bombalı suikastın rejime karşı saldırı olduğunu belirten Başbakan Ecevit, "Bu tür cinayetlerle Türkiye'nin yolundan saptırılamayacağını" söyledi. En kısa zamanda faillerin yakalanmasını beklediklerini ifade eden Başbakan Yardımcısı Devlet Bahçeli, "Bu konuda hükümetimiz kararlıdır" dedi. Cumhurbaşkanı Demirel, yayımladığı mesajda saldırıyı nefretle kınarken, TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut, ülkenin temel değerlerinin hedef alındığını vurguladı. CHP Genel Başkanı Altan Öymen, Muammer Aksoy, Uğur Mumcu ve Ahmet Taner Kışlalı'nın cumhuriyetçi kimlikleri arasındaki benzerliğe dikkat çekerek, önceki cinayetlerin aydınlatılamamış olmasının kendilerini karamsarlığa ittiğini kaydetti." Haberin dördüncü sayfada manşetten geniş şekilde yer alan devamında da DYP, DSP, CHP, MHP, İP, ÖDP, DTP gibi partilerinin yöneticilerinin suikasta tepkileri yer almıştır, ancak önemli bir kesimi temsil eden Fazilet Partisi'nin suikasta olan tepkisi gazetenin

haberinde yer almaması dikkat çekmiştir. Haberde bunun dışında CHP'nin MYK'sini derhal toplantıya çağırmasının bilgisin verilmesi de incelenen diğer gazeteci cinayetlerinde gözlemlenmeyen bir unsur olar belirlenmiştir.

Baş sayfadaki üçüncü haber de ilk iki haberle aynı fikir paralelindedir. Haberin başlığı, tırnak içinde, "'Akan laik cumhuriyetin kanı" şeklindedir. Başlıktaki ibare haberde demokratik kitle örgütlerinin, meslek örgütlerinin, gazeteyi arayan ve gazeteye mesaj gönderen yurttaşların ortak tepkisini nitelemek için editör tarafından yazılmıştır. Haberde baş sayfada demokratik kitle örgütleriyle TMMOB'un tepkisi yansıtılırken devamının yer aldığı dördüncü sayfasında suikasta tepki gösteren aydınların, akademisyenlerin isimleri yer almaktadır.

Baş sayfanın solunda yer alan 'Cumhuriyet' imzalı başyazıda ise gazetenin yazarlarının bir bir laiklik karşıtları tarafından öldürülürken ve devletin bu cinayetler karşısın aciz kaldığı ifade edilmiştir. Özellikle bu düşünce yazının şu bölümünde açıkça gözlemlenmiştir, "Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin düşmanları, gazetemizi hedef olarak görüyorlar. Dünya tarihinde benzeri görülmemiş bir olay yaşanıyor. Devletin ve hükümetlerin gözleri önünde, Cumhuriyet yazarları birbiri ardından öldürülüyorlar; Cumhuriyet'te yazarlık yapmak, ölümle sınava girmek anlamını kazanıyor. Bırakınız hukuk devletini, bırakınız demokrasiyi bir yana; böyle bir olayın yaşandığı 'kanun devleti' olabilir mi? En önemlisi, sorumuzu yanıtlayabilecek sorumlulukta bir 'merci' Türkiye'de kaldı mı?.."

Sayfada ayrıca Ahmet Taner Kışlalı'nın son yazısı ve Cüneyt Arcayürek ile Mustafa Balbay'ın suikastı laikliğe karşı yapılan bir saldırı olarak niteleyen yazıları bulunmaktadır. Cumhuriyet gazetesinin baş sayfasında bunların dışında "DİNCİ TERÖRİST KUŞKUSU", "FOTOĞRAFIN ÜZERİNDEKİ ÇARPI" şeklinde beşinci sayfada yer alan haberlerin başlığıyla, "İKİ KATLİAMDA BÜYÜK BENZERLİK" şeklinde üçüncü sayfada yer alan haberin başlığı bulunmaktadır. Beşinci sayfanın manşeti, "Dinci terörist kuşkusu" başlığını taşıyan haberdir. Haberde, Ahmet Taner Kışlalı suikastını üstlenen İslami Büyük Doğu Akıncıları - Cephesi (İBDA-C) örgütünün Türkiye'deki en faal şeriatçı terör örgütü olarak bilindiği kaydedilmiştir. Haberde İBDA-C örgütünün daha önce de Sivas'ta 2 Temmuz 1993 günü 37 aydının yakıldığı şeriatçı ayaklanmanın başlatılması, Muammer Aksoy, Turan Dursun, Çetin Emeç ve Bahriye Üçok suikastlarının yanı sıra Kışlalı ile aynı köşeyi paylaşan

Cumhuriyet yazarı Toktamış Ateş 'e yönelik suikast girişimini üstlendiği iddia edilmiştir. Genellikle cami, kilise, sinagog ve parti merkezlerini hedef olarak seçen İBDA-C'li teröristlerin, sıkça Atatürk büstlerine saldırma ve Türk Bayrağı yakma eylemleri düzenlediği de haberde yer almıştır. Görüldüğü gibi haber bütün her şeyin sorumluluğunu bir örgüte yıkan Ergenekon soruşturmalarını çağrıştıran bir niteliğe sahiptir.

"Fotoğrafın üzerindeki çarpı" başlığını taşıyan sayfanın ikinci haberi Akit gazetesinin baş sayfasının fotoğrafıyla birlikte siyah zemin üzerinden beyaz harflerle verilmiştir.

Haber Merkezi imzalı haberde, Türkiye'yi ortaçağ karanlığına sürüklemek isteyen gericiler, Cumhuriyetin aydınlanmacı, ilerici yazarlarını her zaman hedef gösterdi. Cumhuriyetin temel kazanımlarına ve Atatürk ilke ve devrimlerine karşı her gün kışkırtıcı yayınlarıyla saldıran dinci basın, diğer Cumhuriyet yazarlarına saldırdığı gibi, Ahmet Taner Kışlalı 'yı da hedef göstermişti. 13 Mayıs 1999 tarihli sayısında, fotoğrafının üzerine çarpılar koyarak "Yuh pişkin zorba" , "Zorba Kemalist gemi azıya aldı" başlıkları atan Akit gazetesi, hedef gösterme kampanyasında başı çekiyordu. Ahmet Taner Kışlalı, diğer bütün Cumhuriyet yazarları gibi, canı pahasına da olsa ilkelerinden ödün vermedi" şeklinde, haberden ziyade cevap veren bir üslup taşıyan niteliktedir.

"Saldırıya uğrayan Cumhuriyet yazarları" başlığını taşıyan sayfanın üçüncü haberinde ise, Ahmet Taner Kışlalı'nın dışında son 20 yılda saldırıya uğrayan Cumhuriyet yazarları anlatılmıştır. Haberde tek tek anlatılan saldırılar sonucu Uğur Mumcu, Bahriye Üçok, Muammer Aksoy, Ümit Kaftancıoğlu, Cavit Orhan Tütengil, Onat Kutlar'ın yaşamını yitirdiği, Server Tanilli'nin sakat kaldığı hatırlatılmıştır. Haber derleme bir haber şeklinde, duygusal ve yorumlu bir üslup tercih edilerek kaleme alınmıştır.

Bu sayfada ayrıca Hikmet Çetinkaya'nın "Alçaklar" şeklinde başlığı olan köşe yazısında cinayete ilişkin "Kim ne derse desin Ahmet Taner Kışlalı 'yı öldürenlerin nereden buyruk aldıkları ortadadır... Bu alçakça saldırı, laik demokratik Türkiye Cumhuriyetinedir!" şeklinde gazetenin haberleriyle aynı paralelliktedir.

Son olarak gazetenin üçüncü sayfasında Uğur Mumcu suikastının aydınlatılamamasını eleştiren ve Uğur Mumcu ile Ahmet Taner Kışlalı suikastı arasında benzerliklere dikkat çeken haberler bulunmaktadır. Sayfanın sür manşetinde "Sekiz hükümet

çözemedi" şeklinde haber yer almaktadır ve Mumcu suikastının ardından geçen 6 yılda 8 hükümet, 5 başbakan, 10 içişleri bakanı, 9 adalet bakanı, 5 savcı değişmesine, TBMM'de 3 komisyon suikast üzerinde çalışmasına karşı suikastın halen aydınlatılamaması eleştirilmiştir. Sayfada "Verilen sözler tutulmadı" şeklinde başlığa sahip geniş şekilde verilen haberde ise dönemin hükümet üyelerinin verdiği sözler hatırlatılmış ve Uğur Mumcu suikastının halen aydınlatılmadığına dikkat çekilmiştir.

Üçüncü sayfada baş sayfada "İki katliamda buyük benzerlik" şeklinde üst başlığı verilen, "Yöntem aynı hedef aynı" başlığını taşıyan haberde Uğur Mumcu'ya yapılan suikastla Ahmet Taner Kışlalı'ya yönelik suikast arasındaki benzerliklere dikkat çekilmiştir. Ankara Cumhuriyet Bürosu imzalı haberde, Uğur Mumcu ve Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı 'ya yönelik yapılan bombalı suikastlar arasında iki olayda da evin önüne park edilen arabaya bomba yerleştirilmesi, her iki olayda kullanılan patlayıcı düzeneklerin kısa bir sürede yerleştirilebilecek ve basit düzeneğe sahip olması şeklinde benzerliklere dikkat çekilmiştir. Haberde ayrıca, Mumcu suikastında da Cumhuriyet gazetesini arayan bir kişinin olayı "İslami Kurtuluş Örgütü" nün üstlendiğini söylemesi, ancak olayın duyulmasının ardından İBDA-C ve PKK de basın-yayın organlarını arayarak olayı kendilerinin üstlendiğini bildirdiği kaydedilmiştir.

Gazetede diğer sayfalarda da Ahmet Taner Kışlalı suikastını içeren diğer haberler ve yazılar bulunmaktadır. Bunlar baş sayfa ele alınırken incelenmiştir, tekrar ayrıntılı inceleme gereği görülmemiştir.

Gazetenin 23 Ekim 1999 tarihli nüshası "Laikliğin bekçisiyiz" manşetiyle çıkmıştır. Üst başlıkta, "Kışlalı'nın ödün vermeden savunduğu ilkeler milyonların güvencesi altında" yazmaktadır. Haberde, Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı'nın bombalı bir saldırı sonucu öldürülmesinin ardından üniversiteler, kamu kurumları ile özel kuruluşlar, sendikalar, sivil toplum örgütleri ve meslek kuruluşlarının yayınladıkları bildirilerle olayın takipçisi; demokrasi, Atatürkçülük ve laikliğin bekçisi olacaklarını vurguladıkları kaydedilmiştir.

Sayfada Kışlalı'nın evinin önündeki protestoları gösteren bir fotoğraf geniş şekilde kullanılmıştır. Ayrıca cenaze programı, "Kışlalı'yı uğurluyoruz" başlığı altında geniş şekilde

verilmiş, bu başlık altında CHP Parti Meclisi'nin yapacağı toplantıyı iptal ettiği de kaydedilmiştir.

Gazetenin baş sayfasındaki ikinci haber, sayfayı yatay olarak boydan boya kaplayan, beş sütun üzerinden verilen, "5 koldan soruşturma yapılıyor" başlıklı haberdir.Devamı üç ve on yedinci sayfalarda olan haberde, Ahmet Taner Kışlalı suikastıyla ilgili olarak Emniyet, Jandarma, MİT ve DGM eşgüdümünde 5 ayrı çalışma grubu oluşturulduğu kaydedilmekte, yetkililerin görüşlerine yer verilmektedir. Haberde İçişleri Bakanı Sadettin Tantan, patlamanın ardından çıkan yangını söndürmek için beton kamyonundaki suyun kullanılmasıyla kanıtların kaybolduğu iddiaları konusunda 'Su hadisesi güvenlik güçlerinin müdahalesinden önce olmuş' dediği kaydedilmektedir.

Ama haberde bu yanıt tatmin edici bulunmamış ki kanıtların kaybedilmesinin 24 Ocak 1993'te Uğur Mumcu'nun katledildiği olayın ardından yürütülen soruşturmanın akıbetini akıllara getirdiği kaydedilmiştir.

Haberde ayrıca "Yanıt bekleyen sorular" ara başlığı altında cinayet soruşturmasına ilişkin sorular sorulmuştur. Bunlardan ikisi ilgi çekicidir.

Birincisi daha sonra kapatılan Akit gazetesiyle ilgili sorudur. Gazeteye ilişkin soruda, "12 Mayıs tarihli Akit gazetesi 'Halkı köpeğe benzetti' başlığıyla Kışlalı'yı hedef göstermişti. İstihbarat birimleri bu gazetenin hedef gösterdiği kişilere dönük olası saldırılara karşı herhangi bir istihbarat çalışması yaptı mı?" biçimindedir.

Diğer soru ise gazeteci 2007 yılında Hrant Dink'e yönelik suikast sonrası yapılan suçlamalarla benzerlik taşımaktadır. Bu soru da şu şekildedir, "Güvenlik ve istihbarat birimleri, en azından son yıllarda hedef alınanların laik- Kemalist çizgide aydınlar olduğunu da dikkate alarak, neden bu konuda özel bir çalışma yapma gereği duymadı?"

Bu haberin altında sayfanın solunda, 'Cumhuriyeti savunacağız' başlıklı dönemin Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Edip Başer'in sözlerinin verildiği haber yer almaktadır. Orduya Cumhuriyet'in koruyucusu bakış açısıyla yaklaşılan haberde, "Cumhuriyeti korumaya canlarını adadıklarını vurgulayan Başer, 'Cumhuriyeti savunma azminin ve cumhuriyet ideallerinin silahla yok edilebileceğini düşünmek çok gülünçtür. Ancak zekâ düzeyi ufak bir

insan olmak lazım… Onlara insan demek bir insan olarak ağırıma gidiyor' dedi" şeklinde suikasta ordu tarafından duyulan tepkiyi yansıtan sert ifadeler bulunmaktadır.

Haberde, faili meçhul cinayetlerin uzun süredir aydınlatılamamasından ordunun da rahatsızlığı ve bu konuda ordunun çaba içinde olduğu da kaydedilmiştir.

Bu haberin yanında Cumhuriyet gazetesinin İstanbul'daki merkez binasında Kışlalı cinayeti sonrası oluşturulan köşenin misafir akınına uğradığını gösteren fotoğraf ve fotoğraf altında burada yakılan mumlarla, Kışlalı'nın mücadelesinin boşa olmadığının dilendiğini iddia eden fotoğraf altı yazısı bulunmaktadır.

Fotoğrafın sağında yer alan haber ise, "Soruşturmalar yeniden açılmalı" başlığını taşımaktadır. 'Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nun raporunda suikastların soruşturmasında kurumlar arasında eşgüdüm eksikliği yaşandığı belirtilerek, yürürlükte bulunan itirafçılık yasasının, faili meçhul siyasi cinayetler konusunda bilgi sahibi olanları kapsaması istendiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca raporda Uğur Mumcu, Bahriye Üçok cinayetlerinin soruşturmasında görevini savsaklayanların cezalandırılması istendiği kaydedilmiştir.

Sayfada bunun dışında Cüneyt Arcayürek'in "Umut Fakirin Ekmeği" başlığını taşıyan yazısının spotu bulunmaktadır. Yazıda cinayetin Uğur Mumcu, Bahriye Üçok cinayetleri gibi radikal İslamcı örgütler tarafından işlendiği iddia edilmekte, ancak devletin buna ikna edilemediği kaydedilmektedir. Devamı on yedinci sayfada bulunan yazıda şu şekilde ibareler de bulunmaktadır: "Milli Gazete 'tek kelimeyle' Kışlalı cinayetini özetlemiş:'Provokasyon' diyor. Kim provoke etmiş? Meçhul! İsim vermeden, kim olduklarına değinmeden "onlar" dan söz ediyor gazete. Onlar? Belli olan tek şey, "onlar" arasında Fazilet camiası veya partiyle özdeşleşenler yok! Başyazı, 'onları' tanımlarken 'demokrasiye sırtını çevirenleri, millet bütünlüğü bertaraf edilerek kamplara bölenleri, servet okyanusunda gezenleri' sıralıyor. Ne çare; cinayeti lanetleyen FP Genel Başkanı Kutan 'la Milli Gazete, Ahmet Taner Kışlalı'nın karakter çizgisine, laik cumhuriyeti ve Atatürk ilkelerini aman vermeden savunmasına hiç değinmiyor. "

Ayrıca baş sayfada Mustafa Balbay'ın, "Toplumsal Dayanışma... Toplumsal Muhalefet..." başlıklı yazısı bulunmaktadır. Bu yazıda da Kışlalı'nın öldürülmesinin ardından yeni yaşamı başlağıdığı vurgulanarak Kışlalı'nın savunduğu değerlere sahip çıkmanın gerektiği kaydedilmektedir. Soruşturma sürecinin eleştirildiği yazıda Bahriye Üçok, Uğur Mumcu cinayetleri hatırlatılmıştır. Devamı on yedinci sayfada yer alan bu yazıda da Fazilet Partisi'ne yakın yayın politikasına sahip gazeteler eleştiren şöyle ibareler yer almıştır: "Yineliyoruz ve uyarıyoruz: Kışlalı cinayeti aydınlanırsa, o ışık pek çok şeyi açığa çıkaracaktır. Büyük bir oyun bozulacaktır. Arkası getirilemeyecektir. Aydınlatılamazsa, karanlığın ne getireceği belli olmadığı gibi, önümüze ne konduğunu da göremeyiz... Dün kimi irticacı gazeteler şu sorunun yanıtını vermişler:- Cinayeti kim işlemedi? Biz bu sorunun değil, kimin işlediği sorusunun yanıtını arıyoruz. Acaba neden hayıflanıp hemen 'Bunu kesin bizimkiler yapmamıştır' kompleksine giriyorlar?"

Gazetede ayrıca üçüncü sayfada yer alan "Pencere" adlı köşesinde gazeteni baş yazarı İlhan Selçuk "Cinayetin Anlamsızlığı!.." başlıklı yazısının son bölümünde "Katillerin çıkmazı nerede?..

Cumhuriyetçileri öldürmekle ulaşabilecekleri bir yer yok...Cumhuriyetçileri öldürebilirler.. Cumhuriyet'i öldürebilirler mi?." denilmiş.

Bunların dışında gazetenin diğer sayfalarında Kışlalı'ya yapılan saldırıyla ilgili haber ve yazılar geniş şekilde yer bulmuştur.

24 Ekim 1999 tarihli Cumhuriyet gazetesinin manşeti, ""Bütünleşme zamanı" manşetiyle çıkmıştır. Üst başlıkta, "Yazarımız Kışlalı cumhuriyeti sahiplenen on binlerin sevgi seliyle uğurlandı" yazılarak Kışlalı'nın cenazesine geniş kitlelerin katıldığı bilgisi verilerek yazarın toplum tarafından sevilen, kabul gören biri olduğu aktarılmak istenmiştir. Sayfada cenazeye katılan geniş kitleyi gösteren büyük dikey kadrajlı fotoğraf manşet spotunun altında kullanılarak bu düşünce güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Haberde, "Laiklik andı Yazarımız, Atatürkçü Düşünce Derneği (ADD) 2. Başkanı, eski Kültür Bakanı, Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı, onbinlerce yurttaşın eşlik ettiği törenlerle uğurlandı. Onbinlerin bir ağızdan haykırdığı 'Türkiye laiktir laik kalacak' sloganları, Ankara caddelerinde çınladı. Kışlalı, TBMM, AÜ İletişim Fakültesi, Kültür Bakanlığı ve gazetemiz

önünde yapılan törenler ile Kocatepe Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi" denilerek, daha haberin spotunun ilk cümlelerinden itibaren Kışlalı'nın Laik, Atatürkçü düşünceler için Bakanlık da dahil olmak üzere önemli sorumluluklar alan önemli bir insan olduğu ifade edilmiş, cenazesine katılan on binler, vurgusuyla yurttaşlar tarafından Kışlalı'nın çok sevilen bir yazar, fikir insanı olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

Haberin devamında gazetenin askeriye olan ve bugün hemen hemen gazetenin tüm haberlerinde gözlemlenen sempati, "Genelkurmay Başkanlığı'nın talimatı üzerine Ankara garnizonu ve birliklerdeki binlerce subay ve astsubay da Kocatepe'deki cenaze namazına katıldı. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu, Kocatepe Camisi'nde yurttaşlar tarafından 'Türkiye sizinle gurur duyuyor' sloganıyla karşılandı" şeklindeki cümlelerle aktarılmıştır.

Haberde ayrıca cenaze töreni sırasında başta dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile diğer siyasilerin yuhalandığı da duyurularak, gazetenin hükümete muhalifliğine dikkat çekilmiş, politikacılara karşı ise güvensizlik belirtilmiştir. Haberde bunun dışında cenaze töreninde yapılan konuşmalarda, özellikle "Laiklik", "Cumhuriyet" vur gurlarının ön plana çıkarıldığı gözlemlenirken, suikastın cumhuriyetçi fikirlere karşı yapıldığına ilişkin gazetenin kanısı üzerinden hareketle cenaze törenin yapıldığı Kocatepe Camii'nde laiklik andı içildiği bilgisi de yer almıştır. Haberin on yedinci sayfada yer alan ve kısa haberler, ile köşe yazısı dışında sayfanın tamamını kaplayan devamında da, baş sayfada yer alan cenazeye ilişkin bilgiler geniş şekilde aktarılırken, cenazeye katılan, siyasi partiler, aydınlar, emek örgütlerinden bahsedilmiş; konuşmalar aktarılmış, ara başlıklara çıkarılan "Türkiye Cumhuriyeti için ölüm yok', 'Yeri Atatürk'ün yanı" gibi ibarelerle saldırının ardından ilk iki gün verilen haberlerdeki gibi, cumhuriyete karşı yapılan saldırı fikri üzerinden haber bilgileri haberleştirilmiştir.

Baş sayfada cenazeye ilişkin notların yer alan fotoğrafın solunda tek sütun üzerinden verilen, "'Asker millet el ele" başlıklı, Dürdane Kırçuval imzalı haberde de gazetenin askerlere olan sempatisi haberi şekillendirmiştir. Özetle şekilde: "Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK), Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı 'ya yurttaşlarla birlikte sahip çıktı. Ankara'da bulunan bütün garnizon ve birliklerdeki subay ve astsubaylar Kocatepe Camii'ndeki törene katılırken,

Romanya gezisini yarıda kesen Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hüseyin Kıvrıkoğlu cami avlusuna gelişinde "Ordu, millet omuz omuza" , "Türkiye sizinle gurur duyuyor" sloganlarıyla karşılandı"

Gazetenin baş sayfada ikinci manşetine ayrılan yer ikiye bölünmüştür. Soldaki haber daha geniştir ve altında İşçi Partisi'nin yaptığı basın açıklamasını gösteren bir fotoğraf geniş şekilde kullanılmıştır. '"NATO'nun bombası" başlıklı haber İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in Ahmet Taner Kışlalı'nın NATO tarafından öldürüldüğüne yönelik iddialarını içermektedir. Haberde Perinçek'in tırnak içinde verilmiş şu şekilde ifadeleri yer almıştır, "Bu bomba Türkiye'de ancak ABD ve NATO'nun üç üssünde bulunan malzemelerle imal ediliyor. Bombanın hazırlanmasında ABD Özel Kuvvetler Komutanlığı'nın Kulanım Kılavuzu'na dayanılıyor. Yine bombayı ancak çok özel eğitimden geçirilmiş personel imal edebiliyor. Bu bomba kullanacak kişiye yapılıp veriliyor ve nasıl kullanılacağı öğretiliyor."

Haberin dördüncü sayfada yer alan devamında Perinçek Kışlalı'nın katledilmesinin Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Turan Dursun, Uğur Mumcu, Eşref Bitlis suikast zincirinin son halkası olduğunu belirttiğ vurgulanmıştır. Haberde, Perinçek'in on yıldır öldürülen aydınların hepsinin Kemalist devrimin yıkıma uğratılmasına direnen seçkinler olduğuna dikkat çektiği vurgulanmıştır. Haberde ayrıca Perinçek'in Kışlalı'nın katledilmesinin aynı zamanda 28 Şubat kararlılığına verilen yanıt olduğunu ifade ettiği yazılmıştır.

Haberde, bunun dışında Perinçek'in medyayı ve Fazilet Partisini suçlayan görüşleri de, "Küreselleşmeci-gerici ittifakının 'Süper NATO' nun cinayetini gizlemek ve Türk ordusunu yıpratmak için harekete geçirildiğinin görüldüğünü iddia eden Perinçek, şeriatçı basının 'Süper NATO' tarafından bu amaçla yönlendirildiğini de söyledi.

Perinçek, Yargıtay Başkanı Sami Selçuk , FP Genel Başkanı Recai Kutan , tarikat lideri Mehmet Kutlular ile bazı küreselleşmeci gazetecilerin aynı yönde seferber edildiğinin gözlemlendiğini ileri sürdü" şeklinde komplo teorileri haberciliğine iyi bir örnek teşkil edecek şekilde yer bulmuştur.

Baş sayfada, Perinçek'in iddialarına yer verilen haberin sağındaki, "Karanlığa hayır" haber ise Ahmet Taner Kışlalı'nın öldürülmesinin ardından Cumhuriyet gazetesine yapılan ziyaretlerin yanı sıra gönderilen faks ve telgraflara ilişkin bilgileri içermektedir. Haberde

gazeteye telefon eden ya da bizzat gelen binlerce kişinin, siyasi partilerin, demokratik kitle örgütlerinin, başsağlığı dileklerini ilettiği, tepkilerini dile getirdiği belirtilmiştir. Haberde verilen tepkilerin "Ülkeyi teokrasinin karanlığına gömmeye kimsenin gücü yetmeyecektir. Karanlık güçler, döktükleri kanda boğulacaklardır" şeklinde olduğu belirtilmiştir.

Haberin dördüncü sayfada yer alan devamı, "Türk aydını artık kenetlenmeli" başlığı altında verilmiş, Cumhuriyet gazetesine mesaj gönderen aydın , siyasi ve demokratik kitle örgütlerinin isim listesi verilmiştir. Haberde sırtında "Mollalar İran'a" yazılı bir kağıt yapıştırmış adamın fotoğrafı kullanılmış fotoğraf altı yazısına da, "Mollalar İran'a dün belki de en fazla atılan sloganlardan biriydi. Ellerdeki Cumhuriyet Gazetesi' yle de 'Cumhuriyetin bekçisi' olduklarını haykırıyorlardı" şeklinde yorumlu ifadeler olduğu gözlemlenmiştir.

Gazetenin baş sayfasında alt bölümde ise yan yana üç haber spotu bulunmaktadır. Soldaki haberin üst başlığı, "TÜRKİYE AYAKTA" şeklindedir. "Tepkiler dinmiyor" dinmiyor başlığını taşıyan haberin birinci sayfada yer alan spotunda ve dördüncü sayfada yer alan devamında Adana'da Kışlalı suikastına tepki gösteren CHP, İP, ADD tarafından yapılan basın açıklamaları ve eylemin bilgisi verilmiştir. Haberde, 'Türkiye laiktir, laik kalacak', 'Türkiye İran olmayacak' sloganlar ön plana çıkarılmıştır.

Bu haberin sağında ise "Atatürk yanımızda" başlığıyla verilen haberde Kışlalı için Cumhuriyet gazetesinin İstanbul Cağaloğlu'ndaki Merkez Binası bahçesinde de yapılan uğurlama törenine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Haberde, gazetenin imtiyaz sahibi Berin Nadi törende yaptığı kısa konuşmada, "Atatürk yanımızda oldukça biz herşeyden kurtuluruz" şeklindeki sözleri başlığa taşınmıştır.

Bu haberin sağında da "HİZBULLAH" üst başlığını taşıyan, Mehmet Faraç imzalı "Dış bağlantı kuşkusu" başlıklı haber bulunmaktadır. Haberin birinci sayfada yer alan spotunda Hizbullah örgütünün militanlarının 1990 öncesi bomba eğitimi için İran'a gönderildiğinin belirlediği aktarılmıştır.

Haberin on sekizinci sayfasında(gazetenin son sayfası) olan devamında, Uğur Mumcu suikastını da gerçekleştirdiğinden şüphe edilen Hizbullah örgütünün Kışlalı suikastını gerçekleştirdiğine şüpheyle yaklaşılmıştır. Haberde Kışlalı suikastında kullanılan bombanın Hizbullah örgütüne yönelik operasyonlarda bombalarda ele geçirilen bombalardan olmadığı

belirtilmiştir. Haberde, bazı militanlarını İran'nda eğitime gönderen Hizbullah örgütünün patlayıcıyla ilgili en önemli eyleminin Gaziantep'te bir kitabevine yönelik yapılan el bombalı saldırı olduğu belirtilerek bir kişinin ölümüne, 22 kişinin de yaralanmasına yol açan söz konusu eylemde kullanılan bombanın Kurtalan Çevik Kuvveti'nde görevli bir polisten alındığı saptandığına dikkat çekilmiştir.

Haberde, Türk Hizbullah'ının eylemleri aktarılarak gazeteye göre PKK mensuplarına karşı da saldırılardan bahsedilmiştir. Haberde bununla birlikte, Hizbullah'ın gerçekleştirdiğinden şüphe edilen Uğur Mumcu dışındaki diğer gazeteci suikastlarından bahsedilmemesi dikkat çekmiştir. Haberde Hizbullah'ın derin devletle ilişkisine kısaca, "PKK sempatizanları arasında "Hizbul-Kontra" diye adlandırılan Hizbullah'ın bazı güvenlik mensuplarıyla ilişkileri de ortaya çıktı. Vasat'ın Gaziantep Fuarı'na attığı bombanın Kurtalan Çevik Kuvvet Müdürlüğü'nde görevli polis memuru Halil Yıldız' dan alındığı belirlendi. Yıldız, Malatya DGM'de Vasat yandaşlarıyla birlikte yargılanıyor." şeklinde değinilmiştir. Haberin son bölümünde Hizbullah itirafçısının ağzından verilen şu ifadelerle de Hizbullah'ın İran'dan yardım aldığı iddia edilmiş, aynı zamanda bu sözler üzerinden anlaşılıyor ki haberin başlığı üzerinden oluşturulmuştur: "'Tahran'daki Türk Büyükelçiliği'nin yakınındaki bir villaya yerleştirildik. Burada kısa bir süre kaldıktan sonra Hüseyin Velioğlu'nun (örgüt lideri) yanımıza gelmesiyle birlikte İranlı yetkililerce bizlere askeri ve siyasi eğitim verilmeye başlandı. Bizlere İranlı yetkililer tarafından silahların sökülüp takılması, kullanılması, el bombası ve patlayıcı maddelerin yapımı ve kullanılması konularında teknik bilgiler verildi. Bir ay süren bu eğitimlerden sonra Türkiye'ye döndük."

Gazetenin on sekizinci sayfasında ayrıca "Hizbullah cinayetleri FP'yi huzursuz ediyor" başlıklı, Enver Seviş imzalı haberde, Fazilet Partisi'nin Güneydoğu'daki örgütlerinin, Hizbullah yandaşlarına yönelik öldürme ve kaçırma olaylarından rahatsız olduğu ve parti merkezine konuyla ilgili bir rapor gönderdiği bilgisi verilmiştir. Rapordan yola çıkan FP Genel Merkezi'nin, Ahmet Taner Kışlalı 'yla birlikte Güneydoğu'da işlenen faili meçhul cinayetlerin araştırılması için TBMM'ye araştırma önergesi verdiği aktarılmıştır. Haberde şu şekilde bilgiler verilerek, Hizbullah içi çatışmalardan ve FP üyelerine saldırılardan bahsedilmiştir, "Batman ve Diyarbakır'da son 10 ay içinde çevrelerinde Hizbullah'a yakınlıklarıyla bilinen 16 kişi sokak ortasında infaz edildi. Çoğu DGM'lerde Hizbullah

davalarından yargılanan ya da polisçe Hizbullah konusunda sorgulanan bu kişiler, yine Hizbullahçıların eylem biçimleriyle, Takarof marka silahla öldürüldü. Bu arada 18 Nisan seçimlerinde Fazilet Partisi'nden Kayapınar Belediye Başkanı olan eski imam İsmail Eren de kaçırıldı. Hizbullahçılar tarafından kaçırıldığı bildirilen Eren'in oğlu Mustafa da halen Hizbullah üyesi olmaktan Diyarbakır DGM'de yargılanıyor."

Haberin son bölümünde ayrıca, Diyarbakır Valisi Cemil Serhadlı'nın son Hizbullah operasyonlarıyla ilgili basın toplantısı düzenlediği, toplantıda, cinayetlerin Hizbullah'ın kendi iç hesaplaşmasından kaynaklandığını açıkladığı ve bu cinayetleri faili meçhul gibi gösterenlerin asıl niyetlerinin devleti töhmet altında bırakmak isteyenler olduğunu belirttiği aktarılmıştır.

Cumhuriyet gazetesi 25, 26, 27, 28 Ekim tarihlerinde Ahmet Taner Kışlalı suikastını işleyen manşet haberleriyle çıkmıştır. Haberlerde, Kışlalı suikastı soruşturmasının eleştirildiği, Cumhuriyet'in tehlike altında olduğunun vurgulandığı ayrıca faili meçhul cinayetlerin Cumhuriyetçi aydınları üzerinden işlendiği gözlemlenmiştir.

Gazeten 25 Ekim 1999 tarihinde "Failler yok, senaryo çok" manşetiyle çıkmıştır. 26 Ekim 1999 tarihinde, Kışlalı'nın cenazesine cüppeleriyle katılan ve cenazede askerlerden sonra en çok alkış aldıkları belirtilen rektörlerin "isyan" ederek dedikleri vurgulanarak, "Cumhuriyet tehdit altında" manşetiyle çıkmıştır. 27 Ekim 1999 tarihinde ise dönemin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş'ın, "Cumhuriyete sahip çıkın" şeklindeki sözleri gazetenin manşetinde yer almıştır. Son olarak, 28 Ekim 1999 tarihinde gazetenin manşeti "Gözler İBDA-C'de" şeklindedir, haberde Jandarma Laboratuarı'nda yapılan inceleme sonuçlandığı İBDA-C'ye yönelik operasyonların sürdüğü ve MİT'in son 4 ay içinde Ortadoğu ülkelerinden Türkiye'ye girenleri incelediği bilgisi verilmiştir.

Cumhuriyetçi aydınlara saldırılar konusunda Kışlalı'yı sembolleştiren gazete, 30 Ekim 1999 tarihinde de ek olarak Kışlalı'nın posterini vermiştir.

4.46.2. Milliyet gazetesi

Ahmet Taner Kışlalı suikastına 22 Ekim 1999 sayılı Milliyet gazetesinde baş sayfanın tamamı ayrılmıştır. Manşet haberinin başlığı "Bu kez bulun" şeklindedir. Başlığın

üstünde yer alan spotta, "Son kurban, bombayla katledilen Ahmet Taner Kışlalı. Katilleri bulmak için verilen, "namus sözleri" her defasında unutuluyor" denilmiştir. Haberde üç fotoğraf kullanılmıştır. Üstte yer alan fotoğrafta, Kışlalı'nın fotoğrafı, büyük fotoğrafta Ahmet Taner Kışlalı'nın eşi ve fotoğraf altında vurgu yapılan 29 günlük çocuğu yer almıştır. Bu fotoğrafla, babasını hiç tanıyamayacak bebeğe vurgu yapılarak okuyucuların duygularına seslenilmek istenmiştir. Diğer 2 küçük fotoğrafta ise, patlamanın olduğu Kışlalı'nın arabası ve Kışlalı ve hamile eşi bulunmaktadır. Haber neredeyse birinci sayfanın tamamını kaplamaktadır ve haberi desteklemek için gazetenin yazarı Yalçın Doğan'ın yazısı da uzun şekilde birinci sayfanın sağ kısmında kullanılmıştır.

Baş sayfanın ikinci manşeti ise "Türkiye'ye Tuzak" başlığını taşımaktır. Özellikle, büyük harfle ve mavi renkte yazılan "Tuzak" kelimesine vurgu yapılmıştır. "Avrupa Birliği ile ilişki geliştikçe provokasyon artıyor, terör tırmanıyor" şeklinde spotu bulunan haber açık metin özelliği taşımaktadır ve olayları birleştirecek bir enformasyon bulunmamasına karşın 1999 yılında gerçekleşen ve dönemin devlet politikasına aykırı ve etnik nitelik taşıyan kimi olayları birleştirerek komplo teorisi üretmektedir. Aslında komplo teorisi üreten bir köşe yazısı niteliğinde olan haberde Türkiye Yunanistan ilişkileri gelişirken ve Türkiye'ye Avrupa Birliği kapıları açılırken(gazete bunu ilerleme olarak görmektedir) gizli güçlerin Türkiye'nin ilerlememesi için ülkeyi karıştırdığı farklı farklı ve birbirinden alâkasız olaylar birleştirilerek iddia edilmektedir. Birleştirilen olaylar ise, Ulucanlar Cezaevi'nde provokasyon (cezaevindeki şarlar nedeniyle isyan eden solcu mahkûmlara müdahale edilmiş ve 10 mahkûm öldürülmüştür), Adana'da yargısız infaz(sol örgüt üyesi kişilerin dairesi yerine yanlış yere baskın yapan polislerin temizlik işçisi Murat Bektaş öldürmeleri), 7.4 pankartı, (Büyük Marmara depreminden birkaç hafta sonra Marmara Üniversitesi önünde üniversiteye türbanlıların alınmaması nedeniyle yapılan türban mitinginde bir kız öğrencinin elindeki tepki çeken pankart), Merve baskını(Meclis'e türbanıyla girmek isteyen Milletvekili), Gökçeada olayı(Gökçeada'da dört kişilik Rum ailenin evi kundaklandı ve çıkan yangında dört yaşındaki Aleksandr yanarak öldü. Yapılan soruşturma sonucu, kundaklamayı çocuğun annesi Marianti Sözde ile ilişki kurmak isteyen üç askerin gerçekleştirdiği belirlendi) ve Ahmet Taner Kışlalı'nın katledilmesi şeklindedir.

Bu komplo teorisi üreten haberin hemen solunda ise Ahmet Taner Kışlalı'nın öldürülmeden 12 dakika önce gazetesine faksladığı ve üst düzey bir askeri yetikli Tuğgeneral Prof. Yalçın Işımer'in tartışılan açıklamalarını yorumladığı yazısının spotu yer almaktadır.

Sayfada bunların dışında gazetenin diğer yazarlarının Kışlalı cinayetiyle ilgili yazılarının spotları ve başlıkları yer almıştır.

Gazetenin diğer sayfalarının da neredeyse tamamında Ahmet Taner Kışlalı suikastıyla ilgili haberler veya köşe yazıları bulunmaktadır.

14'üncü sayfada Turhan Selçuk'un Abdülcanbaz isimli karikatürü sayfanın en üstünde 6 sütünluk genişçe yer kaplayacak şekilde verilmiştir.

Karikatürün altında ise, gazetenin manşetiyle aynı başlığı taşıyan haber bulunmaktadır. Haberin spotunda, "Siyasi cinayetler serisinde, failler hep meçhul kaldı. Halk, Kışlalı suikastının, zincirin son halkası olarak kalmasını istemiyor" yazmaktadır. Çok sayıda yoruma açık bir metin diline sahip spotta Türkiye halkının duygularına tercüman olduğunu iddia eden gazetenin Kışlalı suikastının sorumlularının geçmiş dönemdeki soruşturmalar eleştirilmekle birlikte bulunması istediği ifade edilmektedir. Haberin fotoğrafı olarak gazetenin eski bir sayısı kullanılmış, bu fotoğrafla birlikte Kışlalın portre fotoğrafı büyükçe kullanılmış, fotoğrafın yanına siyah zemin üzerine beyaz yazıyla, "Bu son olsun" başlığını taşıyan ve Milliyet gazetesinin geçmiş sayısını açıklayan bir yazı bulunmaktadır. Milliyet gazetesinin geçmiş baş sayfası fotoğrafında ise, daha önce öldürülen 14 aydının fotoğrafı bulunmakta, ve "Türkiye'nin utancı" başlığını taşıyan haberde Türkiye'de suikast sonucu öldürülen bu 14 aydının katillerinin bulunamamasına tepki gösterilmektedir.

23 Ekim 1999 tarihinde gazete "Gençliğin andı" manşetiyle çıkmış, baş sayfaya büyük şekilde tesettürlü bir genç kadının Ahmet Taner Kışlalı için açılan defteri imzalarken göründüğü fotoğraf kullanılmıştır. Gazetenin manşet haberinin spotunun habercilikle hiçbir alakası yoktur, spotta sanki bütün gençlerden görüş alınmış gibi bir genelleme yapılarak, propaganda diliyle, "Atatürkçülükten, cumhuriyetten laiklikten ödün yok, dönüş yok" şeklindedir.

Haberde de baş sayfa da geniş şeklide fotoğrafı açılmış tesettürlü genç kadın Ayşe Balkacıoğlu'nun söyledikleri özellikle fotoğrafla haber arasında ok işaretiyle bağlantı kurularak Kışlalı'nı dört öğrencisinin söyledikleri alt alta sıralanarak kurulmuştur. Haberde Kışlalı'nın çocuklarının söyledikleri de "Çocukları:" şeklinde başlıktan küçük, arabaşlıktan büyük bir biçimde manşet haberinin altına yerleştirilmiş bölümde aktarılmıştır.

Aslında Milliyet gazetesinde neden böyle bir haber kurgulandığının cevabı sürmanşette verilmektedir. "Ordudan tören emri" başlığını taşıyan haberde Genelkurmay Başkanlığı'nın ilk kez çıkardı özel emirle kuvvet komutanları ve generaller dahil tüm askeri personelin üniformalarıyla Kışlalı'nın cenazesine katılma kararı, Türkiye'nin bol tirajlı basınına askeri darbe korkuları yaratmıştır. Türkiye'deki son darbeden son 12 Eylül 1980'den sonra birsüre gazeteler çıkamadığı gibi, basın özgürlüğü gibi bir şeyin uzun süre esemesi okunamamış, yüzlerce gazeteci hapse atılmış, onlarcası işkence altında yaşamını yitirmiştir.

Gazetenin ikinci manşetinde ise "Amaç AB'yi engellemek" başlığını taşıyan Yunanistan basınındaki iddiaların haberleştirdiği haber bulunmaktadır.

Bunun dışında Milliyet gazetesinin logosunun hemen yanında "908 faili meçhul" başlığını taşıyan 1975-1993 yılları arasında işlenen cinayetler konusunda TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'nun raporu bulunmaktadır.

Kışlalı cinayetiyle ilgili haberlerin devamı gazetenin 18,19 20'nci sayfalarında geniş şekilde işlenmiştir.

24 Ekim 1999 tarihli Milliyet gazetesinde cenaze haberinde de ordunun hassas olduğu Atatürkçü vurgu ön plana çıkarılarak, silahlı kuvvetlere karşı hoş görünmeye çalışılmıştır. Manşet "Bu cenaze töreni değil" spot "Türkiye Atatürk ilkelerinde tek yumruk oldu. On binler teröre isyan etti, cumhuriyet andı içti" biçimindedir. Sayfaya geniş şekilde açılmış ve askerlerin önünden Kışlalı'nın naşının geçerken gözüktüğü manşet haberinde de Meclis'te ilke keze "Türkiye laiktir, laik kalacak" sloganı atıldığı gibi bilgi verilmiştir, haberde cenazedeki güvenlik önlemlerinin başarısına da, "Kuş uçurtulmadı" denilerek dikkat çekilmiştir.

Gazetenin sür manşetinde Uğur Mumcu'nun eşi Güldal Mumcu'yla yapılan röportajda "Kışlalı cinayeti için 'Öyle benzer ki. O anı yeniden yaşadım' diyen Güldal Mumcu devam ediyor, 'Tepkiler benzeşiyor. Demirel ve yetkililer o zaman da 'Palme cinayeti de aydınlatılamadı. Kennedy bile' demişlerdi. Politikacılarımız 'kimseyi duymamaya' alışmış" şeklinde ibarelerin yer aldığı ve dönemin Başbakanı Bülent Ecevit'in eleştirildiği röportaj haber yer almıştır bu haberin devabı 22'nci sayfadadır.

Baş sayfada cenaze öncesinde dönemin Başbakanı Bülen Ecevit'in ve siyasi parti önderlerinin protesto edildiğini, "Sakın katilleri bulmayın, nasıl olsa affedersiniz" şeklinde çıkarılan af yasasına da göndermede bulunan pankart açıldığını "Ordu millet ele ele, Ecevit burada Fettulah nerede" şeklinde sloganlar atıldığı bilgisini veren bir haber ayrıca, çizilen robot resmin cinayeti aydınlatacağı konusunda iddiada bulunan bir haber, Tahran Radyosu'nda Kışlalı suikastı sonrasında Türkiye'de Müslümanların hedefe konulduğuna ilişkin bir haber geçtiği duyururulan devamı 18'inci sayfada yer alan, DGM'ledeki dosyaların yarısının faili meçhul cinayetlerle ilgili olduğu belirtilen haber bulunmaktadır. Gazetenin Kışlalı suikastıyla ilgili haberlerlerinin devamı 14-15-16-18-19'uncu sayfalarında geniş yer bulmuştur.

Bu arada gazetenin 17'nci sayfasında sağ köşede "İP: Suikastlar devam edecek" şeklinde başlığa sahip haber oldukça ilgi çekicidir. İkibinli yıllarda iktidara gelen AKP hükümetine karşı ordu mensuplarıyla birlikte darbe hazırladığı şüphesiyle Ergenekon davası kapsamında daha sonraları tutuklanacak İşçi Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek'in düzenlediği basın toplantısında Kışlalı suikastıyla "Türk Ordusu'nu hedef alındığı" belirttiği ve "Bu cinayetler devam edecektir" dediği haber bulunmaktadır. Haberde Perinçek'in Kışlalı'yı "Süper NATO'nun öldürdüğü" iddiasında bulunduğu da aktarılmıştır.

4.46.3. Zaman gazetesi

Ahmet Taner Kışlalı suikastını üç gün ardı ardına manşetten vermiş, ayrıca cinayeti işleyen haberlere sayfada geniş yer ayırmıştır. 22 Ekim 1999 tarihli Zaman gazetesinin manşeti "Türkiye'ye bomba" şeklindedir ve okuyucuda suikastın dış güçlerin oyunu olduğu düşüncesini uyandırmaktadır. Haberin 1-2-3 olarak sıralanan spotu ise dış güçlere dikkat çekmektedir. Bir olarak numaralanan spotun başlığı, "Dış güçler" şeklindedir, "Petrol boru

hatlarındaki lehimize gelişmelerden rahatsız dış güçler var" biçimindedir. İki numaralı spot, "AB'ye üyelik" başlığını taşımaktadır ve "Avrupa Birliği'ne üyelik için ilk defa bu kadar olumlu sinyaller gelmeye başladı" biçimindedir. 3 numaralı spot, "Sivil Anayasa" başlığını taşımaktadır ve "Türk halkının demokrasi ve sivil anayasa talebi önüne geçilemez boyutlarda" biçimindedir, bu spot Türkiye'nin askeri vesayet içersinde yönetilmesi korkusunu barındırmaktadır. Gazetenin tüm baş sayfasını kaplayan haberde geniş şekilde sayfanın ortasına, Kışlalı'nın fotoğrafının ve saldırı yerinin yer aldığı fotoğraf konulmuştur. Fotoğrafın sağ köşesinde yer alan fotoğraf altı yazısının başlığı, "Kışlalı'ya alçak saldırı" başlığını taşımaktadır ve saldırının nasıl gerçekleştirildiği özetlenmektedir. Haberde ayrıca "Türkiye ayağa kalktı suikast lanetlendi" başlığı altında saldırıya dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in ve dönemin önde gelen siyasetçilerinin tepkileri tepkileri verilmiştir. Sayfada yer alan haberlerde ayrıca Uğur Mumcu suikastına da dikkat çekilmiştir. "Bu filmi daha önce de gördük" ibareleriyle toplum sağ duyuya davet edilmiştir. Sayfada Meclis'te oluşturulan Susurluk Komisyonu üyelerinin, hedef saptırma çalışması ve derin devletin devam ettiği yönündeki beyanları da yer bulmuştur. Sayfada Zaman gazetesi yazarları, Abdullah Aymaz'ın, "Kışlalı'yla bir hatıra", Mustafa Ünal'ın "Biz bu eli ve niyeti tanıyoruz", Nuh Gönültaş'ın "Alay etmelerine izin vermeyin", Hasan Sutay'ın, "Mikserler iş başında" şeklinde olan Kışlalı suikastıyla ilgili yazılarının başlıkları da yer almıştır.

Zaman gazetesinin baş sayfasında, Kışlalı'nın Kemalist kimliğine değinilmediği ve irticaya ilişkin düşünceleri nedeniyle radikal İslamcı örgütlerden tehdit aldığına değinilmemiştir. İslami bir yayın politikasına sahip gazetenin İslamcı çevrelerin bu suikasttan dolayı suçlanacağı konusu sayfada yer bulmasa da gazetenin bu yönde tedirgin olduğu gözlemlenmiştir. Gazetenin baş sayfaya fon olarak özgürlük çağrışımı yapan mavi tonu tercih etmesi ve kimi başlıkları milliyetçi duygulara seslenen kırmızı beyaz renkte kullanması dikkat çekmiştir.

Baş sayfadaki manşet haberin devamı 3'üncü sayfadadır. Manşet kırmızı fonda patlama vinyeti üzerine "Hain bomba!" yazısının yanında, "Şimdi de Kışlalı" başlığını taşımaktadır. Haberde saldırıda kullanılan bombanın basit düzenekte olduğu ve yetkililerin bombanın ne tür saldırılarda kullanıldığını inceleyerek sonuca gitmeyi amaçladıkları bilgisi verilmiştir. Haberde olay yerindeki davranışlarından şüphelenilen bir sitenin bekçisiyle

bahçıvanının da gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir. Haberin kutusunda Kışlalı'nın eski Bakan olduğu ve gazeteciler Hıncal ve Öcal Uluç'un teyzesinin olduğu, Kışlalı'nın eşini 9 Eylül 1995'te kaybettiği bilgisi verilmiştir. Sayfada yer alan Ferhat Barış'ın, "Gölge oyunu" başlığını taşıyan yazısında da, Kışlalı'nın görüşüne katılmasa da okuduğu herkesin takdirini toplayan biri olduğu belirtilmiştir. Yazısında suikastın zamanlamasına dikkat çeken Barış, Kışlalı'nın Mumcu raporuna katkısına, türban protestolarına, Abdullah Öcalan'ın yargılanmasına, yapılacak MGK toplantısına değinmiştir. Barış bombanın Türkiye'nin temellerine, barışın, hoş görünün, demokrasinin göbeğine atıldığını yazmıştır.

Sayfada bunların dışında Ankara'da bomba şüphesi yaratan bir paketle ilgili kısa haber vardır. Sayfada büyük bir yer kaplayan, "Luxell, sıcak günler diler" başlıklı ateş renginin hakim olduğu elektrikli soba reklamının bulunması da mizah konusu olacak niteliktedir.

Gazetenin 5'inci sayfasında da "Yine aynı oyun" başlığıyla verilen haberde suikasta gazetecilerin ve gazeteci örgütlerin tepkileri yer almıştır. Haberde sırasıyla Yeni Asya gazetesinden Mehmet Kutlular, Merve Kavakçı olayı gibi olayların büyütülerek Türkiye'nin karıştırılmaya çalışıldığı suikastın arkasında Avrupa Birliği'ne girme mücadelesi olabileceği tepkisini vermiştir. Yeni Şafak gazetesinden Ahmet Taşgetiren, "Demokratik açılıma darbe", Sabah gazetesinden Ahmet Vardar, kimler olduğu söylenmemekle birlikte "Demokrasi istemiyorlar", Hürriyet gazetesinden Ferai Tınç, "Provokasyon", Türkiye gazetesinden Altemur Kılıç, "Tahrik amaçlı", Rakikal gazetesinden Etyen Mahcupyan, "Bu olayın da faili meçhul kalmasından tedirginlik duyuyorum" tepkisi verdiği haberleştirilmiştir. Haberde ayrıca, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Basın Konseyi, Türkiye Gazeteciler Sendikası ve Gazeteci ve Yazarlar Vakfı başkanlarının tepkileri verilmiştir.

Gazetenin 7'nci sayfasında manşet, "İstikamet Susurluk" şeklindedir. Haberin spotu, "Susurluk Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış ve komisyon üyesi Fikri Sağlar'a göre Kışlalı suikastının perde arkasında karanlık çıkarlar söz konusu" biçimindedir. Haberde devlet içindeki çetelerin faaliyetlerine devam ettiği vurgusu yapılmıştır. Bu sayfada ayrıca dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in suikasta tepkisi, "Altında başka hesaplar var" başlığı altında haberleştirilmiştir. Haberde faili meçhul cinayetler konusunda Demirel'in "Bir devlet için ayıptır. Devletin işlenen cinayetlerin failini bulup çıkarması ve adalete teslim etmesi

varsayılmıştır. Bütün bunlara rağmen, her ülkede faili meçhul cinayet vardır. Hatta öyle vardır ki Olof Palme'nin katilleri bulunamamıştır ve ABD Cumhurbaşkanı'nın katilini bulamamışlardır. Kennedy'nin katilini" şeklindeki cinayet soruşturmasından sonuç çıkmayacağının da sinyallerini veren sözleri yer almıştır. Haberde Demirel'in suikastın çok muğlak ve karmaşık olduğunu vurguladığı da belirtilmiştir.

Sayfada Ahmet Taner Kışlalı cinayetinin Uğur Mumcu suikastıyla benzerlik arz etmesi üzerine TBMM Uğur Mumcu Araştırma Komisyonu Başkanı FP eski milletvekili Ersönmez Yarbay'dan gazetenin görüş aldığı belirtilen "Hedef saptırma" başlığıyla verilen bir haber yer almıştır. Haberde şu şekilde olan, "Ersönmez, çok önemli konuya dikkat çekerek, 'Erken açıklamalar hedef saptırmaya yönelik, cinayetin yönünü değiştirmeye yönelik olabilir" bölüm dikkat çekmiştir. Burada gazetenin toplumsal kargaşadan ve ucu gazeteye de dokunacak İslami yapılara karşı yapılacak bir operasyondan tedirginlik gözlemlenmiştir. Bu İslami çevrelere karşı yapılan 28 Şubat 1997 darbesinin üzerinden pek fazla zaman geçmemesinden ve İslami çevrelere yaydığı korkunun etkisindendir.

Sayfada ayrıca altta CHP Başkanı Deniz Baykal'ın geniş fotoğrafının kullanıldığı ve toplumsal uzlaşmaya darbe minvalinde açıklamalarının yer aldığı haber bulunmaktadır.

Sayfada bunların dışında dönemin Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'ün açıklaması, "Diğerleri gibi olmayacak" başlığı taşıyan ve olayın diğer faili meçhul cinayetlere benzemeyeceğini öne süren Hikmet Sami Türk'ün açıklamalarının yer aldığı kısa haber, Faili Meçhul Cinayetler Araştırma Komisyonu eski Başkanı Sadık Avunluoğlu'nun, "Avunduoğlu: Bekleniyordu" başlığını taşıyan, "Ben böyle bir suikastı biliyordum" ibaresinin yer aldığı suikastı yapan kişilerin Avunduoğlu'ya göre Türkiye'yi istedikleri şekilde yönlendirmeye çalışanlar olduğunu iddia eden Zaman gazetesinin haberi ve "ANAP'lı Oltan Sungurlu: Dügmeye basıldı" başlığını taşıyan dönemin Adalet eski bakanı Sungurlu'nun 1980 öncesini kastederek toplumun huzurunu bozmak için tekrar düğmeye basıldığını öne süren açıklamasının yer aldığı haber bulunmaktadır.

23 Ekim 1999 tarihinde Zaman gazetesi, "Bu sefer tutmadı" manşetiyle çıkmıştır. Haberin manşetin üstünde gazetenin logosunun sağında yer alan spotu, "Kışlalı suikastı ters tepti provokasyon çabaları boşa çıktı" şeklindedir Sayfada önü karanfillerle süslenmiş

suikastın gerçekleştirildiği yere bırakılmış olan Kışlalı fotoğrafı kullanılmıştır. Haberin manşetin altında mavi ton üzerine beyaz harflerle yazılı spotlarından solda olanında "Sağırlar diyalogu ve duygusallık her seferinde provokasyona yarıyordu" yazmaktadır. Bu spotun altındaki haberde Uğur Mumcu ve Muammer Aksoy cinayeti hatırlatılmış sembol isimlere yapılan suikastlarla "birilerinin bizim kavgamızdan bizim kanımızdan yararlandığını gördük' gibi ifadeler kullanılmıştır. Aynı renklerde solda yer alan spotta, "Türkiye şimdi hep bir ağızdan 'Sizi gördük açığa çıkın' diyor" yazmaktadır. Bu spotta 'Türkiye' kelimesi kırmızı renkte kullanılarak milliyetçi duygulara seslenilmektedir. Spotun altındaki haberde, Kışlalı'nın demokrasi, insan hakları ve hepsinden önemlisi insanların birbirlerini dinleyip konuşmaya başladığında hedef alındığı belirtilip bu ucuz senaryonun tekrar sahnelenmemesi için sağduyusunu ortaya koyanların gelecek adına umut ışıldadıkları ifade edilmiştir.

Manşet haberinin altında solda ise "Yunanistan bile bu oyunu yutmadı" şeklinde son derece milliyetçi başlık taşıyan bir haber yer almıştır. Haberde ve 8'inci sayfada manşetten "AB tuzağa düşmedi" başlığıyla verilen devamında "Yunan Elefterotipia gazetesi ülkede gerginlik ortamı yaşandığını ve kutuplaşmaya yaratılmasından korkulmasından korkulduğunu yazdı" denilmektedir. Haberde Reuters'e mülakat veren Avrupa Birliği Komisyonu Temsilcisi Büyükelçi Karen Fogg'un Ahmet Taner Kışlalı cinayetinin aralık ayında gerçekleştirilecek Helsinki Zirvesi'nde bir konsensüs çıkmasına engel teşkil etmediğini ifade ettiği de kaydedilmemiştir. "İçişleri Bakanı ve emniyet yetkilileri bir araya geldi, suikastın hedeflerini belirlediler: Amaç Türkiye'ye zarar vermek" başlığını taşıyan ikinci manşette ve bu haberinin 4'üncü sayfada devamı olan "Hedef kutuplaşma" başlığını taşıyan sayfa manşetinde, olayı soruşturan jandarma, polis ve MİT yetkililerinin akşam saatlerinde Jandarma İl Alay Komutanlığı'nın değerlendirme yaptıkları belirtilmiştir. Ancak haberin içinde başlığıyla ilgili bir bilgiye rastlanmamıştır. Haberde bomba uzmanlarının olayda kullanılan patlayıcının PKK ile sol örgütler tarafından kullanıldığı saat emniyetli bombanın İBDA-C dahil bir çok yerli örgüt tarafından kullanıldığını bildirdikleri kaydedilmiştir. Gazetenin önceki günkü 'Hain Bomba' başlığıyla verilen haberdeki ifadelerler çelişkili bu haberde uzmanlar patlayıcının türü ve düzeneğinden örgüt saptamalarının zor olduğu belirtilmiştir. Ayrıca 4'üncü sayfanın manşeti altında, "İstanbul'da operasyon 100'e yakın şüpheliye gözaltı" başlığıyla verilen haberde 100'e yakın şüphelinin gözaltına alındığı, Cumhuriyet gazetesi Genel Yayın Koordinatörü Hikmet Çetinkaya'nın İbrahim Hasip Mengi'nin patlamayla ilgili gözaltına

alınmasını istemesi üzerine gözaltına alındığı bilgisi verilmiştir. Haberde ayrıca Hikmet Çetinkaya'nın Ahmet Taner Kışlalı'yı haberleriyle hedef gösterdiği için Akit gazetesi hakkında suç duyurusunda bulunduğu kaydedilmiştir. Gazetede bunlar dışında, Kışlalı ailesi ile siyasetçilerin tepkilerin yer aldığı, Cumhuriyet gazetesinin yazarların tepkilerinin yer aldığı haberler bulunmaktadır. Kışlalı cinayetiyle ilgili haberler gazetede 23 Ekim 1999 tarihinde Zaman gazetesinin sayfalarında geniş yer bulmuştur. Ancak özellikle gazetenin medyadan haberlerin yer aldığı 2'nci sayfası çekicidir. Sayfanın sürmanşetinde Radikal gazetesi yazarlarından İsmet Berkan'ın Kışlalı cinayetinin arkasında derin devlet olduğuna ilişkin bilgiler verdiğine ilişkin yazısı bulunmaktadır. Sayfa manşetinde başta Cumhuriyet gazetesi yazarları Orhan Bursalı, Hikmet Çetinkaya olmak üzere Sabah gazetesi yazarı Güngör Mengi, Hürriyet gazetesi yazaı Tufan Türenç, Star gazetesi yazarları(gazete bu dönemde Uzanlar'a aittir) Okay Gönensin, Kürşat Başar'ın köşe yazıları, "Kutuplaşmadan çok çektik" başlığı altında toplanmıştır. Yazıları özet şeklinde alt alta sıralanan yazarlar yazılarında, cinayetin Türkiye'nin ilerlemesini istemeyenlerin ve derin devletin işi olabileceği üzerinde durmuşlardır. Sayfada Zaman gazetesine cinayetin ardından medyanın tavrını değerlendiren Cumhuriyet gazetesi Oral Çalışlar'ın görüşlerinin yer aldığı haberde ise Çalışlar'ın, medyanın Kışlalı cinayeti sonrası tutumunu beğendiği belirten sözleri yer almıştır. Haberde Çalışlar'ın ayrıca, "Böyle olaylarda eğer basın dikkatsiz ve aceleci davranırsa hedef saptırmasına sebep olur. Uğur Mumcu olayında da İran konusu gündeme gelmiş ve medyanın yayınları ile dikkatler İran'a yönelmişti. Sonradan anlaşıldı ki Uğur Mumcu'nun katledilmesinde devlet içindeki bazı odaklar etkili olmuş. Aynı yanlışa bu olayda düşülmemesini diliyorum" dediği belirtilmiştir. Sayfanın sağ altında yer alan "Medya temkinli" başlığını taşıyan haberde ise, Uğur Mumcu cinayetinde, daha hiçbir araştırma yapılmadan sorumluluğu bir kesime yıkan medyanın Kışlalı cinayeti sonrası sağduyulu tavır gösterdiği ifade edilmiştir. Haberde medyanın yapıcı tavır sergilediği belirtilmiş, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nail Güreli'nin bu haberi doğrulayan görüşleri de haberde ifade edilmiştir. Sayfada ayrıca Oğuz Aral'ın Hürriyet gazetesinde yayımlanan Kışlalı suikastı sonrası gerçekleri aydınlatma cesareti gösteremeyen Ecevit Hükümeti nedeniyle Müslümanların suçlanacağını ifade eden karikatürü yeralmıştır.

24 Ekim 1999 tarihinde ise Zaman gazetesinin manşetinde "Bu son olsun" başlığı yer almıştır. Sayfada irili ufaklı Ahmet Taner Kışlalı'nın cenazesinden, siyasilerin, cenazeye

katılan geniş kitlenin ve Kışlalı ailesinin yer aldığı 7 fotoğraf kullanılmıştır. Sayfada, "Sağduyu hakim. Cenazeye binlerce insan katıldı", "AÜ'de tören Öğrenciler olgunluk sergiledi", "Emre uydular. Askerler üniformayla Kocatepe'de" spotları kullanılmıştır. Baş sayfanın ikinci manşeti ise "Terör örgütleri ve istihbarat uzmanı Aktaş, Kışlalı cinayetini yorumladı: Demokrasi istemeyenlerin işi" şeklindedir. Bu başlığın altında gazetenin yayın politikasıyla uyumlu "28 Şubatçılara dikkat edin" alt başlığı ve altında, "İstihbarat uzmanı Melih Aktaş, Kışlalı cinayetinin faillerinin bulunabilmesi için adresi gösterdi: "Suikast Türkiye'nin Avrupa'ya yakınlaşmasından rahatsız olan bazı güçlerin provokasyonudur. Çünkü AB'ye dahil olmak demek insan hakları çıtasının yükseltilmesi, demokrasinin ülke içinde yerleşmesi demektir. 28 Şubatçılar bunda ciddi şekilde rahatsız olacaktır" yazmaktadır. "Dinciler bu işi yapamaz" şeklinde olan ve 2 sütundan oluşan haberin solunda yer alan alt başlığın altında da, "Dini kesim böyle bir olaya girişecek kadar aptal değil. Çünkü bu olay tamamen aleyhlerine olur' diyen Aktaş, 'Bu olay dini kesimin değil gerçek anlamda, Batı standartlarında demokrasi istemeyen ve eski düzenin devamından yana olan kesimlerin, odakların işine geliyor. Çünkü bu şekilde anti-laisizmin geliştiği propagandası ile halka dinci korkusu aşılıyorlar' dedi" yazmaktadır. Dikkat edilirse Aktaş'ın beyanları Zaman gazetesinin sahip olduğu yayın anlaşışıyla paralellik arz etmektedir. Gazetenin iki boyunca haberlerine yansıyan 28 Şubat'ta olduğu gibi baskı korkusunun bu haberde yatıştığı ve gazetenin kartlarını daha açık oynayarak cinayet hakkında laik derin devlet çetelerini suçlamaması gözlemlenmektedir. Sayfanın solundan tek sütun üzerinden verilen Cumhuriyet gazetesi yazarı Dr. Emin Gürses'in " Kışlalı'yı vuran Gladyo'dur" başlıklı yazının yayımlanmasının da bu fikrin etkileyebilirliğini arttırmak için olduğu kanısına varılmıştır. Sayfanın ikinci manşetinin altında ayrıca Cumhuriyet gazetesinde dönemin başyazarı İlhan Selçuk'un "Katili biliyoruz" başlığıyla verilen fakat katilin kim olduğu konusundan ziyade cinayeti işleyenlere lanet yağdıran açıklama ve hemen yanında Zaman gazetesince efsane polis olarak adlandırılan Sadettin Tantan'ın cinayet konusunda derinden gittiğini belirten haber bulunmaktadır.

Sayfada ayrıca Zaman gazetesi yazarı Mahmut Çebi'nin cenazede birlikte yaşam konusundaki kaygılarının dağıldığını belirten yazısı bulunmaktadır. Gazetede sayfanın en altında, "Gizli elin tetikçi taşeron örgütleri" şeklinde yer alan ve 3'üncü sayfadaki haberde illegal bir sol ile iki sağ örgütü cinayet şüphelisi gösteren haber, hemen yanında 28 Şubat'ın mimarlarından Çevik Bir'in temaslarda bulunmak için ABD'ye gittiğiyle ilgili ve darbe izni

mi fikri uyandıran haberin başlığı ve Zaman gazetesinin diğer yazarlarının köşe yazılarının başlığı bulunmaktadır.

Zaman gazetesinde birinci sayfada verilen haberler ve yazılar geniş şekilde 3,4,10,13'üncü sayfalarda yer bulmuştur. 3'üncü sayfanın manşetinde "Öğrenciler tek ses" başlığını taşıyan haber ver almıştır. Haberde sağcı solcu bir arada Ankara Üniyersitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenleri Kışlalı için okullarında bir anma düzenledikleri bilgisi verilmiştir. Sayfada geniş açılan fotoğrafta da türbanlı bir öğrencinin anma sırasında konuşmakta olduğu görülmektedir.

Sayfada ayrıca "Faili meşhur" başlığını taşıyan ve Susurluk ile 16 Mart davalarının müdahil avukatı Suat Parlar'ın, "Bu cinayet bize erk merkezleri arasında gerilim yaşandığını gösteriyor. Bu cinayetlerin ipuçlarını Susurluk raporu ve TBMM faili meçhul cinayetler raporuna barak elde ederiz Yaşananların sorumlusu devlet içine yuvalanmış güçlerdir. Bu cinayetten 12 saat önce Diyarbakır'da Hizbullah'a bir operasyon yapıldı. Bu tesadüf değildir. Çünkü Hizbullah'la başlayan bu operasyonun devamında devlet içindeki çete uzantılarının da tasfiye edilmesi kuvvetle muhtemeldi. Bu cinayetle bunun önüne geçilmek istendi. Bu cinayetle ayrıca toplumun tepkileri azaltılmak istendi" şeklindeki sözleri de karşımıza yine bir cinayette daha Hizbullah ilişkisini çıkarmıştır. Sayfada ayarıca Ahmet Taner Kışlalı'nın kızlarının, "Türkiye Cumhuriyeti'nin düşmanları, laiklik karşıtları, Atatürk düşmanları bu cinayetin sorumları diye düşünüyoruz" şeklinde sözler yer alın açıklaması bulunmaktadır. Sayfada ayrıca İzmir'de gazetecileri ve gazeteci örgütlerinin Kışlalı için eylem yaptığının bilgisini veren kısa bir haber yer almıştır.

4'üncü sayfanın manşeti ise, "Türkiye kenetlendi" biçimindedir. Baş sayfadaki cenaze haberinin devamının yer aldığı sayfada, spot, "Toplumsal barışı bozmak için atılan bomba ters tepti. Aksine Türkiye sağcı ve solcusuyla kenetlendi. Cenaze bu birliğin somutlaştığı tablo oldu" şeklindedir. Cenaze merasimiyle ilgili bilgilerin verildiği sayfada dönemin Başbakan'ı Bülent Ecevit'e tepki gösterildiği Kışlalı'nın akrabası gazeteci Uluç'un bu tepkilere tepki gösterdiği bilgisi verilmiş, Zaman gazetesi Kışlalı cinayeti sonrası haberlerinde birlik beraberlik mesajları veren bir yayın çizgisi izlemiştir, bu haberde de bu anlayış dikkat çekmiştir. Ancak çalışma kapsamında Zaman gazetesinin öldürülen diğer gazeteciler konusunda böyle bir yaklaşımda bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bunların dışında

görsel olarak sayfada kullanılan üniformalı askerlerin yoğun olduğu fotoğrafların kullanılması dikkat çekmiştir. Fotoğraflar Kışlalı'nın askeri çevreler tarafından sevilen bir kişi olduğu fikrini güçlendirmektedir.

Sayfada ayrıca ortada altta "CHP provokasyonu tutmadı" başlığını taşıyan ve CHP'yi, "Kışlalı için üçüncü tören Kültür Bakanlığı Büyük Tiyatro'da yapıldı. Buradaki törende aralarında Kültür Bakanlığı çalışanlarının da yer aldığı CHP'liler provokasyon girişiminde bulundular. Provokasyon akim kaldı" şeklinde suçlayıcı bir dil taşıyan haber bulunmaktadır. Bu suçlama haberde verilen bilgiye göre dönemin hükümeti aleyhine atılan sloganlar, CHP bayraklarının sallanması nedeniyle yapılmıştır ki genelleme yapıldığından ve siyasi parti üyesi olamayan kamuda çalışanlar muğlak bir tanımlamayla hedef gösterildiğinden objektif değildir. Bu haberin içinde küçük bir kutu önceki gün gözaltına alındığı haberi verilen İbrahim Hasip Mengi'nin suç unsuru rastlanmadığından serbest kaldığı bilgisi de verilmiştir.

Sayfada bunlar dışında sağda altta ayrıca İlhan Selçuk'un teröre karşı birlik olunması temel düşüncesine sahip görüşlerinin yer aldığı haber bulunmaktadır.

Gazetenin yukarda belirtildiği gibi diğer sayfalarında birlik beraberlik anlayışı çerçevesinde Kışlalı suikastına ait haberler bulunmadır. Ancak "Televizyon" başlığını taşıyan 17'nci sayfadaki haber dikkat çekicidir. Günün filmleri ve programları arasında sayfanı ortasında yer almış, "Cenazedeki rant avcıları" başlığını taşıyan haber CHP'yi hedef almıştır. Haberde cenazeye katılan CHP üyelerinin hükümet aleyhine genelkurmay lehine sloganlar atmaları provokasyon olarak nitelendirilmiştir. Haberde cenazenin ilginç unsurlarından birinin de İlhan Selçuk'un konuşması olduğu nitelenmiş, İlhan Selçuk'un konuşması hakkında, "sık sık devrimci parantezine aldığı konuşmasında…" gibi anlaşılmaz ifadeler kullanılmıştır. Haberde Selçuk'un konuşmasında Bülent Ecevit'in, cinayetten sorumluluğu olduğunu vurguladığı, CHP'yle birleşmek yerine sağa yaklaşan Ecevit'i eleştirdiği bilgisi verilmiştir. Haberde İlhan Selçuk da, "Türkiye Cumhuriyeti ile gazetesi Cumhuriyet'i eşdeğer tutup, halktan gazetesine ilgi göstermesini istemesi ise, cenaze başında tiraj kaygısı peşinde olması şeklinde yorumlanarak şaşkınlıkla karşılandı" biçiminde eleştirilmiştir. Ama Zaman gazetesi böyle bir haber yaparak aslında kendisi de cenaze başında politik hesaplaşmaya girmiştir. Gazetenin yazdığıyla, eleştirdiği aynı haber içinde çelişmiştir. Haberde, "CHP'li isimler ise

cenaze başında siyaset yapmaktan geri durmadılar... Ahmet Taner Kışlalı'nın daha toprağına yatmadan bazı kesimlerin çıkarları uğruna kullanılmaktan kurtulamaması pek çok kişiyi üzdü" gibi ibareler bulunması Zaman gazetesinin Kışlalı suikastı sonrası, suikastla ilgili birlik beraberlik temelli yayın politikasının samimiyeti konusunda şüphe yaratmıştır.

4.46.4. Akit gazetesi

22 Ekim 1999 Cuma günü, tırnak içinde "Kontrgerilla" şeklinde bir manşetle çıkan gazetenin spotunda, "Müslümanları töhmet altında bırakmak için Uğur Mumcu benzeri militan bir kemalist öldürülürek, hep bilinen film tekrar vizyona sokuldu" denilmiştir. Spotta gazete olaydan derin devleti suçlarken, "Müslümanlar" tanımlamasıyla tek Müslümanlar Akit gazetesinin yakın olduğu çevrelermiş gibi gösterilmekte bununla birlikte cinayetin bu çevreye karşı yapıldığı gibi ilginç bir iddiada bulunmaktadır. Spotta ayrıca Kemalizm fikri "kemalist" şeklinde yazılarak hem bu fikrin küçük görüldüğü ifade edilmeye çalışılmakta hem de bu cümlenin bütününe bakıldığında özellikle şu bölümden anlaşılacağı üzere, "…militan bir kemalist öldürülülerek, hep bilinen film tekrar vizyona sokuldu" öldürülenlerin düşüncesini de cinayetten sorumlu tutan bir düşünce ifade edilmeye çalışılmaktadır.

Haberde ise hiçbir habercilik kriteriyle uyuşmayan ve provakatif bir köşe yazısı özelliği taşıyan şu şekilde bir üslûp tercih edilmiştir: "Aklıselim sahipleri Ahmet Taner Kışlalı adlı kemalistin abasına bomba koyanlar için aynı kuşkuyu dile getirdiler, "Bu, servis işi!... Olay Uğur Mumcu'nun bombalanmasıyla örtüşüyor. Militan bir Kemalist olan Mumcu öldürülmüş ve ardından Allah'ın Şeritatı'na hayâsızca söven bir kampanya başlatılmıştı.

Benzerlikler: 1-Kurbanlar derin devlete övgüler düzen militan kemalistti. 2- Her ikisi de arabalarına bomba konularak öldürüldü. 3- Kurbanların infazı, ülkede ekonomik ve siyasi krizin tırmandığı günlere raslatıldı. 4-Suikast sonrası Müslümanlar baskı altına alındı. Benzerlikler arasında daha da ilgi çeken bir boyut; her iki suikastin de "Çankaya tartışmalarına" rastlatılması…"

Haberde ayrıca Akit çevresiyle çok farklı fikirlere sahip ama bu olayın derin devlet tarafından işlendiğini öne süren, sosyal demokrat olarak bilinen Kültür eski Bakanlarında Fikri Sağlar'ın ve sosyalist fikirlere sahip bir yönetimi bulunan KESK'in görüşlerinin

verilmesi dikkat çekmiştir. Haberde ayrıca Akit gazetesi çevresiyle yan yana gelemeyecek bu görüşlerin aklıselim tanımlaması içine alınması da ilgi çekicidir.

Baş sayfadaki manşet haberinin hemen altındaki kutulardan birinde ise "Laikçi provokatörlük" başlığıyla verilen çerçeve içine alınmış kısa haber spotunda Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı Türkan Saylan'ın "Başörtüsü sorununu siyasal sorun haline getiren siyasal partilere buradan hesap soruyorum. Aydınlarımızı öldürmeye ne hakları var" sözlerinden alıntı yapılarak, "naralar" attı denilerek tepki gösterilmiştir. Haberin devamının yer aldığı dokuzuncu sayfada Türkan Saylan'ın canlı yayınlara katıldığı TV'lerde, "Kışlalı'nın Müslümanlar tarafından öldürüldüğünü iddia ederek, 'Bunun hesabını versinler' diye bas bas bağırdı" şeklinde ifadeler yer almış ayrıca taziye için gittiği hastanede dönemin FP lideri Recai Kutan'ın "laikçi bir grup provakötör tarafından" alkışlarla protesto edildiği ileri sürülmüştür.

Başsayfada geniş şekilde açılan ve patlama alanını uzaktan gösteren manşet spotunun altında yer alan fotoğrafın sağında "Yine hedef şaşırtma peşindeler" başlığıyla verilen haberde de dönemin siyasetçilerin cinayete tepkileri verilmiştir. Devamı dokuzuncu sayfanın altında verilen haberin başlığı dönemin FP İstanbul Milletvekili Mukadder Başeğmez'in, "…Birileri çıkar da 'bu işin arkasında irtica var' derse bilin hedef saptırıyor. Türk halkını yeni bir bunalıma ve yanılgıya itiyor olacaktır" şeklindeki sözleri üzerinden kurulmuştur.

Gazetenin baş sayfasında bunun dışında "80 öncesine dönüş provası" başlığını taşıyan ve sayfanın üstünde yer alan gazete logosunun sağında, bir kısa haber yer almıştır. Bu haberde de olayın Akit gazetesine konuşan uzmanlar tarafından 1980 öncesine dönüş provası olarak yorumlandığı iddia edilmektedir. Oysaki haberin devamının yer aldığı 10'uncu sayfada görüş alınan Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı'nın kurucusu Ergun Gökdeniz sadece haberin başlığınına yakın, "Türkiye'nin demokrasi çıkışını 40-50 yıl geriye düşürmeye yönelik bir suikasttır" demiştir, bunun dışında gazetenin başlığıyla ilgili bir unsura haberde rastlanmamıştır.

Gazetenin baş sayfasında ikinci manşet tırnak içinde "Olaylar tesadüf değil" şeklinde başlığa sahiptir. Başlıktaki söz Yeni Asya gazetesi sahibi Mehmet Kutlular'a aittir. Haberde, 28 Şubat kararlarını eleştirdiği için, tutuklanan ve bir gün hapis yatan Mehmet

Kutlular'ın, "Merve Kavakçı ve bana baskı yapan kaynaklarla Ahmet Taner Kışlalı'ya suikast düzenleyenlerin aynı kaynaklar olacağacığını düşünüyorum" şeklindeki sözleleri dikkat çekmiştir. Haberin devamı gazetenin 10'uncu sayfasının da manşetinden görülmüştür.

Baş sayfada sol tarafta yer alan karikatürde ise ajan kılığında ve yüzünü kapayan kaşkolunun göğsüne doğru inen bölümünde İsrail'i sembolize eden Davut yıldızının ucu gözüken bir karakterin önünde bulunan bomba çukuruna karşı, "Gündemi gümlettik"dediği görülmektedir.

Gazetenin iç sayfalarında yer alan haberler içinde 10'uncu sayfada sol alt köşede yer alan haberde Akit gazetesine özgü bir haberdir. "Suikast, MOSSAD işi" başlığını taşıyan Hamit Doğan imzalı haberde, resmi görevi devam ettiği için adının açıklanmasını istemeyen 'tecrübeli' istihbarançının, "İsrail, rotasını iyiden iyi AB'ye kilitleyen Türkiye'ye bir ders vermek ve iç karışıklık meydana getirerek AB sürecini baltalamak istemiş olabilir" şeklindeki sözleri yer almıştır. Akit gazetesinde Türkiye'de yaşanan menfi olayların arkasında İsrail'i işaret eden bu tür haberlere sıklıkla rastlanmaktadır.

23 Ekim 1999 Cumartesi günü gazetenin sür manşetinde Ahmet Taner Kışlalı suikastı nedeniyle Akit gazetesine yapılan suçlamalara cevap veren yazı bulunmaktadır. Neredeyse gazetenin baş sayfasının yarısını kaplayan dört sütun üzerinden verilen "Halkı köpek yerine koydurmayacağız" başlığını taşıyan yazıda, "Bazı gazete ve televizyonların AKİT'le, 'Kışlalı suikasti' arasında bağ kurmaya çalışması ve, 'ölüm fermanını'nı AKİT'in verdiğini ileri sürmesi bu cinayeti fırsat bilen 'mesnetsiz bir saldırıdan'dan başak bir şey değildir. AKİT bir 'gazete'dir. AKİT bu ülkenin insanı ve bu ülkenin menfaatleri için vardır. Biz 'içleri boşaltılan' bankaları satın almak veya 'medya gücü'nü kullanarak 'enerji ihalesi' almak için değil, halkı bilgilendirmek, onun haber alma özgürlüğünü hayata geçirmek için varız" şeklinde ibareler yer almıştır. Yazıda ayrıca Akit gazetesinin 'kartel medyası' tarafından saldırıya uğradığı, PKK'yle işbirliği içinde olmakla suçlandığı belirtilmekte, Akit'in haber verme sorumluluğundan, eleştiri hakkını kullanıp Allah Resûlü'ne dil uzatan, milli şairine söven, milletine köpek muamelesini layık gören zihniyet sahiplerinden kamuoyunu haberdar etmekten alıkonamayacağı kaydedilmektedir.

Gazetenin manşeti ise, "Yine örtüyorlar" şeklindedir ve haberin spotunda, "Emniyet ve istihbaran yetkililerinin, 'Bu suikast, gizli servisin işi' demesine rağmen başta kartel gazeteleri olmak üzere bir kısım mihrakların olayı Müslümanların üzerine yıkma çabaları 'hedef saptırma' ve 'katile yataklık' olarak değerlendiriliyor" şeklinde Aydın Doğan'ın gazeteleri ve Cumhuriyet gazetesi kastedilerek, bunlar derin devletle işbirliği yapmakla suçlayan bir söylemde bulunulmaktadır.

Haberde de Uğur Mumcu Cinayeti Araştırma Komisyonu Başkanı Ersönmez Yarbay'ın, İslami çevrelere ortada bilgi yokken sorumluluğun atılmasına sert tepki gösterdiği belirtilerek verilen sözleri diğer gazetelerden farklı olarak şu şekilde habere konu edilmiştir, "…Yarbay, 'Ahmet Taner Kışlalı'nın arkadaşları oyuna geliyorlar. İdeolojik saplantı içinde oldukları için hedef saptırıyorlar. Ortada bir şey yokken 'cinayeti İslami örgütler işledi' şeklideki bir çarpıtma, gerçek katillerin bulunmasına hizmet eder. Önceki cinayetlerde de aynı senaryo sahnelendib Bana göre bu bir 28 Şubat tezgahıdır' diyerek kontrgerilla üzerinde durulması gerektiğine dikkat çekti."

Gazetenin baş sayfasında eleştirilerden Cumhuriyet gazetesine de ağır suçlamalarda bulunulmuştur. Manşet haberinin sağında hedef saptıran medyayı sembolize eden karikatürün sağında Akit gazetesinin "Yunus Nadi Alman ajanı" manşetine sahip eski bir sayısının küpürünün altında, "Cumhuriyet sörümüyor" başlığıyla tek sütun üzerinden verilmiş ve devamı dokuzuncu sayfada bulunan haberde, yorumlamanın bile zor olduğu şu tür iddialarda bulunulmuştur, "Casusluk karşılığında Hitler'den para aldığını ortaya koyarak maskesini düşürdüğümüz Cumhuriyet düşen tirajını Uğur Mumcu suikastını kullanarak arttırmaya çalıştığı gibi şimde de Kışlalı suikastını sömürerek tiraj kazanmaya çalışıyor." Cumhuriyet gazetesinin İkinci Dünya Savaşı başlarında Almanya taraftarı bir yayın yaptığı bazı yardımlar aldığı Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi hocalarından Korkmaz Alemdar tarafından da kabul edilmektedir, ancak Mumcu ve Kışlalı suikastının ticari kaygıyla sömürülmeye çalışıldığı iddiası bir gazetenin gazeteye yapmaması gereken etik olmayan bir iddia olarak değerlendirilmektedir.

Gazetede bunun dışında cinayete Akit gazetesinin yayın politikasına yakın kişilerin tepkileri yer almıştır. Gazete yazarlarından Abdullrahman Dilipak, "Kışlalı suikastı" başlıklı yazısında Kışlalı'ya yapılan suikastın aslında Kışlalı'nın karştılarını hedef aldığı şüphesini

taşıyan bir yazı kaleme almıştır. Yine gazetenin yazarlarından Hasan Karakaya da "Ayna" adlı köşesinde, "Kışlalı suikastı… Bunların hepsi Alzheimer hastası!" başlıklı on birinci sayfada yer alan yazısında Kışlalı'ya ilişkin gazetenin aylar önce yayınladığı bu nedenle Kışlalı'yı hedef göstermekle suçlandığı "Halkı köpeğe benzetti" başlıklı haberini savunmuştur ve Kışlalı'nın katilinin 'gayet açık' şekilde Kontrgerilla olduğunu öne sürmüştür.

24 Ekim 1999 Pazar günü gazete Kışlalı'nın cenazesini işleyen "Yine şeriata sövgü" manşetiyle çıkmıştır. Haberde, Uğur Mumcu'nun altı yıl önceki cenaze töreninde olduğu gibi Ahmet Taner Kışlalı'nın da cenazesinde de, "Türkiye laiktir laik, kalacak", "Kahrolsun Şeriat, Mollalar İran'a" sloganlarıyla şeriat'a sövüldüğü belirtilmiştir. Gazetenin haber dili ise son derece kışkırtıcı ve aşağılayıcıdır. Sloganları atan kitle için, "böğüren kalabalık" şeklinde ibareler kullanılmıştır.

Gazetede ayrıca, "Yalancının mumu bir günde söndü" üst başlığı ve "Müfteri Hikmet" başlığıyla Cumhuriyet Gazetesi Yayın Koordinatörü Hikmet Çetinkaya'nın Kışlalı suikastı ile ilgili olduğu gerekçesiyle İbrahim Hasip Mengi'nin sorgulayan polislerin 'suç unsuru yok' gerekçesiyle bırakmasıyla ilgilidir. Haberde Çetinkaya'nın iddialarının TV'lerde geniş yer bulduğuna ve olayın Mazlum Der'i töhmet altında bırakmaya kadar vardırıldığı da öne sürülmüştür.

Ayrıca gazetede "Cumhuriyet, Taner Kışlalı Suikastini de ranta çevirdi" başlığını taşıyan gazetenin baş sayfasında yer alan kısa bir haberde Cumhuriyet'in Uğur Mumcu'nun ardından Kışlalı suikastında da tirajını arttırdığını rakamlarla ortaya koyan etik olmayan bir haber yer almıştır. Haberde Cumhuriyet gazetesinin her iki cinayeti de ticari çıkar amacıyla kullandığına dair bir iddia bulunmaktadır. Gazetede baş sayfanın sağında ayrıca Milliyet gazetesi yazarlarından Hasan Cemal'in gazetesinde bir önceki gün yazdığı yazısı bulunmaktadır. Yazının, "Medya kritik" isimli 27'nci sayfada yer alan "Pis tezgah" manşetinin altında yapılan eleştirisinde ise, cinayetin failini İslamcılar olarak gösteren gazete yazarları eleştirilmekte ve "ülkede karışıklık çıkarmak isteyen demokrasi düşmanı gizli derin güçlerin amaçlarına" halkın alet olmayacağı kaydedilmektedir. Hasan Cemal'in yazısından ise şu ifadelerle, "Milliyet'teki gazetemize yönelik masabaşı senaryolu habere rağmen Hasan Cemal, aynı gazetede, 'Türkiye kafanı karıştırma, soğukkanlı ol' diyor" denilerek övgüyle bahsedilmektedir.

Aynı sayfada ayrıca "Kin kustular" başlığıyla verilen haberde başta Cumhuriyet gazetesi yazarları olmak üzere, Hürriyet, Milliyet, Akşam, Sabah, Star gazetesi yazarlarından kısa alıntılar yapılarak İslamcıları cinayetin faili olarak göstermeleri eleştirilmiştir.

Sayfada ayrıca Akit gazetesinin Ahmet Taner Kışlalı suikastını azmettirmekle suçlandığı 13 Mayıs 1999 tarihli nüshasında yer alan Kışlalı'nın "Hayvanlar, çocuklar ve Merve'ler" başlıklı yazısı tekrar yayınlanmıştır. Gazetenin yazıyı tekrar yayınlamasındaki amaç eleştirmekte haklılığını ne olursa olsun tekrar savunması olarak yorumlanmıştır.

Gazetede ayrıca doğrudan Kışlalı suikastıyla ilişkili olmasa da medya eleştirisi bağlamında araştırmaya dâhil edilme lüzumu görülen bir haberde "İşte kartelin yüzsüzlüğü" başlığını taşıyan 23 Ekim 1999 tarihli gazetenin sürmanşetidir. Haberde Sabah gazetesinin sürmanşetinden Akit gazetesinin kupürünü yayınlayarak, gazeteyi Ahmet Taner Kışlalı suikastıyla suçlayan Sabah gazetesinin 14 Mart 1994 tarihli nüshasıyla birlikte okuyucularına promosyon olarak verdiği Rock adlı derginin kapağına dönemin İstanbul Milletvekili Hasan Mezarcı'nın hedef tahtası'na oturtulmuş fotoğrafı basılarak açık şekilde hedef gösterildiği kaydedilmiştir. Gazetede Sabah gazetesine cevap verme amacıyla yapılan arşiv taramasıyla yayına hazırlanan ve "siz de hedef gösterdiğiniz" mantığını taşıyan haberin yanında Rock dergisinin eleştiri konusu olan kapağının fotoğrafı kullanılmıştır. Haberde ayrıca Sabah gazetesinin "Ölüm fermanı" başlığını taşıyan ve Akit gazetesini hedef göstermekle suçlayan sürmanşetinin yer aldığı baş sayfasının küpürü de kullanılmıştır.

5.0. SONUÇ

Türkiye'de basın açısından 1990'lı yılların iki önemli yüzü vardır. Madolyonun bir tarafında, tüketim endüstrisinin eğlenceli yüzü, pop müzik patlaması ve televole kültürü yer almıştır. Madalyonun karanlık tarafında ise gladionun Türkiye'de gerçekleştirdiği faili meçhul cinayetler kalmıştır.

Özellikle 1990'lı yıllarda görsel holding medyasının hegemonyasıyla yazılı, sözlü yayın organlarında sabun köpüğü programların büyüsü altında yaratılan popüler kültür ikonlarının peşinde koşan gazetecilik, büyük itibar kaybetmiştir. Yazılı holding medyasında tencere, tava, televizyon vermeye kadar varan promosyon rüzgarı almış başını gitmiştir.

Bu büyünün uzağında ise özellikle muhalif basın organlarında, Türkiye'de gladio faliyetleriyle ilgili gerçekleri yazma iddiasında gazetecilik yapılmaya çalışılmıştır. Özellikle Kürt sorunun yakıcılığını arttırmasıyla birlikte gladio örgütlenin yoğun eylemlilikleri bunda etkin olmuştur.

Ama Kürt sorunundan kaynaklı çatışmaların yoğun yaşandığı 1990'larda Türkiye'nin doğusundaki derin devlet faliyetleri, üzerine yapılan araştırma yazıları ve haberler hiçbir zaman yazılı basın tarafından Türkiye'nin gündem konusu olamamıştır. Dahası bu çalışmaları, şehit cenazeleri haberleri üzenden halka şovenizm taşıyan merkez medya organları kullanmamıştır. Bunda 1990'lı yıllarda zayıf koalisyon hükümetlerinden rant kapma uğraşı içinde olan, basın dışında yatırımları bulunan holdingleşmiş sermaye yapılarının medyadaki tekelinin büyük etkisi vardır.

Bu yüzden 1990'lı yıllarda derin devlet üzerine haberler yapan araştırmacı gazetecilerin haberleri ve yazıları genelde muhalif yayın organlarıyla sınırlı yer bulmuştur. Fakat bu belli bir kesimi haberdar edecek nitelikteki küçük etki dahi devlet içinde her zaman var edilen, gladio örgütlenmelerini rahatsız etmiş, bu alanda çalışan birçok araştırmacı

muhalif gazeteci suikast sonucu ya öldürülmüş ya da kaybedilmiştir. Yani sessizliğe mahkûm edilmiştir.

Üstelik bu gazetecilerin ölüm haberlerine dahi en azından mesleki dayanışma açısından 1990'lı yıllarda Çetin Emeç, Uğur Mumcu, Ahmet Taner Kışlalı gibi merkez medyanın ön planda olan isimleri dışında holding medyası tarafından Metin Göktepe cinayeti ardından yaşanan kırıma noktası istisna olmak üzere önem verilmemiştir.

Devletle ilişkilerini her dönem sahibi kim olursa olsun iyi tutmaya çalışan Hürriyet gazetesinin, gazeteci cinayetlerini merkez medyada ön plandaki isimler dışında genel olarak rutin sıcak haberler çerçevesinde değerlendiği görülmüştür. Gazetede özellikle Türkiye'nin doğusunda öldürülen (İzzet Kezer ve kısmen Musa Anter bu genellemenin dışındadır) gazetecilerin haberlerine verirse kısaca yer verdiği tespit edilmiştir. Bunun en bariz örneği olarak, gazetenin kendi ajansının çalışanı faili meçhul kalan Ercan Gürel cinayetinin haberini dahi küçük şekilde iç sayfalarından birinde görmesiyle belirlenmiştir. Ancak gazetenin sermayeye saldırılar konusunda ne kadar duyarlı olduğu, öldürülen gazete patronu, maden kralı Bekir Kutmangil cinayetinin sonrasını günlerce sayfalarından dramatik ifadelerle büyük şekilde vermesiyle görülmüştür. Çetin Emeç, Uğur Mumcu, Ahmet Taner kışlalı gibi gazeteci cinayetleri manşetlerine taşıyan gazetenin bu haberler de dahil tüm gazeteci cinayeti haberlerinde devletin resmi söylemini de yeniden ürettiği ve ayrıca şoven bir üslup benimsediği ise başka bir unsur olarak göze çarpmıştır. Hürriyet gazetesi kısaca, 1990'larda sermaye yapısı ve devletin resmi söylemi bağlamında gazeteci cinayetlerini değerlendirmiştir.

Hürriyet gazetesi gibi Sabah gazetesi de gazeteci cinayetlerini devletin resmi politikası çerçevesinde değerlendirmiştir. Sabah gazetesinin genel olarak gazeteci cinayetlerini rutin haberlerin yer aldığı sayfalarında, ancak dikkatli okuyucuların farkına varabileceği kadar küçük şekilde, devletin sorumluluklarına karşı bir söylemden titiklikle kaçınır biçimde duyurduğu gözlemlenmiştir. Üstelik cinayete kurban giden gazetecinin Sabah gazetesi çalışanı olduğu durumlarda(Bu durumlarda haberlerin sayfadaki boyutu büyümüştür) bile, bu gazetenin sorumlulardan hesap sorma misyonunda bulunması bir yana, konunun aydınlanması bağlamında daha hiçbir şey ortaya çıkarılmadan devlete güven duyan ve güvenlik güçlerinden övgüyle söz eden habercilik anlayışından taviz vermediği, soruşturmalardaki aksaklıklar diğer gazetelerde yer alırken bunlara dikkat çekmediği tespit

edilmiştir. Örneğin, Sabah gazetesinin Cizre'de Newroz kutlamaları sırasında 23 Mart 1992 tarihinde elinde beyaz bayrak olmasına karşın görgü tanıklarına göre, güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğü söylenen muhabiri İzzet Kezer'in öldürülmesinden sonra dahi sayflarında yer alan haberlerde, olayı kısaca 'terör' olarak yorumladığı, kaderci bakış açısını ön plana çıkardığı dikkatten kaçmamıştır. Sabah gazetesinin daha çok çalışanını kaybetmesine karşın Miliyet ve Hürriyet gazetelerine göre gazeteci cinayetlerine daha az yer verdiği tespit edilmiştir.

Milliyet gazetesinin diğer iki merkez medya kuruluşuna göre gazeteci cinayetlerine sayfalarında verdiği yer bağlamında daha duyarlı bir yaklaşım gösterdiği gözlemlenirken, haberlerde diğer merkez medya kuruluşlarında olduğu gibi devletin resmi politikası çerçevesinde bir dil tutturduğu, haber kaynaklarını buna göre seçtiği ve sorgulamacı bir yaklaşımdan kaçındığı dikkat çekmiştir. Gazetenin ancak Ersin Yıldız'ın öldüğü Özgür Ülke gazetesi bombalanmasının ardından 4 Aralık 1994 tarihinde nispeten merkez medya gazetelerinden sıyrılarak duyarlı bir habercilik anlayışı gösterdiği ve devletin resmi söylemini bir haberinde üretmeme başarısı göstererek, daha duyarlı bir dil tutturduğu gözlemlenmiştir.

Bunun yanı sıra merkezde yer alan holding medyası üzerine genel değerlendirmelerde, şu gözden kaçırılmamalıdır ki, Milliyet, Sabah, Hürriyet gazetesi açısından Metin Göktepe cinayeti bir kırılma notası olmuştur. İlk günler Metin Göktepe cinayetine ilişkin bilgiler bu gazetelerin birinci sayfalarına taşınmamış, haberler içinde küçük şekilde geçştirilmiştir. Ancak Metin Göktepe cinayetinin ayrıntıları ortaya çıktıkça ve tabanda yer alan basın mensuplarının eylemlerle birikmiş öfkelerini yansıtmaya başlamalarıyla bu gazetelerin de sayfalarında konuya duyarsız kalamadıkları ve haberlerinde gazeteci cinayetlerine karşı duyarlılık gösteren bir dil tutturdukları tespit edilmiştir. Yalnız Metin Göktepe cinayeti merkez medyada her ne kadar gazeteci cinayetleri konusunda kırılma yaratsa da, münferit bir polis olayı olarak geçiştirilme girişimlerinde bulunulmuş, olayın geniş çaplı nedenlerinin üzerine gidilememiştir. Bu da bir anlamda merkez medyanın gazeteci cinayetleri konusunda devletin resmi söylemini (bu olayda nispeten kırsa da) yeniden üretmesi genellemelerini doğrular bir niteliktedir.

Merkez medyanın daha sağına geçecek olursak; İslami liberal bir yayın çizgisi bulunan Zaman gazetesi, 1990'lı yıllarda gazeteci cinayetlerine genel olarak sayfalarında ön

planda bulunan merkez medya çaşılanları dışında yer vermemiştir. Gazete, Uğur Mumcu ve özellikle Ahmet Taner Kışlalı cinayetini sayfalarında ılımlı bir dille, İslami çevreleri savunur biçimde Kemalist kesimlere hoş görünecek şekilde haberleştirmiştir

İslami milliyetçi bir yayın çizgisine sahip Milli Görüş çizgisindeki Milli Gazete ise, gazeteci cinayetlerini (Bosna'ya gazetecilik yapmaya değil savaşmaya giden şehit olarak değerlendirdiği, gönüllü muhabirliğini bir dönem yapan Mehmet Şenol dışında) genel olarak görmezlikten gelmiştir.

Milli Gazete'ye yakın bir yayın anlayışı olan Akit gazetesi ise gazeteci cinayetlerini görmezlikten gelmiştir. Kışkırtıcılıkla suçlandığı Ahmet Taner Kışlalı cinayeti sonrası kendisini savunurken, subjektif değerlendirmelere bağlı provakatif yayınlarıyla dikkat çekmiştir.

Milliyetçi mufazakâr genel yayın politikasına sahip Türkiye ve Tercüman gazeteleri ise gazeteci cinayetlerine sayfalarında (gazete patronu Bekir Kutmangil dışında) genel itibarıyla yer vermemeyi tercih etmişlerdir.

Merkez medyanın soluna geçecek olursak, Cumhuriyet gazetesinin, gazeteci cinayetleri konusunda, Hürriyet, Sabah, Milliyet gibi merkezde yer alan holding medyası ve merkezin sağında yer alan gazetelere oranla çok daha duyarlı bir yaklaşım gösterdiği gözlemlenmiştir. Gazetenin zaman zaman faili meçhul gazeteci cinayetlerini manşetine taşıdığı ve Güneydoğu'da artan cinayetlere ve terör olaylarına dikkat çektiği gözlemlenmiştir. Ancak gazete, haberlerinde resmi politik söylemin dışına ancak Hizbullah gibi radikal sağ örgütlenmeler cinayetten sorumlu tutuldukları zamanlarda ekseriyetle çıkmış, bu haberleri manşetlerine taşımıştır. Bunlarla birlikte Cumhuriyet gazetesinin kendi çalışanlarına yapılan saldırılar sonrası, saldırıyı Türkiye'nin laik, cumhuriyetçi yönetim anlayışına karşı yapılan bir saldırı olarak değerlendirdiği ve bu söylemin ısrarla üzerinde durduğu dikkat çekmiştir.

Muhalif yayın organlarını da değerlendirirsek, Evrensel, Özgür Gündem, Özgür Ülke, Yeni Ülke gibi gazeteler ile Yüzyıl, 2000'e Doğru dergisi, diğer kategorilerdeki basın kuruluşlarına nazaran 1990'ların siyasi atmosferi, baskı ve saldırılar nedeniyle ekonomik anlamda yeterli güce sahip değildir. Bu gazeteler habercilik anlayışı konusunda ise faili meçhul cinayetleri kendi ideolojik yörüngeleri üzerine oturan bir çizgi doğrultusunda

değerlendirerek okuyucularına sunsa da, yine de çalışma kapsamında gazeteci cinayetlerine en duyarlı kesim olarak görülmüştür. Genel olarak bu basın kuruluşları, derin devlet yapılanmalarının yurttaşların Türkiye'de gerçekleri öğrenmesini engellemek için gazetecileri öldükleri tespiti üzerinden gazeteci cinayetlerini sayfalarına taşımıştır. Muhalif medya üzerine bu genellemenin içinde yer almakla birlikte, 1990'larda ödürülen gazetecilerin çoğunluğu Özgür Gündem, Özgür Ülke, Yeni Ülke çalışındadır ve bu gazeteler öldürülen çalışanlarının ardından yaptıkları yayımlarda, Kürt halkına yapılan baskıların kamuoyuna duyurulmasının engellenmesi için muhabirlerin öldürüldüğünü, bu yolla Kürt basınının susturulmaya çalışıldığını, okuyucularına duyurmuştur. Muhalif yazılı basın, öldürülen veya kaybedilen çalışanlarının ardından olayın üstüne gitmiş, sayfalarında olayı genişçe işlemiş, olayın gizli kalan yönlerini bulmayı amaçlamış, kamuoyu oluşturma konusunda çalışmalarda bulunmuştur. Ama öte yandan diğer muhalif basın çalışanlarının öldürülüşüne, ya da merkez medya çalışanlarının kaybedilişine aynı duyarlılığı gösterememiş, muhalif basın kuruluşlarının da diğer gazete çalışanlarıyla mesleki dayanışma konusunda yeterli çaba göstermediği çıkarsamasında bulunulmuştur. Örneğin Bülent Ülkü'nün öldürülüşü çalışma dahilinde araştırılan muhalif yazılı basın kuruluşları haberleştirmemiştir. Sabah muhabiri İhsan Uygur'un kaybedilişi küçük şekilde haber sayfalarında sorgulanmadan yer almıştır. Özgür Gündem gazetesinin, Uğur Mumcu cinayetinden sonra yaptığı haberlerde, 'tanrılarına kurban edildi' gibi kendi ideolojik perspektifinde spekülatif değerlendirmelerde bulunduğu tespit edilmiştir.

Türkiye basının 1990'lardaki duruşuna dair bir değerlendirmede bulunulursa, 1990'lı yıllarda gazetelerin, gazeteci cinayetlerine sermaye yapıları ve siyasi perspektiflerine göre yaklaştığı görülmüştür. Bu bağlamda, ekonomik etmenler ve siyasi bakış açısının belirlediği değerler sinsilesine göre gazeteci cinayetleri gazetelerin sayfalarında çeşitli oranlarda yer alır ya da almazken gazeteciler arasında mesleki dayanışma anlamında bir bağ oluşmadığı görülmüştür.

Gazeteci cinayetleri sürerken, gazetecilerin ölümlerindeki şüphenin, 1990'larda özellikle toplumun geneline kolaylıkla ulaşan merkez medyada yankı bulmadığı, sorgulanma ihtiyacı duyulmadığı sonucuna varılmıştır.

Bununla birlikte 1990'lı yıllarda çalışanı öldürülen muhalif gazetenin dışında yer alan gazetelerin, gazeteci cinayetlerinin son bulması açısından gazetelerin kamuoyu oluşturma sorumluluğundan kaçındığı gözlemlenmiştir.

Bu bağlamda 1990'lı yıllarda, derin devlet yapılanmalarının hoşuna gitmeyen haberleri yapan birçok idealist muhalif gazeteci, gladio örgütlenmeleri tarafından kurşun ve bombalarla, diğer gazetecilere de gözdağı vermek için tek tek sessizce susturulurken, cinayete topyekün geniş tepkiler uyandırılamadığı görülmüştür.

Neticede, 1990'lı yılların sonlarına doğru gazeteci cinayetlerinin; toplumda artan hoşnutsuzluk, yurt içinde ve dışındaki sivil toplum örgütlerinin dönemin hükümetlerine baskıları, gladio örgütlenmelerinin çözülüşü nedeniyle azalma gösterdiği iddia edilse de, asıl olarak bu azalmanın Türkiye'deki derin devlet yapılanmalarının kabuk değiştirmesi nedeniyle olduğu kanaatine varılmıştır. Çünkü gladio örgütlerinin yapısı, gazeteciliğe bakışı dikkate alınarak, 2000'li yıllarda işlenen gazeteci Hrant Dink cinayeti düşünüldüğünde, gazetecilerin devlet içinde de uzantıları olan çeteler tarafından hoşlarına gitmeyen düşünceleri, haberleri, yazıları hatta etnik kökenleri nedeniyle öldürülmeye devam ettiği başka söze gerek bırakmayacak şekilde açıklıkla görülmektedir.

Bu çalışmada eksiklikleri bulunan Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin öldürülen gazeteciler listelerinde yer almayan Ermeni gazeteciler, Kürt gazeteciler üzerinden bir çalışma yapılabilir. Bunun dışında öldürülen gazeteciler listesinde yer alan, Bekir Kutmangil, Nail Aydın gibi holding patronlarının, Abdullah Doğan gibi radyo sahiplerinin, Ayşe Sağlam gibi spikerlerin, üzerinden kim gazeteci kim değil tartışması yapılan bir çalışma da gerçekleştirmek mümkündür.

EKLER

Öldürülen gazetecilerin yanı sıra birçok gazeteci 1990'lı yıllarda saldırılara uğramıştır. Bunlardan en bilinenlerden biri Burhan Karadeniz'dir. Karadeniz'in Cumhuriyet gazetesine verdiği röportajdan birkaç gün sonra saldırıya uğraması 6 Ağustos 1992 tarihli Cumhuriyet gazetesi tarafından şu şekilde, gazeteci cinayetlerinin o dönem geldiği boyuta da dikkat çeken biçimde haberleştirilmiştir.

Cumhuriyet

68. YIL / SAYI 24410 / 3000 TL. (KDV içinde)

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1924-1945) BAŞYAZARI: NADİR NADİ (1945-1991)

Güneydoğu'da son 6 ayda 7 gazeteci öldürüldü. Dün de Diyarbakır'da saldırıya uğrayan Özgür Gündem muhabiri Burhan Karadeniz ağır yaralandı.

Gazeteciye kurşun

Halit Güngen — 2000'e Doğru — 15 Şubat 1992

Cengiz Altun — Yeni Ülke — 24 Şubat 1992

İzzet Kezer — Sabah — 23 Mart 1992

Hafız Akdemir — Özgür Gündem — 8 Haziran 1992

Çetin Abay — Özgür Halk — 30 Temmuz 1992

Yahya Orhan — Özgür Gündem — 1 Ağustos 1992

Burhan Karadeniz — Özgür Gündem — 5 Ağustos 1992

▶Türkiye'de 82 yılda 28, son altı ayda ise 7 gazetecinin öldürülmesi basına yöneltilen saldırıların yeniden gündeme gelmesine yol açtı.

DİYARBAKIR (Cumhuriyet) - Güneydoğu'da son altı ayiçinde yedi gazetecinin "kimliği belirsiz" kişilerce öldürülmesinin ardından dün sabah erken saatlerde de Özgür Gündem Gazetesi Diyarbakır muhabiri Burhan Karadeniz sokakta yine kimliği belirsiz kişilerce kurşunlanarak ağır yaralandı. Karadeniz, Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Birkaç gün önce gazetemizde yayımlanan "Güneydoğu'da gazeteci olmak" başlıklı haberde "Bu mesleği sürdürmekte kararlıyım" diyen Karadeniz'in uğradığı silahlı saldırı bölgede görev yapan gazetecilerde büyük bir tedirginliğe yol açtı. Güneydoğu'daki gazeteci cinayetleri, 15 yıl süren Vietnam savaşında 40 ve sıcak savaşın sürdüğü Bosna Hersek'te 30 gazetecinin yaşamını yitirmesiyle kıyaslandığında yaşanan olayın ne kadar ciddi boyutta olduğunu gözler önünc serdi.

Türkiye'de son 82 yılda 28 gazetecinin uğradıkları saldırılarla yaşamlarını yitirmesine karşılık son altı ayda 7 gazetecinin öldürülüp, birinin de ağır yaralanması basına yöneltilen saldırıları yeniden gündeme getirdi. Özgür Gündem Yayın Kurulu'nun yapuğu açıklamada bugüne kadar iki muhabirlerinin aynı tür saldırılarla yaşamlarını yitirdikleri, Karadeniz'in de durumunun ciddiyetini koruduğu belirtilerek "Sıkılan kurşunlar Güneydoğu'da yürütülen kirli savaşın devamından yana olanların namlularından çıkmıştır" denildi. İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, olayın bir iç çekişmeden kaynaklanabileceğini belirterek "Olay, maalesef doğru. Olağanüstü Hal Valisi Ünal Erkan benim adıma hastanede ziyaret etti. Maalesef, yolda giderken, bir suikasta maruz kalıyor, bir vatandaşımız da

■ Arkası Sa. 17, Sü. 2'de

DAĞITIMCILAR

Muhabirlerin yanı sıra Özgür Gündem gazetesinin dağıtımcıları da 1990'lı yıllarda hedef alınmıştır.

Özgür Ülke

: 1 / SAYI : 34 ■ 31 MAYIS 1994 SALI ■ FİYATI : 15.000 TL (KDV DAHİL)

Dağıtımcımız gözaltında

▶ Gazetemizin Batman bürosuna bağlı olarak çalışan dağıtımcımız İsmail Ağaya gözaltına alındı. Önceki gün akşam saat 19.30'da Beşevler mahallesindeki evinden, aynı mahallede oturan arkadaşına gazete götürmek amacıyla ayrılan dağıtımcımız İsmail Ağaya, Batman Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından gerekçesiz olarak gözaltına alındı. ■ Batman/ Ülke

özelleştirme

İsmail Ağayay:

Öldürülen gazeteciler listelerinde de ismine rastlanan İsmail Ağaya'nın soy ismi genelde yanlış şekilde "Ağay" olarak yazılmaktadır. İsmail Ağaya, Özgür Ülke gazetesinin muhabiri değil Batman dağıtımcısıdır. 29 Mayıs 1994 tarihinde kaybedilmiştir ve akıbeti konusunda bu tarihten itibaren hiçbir haber alınamamıştır. Ağaya ile ilgili 31 Mayıs 1994 tarihli Özgür Gündem gazetesinin baş sayfasında, gazetenin logonun sağında Ağaya'nın gözaltına alındığına ilişkin bir haber yer almıştır. Gazetelerde hakkında başa bir habere rastlanmamıştır.

Özgür Gündem Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Aykol'un belirlemelerine göre öldürülen gazeteci dağıtımcıları şu şekildedir:

Halil Adanır:

Taksiciliğin yanı sıra öldürülmeden 3 hafta önce gazete dağıtımcılığına başlamıştı. 21 Kasım 1992 günü Taksisine binen kişilerce Diyarbakır eski cezaevi önünde Adanır'ı bayıltıldıktan sonra taksisiyle birlikte benzin dökerer yakmışlardır. Cinayet yöre halkına göre faili meşhur, resmi kayıtlara göre faili meçhul kalmıştır.

Kemal Ekinci:

Diyarbakır Dağkapı'daki Büyük Postane'nin karşısındaki büfede Özgür Günden gazetesi sattığı için tehdit telefonları alan Kemal Ekinci, durumu yetkililere bildirmiştir ama sonuç alınmamıştır. Ekinci 15 Aralık 1992 tarihinde işyerine gitmek üzere evinden çıktığı sırada silahla, görgü tanıklarının ifadesine göre 3 kişi tarafından saldırıya uğrayarak öldürülmüştür. Cinayet faili meçhul kalmıştır.

Lokman Gündüz:

Ayakkabı boyacılığını bırakıp, Özgür Gündem gazetesi dağıtımcılığına başladığı ilk gün 31 Aralık 1992 tarihinde Nusaybin'in Kışla mahallesi'nde beyaz Renault araçtan inen bir kişi tarafından başına ateş edilerek öldürülmüştür.

Orhan Karağar:

Özgür Gündem gazetesi Van dağıtımcısı Orhan Karaağar, öldürülene kadar 3-4 ay boyunca yaptığı gazete dağıtımcılığı sırasında sürekli tehdit almıştır. 19 Ocak 1993 tarihinde ise evine giderken şiş ve satırlarla öldürümüştür. Katil zalıları Murat Demir ve Murat İpek hakkında Van Ağır Ceza Mahkemesi'nde 2005 yılında dava açılmıştır.

Teğmen Demir:

Özgür Gündem gazetesinin Batman bürosunda da bir çalışan Teğmen Demir 4 Haziran 1993 tarihinde silahlı saldırıya uğramıştır. Vücuduna 15 kurşun isabet ettiği belirlenen Teğmen Demir cinayeti faili meçhul kalmıştır.

Haşim Yaşa:

Diyarbakır Ofis-Dörtyol'da gazete bayisi olan Haşim Yaşa, 14 Haziran 1993 tarihinde uğradığı silahlı saldırı sonucu yaşamını yitirmiştir. Saldırı sonrası yanında bulunan 7 yaşındaki oğlu gözaltına alınmıştır. Haşim Yaşa'yı öldürenler bulunamamıştır.

Zülküf Akkaya:

Diyarbakır Balıkçılarbaşı mahallesinde gazete dağıtımcısı Zülküf Akkaya 28 Eylül 19993 günü saldırıya uğramıştır. Görgü tanıklarına göre saldırı sırasında 6 el ateş edilmiştir Cinayet faili meçhul kalmımıştır.

Adnan Işık:

Özgür Gündem gazetesi Van bürosunda dağıtımcı olarak çalışan Adnan Işık, Erek Mahallesi'ndeki evine giderken 27 Kasım 1993 tarihinde uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürülmüştür. Görgü tanıklarına göre saldırganlar beyaz renoult toros marka bir arabayla saldırı yerine gelmiştir. Cinayet faili meçhul kalmıştır.

Yaçın Yaşa:

Öldürüldüğünde 13 yaşında olan Yalçın Yaşa, Diyarbakır'da abisi Yahya Yaşa'yla birlikte amcası Haşim Yaşa'nın ölümünün ardından Bulvar Büfe'yi işletmeye başlamıştır. İki kardeş Dört Ayaklı Minare yakınlarında 10 Kasım 1993 gür saldırıya uğramış,Yahya yaşa kafasından vurulmasına karşın ağır yaralı olarak kurtulurken, Yalçın Yaşa olay yerinde yaşamını yitirmiştir.

Ayrıca, Adil Başkan(9 Kasım 1993 Nusaybin), Kadir İpersürer(19 Kasım 1993 Urfa), Mehmet Sencer(3 Aralık 1993 Diyarbakır), Musa Dürü(4 Aralık 1993 Batman), Hıdır Çelik(23 Ağustos 1994 Urfa), Nihat Yakut(27 Kasım 1998 Andok), Hasan Aydın(25 Haziran 1999), Hikmet Yakut, Yahya Yakut, M. Zeki Aksoy, Siraç Pneçe, Mehmet Can Gündüz…

1990'LI YILLARDA GAZETELERE BASKI

1990'lı yıllarda gazeteleri toplatma kararları alınmış, büroları basılmış, hükümet tarafından gazeteler hedef gösterilmiş ve gazeteler kapanmak zorunda kalmıştır.

CUMHURİYET

HABERLER

Olağanüstü Hal Meclis'te

► Olağanüstü Hal'in dört ay daha uzatılmasını DYP grup olarak desteklerken SHP içinde 15 kadar milletvekilinin ise karşı çıktığı belirtiliyor. CHP'nin "hayır" oyu kullanacağı, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'in ise SHP'li milletvekillerini son kez uyararak, olumsuz oy kullanmamalarını isteyeceği bildirildi.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Olağanüstü Hal uygulamasının 4 ay daha uzatılmasını içeren hükümet tezkeresi, bugün TBMM Genel Kurulu'nda görüşülecek. DYP'nin grup olarak desteklediği isteğe SHP içinde 15 kadar milletvekilinin karşı çıktığı belirtiliyor. CHP'nin "hayır" oyu kullanacağı, ancak bir önceki paketi sunacağı Olağanüstü Hal uygulaması görüşmelerinde, ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz'ın, SHP'li milletvekillerini son kez uyararak, olumsuz oy kullanmamalarını isteyeceği bildirildi.

Olağanüstü Hal'in uzatılması, TBMM Genel Kurulu'nda bugün ele alınacak. Görüşmeler sırasında ANAP, hükümete yükleneek ANAP adına konuşacak olan Keçeciler'in, uygulamanın kendi siyasi iradeleri olduğunu vurgulayacağı ifade ediyor. ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz da, dün grupta yaptığı konuşmada, kendilerinin bölgede ve Türk anlarının üstünde yaşanmakta olan durum nedeniyle, olağanüstü halin uzatılmasına "evet" oyu kullanacaklarını dile getirdi. SHP içinde uygulamaya "hayır" oyu kullanan üyeleri bugünkü görüşmeler sırasında son kez uyaracağını ve bunlardan "evet" oyu kullanmalarını isteyeceğini dile getirdi. ANAP'ın "evet" oyu vermesine karşın, bütünesi oluşturan partilerin, içlerindeki hantırsızlıkları ön plana çıkarmak için böyle bir yol izleyeceği belirtiliyor.

SHP grubunda konuyla ilgili görüşlerini anlatan İnönü Olağanüstü Hal'in kaldırılması için zamanlamanın uygun olmadığını söyledi. Sınır ötesi harekatla Kuzey Irak'ta yuvalanarak Türk terrorlarına saldıran terörlerle karşı büyük başarı sağlandığını dile getiren İnönü, bundan sonra sorunun demokratik yöntemlerle mücadele etmeyi kabul etmeyen içeridekı terörlerle gelecegini vurguladı. Silahlı kuvvetlerin yazanın bölünmez bütünlüğünü ve halkın can güvenliğini sağlamak için bölgede bu fonksiyonlar yapılığını dile getiren İnönü, şu aşamada Olağanüstü Hal'in uzatılmasına taraftarlığını dile getirdi.

Olağanüstü hal uygulamasının uzatılmasına ilişkin görüşmelere 15 kadar SHP'li milletvekilinin katılmaması beklemiyor. Bu milletvekillerinin, şu isimlerden oluşabileceği bildiriliyor:

Ercan Karakaş (İstanbul), Ali Tutu (Erzincan), Sinan Yetkikaya (Tunceli), Salman Kaya (Ankara), Mehmet Güloğlu (Mardin), Münafer Arıkan (Mardin), Celal Karkoğlu (Adıyaman), Abuzer Tanrıverdi (Adıyaman), Ziya Hulu (Sivas), Mehmet Ağı (Kars), Adnan Ekmen (Batman), Salih Sümer (Diyarbakır), Nihat Mazlup (Hatay), Erdal Koyuncu (Siirt), Kamer Genç (Tunceli).

CHP grubu, Olağanüstü Hal uygulamasıyla ilgili olarak bir önerı paketini bugün Meclis gündemine getirecek. Olağanüstü Hal'ın uzatılmasına olumsuz oy kullanacak CHP'lilerin önerisi, bugüne kadarki uygulamalardan ve önerilerden daha farklı olmadığı, özel tim uygulamasıyla, SHP'nin daha önce gündeme getirdiği Terör Mücadelesi yerine, İç Güvenlik Müdürlüğü uygulamasının adlarının değiştirilerek sıyrıldığı ileri sürüldü. CHP grubunda Genel Başkan Deniz Baykal, Olağanüstü hal ile ilgili görüşlerini dile getirdi. Başkal, Güneydoğu'da "olağanüstü hal ve sıkıyönetim uygulamalarının 14 yıldır denendiğini, ancak beklenen sonuçların alınmadığını" belirterek, "Terörle mücadelenin yoğunlaştırılmış güvenlik kuvvetleri devreye sokmak, 4 ayda bir Olağanüstü Hal'ı uzatmak olmadığı görülmüştür" dedi.

TBMM'de RP ve HEP milletvekilleri, olağanüstü hal uygulamasının uzatılması konusunda oluşmuş oy kullanmaları beklenliyor. DSP ve MCP milletvekillerinin ise Olağanüstü Hal'ın 4 ay daha uzatılması yönünde oy kullanacakları bildiriliyor.

AF ÖRGÜTÜ

Camdan duvarlara ne oldu?

EDİP EMİL ÖYMEN

LONDRA - Uluslararası Af Örgütü, Türkiye'de insan hakları ihlallerinin devam ettiğini belirterek, yeni bir rapor yayınladı. Raporda, [illegible]

POLİTİKA GÜNÜ

HİKMET ÇETİNKAYA

CMUK Nasıl Çıkacak Pek Bilinmiyor...

[illegible]

[illegible]'den tepki

[illegible] Servisi - İnsan [illegible] Derneği İstanbul [illegible] Başkanı Ercan Kanar, [illegible] daha sı[illegible] içeren [illegible] hukuk dışı [illegible] sürdü. Kanar, [illegible] açıklamada 12 [illegible] darbesinden [illegible] Dernekler [illegible] yasadışı anti-[illegible] olduğunu [illegible], yapılacak [illegible] baskıların daha [illegible] geri alınması [illegible] milletvekiline [illegible] gönderileceğini, 22 [illegible] IHD'nin bu [illegible] boyun eğmeyeceğini [illegible] Kanar, "Bir an [illegible] yönetmelik geri [illegible]. Dernekler Yasası [illegible]laştirilmelidir" dedi.

Azadi'ye [illegible]patma

[illegible] Servisi - Azadi [illegible]nin 8-14 Kasım [illegible]hirli 26. sayısı [illegible] Devlet Güvenlik [illegible]sinin kararıyla [illegible]. Gazeteden yapılan [illegible]nada, "Koalisyon [illegible]nin MGK [illegible]larına göre hareket [illegible]e MGK'nun aldığı [illegible]ün savaş' kararının [illegible] geçtiği bu tür [illegible]alarla bir kez daha [illegible]mıştır" denildi.

[illegible]ri Alleg

[illegible]AR'da

[illegible]ika Servisi - [illegible] Komünist Partisi [illegible]-yazar Hanri [illegible], İLAR'da, [illegible]rmalın Savaşı ve [illegible]nında [illegible] Yanlılığı Sorgu [illegible]sıyla [illegible] Hikayesi [illegible]manın [illegible] Alleg[illegible]

Özgür Gündem

Sayı: 490

13 Ocak 1994 Cuma

Fiyatı: 6.000 TL (KDV dahil)

300 bin memur viziteye çıktı, iş bıraktı. Polis saldırdı, çok sayıda gözaltı var

Memura Çiller copu

BAŞBAKAN: BÜYÜMEDEN ENGELLEYİN

Kamu çalışanları, ekonomik ve demokratik istemlerini dile getirmek için dün hemen tüm ilçelerde iş bırakma ve toplu vizite de dahil birdizi eylem gerçekleştirdiler. Başbakan Çiller, telsiz sinonsuyla polis yetkililerinden Ankara'da gösterinin büyümeden engellenmesini istedi.

ANKARA'DA 3 YARALI, 100 GÖZALTI

Polis, Ankara'da Sakarya caddesinde toplanı isteyen emurlara coplarla saldırdı. Memurlar slogan atması üzerine polisler cadde ve sokaklara dağılarak herkesi tartaklamaya başladı. 5 memur yaralandı. 100'e yakın kişi gözaltına alındı. Malatya'da da polis memu tartaklayarak 30'unu gözaltına aldı.

KATILIM BÜYÜK, İŞLER DURDU

İş bırakma ve vizite eylemlerine yoğun katı oldu. İş bırakma eylemleri nedeniyle devle dairelerinin büyük bölümü kapalı kaldı. Vi eylemi yapılan işyerlerinde de işler durma noktasına geldi. Eylemlerde "İşçi memur genel grevi", "Yaşasın hakların kardeşliğ savaşa son" sloganları atıldı.

Memurlar ne istiyo

✓ Grevli, toplusözleşmeli sendikal hakkın bir yasallaştırılması. ✓ Terörle Mücadele Yasa iptal edilmesi. ✓ Özelleştirme nedeniyle ya saldırılara son verilmesi. ✓ Ortak çalışanlar yasa çıkartılması.

Ankara'da gerçekleştirilen eylemlere müdahale eden polis, çok sayıda memuru coplarla dövdü ve gözaltına aldı

11 arkadaşımız gözaltında. Vali Şahin: Polisin ilgisi yok, jandarma DGM izniyle bastı

Büromuzu jandarma bastı

✔ Avrupa'nın en büyük basın–yayın sendikalarından IG Medien, gazetemize baskıları kınadı ■ S. 11'de

Diyarbakır Valisi Şahin, büromuzu önceki gün gerçekleştirilen baskını DGM'nin izniyle jandarmanın yaptığını söyledi. Gözaltına alınan 11 arkadaşımızın durumu hakkında devlet yetkilileri hiçbir bilgi vermedi.

Büro etrafındaki polis ablukası dün de sürdü; haber vermeye gelen iki kişi daha gözaltına alındı. Atılım Basın Dağıtım Şirketi'ne aynı gün yapılan baskında da 6 kişinin gözaltına alındığı belirtildi. ■ Haberi S. 11'de

HABER

Gündem

Sayfa 3

16 Ocak 1994 Pazar

BELLEK

Özgür Gündem yayınına ara verdi

Mayıs 1992'de yayına başlayan **Özgür Gündem**, 15 Ocak 1993'te yayınına geçici bir süre ara verdi. Bu süre içinde 7 çalışanını şehit veren gazetenin 15 Ocak 1993 tarihli sayısında **"Çıktığı yoldan geri dönenlerden değiliz. Bu yolu daha hızlı ve daha emin adımlarla yürüyeceğimizi bir kez daha vurguluyoruz"** denildi.

Cumhuriyet

KURUCUSU: YUNUS NADİ (1904-1945) BAŞYAZAR: NADİR NADİ (1945-1991)

Başbakan, Malatya mitinginde konuşurken protesto ile karşılaştı

Memurdan Çiller'e 'yuh'

...'da eylem yaptıkları sırada ...nından tartaklanan memurlar ...Hükümet Meydanı'ndaki ...sırasında yuhaladılar. ...bölümünde toplanan ..., yüzde 10'luk bir ...verileceğini anlatan Çiller'i ...sıkıştırdılar.

► Mitingden sonra Malatya Belediyesi'ni ziyaret eden Çiller'e, bozkurt işareti yaparak 'PKK Meclis'te' sloganları ile protesto eden bir grup tarafından mandalina atıldı. ANAP'lılar tarafından da yuhalanan Çiller'in konuşması 'Özal, Özal' sloganlarıyla kesildi. ■ *5. Sayfada*

...LAR/MUSTAFA BALBAY

...iller Kızgın... ...üçlü, Basın...

...ALATYA - Başbakan Tansu Çiller hayli ...Memur eylemleriyle ilgili değerlendirme...Türkiye'nin kredi notunun düşürülmesi ...çok benzemiş. Buna bir de, Ma...memurların protestosu eklendi. Son ...çindeki ve dışındaki olumsuz geliş...ni açıkçası var.

...ok açıkça söyleşirken sözü sık sık basına ...Sa. 17, Sü. 1'de

İZLENİMLER

Uçaktaki tahmin doğru çıktı

► Başbakan Tansu Çiller'in Malatya gezisi öncesinde herkesin merakı, nasıl karşılanacağıydı. Uçakta bulunan DYP'liler, "Malatya'da şansımız yok. Prestiji kurtarmak için gidiyoruz. Büyük ihtimalle tepkilerle karşılaşacağız" şeklinde tahminlerde bulunuyorlardı. Nitekim miting meydanındaki hava, tahminleri doğruladı.

ŞEBNEM GÜNCÖR'ün haberi ■ *5. Sayfada*

OKUYUCULARA BASKI:

1990'lı yıllarda Özgür Gündem okurları da baskıya uğramıştır.

CUMHURİYET

SAYFA 4

HABERLER

Özal Meclis'teki odasını boşaltıyor

■ ANKARA (ANKA) - Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın 10 gün içinde Meclis'teki çalışma odasını boşaltacağı bildirildi. TBMM Başkanı Hüsamettin Cindoruk, Çankaya Köşk'ü ziyaretinde Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği binasının restorasyon tamamlandığını belirten Cindoruk, Özal'ın taşınmasından Meclis Başkanlığı makamı odasını Cumhurbaşkanlığı makamı odasına taşıyarak kendisinin Özal'ın yerinde oturacağını söyledi.

Gazete okuyana gözaltı

■ İSTANBUL (AA) - Beyoğlu'nda "Özgür Gündem" gazetesiyle yürürken gözaltına alınan Ali Aydın, elinde bulunan gazete yüzünden gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü söyledi. İHD İstanbul Şubesi'nde bir basın toplantısı yapan Ali Aydın, Beyoğlu'nda gezerken bir kalabalık gördüğünü ve bu arada oradan geçen sivil polislerce alınarak 2 saat boyunca işkence gördüğünü söyledi. Polislerin kendisine "Neden Gündem okuyorsun? Onun Kürt gazetesi olduğunu bilmiyor musun" şeklinde sorular sorup hakaret etiğini belirten Aydın, "Daha sonra falakaya yatırıldım, elektrik verdiler ve beni soyup üzerime tazyikli su sıktılar" dedi.

İHD polisi kınadı

PKK'nın eylemlerine başlamasının 8. yılı yarın

15 ağustos göçü sürüyor

▶ PKK'nın 8 yıl önce eylemlerine başladığı gün olan 15 ağustosta çıkması muhtemel olayların tedirginliği, halkın geçici olarak bölgeyi terk etmesine yol açtı. Cizreli şoförler, kamyonlarını ilçe dışına çıkardı. PKK'nın askeri kanadı ARGK tarafından dağıtılan bildirilerde gençler savaşmaya çağrıldı.

ADANA (Cumhuriyet Güney İleri Bürosu) - PKK eylemlerinin başlangıç yıldönümü olan 15 ağustosun tedirginliği, tüm Güneydoğu'yu sararken olaylar çıkabileceğini düşünen yurttaşların geçici olarak yaşadıkları yerlerin birimlerinden ayrıldıkları bildirildi. Cizre'de PKK'nın askeri kanadı tarafından dağıtılan bildirilerde, gençler savaşmaya çağrıldı. 15 ağustos öncesinde Adana'da Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde polis tarafından gerçekleştirilen operasyonlarda 30 kişinin gözaltına alındığı öğrenildi. PKK tarafından Adana'da dağıtılan bildirilerde de dolmuşçular kontak, esnaf ise kepenk kapamaya çağrıldı.

PKK'nın 15 Ağustos 1984'te ilk kez gerçekleştirdiği Eruh ve Şemdinli baskınlarının 8. yıldönümüne doğru yaklaşırken bölgede gerginlik giderek tırmanıyor. Cizre, Nusaybin, İdil, Silopi ve diğer bazı yerleşim birimlerinde yaşayan yurttaşlardan ekonomik durumu iyi olanların, olaylar çıkabileceği endişesiyle yaşadıkları yerleşim birimlerinden ayrılarak batı illerine 'tatile' gittikleri gözleniyor. Tamamen ölü bir kenti andıran Cizre'de 40 dereceyi aşan sıcağa karşın sokağa ve evlerinin damına çıkamayan yurttaşlar, büyük bir tedirginlik içinde bekliyor. Cizre'de tek canlılığın gözlendiği otobüs terminalinin ise üçeden ayrılmak isteyen yurttaşlarla dolu olduğu bildiriliyor. İlçeye nereden ▶ Adana'da Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerde 15 ağustos öncesi birçok kişinin gözaltına alındığı öğrenildi. Cizre'de 40 dereceyi aşan sıcağa karşın insanların damlara ve sokağa çıkmadığı gözlenirken, tek yoğunluğun ilçeyi terk etmek amacıyla otobüs terminalinde görüldüğü bildirildi.

deyse, boş gelen otobüslerin çıktığı tamamıyla dolu olduğu görülüyor. Cizre'deki olaylar sırasında kamyonların da yalnızca yüzünden kamyon sahibi yurttaşların araçlarını ilçe dışına çıkardıkları bildiriliyor.

Öte yandan PKK'nın askeri kanadı ARGK tarafından Cizre'de dağıtılan bildirilerde üretilik." Kürt ulusu yanlı 15 ağustosun yıldönümüne görkemli anlamlarla giriyor. Sıfır çizgisinden başlatılan savaşımız bugün düşmanla dengi saymanına girmiştir. Kürdistan'da, kısaal alan partimiz PKK ve kahraman ordumuz ARGK'nın denetimine girmeye başladı. Ordumuz artık kurtarılmış alan yaratmaya gidiyor. TC ordusu kırsal alana kolay giremiyor. Sadece bu yıl bin dolayında düşman askeri ve ajanı, imha edildi. Özel savaşın kullanıcı ve sinsi DYP-SHP hükümeti eliyle yürütülen geniş çaplı tasfiye ve boşa çıkmıştır.15 ağustos yıldönümünde gençleri ARGK saflarına çağırıyoruz." denildi.

Dev-Sol'a baskın: 5 ölü

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) - Ankara'da Maltepe ve Küçükesat semtlerinde iki eve düzenlenen polis baskınında ikisi kadın, beş kişi öldü. Baskın sırasında, iki polis memuru da hafif yaralandı. Polis tarafından yapılan açıklamada ölenlerin, Dev-Sol üyesi oldukları öne sürüldü.

Başkentte dün sabah erken saatlerde gerçekleştirilen iki polis baskınının da vatandaşların "055 Polis İmdat Servisi"ne yaptıkları ihbarlar sonucu olduğu bildirildi. Bu ihbarlar üzerine, dün sabah saat 06.00 sıralarında, Maltepe Şehit Baluder Demir Sokak 7 numara ile

DEVLET BAKANI

Kahraman: Teslim ol çağrısını ben de duydum

ANKARA (ANKA) - İnsan haklarından sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Kahraman, Seyranbağları Balbaba Sokak'ta bin kez üç kişinin öldürüldüğü ev baskını sonuçlanmadan önce kendisinin de olay yerine gittiğini, içeridekilere teslim ol çağrısı yapıldığını kulaklarıyla duyduğunu bildirdi.

Mehmet Kahraman, Ankara'da dün sabah bilgisi edindiğini bildirilen yerlere düzen-

BİR
SERVE
Aşkols

Gazete okuyana gözaltı

■ İSTANBUL (AA) - Beyoğlu'nda "Özgür Gündem" gazetesiyle yürürken gözaltına alınan Ali Aydın, elinde bulunan gazete yüzünden gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü söyledi. İHD İstanbul Şubesi'nde bir basın toplantısı yapan Ali Aydın, Beyoğlu'nda gezerken bir kalabalık gördüğünü ve bu arada oradan geçen sivil polislerce alınarak 2 saat boyunca işkence gördüğünü söyledi. Polislerin kendisine "Neden Gündem okuyorsun? Onun Kürt gazetesi olduğunu bilmiyor musun" şeklinde sorular sorup hakaret etiğini belirten Aydın, "Daha sonra falakaya yatırıldım, elektrik verdiler ve beni soyup üzerime tazyikli su sıktılar" dedi.

İHD polisi kınadı

KAYNAKÇA

Kitaplar

Adalı Şevki, Tunçdoğan Teoman, **Siyaset Sözlüğü**, Gelişim Yayınları, 1978

Akçura Belma, **Derin Devlet Oldu Devlet**, 4. Baskı, İstanbul: Güncel Yayıncılık, 2006

Akfırat Adnan**, Özel Savaş**, 2. Basım, İstanbul: Kaynak Yayınları, 2002

Arcayürek Cüneyt, **Derin Devlet (1950-2007) Darbeler ve Gizli Servisler**, 13. Baskı, Ankara Detay Yayıncılık, 2002

Avcı Gültekin, **Genel Kurmay Cumhuriyeti**, İstanbul: Metropol yayınları, 2008

Aykol Hüseyin, **Susturulamayanlar**, Diyarbakır:Aram Yayınları 2012,

Bostancıoğlu Adnan, **Bitmeyen Yolculuk**, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011

Çiçek Nevzat, **Gerçek Cellat Kim**, İstanbul: Neden Kitap,2009

Fahri M, **Amerikan Harp Doktrinleri**, İstanbul: Yön Yayınları 1966 s.271

Galula David**, Konrgerilla Savaşı Teori ve Pratik**, Deniz Ateşok(çev.), İstanbul: Kawa Yayınları, 2008

Gözler Kemal, **Devletin Genel Teorisi**, Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları, 2007

Lenin V. İ, **Devlet ve İhtilal,** Süleyman Arslan(çev.), Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları, 1978

Kapani Münci, **Politika Bilimine Giriş**, 19'uncu baskı, Ankara: Bilgi Yayınevi, 2007

Koçoğlu Yahya, **Kurşunla Sansür Gazeteci Cinayetleri**, İstanbul: Ozan Yayıncılık,1993

Koloğlu Orhan, **Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi**, İstanbul: Pozitif Yayınları, Ağustos 2006

Kumkale, Tahir Tamer, **Derin Devlet Nedir?** İstanbul: Pepasus Yayınları, 2007,

Kuzu Ali, **GLADİO-Amerika'nın Kurduğu Gizli Örgüt**,E-Kitap: Kariyer Yayınları, 2012

Mavioğlu E. ve Şık A, **Kontrgerilla ve Kırk Katır Kırk Satır 1**, İstanbul: İthaki Yayınları, 2010

Mumcu Uğur, **Kontrgerilla Öğretileri**, 12. Basım, Ankara: um: ag Vakfı Yayınları, 2008

Özkan Tuncay, **MİT'in Gizli Tarihi**, 18. Basım, İstanbul:Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2005

Sayın Ümit, **Derin Devletler, Gizli Projeler ve Kirli Gerçekler**, İstanbul: Neden Kitap, 2006

Taşkın Hasan, **Türkiye'de Derin Devlet ve Aktörleri**, İstanbul: Neden Kitap Yayıncılık, 2007,

Topuz Hıfzı, **ıı. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, 2. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2003

Turhan Talat, **Derin Devlet**, 2. Basım, İstanbul: İleri Yayınları, Genişletilmiş

Yalçın Soner, **Binbaşı Ersever'in itirafları**, 37'nci baskı, İstanbul: Doğan Kitap Yayıncılık, 2000

Süreli Yayınlar

Akit 22 Ekim 1999

Akit 23 Ekim 1999

Akit, 24 Ekim 1999

Cumhuriyet, 8 Mart 1990

Cumhuriyet, 9 Mart 1990

Cumhuriyet, 10 Mart 1990

Cumhuriyet, 21 Eylül 1990

Cumhuriyet, 25 Şubat 1992

Cumhuriyet, 9 Haziran 1992

Cumhuriyet, 31 Temmuz 1992

Cumhuriyet, 3 Ağustos 1992

Cumhuriyet, 10 Ağustos 1992

Cumhuriyet, 11 Ağustos 1992

Cumhuriyet, 12 Ağustos 1992

Cumhuriyet, 21 Eylül 1992

Cumhuriyet, 22 Eylül 1992

Cumhuriyet, 23 Eylül 1992

Cumhuriyet, 24 Eylül 1992

Cumhuriyet, 26 Eylül 1992

Cumhuriyet, 3 Kasım 1992

Cumhuriyet, 11 Kasım 1992

Cumhuriyet, 21 Kasım 1992

Cumhuriyet, 25 Ocak 1993

Cumhuriyet, 27 Ocak 1993

Cumhuriyet, 28 Ocak 1993

Cumhuriyet, 8 Temmuz 1993

Cumhuriyet, 15 Temmuz 1993

Cumhuriyet, 15 Ocak 1994

Cumhuriyet, 16 Ocak 1994

Cumhuriyet, 22 Mart 1994

Cumhuriyet, 24 Mayıs 1994

Cumhuriyet, 25 Mayıs 1994

Cumhuriyet, 26 Mayıs 1994

Cumhuriyet, 30 Mayıs 1994

Cumhuriyet, 12 Ocak 1995

Cumhuriyet, 13 Ocak 1995

Cumhuriyet, 14 Ocak 1995

Cumhuriyet, 15 Ocak 1995

Cumhuriyet, 31 Ağustos 1995

Cumhuriyet, 21 Haziran 1997

Cumhuriyet, 14 Temmuz 1997

Cumhuriyet, 1 Ekim 1997

Cumhuriyet, 22 Ekim 1999

Cumhuriyet, 23 Ekim 1999

Cumhuriyet, 24 Ekim 1999

Cumhuriyet, 25 Ekim 1999

Evrensel, 9 Ocak 1996

Evrensel, 11 Ocak 1996

Evrensel, 12 Ocak 1996

Evrensel, 13 Ocak 1996

Hürriyet, 8 Mart 1990

Hürriyet, 9 Mart 1990

Hürriyet, 10 Mart 1990

Hürriyet, 5 Eylül 1990

Hürriyet, 6 Eylül 1990

Hürriyet, 7 Eylül 1990

Hürriyet, 20 Eylül 1990

Hürriyet, 25 Şubat 1992

Hürriyet, 10 Ağustos 1992

Hürriyet, 21 Eylül 1992

Hürriyet, 22 Eylül 1992

Hürriyet, 23 Eylül 1992

Hürriyet, 4 Kasım 1992

Hürriyet, 19 Kasım 1992

Hürriyet, 21 Kasım 1992

Hürriyet, 19 Şubat 1993

Hürriyet, 14 Mart 1993

Hürriyet, 21 Mayıs 1993

Hürriyet, 8 Temmuz 1993

Hürriyet, 15 Temmuz 1993

Hürriyet, 30 Temmuz 1993

Hürriyet, 10 Ağustos 1993

Hürriyet, 21 Eylül 1993

Hürriyet, 4 Aralık 1994

Hürriyet, 24 Mayıs 1995

Hürriyet, 25 Mayıs 1995

Hürriyet, 26 Mayıs 1995

Hürriyet, 9 Ocak 1996

Hürriyet, 10 Ocak 1996

Hürriyet, 11 Ocak 1996

Hürriyet, 12 Ocak 1996

Hürriyet, 8 Temmuz 1996

Hürriyet, 28 Temmuz 1996

Hürriyet, 8 Eylül 1996

2000'e Doğru, 18 Şubat 1992

2000'e Doğru, 23 Şubat 1992

Milli Gazete, 26 Haziran 1993

Milliyet, 8 Mart 1990

Milliyet, 9 Mart 1990

Milliyet, 10 Mart 1990

Milliyet, 5 Eylül 1990

Milliyet, 6 Eylül 1990

Milliyet, 7 Eylül 1990

Milliyet, 19 Şubat 1992

Milliyet, 21 Şubat 1992

Milliyet, 24 Mart 1992

Milliyet, 25 Mart 1992

Milliyet, 26 Mart 1992

Milliyet, 9 Haziran 1992

Milliyet, 21 Eylül 1992

Milliyet, 21 Kasım 1992

Milliyet, 25 Ocak 1993

Milliyet, 26 Ocak 1993

Milliyet, 27 Ocak 1993

Milliyet, 28 Ocak 1993

Milliyet, 14 Mart 1993

Milliyet, 10 Ağustos 1993

Milliyet, 21 Eylül 1993

Milliyet, 15 Ocak 1994

Milliyet, 16 Ocak 1994

Milliyet, 4 Aralık 1994

Milliyet, 20 Mart 1994

Milliyet, 9 Ocak 1996

Milliyet, 10 Ocak 1996

Milliyet, 11 Ocak 1996

Milliyet, 12 Ocak 1996

Milliyet, 13 Ocak 1996

Milliyet, 29 Temmuz 1996

Milliyet, 4 Eylül 1997

Milliyet, 14 Temmuz 1997

Milliyet, 8 Kasım 1997

Milliyet, 30 Ocak 1998

Milliyet, 22 Ekim 1999

Milliyet, 23 Ekim 1999

Milliyet, 23 Ekim 1999

Özgür Gündem, 4 Haziran 1992

Özgür Gündem, 9 Haziran 1992

Özgür Gündem, 30 Temmuz 1992

Özgür Gündem, 2 Ağustos 1992

Özgür Gündem, 3 Ağustos 1992

Özgür Gündem, 10 Ağustos 1992

Özgür Gündem, 21 Eylül 1992

Özgür Gündem, 22 Eylül 1992

Özgür Gündem, 23 Eylül 1992

Özgür Gündem, 24 Eylül 1992

Özgür Gündem, 25 Eylül 1992

Özgür Gündem, 26 Eylül 1992

Özgür Gündem, 27 Eylül 1992

Özgür Gündem, 28 Eylül 1992

Özgür Gündem, 29 Eylül 1992

Özgür Gündem, 30 Eylül 1992

Özgür Gündem, 8 Temmuz 1993

Özgür Gündem, 15 Temmuz 1993

Özgür Gündem, 30 Temmuz 1993

Özgür Gündem, 31 Temmuz 1993

Özgür Gündem, 1 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 2 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 3 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 4 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 5 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 6 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 7 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 8 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 9 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 10 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 11 Ağustos 1993

Özgür Gündem, 15 Ocak 1994

Özgür Gündem, 14 Mart 1994

Özgür Gündem, 15 Mart 1994

Özgür Gündem, 16 Mart 1994

Özgür Gündem, 17 Mart 1994

Özgür Ülke, 4 Aralık 1994

Özgür Ülke, 19 Aralık 1994

Özgür Ülke, 2 Haziran 1994

Özgür Ülke, 10 Eylül 1994

Özgür Ülke, 18 Eylül 1994

Sabah, 8 Mart 1990

Sabah, 9 Mart 1990

Sabah, 10 Mart 1990

Sabah, 6 Eylül 1990

Sabah, 24 Mart 1992

Sabah, 25 Mart 1992

Sabah, 26 Mart 1992

Sabah, 10 Kasım 1992

Sabah, 11 Kasım 1992

Sabah, 8 Temmuz 1993

Sabah, 9 Temmuz 1993

Sabah, 15 Temmuz 1993

Sabah, 30 Temmuz 1993

Sabah, 21 Eylül 1993

Sabah, 4 Aralık 1994

Sabah, 28 Temmuz 1996

Sabah, 9 Eylül 1996

Sabah, 9 Eylül 1996

Sabah, 4 Eylül 1997

Sabah, 29 Ocak 1998

Tercüman, 15 Ocak 1994

Tercüman, 20 Mart 1994

Türkiye, 15 Ocak 1994

Türkiye, Temmuz 1996

Yeni Ülke, 1-7 Mart 1992

Yeni Ülke, 8-14 Mart 1992

Yeni Ülke, 25 Mart 1992

Yeni Ülke, 29 Mart-4 Nisan 1992

Yeni Ülke 15-21 Kasım 1992

Yeni Ülke 23-28 Kasım 1992

Yeni Ülke, 23-28 Kasım 1992

Yeni Ülke, 31 Ocak-6 Şubat 1993

Yeni Ülke, 7-13 Şubat 1993

Yeni Ülke, 21-27 Şubat 1993

Yeni Ülke, 28 Şubat-6 Mart 1993

Vakit, 15 Ocak 1995

Yüzyıl, 9 Eylül 1990

Yüzyıl, 23-29 Şubat 1992

Zaman, 19 Şubat 1992

Zaman, 23 Şubat 1992

Zaman, 24 Mart 1992

Zaman, 3 Haziran 1992

Zaman, 9 Haziran 1992

Zaman, 9 Haziran 1992

Zaman, 4 Aralık 1994

Zaman, 24 Mayıs 1995

Zaman, 15 Ocak 1995

Zaman, 25 Mayıs 1995

Zaman, 26 Mayıs 1995

Zaman, 9 Ocak 1996

Zaman, 8 Temmuz 1996

Zaman, 9 Temmuz 1996

Zaman, 10 Temmuz 1996

Zaman, 22 Ekim 1999

Zaman, 23 Ekim 1999

Zaman, 24 Ekim 1999

Sözlük

Siyaset Sözlüğü, "Devlet", Ankara: Gelişim Yayınları: 1978

Nişanyan Sözlük, "Gladio", http://www.nisanyansozluk.com/?k=gladio, (6 Mart 2011)

Kişisel Görüşme

Balcı Bayram, -Özgür Gündem gazetesi çalışanı-, "Özgür Gündem'e saldırılarla gladio ilişkisi" konulu görüşme, İstanbul: 18 Eylül 2011

Boğatekin Hacı, -Fırat gazetesi sahibi-, "Güneydoğu'da gazetecilerin çalışma şartları" konulu görüşme, İstanbul: 24 Haziran 2012

Cebenoyan Cüneyt,-Birgün gazetesi yazarı- "Yasemin Cebenoyan ve Onat Kutlar'ın öldürülmesi"konulu görüşme, İstanbul: 16 Haziran 2012

Duran Ragıp, -Özgür Gündem gazetesi eski Genel Yayın Yönetmeni-, "Özgür Gündem çalışanlarına saldırılar" konulu görüşme, İstanbul: 6 Aralık 2011

Ekşi Oktay, -Basın Konseyi eski Genel Başkanı-, "1990'lı yıllarda gazetecilik" konulu görüşme, İstanbul: 26 Mayıs 2012

Erinç Orhan, -TGS eski Genel Başkanı- TGC'nin Başanı", "1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler" konulu görüşme, İstanbul: 10 Haziran 2012

Güreli Nail, -Türkiye Gazeteciler Derneği eski Başkanı- , "1990'lı yıllarda öldürülen gazeteciler" konulu görüşme, İstanbul 13 Haziran 2012

İlsever Ferit, -2000'e Doğru dergisi Genel Yayın Yönetmeni- "Halit Güngen'in öldürülmesi ve Türkiye'de gladio örgütlenmesi" konulu görüşme, İstanbul: 16 Haziran 2012

Polat Fatih, -Evrensel gazetesi Yazı İşleri Müdürü-, "Metin Göktepe'nin öldürülmesi ve gazetecilere baskılar"konulu görüşme, İstanbul: 30 Mayıs 2012

İnternet

Faruk Arhan, "Bir Kontrgerilla Cinayeti: Ferhat Tepe", Bianet, 28 Temmuz 2010, http://bianet.org/bianet/bianet/123758-bir-kontrgerilla-cinayeti-ferhat-tepe,(28 Temmuz 2011)

Akman Nuriye, “Aydın Doğan: Asıl imparatorluk Koçlar, ben onlarla boy ölçüşemem”, Zaman, 10 Eylül 2002 http://arsiv.zaman.com.tr/2002/09/10/roportaj/default.htm (11 Kasım 2012)

Birand Mehmet Ali, “Son anketleri gördünüz mü?” Hürriyet, 16 Nisan 2011http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=17561673&yazarid=69 (17 Nisan 2011)

Committee to Project Jorunalist, 926 Journalists Killed since, http://www.cpj.org/killed/ (13 Şubat 2012)

Çağdaş Gazeteciler Derneği, Öldürülen Gazeteciler, http://www.cgd.org.tr/index.php?Did=22 (1 Mayıs 2012)

Ewart Oakeshott, Kılıç: Silahın Tarihçesine Genel bir Bakış, 2011 http://www.kuzgunakademi.com/index.php/tr/paylam/makaleler/klc-kullanma-sanat , (6 Nisan 2011)

İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları İhlalleri Bilançoları, http://www.ihd.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=185&Itemid=99 (24 Haziran 2011)

Kaplan Hilal, “Milli Gazeteci”, Yeni Şafak gazetesi, 24 Ekim 2011, http://www.yenisafak.com.tr/Yazarlar/Default.aspx?t=24.10.2011&y=HilalKaplan (24 Ekim 2011)

Keyman, E. Fuat “Kürt Sorunu ve Müzakere”, Radikal gazetesi, 16 Nisan 2011 http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalEklerDetayV3&ArticleID=1066654&Date=18.10.2011&CategoryID=42 , (17 Ekim 2011)

TC. Başbakanlık Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü, 1997, http://www.byegm.gov.tr/ayin-tarihi2-detay.aspx?y=1997&a=5 (5 Kasım 2011)

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Öldürülen Gazeteciler, 2012 http://www.tgc.org.tr/oldurulengazeteciler.html, (27 Nisan 2012)

Yükselir Sevilay, “MİT’e çalışmak kötü bir şey değil ki!”, Sabah, 1 9 Mart 2010, http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/yukselir/2010/03/19/mite_calismak_kotu_bir_sey_degil_ki (20 Mayıs 2012)

102 yılda 95 gazeteci ve yazar öldürüldü, 2011, http://blog.milliyet.com.tr/102-yilda-95-gazeteci-ve-yazar-olduruldu/Blog/?BlogNo=299933 (5 Nisan 2012)